

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ
ΠΕΡΙΣΥΝΑΧΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΚΑΤ' ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ:

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ν. ΣΑΘΑ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΤΖΑΝΕ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ
ΜΠΟΥΑ ΑΝΔΡΑΓΑΘΗΜΑΤΑ.
ΣΟΥΜΑΚΗ ΡΕΜΠΕΛΙΩΝ ΠΟΠΟΛΑΡΩΝ,
ΜΑΤΕΣΗ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΩΝ.

ΑΘΗΝΗΣΙ
ΤΥΠΟΙΣ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ.

4/ 1867.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ
ΠΕΡΙΣΥΝΑΧΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

ΚΑΤ' ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ν. ΣΑΘΑ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΤΖΑΝΕ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ

ΜΠΟΥΑ ΑΝΑΡΑΓΑΘΗΜΑΤΑ.

**ΣΟΥΜΑΚΗ ΡΕΜΠΕΛΙΩΝ ΠΟΠΟΥΔΑΡΩΝ,
ΜΑΤΕΣΗ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΩΝ.**

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΓΓΕΛΟΥ Κ. Π. ΠΑΡΚΩΣΤΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ.

— — —
1867.

123755

Χ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΩ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΤΩ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΩΝ ΑΚΡΩ ΖΗΛΩΤΗ

ΠΡΟΣΦΩΝΕΙ

Ο ΕΚΔΙΔΟΥΣ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1835 τὸ Ἰπουργικὸν Συμβούλιον, προτάσει τοῦ Κυρίου Λομβάρδου ὑπουργοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐμπορουμένου ὑπὸ εὐλικρινῶν πρὸς τὸν πατρίδα αἰσθημάτων, καὶ ἐνζήλωσις πο-
θοῦντος τὴν ὅσον ἔστιν ἐξακρίβωσιν τῆς κατὰ τὸν μεταίωνα ἡ-
μελημένης ιστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὤρισε χρηματικὸν τι πο-
σὸν εἰς ἀπόπειραν παλαιογραφικῆς ἀποστολῆς, καὶ ἀνέθετό μοι τὴν ἐκπλήρωσιν. Μεταβὰς εἰς Ζίλυνθον καὶ Αἰτωλο-Ἀκαρνανίαν, καὶ μετὰ δίμηνον περιοδεῖαν ἐπανακάμψας, παρακατατέθηκα εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὑπουργεῖον ὅσα τῶν χειρογράφων ἀνα-
καλύψας ἠδυνήθηνα νὰ παραλάβω ἐν πρωτοτύποις ἢ ἀντιγράφοις.

Ὁ Κύριος Παῦλος Λάμπρος περιοδεύων τῷ 1856 ἐν Ἰταλίᾳ ἐπεσκέφθη καὶ τὸ ἐν Τουρίνω Μουσεῖον τῆς Α. Μ. τοῦ νῦν Βα-
σιλέως τῆς Ἰταλίας, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ σοφοῦ νομισματο-
γνώμονος Κυρίου Δομενίκου Πρόμη. Ἐνῷ δ' ἐκεῖ μετὰ ἱεροῦ σεβα-
σμοῦ ὁ φιλόπατρις Ἰππειώτης ἐθεώρει τὴν σπάθην τοῦ τελευ-
ταίου τῶν Ἑλλήνων αὐτοκράτορος, καὶ κατεφίλει τὴν λαβὴν τὴν
ἀποίαν ἄλλοτε ἐσφιγξεν ἡ δεξιὰ τοῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος
μαρτυρικῶς πεσόντος βασιλέως, εἶδε παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῆς πο-
λύτιμον χειρόγραφον, ἐν ᾧ Ἕλληνας ποιητὴς ἐξύμνει τὰ στρατω-
τικὰ κατορθώματα ἐνὸς ἀπάτριδος τέκνου τῆς δουλευούσης Ἑλ-

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κατὰ πρότασιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ἡμετέρου ὑπουργοῦ, ἐγκρίνομεν ἵνα ἐκτυπωθῶσι δημοσίᾳ δαπάνῃ τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου Κ. Σάβα περιουναχθέντα καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἡμᾶς ἀναφορᾷ περιγεγραμμένα ἀνέκδοτα συγγράμματα πραγματευόμενα περὶ γεγονότων διασαφούντων τὴν Μεσαιωνικὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν· τὰ γένη δὲ τῆς τυπώσεως ἔναρξίς πρὸς τὸ παρὸν ἀπὸ τῶν δύο πρώτων, ἦτοι

α) Μερκουρίου Μπούα κατωρθώματα, ἧ διὰ στίχων ἐξιστόρησις τῶν ἀνδραγαθημάτων Ἑλλήνων ἐθελοντῶν ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα· ποίημα Ἰωάννου Κορωναίου· καὶ

β.) Ἀθανασίου τοῦ ἐκ Πικριδῶν Κρητικὸς πόλεμος, κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, εἰς 24 τμήματα διὰ στίχων.

Εἰς τὸν αὐτὸν ὑπουργὸν ἀνατίθεται ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Διατάγματος τούτου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰανουαρίου 1867.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Χ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ γράψας τὸ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας ἀποτεθηταρισμένον χειρόγραφον ὠνομάζετο Τζάνε Κορωνάιος, Ζακύνθιος, ὁ δὲ ὑμνούμενος ὄπλαρχηγὸς Μερκούριος Μπούας, Ἡπειρώτης· περὶ ἀμφοτέρων γίνεται κατ' ἔκτασιν λόγος ἐν τῇ ἀμέσῳ ἐπομένῃ εἰσαγωγῇ· ἐνταῦθα δ' ὀλίγα θέλομεν εἶπει περὶ τοῦ χειρογράφου.

Ὁ κώδιξ, ὡν αὐτὸς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ προσενηχθεὶς εἰς τὸν ὑμνούμενον Μπούαν περιτυλίσσεται δι' ἐρυθρωποῦ ἡρώματος, καὶ σύγκειται ἐξ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἐννέκ φύλλων καθαρῶ· καὶ καλῶς ἐξεργασμένης περγαμινῆς μικροῦ ἔ-

Ι΄.

γδίου σχήματος, ἢ σελίδων τὸ ὅλον 298 ἄνευ ἀριθμώσεως. Ἐκ τούτων δεκαεξὶ σελίδες ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει εἰσὶν ἄγραφοι, δεκατρεῖς περιέχουσι εἰκόνας οἰκοσφύμων καὶ σημασιῶν, αἱ δ' ὑπολειπόμεναι 269 τὸ καίμενον τοῦ ποιήματος, διαιρουμένου εἰς δεκαπεννέα τμήματα, καὶ ἀπαρτιζομένου ἐκ στίχων ὁμοιοκαταληκτούντων τὸ ὅλον τεσσαρῶν χιλιάδων τετρακοσίων εἴκοσι, κατὰ τὴν ἐξῆς διάταξιν.

Τμήμα	Α΄.	Στίχοι	260
»	Β΄.	»	20
»	Γ΄.	»	140
»	Δ΄.	»	442
»	Ε΄.	»	196
»	ΣΤ΄.	»	340
»	Ζ΄.	»	358
»	Η΄.	»	426
»	Θ΄.	»	242
»	Ι΄.	»	270
»	ΙΑ΄.	»	212
»	ΙΒ΄.	»	60
»	ΙΓ΄.	»	294
»	ΙΕ΄.	»	124
»	ΙΣΤ΄.	»	406
»	ΙΖ΄.	»	534
»	ΙΗ΄.	»	152
»	ΙΘ΄.	»	485
Πιτάκιον		»	422

Ἐκάστη σελὶς τοῦ κειμένου περιέχει στίχους δεκάοκτώ, πλὴν τῶν 18, 46, καὶ 144 περιεχουσῶν μόνον δύο· τῆς 34 τέσσαρας· τῶν 458 καὶ 475 ἐξ· τῶν 15 καὶ 234 ὀκτώ· τῆς 221 δέκα· τῶν 26, 111, 124, 453, καὶ 264 δεκατέσσαρας· τῶν 45, 65,

86, 183, 190, καὶ 259 ἀνά δεκαεῖς· καὶ τῆς 247 δεκαεννείας.

Ὁ κώδιξ περιέχει ἐν ἀρχῇ καλλιτεχνικῶς αὐτὰ ἐξεργασμένας ἐξ μεγαλοπρεπεῖς σημαίας, καὶ τὸ μέγξ οἰκόσημον τοῦ Μπούα, μετ' ἰδίας ἐξεικονίσεως ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων ἐξ οἰκοσήμων· πρὸς τούτοις ἐξεικονίζονται ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν τέλει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκάστου τμήματος, ἕτεραι τεσσαράκοντα ἐξ σημαῖαι, μετριωτάτης ἐργασίας· ἐκ τῶν τελευταίων ἀνά μία μὲν εὔρηται ἐν σελίσι 16, 18, 27, 34, καὶ 158· ἀνά δύο ἐν σελίσι 46, 125, 154, 176, 184, 191, καὶ 232· ἀνά τρεῖς ἐν σελίσι 66, 87, καὶ 260· τέσσαρες ἐν σελίδι 112 καὶ ἀνά ἑπτὰ ἐν σελίσι 144, καὶ 222. Ἐκτὸς δὲ τῶν σημαίων ἐξεικονίζεται ἐν μὲν σελίσι 66 καὶ 175 ἀνά ἐν πεδίον μάχης· ἐν σελίδι 111 πόλις τις· καὶ ἐν σελίδι 221 κανονοστοιχία ἀποτελουμένη ἐκ πέντε τηλεβόλων ἐξηρημοσμένων ἐπὶ τῶν διευθετῶν, καὶ μία σφαῖρα. Ἄλλ' ἡ ἐργασία τῶν εἰκόνων τούτων εἶνε ἀδάκιμος, καὶ τὰ χρώματα ἀμαυρά. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ ἐργασία τῶν προτασσομένων καταδείκνυσι χεῖρα καλλιτέχνου οὐκ ἀδοκίμου, ὁ δὲ χρωματισμὸς διατηρεῖται ζωηρότατος. Εἰς τὴν ἀντίθετον ἢ τὴν ἐπομένην σελίδα τοῦ ἐξεικονίζοντος τὴν σημαίαν ἢ τὸ οἰκόσημον φύλλον εὔρηται καὶ ἐρμηνεία ἰταλιστὴ μὲν ἐπὶ τῶν σημαίων, καὶ μετὰ ἑλληνικῆς δὲ μεταφράσεως· ἐπὶ τῶν οἰκοσήμων, ἐκτὸς τῆς πρώτης σημαίας, ὑπ' οὐδεμιᾶς συνοδευομένης διαφωτίσεως.

Καὶ ἐν μὲν σελίδι 3 ἐξεικονίζεται κυανῇ σημαίᾳ μετ' οἰκοσήμου, ἀνευ τινὸς ἐρμηνείας· ἐν σελίδι 5 ἡ ὑπὸ τοῦ δουκὸς τοῦ Μιλάνου Σφορτίου δοθεῖσα ἐν ἔτει 1499 μεγαλοπρεπῆς σημαία εἰς τὸν Μπούαν, διορισθέντα ἀρχηγὸν τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικιοῦ· ἡ ἐν σελίδι 4 σημείωσις τοῦ Κορωναίου ἔχει ὡς ἐξῆς: «*La insegna turchina e bianca a onde con l' arma del duca de Mil no fu donata dal Signore Lodovico per Capitano de cavalli lezeri del MCCCCLXXXVIII.*» ἐν σελίδι 7 ἐξεικονίζεται ἡ ἐν ἔτει 1504 ὑπὸ Φραγκίσκου Γονζάγα, μαρκεσίου τῆς Μαντούας,

δοθείσα σημαία εἰς τὸν Μπούαν, διοριζόμενον ὑπὸ τούτου ἀρχηγὸν τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικοῦ· εἰς τὴν ἀντιθέτον σελίδα 6 εὔρηται ἡ ἐξῆς διαφώτισις: «*La insegna rossa con uno corizol in foco con uno vaso doro dentro fu donata dal Signore Francesco Gonzaga Marchese di Mantoa per capitano de cavalli lezeri del MDI.*» Ἐν σελίδι 8 ἐξικονίζεται ἡ ἐν ἔτει 1503 (1) ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου 1Β' δοθείσα σημαία εἰς τὸν Μπούαν διορισθέντα ἀρχηγὸν τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικοῦ· ἐν τῇ ἐπομένῃ σελίδι 8 ὑπάρχει ἡ ἐξῆς σημειώσις. «*La insegna rossa e zala con Santa Helena et uno porco spino fu donata dal Re Lodovico per Capitano de caval i lezeri del MDV.*»

Ἐν σελίδι 41 ἡ ἐν ἔτει 1510 ὑπὸ Μιχμηλιανοῦ Α' αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας δοθείσα σημαία εἰς τὸν Μπούαν, διοριζόμενον γενικὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικοῦ· ἐν τῇ ἀντιθέτῃ σελίδι 10 σημειοῦνται τὰ ἐξῆς: «*La insegna rossa con l'aguila negra con la Croce di santo Andrea fu donata da la Cesarea Majestà di Maximiano imperatore per Capitano generale degli cavalli lezeri del MDX.*»

Ἐν τέλει δ' ἐν σελίδι 13 ἐξικονίζεται ἡ ἐν ἔτει 1544 ὑπὸ τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας δοθείσα σημαία εἰς τὸν Μπούαν ἐκλεχθέντα ἀρχιστράτηγον τῶν Ἑλλήνων ἰππέων· κάτω τοῦ Ἁγίου Μάρκου εἰκόνισται ἀκμων μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς *patior quia*. Ἐν τῇ ἀντιθέτῃ σελίδι 12 εὔρηται ἡ ἐξῆς ἐρμηνεία: «*La insegna rossa con S. Marco et tre corni (4) portava con la illustrissima Signoria di Venecia per Governator general di la Stratia del MDXIII.*»

Ἐν σελίδι 19 ἐξικονίζεται τὸ μέγα οἰκόσημον τοῦ Μπούα, ἐν

(4) Οὕτω πρέπει νὰ διορθωθῇ τὸ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἔτος 1503, διότι ἄλλως ἡ χρονολογία αὕτη δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Κορυωναίου ἐν Ἡ' Τμήματι ἐξιστορούμενα.

δὲ τῆ ἐπομένῃ 20 σημειοῦται ἡ ἐξῆς διασάφισις: «**Questa arma**
 » **porta el illustre conte Mercurio Bua, per le cause dechia-**
 » **rite driedo ciascadua dele sue arme, quale inserte in questo**
 » **scudo.** Ταύτην τὴν σημαίαν (sic) βαστάζει ὁ ἐκλαμπρος κόντης
 » **Μερκούριος Μπούας** διὰ τὰς αἰτίας ἐξηγημένας ὀπισθεν κάτω
 » **μῖαν τῶν ἐξ σημαίων, αἵτινες εἰσι σημειωμένοι ἐν τῇ ἀσπίδι**
 » **ταύτῃ.**»

Ἐν σελίδι 21 ἐξεικονίζεται τὸ οἰκόσημον (;) τοῦ Πύρρου, εἰς
 ὃν ἀνήγον τὴν ἀρχὴν οἱ Μπούαι. Ἐν τῇ ἐπομένῃ σελίδι σημειοῦν-
 ται ταῦτα: **L' arma de quatro bisse cum la mano, anticamen-**
 » **te la portava el Rè Pyrrho, et tutti quelli che erano della sua**
 » **stirpe vera.** Τὴν σημαίαν τῶν τεσσάρων ὄψεων μὲ τὴν χεῖρα
 » **παλαιότατα τὴν ἐβάσταζε ὁ ῥὲ Πύρρος** καὶ ὅλοι ἐκείνοι ὁποῦ
 » **ἦταν ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ.**»

Ἐν σελίδι 23 ἐξεικονίζεται ὁ ποταμὸς Βογιάνα, μετὰ τῆς ἐν
 τῇ ἐπομένῃ σελίδι ἐπεξηγήσεως: «**La arma dele unde si porta**
 » **per una provintia et Rivera chiamata Boyena et a chi per-**
 » **vien esser signor de ditto loco la porta.** Τὴν ἄρμαν καὶ
 » **σημαίαν τῶν κυμάτων βαστάζει διὰ μῖαν ἐπαρχίαν καὶ ῥιβέ-**
 » **ραν ὀνομαζομένην Μπούενα, καὶ ἐκείνου ὅπου ἔρχεται νὰ ἔνε**
 » **αὐθέντης τοῦ εἰρημένου τόπου τὴν βαστάζει.**»

Ἐν σελίδι 25 ἐξεικονίζει τὸ οἰκόσημον τῶν Μπουαίων ὡς αὐ-
 θεντῶν τοῦ Ἀγγελοκάστρου μετὰ τῆς ἐν σελ. 26 διαφωτίσεως:
 «**L' arma del' aquilla zala in campo turchino se porta pes es-**
 » **ser stato Despote de Angelochastro. Despote vol dir Rè in**
 » **italiano (;).** **Qual Reame signorezato dela casa de Bua.** Τὴν
 » **σημαίαν τὸν ἀστὸν κίτρινον εἰς κάμπον γεράνιον βαστάζει δι'**
 » **ὃ ἦτον δεσπότης τοῦ Ἀγγελοκάστρου. Δεσπότης λέγεται ῥί-**
 » **γα; λατίνικα (;) τὸ ὅποιο ῥιγάτον ἦταν δεσποζόμενον ἀπὸ τὸ**
 » **σπίτι τοῦ Μπούα.**»

Ἐν σελίδι 27 ἐξεικονίζεται τὸ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου
 δοθεὶς οἰκόσημον εἰς τοὺς Μπουαίους, ἐν δὲ τῇ ἐπομένῃ σελίδι:

εὑρηται ἡ ἐρμηνεία: «L' arma dela Croce zala cum due stelle
 » bianche fu donata da Constantino imperatore, quando se
 » parti da Róma, e passò a Durazzo, per andar edificar Con-
 » stantinopoli. Τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ κίτρινην μετὰ δύο ἄ-
 » στρων λευκῶν εἶχεν τοῦ χαρίσει ὁ Κωνσταντῖνος βασιλεὺς ὅταν
 » ἐμίσευσεν ἀπὲ τὴν Ῥώμην καὶ ἐπέρασεν εἰς τὸ Τουράτζον, διὰ
 » νὰ υπάγῃ νὰ κτίσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν.»

Ἐν σελίδι 29 τὸ οἰκόσημον τοῦ Μερκουρίου Μπούα, τιμηθέντος
 ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου κόμητος τοῦ Ρόκκα-
 Σέκκα καὶ τοῦ Ἀκίνου, μετὰ τῆς ἐν σελίδι 30 ἐρμηνείας: «L'
 » arma del porcho spinoso coronato dala Majestà del Chri-
 » stianissimo Rè Lodovico de Franza, quando l' hà investito
 » Conte de Rocha-Seccha et de Aquino. Τὴν σημαίαν τοῦ σκαν-
 » τζοχοίρου κορωνάδου εἶχεν τοῦ χαρίσειν ἡ βασιλεία τοῦ χρι-
 » στιανικωτάτου ῤιγῆς Λουδοβίκου τῆς Φράντζας, ὅταν τὸν ἐν-
 » τυσε Κόντε τῆς Ρόκκας Σέκκας καὶ τοῦ Ἀκίνου.»

Ἐν τέλει δ' ἐν σελίδι 34 ἐξεικονίζεται τὸ οἰκόσημον τοῦ Μερ-
 κουρίου, τιμηθέντος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ κόμητος
 Ἰλάζ καὶ τοῦ Σουάβε, μετὰ τῆς ἐν τῇ ἐπομένῃ σελίδι διαφωτί-
 σεως: «L' arma del grifone d' oro cum una perla al petto, et
 » uno diamante in mano, cum la corona sopra la testa, et
 » campo azuro fu donata dala Caesarea Majestà de Maximiliano
 » Imperatore, quando fu investito Conte de' Ilaz et de Suave.
 » Τὴν σημαίαν τοῦ γριφόνου τοῦ χρυσοῦ μετὰ ἐνὸς μαργαρίτου
 » εἰς τὸ στήθος καὶ ἓνα διαμάντι εἰς χεῖρας μετὰ τὴν κορώναν ἄνω
 » εἰς τὸ κεφάλι, καὶ κάμπος γεράνιος, εἶχεν τοῦ χαρίσει ἡ βα-
 » σιλεία τοῦ καίσαρος τοῦ Μαξιμιλιανοῦ βασιλέως, ὅταν τὸν ἐν-
 » τυσε Κόντε τοῦ Ἰλάζ καὶ τοῦ Σουάβε.»

Ἐκ τῶν εἰκονογραφικῶν τούτων πανομοιοτύπως προσκαρτώμεν ἐνταῦθα:

Α΄. Τὸ ἐν σελίδι 19 τοῦ χειρογράφου μέγα οἰκίστημον τοῦ Μπούα.

Β΄. Τὴν ἐν σελίδι 14 ἐξεικονιζομένην μεγαλοπρεπῆ σημαίαν δοθεῖσαν ἐν ἔτει 1510 εἰς τὸν Μερκούριον ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Μαξιμιλιανοῦ Α΄. (1)

(1) Εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ σταυροῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου σχηματιζομένας τέσσαρας γωνίας ἐξεικονίζονται τὰ πυρεκδόλα τῶν Παλαιολόγων, τὰ ὁποῖα τινὲς ὡς Β ἐκλαδόντες διαφοροτρόπως ἠρμήνευσαν. Ἔτερα τρία ταιαῦτα πυρεκδόλα ἐξεικονίζονται περίξ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ πρώτου πίνακος οἰκοσήμευ τοῦ γρυπός, δοθέντος τῇ Μπούα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἐπειδὴ ἐν τε τῷ παρόντι καὶ τῷ προεκδοθέντι δευτέρῳ Τόμῳ τῶν Ἀνεκδότων παρεισέφρησάν τινα λάθη, διορθοῦμεν ἐνταῦθα τὰ οὐσιωδέστερα.

Τόμος Β'. σελ. θ' στίχ. 7—14· μόνον ὁ Γλυκᾶς συγχέει τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐν Κρήτῃ καὶ Κύπρῳ ἐπαναστατῶν Καρύκην καὶ Ῥαφομμάτην, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Ζωναράς.

Σελ. λθ' στίχ. 20 ἀντὶ 1864, γράφει 1664.

Τόμ. Α': σελ. β'. στίχ. 26, ἐξαλειφθήτω τὸ ἀνεκτῆσατο ἐξ κβλεψίας τοῦ διορθωτοῦ τεθέν.

Σελ. ε. στίχ. 2, ἀντὶ Ἰωάννου, γράφει Νικολάου, κατὰ τὰ ὕστερον ἀνακαλυφθέντα ἔγγραφα, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἐπομένοις γίνεται λόγος.

ρον ὑπῆρχε, χαλαρώτερον τηρηθεῖσθαι ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ ὀρεσίβιοι Ἕλληνες, οὐδέποτε τὸν σίδηρον καταθέντες καὶ μήπω τῆς παλαιᾶς ἐκστάντες διαίτης, κατὰ τὰ παλαιοῦ πατριαρχικὸν ἢ δημοκρατικὸν ἐτήρησαν τὸ πολίτευμα· μετὰ χιλίων πεντακοσίων ἐτῶν παρέλευσιν, ἀφότου ὁ Θεοκυδίδης ἐξεκόνισε τοὺς ἡπειρώτας τούτους ἀβασιλεύτους, καὶ τὸν πλείστον τοῦ βίου ἐκ ληστείας ποιουμένους, οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δὲ τι καὶ δόξης μάλλον, — ὁ περιηγητὴς Βενιαμὴν ὁ Τολέδιος (ἐν ἔτει 1160) ὡσεὶ ἀντιγράφων ἐκεῖνον, παρίστησι τοὺς αὐτοὺς λαοὺς τῷ παλαιῷ τρόπῳ δικαιομένους: (*Celeritate cum capreolis conferendi, et montibus descendendum ut spoliū et praedam auferant. Nemo illos bello lacessere potest; neque rex ullus eos damare potest.*) (4)

§ 2.

Θανάσιμον κατὰ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας κτύπον ἐπέφερον ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐπιδρομὴ τῶν ἐκ Δύσεως Σταυροφόρων, καὶ ἔκτοτε ἀναντιρρότῳ χρονολογεῖται ἡ παντελὴς αὐτῆς ἀποσύνθεσις.

Ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἰδρύθη Φραγκικὴ αὐτοκρατορία, τὸ δὲ λοιπὸν κράτος διενεμήθη εἰς αὐτονομίους ἡγεμονείας, τὰς ὁποίας Ἕλληνες καὶ Φράγκοι, ὠφελούμενοι τῆς ἐπελθούσης συγχύσεως, ἐθεμελίωσαν. Ἀκέφαλος τότε ἡ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία κατεσκήνωσεν ἐν Νικαίᾳ, καί, κατὰ τὸ ἰδιάζον τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, ἐκ τῆς ἀπελπισίας σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν ἀντήλασα ἀνέκτησε μετὰ πενήκοντα ὀκτῶ ἐτῶν ἐξορίαν ἀνεκτίσαστο τὴν ὑπὸ τοῦ τυχοδιωκτικοῦ ἐκεῖνου συρφετιῦ ἀρπαγεύσαν πρωτεύουσάν της. Ἄλλ' ὁ σάραξ τῆς διαίρεσεως βαθέως εἰ-

(4) Tafel, De Thessalonica ejusque agro. Ferolini 1839, σελ. 471.

χεν ἐμφωλεύσει καὶ ὑπολανθάνων κατέτρωγε τὴν ἐντερικὴν, καὶ ἀπερρόφα τὴν ἱκμάδα τοῦ δένδρου τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Ἀθλία καὶ ἀξιοδάκρυτος παρίσταται ἡ κατάσταση τῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, καὶ ἐκ τῆς ὀλογόν προβαίνουσης ἀποσυνθέσεως προβληματώδης διὰ τοὺς τότε καθίστατο ἡ ἐλληνικὴ ἐθνικότης, ἀναμφισβήτητος δὲ διὰ τοὺς μετέπειτα ἀπαισιολόγους ἢ ἐπελθοῦσα κατάπτωσις τῆς αὐτοκρατορίας. Πᾶσα σχεδὸν ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ ἠπειρωτικὴ Ἑλλάς ὑπέκειντο εἰς Φράγκους καὶ Ἑλληνας αὐθεντίσκους. Ὁ Μαρῖνος Σκουῦτος, γράφων τῷ 1325, παριστᾷ οὕτως τὴν τότε καταστασιν: «Περ' ἀξιοπίστου ἀνδρὸς ἄρτι ἐξ Ἑλλάδος ἐλθόντος πληροφροῦμαι τὰ ἐξῆς: Οἱ Καταλάνοι, ἐκτὸς τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηναίων, ἐκυριεύσαν καὶ κατέχουν τὴν Ὑπάτην, τὸ Λοιδορίκιον, τὸ Σιδερόκαστρον, τὸ Ζητούνιον, τὸ Γαρδίκιον, τὸν Δομοκόν, καὶ τὰ Φέρσαλλα. Ἕλλην τις κατέχει τὰ Τρίκαλα καὶ τὴν Καστορίαν μετὰ πολλῶν ἄλλων χωρῶν· ἕτερος δὲ τὰ περὶ τὸν Πηνειὸν· ὁ Μελισσηνὸς κατέχει τοὺς Δελφούς καὶ τὴν Λυκώρειαν· εἰ Βενετοὶ τὸν Πελεόν (1) . . . »

(1) Nova quae habeo de Romania per hominem fide dignum et sciolum, qui venit de Negroponte, sunt ista: dicit quod Athenarum ducatus, quod Catellani acquisiverunt et tenent in Blachia Lapater, et castra Lodorichi, et Siderocastri, Gitonis, Gardichie, Donchie et Ferselle' est quidam Graecus qui tenet castrum de Latrichala, et Castorie et plura alia atque terras. Est etiam alter Graecus qui Signorinus nominatur, qui tenet castrum de Sannicolo de Cus-tini super flumine Salombriae, in contrata Achiliae, et castra alia atque terras; et isti duo Graeci tenent cum imperatore. Est etiam quidam Graecus tertius, qui vocatur Milissino, qui tenet castrum del Castri et de Lycon'a; et videtur, quod iste contraxerit parentelam cum Catellanis, eo quod tradidit sororem suam in uxorem marescalco Catellanorum; et videtur, quod fecerit ei fidelitatem, non tamen quod in ejus

Ἡ Ἠπειρος, κατὰ τὴν φραγκικὴν εἰσβολὴν, ἴδιον κράτος μετὰ τῆς Αἰτωλίας, Λοκρίδος καὶ Ἀκαρνανίας ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν Ἀγγελωνύμων Κομνηνῶν ἀποτελέσασα, καὶ διὰ τοῦ μεγαλεπιδόλου Θεοδώρου εἰς εὖρος καὶ μῆκος αὐξήθη καὶ εἰς αὐτοκρατορίας περιωπὴν ἀνεληθοῦσα, διενεμήθη μετὰ τὸν θάνατον Μιχαὴλ Β', εἰς δύο κράτη, ἐξ ὧν τὸ ἐν περιλαμβάνον τὴν Θεσσαλίαν, Φθιώτιδα, καὶ Λοκρίδα ἔλαχεν Ἰωάννης ὁ ὑπὸ τῶν Φράγκων ἐπιλεγόμενος Δοῦξ τῶν Νέων Πατρῶν, τὴν δὲ Ἠπειρον, Ἀκαρνανίαν, καὶ Αἰτωλίαν ὁ Νικηφόρος. Τὸν Ἰωάννην ἀποβιώσαντα διεδέχθη ἐν τῇ Δεσποτείᾳ τῆς Θεσσαλίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μιχαὴλ, καὶ τοῦτον Ἰωάννης ὁ Β', ὁ τελευταῖος τῆς ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Σιεραξ Ἑλλάδι Δεσποτείας τῶν Ἀγγελωνύμων Κομνηνῶν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (1313), ἡ δεσποτεία τῆς Θεσσαλίας διενεμήθη μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις Καταλάνων, τοῦ σεβαστοκράτορος Στεφάνου Γαβριηλοπούλου (Gabrillorio), Ἰωάννου Σινιορίνου, καὶ τῶν Μελισσηνῶν. Ταῦτοχρόνως σχεδὸν τῇ ἀνατολικῇ ἔπεσε καὶ ἡ δυτικὴ ἐν Ἑλ-

manibus se sic ponat. Veneti habunt unam castrum juxta mare in Blachia, nomine Fetenli, quod de bona voluntate et sua licentia reliquit eis imperator Graecus, quia obtinuissent eum aliter Catel'ani . . . » Tafel, Urkunden der Republik Venedig, Th. I, σελ. 500.

Ὁ Κορονέλλης (Regno di Negroponte colle provincie a'jacenti, Venetia 1687) κατὰ λάθος λέγει, ὅτι ὁ Πτελεὸς (Fetileo) κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν τῷ 1403, καταγράφων τοὺς ἐξῆς ἐν αὐτῷ ἀρμοστεύσαντας ἀπὸ τοῦ 1403—1470, ὅτε μετὰ τῆς Εὐβοίας ὑπετάγη καὶ ὁ Πτελεὸς τοῖς Τούρκοις. Νικόλαος Τριβιζάνος (1403). Γεώργιος Βιτωύρης (1405). Λουκᾶς Πιτσαμάνος (1407). Μιχαὴλ Κιρίνης (1409). Θωμᾶς Μολίνης (1411). Ζαχαρίας Νατάλης (1413). Ἰάκωβος Νάης (1415). Ἰάκωβος Κιρίνης (17 Ἰουνίου 1442). Ἰωάννης Πίζαρος (1447). Ἀνδρέας Μπάρμπος (1449). Μάρκος Μολίνος (1450). Ῥοβέρτος Πριούλης (1452). Νικόλαος Δονὰς (1453). Πελεγρίνος Κιρίνης (1457). Λεονάρδος Ζαντάνης (1460). Καστελλάνος Μίνιος (1461). Φίλιππος Φέρβρος (1465) καὶ Μαρῖνος Πασκαλίγγος (1468).

λάδι Δεσποτεία τῶν Κομνηνῶν. Θωμᾶς ὁ υἱὸς τοῦ Νικηφόρου ἐδο-
λοφονήθη τῷ 1318 ὑπὸ τοῦ θείου αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ κόμητος
τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου· ἀλλὰ καὶ ὁ φονεὺς ἔτισε μετ' οὐ
πολὺ τ' ἀντίποινα, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ἀδελφοῦ του
Ἰωάννου, ὅστις, ἐκτὸς τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, κατέλαβε
καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν. Ὁ εἰς τὸν καθημαγμένον τοῦ ἀδελφεῦ του
ἀναβᾶς θρόνον Ἰωάννης Β', ἀνὴρ βέλτερος καὶ ἀρήτιλος, εἰσέβα-
λεν εἰς τὴν ἡγεμονίαν τοῦ τελευτήσαντος Γαβριηλοπούλου (1),
καὶ εἶλε τότε τὴν Βῶλον (Βῶλον), καὶ Καστρίν, καὶ Λυκόστομον,
καὶ Σταγοὺς καὶ Τρίκκαλα, καὶ Φανάριον, καὶ Δαρμάσιν (Δα-
μοκόν) καὶ Ἐλασσῶνα, ἃ ὑπὸ Γαβριηλόπουλον ἐτέλεον, καὶ ἑ-
τερα φρούριά τινα . . . καὶ κατασχὼν φρουραῖς ἐπανήλθεν εἰς
τὴν Ἀκαρνανίαν » (2)

Μετ' οὐ πολὺ ὁμοῦ (1337) ἐτελεύτησεν ὁ ἀρπαξὶ τῆς Ἀκαρ-
νανίας καὶ Ἠπείρου Δεσπότης, διότι ἡ σύζυγός του Ἄννα, θυγά-
τηρ τοῦ πρωτοβεστιάριου Ἀνδρονίκου, ἐφόνευσε τὸν ἀδελφοκτόνον
διὰ δραστηρίου φαρμάκου, λάθρα προσφερθέντος· μετὰ δὲ τὸ ἀ-
νοσιούργημα, ἡ φαρμακεύτρια σύζυγος κατέλαβεν ἐπ' ὀνόματι τῶν
δύο τέκνων τῆς Νικηφόρου καὶ Θωμαΐδος τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀκαρνα-
νῶν καὶ Αἰτωλῶν, οἵτινες μετ' οὐ πολὺ περιήλθον εἰς τὸ σκῆ-
πτρον Ἀνδρονίκου τοῦ αὐτοκράτορος. (3)

§ 3.

Ἐνθὺ δὲ οὕτω τὰ τῆς αὐτοκρατορίας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ'
αἰῶνος διέκειντο, οἱ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Ἠπείρῳ Ἄλβανοὶ ὠφε-

1) Ὁ Γαβριηλόπουλος ἐτελεύτησε, κατὰ Ηορτ, τῷ 1332, καὶ οὐχὶ τῷ
1334, ὡς ἐσημείωσεν ὁ Μουστοξύδης ἐν 'Ἐλληνομνήμονι, καὶ ἄλλοι.

2) Καντακουζηνῶ 'Ἱστορ. Α', σελ. 473, ἐκδ. Βόννης.

3) Βλέπε κατ' ἕκτασιν Καντακουζηνῶ 'Ἱστορ. Γρηγορᾶ. 'Ἐλληνομνή-
μονα.

ληθέντες τῆς συγχύσεως συχνὰς ἐποίουν ἐκδρομὰς ληΐζοντες τὰς ἀφράκτους κώμας, καὶ οὐ μικρὰς ἐπιφέροντες βλάβας καὶ συμφορὰς εἰς τὰ κράτη τῶν αὐθιδρυθέντων ξένων καὶ ἰθαγενῶν ἡγεμονίσκων. Ὁ προμνημονευθεὶς Σκανῶτος περιγράφει ὡς ἑξῆς τὰς ἐκδρομὰς αὐτῶν.

« Deu misit hanc pestem patriae Blachiae supradictae, quia ipsa miserat quoddam genus, Albanensium gentis nomine, in quanta quantitate numerosa; quae gens omnia, quae erant extra castra, penitus destruxerunt, tam eorum tam Catellarorum fuerunt, quam etiam eorum quae tenebantur a Graecis; et ad praesens consumunt et destruunt taliter, quod quasi nihil remansit penitus extra castra. Catellani et Graeci fuerunt quandoque simul ad expellendum Albanenses illos; sed nullatenus potuerunt. Dicitur etiam quod Albanenses illi volebant recedere a patria supradicta, scilicet Blachiae. Quibus recedentibus occurebant alii ejusdem gentes plurimi, dicentes illis « quare hinc receditis? » Responderunt. « Quia non potuimus hic aliquod fortilitium obtinere » Quibus illi adjicerunt dicentes, « nolite hoc facere, quia multis cum uxoribus et filiis in vestrum adjutorium huc venimus, et ideo omnes simul ad partes Blachiae redeamus. » Et sic omnes pariter sunt reversi. Istam invasionem Albanensium utilem fore reputo illis, qui confines sunt Catellanis praedictis. Qui quidem Catellani, si non habent laborem et exercitum extrinsecum nimis efficerentur divites in gravamen et taedium vicinorum. Et ideo bonum est ad praesens, caute pericula praevidere. « Nam felix est, quem faciunt aliena pericula cautum. »

§ 4.

Ἴνα καταδειχθῇ ὁ ἀμφισβητούμενος ἐθνολογικὸς χαρακτήρ φυλῆς τινοῦ, ἐλλείπει ἱστορικῶν μνημείων, ἀπαιτεῖται ἐμβριθὲς ἔρευνα ἀνδρῶν ἐπιστημόνων, οὐχὶ ἐπιπολαίως διερχομένων τὴν ὑπὸ

συζήτησιν χώραν καὶ ψελλιζόντων λέξεις τινας τῆς κρινομένης φυλῆς, ἀλλὰ πολυχρονίως αὐτῇ συνδιαιωμέων, οὕτως εἰπεῖν ἐγκλιματιζομένων, καὶ θρησκευτικῶς πᾶσαν παράδοσιν καὶ πᾶσαν λέξιν σημειούντων, οὐχὶ δὲ καὶ διαστρεφόντων αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς ἀπόδειξιν προεσηματισμένης ἰδέας. Ὅταν οὕτως ἀποθησαυρισθῶσιν αἱ ἔθνικαὶ παραδόσεις καὶ ἡ γλωσσολογικὴ ὕλη, δύναται τότε καταλλήλως νὰ ἐπιληφθῇ ἡ κριτικὴ τοῦ περι οὗ ὁ λόγος ἐθνολογικοῦ ζητήματος, καὶ διευκρινηθῶσι τὰ κατ' αὐτό.

Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπ' ἐσχάτων διεσύρθη, καὶ ἡ ἀρχικὴ αὐτοῦ καταγωγὴ ἠμφισβητήθη. Εἰς δύο διηρέθησαν οἱ κριτικοὶ στρατόπεδα, καὶ ἐν ἐλλείψει ἀναντιρρήτων ἀποδείξεων, ὁ πόλεμος περιωρίσθη εἰς κενούς λόγους, καὶ δι' ὀλοκλήρων συγγραμμάτων ἐσχολιάσθη ἡ περιβόητος τοῦ Πορφυρογεννήτου φράσις, ἡμεῖς δέ, ὡσεὶ ἐπαιτοῦντες παρὰ τῶν ξένων φιλελληνισμόν, ἐπεκροτήσαμεν εἰς τὰς συμφερούσας εἰκασίας, καὶ οὐδὲν εἰργάσθημεν ἵνα διὰ τῶν πραγμάτων καταδείξωμεν τὴν πλάνην τῶν ἀντιπάλων.

Ὅλο: ἐν ἐπικαλούμεθα τοὺς εὐγενεῖς μας προγόνους, καὶ δὲν παύομεν ὀμνύοντες εἰς τὰ κλασικὰ τῶν προπατόρων μας ὀνόματα, ὡσεὶ αἰσχυνόμενοι νὰ μνημονεύσωμεν κἀν τῶν δυστυχῶν πατέρων μας. Ἦλθε πλέον καιρὸς νὰ ἐγκαταλείψωμεν ἥσυχον τὴν κόριν τοῦ Παρθενῶνος, καὶ τὰς σκιὰς τῶν Σαλαμινομάχων. Μὴ νομίσωμεν, ὅτι ἐγενόμεθα κύριοι τοῦ πεδίου τῆς μάχης, διότι ἀπέθανεν ὁ Φαλμεράγερ· δριμύτεροι θέλουσιν ἀναφανῆ οἱ διαμφισβητήσαντες τὴν καταγωγὴν μας, πρὸς οὐδὲν λογιζόμενοι τὰς ἐπικλήσεις τῶν σκιῶν τῶν προγόνων μας, ἐνῶσα ἡμεῖς δὲν φροντίσωμεν νὰ παρασκευασθῶμεν εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐξακριβοῦντες τὰ τῶν πατέρων μας.

Οἱ φιλόμουσι πλοῦσιοι τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀντὶ νὰ δαπανῶσιν εἰς ἀκαιρὰ διαγωνίσματα, καὶ παντοιοτρόπως φροντίζωσι νὰ ἐπναφέρωσι τοὺς ἀνεπιτρεπτὴ παρελθόντας χρόνους τοῦ Σοφοκλέους καὶ τῶν Ὀλυμπιονικῶν, λαμπρὰν καὶ ὄντως ἀκαταλόγιστον ἥθειαν προσφέρει εἰς τὸ ἔθνος ὑπηρεσίαν, καταβάλλοντες τὰ

συντεινόντα πρὸς ἀποστολὴν λογίων εἰς τὰς ἔτι παρθενικὰς τοῦ ἑλληνισμοῦ χώρας, ἵνα ἐπιτοπίως ἀποθησαυρίσωσι τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, τὰ ἔθιμα, τὰ κατὰ τόπους γλωσσάρια, δι' ὧν, ἀντι πάσης ἄλλης κομπορρήμονος ἰδεολογίας, καὶ τοὺς ὕβριστάς μας φημώσομεν, καὶ τὴν ἡμελημένην τῶν πατέρων μας ἱστορίαν ἐξακριβώσομεν.

Μιάς μοίρας τοῦ ἑλληνισμοῦ τανῦν σπουδαίως διαμφισβητεῖται ἡ καταγωγή ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ προκαταλήψεως εἰς ἓνα τεινόντων σκοπόν, καὶ τὰ πάντα βουλομένων ἴν' ἀφομοιώσωσι καὶ συντεινόντα πρὸς τοῦτα καταδείξωσιν. Εἰς δύο διχῶνται στρατόπεδα οἱ αὐτοκαλούμενοι οὔτοι Ἀλβανολόγοι, ἐξ ὧν οἱ μὲν πάντῃ ἀρνοῦνται τὴν ἑλληνικὴν καταγωγὴν, καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν διάφορα βάρβαρα φύλα εἰσάγουσιν ὡς γενάρχας τῶν Ἀλβανῶν, ὡς ὁ Ἀσσεμάνος (1), ὁ Μελέτιος (2), ὁ Κρεμμύδας (3) καὶ ἰδίᾳ ὁ Φαλμεράγερ (4), οἱ δέ, διατρανοῦντες τὸ ἰθαγενὲς τῆς ἑλληνικῆς ταύτης φυλῆς, παραδέχονται ὡς προγόνους τούτων τοὺς Πελασγούς, ὡς ὁ Ἄν (5), ὁ Νικοκλῆς (6), ὁ Καμάρδας (7), καὶ ὁ Κουπιτώρης (8).

Ἐλλείψει τῶν συντεινόντων εἰς μακρὰν συζήτησιν ἐπὶ ταῦ ἀντικειμένου τούτου, περιοριζόμεθα εἰς τὰ ὀλίγα τάδε.

1) Calend. Eccles. Orient. tom V.

2) Γεωγραφία.

3) Διατριβὴ περὶ τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης. Ἐν Μόσχᾳ 1808. σελ. 260.

4) Das Albanesische Element in Grichenland 1857—60.

5) Albanesische Student.

6) Περὶ τῆς αὐτοχθονίας τῶν Ἀλβανῶν ἦτοι Σκιπιτάρ. Ἐν Γοττιγγῇ 1855.

7) Appèndice al Saggio di Grammatologia comparata sulla lingua Albanese. Prato 1866.

8) Διατριβὴ περὶ γλώσσης καὶ Ἔθους τῶν Ἀλβανῶν, (ἐφημερίς Φιλομαθῶν 1867).

γονοὶ ἦσαν οἱ Ἡπειρώται ἐκεῖνοι, ἐξ ὧν ἀνέθαλλον ὁ Πύρρος, εἰς τοῦ ὁποῦ τὴν ὄρμην μόλις ἐδυνήθησαν ν' ἀντιστῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἐκεῖνος, ὅστις ἐκυρίευσε διὰ τῶν ἔπλων τὸν Τάραντα μετ' ἄλλων χωρῶν τῆς Ἰταλίας. . . Ἡ Ἀλβανία μέρος ἀποτελοῦσα τῆς Μακεδονίας σεμνύνεται διὰ τοὺς εὐγενεῖς προπάτοράς της, οἵτινες ὑπὸ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον εἰσεχώρησαν μέχρι τῶν Ἰνδιῶν. . . Ἐξ ἐκείνων κατὰγονται οἱ σημερινοὶ Ἀλβανοί. » (1)

Ὁ ἐκ Σκόδρας ἱστοριογράφος Μαρίνος Βαρλέτας ταυτὰ παραδίδει περὶ τῆς εἰς Πύρρον ἀνχρωγῆς τοῦ γένους τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀλβανίας.

Οἱ Μποῦαι, περὶ ὧν κατωτέρω, οὐ μόνον, ὡς γράφει ὁ Κορωναιῶς, ἐσεμνύοντο ἐπὶ τῇ ἐκ Πύρρου καὶ Ἀντίνου καταγωγῇ, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν οἰκοσήμεων παρενέβαλλον καὶ τὸ τοῦ Πύρρου, ὡς κατ' εὐθείαν ἀπόγονοι τοῦ βασιλέως τῶν Ἡπειρωτῶν.

Ὁ Κορωναιῶς γράψας τὸ δημοσιευόμενον ποίημα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν καὶ τῶν ἐγγράφων τοῦ ὑμνουμένου Μερκουρίου, πολλαχῶς διατρανοῖ τὸ ἐλληνικὸν τῆς καταγωγῆς τοῦ μεγαθύμου τούτου Ἡπειρώτου. Ἐν ἀρχῇ λέγει τὰ ἑξῆς:

Καὶ νᾶ σοῦ φέρω μωρτυριαῖς τοῦ βασιλέως ταῖς βούλαις,
Ὅποιαῖς ἐπίασα κ' εἶδά ταις, κ' ἀνέγνωσά ταις οὐλαις,

1) « I nostri maggiori furono Epiroti, da quali uscì quel Pirro, l' empito del quale appena poterono sopportare i Romani, che Taranto e molti altri luoghi d' Italia occupò con l' arme. Non hai da opporre agli Epiroti, uomini fortissimi, i tuoi Tarentini, genere d' uomini bagnati, e nnti so' o a pescar i pesci ; se vuoi dire che l' Albania è parte della Macedonia, concedi che assai più nobili sono stati i loro avi, i quali sotto Alessandro il Magno sino all' Indie i quali postrarono tutte quelle genti con incredibili difficoltà che si li opposero. Da quelli hanno origini questi, che tu chiami pecore ; e non è mutata la natura delle cose. Perchè fuggite, voi uomini, davanti alla faccia delle pecore ? » Rodotà, Del Rito Greco in Italia, tom iii, 2.

Καὶ τὴν πατρίδα μαρτυροῦν καὶ ὅλον τοῦ τὸ γένος,
 Κ' ἄλλοι ποῦ δὲν τὸν ξέρουσι λέγουσ' ὅτ' εἶνε ξένος,
 Ἐκ τοῦ ῥε Πύρρου τὸν καιρὸν, καὶ Ἀντίνου τοῦ Πειρώτα,
 Ἄκουσε νὰ σὲ διηγηθῶ, κ' ἀπέκει πάλε ῥώτα,
 Αὐτοῦν' ἦσαν καθολικά ἡ ρίζα τῶν Πουγιάνων . . .
 Κ' ἦσαι κατοικοῦμενοι εἰς τὴν Μακεδονίαν . . .

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Καλκοκονδύλης, ὁ Σκενδέρβης, καὶ ὁ Κορωναῖος γράφουσιν ἀδιαφόρως Μακεδονίαν ἀντὶ Ἡπείρου πρὸς ἀπλῆν διασάφησιν σημειοῦσθω, ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι, καὶ οἱ μεταγενέστεροι ὑπὸ τὸ γενικώτερον ὄνομα τῆς πρώτης περιλαμβάνουσι καὶ τὴν δευτέραν. Ὁ Στράβων (Ζ') λέγει: «Καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ Λυγκηστόν, καὶ Πελαγονίαν, καὶ Ὀρεστιάδα, καὶ Ἐλύμειαν, τὴν ἄνω Μακεδονίαν ἐκάλου, οἱ δ' ὕστερον καὶ ἐλευθέραν. Ἔνιοι δὲ καὶ σύμπασαν τὴν μέχρι Κερκύρας, Μακεδονίαν προσαγορεύουσιν, αἰτιολογοῦντες ἅμα ὅτι καὶ κουρᾶ καὶ διαλέκτῳ, καὶ χλαμῦδι, καὶ ἄλλοις τοιοῦτοι; χρωῖνται παραπλησίως, ἔνιοι δὲ καὶ δίγλωττοι εἰσι.» Ὁ Πλίνιος (Histor IV, 17, καὶ III, 2) συμπεριλαμβάνει εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὴν Ἰλλυρίαν, καὶ Μαλοσιίδα. Καὶ ὁ Καλκοκονδύλης μετὰ τῆς Καστορίας περιλαμβάνει καὶ τὸ Ἀργυρόκαστρον εἰς τὴν Μακεδονίαν (ἱστορ. σελ. 209), καὶ ἀλλαχοῦ (σελ. 66) ἀναφέρει τὴν πρὸς τὸ Ἰόνιον πέλαγος Μακεδονίαν. Οἱ εἰς διαφόρων εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν ὑπηρεσίας στρατολογούμενοι Ἄλθανοι ἐγνωρίζοντο ὑπὸ τὸ γενικώτερον ὄνομα *Μακεδόνες*: οὕτω καλεῖ πολλαχοῦ τοῦ ποιήματός του ὁ Κορωναῖος αὐτούς: Μακεδόνες δὲ αὐτοκαλοῦνται οἱ Ἡπειρώται οὗτοι εἰς τὴν ἐν ἔτει 1592 πρὸς τὸν δούκα τῆς Σαβοΐας Ἐμμανουὴλ Α' ἀναφορὰν των (1), καὶ *Μακεδονικὸν Τάγμα* ὠνομάζετο τὸ ἐξ Ἄλθανῶν ἀποτελούμενον στρατιωτικὸν σῶμα εἰς ὑπηρεσίαν τῶν βασιλέων τῆς Νεαπόλεως (2).

(1) Pouqueville Voyage dans la Grèce Tom. II, σελ. 514.

(2) Περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ πολλῶν καὶ μεγάλων στρατιωτικῶν

Ὁ Καντακουζηνὸς μάλιστα Ἰπείρον καὶ Θεσσαλίαν συγχέει, ἀδιαφόρως τοὺς Ἄλβανοὺς ἀποκαλεῖ Θεσσαλοὺς καὶ Ἰπαιώτας.

Ἐπὶ τῆς ὑπὸ Καλκοκονδύλου φερμένης καὶ οὐδόλως πιθανολογούμενης φήμης ὁ Φαλμεράγερ βασισθεὶς προσεπάθησε μετὰ πεισμονῆς ν' ἀρνηθῆ τὸ Ἑλληνικὸν τῆς καταγωγῆς τῶν ἀδελφῶν Ἄλβανῶν, πρὸς οὐδὲν λογισάμενος καὶ τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις τῆς φυλῆς, καὶ αὐτὰς τὰς ἀντιστρατευομένας αὐτῷ τοῦ Ἀθηναίου ἱστορικοῦ ἰδίας πεποιθήσεις καὶ δοξασίας.

Μὴ προτιθέμενος ἵνα πραγματευθῶ μετὰ πάσης λεπτομερείας θέμα τόσον περιτπούδατον, περιωρισθὴν μόνον εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις τῆς φυλῆς, τὰς ἵποιας ἐγὼ μὲν θεωρῶ ὡς μνημεῖα ἀξιοσέβαστα, καταρρίποντα οὐ μόνον μεταγενεστέρας εἰκασίας, ἀλλὰ καὶ τῶς θεωρούμενα ἀναντίρρητα ἱστορικὰ γεγονότα διορθοῦντα ἢ καταστρέφοντα, ἀγνοῶ δὲ διὰ ποίαν αἰτίαν οἱ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀσχοληθέντες, ἀφοῦ τόσα καὶ τόσα εἰκοτολογοῦντες συνέγραψαν, δὲν ἐμνήσθησαν καὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἐπιχειρήματος.

§ 5.

Πρῶτον ἀπλῶς μνημονεύεται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν ἡ φυλὴ τῶν Ἄλβανῶν κατὰ τὰ τέλη τῆς ἐβδόμης δεκάδος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (4), καὶ μόλις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' ἀρχεται ἡ ἱστορία αὐτῆς. Ἐν ἔτει 1325 Μαρῖνος ὁ Σανοῦτος οἰκτρὰν παριστῶν τὴν κατάστασιν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ὡς προεξετέθη, μνημονεύει καὶ τῶν ληστρικῶν ἐπιδρομῶν τῶν ἀβασιλευτῶν Ἄλβανῶν.

Τὰ τοῦ Σανοῦτου σχολιάζων ὁ Τάρελ ἐπιλέγει, « Eodem

ἐκδουλεύσεων τῶν Ἀλβανῶν καὶ ἄλλων Ἑλλήνων κατ' ἕκτασιν γίνεται λόγος ἐν τῷ προσεχωῶς ἐκίσθησομένῳ ἔμῳ πονήματι, « Οἱ Ἡρωϊκοὶ χρόνοι τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος (1453—1821). »

4) Βλ. Σκυλίτζην, Κεδρητόν, καὶ Ἄνναν Κομνηνῆν.

» tempore (XIII initio) quum in Epiro cum Acarnania atque
 » Aetolia plures Graecorum dynastae dominia sibi acquire-
 » runt, Albanenses quoque cum aliis ibidem stirpibus de li-
 » bertate recuperanda cogitasse putabis. »

Και ταῦτα μὲν οὕτως ἡμεῖς ὁμῶς εἰκοτολογοῦντες δυνάμεθα
 ἵνα καταδείξωμεν ἀπὸ τοῦ IB' αἰῶνος τὴν φυλὴν τῶν Ἀλβανῶν ἱ-
 στορικῶς μνημονευομένην, ὡς διαπράττουσαν ταῦτά ἐκεῖνα ὅσα
 ὁ ἄρτι παρατεθεὶς Σανούτος παραδίδει.

Ὁ ἐκ Τολέδου Ἑβραῖος Βενιαμὴν περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα τῷ
 1160, γράφει ταῦτα περὶ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ (:) ὄρεσιβίων Ἑλλή-
 νων· « Haec est Valachiae initium, cujus incolae montes in-
 » colunt; gens ipsa Valachorum nomen gerit. Celeritate cum
 » capreolis conferenti, e montibus in graecorum regionem
 » descendunt, ut spoliium et praedam auferant. Nemo illos
 » bello lacescere potest, neque rex ullus eos domare potest.
 » Christianorum instituta non observant: suisque Iudaica no-
 » mina imponunt; unde nonnulli judaeos fuisse asserunt, ju-
 » daeosque appellare fratres suos; quumque hos offendunt
 » eos spoliare, sed non occidere, quemadmodum occiduit
 » graecos; vivere denique exleges. » (1)

Ἐκτὸς πάσης ἀμβιβολίας καθίσταται, ὅτι οἱ ὑπὸ Βενιαμὴν ἀ-
 βασιλευτοὶ, ἄθρησκοὶ, καὶ ληστρικῶν διάγοντες βίον Βλάχοι
 οὗτοι, εἰσὶν αὐτοὶ οἱ Ἀλβανοί· διότι ἡ ἐν Ἑλλάδι φυλὴ τῶν
 Βλάχων καὶ πεποιθήσεις θρησκευτικὰς ἔχει, καὶ μᾶλλον ἀρέσκε-
 ται εἰς τὸν ἥρεμον ποιμαντικὸν βίον, οὐδέποτε δ' ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ
 εὐρέθη τόσον πολυπληθὴς ἵνα διατελῆ κατὰ διχοχρῆν ἀβασιλευ-
 τος καὶ ἐκτὸς τοῦ νόμου· πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν, (2)
 καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμῶς χρόνων Βλάχοι ἐπονομάζονται ἀδικρι-
 τως οἱ ὄρεσιβιοὶ, ἰθαγενεῖς καὶ ξένοι. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα Βλχ-

1) Tafel, Thessalonica. σελ. 171.

2) Ἄννα Κομνηνή.

χία ώνομαζετο ή Θεσσαλία συγχεομένη πολλάκις τῇ Πείρῳ· ὁ Σκνούτος πατρίδα τῶν Ἄλβανῶν θεωρεῖ τὴν Βλαχίαν ὑπὸ τὴν ἄνω σημασίαν, καὶ ὁ ἱστορικός Καντακουζηνὸς γράφει αὐτοὶ τὰ « ὄρεινά τῆς Θετταλίας νεμόμενοι Ἄλβανοί. »

Ὅπως δὴ ποτε ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 13' αἰῶνος θέλομεν πραγματευθῆ περὶ τῆς ἱστορίας τῶν Ἄλβανῶν.

Ἐκ τῶν ὑπὸ Σκνούτου ἱστορουμένων δηλοῦται, ὅτι οἱ Ἄλβανοὶ δυσχερῶς τὴν εἰρήνην φέροντες, καὶ ὠφελούμενοι τῆς τότε ἐν Στερεᾷ Ἑλλάδι συγχύσεως, διὰ τὴν ἐπικράτησιν διαφόρων ξενικῶν φύλων, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 13' αἰῶνος συνεχεῖς ἐποίουν ἐκδρομάς, ληστεύοντες τὰς ἀτειχίστους κώμας, πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων βιαιοπραγιῶν πρόξενοι γενόμενοι. Ἀνδρόνικος ὁ αὐτοκράτωρ ἀπορασίσας ἵνα ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους σαρώσῃ πᾶν τὸ ξενικόν, ἐξεστράτευσεν εἰς Θεσσαλίαν τῷ 1333, καὶ ἀφοῦ ἐπανεκατήσχητο τὰ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοκτόνου καὶ ἀσπαγος Ἰωάννου ληρθέντα, ὑπηγάγετο εἰς τὰ σκήπτρα τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοὺς τέως ἀβασιλεύτους Ἄλβανούς. Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς ἐκτίθησιν οὕτω τὰ τότε λαβόντα χώραν.

« Βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ ἐπέθετο τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν, ἔγνω « δεῖν ἐκεῖ παραγενέσθαι καὶ ὀλίγω ὕστερον ἐλθῶν, εἶλε πάντα « ὅσα ὑπεποιήσατο ὁ δούξ· καὶ τοὺς φρουροὺς ἐκβαλὼν, ἡδί- « κησεν οὐδέν, ἀλλ' εὖ ποιήσας, ἀπέπεμψεν εἰς τὴν οἰκίαν « διατρίβοντα δὲ ἐν Θετταλίᾳ βασιλέα οἱ τὰ ὄρεινά τῆς Θεττα- « λίας νεμόμενοι Ἄλβανοὶ ἀβασίλευτοι, Μαλακάσιοι καὶ Μπούϊοι « καὶ Μεσαρίται ἀπὸ τῶν φυλάρχων προσαγορευόμενοι, περὶ δις- « χιλίους καὶ μυρίους ὄντες, προσεκύνησαν ἐλθόντες καὶ ὑπέ- « σχοντο δουλεύειν· ἐδεδοίκεσαν γὰρ μὴ χειμῶνος ἐπελθόντος, « διαφθαρῶσιν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἅτε πόλιν οἰκοῦντες οὐδεμίαν, « ἀλλ' ὄρεσιν ἐνδιατρίβοντες καὶ χωρίοις δυσπροσόδου, ὦν ἀνα- « χωροῦντες τοῦ χειμῶνος διὰ τὸ κρύος καὶ τὴν χιόνα, ἀπιστόν

» τινά ἐν τοῖς ὅρεσιν ἐκείνοις νιφομένην, εὐεπιχειρήτοι ἔσσεσθαι
» ἐδόκουν. (1)

α Ὀλίγου δὲ παρελθόντος χρόνου (1335), ἠγγέλλετο ἐκ τῆς
» ἐσπέρας παρὰ τῶν ἐπιτροπευόντων ἐκεῖ, ὅτι οἱ περὶ Βαλά-
» γριτα καὶ Κάνινα (2) νεμόμενοι Ἄλβανοί, εὐχερεῖς ὄντες πρὸς
» μεταβολὰς καὶ φύσει νεωτεροποιοί, ἄς πρὸς βασιλέα ἐπειήσαντο
» συνθήκας παραβαίνοντες, ταῖς ἐκείσε πόλεσιν ἐξ ἐφόδου ἐπιόν-
» τες, κακῶς διατιθέσκει καὶ λεηλατοῦσιν· οἱ καὶ πρότερον τοι-
» αῦτά τινά ἐτόλμων, καὶ συνιστάμενοι πολλοὶ καὶ ἄποροι, τὰς
» πόλεις κακῶς ἐποίουν, ἄχρις ἂν στρατιὰν ἐπ' ἐκείνους πέμψας
» βασιλεὺς, ἀναγκάσειεν εἰρήνην ἄγειν καὶ τοὺς ἐσπερίους ἀδι-
» κεῖν μηδέν· ἐπειδὴν δὲ ἡ στρατιὰ ἐπ' οἴκου διαλυθεῖη καὶ τὸ
» θέρος ἐπιγένοιτο, οὐκέτι οἷοί τε ἦσαν ἡρεμεῖν, ἀλλὰ ληστεΐαις
» καὶ φανεραῖς ἐπιδρομαῖς ἐπίεζον τὰς πόλεις τὰς ἐκεῖ· τότε δὲ
» πολλοὶ τε καὶ ὁμοίως περὶ τὸ ἀδικεῖν τὰς γνώμας ἔχοντες συ-
» στάντες, Βαλάγριτά τε καὶ Κάνινα ἐκακούργησαν πάνυ· καὶ
» φρούριόν τε Σκρεπάριον ὠνομασμένον καὶ τὴν Κλεισοῦραν, Τί-
» μωρον δὲ φρούριόν τι καὶ αὐτὸ ἐσπέριον περὶ Βαλάγριτα ὠκι-
» σμένον, παρεστήσαντο ἤδη καὶ βεβαίως εἶχον πρὸς τε τὰς λη-
» στείας καὶ τὰς συχνὰς ἀπειρηκὸς ἐπιδρομὰς· διὰ ταῦτα οὖν ἐ-
» δόκει βασιλεῖ αὐτοῖς ἐπιστρατεύειν· προσεπιγιννομένη δὲ ὑπὸ
» τοῖς αὐτοῖς χρόνοις καὶ ἡ Ἰωάννου τοῦ Δούκα τῆς Ἀκαρνανίας
» ἀρχοντος τελευταίη μᾶλλον ἐξώρμησε τὴν βασιλέα πρὸς τὴν ἐ-
» σπέραν, ἐλπίσαντα Ἀκαρνανίαν ὑποποιήσειν ἑαυτῷ· τοιαῦτα δὲ
» βουλευομένη, καὶ συμμαχίαν ἐδόκει δεῖν ἐξ Ἰωνίας μεταπέμ-
» ψασθαι Περσικὴν ἕνεκα τῶν Ἄλβανῶν πεζήν· ὄρη γὰρ δυσπρό-
» σόδα νεμόμενοι καὶ μεγάλα καὶ πολλὰς ἔχοντα ἀποφυγὰς καὶ
» καταδύσεις, οὐ ραδίως ὑπὸ τῶν ἰπέων βλάπτεσθαι ἐδύνατο,

(1) Τόμ. Α'. σελ. 474, ἐκδ. Βόννης.

(2) Σημειώσθη, ὅτι τοὺς αὐτοὺς, πρὸ ὀλίγου εἶπε αὐτὰ δ. εἰνὰ τῆς Θεο-
» ταλίας νεμομένους. »

» και μάλιστα ἐν θέρει εἰς τὰ ἀκρότατα ἀνιόντες τῶν ὁρῶν, ὅπου
 » και πεζοῖς ἀντιτάξασθαι οὐκ εὐχερὲς διὰ τὴν ὀχυρότητα τοῦ
 » τόπου και τὸ ὑπὲρ κεφαλῆς τοὺς ἐπιόντας τοὺς ἀμυνομένους
 » βάλλειν, και πέμψας πρὸς Ἀρούρ ἤτειτο συμμαχίαν πεζὴν· ὁ
 » δὲ ἄσμενός τε προσεδέξατο τὴν πρεσβείαν βασιλέως, (ἦν γὰρ
 » ἄγων περὶ πλείστου τὰ κατὰ γνώμην τι βασιλέως πράττειν),
 » και τὴν στρατιὰν εὐθὺς ἔπεμπεν εἰς Θεσσαλονικίην· ἐπεὶ δὲ και
 » ὁ βασιλεὺς τὴν Ῥωμαίων ἄγων στρατιὰν ἀφίκετο ἐκεῖ, και τὴν
 » Περσικὴν παραλαβὼν διὰ Θετταλίας ἐπὶ Ἀλθανοὺς ἐχώρει
 » (1336), και μέχρι Ἐπιδάμνου ἦλθε ληϊζόμενος αὐτοῦ· διεφθάρ-
 » ρησάν τε ἐξ αὐτῶν πολλοί· πυθόμενοι γὰρ τὴν βασιλέως ἐφο-
 » δον και νομίσαντες μόνην ἐκ Ῥωμαίων ἱππικὴν εἶναι στρατιὰν
 » πρὸς τὰ ὄρη κατέφυγον και τὰς δυσχωρίας, οἰόμενοι διαφεύ-
 » ζεσθαι τὸν ἄλεθρον· ἐπελθόντες δὲ οἱ Πέρσαι φιλοὶ τε ὄντες
 » και τοξόται, οἷς μάλιστα ἐστὶ ραδία ἢ πρὸς τὰς δυσχωρίας
 » μάχην, ῥᾶσά τε ἐκράτησαν αὐτῶν οὐ μόνον διὰ τὸ ἀόπλους
 » ὄντας πόρρωθεν βαλλομένοις πίπτειν, ἀλλὰ και διὰ τὸ ἀη-
 » θες καταπλαγέντας τῶν βροχῶν· και πλείστους τε ἀπέκτει-
 » ναν αὐτῶν και εἶλον αἰχμαλώτους· ὅσοι δὲ ἠδυνήθησαν δια-
 » φυγεῖν τέκνα και γυναῖκας και τὴν ἄλλην κτήτην ἐκλιπόντες,
 » ὅπη γῆς ἐκρύπτοντο ἦσαν ἀφανεῖς· γυναῖκας δὲ και παῖδας ἴν-
 » δραπόδισαν οἱ Πέρσαι, ὧν μέρος μὲντι οἱ ἠμόφυλοι ἐλύσαντο,
 » ὅσοι μὲν προσκεκρουκότες ἦσαν βασιλεῖ, λύτρα παρασχόμενοι
 » τοῖς Πέρσαις· ἔλυσε δὲ οὐκ ὀλίγους και ὁ βασιλεὺς λύτρους,
 » τῶν οἰκείων προσελθόντων και δεηθέντων· ἔλυσε δ' ἂν και
 » πλείους ἢ σύμπαντας, εἰ πρότερον προσῆλθον, ἕως ἔτι οἱ Πέρ-
 »σαι συνείποντο μετὰ τῆς ἄλλης στρατιᾶς· ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν
 » ἐκείνων ἀναχώρησιν προσῆλθον, ἔλυσε ὁ βασιλεὺς πέμψας ὅσους
 » μάλιστα εὐνοεῖ τοὺς πλείους δὲ εἰς ἕω ἤγαγον ἐπὶ δουλείᾳ·
 » Ῥωμαῖοι δὲ ἀνθρώπους μὲν οὐκ ἐξηνδρανοδοῖζοντο· οὐδὲ γὰρ
 » ἔξεστιν αὐτοῖς, εἰ μὴν ἀπὸ βαρβάρων εἶεν τῶν τῆ σωτῆρος Χρι-
 » στοῦ ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομία μὴ πεπιστευκότων βασιλευσάντων δὲ

α ἐκράτησαν σχεδὸν ἀριθμὸν ὑπερβαινόντων, ἐπίπλων τε καὶ ἄλλων
 » λων τινῶν χρημάτων οὐκ ὀλίγων· ἐλέγετο δέ, καὶ ἦν ἀληθές,
 » ὡς ὕστερον ἐξ αὐτῶν τῶν κακῶς παθόντων βασιλεῖ προσελθόν-
 » των, μετὰ τὴν συμφορὰν ἐκείνην τὴν μεγάλην ἀριθμούντων τὰ
 » αὐτῶν, ἐγένετο καταφρανὲς ὡς κρατήσεσιν οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν
 » λείαν βοῶν μὲν τριάκοντα μυριάδων, πεντακισχιλίων δὲ ἵππων,
 » προβάτων δὲ μυριάδων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν· τσαῦτα δὲ ὄντα
 » τὸ πλῆθος ἄγειν μὲν οὐκ ἰδύνατο ἡ στρατιὰ, ἀλλὰ τοὺς ἐ-
 » χοντας μόνον ἀπελάσαντες, κατέλιπον φέρεσθαι ἀνόμειυτα, ὡς
 » ἔτυχεν. (4) »

§ 6.

Ὁ Καντακουζηνὸς μνημονεύσας τῶν Ἀλβανῶν, διακρίνει τού-
 τους ὑπὸ τὰ ὀνόματα Μαλακασίους, Μπούιους, καὶ Μεσσάριτας,
 ἀπὸ τῶν φυλάρχων οὕτω προσαγορευομένους.

Ἡ νῦν σατραπεία τῆς Σκόδρας διατέμενται ὑπὸ δύο ποταμῶν,
 τοῦ Ἀρίνου καὶ τῆς Μπογιάνας. Ὁ δεύτερος ἐστὶν ὁ ὑπὸ τῶν ἀρ-
 χαίων μνημονευόμενος *Barbana Livianus*, διατηρήσας ἄχρι τοῦδε
 τὸ ὄνομα, ὀλίγον παρεφθαρμένον. Τὰ περὶ τὴν Μπογιάναν ἐξ ἀ-
 μνημονεύτων χρόνων ἐνέμετο φυλὴ ἰθαγενῆς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
 λαβοῦσα καὶ τὸ παρά Καντακουζηνῷ ἐπώνυμον, καὶ ὑφ' ὀμωνύ-
 μους φυλάρχους τελοῦσα, εἰς Ἀντίουν καὶ Πύρρον ἀνάγοντας τὴν
 καταγωγὴν. Ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ ἡ ὑπὸ τῆς φυλῆς νεμομένη
 χώρα, πάλαι διὰ τοῦ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ὀνόματος ἐγνωρίζετο.
 Ἰωάννης ὁ Κορωναῖος, οὗτινος ἤδη ἐκδίδομεν τὸ ποίημα, με-
 ταξὺ τῶν ἄλλων ἐξεικονίζει καὶ τὸ φέρον τὸν ἐν λόγῳ ποταμὸν
 οἰκόσημον τῶν Μπουαίων, μετὰ τῆς ἐξῆς διασαφίσεως. « Τὴν ἀρ-
 » μαν καὶ σιμακίαν τῶν κυμάτων βασιτάζει (ὁ Μπούας) διὰ μίαν
 » ἐπαρχίαν καὶ ῥιθέραν ὀνομαζομένην Μπούενα, καὶ ἐκεῖνου ὀποῦ
 » ἔρχεται νὰ εἶναι αὐθέντης τοῦ εἰρημένου τόπου τὴν βιστάξει. »

(4) Αὐτίθι, σελ. 196—8.

Κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα μνημονεύεται ὁ γνωστὸς γενάρχης τῶν Μπουαίων Νικόλαος. Ὁ αὐτὸς ὁμοίως Κορωναῖος ἐξεικονίζων ἕτερα τῶν φυλάρχων τούτων οἰκὸσῆμα λέγει, «Τὴν σημαίαν τῶν » τεσσάρων ὄψεων μὲ τὴν χεῖρα, παλαιότατα τὴν ἐβάσταζε ὁ ρὲ » Πύρρος, καὶ ἄλλοι ἐκείνοι ὅπου ἦταν ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ.» Ὅπως δῆποτε, ἐὰν ἀπίθανος καθίσταται ἢ ἀπὸ Πύρρου καταγωγή τῶν Μπουαίων, ἀναμφίβολος παρίσταται ἢ πρὸ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἐπικράτησις ἐν Ἄλβανίᾳ τῶν Μπουαίων, ἀναγραφόντων μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων οἰκιστῶν καὶ τὸ λάβαρον τοῦ Κωνσταντίνου. « Τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ κίτρινην μετὰ δύο ἄστρων λευκῶν » εἶχε χάρισει ὁ Κωνσταντῖνος Βασιλεὺς (εἰς τὸν Μπούαν), ὅταν » ἐμίσειυσεν ἀπὲ τὴν Ῥώμην καὶ ἐπέρασεν εἰς τὸν Τουράτζον, διὰ » νὰ ὑπέγη νὰ κτίσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν. »

Ἴνα μὴ εἰκοτολοῦντες περιττολογῆσωμεν, περιοριζόμεθα εἰς τὴν γνωστὴν ἱστορίαν τῆς δεσποσάσης τῆς ὁμωνύμου φυλῆς γενεᾶς τῶν Μπουαίων.

Ἐν τοῖς πρόθετον ἐλέχθη, ἅτι μετὰ τῶν ἄλλων Ἄλβανῶν καὶ οἱ Μπούαι κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα συνεχεῖς ἐποίουν ἐπιδρομὰς ληϊζόντες τὰ πέριξ, καὶ μόλις τῷ 1333, ἢ τέως ἀνεξάρτητος αὕτη φυλὴ ὑπῆχθη μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὰ σκῆπτρα τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐν ἔτει 1344 ἀποθανόντος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονικοῦ τοῦ Νειωτέρου, σύγχυσις καὶ ταραχὴ οὐκ ὀλίγη ἐπῆλθε· καὶ ἐνῶ ὁ μέγας δομέστικος καὶ ἱστοριογράφος Ἰωάννης Καντακουζηνὸς παρελάμβανε τὴν ἐξουσίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀνήλικου βασιλόπαιδος Ἰωάννου, οἱ Ἄλβανοὶ οὗτοι α τῶν ἐκεῖ κατέδραμον πόλεων καὶ » ἐλκίσσαντο πολλὰ, ὅπερ ὁ μέγας δομέστικος πυθόμενος κατὰ » τάχος ἐπεμψε τοὺς ἀγγελοῦντας Ἄλβανοῖς ἢ τὴν λείαν » ἀποδιδόναι ἢ μηδὲν νεωτερίζειν ἔτι, ἢ εἰ μὴ πύθοντο ἐκδέχε- » σθαι αὐτὸν χρῆσόμενον ὡς πολεμίου· οἱ δὲ καὶ ὑποπτήξαντες » τὴν ἀπειλήν, οὐ μόνον τὴν λείαν ἀπέδσαν τοῖς ἡδικημένοις,

» ἀλλὰ καὶ ἡσυχίαν ἀγειν ἐπηγγείλαντο τοῦ λοιποῦ, εἰ μόνον
 » ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις λήφονται συγγνώμην. » (1)

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν Στέφανος ὁ κράλης τῆς Σερβίας, ὁ
 ἐπιλεγόμενος Δουσκιάνος (ἐλεήμων), ἐπελθὼν κατέλαβε πολλὰς
 χώρας τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἰδίᾳ τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν,
 Ἠπειρον, Ἀκαρνανίαν, καὶ Αἰτωλίαν. Τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην τοῦ
 Δουσκιάνου ἀναφέρουσιν οἱ Καντακουζηνός, Γρηγοράς, καὶ Χαλκο-
 κονδύλης. Τὸ Χρονικὸν τῶν μοναχῶν Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου λέγει
 ταῦτα. « Τοῦ μακαρίτου ἐκείνου βασιλέως Κυρίου Ἀνδρονίκου
 » τοῦ Παλαιολόγου πρὸς τὰς ἀκηράτους μεταστάντος μονάς. . .
 » ὁ τῶν Σερβῶν τότε ἄρχων ἀδειαν εὐρηκῶς ἐπιπηδᾷ τὰ τῶν
 » Ῥωμαίων ὄρια. Στέφανος δὲ οὗτος κατῶνομάζετο καὶ Κράλης
 » Σερβίας ἀπάσης, καὶ τῷ ἔσων' (1350) διάδημά τε ἑαυτῷ πε-
 » ριτίθεται καὶ βασιλεὺς παρὰ τῶν ἰδίων ἐπιρρημίζεται Σατρα-
 » πῶν, καὶ πᾶσαν ληΐζεται τὴν Ῥωμαίδα γῆν. Τὰς δὲ ἐν αὐτῇ
 » πόλεις καὶ χώρας τὰς μὲν πολιορκία εἰληφῶς, τὰς δὲ εὐνοία
 » καὶ δώροισι δεξιωσάμενος πρὸς ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο. Εἶτα καὶ
 » τὴν ἐν Ἑλλάδι Βλαχίαν ἐπιπηδᾷ καὶ ταύτην ὑφ' ἑαυτὸν ποιη-
 » σάμενος σὺν τῇ πόλει τῶν Ἰωαννίνων, ἓνα τῶν αὐτοῦ Σατραπῶν
 » Πρέλουμπον οὕτω καλούμενον, ἄρχοντα ταύτης ἀναδεικνυσι,
 » τῷ τοῦ Καίσαρος ἀξιώματι τιμήσας αὐτόν. Τὸν δὲ ἴδιον ἀδελ-
 » φὸν Συμεῶν, ὃς ἐξ ἀνεψιᾶς ἐτύγχανε τοῦ βασιλέως Παλαιολό-
 » λόγου, τοῦτον Δεσπότην τιμήσας εἰς Αἰτωλίαν ἐξέπεμψεν, ἀρ-
 » χηγὰν καὶ ἡγεμόνα ταύτης καταστήσας. »

Λαόνικος ὁ Χαλκοκονδύλης λέγει τάδε περὶ τῆς διανομῆς τῶν
 ὑπὸ Στεφάνου κατακτηθεισῶν χωρῶν. « Ἦλθε μὲν οὖν καὶ ἐπὶ
 » Αἰτωλίαν, καὶ Ἰωαννίνων τὴν πόλιν εἶλε· καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν

(1) Τόμ. Α' σελ. 15· καὶ ἐν σελ. 81 « μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν οἱ
 περὶ Πογονιανὴν καὶ Λιθίοσαν νεμόμενοι Ἄλδοι πολλὰ τὰς τῆς Ἀκαρ-
 νανίας πόλεις καὶ Βιλλύριτα ἐκίκωσαν ὁσημέραι κατατρέχοντες καὶ λη-
 ζόμενοι. »

» Μακεδονίαν καὶ Ἄξιόν ποταμὸν Ζάρκῳ ἐπέτρεψεν εἰς τὰ πρῶτα
 » τιμῆς ἀνήκοντι παρ' ἑαυτῶ, τὰ δὲ ἀπὸ Φερρῶν ἔστε ἐπὶ Ἄξιόν
 » Πογδάνῳ, ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ τὰ ἐς πόλεμον οὐκ ἀδοκίμῳ, τὰ δὲ
 » ἀπὸ Φερρῶν ἔστε ἐπὶ Ἰστρον Κράλῃ τε καὶ Οὐγγλῆσῃ τοῖν ἀ-
 » δελφοῖν, ὧν θάτερος μὲν οἰνοχόος ἦν τοῦ βασιλέως, ὁ δὲ ἕτερος
 » ἱπποκόμος· τὰ μέντοι περὶ τὸν Ἰστρον Βούλκῳ τῷ Ἐλεαζάρῳ
 » τοῦ Προχκού ἐπέτρεψε, καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν Τρίκκην καὶ Καστο-
 » ρίαν Νικολάῳ τῷ Ζουπάνῳ, καὶ τὰ περὶ Αἰτωλίαν Πριαλούπι.»

Εἰς τοσοῦτον ἰσχύς ἀρικόμενος Στέφανος ὁ Δουσκιάνος ἔλαβεν
 αὐτογνωμόνας τὸν τίτλον αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων, ὁ τὸν
 » Χριστὸν ἀγκυῶν Μακεδονικὸς Τζάρος», καὶ ἰδίαν σύνοδον ἐν
 Φερραίς συγκροτήσας ἐξ ὄλων τῶν κληρικῶν τοῦ κράτους του
 ἐξελέξατο καὶ ἴδιον πατριάρχην. (1) Ἀντιποιοῦμενος δὲ τῶν αὐ-
 τοκρατορικῶν δικαιωμάτων διένειμε τοῖς οἰκείοις τίτλους καὶ
 τιμὰς οὐ τὰς τυχοῦσας. Ἰπὸ τὴν ἄνω ιδιότητα ὁ Στέφανος ἀπέ-
 νειμεν εἰς Ἰωάννην τὸν Λύβερν τὸν τίτλον Δεσπότη τοῦ τῆς Ἄνω Μι-
 κεδονίας, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐξῆς ἀνεκδότου ἐπιγραφῆς γεγραμμέ-
 νης ἐπὶ τοῦ τείχους τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, τῆς ἐπιλεγο-
 μένης σλαβιστὶ Λέσνοβο καὶ κειμένης ἐν τῇ Ἄνω Μακεδονίᾳ, δύο
 ὥρας ἀπὸ τῆς Βουλγαρικῆς πόλεως Κράτοβα, δέκα δὲ ἀπὸ τῶν
 Στόβων. αὐτῆς ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνιστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάν-
 » σεπτος ναὸς τοῦ Ταξιάρχου Μι(χαήλ) δι' ἐξόδου τοῦ πανευτυ-
 » χεστάτου δεσπότη τοῦ Ἰωάννου τοῦ Λύβερν, καὶ τῆς πανευτυχε-
 » στάτης βασιλίσσης Μαρίας τῆς Λυβερίνας, καὶ τῶν τέκνων αὐ-
 » τῶν Κραΐκου καὶ Δαμιανοῦ, ἐπὶ τῆς βασιλείας Στεφάνου καὶ
 » Ἐλένης καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῶν Κράλῃ τοῦ Οὐρόσι· μηνὶ Αὐγούστῳ
 » σωνζ', ἰνδ. ε'.»

Ὁ ἐν λόγῳ Λύβερν, χάριν τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἐκδουλεύσεων

(1) Ἰωάννης ὁ Οὐγγλῆσις Δεσπότης τῆς Σερβίας ἀνεγνώρισεν τῷ 1371
 τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν ὡς κεφαλὴν τῆς Ὁρθο-
 ξίας. (Acta Patriarchatus T. 1, σελ. 564).

ὑπὸ τοῦ Δουσκιάνου ἀναγορευθεῖς αὐτοκρατορικός Δεσπότης τῆς Ἄνω Μακεδονίας, ἔδραν εἶχε τοὺς Στόβους, κόψας καὶ ἴδια νομίματα φέροντα τὸν δικέφαλον· τοιοῦτον δὲ ἀργυροῦν ἀνέκδοτον εἶδεν ὁ Κ. Π. Λάμπρος πρὸ καιροῦ εἰς χεῖρας λογίου τινος Σέρβου παρ' οὗ ἀιτιγράφη· καὶ τὴν ἄνω ἐπιγραφὴν φιλοφρόνως νῦν διεκονώσατό μοι. Ἡ ἐν λόγῳ ἐπιγραφὴ ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὁ Στέφανος τῷ 1349 ἐπεφημιζετο ἤδη Βασιλεὺς, εἰς ἀντίρρῃσιν τοῦ ἄνω παρατεθέντος χωρίου τοῦ Ἰπειρωτικῷ Χρονικοῦ, τάσσοντος ἐν ἔτει 1350 τὴν ἀναγορευσιν ταύτην.

Νικόλαος ὁ Μπούας, πρῶτος γνωστός γενάρχης τοῦ εἴτα περιφανοῦς ὁμωνύμου οἴκου, σύγχρονος τῷ Δουσκιάνῳ ἀναφραίνεται (1333—1349), ὑρ' οὗ ἐτιμήθη τῷ ἀξιώματι τοῦ πρωτοβεστιαρίου (1345—47) εἰς ἀνταπόδοσιν ἐκδουλεύσεων, ἃς ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁμωνύμου φυλῆς εἰς τὸν κράλην τότε προσήνεγεν. Ὁ Νικόλαος μέχρι τοῦ 1349 ἐν τοῖς ζῶσι διαμνημονευόμενος κατέλιπεν ἀποθανὼν υἱὸν τὸν Πέτρον Μπούαν, περὶ οὗ κατωτέρω. Τῷ 1350 ἀναφέρεται καὶ Μιχαὴλ Μπούας, ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου, ὅστις εἶχεν υἱὸν τὸν Τρίφωνα (1357—60), ἀπαιδα τελευτήσασα. (4).

§. 7.

Συμεὼν ἑτερομήτριος ἀδελφὸς Στεφάνου τοῦ Δουσκιάνου, Δεσπότης ὑπὸ τοῦ κράλη τιμηθεὶς ἐπέμφθη εἰς Αἰτωλίαν ἀρχηγὸς καὶ ἡγεμὼν αὐτῆς· καταλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἐμνηστεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοκτόνου Ἰωάννου τοῦ κόμητος τῆς Κεφαλληνίας Θωμαΐδα. Τῷ 1356 Στέφανος ὁ Κράλης τῆς Σερβίας ἀπέ-

(4) Τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῶν Μπούαϊων ὑρεῖλω εἰς τὴν παλοκάγαθον προθυμίαν τοῦ ἐν Καινιζβέργῃ διασχήμου μεσαιωνοδύφου καὶ σεβαστοῦ φίλου μου Κ. Καρόλου Χόφφ, προτεχῶς ἐκδώσαντος λεπτομερῆ ἱστορίαν τῶν Ἀλβανῶν ἀπὸ τοῦ 1209 μέχρι τῆς Τουρκικῆς εἰσβολῆς.

θανεν ὑπὸ πυρετοῦ εἰς Δεαβόλαις (1)· τῆς δὲ τότε ἐπελθούσης συγ-
χύσεως ὠφελῆθεις Νικηφόρος ὁ ἀδελφὸς Ἄννης τῆς συζύγου Ἰωάννου
τοῦ Δεσπότη τῆς Ἀκαρνανίας, κατέλαβε τὴν ὑπὸ Συμεῶν κατε-
χομένην Δεσποτεῖαν τῆς Αἰτωλίας καὶ Βλαχίας. Ὁ Συμεὼν ἐβλήθη
εἰς τῆς ἀρχῆς ἐφυγαδεῦθη εἰς Καστορίαν· συκαθροίσας δὲ στρα-
τευμὰ ἐκ πεντακισχιλίων περίπου Σέρβων, Ἑλλήνων καὶ Ἀλβα-
νῶν, ἀνηγορεύθη βασιλεὺς καὶ ἐξεστράτευσεν πρὸς τὰ ὄρια τῆς
Σερβίας, ὡς τὴν ἐκ τοῦ πατρὸς δῆθεν καὶ τοῦ αὐταδέλφου Στε-
φάνου ἀρχὴν παραληψόμενος.

Ἐνῶ δὲ ταῦτα διενεοῖτο καὶ ἔπραττεν ὁ Συμεὼν, ἕτερα συμ-
βάντα ἠνάγκασαν αὐτὸν ἵνα μεταβάλλῃ σχέδιον, καὶ εἰς εὐχε-
ρστέρας τραπῆ κατακτῆσεις. Ἐβρέθη ἐν ταῖς πρόσθεν, ὅτι Νικό-
λαος ὁ Μπούας ἐτιμῆθη ὑπὸ Στεφάνου τῷ ἀξιώματι τοῦ πρωτο-
θεσπιαρίου, πιθανῶς δὲ καὶ ἔλαβε τὴν ἡγεμονεῖαν τῶν περὶ τὸν
Ἄχελῶν τάπων. Ὁ Νικηφόρος κρατῶν τῆς Θεσσαλίας, φιλῶ μῶ-
νον ὄνόματι ἐπιτιμοφορεῖτο Δεσπότης καὶ τῆς Αἰτωλίας, ἦτις
πράγματι διετέλει ἕρμαιον τῶν Ἀλβανῶν, καὶ ἰδίως τῶν περὶ
τὸν Μπούαν. Ἐὰν μὴ ὁ Νικόλαος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ τοῦλάχιστον Πέ-
τρος Μπούας ἡγεμόνευσε τοῦ Ἀγγελοκάστρου(2), καὶ ὡς τοιοῦτος
σημειοῦται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Κ. Χόφφ ἐξερευνηθέντα ἔγγραφα ἐν
ἔτει 1354. Ταῦτά δὲ λέγει καὶ ὁ Κορωναῖος ἐν τῷ δημοσιευο-
μένῳ ποιήματι:

Καὶ ἕνας Μπούας ἦκουεν ὄνομα μισέρ Πέτρος,
Καὶ γρῆκα τῆς ἀθηβολῆς τὴν στραταν καὶ τὸ μέτρος,
Ὅποιος τὸ Ἀγγελόκαστρον τὸ ὠρίζεν ἐτότης,
Καὶ ἦτον καὶ καθολικὸς αὐθέντης καὶ δεσπότης.

Ὁ Δεσπότης Νικηφόρος μὴ ἀνεχόμενος ἵνα βλέπῃ ἐν τῇ ἐπι-

(1) Περὶ Στεφάνου βλέπε Nicol. Tomaseo Canti popolare.— Πρά-
ξις, ἐπανάστασις Σερβίας, κεφ. Α'.—Χρονικὴν Κομνηνοῦ καὶ Πρέκλου.

(2) Ὀνομάσθη οὕτως ἢ πάσαι Ἀρσινόη ἀπὸ τῶν δεσποσάντων Ἀγγε-
λωνύμων Κομνηνῶν. Παρὰ Καντακουζηνῶ δὲ καλεῖται Ἀγγελοπολίχνη.

κρατεία του αποκαταστημένου τούς Άλβανούς, οὐ μόνον τὰ ἐκεῖ ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμόρους χώρας παραβλάπτοντας, ἀπεφάσισεν ἵνα παντελῶς ἐκδιώξῃ αὐτούς· στερούμενος ἰδίας ἀξιομάχου δυνάμειος προσεκαλέσατο εἰς συμμαχίαν Τούρκους, καὶ κατήλθεν ἰδίως εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Πέτρου Μπούα δεσποζόμενα μέρη. Περὶ τὴν πόλιν Ἀχελῶν (1), κειμένην μεταξὺ τοῦ Αἰτωλικοῦ καὶ τοῦ Ἄγγελουκάστρου, συνεκροτήθη ἡ μάχη, καὶ οἱ Ἄλβανοὶ ἐπικρατήσαντες τοῦ πεδίου συνέλαβον τὸν Νικηφόρον καὶ ἐφόνευσαν αὐτόν (1358) (2). Μαθὼν τοῦτο ὁ Συμεὼν κατέλιπε τὰ τῆς Σερβίας ὄρια, καὶ ἐπελθὼν ἐκυρίευσεν τὴν Βλαχίαν, πρωτεύουσαν ἀναδείξας τὰ Τρίκαλα· ἐκστρατεύσας δ' ὕστερον εἰς Αἰτωλίαν ἀμαχητὶ ἐγένετο κύριος αὐτῆς (3). Κύριος ὁ Συμεὼν τῆς Δεσποτείας τῆς Βλαχίας καὶ Αἰτωλίας γενόμενος ἐφρόντισεν μόνον περὶ τῆς πρώτης, τὴν δὲ Αἰτωλίαν ἅπασαν παρεχώρησεν εἰς τοὺς Ἄλβανούς· διαιρεθείσης δὲ ταύτης εἰς δύο ἐπαρχίας, ἀνεγνωρίσθη δεσπότης ἑκατέρας εἰς τῶν φυλάρχων τοῦ Ἀλβανικοῦ γένους, καὶ ἡ μὲν περὶ τὸν Ἀχελῶν παρέμεινεν εἰς τὸν Μπούαν, ἡ δὲ Ἀμβρακία κατελήφθη ὑπὸ Πέτρου Λιώσα.

§ 8.

Παραεμβατικῶς ἐνταῦθα θεωροῦμεν κατάλληλον ἵνα διαλάβωμεν περὶ τίνος οὐ μικρὸν συμβαλλόντος εἰς διαρῶτισιν τῆς ἱστορίας τῆς Ἠπείρου.

Νικόλαος Βουβούλιος ὁ Κρῆς ἀνεκοίνωσεν ἀντίγραφον χρυσοβούλλου ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ ἀνω βασιλέως τῶν Σέρβων Συμεὼν

(1) Περὶ τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἄλλων γίνεται λόγος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Μεσαιωνικῇ Γεωγραφίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

(2) Χρονικὸν Κομνηνοῦ καὶ Πρέκλου § 4. — Καντακουζηνοῦ ἱστορία. Παρ. καὶ Χαλκοκονδ. Β' δ'.

(3) Ἐπὶ τὸ γενικώτερον ὄνομα Αἰτωλίας καὶ ἄλλοτε Ἀκαρνανίας ἐννοεῖται πᾶσα ἡ Δυτικὴ Ἑλλάς μετὰ τῆς Ἠπείρου, ὑπὸ δὲ τὸ τῆς Βλαχίας ἡ Φθιώτις καὶ Θεσσαλία.

τῷ 1364, εἰς ἀναγνώρισιν παλαιῶν οἰκογενειακῶν προνομίων τοῦ τότε μεγάλου κοντοσταύλου Ἰωάννου Τζάφα Οὐρσίνου Δούκα, εἰς τὸν ἱατρὸν Ἰάκωβον Γράνδην, ὅστις τὸ κατεχώρησεν εἰς τὸ ἐν ἔτει 1686 περὶ Λευκάδος καὶ Πρεβέζης ἐκδοθὲν πονημάτιόν του (1). Ἀπὸ τοῦ Γράνδη παραλαβὼν ἀνετύπωσεν ὁ κλεινὸς Μουσταξόδης τὸ χρυσοβούλλον ἄνευ τινὸς ἱστορικῆς διαφωτίσεως περὶ τοῦ Οὐρσίνου (2), ἀπὸ δὲ τοῦ Ἑλληνομήμονος μετέγραψαν οἱ Π. Ἀραβαντινὸς (3), Π. Χιώτης (4), καὶ ἐπ' ἐσχάτων οἱ σοφοὶ Γερμανοὶ Μίχλοσιτς καὶ Μύλλερ (5). Διὰ τοῦ χρυσοβούλλου τούτου λόγου ὁ Συμεὼν «προστάσσει καὶ διορίζεται ἵνα ὁ εἰρημένος Τζάφας Οὐρσίνος κατέχη καὶ ἐπικρατῆ καὶ νέμεται, καὶ δεσπόζη» μετὰ τῆς Λευκάδος διαφόρους ἐν Ἠπειρῷ καὶ Ἀκαρνανίᾳ χώρας, τὰς ὁποίας διὰ προτέρων χρυσοβούλλων, καέντων ἐν τῷ ἐμπρησμῷ τῆς Ἄρτης, κατεῖχε καὶ ἐνέμετο.

Ὁ Κ. Λάμπρος μοι ἐπέδειξεν ἐσχάτως φυλλάδιόν τι τυπωθὲν τῷ 1588 ἐν Βενετίᾳ, καὶ περιέχον ἑλληνιστὶ ἱκετήριον λόγον Γεωργίου τοῦ Οὐρσίνου, καὶ ἕτερον λατινιστὶ Νικολάου Οὐρσίνου, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ροδόλφον, καὶ τὸν συγγενῆ αὐτῶν δούκα Γουλιέλμον Οὐρσίνον, ἐξορκιζομένους ἵνα ἐνεργήσωσι πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἀπὸ τῶν Σταυροφορικῶν χρόνων μέχρι τῆς Ὀθωμανικῆς εἰσβολῆς δεσποσάντων ἐν Ἠπειρῷ Οὐρσινῶν. Συγκείμενον τὸ τεῦχος ἐκ σελίδων 38 ἄνευ ἀριθμήσεως ἐπιγράφεται, «Γεωργίου Οὐρσίνου τοῦ » Δουκαταρίου λόγος ἱκετήριος εἰς τὸν Θεόστυπτον, καὶ πανσέβα- » στον βασιλέα, καὶ αὐτοκράτορα ἄριστον καὶ μέγιστον Ροδούλφον » δεῦτερον τὸν Καίσαρα' ἐτυπώθη ἐν Βενεταίαις παρὰ Φραγγίσκω » τῶν Ἰουλιανῶν. ἀφή ».

(1) Risposta ad una lettera del dottore Alessandro Pini sopra alcuno ricerche intorno Sa Maura e la Prevesa.

(2) Ἑλληνομημῶν, σελ. 506.

(3) Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, Β'. σελ. 314.

(4) Ἱστορικὰ Ἀπομνημονεμματα περὶ Ζηκύνθου, Β'.

(5) Acta et Diplomata.

Παραλείπων τὴν ἐν προοιμίῳ προσφώνησιν παρατίθημι τὰ λοιπὰ τοῦ ἱκετηρίου λόγου συντελοῦντα εἰς τὸν ἡμέτερον σκοπὸν.

« Ἄνῃρ Ἕλλην ἐγὼ, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν Οὐρσίνων ἀρχαιοτάτης κατὰ τὸ γένος σειρᾶς, οἱ πρὸς τὴν εἰς Ἱεροσόλυμα στρατείαν μετὰ τῶν κλειῶν ἐκείνων ἡρώων πάλοι παραγενόμενοι, κατὰ τὴν Ἑλλάδα διὰ τινὰς αἰτίας παρέμειναν· οὔτοι δὴ οἱ ἐμοὶ πρόγονοι πολλὰ τε τῶν ἄστων, καὶ τῶν φρουρίων κατὰ τὴν Ἡπειρον ἐπεκτέσαντο, ἐξ ὧν, φεῦ τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἀδακρυτὶ ἀναμνησθῆναι τε καὶ διηγήσασθαι δύναμαι, οἱ βάρβαροί τε καὶ ἀπηνεῖς τῶν Ἀγαρηῶν τότε ἡμᾶς διατάραξαν, ὅτε πᾶν τὸ τῆς ἐπαρχίας ἐπίλοιπον δι' ὄπλων νικῶντες προσέλαβον· ἔκτοτε τοίνυν ἡμεῖς πλάνοι τε καὶ φυγάδες, παντὸς ὅτουοῦν πράγματος ἐνδεεῖς, ὧδε κακῆς φερόμενοι περιήχθημεν, καὶ τὴν Κυθήραν τελευταῖον κατελάβομεν· ἀλλ' ἐγὼ τὴν τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀξίαν τε καὶ δύναμιν ἀκροώμενος, καὶ τὸ τῆς πραγμάτων καταστάσεως, ἐν ᾗ κείμεθα, ταπεινὸν ἀναθεωρῶν, πρὸς τὸ τῆς τύχης νεμεσήσας πικρὸν τε καὶ ἀηδές, ἐπιπινοῖα τινὶ θειοτέρῳ ἐνδότερον τὴν καρδίαν βληθείς, πρὸς σὲ τὸν τῶν βασιλέων βασιλέα καταφυγεῖν ἔγνωκα, ἅτε δὴ εὐσπλαγχνέτατόν τε ἅμα καὶ ἰσχυρότατον, τὸ σὸν τὰ πρῶτα ἀπαιτήσων μεγαλοπρεπές, ἔν' εἴπερ ὁ τῶν πάντων καὶ ἄριστος καὶ μέγιστος διανομὸς Θεὸς, ὃ δέομαι καὶ δι' ὃ εὐελπίς εἰμι, καὶ μετὰ πάσης τῆς τῶν χριστιανῶν οἰκουμένης παρὰ τῆς ὑπερτάτης Θεότητος ὅσαι ἡμέραι διπνεύσειν εὐχαῖς αἰτῶ τε καὶ ἐξαιτῶ, σοὶ τε καὶ τῷ μεγίστῳ τε καὶ καθολικῷ σῶ πρὸς μητρὸς θεῖω, Φιλίππῳ τῷ τῶν Ἰσπανῶν Βασιλεῖ, νίκην τῆς πρὸς τὰς Ἑχινάδας ἐκείνης πολλῷ μείζονα διαπράξασθαι καὶ θυμηρέστερα τρόπαια κατὰ τῶν ἀπηνεστάτων ἐχθρῶν τῶν Ἀγαρηῶν σῆται χαρίσαιτο, ὅπερ τάχα οὐ μάτην καταμαντεύομαι· φήμῃ γὰρ ἐπέδωκε, Σίξτον τὸν πέμπτον μέγιστον Ἀρχιερέων, τῆς Πίου τοῦ πέμπτου ζηλωτὴν ὄντα δόξης, διὰ μέγα τι δυναμένων ῥητόρων Φίλιππον αὐτὸν τὸν βασιλέα εἰς τὸν πόλεμον ἐπαγαγεῖν τοῖς Ἀγαρηνοῖς κατεπείγειν, σπουδὰς μείζους;

ἤπερ ἐκεῖνοι ἐτύγχαλον οὔσαι, μεταξύ τῶν χριστιανῶν ἀρχόντων ἀπάρχεσθαι, τόν τε βάρβαρον αὐτὸν ἐξ Ἠπείρου τε καὶ Ἑλλάδος ἐξῶσαι δοίη, ἡμῖν συνεκστρατευμένοις τε ἅμα κὰν ταῖς παρατάξεσιν ἀναστρεφόμενοις, ἃ·ε δὴ ἔκπαλαι Κυρίους, τοιαύτης νίκης γέρας· τὰ τε ἀρχαῖα ἡμῶν φρουρία, καὶ τόπους καὶ χωρία, ἐν ταῖς παρ' ἡμῖν γραφαῖς ἀκριβέστερα ὠνομασμένα, ὑπὸ τῆς ἐμφύτου σοι καλοκαγαθίας ὀρμώμενος ἀποδώς. Ἐγὼ γάρ, ὦ Καῖσαρ, ἵνα μὴ τάχα λῆρόν τινα καὶ φένακά με εἶναι ὑποτοπάσης, τὰς καθολικὰς σοι τῶν γραφῶν προσεκόμισα, χρυσαῖς ἐγκεχαρᾶγμέναις σφραγίσιν, ἐν αἷς τοῖς ἐμοῖς διασπάπποις, ἄλλως τε Ἰωάννη Ζάφω τῷ Οὐρσίνω, μεγάλῳ τῆς τῶν Σέρβων ἀρχῆς Κοντοσταύλῳ, παρὰ τῶν τῆς Ἑλλάδος τε καὶ Σερβίας ἀρχόντων, καὶ Δεσποτῶν ἐκείνων τῶν τόπων, ἡ ἀρχὴ μετὰ καὶ τοῦ τίτλου τοῦ Δούκα, δίδοται τε καὶ ἐπιβεβαιούται, ὥσπερ ἐξ αὐτῶν τῶν γραφῶν καταρανέ· ἐστιν ἤδη δὲ ὅ τε τῆς νεαρᾶς ἡλικίας πυρσός, αἱ ὁ τῆς δόξης· ἔρωσ με παροτρύνει, ἵνα παρὰ τῆς σῆς δυνάμεις ἔνοπλον στρατιωτῶν χεῖρα ζητήσω, ἢ συνασπισόμενος τῇ τε Ἠπειρῷ εἰσβάλω, καὶ Ἀμβρακίαν, τὴν ἡμετέραν ἀρχαίαν πατρίδα, καὶ φρουρία, τὰ τοῖς ἐμοῖς ἤδη προσπάπποις κεκυριευμένα, ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν χειρὸς ἀνακτήσωμαι, ἀλλὰ πῶς ἂν μικρὰ χεῖρ ἀριθμὸν ὑπερβαίνουντι πλήθει ἀντιστῆναι δυνήσαιο; Ἔστ' οὖν ὑπόλοιπόν ἐστιν, ἄριστε Καῖσαρ, τὴν σὴν ἐκτικῶς φιλανθρωπίαν καθικτεῦσαι τε καὶ προσλιπαρῆσαι, ἵν' ἐν τῷ μεταξύ ἡ σὴ χρηστότης τιμῇ φιλοδωρήσασθαι με καὶ ἐπισημᾶναι προέλῃται, ἦν τινα τῶν Ἀρχόντων οἱ πλείους πολλοῖς τοῖς γένους λαμπρότητι αὔσει ἐνδόξοις, ταῖς αὐταῖς, αἷς καὶ αὐτός, τῆς τύχης μεταβολαῖς τε καὶ ῥοπαῖς παραλρουσθεῖσί τε καὶ διαπεπτηκῶσι χαρίζεσθαι εἰώθασι, τῷ Κόμητος Παλατίνου φημί ἀξιόλατι μετὰ πληραστέτης ἐξουσίας, ἢ τῇ τοικύτρ τιμῇ προσνέμεσθαι εἴωθε· πρὸς δὲ καὶ τοῦτο ἀντιβολῶ, ὅπως μοι τῶν τε τίτλων τοὺς ἀρχαίους ἀνακαινίσῃς, καὶ τὴν προτέραν ἀποδώς ἐξίαν, τῇ αὐτῇ τάξει τε καὶ εἰρημῷ, καθ' ὃν ἐν ταῖς παρ' ἐμοῦ

προσκομισθείσαις γραφαῖς ὑπὸ τῶν γαλιηνοτάτων ἐκείνων δευπο-
 τῶν τῆ ἡμετέρας οἰκίᾳ μετὰ καὶ τῆς ἐπικρατείας συγκεχώρηται.
 ἂν γὰρ μοι τοῦτο παρὰ σοῦ γένηται, τοῦ τε παλαιοῦ κράτους,
 καὶ τῆς τῶν πάππων ἀξίας ἐκείνης ἔχνος τι διατηρεῖν δόξει μοι·
 καὶ οἶά τις νεώτερος Διονύσιος τῆς ἐν Σικελίᾳ πλουσιωτάτης ἐκεί-
 νης τυραννίδος ἀποκρουθεὶς, φυγὰς ἐν Κορίνθῳ παιδιὰν ἀνοίξας,
 φησί, καὶ τοῦτο βασιλεύειν ἐστί, ταῦτά καγὼ διὰ τοῦ σοῦ φι-
 λαθρώπου ἐρῶ, καὶ τοῦτο σημεῖον τοῦ κυριεύειν ἐστίν· οὐ μὴν
 οὐδὲ τοῦτο, ὦ Καῖσαρ, βαρέως φέρειν ὀφείλεις· ὥσπερ γὰρ ἀνημ-
 μένος τις λύχνος, εἶπερ λύχνον ἄλλον προσανάψειεν, οὐδὲν ἐκ τῆς
 τοῦ φωτὸς διαδόσεως τοῦ ἑαυτοῦ φωτὸς ἀπόλλυσι, μᾶλλον δ' ἵνα
 βέλτιόν τε καὶ ἀρμοδιώτερον εἴπω, ὥσπερ ὁ ἥλιος εἰ καὶ πάν-
 τας τοὺς κατ' οὐρανὸν ἀστέρας ἀνάπτοι τε καὶ φωτίζει, τῆς μέν-
 τοι οἰκείας λαμπηδόνος οὐ μόνον οὐδὲν ἀπόλλυσι, ἀλλ' ἐκείθεν
 μᾶλλον ἑαυτῷ μείζω δόξαν καὶ ἔπαινον προσλαμβάνει, ἅτε δὴ
 φωτὸς πηγὴ τυγχάνων, μηδὲν τε καθ' ἑκυτόν ἐλαττούμενος, το-
 σαῦτα συνεκλάμπειν ἄστρα ἐν τῷ στερεώματι διδοὺς τε καὶ ἐρ-
 γαζόμενος, οὐκ ἄλλως γε καὶ τοὺς, μέγιστε Καῖσαρ, καὶ τοῖς
 ἄλλοις ἐκ τοῦ τῆς σῆς ἀξίας φωτὸς μεταδιδῶς, οὐ μὴν παρὰ
 τοῦτο ἀμυδρότερος γίγνη, ἀλλὰ σου τὰ τῆς δόξης λαμπρότερόν τι
 ὑπεραυγάζει καὶ φαινότερον, τῷ διὰ σοῦ τοὺς κατωτέρους οἶά
 τινα σκιώδη σώματα, ἀξιώματός τε καὶ τιμῆς τινη τίτλῳ κατα-
 φαιδρύνεσθαι· ὥστε εἶπερ (ὅ τῆς σῆς ἂν εἴη ἔργον χρησιότητος)
 τῶν παλαιῶν ἐκείνων κτημάτων ἔμοιγε τοὺς τίτλους ἀνακαινί-
 σαις, τὸ τοῦ Παλατινοῦ Κόμματος ἐπὶ τούτοις ἀξίωμα καὶ ἐξου-
 σίαν προσθεῖς, διὰ σοῦ καὶ αὖθις ζύμπαν τοῦμου γένος ὥσπερ ἕτε-
 ρος φοῖνιξ ἀνακαινισθήσεται· ὥσπερ καὶ ἄλλοτε διὰ Συμεῶνος τοῦ
 Παλαιολόγου, μεγίστου τῶν Σέρβων Δεσπότη, καὶ αὐταδέλφου
 τοῦ Στεφάνου ἀνακαινίσται· ὅς, Ἀμφρακίας τῆς ἡμετέρας πα-
 τρίδος ἐμπρησάμῃ ἀναλωθείσης, καὶ τῶν γραφῶν, αἷς τὰ τῆς ἡμε-
 τέρας ἐπικρατείας μετὰ καὶ τῶν τίτλων ἐμπεριείχετο, πυρκαυ-
 στῶν γεγονυῖων, τὰς τε κτήσεις ἡμῖν ἀπέδοτο, καὶ προσεπέθε-

δαίωσε, καὶ γραφάς, ταῖς ἤδη πυρὶ ἀναλωθείσαις ὅτι μάλιστα ἡμοῖας, ἀνεκαινίστα-ο, καὶ χρυσοβούλλοις ἐνεστημένατο, καθάπερ ἐκ τῶν αὐτῶν γραφῶν καὶ ἡλίου λαμπρότερον δεικνύται· ὅθεν δὴ ἡ ἡμετέρα οἰκία, ἢ πρότερον οἶά τις τρυγῶν χηρεύουσα ἐγκαταλειμμένη ὠλοφύρετο, τῇ τοῦ φιλανθρωποτάτου Συμεῶνος ἐλευθεριότητι τε καὶ εὖσπλαγχνίᾳ εἰς τὰς προτέρας τιμὰς ἀποδοθεῖσα, τοῦ παλαιοῦ μεταξὺ στέμματος διέγραψε φοίνικα, δίκην ἐκείνου τοῦ πτηνοῦ δῆπουθεν ἀνακαινισθεῖσα. Τὸ τῶν ἀναλωμάτων ὦν περ ἀνάλωκα μέγεθος, αἱ τραχεῖαι τε καὶ μακραὶ τῶν πορειῶν, ἃς ὑπέστην, τὸ τῶν πόνων, ὅπερ εἰσέδυν λίαν ἐπίμοχθον, οἱ κίνδυνοι, οὓς ὑπερέβην, ὁ θάνατος, ᾧ πολλάκις προσεπάλαισα, ἡ ἐλπὶς, ἣν περὶ σοῦ βεβαίαν συνείληφα, τὰ τοῦ ἐλέους σου σπλάγχνα συγκινῆσαι, τὸ σὸν μεγαλοπρεπὲς ἐκδυσωπῆσαι, καὶ παρὰ τῆς σῆς ἀμέτρου φιλανθρωπίας ταύτης ποτὲ τῆς ἐλαχίστης χάριτος εὐμοιρῆσαι ἂν δυνηθείησαν· δι' ὧν ὡσπερ ἡμῖν ἄρρητόν τινα παραμυθίσκιν, οὕτω μεγάλην σεαυτῷ δόξαν προσποκτήσῃ, καὶ πολλῶν ψυχῶν περὶ σεαυτὸν προσάξεις ἀγάπησιν· εἰ γὰρ τοσαῦτα ἀγαθὰ ἀπολωλεκότες, δίχα τινὸς ἀξίας, καὶ ἐνδεεῖς τό γε νῦν εἶναι ὄντες, ὀλοφυρόμεθα, τοὺς ἑκπαλαι τίτλους παρὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπειᾶς οἷόν τινα κόσμον ἑαυτοῖς περιθέμενοι, εἰ καὶ μὴ δι' ἔργων, διὰ τῶν κενῶν μέντοι ὀνομάτων, καὶ τοῦ κενοῦ ἐκείνου τίτλου, καὶ προνομίου, τὰς ἡμετέρας συμφορὰς καὶ δυστυχίας, ἅτε δὴ μὴ δι' ἀπλῆν ζημίαν λυπηρῶς διακείμενοι, παραμυθησόμεθα ἄλλως τε ὡσπερ πορίσματί τινι τῇ Παλατινοῦ Κόμιστος ἀξία τε καὶ ἐξουσία παρὰ σοῦ διασημανθέντες. Καὶ τῆνικαῦτα οὕτω περιποθήτω τε καὶ διὰ πάσης εὐχῆς ἡμῖν γενομένῳ δώρῳ παρὰ τῆς σῆς χρηστότητος δεδωρημένοι, ἀθανάτου· εἰσόμεθ' σοὶ καὶ ἔξομεν χάριτας, τὸ Ῥοδούλου τοῦ Καίσαρος ἄμετρον πρὸς ἡμᾶς φιλεύσπλαγχνον, τὸ τῆς μεγαλοψυχίας ἀσύγκριτον, τὸ τῆς φιλανθρωπίας ἀνερμήνευτον, δι' ἀπάσης τῆς τῶν Ἑνετῶν ἐπικρατείας, δι' ὅλων τῶν κατὰ Ῥώμην ἀγυῶν καὶ ἀμφοδῶν, δι' ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν χωρίων, τῶν κατὰ γῆν τε καὶ

θάλατταν, ἀνακαλύφόμεν τε καὶ εἰς τοῦμρανὸς προησόμεθα· ὡ ποίας σοι τότε χάριτας ἀποδώσουσι; πῶς σου εἰς οὐρανὸν ἐπαροῦσι τοῦνομα; ὡς περιχαρεῖς σου τὸ μεγαλοπρεπές, ὡσπερ τινα οὐρανίαν σεβασμίως αἰδεσθήσονται δύναμιν οἱ τῆς Ἰπείρου ἐκεῖνοι πάλαι ποτε ἡμῖν ὑποκαίμενοι; οὐδὲν γὰρ τοσοῦτον ὑπερποθοῦσιν, οὐδὲν οὕτω δι' εὐχῆς παρ' αὐτοῖς πρὸς Θεοῦ ἀπαιτεῖται, ὡσπερ ἡμῖν παρὰ τῶν πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖθεν καταφευγόντων ἀπηγγέλη, ὡς καὶ αἰθῆς ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν ἐπαναστρέφειν ἐπικράτειαν· ἢ γὰρ τῶν πάλαι Ἡρώων μνήμη ἄχρι τοῦδε πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἀναστρέφεται· πῶς γὰρ οὐ; ὅπου γε δυστυχέστατοί τε καὶ αἰχμάλωτοι ὑπὸ τοῦ τῶν Ἀγαρηῶν δεινοτάτου ζυγοῦ συνθλίβονται τε καὶ καταπιέζονται· μᾶλλον δὲ τῶν πάλαι κυριευόντων οὕτω πόθῳ συνέχονται, ὡς εἴτινος ἡμῶν παρὸν τὸ πρόσωπον καθορῶεν, πρόθυμοί τε καὶ ἐμπαράσκευοι καὶ ὕπλα ἀνίρπασαν ἄν, καὶ ἄλλους συμπαρεκίνησάν τε καὶ παρώξυναν, καὶ τῶν Ἀγαρηῶν ἀποστάντες, κατ' αὐτῶν τὴν προτέραν ἤτταν ἀνεμαχέσαντο. Πρὸς τούτοις, ἡμεῖς τοσαύτης ὑπὸ τῆς σῆς ἐλευθεριότητος ἀπολαύσαντες ἐνεργείας, δι' ἧς ἅπαν τὸ ἔμοιγε ποσειδῶν γένος ἐπίχρῳν τε καταστήσεις, ἢ τιμὴ γὰρ αὕτη τῇ τε ἡμετέρᾳ οἰκίᾳ συμπαραμενεῖ εἰς αἶδιον, καὶ εἰς τοὺς ἐπιγενομένους μεταβήσεται τε καὶ ἐκχυθῆσεται, ἐπίχρῳ σοι διὰ παντὸς γινόμενοι, τῷ σῷ νεύματι καθυπειζόμεν, τῇ σῇ προστάξει ὑπακουσόμεθα, ὅ,τι οὖν προστάξεις, τῶν ἀρχόντων μέγιστε καὶ ἀρότατε, ἐτοίμως ἐπιτελέσαντες, κάπειδ' ἐπὶ τὰ σὰ παραγενέσθαι κελύσης στρατόπεδα, δρομαῖοί τε καὶ μετὰ γνώμης ὅτι μάλιστα προθύμοι ὑπὸ σοὶ ἀμισθὶ στρατευσόμεθα, παρεσκευασμένοι, ἐπὶ ἀπαιτήσῃ τὰ πράγματα, ἅπαν τε τὸ αἶμα, καὶ τὴν ζωὴν αὐτὴν ὑπὲρ σοῦ, Ῥοδοῦλφε Καῖσαρ, ἐκχέαι. . . Εἶρηκα. »

Εἰς τὴν ἀμέσως ἐπομένην σελίδα (46) ὑπάρχει τετυπωμένον τὸ οἰκόσημον τοῦ Οὐρσίνου (1) μετὰ τοῦ ἐξῆς ἐπεξηγηματικοῦ ἐπιγράμματος.

(1) Τὸ οἰκόσημον φέρει φοίνικα ἀναγεννώμενον ἐκ τῆς κορμῆς του, καὶ κάτω τραγῶνα, ἐξ ἧς δὲ τὴν ἐπιγραφήν URS, DUC.

Τίπτ' ἄρα Οὐρσίνιον περικλυτὸν ὕστε πταίνων
 σημεῖον, τόσσον ξεῖνε περικλονέη ;
 Εἶδεα κυκλοτερῆ περίφημον σκῆπτρον ἀνάκτων
 τριττὸν ἀνιστορέει, αἰψὰ γ' ἐποιοχόμενων·
 Τρυγῶν δ' οἰκτροτάτα πολυδάκρυτος, ἦγ' ἐφύπερθεν
 ἴστατ', ἀπειροσίους τῶνδ' ἐνέπει στοναχάς,
 Μίσφ' ὅτε γραμματίων κειμήλια ἐχθροτάτοι
 ἀκμήν δέχθ' ἃ πυρὸς κλεῦντι ἀειμένεως,
 Οἷς ἐπι θεσπεσίων κλιζέτο σήματα τίτλων
 Αὐγούστων, κλειρόντ' οὔνομα Οὐρσινίων,
 Ἐπλεντ' ἠνορέης δ' εὐρυσθενέος πολέεσσι,
 μάρτυρες ἀτρεκέες τῶνδε ἰδ' εὐσεβίης·
 Ἀθάνατος δ' αὐθις ποτιδέσκειαι ἦντινα ὄρνις,
 γήραας ἐξ ὀλοοῦ αὐ νεανευομένη,
 Καίσαρος ἐξ ἑτέρου πυνιτόφρονος ἄλγεα λυγρὰ
 δείκνυσιν ἡμεῖφθαι, γράμματά τ' ἐνεάσαι.
 Δουξίν ῥ' ἔς προτέρους περικυδέας ἐνθετο τίτλους,
 ἠδ' ἀγλαῆς ἀρχῆς ἔρκος ἐρυμνότατον.

§ 9.

Τὸ Ἑπειρωτικὸν Χρονικὸν ἀφηγεῖται ὡς ἐξῆς τὰ περὶ τῆς
 διανομῆς τῆς Δεσποτείας τῆς Αἰτωλίας μεταξὺ τῶν Ἀλβανῶν
 φυλάρχων· αὐτὸ δὲ βασιλεὺς Συμεὼν μόνον φροντίζων τῆς Βλαχίας,
 » τὴν Αἰτωλίαν ἅπασαν τοῖς Ἀλβανίταις μερίζεται, καὶ δεσπό-
 » ται ἐκ τοῦ τῶν Ἀλβανιτῶν γένους ἀναδείκνυνται δύο, ὧν ὁ
 » μὲν τὸν Ἀχελῶν καὶ τὰ ἐπέκεινα σὺν τῇ Ἀγγελοκαστρῷ ἐκλι-
 » ρώσατο Γγίνος Μπούας ὀνομαζόμενος, θάτερος δὲ τὴν Ἄρταν
 » καὶ τοὺς Ῥωγούς ἐσφετερίσατο, Πέτρος καὶ οὗτος Λιώσας ὀνο-
 » μαζόμενος, καὶ συντόμως εἶπειν ἡ Αἰτωλία πᾶσα ὑπὸ τὴν
 » χεῖρα τῶν Ἀλβανῶν ἐγεγόνει. »

Ἐκ τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τῶν Μπουαίων, ὅπερ ὁ Κ. Χόπφ
 ἐπὶ τῇ βίβλῳ ἀναμνησθητέων ἐγγράφων καταστρώσας διεκρινώ-

σατο ἡμῖν, ἐξάγεται ὅτι ὁ Πέτρος Μπούας ἀπὸ τοῦ 1354 ἡγεμόνευσε τοῦ Ἀγγελοκάστρου, ἐπομένως εἰς τὴν μετὰ θάνατον Νικηφόρου τοῦ Δεσπότη (1358) ὑπὸ τοῦ Συμεὼν γενομένην παραχώρησιν τῆς Αἰτωλίας δὲν ἐκληρώθη τότε πρῶτον τῆς περὶ τὸν Ἀχελῶν ἡγεμονείας. Τοιοῦτόν ἐστιν, ὡς νομίζω, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν γραφάντων τὸ Ἡπειρωτικὸν Χρονικόν, διότι περὶ μὲν τοῦ Μπούας λέγουσιν ἐκληρώσατο, περὶ δὲ τοῦ Λιώσα, τότε πρῶτον λαχόντος τῆς Ἀμβρακίας, ἐσφετερίσατο. Ὅθεν πιστεύομεν, ὅτι κατὰ λάθος ἐτέθη ἐν τῷ χρονικῷ *Γγίνος Μπούας*, ἀντὶ *Πέτρος Μπούας*, ὡς τοῦτο πιθανολογεῖται ἀπὸ τοῦ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πέτρου Λιώσα παρεμβαλλομένου συμπλεκτικοῦ συνδέσμου καί, καταδεικνύοντος τὸ ὁμώνυμον τῶν δύο φυλάρχων. Ἄν τὸ κείμενον ἔχη ὀρθῶς, ὁ υἱὸς τοῦ Πέτρου Μπούα Γγίνος τῷ 1400 τελευτήσας, νεαρὸς θὰ ἦτο τὴν ἡλικίαν ἐν ἔτει 1358, ὅτε ἡ Παραχελωτίτις Αἰτωλία ἐκληρώθη αὐτῷ.

Ἀποθανὼν ὁ Πέτρος Μπούας ἐγκατέλιπε δύο υἱοὺς τὸν Γγίνον καὶ τὸν Μαυρίκιον.

Ὁ πρῶτος Ἰωάννης, ἢ κατὰ τὴν Ἀλβανικὴν μετωνυμίαν Γκιώνης ἢ Γκίνος κατέλαβε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τὴν Δεσποτείαν τῆς Παραχελωτίτιδος Αἰτωλίας, εἶραν ἔχων τὸ Ἀγγελόκαστρον. Εἶνε δὲ γνωστότερος ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον Σπάτα.

§. 10.

Τὸ ἐπώνυμον Σπάτα, ὡς εἰκάζομεν, δὲν εἶνε ἴδιον τοῦ Γγίνου, ἀλλὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Μπουαίων. Ἔλαβε δὲ τοῦτο, κατὰ τὴν παρ' Ἀλβανοῖς συνήθειαν, ἀπὸ χώρας ἐν ἣ ἐδέσποσάν ποτε, ἢ ἐγεννήθησαν καὶ μέχρι τοῦδε ἐν τῇ Μεγάλῃ Μουζακίᾳ κλεινῆι χωρίῳ τι Σπάτα, ἕτερον δὲ Σπατάν ἐν τῇ διοικήσει τῆς Τομορίτισης, καὶ ἄλλο ἐν τῇ Ἀττικῇ, πιθανῶς ὀνομασθέν οὕτως ἀπὸ τῶν συνοικησάντων Ἀλβανῶν.

Θεόδωρος Σπανδουγῖνος ὁ Κανταουζηνός (Commentari dell' origine de principi Turchi, Fiorenza 1554, σελ. 25) ἐκτ. θέμε-

νος τὰ περὶ Τόλων, περὶ ὧν κατωτέρω, λέγει, ὅτι ἀφοῦ ἐπὶ Ἀνδρονίκου εἰρήνευσαν οἱ Ἀλβανοὶ (1333), ὁ αὐτοκράτωρ διώρισεν εἰς Ἰωάννινα ὡς ὑποδεσπότην ἓνα ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Σπάτα (eglimise in Sanina uno di casa Spata). Ὁ Χαλκοκονδύλης μνημονεύων τῆς ἐν ἔτει 1353 εἰς Αἰτωλίαν ἐκστρατείας Νικηφόρου τοῦ Δεσπότη, ὃν κατὰ λάθος ὀνομάζει Ἰσαάκιον, καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Γκίνου θανάτου, Σπάταν ὀνομάζει τὸν Πέτρον Μπούαν· ἀλλαγῶν δὲ Σπαταίους τοὺς Μπουαίους.

§ 11.

Γκίνος Μπούας ἢ Σπάτας, ἀνὴρ δραστήμιος καὶ τὰ πάντα λαμπρὸς, ἔργῳ καὶ λόγῳ κοσμούμενος, καὶ τῷ κάλλει σεμνυνόμενος, ἐν ἔτει 1374 παραγενόμενος ἐκ τῆς Παραγελωΐτιδος ἐκυρίευσεν τὴν Ἄρταν, πρωτεύουσαν τῆς Ἀμβρακίας, τῆς ὁποίας ὁ ἡγεμὼν Πέτρος Διώσας ἐτελεύτησεν κατὰ τὸν τότε ἐνσκήψαντα θανατηφόρον λοιμὸν. Μὴ ἀρκούμενος δὲ εἰς τὴν κατάκτησιν ταύτην παρηνόηλει διὰ συνεχῶν ἐπιδρομῶν τὴν Δεσποτείαν τῶν Ἰωαννίνων, καὶ τὸν ἡγεμονεύοντα Θωμᾶν Πρελοῦμπον ἐναπέκλειεν. Ὁ Πρελοῦμπος ὑπὸ Συμεῶν ἐγκαταστάς τῷ 1367 ἐν τῇ ἄνω ἡγεμονείᾳ εἶχε λάβει εἰς σύζυγον τὴν Ἀγγελικὴν θυγατέρα τοῦ ἐν λόγῳ κράλη. Ἄνθρωπος βίαιος καὶ τυραννικὸς διὰ σειρᾶς ἀνομημάτων εἶχε κατ' αὐτοῦ ἐπισύρει τὸ μῖσος τῶν Ἰωαννιτῶν ἵνα δὲ ἀσφαλισθῆ ἀπὸ τῶν ὀχληρῶν γειτόνων του ἐμνηστεύσατο τῷ Ἀλβανῷ φυλάρχῳ Ἰωάννῃ Διώσᾳ, υἱῷ τοῦ προτελευτήσαντος Πέτρου, τὴν θυγατέρα του Εἰρήνην, ἀποθανοῦσαν κατὰ τὸν ἐν ἔτει 1375 ἐνσκήψαντα δεύτερον λοιμὸν.

Ὁμοίαν συγγένειαν ἠναγκάσθη ἵνα συνάψῃ καὶ μετὰ τοῦ Σπάτα, πρὸς ὃν ἐμνηστεύσατο τὴν ἀδελφὴν του Εἰρήνην, καὶ διὰ δώρων οὐκ ὀλίγων ἐξηγοράσατο τὴν εἰρήνην.

§. 12.

Τῷ 1376 Ἰωάννης Φερδινάνδος Ἑρέδιδας ἐξελέχθη μέγας μά-

γιστρος τοῦ ἐν Ῥόδῳ τάγματός τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἄρτι τελευτήσαντος Ῥοβέρτου Ζούλιακ. Ὁ μέγας μάγιστρος ἀναχώρησας μετὰ τοῦ στόλου τοῦ τάγματός ἐκ Ῥόδου καὶ κατευθυνόμενος εἰς Ῥόδον ἀπήντησε καθ' ὁδόν, περὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου, τὸν στόλον τῶν Βενετῶν πολιορκούντων τότε τὰς Πάτρας κατεχομένας ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὁ ἑνετὸς στρατηγὸς εἰσελθὼν εἰς τὴν γαλέραν τοῦ μεγάλου μαγίστρου ἵνα χαιρετήσῃ αὐτόν, τὸν ἐξώρισεν ἐν ὀνόματι τῆς Δημοκρατείας, καὶ ὅλης τῆς χριστιανοσύνης, νὰ συναινέσῃ πρὸς ἀπὸ κινήσῃ ἐνέργειαν εἰς κυρίευσιν τόσον σπουδαίας θέσεως. Εἰ καὶ κατεπεύγουται ὑποθέσεις ἐκάλουν τὸν Ἑρέδιαν εἰς Ῥόδον, ὁ πολεμικὸς αὐτοῦ χαρακτὴρ καὶ τὸ κατὰ τῶν Τούρκων μῖσος τὸν ἠνάγκασαν ἵνα περιχαρῶς ἀσπασθῇ τὰς προτάσεις τοῦ στρατηγοῦ τῆς Δημοκρατείας. Οἱ δύο στόλοι ἠνάθησαν, καὶ ἀφ' οὗ ἀπέβιβασαν τὰ στρατεύματα κατηυθύνθησαν πρὸς τὰς Πάτρας. Ἐπειδὴ ἡ πόλις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως ἀνεπαρκῶς ὠχυροῦτο, ὁ μέγας μάγιστρος προσεπάθησεν ἵνα τὴν κυριεύσῃ δι' εἰσπηδήσεως, καὶ μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν ἐγένετο κύριος μέρους τοῦ τείχους. Ἡ πολιορκία ἤρξατο ἤδη καὶ νονικὴ, αἱ προσβολαὶ ἐγένοντο ζωηραὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπερασπιζόντες Ὀθωμανοὶ δὲν ἐδειξαν ὀλιγώτερον θάρρος. Πολλοὶ διακεκριμένοι ἰππῶται εἶχον πέσει ἐπὶ τέλους ἠνοιχθῆ ῥήγμα, καὶ ὁ Ἑρέδιος ἀνυπόμονος διὰ τόσον μακρὰν ἀντίστασιν, ἔλαβε κλίμακα καὶ στηρίζας ἐπὶ τοῦ ῥήγματος ἀνέβη πρῶτος μὲ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας, καὶ χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ ἐάν τις παρηκολούθει αὐτὸν εἰσεπήδησεν εἰς τὸ φρούριον. Ὁ Ὀθωμανὸς διοικητὴς ἀντέστη καρτερικώτατα, καὶ ἐπὶ τέλους οἱ δύο ἀρχηγοὶ ἤλθον εἰς χεῖρας· ὁ Ἑρέδιος ἰσχυρότερος καὶ ἐπιδεξιότερος τοῦ Τούρκου, κατάρθρωσε νὰ τὸν διαπεράσῃ διὰ τοῦ ξίφους, καὶ ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ ἰππῶται ἀθηματούντες περὶ τῆς τύχης τοῦ ἀρχηγοῦ ἀνέβαινον σωρηδὸν πρὸς βοήθειάν του· ἐν τῇ ὄρμῃ των ἀνατρέποντες πᾶν τὸ προστυχὸν εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον, καὶ ἐν στόματι μαχίρους διεπέρασαν τὴν ἐχθρικὴν φρουράν.

Ὁ Βόζιος (Istoria De la Sacra Militia di San Giovanni Gerosolimitano, tom II,) καὶ ὁ Βερτώ (Histoire de l'Ordre des Chevaliers de Malte, tom II, σελ. 245) λέγουσιν ὅτι ὁ μέγας μάγιστρος κολακευθεὶς ἐκ τῶσον ἀπροσδοκῆτου ἐπιτυχίας καὶ κεντούμενος ὑπὸ τῶν ἐπαίνων τοῦ Ἐνετοῦ στρατηγοῦ ἀπεφάσισε νὰ ἐκτείνῃ τὰς κατακτήσεις ἐφ' ὅλης τῆς Πελοποννήσου. Ἐν τῷ πολεμικῷ συμβουλίῳ ἀπεφασίσθη ἡ πολιορκία τῆς Κορίνθου· ὁ χριστιανικὸς στρατὸς εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν πρὸς σχηματισμὸν τῆς πολιορκίας, καὶ ὁ Ἑρέδιος ἀνυπόμονος ἵνα ἐξ αὐτοφίας ἐπιθεωρήσῃ τὰ μέρη, μετὰ μικρᾶς ἀκολουθίας ἐπροχώρησε, καὶ πεσὼν εἰς ἕνδραν Τούρκων συνελήφθη καὶ ἐκρατήθη ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Κορίνθου. Οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν καὶ ὁ Ἐνετὸς στρατηγὸς προσέφερον εἰς ἀπολύτρωσίν του τὰς Πάτρας, ἀλλ' οἱ Τούρκοι ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις των. Οἱ ἱππῶται πρότειναν, ἵνα ἐκτὸς τῶν Πατρῶν μετρήσῃσι καὶ σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων, καὶ ὀμνηρεύσῃσι πρεῖς τῶν ἐπισημοτέρων τοῦ τάγματος μέχρι τῆς ἐντελοῦς πληρωμῆς· οἱ Τούρκοι ἐφάνησαν συγκατανεύοντες εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν· ἅμα ὅμως ὁ μέγας μάγιστρος ἔμαθε τὰ συμφωνηθέντα γενναιοψύχως ἀντέστη λέγων « ἀφήσατε, προσφιλεῖς μου ἀδελφοί, ν' ἀποθάνῃ εἰς τὰ δεσμὰ εἰς γέρον ἀνωφελῆς, μὴ δυνάμενος νὰ ἐπέζητῃ μακρότερον. Σεῖς δὲ νέοι ἐπιφυλαχθῆτε ἵνα ὑπηρετήσητε τὴν πίστιν!» Εἰς μάτην οἱ γενναιοκαρδοὶ ἱππῶται, οἵτινες ἔλαβον τὴν ἄδειαν νὰ τὸν ἴδωσι, προσεπάθησαν διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν δακρύων νὰ πείσωσι τὸν γέροντα μάγιστρον εἰς παραδοχὴν τῆς συμφωνηθείσης ἀπολυτρώσεως, κατ' οὐδὲν ὅμως ἐκλόνθησαν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἑρέδου. Οἱ Τούρκοι ὀλίγον συγκινηθέντες ἀπὸ τῆς ἐξόχου γενναιοψυχίας τοῦ γέροντος, οὐχὶ μόνον δὲν ἀπέλυσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα τὸν ὑποχρεώσωσι νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν πληρωμὴν τῶν λύτρων, μετεβίβασαν αὐτὸν εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας· καὶ ὁ δυστυχὴς μάγιστρος, ἀντὶ ν' ἀπολαύσῃ ἐν Ῥόδῳ τοῦ ὑψηλοῦ του ἀξιώματος, ἐκρατήθη ἐπὶ τρεῖς ἔτη ὡς δούλος (1376—1380).

Και ταῦτά παραδίδουσιν οἱ δυτικὲς χρονολογίαι. Τὸ Ἑπειρωτικὸν ὅμως Χρονικὸν τοῦναντίον λέγει ταῦτα περὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ μεγάλου μαγίστρου. « Τοῦ χρόνου τούτου τρέχοντος ὁ μέγας Μαΐστωρ κατὰ τῆς Ἄρτης χωρεῖ, καὶ ἰσχυρῶς τὸν Σπάταν ἀνεῖχεν· οἱ δὲ Ἄλβανῖται συναθροισθέντες αὐτὸν κατετρόπωσαν, καὶ εἰς χεῖρας τοῦ Σπάτα ὁ μέγας Μαΐστωρ ἐξέδοτο, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας πιπράζει αὐτόν. » (1)

Ἐν τῇ ἀντιφάσει ταύτῃ προκρίνομεν τὴν τῶν Ἑλλήνων χρονολογίαν ἐξιστόρησιν, παρὰ τὴν τῶν δυτικῶν, γραφόντων μάλιστα περὶ πραγμάτων ἐν ἥκιστα γνωστῇ χώρᾳ συμβαινόντων, καὶ πρὸ πάντων, διότι τῷ 1376—80 μῆτε εἰς Πάτρας, μῆτε εἰς Κόρινθον ὑπῆρχον Τούρκοι, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη εἰς Πελοπόννησον ἐμφανισις ἐγένετο ἐπὶ Βαϊαζήτου Ἰλδριμ, μετὰ τὴν μάχην τῆς Νικοπόλεως· πρὸ δὲ τῆς εἰσβολῆς ταύτης τοῦ Ἑβρενοῦ καὶ Γιακούπ (1397), οὐδαμοῦ μνημονεύονται ἐγκαταστημένοι ἐν Ἑλλάδι Ὀθῶμανοί.

Ὁ Καλκοκονδύλης (B', δ', § 442) ἀναφέρει, ὅτι οἱ τότε κυριεύοντες τῆς Κερκύρας Νεαπολιτανοὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ Σπάτα· ἀδιστακτικῶς πλέον πειθόμεθα, ὅτι καὶ ὁ μέγας μάγιστρος μετασχὼν τοῦ πολεμικοῦ ἐκείνου ἐγχειρήματος ἐξωγήθη μετ' ἄλλων ὑπὸ τοῦ Ἄλβανοῦ φυλάρχου. Ἡ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ ἱστορικῷ ἀφήγησις ἔχει ὡς ἐξῆς· « Οἱ τῆς Νεαπόλεως ἄρχοντες ἀπὸ Κερκύρας τῆς νήσου ὁρμώμενοι (εἶχον δὲ τότε τὴν νήσον τῆς Παρθενόπης οἱ βασιλεῖς), καὶ παρασκευάσαμενοι στρατὸν ἔεντο ἐπὶ τὴν Ἀκαρνανίαν, ὡς τοὺς τε Ἄλβανούς τὴν χώραν ἀφαιρησόμενοι, καὶ Ἄρταν τῆς Ἀκαρνανίας καταστρεφόμενοι λαθόντες. Ἀφικόμενοι δὲ εἰς Ἄρτην, τὴν τε πόλιν ἐπολιόρκησαν καὶ μηχανὰς προσέφερον τῇ τειχεὶ ὡς αἰρήσοντες. Σπάτας δὲ ὁ τῶν Ἄλβανῶν ἡγεμὼν (οὐ γὰρ εἰσῆει εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκτὸς περιήει τὴν χώραν), τοὺς τε Ἄλβανούς συλλέξας εἰς ταῦτόν καὶ θουλευσάμενος, ὡς αὐτῷ εἶποντο ἐτοίμως εἰς τὸν κίνδυνον, ἄρῃα ἐπειπίπτουσι τῷ Ἰταλῶν στρατεύ-

» ματι, ὃ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, καὶ τρεψάμενοι εἰς φυγὴν, πολ-
» λούς μὲν διέφθειραν, τοὺς δὲ πλείους ἐζώγησαν.»

§ 13.

Κατὰ Μαΐον τοῦ 1380 ὁ Γκίνος Σπάτας ἐκστρατεύσας καὶ αὐ-
» θις κατὰ τῶν Ἰωαννίνων, παρέδωκε τὰ πάντα εἰς τὸ πῦρ καὶ
» τὸν σίδηρον· ὁ δὲ δεσπότης Θωμᾶς ἀντεκδικούμενος ἐκρέμα τοὺς
» ἐν τῇ πόλει Ἀλβανούς ἀπὸ τῶν πύργων, ἄλλων δὲ τὰ μέλη κό-
» πτων ἢ τοὺς ὀφθαλμούς· ἐξορύττων ἔπεμπεν εἰς τὸν Σπάταν, ὅστις
» λίσσας τὴν πολιορκίαν ἐπανέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια· κατὰ τὸ αὐτὸ
» ἔτος (1380) ὁ ἐν λόγῳ Ἀλβανὸς ἐγένετο κύριος τῆς Ναυπάκτου.
» Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων (1) εὕρηται καὶ
» ἡ ἐξῆς ὁμολογία τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Κερνί-
» τζης Ματθαίου, ἐξ ἧς ὑποδηλοῦται, ὅτι τῷ 1380 ὁ Σπάτας, ὡς
» αὐθέντης τῆς Ναυπάκτου, ἐνετείλατο εἰς τὸν ἐν λόγῳ κληρικόν
» ἵνα δηλώσῃ πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃν Ἐκκλη-
» σίαν τὴν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἀπαρέγκλιτον πίστιν αὐτοῦ, καὶ
» τὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐξάρτησίν του.

» Ἐπειδὴ διεκόμισα ἀναφορὰν πρὸς τὸν παναγιώτατον ἡμῶν
» δεσπότην, τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην, καὶ τὴν θεῖαν καὶ ἱε-
» ρὰν σύνοδον ἀπὸ τοῦ αὐθέντου τῆς Ναυπάκτου Μπούα δεσπότη
» τοῦ Σπάτα, ὑπόσχομαι ὅτι ἡ ἐνόησιν καὶ ὁ . . . καὶ ἡ
» βουλή καὶ ἡ γνώμη τοῦ δεσπότητος εἶναι ἀνατεθειμένη πρὸς ἐμέ,
» ὅπως γράψω κατὰ πα . . . ὁμοίαν ἀναφορὰν, καθὼς καὶ εἰς
» τὸν κραταῖον καὶ ἅγιον ἡμῶν αὐθέντην καὶ βασιλέα, καὶ ἐνε-
» κεν ταύτης τῆς ὑποθέσεως οὐ ψεύδομαι, ἀληθὴς γὰρ ἐστὶν ἡ
» ἀναφορά, ὡς ἐφορῶντος τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ εὕρηθῃ ποτε . . .
» ψεῦδος παντελῶς, καὶ ἐπίπλαστον ἢ εἰρημένη ἀναφορά, ἵνα

(1) Acta Patriarchatus, edid. Miklosich et Muller. tom.
II. σελ 14—12.

» εὐθύνωμαι κανονικῶς εἰς τὴν ἰερωσύνην μου· τούτου γὰρ χά-
 » ριν ἐγένετο καὶ ἡ παροῦσά μου ἔγγραφος ὑπόσχεσις δι' ἀπά-
 » λειαν, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἰνδ. δ'.

» Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Κερνίτζης, Ματθαῖος.»

§ 14.

Παρεκβατικῶς ἤδη θέλομεν προσθέσει σπουδαίας τινὰς δια-
 σαφῆσεις περὶ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐκκλησιαστικῆς ἱστο-
 ρίας τῆς Ἡπείρου, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τοῦ ἀπορήματος, δι-
 ατιὶ ὁ Σπάτας κατέχων τὴν Ναύπακτον καὶ Ἄρταν, ἀνέθετο τὴν
 πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἀποστολὴν εἰς μητροπολίτην τῆς
 Πελοποννήσου;

Ἰωάννης ἐκαλεῖτο ὁ ἐπὶ τῆς Φραγκικῆς καταλήψεως καὶ δια-
 νομῆς τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας (1204) μητροπολίτης τῆς
 Ναυπάκτου. (1) Ἡ πόλις ἔλαχε μὲν τότε εἰς τὴν μερίδα τῶν
 Βενετῶν (2), ἄδηλον δ' ἐὰν οὗτοι κατέσχον ποτε αὐτήν, περιλη-
 φθεῖσαν μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν ὑπὸ Μιχαὴλ Κομνηνοῦ ἰδρυθεῖσαν
 Δεσποτείαν τῆς Ἡπείρου.

Ὁ πολυμαθὴς Δέκιεν (3), καὶ πάντες ὅσοι ἐξ αὐτοῦ παρέλα-
 βον, μὴδ' ἐμοῦ ἐξαιρουμένου (4), γράφει, ὅτι τῷ 1229, ἐπὶ τοῦ
 ἄνω μητροπολίτου Ἰωάννου, οἱ ἐν Ἡπείρῳ δεσπόζοντες Ἀγγε-
 λώνυμοι Κομνηνοί, μετέθεσαν εἰς Ἄρταν, πρωτεύουσαν τοῦ κρά-
 τος των, τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον τῆς Ναυπάκτου. Πλὴν

(1) Πρὸς τὸν λόγιον τούτον πρῶτον ἀρχὴν εὑρηται ἐπιστολὴ τοῦ ἱερασί-
 μου μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Χωνιάτου (Eilissen, Michal Ako-
 minatos, σελ. 438). Ἐπειδὴ δὲ ὁ αὐτὸς Ἰωάννης μνημονεύεται τῷ
 1235 ὡς μητροπολίτης Ναυπάκτου, δηλοῦται ὅτι πλεὺν τῆς τριακονταε-
 τείας ἐποίμανε τὴν ἐν λόγῳ μητρόπολιν.

(2) Paulo Rannusio. Παρ. Χρονικὸν Γαλαξειδίου, σελ. 15.

(3) Oriens Christianus.

(4) Χρονικὸν Γαλαξειδίου, σελ. 15.

τοῦτο κατ' οὐδὲν φαίνεται ἡμῖν παραδεκτόν· διότι τῷ 1234 ἔχομεν δύο σιγίλλια τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ, περὶ διενέξεως ἀναρυσίσης μεταξὺ τοῦ μητροπολίτου Ναυπάκτου Ἰωάννου, καὶ τοῦ ὁμωνύμου ἐπισκόπου Ἄρτης. Ὁ δεύτερος « κατατιπᾶται τὸν » μητροπολίτην ἐκεῖνον τῆς Ναυπάκτου ἀρπαγα χεῖρα τοῖς ἐπι- » σκοπικοῖς αὐτοῦ μοναστηρίοις ἐπιβαλόντα, ἔστι δὲ οἷς καὶ οἱ- » κεία πῆξαντα σταυροπήγια, προφάσει τοῦ καὶ τὴν μανὴν τοῦ » Ἁγίου Δημητρίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ κειμένην τῆς Ἄρτης, παρ' ἐγ- » χωρίου ἐπισκόπου ἀνεγερθεῖσαν, ἐπὶ σταυροπηγίῳ ἐκτίσθαι τοῦ » τότε μητροπολίτου . . . » (1).

Κατὰ λάθος, ὅθεν ἡ Κ. Ἀραβαντινὸς (2) γράφει, ὅτι « τῷ » 1203 ἡ ἐκκλησία τῆς Ναυπάκτου ὑπεβιβάσθη παρεπομένη τῇ » τῆς Ἄρτης, ὡς ἐδρα τῆς ἡγεμονείας, πολλῶ δὲ πρὶν τῆς ἐπο- » χῆς ταύτης εἰκάζεται, ὅτι ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῆς Μητροπολι- » τικῆς ἐποπτείας τῆς αἰ ἀνωτέρω πρῶται πέντε ἐπισκοπαὶ (Χει- » μάρρας, Βουθρωτοῦ, Δρυϊνουπόλεως, Φωτίκης, Ἰωαννίνων), » διότι οὐ μόνον μετὰ τριάκοντα ἐνὸς ἐτῶν παρέλευσιν βλέπομεν ὑρισταμένην μητρόπολιν ἐν Ναυπάκτῳ, καὶ διαμφισβητοῦσαν μάλιστα τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν τοῦ Ἄρτης ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν μνημονευθέντων σιγιλλίων μνημο- νεύονται ἤδη (1234) ὑποκείμενοι τῇ ἀνω μητροπόλει οἱ ἐπίσκοποι Βελλᾶς Μανουήλ, Δρυϊνουπόλεως Θωμάς, καὶ Βουθρωτοῦ Δημήτριος, μετὰ τῶν Βονίτζης Ἰωάννου, καὶ Ἄετοῦ Νικοδήμου.

Διετέλεσεν ὅθεν ἡ Ναύπακτος τετιμημένη τῷ μητροπολιτικῷ θρόνῳ, μέχρι τοῦ 1285, ὅτε αὐτὸς ἕνεκα τῶν καταλαβόντων τὴν πόλιν Νεαπολιτανῶν, μετετέθη εἰς Ἰωάννινα, τέως ὑποκει- μένην ἐπίσκοπὴν, ὡς ἤδη ῥηθῆσεται.

Ὁ ἀείμνηστος Μελέτιος, γράφει, ὅτι « ἐτιμήθη ἡ πόλις τῶν

(1) Σύνταγμα τῶν Θεῶν καὶ ἱερῶν Κανόνων ὑπὸ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ) τόμ. Β' σελ. 106—12.

(2) Ἠπειρωτικά, Β' σελ. 115.

» Ἰωαννίνων μὲ θρόνον Μητροπολίτου ὑπ' Ἀνδρονίκου τοῦ Βασι-
 λέως. » (1) Διὰ σειρᾶς εἰκοτολογῶν προσεπάθησεν ὁ Κ. Ἄραξ
 θαντινὸς ἕνα καταδείξει ὀφαιερὰν τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ
 σοροῦ Ἰωαννίτου (2). Ἡμεῖς ἤδη δ' ἀναντιρρήτων τεκμηρίων
 θέλομεν καταδείξει τὴν ἱστορικὴν ἀκρίβειαν τῶν ὑπὸ Μελετίου
 γραφομένων.

Προκαταρκτικῶς ὅμως ἀπαιτεῖται μικρὰ τις διασάφησις συμ-
 βάλλουσα εἰς κατάληψιν τῶν ἐκτεθητομένων.

Κατὰ τὸ βιβλίον τῆς Κουγκέστας (3), Θάμαρ ἡ θυγάτηρ τοῦ
 ἀποβιώσαντος Δεσπότης τῆς Ἠπείρου Νικηφόρου νομφρευθεῖσα τὴν
 12 Ἰουλίου 1291 πρὸς Φίλιππον τὸν πρίγκηπα τοῦ Τάραντος,
 υἱὸν Καρόλου Β' τοῦ ἐξ Ἀνδηγαυῶν ἔλαβεν εἰς προῖκα τὴν Ναύ-
 πακτον, τὸ Βραχώριον, (Blesona), τὸ Ἀγγελόκαστρον, καὶ τὴν Βό-
 νιτσαν, μετὰ τῶν παρχηγημάτων αὐτῶν. Ἐκ τοῦ κατωτέρου ὅμως
 δημοσιευομένου σιγιλλίου δηλοῦται, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1285 (Α. Κ.
 6,793), οἱ Νεαπολιτανοὶ κατεῖχον τὴν Ναύπακτον.

Μιχαὴλ ὁ Β', πατὴρ τοῦ Νικηφόρου, καὶ ἐπομένως πάππος τῆς
 ἐν λόγῳ Θάμαρ, συνέζευξε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἑλένην πρὸς Μαμ-
 φρέδον τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας καὶ Ἀπουλίας. Περὶ τῆς προι-
 κῆς αὐτῆς οὐδαὶς ἰδίᾳ ἐμνημόνευσεν, ἐκ δὲ τῶν ἐγγράφων τοῦ
 Νεαπολιτανικοῦ Ἀρχείου ἐξάγεται, ὅτι οὐχὶ εὐκαταφρονήτους
 χώρας ἔφερεν ὡς ἔδνα τῷ Μαμφρέδῳ ἡ πολυτλήμων Ἑλένη (4),
 ἐκτὸς δὲ τῶν ἄλλων τὴν Κέρκυραν, καὶ τὸ Βουθρωτόν.

(1) Γεωγραφία, Τόμ Β'. σελ. 283.

(2) Ἠπειρωτ. Β'. σελ. 231—3

(3) Livre de la Conquete, σελ. 322.

(4) «Terrarum datarum in dotam per quontam Michaellem
 despotum quondam Helene filie sue, uxori quondam Manfredi
 olim principis Tarentini.» Διάταγμα Καρόλου Β' 1273. καὶ
 «totam terram quam Michalicius despotus, dotis seu quocum-
 que alio titulo, dedit, tradidit et concessit Helene filie sue.»
 (βλ. Buchon Eclaircissements sur la Morée σελ. 30.— Nou-
 velles Recherches tom I, σελ. 203).

Μετά τὸν θάνατον τοῦ Μαρφρέδου (1266), ὁ ναύαρχος αὐτοῦ Φίλιππος Ἐσχινάρδος κατέλαβε τοὺς προικίους τόπους τῆς Ἑλένης, ὁ δὲ Μιχαὴλ Β' ἐπιθυμῶν ἵνα συγγενεῖσθαι τῷ ἰσχυρῷ τούτῳ Ἰταλῷ πρὸς ἀποτροπὴν μελλόντων κινδύνων, ἔδωκεν αὐτῷ εἰς σύζυγον τὴν γυναικαδέλφην του, καὶ λόγῳ προικὸς παρεχώρησε τοὺς τόπους τῆς θυγατρὸς του. Ἄλλ' ἢ προικοδοτέις αὐτῆ μᾶλλον κατὰ τύπους ἐγένετο, διότι ὁ Ἐσχινάρδος κατείχετο ἤδη τὰς διδομένας χώρας. Κατὰ Παχυμέριν, ὁ Μιχαὴλ ἐξ ἀνάγκης συγγενεύσας πρὸς τὸν Ἐσχινάρδον, ἐφρόντιζε μετ' οὐ πολὺ ἐν ἄρῃ τοῦτον ἐκ μέσον, καὶ προσθήσει εἰς τὴν Δεσποτεῖαν του τὰς ἀπαλλοτριωθείσας χώρας. Δὲν ἴδυνήθη ὅμως ἵνα κατορθώσῃ ἀμφότερα, διότι ὁ τότε βασιλεύων τῆς Νεαπόλεως Κάρολος ὁ ἐξ Ἀνδηγαυῶν, προλαβὼν ἔπεμψε στρατεύματα, καὶ κατέλαβεν, ἐκτὸς τῆς Κερκίρας, τὰ Κάνινα, τὸν Αὐλῶνα, τὸ Βουθρωτὸν, τὰ Σύβοτα, τὸ Δυρράχιον, καὶ ἄλλας τινὰς χώρας τῆς Ἡπείρου.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων εἰκοτολογοῦμεν, ὅτι καὶ ἡ Ναύπακτος, ἢ μεταξὺ τῶν προικίων τῆς Ἑλένης τόπων καταλεχθεῖσα, ἢ ὑπὸ τοῦ Καρόλου ὕστερον κυριευθεῖσα (1274), ὑπέκειτο ἤδη τῷ 1285 εἰς τὸν ἐν Νεαπόλει κρατοῦντα Ἀνδηγαυικὸν οἶκον. Κατὰ δὲ τὸ ἐν ἔτει 1294 συνομολογηθὲν μεταξὺ Θάμαρ καὶ Φιλίππου τοῦ Τάραντος συνοικέσιον ἴσως παρεχωρήθη καὶ ἡ Ναύπακτος εἰς τὴν δεύτερον ὑπὸ τοῦ πατρὸς του Καρόλου Β', ὡς ἡ Κέρκυρα, (1) καὶ τὰ Σύβοτα, καὶ τότε χάριν ἀπλοῦ τύπου προσετέθη καὶ ἡ συγκατάθεσις τῶν ψιλῶ ὀνόματι δεσποζόντων αὐτῆς Κομνηνῶν.

Τῷ 1285 ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ὁ πρεσβύτερος καθορῶν,

(1) «Insulam nostram Corfoy, cum civitatibus, castris et casalibus, nec non castrum Butrontoy cum districtu eiusdem insule convicino, positum in terra firma Romanie κλπ. Διατάγμα 13 Αὐγούστου 1294. (Buchon, Nouv. Rech. II, σελ. 408.)

ὅτι ὁ ἐν Ναυπάκτῳ ἐδρεύων μητροπολίτης λίαν ἐταλαιπωρεῖτο ὑπὸ τῶν κυριευόντων φανατικῶν καθολικῶν, ἐθέσπισεν ἵνα ἡ πρότερον ὑποκειμένη τῇ Ναυπάκτῳ ἐπισκοπὴ τῶν Ἰωαννίνων προαχθῆ εἰς μητροπόλεως περιωπῆν, εἰς ἀντικατάστασιν ἐκείνης.

Ἡ περὶ τούτου σύγχρονος συνοδικὴ πράξις ἔχει ὡς ἐξῆς.

α Τὰ γὰρ Ἰωάννινα πρότερον μὲν ἐπισκοπὴ τῶν ὑπὸ τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Ναυπάκτου τελοῦσα, νῦν δ' ὑπὸ τῷ γνησίῳ δεσπότη καὶ ἀγίῳ μου αὐτοκράτορι, καὶ τῇ καθόλου ἀγιωτάτῃ καὶ φυλακτικῇ μάνδρᾳ τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ὡσπερὶ πρόσβατον ἐνεσηκασθεῖσα, καὶ γενομένη τῶν ὁρέων οἷς διέτριβε καὶ τῶν ἐρημιῶν ἀποστᾶσα, ὅτε κράτιστος καὶ ἅγιός μου αὐτοκράτωρ ἀποδεξάμενος· αὐτὴν τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιστροφῆς καὶ προνοίας σεπτῷ προστάγματι αὐτοῦ εἰς μητρόπολιν τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἶναι τε καὶ ὀνομάζεσθαι προήγαγε καὶ τετίμηκε, καὶ τὸν ἀρχιερατικῶς αὐτῆς προστησόμενον τῆς τοῦ μητροπολίτου καὶ ὑπερτίμου κλήσεως καὶ τιμῆς ἀπολαύειν ἀεὶ· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις προνομίοις, ἅπερ ἡ βασιλικὴ περιωπὴ κέκτηται, καὶ τοῦτ' ἔχει, ὡς ἂν βούληται διηλονότι τῶν ἐκκλησιῶν τιμᾶν καὶ ἀπὸ ἐλάττους προοιβάξειν εἰς κρεῖττον ἀξίωμα.» (1).

Ζηχαρίας ὁ Λιγγενθάλ ἐκδούς τὸ ἄνω σιγίλλιον (2) εἰς διπλοῦν ὑπέπεσε σφάλμα· α) κατέλεξεν αὐτὸ μετὰ τῶν ὑπὸ Ἀνδρονίκου ἐκδοθειῶν Νεαρῶν, ἐν ᾧ ὡς ἐκ τοῦ ὕφους δηλοῦται, ἐστὶν ἀνόχρημα συνοδικὴ πράξις· καὶ β') ὥριπεν ὡς χρόνον ἐκδόσεως τὸ ἔτος 1318, ἐν ᾧ εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Συλλογὴν, ἣν ὑπ' ὄψιν εἶχε, ῥητῶς μνημονεύεται τὸ ἀπὸ κοσμογονίας 6793 ἀντιστοιχοῦν τῷ 1285 ἀπὸ Χριστοῦ· πρὸς δέ, εἰς τὴν ἐν ἔτει 1287 (Α.

(1) Ὁλόκληρος ἡ συνοδικὴ αὕτη π. ἀξις ἐδομοσιεύθη ἐν *Acta Patriarchatus I.* σελ. 93—5, τὸ δὲ παρατιθέμενον χωρίον ἐστὶ τὸ τὴν οὐσίαν περιέχον, παραλειπομένου τοῦ τε προλόγου καὶ ἐπιλόγου.

(2) *Novellae Constitutiones*, σελ. 638 — 9.

Κ. 6895) καταστρωθείσαν Νέαν Ἐκθεσίαν (1), μνημονεύεται καὶ ὁ Ἰωαννίνων μητροπολίτης, ἀπὸ ἐπισκόπου ὑποκειμένου τῷ Ναυπάκτῳ ἄρτι ἀνελθὼν εἰς τὴν περιωπὴν ταύτην.

Τῷ 1362 ἡ μητρόπολις Νκυπάκτου ἀνετέθη προσωρινῶς εἰς τὸ ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας (2)· ἐπὶ δὲ Φιλοθέου τὸ δευτέρου ἤδη πατριαρχεύοντος (1355), ἐξεδόθη τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον σιγίλλιον, δι' οὗ ἀνακεφαλαιουμένων τῶν περὶ ὀριστικῆς μεταθέσεως τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου Ναυπάκτου εἰς Ἰωάννινα πρὸ ὀγδοηκονταεταίᾳ θεσπισθέντων, ἀποστέλλεται ὁ Σεβαστιανὸς ὡς μητροπολίτης (3).

α Πράξις Συνοδικῆ ἐπὶ τῷ Ἰωαννίνων.

α Ἐκκλησιαστικαῖς ἐπόμενοι πράξεις, ταῖς τε ἄλλαις καὶ δὴ καὶ ταῖς ἐπὶ βασιλέων διαταγαῖς καὶ θεσπίσμασι πάλαι γεγενημέναις, συνοδικαῖς τε ψήφοις καὶ γνώμαις ἐξακολουθοῦντες, τὴν παροῦσαν συνοδικὴν πρᾶξιν διαπραττόμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ τὰ πάλαι κατὰ διαφόρους καιρούς, χρείας κινούσης, τῶν πραγμάτων ἀπαιτούτων, δι' εὐλόγους αἰτίας καὶ ἀπαραιτήτους ἀνάγκας διαπεπραγμένα κρατύνειν καὶ ἐπικυροῦν κρίνομεν, ὡς εἰκός, ἔστιν ἂ καὶ μετρίας τινὸς δεόμενα τοῦ καλοῦ προσθήκης διὰ τὴν ἐνεστῶσαν χρεῖαν ἀναπληροῦντες· ὅποι δὲ τείνει τὰ τοῦ παρόντος λόγου, καὶ τίς ὁ σκοπὸς αὐτῶ, λέγομεν ἤδη· ἡ περὶ που τὰ ἐσπέρια μέρη κειμένη ἀγιωτάτη μητρόπολις Νκυπάκτος ἦν μὲν καὶ αὕτη τούτῳ δὴ τῷ μεγάλῳ θρόνῳ, κατὰ τὰς ἄλλας τὰς ἀπὸ θεῶν βασιλικῶν κελεύσεών τε καὶ διαγνώσεων κατ' ἐκλογὴν καὶ μερισμὸν ἀπονενεμημένας καὶ προσκεκυρωμένας τῇ βασιλίδι ταύτῃ τῶν ὑπ' ἡλίον πόλεων ἀπασῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν καὶ ἐπαρχίαν τῆς μεγίστης τῶν ἐπὶ γῆς ἡγεμονιῶν καὶ ἀρχῶν

(1) Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Γοαρίου, καὶ ὑπὸ Ράλλη καὶ Πατῆ ἐν Συντάγματι τῶν Θεῶν Κανόνων, Τομ. Ε' σελ. 497.

(2) Καὶ εἰς συνοδικὴν πρᾶξιν ἐκδοθείσαν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1279, ἀναφέρεται μετὰ τῶν μητροπολιτῶν καὶ ὁ Ἰωαννίνων. (Acta Patr. tom. I, σελ. 412—4, καὶ II σελ. 10).

(3) Ὁ Σεβαστιανὸς οὗτος ὑπογράφεται μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοδικῶν εἰς πράξεις τοῦ ἔτους 1380. (αὐτ. σελ. 6, καὶ 9.)

ἡγεμονίας τε καὶ ἀρχῆς ταύτης δὴ τῆς Ῥωμαϊκῆς· τῶν δ' ἐν βίᾳ
 πραγμάτων ἀστάτων ὄντων καὶ ἀνωμάλων, ἄλλοτε ἄλλως φερο-
 μένων καὶ μετατιθεμένων, καθάπερ κύβων μεταπιπτόντων ἢ δι-
 κην σάλου καὶ κλύδωνος, καὶ μηδὲως ἐπὶ ταύτῳ ἱσταμένων,
 ἤψατο καὶ ταύτης δὴ τῆς Ναυπάκτου μεταβολή, οἷα δὴ τὰ ἀν-
 θρώπινα· κατὰ γὰρ που τὸ ἑξακισχιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν ἐν-
 νεηκοστὸν τρίτον ἔτος ἀπεσπάσθη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊ-
 κῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῶν ἀλαζόνων καὶ ἀγερώχων τούτων καὶ
 πλεονεκτῶν Ἰταλῶν· ὁ δὲ γε τρισμακάριστος καὶ αἰοδιμος καὶ
 περιβόητος ἐν βασιλευσίν, κύρις Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος, ὁ
 πρόπαππος τοῦ ἀπὸ θεοῦ κρητίστου καὶ ἀγίου μου αὐτοκράτορος,
 θερμόν τινα καὶ διάπυρον ζῆλον ἐν καρδίᾳ βασιτάζων αἰεὶ ὑπέρ
 τε τῆς ἀγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας καὶ τῶν ὁρθῶν ταύτης δογμα-
 των, ὑπὲρ τε τῆς χριστιανικῆς πολιτείας καὶ καταστάσεως καὶ
 τοῦ ταύτης πλατυσμοῦ, διωρίζατο καὶ ἐθέσπισε, τὴν πρότερον
 εἰς ἐπισκοπὴν οὖσαν τῆς Ναυπάκτου, τὰ Ἰωάννινα, καὶ ὑπὸ ταύ-
 τῃν τελοῦσαν μετατεθῆναι εἰς μητρόπολιν, τοῦτο μὲν, ἵνα τὸ
 τῆς ἀποσπασθείσης μητροπόλεως ἐν αὐτῇ διασώζοιτο καὶ διατη-
 ροῖτο σχῆμα, καὶ μὴ καυχῶτο τὸ γένος τῶν Ἰταλῶν μειῶ-
 σαν τὸν τὰς ἄλλας συμπληροῦντα ἀριθμὸν μητροπόλεις τὰς ὑπὸ
 τὸν τῆς Νέας Ῥώμης τελοῦσας καὶ οἰκουμενικόν, καὶ τὸ φρύ-
 αγμα τούτων ἐντεῦθεν φαίνοιτο καταστορεννύμενον, τοῦτο δ' ἵνα
 καὶ αἰ ὑπ' αὐτὴν οὔσαι ἐπισκοπαὶ ὑπὸ μίαν μητρόπολιν ὡσπερ
 μητέρα ἢ κεφαλὴν τάττοιτο, ὡς εἰς τινα ἀρχὴν ἄλλην ἀναφε-
 ρόμεναι, διὰ τὸ τῆς πράξεως καὶ ἀρχῆς καλόν· πᾶν γὰρ τὸ μὴ
 ὑπεῖκον τῷ μείζονι μὴδ' ὑπὸ ἀρχὴν ὄν οὐκ ἄτακτον μόνον καὶ
 ἀστάθμητον καὶ ἀνώμαλον, ἀλλὰ καὶ ῥᾶστα διολλύμενον
 τύχῃς περιπετεία καὶ χρόνου φορᾶ· καὶ δὴ μεγάλης καὶ θαυ-
 μαστῆς φύσεως βασιλεὺς ἐκεῖνος μεταλαχὼν καὶ οὕτω δι-
 ανοηθεὶς καὶ καταπραΰζαμενος ἄξιον ἔκρινεν, ὡς εἴθισται καὶ
 γενόμεναι, ταύτην δὴ τὴν μετάθεσιν καὶ συνοδικῶς κυρωθῆ-
 ναι· χρόνων δ' ἐξ ἐκείνου μέχρι νῦν παροψηχότων ἐγγύς που τῶν

ὀγδοήκοντα, καὶ διαμέσων τῶν τσοῦτων χρόνων οὐ πλείονων ἢ
 τριῶν μητροπολιτῶν χειροτονθέντων, καὶ τῶν μὲν δύο κατειλι-
 φῶτων τὸν τόπον καὶ τῆς μητροπόλεως ἐπειλημμένων, θατέρου δὲ
 μηδ' ἀπελθεῖν ἐκεῖσε δεδυνημένου διὰ τὰς ἐπιφουσίας τοῖς ἐκεῖ
 πράγμασι τηνικαῦτα συγχύσεις καὶ περιστάσεις, εἶχεν οὕτω τὰ
 κατ' ἐκείνον τὸν τόπον γνησίου ἀρχιερέως καθάπαξ ἀπροστάτευτα
 καὶ ἀποίμαντα· ἐπεὶ δ' ἄρτίως, νεύσει θεοῦ, τῇ τοῦ κρατίστου
 καὶ ἁγίου μου αὐτοκράτορος θελήσει καὶ ἀποδοχῇ καὶ ἀρεσκείᾳ
 καὶ γνώμῃ τῆς περὶ ἡμᾶς θείας καὶ ἱερᾶς καὶ μεγάλης συνόδου
 ἐπανῆλθεν αὐθις ἡ μετριότης ἡμῶν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον,
 ἀναδεδεγμένη τὴν τῶν ὅλων φροντίδα, δίκαιον ἔκρινε καὶ προσῆ-
 κον καὶ ταύτης δὴ τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας προμηθεύσασθαι καὶ
 τοῦ ἐκεῖ φροντίζαι χριστωνύμου λαοῦ, καὶ δὴ διὰ πάνυ τοι πλεί-
 στης σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας θεμένη, ὥστε εὐρεῖν ἄνδρα δυνά-
 μενον ποιμάναι τὸν τοῦ κυρίου λαόν, καὶ τὰ εὐγενῆ καὶ εἰλι-
 κρινῆ καὶ καθαρὰ τοῦ εὐαγγελίου σπέρματα καὶ τῶν ὀρθῶν δο-
 γμάτων ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἐναποθέσθαι ψυχαῖς, πλάνην τε ῥι-
 ζοτομηῆσαι καὶ ἐκτεμεῖν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν
 ἡμῶν γεωργῆσαι, εὗρηκεν ἀρμολιώτατον πάνυ καὶ ἐπιτηδεϊότα-
 τατον, τοῦ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ χάριτι, εἰς τὸ μέγα τοῦτο καὶ
 ἀποστολικὸν ἀξίωμα καὶ λειτούργημα, ζητηθέντα καὶ ἀπὸ τῶν
 ἐκεῖ μετὰ σφοδροῦ καὶ ζέοντος πόθου, τὸν ἐν μοναδικῷ καὶ σε-
 μνῷ τῷ σχήματι διαπρέψαντα ἐκ πάνυ τοι νέας τῆς ἡλικίας καὶ
 ἱερωσύνης τετιμημένον, ἀρετῆς τε καὶ εὐλαβείας καὶ τῆς κατὰ
 θεὸν πολιτείας ἀντιποιοῦμενον, κύριον Σεβασταειανόν· συνοδικῆ τοι-
 γαροῦν δοκιμασίᾳ καὶ βασάνῳ παραπεμφθεὶς κατὰ τὴν τῶν θείων
 καὶ ἱερῶν κανόνων ἀκριβῆ παρατήρησιν ἐψηφίσθη καὶ ἐχειροτο-
 νήθη οὕτως εἰς γνήσιον ἀρχιερέα Ἰωαννίνων· διὰ τοι τοῦτο,
 τῇ τοῦ κρατίστου καὶ ἁγίου μου αὐτοκράτορος νεύσει, συν-
 διασκεψαμένη ἡ μετριότης ἡμῶν τοῖς περὶ αὐτὴν ἱερωτάτοις
 ἀρχιερεῦσι καὶ ὑπερτίμοις, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἀδελ-
 φοῖς αὐτῆς καὶ συλλειτουργοῖς, τῷ μεγάλῃ Καισαρείᾳ Καππα-

δοκίας, ὑπερτίμω τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχῳ πάσης Ἀνατολῆς, τῷ Ἐφέσῳ καὶ ἐξάρχῳ πάσης Ἀσίας, τῷ Ἡρακλείας, προέδρῳ τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχῳ πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας, τῷ ὑποψηφίῳ Ἀγκύρας καὶ ἐξάρχῳ πάσης Γαλατίας, τῷ Κυζίκῳ καὶ ἐξάρχῳ πάσης Ἑλλησπόντου, τῷ Φιλαδελφείας καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντι τοῦ Σαρδεων καὶ ἐξάρχῳ πάσης Λυδίας, τῷ Νικαίας, τῷ Χαλκηδόνος καὶ ἐξάρχῳ πάσης Βιθυνίας, τῷ Ποντοπρακλείας καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντι τοῦ Σίδης, τῷ Βιζύης καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντι τοῦ Σταυρουπόλεως τῷ Βρύσεως, τῷ Μύρων, τῷ Ἀθηνῶν, τῷ ὑποψηφίῳ Ἀδριανουπόλεως, τῷ Τραπεζοῦντος, τῷ Μιλήτου, τῷ Ῥωσίου, τῷ Ἀμάστριδος, τῷ Αἰνου, καὶ τοῖς ἀρχιεπισκόποις, τῷ Μαρωνείας, τῷ Λήμνου, καὶ τῷ Δέρκου, διέγνω καὶ κατεπράξατο, ὡς ἂν ἡ εἰρημένη ἀγιωτάτη μητρόπολις, τὰ Ἰωάννινα, ἐπέχη τὸν τόπον τοῦ Ναυπάκτου, καὶ πᾶσαι αἱ τελοῦσαι ἐπισκοπαί, αἱ τε ὑπὸ τὴν Ναύπακτον καὶ αἱ ὑπὸ τὰ Ἰωάννινα, αἱ διαιεθεῖσαι μετὰ τὸ ἀποσπαθῆναι τὴν Ναύπακτον ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν τὸν τρόπον ὃν εἴρηται, μετὰ τὴν ἀπόστασιν τοῦ νῦν ὅπως ποτὲ εὑρισκομένου ἐκεῖσε Ναυπάκτου, τελῶσιν ἀπάρτι ὑπὸ τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν, τὰ Ἰωάννινα, μέχρις ἂν ἡ τοιαύτη Ναύπακτος ὑπὸ τῶν Λατίνων κατέχηται, καὶ ὀφείλει ὁδε ὁ ἐσφώτατος μητροπολίτης Ἰωαννίνων, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ναυπάκτου, ὑπέρτιμος, ἀγαπητὸς κατὰ κύριον ἀδελφὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργός, κύρ Σεβαστιανός, ἐν πάσαις ταῖς τοιαύταις ἐπισκοπαῖς, ταῖς ὑπὸ τὴν Ναύπακτον καὶ τὰ Ἰωάννινα, ἔχειν ἐπὶ πάσης ἀδείας καὶ ἐξουσίας ἐπισκόπους χειροτανεῖν, ἔτι τε πρεσβυτέρους, διακόνους καὶ ὑποδιακόνους προχειρίζεσθαι, ἀναγνώστας σφραγίζειν, πνευματικὸς πατέρας ἀποκαθιστᾶν, ναοὺς ἱερῶν καθιεροῦν καὶ πάντα ποιεῖν ἀπροκριματίστως, ὅσα ἐφεῖται γνησίῳ ἀρχιερεῖ, μετὰ τῆς προσηκούσης ἐρεύνης καὶ ἀκριθείας, κατὰ τὴν τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων ἀκριβῆ δοκιμασίαν καὶ παρατήρησιν, ποιμαίνειν τε καὶ διδάσκειν τὸν ἐν αὐτῇ χριστιανισμόν τοῦ κυρίου λαόν, ὀφειλόντων πάντων ὑποδέξασθαι τοῦτον

μετὰ μεγάλης τιμῆς καὶ πολλῆς τῆς περιχαρείας, ὡς ἄγγελον ἀπεσταλμένον παρὰ Θεοῦ, καὶ στέργειν τοῦτον, καὶ πείθεσθαι ὡς ποιμένι καὶ φροντιστῇ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐπιδέδοται ἡ παροῦσα συνοδικὴ πράξις τῷ εἰρημένῳ κύρ Σεβαστιανῷ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν διαδεχομένοις τὴν ἀγιωτάτην μητροπολιν τὰ Ἰωάννινα, γνησίοις ἀρχιερεῦσιν ἐπὶ τῷ συνίστασθαι ἀκατάλυτον τὴν παροῦσαν συνοδικὴν πράξιν, ἕως ἂν, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τοῖς Ἰταλοῖς ἢ Ναύπακτος ἦ, εἰς διηνεκὴ τὴν ἀσφάλειαν(4). »

Κατὰ Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους (1365) ἀνετέθη εἰς τὸν μητροπολίτην Ἰωαννίνων τὸν ὑπέριμωτο καὶ τόπον ἐπέχοντα τοῦ Ναυπάκτου, καὶ ἡ χηρεύουσα ἀρχιεπισκοπὴ Λευκάδος. (2)

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ 1365 εἰς Ἰωάννινα ἤδρευεν ὁ μητροπολιτικὸς θρόνος τῆς Ναυπάκτου, ὀλίγον δ' ὕστερον, ἀντὶ μιᾶς, δύο ἐγένοντο χωρισταὶ μητροπόλεις, εἰς ὧν ἡ μὲν τῶν Ἰωαννίνων, ἡ δὲ τῆς Ναυπάκτου, ἔδραν ἔχουσα ἕκτοτε τὴν Ἄρταν· τοῦτο δὲ πιστούμεθα ἐκ τῆς κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1366 ἐκδοθείσης συνοδικῆς πράξεως εἰς διορισμὸν Ματθαίου πρώην Λευκάδος ὡς μητροπολίτου Ναυπάκτου..

« . . Ἡ γὰρ ταῖς μεγίσταις ἀνωθεν ἐγκριθεῖσα τῶν μητροπό-
 » λεων ἀγιωτάτη μητρόπολις Ναυπάκτου, ἀρχιερέως γνησίου
 » χηρεύουσα, ψήφῳ συνοδικῇ τὸν ἐαυτῆς ποιμένα καὶ πρόεδρον
 » εἴληφεν, ἄνδρα συνετὸν καὶ πολλάκις ὑπὲρ εὐσεβείας διη-
 » γωνισμένον τε καὶ παθόντα, ὡς ἔδειξεν ἡ ἡμῖν ὑπὲρ αὐτοῦ
 » πεμφθεῖσα κοινῇ παρὰ τῶν ἐκεῖσε τοπαρχῶν, ἔτι δὲ καὶ
 » τῶν ἄλλων πάντων ἐκκρίτων τε καὶ λογάδων καὶ τῶν
 » τοῦ κλήρου ἐγγραφὸς μαρτυρία, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν χειροτο-
 » νίαν πρότερον τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Λευκάδος ἀνηρη-

(4) Acta Patriarchatus Constantinopolitani, Tom. I, σελ. 168—72.

(2) Acta Patriar. σελ 472.

» μένον, ἀποδιωχθέντα δ' ἐκείθεν παρὰ τῶν Ἰταλῶν, ὅς δὴ παρὰ
 » τῆς ἡμῶν μετριότητος, ψήφῳ συνοδικῇ, ὡς δεδήλωται, τῆς
 » περὶ αὐτὴν ὀμηγύρεως, . . . σεπτῷ τε κελύσματι καὶ εὐδοκίᾳ
 » τοῦ κρατίστου καὶ ἀγίου μου αὐτοκράτορος, ἐφ' ᾧ τὰ τῆς ἐκ-
 » κλησίας καλῶς ἰδρῦται καὶ ἐστήρικται, ἀποκατέστη τῇ τοῦ
 » Χριστοῦ χάριτι ἐπὶ τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Ναυπάκτου·
 » ἐνθεντοι καὶ ἀπολύουσα ἡ μετριότης ἡμῶν τὴν παροῦσαν συνο-
 » δικὴν πράξιν πρὸς τόνδε τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Ναυ-
 » πάκτου, ὑπέρτιμον καὶ ἔξαρχον πάσης Αἰτωλίας, ἐν ἀγίῳ
 » πνεύματι ἀγαπητὸν ἀδελφὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ σὺλ-
 » λειτουργὸν κύρ. Ματθαῖον, δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀνήκουσαν τῆδε
 » τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ πᾶσαν τὴν ἀρχιερατικὴν διεξαγωγὴν
 » ὡς γνησίῳ ταύτης ἀρχιερεῖ, ὃς δὴ πρὸς τῷ λαχεῖν τὴν ἐπωνυ-
 » μίαν τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης μητροπόλεως; ἔξει καὶ τὴν ἐπὶ
 » τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ταύτης ἐγκαθίδρυσιν· νῦν μένοιγε ὀφεί-
 » λει ἔχειν τὴν ἑαυτοῦ καθέδραν ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν ἀγιωτάτης
 » ἐπισκοπῆς τῆς ἐν Ἀκαρνανίᾳ Ἐρτις, ἔχειν τε καὶ τὰς ὑπ' αὐ-
 » τὸν ἐτέρας ἐπισκοπὰς, ἄνευ τῶν δύο ἐπισκοπῶν αὐτοῦ τῆς τε
 » Δρυνοῦπόλεως καὶ τῆς Βελῆς. »(1)

Χωριστοὶ δὲ μητροπολίται Ἰωαννίνων, καὶ Ναυπάκτου ἀνα-
 φέρονται καὶ εἰς τὸ ἐν ἔτει 1374 πρὸς τὸν πρῶτον στελλόμενον
 πατριαρχικὸν πιττάκιον. « ἱερώτατε μητροπολίτα Ἰωαννίνων, πα-
 » ρακελεύεται σοὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, ἵνα ἐξέλθῃς τοῦ μοναστη-
 » ρίου αὐτοῦ (τοῦ Ναυπάκτου), καὶ ἀπέλθῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 » σου· γίνωσκε γάρ, ὅτι καὶ βάρος ἐπιτιμίου ἀφορισμοῦ ἐκφωνεῖ
 » αὐτὴ συνοδικῶς κατὰ σοῦ, ἵνα μὴ γένηται ἄλλως· ἀπελθε γοῦν
 » χωρὶς τιος λόγου καὶ προφάσεως, ἀσυγχώρητος γὰρ ἔση μέ-
 » χρις ἂν ἀπέλθῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν σου· εἰ δὲ ἔχεις ἀναγκαῖον,
 » καὶ βούλει ἐλθεῖν ἐνταῦθα, οὐδέν σε κωλύομεν, ἀλλ' ἐλθέ, καὶ
 » ἂν θέλῃς, καὶ ὁ Ναυπάκτου ἐλεύσεται καὶ ἐκεῖνος. » (2).

(1) Acta Patr. tom. I, σελ. 193.

(2) Acta, σελ. 587.

Ἐκ τίνος δ' ἐλέγξει 1370 καταθέσεως ἱερῶς τίνος Ἰωάννου Πλατυτέρη, δείκνυται, ὅτι ἡ πρόφη ὑπὸ τοῦ Ναυπάκτου ἐποπιευσμένη ἐπίσκοπὴ Ἀχελώου, ὑπέκειτο ἤδη τῷ μητροπολιτικῷ θρόνῳ τῶν Ἰωαννίνων. (3).

§ 45.

Προκειμένου περὶ διαρρωτίσεως τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἰστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἐπιτριπτήτω καὶ δευτέρα παρέκβασις! Εἶπομεν ἐν τοῖς πρόσθεν, ὅτι Μιχαὴλ Β' ὁ Δεσπότης τῆς Ἠπείρου συνεζεύξατο τὴν θυγατέρα τοῦ Ἑλένης πρὸς Μαιμφρέδον τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας καὶ Ἀπουλίας. Τὴν 28 Φεβρουαρίου 1266 ἡ Ἑλένη οἰκογενιακῶς διατρίβουσα εἰς Λυκερίαν (Nocera) ἔμαθε τὸν ἐν Βενεβέντῳ ἡρωϊκὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς· μετὰ δὲ τὸ ἀτύχημα τοῦτο ἐγκαταλειφθεῖσα παρὰ πάντων ἀπεφάσισε νὰ καταφύγη μετὰ τῶν τεσσάρων τέκνων τῆς εἰς Ἑλλάδα, καὶ μετὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔφθασε τὴν 3 Μαρτίου εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τράνου· ἀνεμοὶ ἐναντίοι ἠνάγκασαν αὐτὴν νὰ μὴ ἀποπλεύσῃ αὐθημερόν, καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν κατέφυγεν εἰς τὸ φρούριον. Μοναχοὶ σταλέντες ὑπὸ τοῦ πάπα Κλήμεντος ἵνα ὑποκινήσωσιν ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ Μαιμφρέδου, εὑρεθέντες τότε ἐν Τράνῳ ἔπεισαν τὸν φρούραρχον ἵνα κρατήσῃ τὴν ἡγεμονίδα.

Μετὰ τὴν ἐν Βενεβέντῳ μάχην, καθ' ἣν ἔπεσε γενναίως μαχόμενος ὁ σύζυγος τῆς Ἑλένης, ὁ νικητὴς Κάρολος ὁ ἐξ Ἀνδηγαυῶν ἔστειλεν ἀμέσως σῶμα εἰς καταδίωξιν τῆς ἀτυχοῦς οἰκογενείας τοῦ Μαιμφρέδου. Τὴν 6 Μαρτίου οἱ καταδιώκται ἐλθόντες εἰς Τράνον συνέλαβον τὴν Ἑλένην μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, καὶ ὠδήγησαν εἰς τὸ φρούριον τῆς Λυκερίας (11 Μαρτίου), ἔνθα ἡ δυστυχὴς οἰκτρῶς κατέλυσε τὸν βίον.

Ὅ τὰ κατὰ τὴν Ἑλένην ἐξιστορῶν ἀνώνυμος Χρονογράφος τοῦ

(3) Οὐβίω, σελ. 531:

Τράνου λέγει, ὅτι αὐτὴ ἀπεβίωσε τῷ 1272 (1). Τοῦτο δ' ἐλλείπει ἄλλης μαρτυρίας, παρεδέχθησαν οἱ περὶ αὐτῆς γράψαντες, καὶ ἰδίᾳ ὁ κλεινὸς Μουστοξύδης (2), ὁ Buchon (3), καὶ ἄλλοι, καὶ διότι εἰς τὰ μνημονεύοντα τοῦ θανάτου αὐτῆς δύο διατάγματα τοῦ Καρόλου δὲν σημειοῦται χρονολογία. (4). Ὁ Salvatore Fusco ὅμως δημοσιεύσας τῷ 1842 νομισματικὴν τινα διατριβὴν (5) περιέλαβεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην καταγραφὴν τῶν εὐρεθέντων πραγμάτων τῆς Ἑλένης, ἐξ ἧς καταδηλοῦται, ὅτι αὐτὴ ἀπεβίωσε κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1270.

XVIII ejusdem (mensis Iulii xiv Indictionis 1270) ibidem (Napoli) scriptum est. Notum facimus universis quod Henricus de Porta miles Castellanus castri nostri Nucerie xpianorum de mandato nostro die xviii iulii presentis xiiii indictionis Neapoli de bonis inventis penes quondam Helenam principissam Tarentinam tempore mortis sue assignavit in Camera nostra Petro Farinelli etc. res infrascriptas videlicet; unum vetus segium de eodem panno ad aurum consupto et veteri, item mantellum unum de bruneto infodratum de minuto vario; [tunicam unam de panno; carrafinam I argenteam sine copercullo; sciphum I deauratum cum pede ponderis unius marce et quinque unciarum; item vi scutellas de argento planas sine signo ponderis undecim marcharum; item duo baccilia de argento quorum unum est fra-

(1) Forzes Davanzati, Dissertazione delle seconde moglie del re Manfredi. Napoli 1791, σελ. 24—2.

(2) Ἑλληνομνήμων Α' σελ. 56—8.

(3) Nouvelles Recherches, tom. I, σελ. 496—8.

(4) Tom. II, σελ. 303—305.

(5) Dissertazione su di una moneta del re Ruggieri. Napoli, 1812, σελ. 74—5.

ctum ponderis vii marcharum et vi unciarum ; item unum caldarium de brunço ; item candelabrum unum de argento sine signo ponderis ii marcharum ; item pottum I de brunço ; item tappetum unum de Romania vetus et consuptum ; item concam i de brunço depictam ; item bacile i de argento cum anulo argenti ponderis V marcharum vi unciarum, xiiii sterlingorum et dimidii ; tafaream unam de argento fractam ponderis vi marcharum i uncie ; carpitam i virgatam veterem et consumptam ; duas bonettas magnas de burrello ; capam i ad manicas infodratam gentado celestri ; duo scrinea rubea ; duo aurifrisia ; scrineum i de ebore ; coppulas duas ad aurum ; corrigiatam i ad argentum ponderis i marche ; cippam unam virgatam ad duo capita orenzutam cum seta rubea ; cippas v ad aurum cum seta alba ; gerlandam i cum xx petiis de auro cum smaragdis et pernis ; item petiam unam que vocatur supracendatum rubeum munitum pernis et aquilis de auro cum smaragdis parvis et emmallis de auro ; item octo pecias cum pernis et emmallis in quibus consistunt triginta tres saffiri orientales tam parvi quam magni et xx balesii ; item lxx granati et octo safiri de podio et sexviginti et tres grosse perne ; item II scrinea nigro ; item sambutam unam de sammito rubeo infodratum cendato ialvo pendente a sella coperta argento et munita petris in pua erat pic'orale de argento et streuge in cuius pectorali deficiunt campanelle octo ; item duo bocaria de ere. Item sedile I Item II urceolos argenti quorum unus ponderat viii marchas et alius vii marchas et dimidiam ».

§ 16.

Εξ ανάγκης πολλοῦ ἐκτραπέντες παρενέργημα παρελθοντικῶς ιστορικῆς τινὲς διαφορῆσεις, ἄχαριν ἴσως τῆν διήγησιν καθιστώσα; καὶ τῆν ῥῆμην τοῦ λόγου ἐπισκοπιζούσα; τοῖς πολ-

λυῖς ἅπας ὅμως περιπεσόντες εἰς τὸ ἄτοπον τοῦτο, καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης παρεκβάσεως δικαίως ἢ ἀδίκως κατακριθέντες, ἐκ συστήματος πλέον ἀκολουθοῦμεν τὴν σκολιὰν ταύτην ὁδόν, ἀφοῦ δὲν δυνάμεθα εὐχαριστοῦντες πάντας νὰ μεταγράψωμεν ἐπιδεικτικῶς ἐνταῦθα πᾶσαν τὴν μεσαιωνικὴν τῆς Ἠπείρου ἱστορίαν, καὶ ἐξυφάνωμεν τὸ συνεκτικὸν νῆμα αὐτῆς, ὅπερ ἀνὰ χεῖρας ἔχουσιν οἱ εἰς τὴν πάτριον μεσαιωνικὴν ἱστορίαν ὅπως οὖν ἀσχοληθέντες, χάριν τῶν ὁποίων γράφοντες πολλὰς ἐλπίζομεν τὰς χάριτας εἰς ἀντιστάθμισιν τῆς τυχὸν ἐγερθησομένης κατακραυγῆς διὰ τὰς παρεμβλλομένας ταύτας σπουδαίας διασαφήσεις. Ἐὰν ὁ ἀρχαιοδίφης καταλλήλως ἀναγινώσκων γράμμα τι ἐπὶ λίθου κεχραγμένον ὅπωςδῆποτε αἰσθάνεται χαρὰν τινα, διατὶ νὰ μὴ ἀγάλληται ὁ δυνάμενος νὰ ἐξακριθῶσιν σελίδας ὀλοκλήρους τῆς πατρίου ἱστορίας ;

ἵνα κατασκευασθῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἀγνώστου ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀπαιτεῖται τὸ κατ' ἀρχὰς ἵνα περισυναχθῇ ὅλον τὸ ὑλικόν, μετὰ δὲ τοῦτο μέλλοντες ἀρχιτέκτονες δύνανται καταλλήλως νὰ διευθετήσωσιν αὐτὸ, καὶ λαμπρὸν ἀνεγείρωσιν τὸ κτίριον.

Αἰτῶν συγγνώμην διὰ τὴν παρέκβασιν ταύτην τῆς παρεκβάσεως, ἔρχομαι ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Γνωστὸν, ὅτι τῷ 4318 ὁ δεσπότης τῆς Ἠπείρου Θωμᾶς, υἱὸς Νικηφόρου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ του κόμητος τῆς Κεφαλληνίας. Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ δολοφόνου, καὶ τῆς ὕστερον τύχης αὐτοῦ, ἐλλείπει ἱστορικῶν μνημείων, πολλὰ ἐξυφάνθησαν εἰκασίαι, καὶ διὰ μακρῶν συνεζητήθησαν τὰ περὶ τούτου. (1)

Ἐκ τῆς κατωτέρω ὅμως δημοσιευομένης πατριαρχικῆς πράξεως πρώτον ἦδη δηλοῦται, ὅτι ὁ δολοφόνος ὠνομάζετο Νικόλαος (2)

(1) Βλ. Μουστοξόδου, Ἑλληνομνήμονα, σελ 348—53.

(2) Ριχάρδον τοῦτον εἰκοτολογῶν ὠνόμασεν ὁ Μουστοξόδης· οἱ πρὸ αὐτοῦ δὲ Θωμᾶν, ἀπατηθέντες ἐξ ἡμαρτημένου χειρογράφου τοῦ Γρηγοῦ. Σημειώτερον, ὅτι καὶ ἡμεῖς περιεπέσαμεν εἰς ἄτοπον σφάλμα γράψαντες ἀνωτέρω (σελ. 4.) Ἰωάννην τὸν ἐν λόγῳ κόμητα τῆς Κεφαλληνίας.

ὅστις πίστιν καὶ ὑποταγὴν ὁμόσας εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἄνδρονικόν τὸν Πρεσβύτερον, ἐτιμήθη τῷ Δεσποτικῷ ἀξιώματι, καὶ ὡς τοιοῦτος ἀνεγνωρίσθη κύριος τῆς ἐν Ἠπειρῷ αὐθεντείας τοῦ δολοφονηθέντος ἀνεψιοῦ του· ἀθετήσας δὲ μετ' οὐ πολὺ τοὺς ὄρκους εἰσέβαλλεν εἰς τὰς ὑποκειμένας τῇ αὐτοκρατορίᾳ πόλεις, καὶ ἰδίως ἐπολιόρκησε τὰ Ἰωάννινα. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου Ἰωάννης λαβὼν καὶ τὸ μητρικὸν ἐπώνυμον Δούκας (1), ὡσεὶ σεμνυνόμενος ἐπὶ τῇ ἑλληνικῇ καταγωγῇ, ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τοῦ ἀρπαγος καὶ φονέως ἀδελφοῦ του, καί, ὡς φαίνεται βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐξέβαλε τὸν Νικόλαον ἀπὸ τῆς Δεσποτείας, καὶ εἰς Κεφαλληνίαν πολιορκήσας ἐφόνευσε (2) καταλαβὼν δ' ἐκτὸς τῆς νήσου τὴν Ἠπειρωτικὴν Δεσποτείαν, δι' ἐπιτυχῶν ἐκδρομῶν εἰς πλάτος καὶ μῆκος ἐξέτεινε.

Τῷ 1337 ἀπέθανε καὶ ὁ Ἰωάννης δηλητηριασθεὶς ὑπὸ τῆς συζύγου του Ἄνης, ἥτις μετὰ τοῦ υἱοῦ της Νικηφόρου τὴν Δεσποτείαν καταλαβοῦσα ὤμοσε πίστιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Ἄλλ' ὁ ὄρκος οὗτος δὲν ἐτηρήθη, διότι, ὡς μνημονεῖ ἡ πατριαρχικὴ πράξις, οἱ τῶν Ἰωαννίνων κάτοικοι δὲν ἀνεγνώρισαν τὸν εἰς Ἠπειρον ἀποσταλέντα αὐτοκρατορικὸν ἐπίτροπον Συργιάννην Παλαιολόγον Πιγκέρην, γαμβρὸν τοῦ Ἄνδρονίκου.

Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην διασάφην παρατιθέμεθα τὸ ἐν λόγῳ περισπούδαστον συνοδικὸν σιγίλλιον, ἐκδοθὲν ἐπὶ πατριάρχου Ἰωάννου ΙΔ' τοῦ Καλέα (1337).

« Ἀνήνεγκαν εἰς τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ τὴν περὶ αὐτὴν » θεῖαν καὶ ἱερὰν σύνοδον οἱ τε κληρικοὶ τῆς ἀγιωτάτης μητρο- » πόλεως Ἰωαννίνων καὶ οἱ λοιποὶ ἔποικοι τῆς τοιαύτης Θεσσω-

(1) Τῶν Ἀγγελωνόμενων Κομνηνῶν κύριον ἐπώνυμον ἦν τὸ Δ ο ὄ κ α ς· τοῦτο δὲ μόνον καὶ ἐν ταῖς νομίμασι, μετὰ τὸ ὄνομα, προστίθησιν οἱ ἐν Ἑλλάδι Δεσπόται Κομνηνοί.

(2) Παράβαλλε καὶ τὰ ὑπὸ Βιλλάνη καὶ Νουστραδάμου ἱστορούμενα (Ἑλληνομνήμων, σελ. 349).

» του πόλεως, ὡς πρὸ χρόνων ἀποθανόντος τοῦ τυραννικῶς ἐπι-
 » κρατοῦντος καὶ ἀυθεντεύοντος εἰς αὐτοὺς τοῦ Θωμᾶ ἐκείνου,
 » προσελθόντες καὶ ὑποταγέντες εἰς τὴν ὑποχειριότητα καὶ δου-
 » λουσύνην τοῦ μακαρίτου ἀγίου βασιλέως ἐκείνου, τοῦ πάππου
 » τοῦ κρατίστου καὶ ἀγίου μου αὐτοκράτορος, ἦσαν ὑποκειμε-
 » νοι τῇ ἐκ Θεοῦ βασιλείᾳ καὶ ἐμμένοντες τῇ ὑποταγῇ αὐτῆς
 » κατὰ τοὺς ἐπὶ τούτῳ γεγονότας ὅρκους παρ' αὐτῶν, εἴτα τῆς
 » μέσου τῶν βασιλέων διαφορᾶς γεγυίας καὶ τῆς ἐντεῦθεν τῶν
 » πραγμάτων συμβάσεως συγχύσεως, ἐπεὶ ὁ κόντος κῦρ Νικόλαος
 » ἐκεῖνος, ὃς καὶ δεσποτικῶ ἔφθασε τιμηθῆναι ἀξιώματι, ἀθε-
 » τήσας τοὺς οὕς ὤμοσεν ὅρκους, ἐχώρησεν εἰς μάχην τῶν ὑπο-
 » κειμένων τῇ βασιλείᾳ κάστρων, καὶ κατὰ τῆς τοιαύτης πόλεως
 » στρατῶν συναγαγῶν ἐκινήθη, ὡς καὶ πολιορκία περιλαβεῖν τὰ
 » τείχη αὐτῆς, ὁ αὐτάδελφος ἐκείνου κῦρ Ἰωάννης ὁ Δούκας, ὁ
 » ὕστερον καὶ αὐτὸς δεσποτικῶ τιμηθεὶς ἀξιώματι παρὰ τοῦ
 » κρατίστου καὶ ἀγίου μου αὐτοκράτορος, ἐναντία φρονήσας αὐτῷ
 » τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ καὶ μάχην κεινηκῶς κατ' αὐτοῦ, ἐπεὶ ἀντι-
 » σταμένους εἶδε καὶ τοὺς τῶν Ἰωαννίνων ἐποίκους ἐκείνῳ, τοῦ-
 » τος προσρμεις καὶ ὅρκους δεδωκῶς, ὥστε, εἰ δέξιεντο τοῦτον
 » ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει ὡς κεφαλὴν καὶ οὐχ ὡς αὐθέντην, ἀλλ'
 » ὡς ὄλον ὄντα τῆς ὑποχειριότητος τοῦ ἐκ Θεοῦ βασιλέως καὶ
 » μηδὲν τοῦ πράξαι δεινὸν κατ' αὐτῶν μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν
 » σφετερίσασθαι, ἐδέχθη παρ' αὐτῶν κατὰ τὴν ἦν ἐποίησατο ζή-
 » τησιν καὶ οὐς ἔδωκεν ὅρκους, ἀποστατήσαντα δὲ τοῦτον ὕστε-
 » ρον τῆς ὑποταγῆς τοῦ κρατίστου μου αὐτοκράτορος, ἐδέξαντο
 » καὶ εἶχον ὡς αὐθέντην, ἐν οὐδενὶ θέμενοι, οὐς εἶχον, ὡς δεδή-
 » λωται, ὅρκους εἰς τὴν βασιλείαν· ἐπεὶ δὲ οὗτος ἤδη ἐξ ἀνθρώ-
 » πων ἐγένετο, δέον αὐτοὺς εἰς συναίσθησιν ἐλθεῖν καὶ ἀνακαλέ-
 » σασθαι τὴν εἰς τὴν ἐκ Θεοῦ βασιλείαν ὑποταγὴν, ἣν ὠφείλον
 » καθ' οὐς εἶχον, ὡς εἴρηται, ὅρκους· οἱ δὲ κακῶ τὸ κακὸν ἰώ-
 » μενοι, ὃ λέγεται, ὅρκους μὲν ἑαυτοὺς ἐνεπέδωκαν, στέργειν
 » ὡς αὐθέντας τὴν τε γυναῖκα καὶ τὸ παιδίον ἐκείνου, ὕστερον

» μέντοι προσέδραμον καὶ ἐνεχείρησαν ἑαυτοὺς τῇ ὑποταγῇ καὶ
 » τῇ αὐθεντίᾳ τῆ βασιλικῆ, οὗ χάριν καὶ τὴν ἐξομολόγησιν ταύ-
 » τὴν ποιούμενοι, τὴν προσήκουσαν θεραπείαν ἐζήτησαν μετὰ
 » πολλῆς τῆς παρακλήσεως λαβεῖν, καθὼς ἂν τῇ ἱερᾷ καὶ θείᾳ
 » συνόδῳ κριθεῖν ἀρμόδιον, προσθέντες καὶ τοῦτο ὡς τῶν ἐν τῇ
 » τοιαύτῃ πόλει ἱερῶν ἐνδυσσαμένων τὰς ἱερατικὰς στολὰς, καὶ
 » τὰ θεία καὶ ἱερὰ ἀνά χειρας ἐχόντων εὐαγγέλια, ἀφορισμὸς
 » ἐλπερώνηται παντὸς εἰς ταῦτο τοῦ λαοῦ προσδραμόντος, ὥστε
 » μηδένα τῶν ἐποίκων τῆς τοιαύτης πόλεως ἰδίως καὶ μονομε-
 » ρῶς, ἢ καθ' ἓνα ἢ κατὰ συστήματα προσελθεῖν τῷ εἰς κερ-
 » λὴν τοῦ ἐκείσε μέρους ταχθέντι, καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν προσέ-
 » λευσιν οἰκονομοῦντι περιποθῆτω γαμβρῷ τοῦ κρατίστου καὶ
 » ἁγίου μου αὐτοκράτορος, τῷ εὐγενεστάτῳ πιγκέρνῃ (1), ἢ μὴνύ-
 » ματι ἢ γράμματι χρῆσασθαι πρὸς αὐτόν, ὅτινα δὴ ἀφορισμὸν
 » παρ' οὐδὲν θέμενοί τινες καὶ ἔγραψαν καὶ ἐμήνυσαν καὶ κατα-
 » στάσεις ἑαυτῶν χάριν ἐποίησαντο, ἃς ἐποίησαν, οἱ δὲ καὶ αὐ-
 » τοὶ τυχεῖν θεραπείας ἐπὶ τούτοις ὁμοίως ἐζήτησαν· περὶ μὲν
 » οὖν τῆς κοινῆς ταύτης ὑποθέσεως τῶν ἐποίκων τῆς εἰρημένης
 » πόλεως, ἐγκλήματι μὲν αὐτοὺς ἐπιτοκίας περιπεσεῖν διέγνω-
 » μεν, προηγουμένως γὰρ ἔδει ἀποστῆναι αὐτοὺς ἐπιχειρήσαντος
 » τοῦ κατ' ἀρχὰς τῆ ἀποστασίας τοῦ εἰρημένου Δούκα τῆς κοινω-
 » νίας αὐτοῦ, ἔπειτα εἰ καὶ τοῦτο προαέπταισαν, ἀποθανόντος
 » γοῦν αὐτοῦ, ἐπαναδραμεῖν εἰς τὴν ὑποταγὴν τοῦ κρατίστου
 » καὶ ἁγίου μου αὐτοκράτορος, καθ' οὓς ἐποίησαντο ὅρκους, νῦν
 » δὲ παραβάντες τοὺς εἰς τὴν βασιλείαν προτέρους ὅρκους αὐτῶν
 » ὅρκους ἐτέρους δεδώκασιν ἐπὶ τῷ ὑπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ὑποτα-
 » γὴν τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ παιδίου εἶναι ἐκείνου . . . » (2).

(1) Τῷ Συργιάννῃ τούτου Πιγκέρνῃ μέμνηται καὶ χουσόβουλλον τοῦ Ἀνδρονίκου ἐκδοθὲν τῷ 1345 ὑπὲρ τῆς μητροπόλεως Ἰωαννίνων. (Ἑλληνομν. σελ 471).

(2) Acta Patriarchatus Cypolitanī, tom, I, σελ. 173—7. Πα-
 ερλήθη τὸ ἐπιτίμιον.

§ 47.

Κατὰ Μάιον τοῦ 4382 ἐκστρατεύσας ὁ Σπάτας κατὰ τῆς Δεσποτείας τοῦ Ὁωμᾶ, ἦλθεν ἕως τῆς Ἀρούλης, ἀποστείλας δ' εἰς Ἰωάννινα τὸν γαμβρὸν του Μυρσιμακατζάνον (1), μετὰ μεγάλης τιμῆς ὑποδεχθέντα ὑπὸ τοῦ Δεσπότη, ἐξήτήσατο τὴν τέλειον μετὰ τῶν τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ἑλένης γάμων· μετὰ δὲ τὴν ἐκτέλειον τοῦ αἰτήματός του ἀναζεύξας ἐξέβη τῆς Δεσποτείας τῶν Ἰωαννίνων. Κατὰ μῆνα δὲ Σεπτέμβριον τοῦ ἐπομένου ἔτους ὁ φιλοπόλεμος Ἀλθάνος, λύσας τὴν μετὰ τοῦ Ὁωμᾶ ψευδαγάπην ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Δεσποτείας τῶν Ἰωαννίνων, ζητῶν τὴν προῖκα τῆς γυναικὸς του Ἑλένης. Μὲ μιμρὰ δὲ δῶρα ἰκανοποιηθεὶς ἐπανεστρέψεν εἰς τὸ κράτος του.

Ὁ Ὁωμᾶς ἐν ἀπαλλαγῇ ἴσως τοῦ ὀχληροῦ γαμβροῦ του εἶχε ζητήσει τὴν συμμυχίαν τῶν Τούρκων, οὔτινες τῷ 1381 ὑπὸ Ἰσαίμ εἰσβολόντες εἰς Ἥπειρον ἐκυρίευσαν διαφόρους χώρας· τῷ δὲ 4385 ὁ Ταμουράτης μετὰ πολλῶν Ἀγαρηνῶν ἦλθεν εἰς τὴν Ἥπειρον, καὶ ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Ἄρτης, ἔδρα· τοῦ Σπάτα, ἐπανεζεύξε μετ' ἀρετῆς λείας. Ὁ Ἀλθάνος Δεσπότης ἐπέμψεν τότε πρὸς τὸν Ὁωμᾶν τὸν Μητροπολίτην Νευπάκτου καὶ Ἄρτης Ματθαῖον καὶ τὸν Καλόγνωμον ἵνα δυσωπήσωσι τοῦτον, καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐεργήσωσι πρὸς ἐκδίωξιν τῶν Ἀγαρηνῶν· ἀλλ' ἐκεῖνος συλλαβὼν τοὺς ἀπεσταλμένους τὸν μὲν Ματθαῖον ἐπέμψεν εἰς ἐξορίαν, τὸν δὲ Καλόγνωμον ἐκράτησεν παρ' αὐτῷ.

* Τὴν 23 Δεκεμβρίου 1385, φονευθέντος Ὁωμᾶ τοῦ Πρελοῦμπου, ἀνηγορεύθη Δέσποινα τῶν Ἰωαννίνων ἡ σύζυγός του Ἀγγελική, θυγάτηρ Συμεὼν τοῦ κράλη τῆς Σερβίας.

Ὁ Σπάτας δραξάμενος τῆς εὐκαιρίας τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως, εἰς ἣν τότε περιῆλθεν ἡ Δεσποτεία, ἐπελθὼν ἐπολιόρκησεν

(1) Πιθανῶς κατ' ἀντιγραφικὸν λάθος φέρεται οὕτω τὸ ὄνομα τοῦ γαμβροῦ τοῦ Σπάτα, ἀντὶ Μιμρῆς ὁ Κατζάνος=Δημήτριος ὁ Βλάχος.

τὰ Ἰωάννινα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην ἡ Ἀγγελικὴ, χήρα τοῦ Θωμᾶ, εἰς δεῦτερον ἐλθοῦσα γάμον ἔλαβε σύζυγον Ἡσαῦ τὸν ἐκ τοῦ Φλωρεντινοῦ οἴκου τῶν Βουονδελμοντῶν (1)

Ὁ Ἄλβανὸς ἡγεμὼν δὲν ἔπαυσε τὰς κατὰ τῶν Ἰωαννίνων ἐπιδρομὰς του· ὁ δ' Ἡσαῦ ἀξιολόγους καταρτύσας δυνάμεις ἀντέξῃλθε κατὰ τοῦ Σπάτα, ὅστις εἰρήνην ὁμολογήσας ἐπανῆλθεν εἰς τὸ κράτος του.

Τὴν 7 Ἰουλίου 1388 ὁ Σπάτας ἐξεστράτευσεν πάλιν κατὰ τῶν Ἰωαννίνων· τότε δὲ οἱ Μαλακασαῖοι ἀποστατήσαντες προσεκύνησαν αὐτόν, καὶ συνταχθέντες ἔφθειραν τὰ σπαρτὰ καὶ τοὺς ἀμπελῶνας τῶν ἀντιπάλων, κυριεύσαντες καὶ τὴν Βελτίσταν· ὁ δ' ἐπίσκοπος Βελᾶς προσκυνήσας τὸν Σπάταν, παρέδωκεν αὐτῷ τὰ φρούριον τῆς Βριβίας.

Τότε ὁ Ἡσαῦ ἐπισυνάξας τοὺς Ζαγορίτας μετὰ καὶ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ τῆς αὐθεντείας του ἐξῆλθε κατὰ τοῦ Σπάτα, ὅστις τρέψας αὐτὸν εἰς φυγὴν στενωτέρου ἐπολιόρκησε τὰ Ἰωάννινα· ἐνήθηκε δὲ καὶ δύο κότεργα εἰς τὴν λίμνην, καὶ ὁ Βουονδελμόντης ἔν, τὸ ὁποῖον ὁ Σπάτας ἀπέπνιξε. Ὁ Δεσπότης τῶν Ἰωαννίνων ἐν τῇ στενοχωρίᾳ ἐκείνῃ ἐζητήσατο τὴν βοήθειαν τοῦ σουλτάνου Βαϊαζήτου, ὅστις ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπεμψε τὸν στρατηγὸν Μελκούσην· τότε ὁ Ἄλβανὸς λύσας τὴν πολιορκίαν, ἐξῆλθε τῶν ὀρίων τῆς Δεσποτείας τῶν Ἰωαννίνων. Ὁ Ἡσαῦ ἔν' αὐτοπροσώπως εὐ-

(1) Τοῦ Ἡσαῦ τούτου τὸ ὄνομα διαφόρως παρεφθάρη· Ἰζαοῦ καλεῖ τοῦτον τὸ Ἡπειρωτικὸν Χρονικόν, Ἰζάουλον ὁ Χαλκοκονδύλης, Ζωῖαν ὁ Κερωναῖος, Issai ὁ Ὀρβίνιος, καὶ Isaos ὁ Πουκεδὶλλ καὶ Σμάρτ Οὐγήρ (βλ. Ἑλλην. σελ. 539.) Ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ ἱστορουμένων, πιθανωτέρα φαίνεται ἡμῖν ἡ διήγησις τοῦ Χαλκοκονδύλου (Βιβλ. Δ') καθ' ἣν ὁ ἐν λόγῳ Ἡσαῦ ἀποτελεῖσας μέρος τῆς κατὰ τοῦ Σπάτα ἐστρατείας τῶν Νεαπολιτανῶν, περὶ ἧς ἐλέχθησαν τὰ δέοντα, ἐζωγράθη μετ' ἄλλων καὶ εἰς Θωμᾶν τὸν Δεσπότην τῶν Ἰωαννίνων παραδοθεὶς ἐκρατεῖτο· ἐρασθεῖσα δὲ αὐτοῦ ἡ σύζυγος τοῦ τυράννου Ἀγγελικὴ, ἀροῦ δι' αὐτοῦ ἐγένετο ἀνδροκτόνος, εἰς δεῦτερον περιέπεσεν ἀνόσιον ὑπνδρευθεῖσα τὸν φονία τῆς συζύγου της.

χαριστήση τὸν σουλτανον μετέβη μετὰ τοῦ γυναικαδέλφου του Ἰωάσαφ Πρελοῦμπου παρ' αὐτῶ, καὶ ἐπὶ ἓν ἔτος ἐκεῖσε διατρίψας ἐπανάστρεψε μετὰ τοῦ Ὄθωμανοῦ στρατηγοῦ Ἐβρένου εἰς ἤπειρον, καὶ ἀντεκδικούμενος τὸν Σπάταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ.

Τῷ 1395, ἀποβιωσάσης τῆς συζύγου του Ἀγγελικῆς, ὁ Ἡσαῦ συνεζεύχθη τὴν θυγατέρα τοῦ Σπάτα Εἰρήνην (1396), ἣτις ἦν, κατὰ τὸ Ἡπειρωτικὸν Χρονικόν, *γενῆ ἀνδρεία, φρονήματι καὶ κάλλει εὐπρεπῆς, καὶ ἀρετῆν περιβεβλημένη.*

Ὀλίγας μετὰ τὸν γάμον ἡμέρας οἱ στρατηγοὶ τοῦ Βαϊαζήτου Ἐβρένος καὶ Γιακούπ (1), καταβάντες εἰς ἤπειρον ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ Γκιώνη Ζενεβίση γαμβροῦ τοῦ Σπάτα· ὁ τελευταῖος ἐπιπεσὼν κατ' αὐτῶν ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ Δρίσκου, κατέσφαξε καὶ μέχρι τῆς Φανερωμένης κατεδίωξεν αὐτούς. Οἱ Ἐβρένος καὶ Γιακούπ περισωθέντες με' ὀλιγωτέρους τῶν τριακοσίων ἔφθασαν διωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν εἰς τὰ δικαιοῦντα τὴν κοιλάδα τῶν Ἰωαννίνων ὄρη (Πράκτορας)· ἀντιστραφέντες δὲ τότε ἐδίωξαν τοὺς χριστιανοὺς καὶ ἐσφάζαν οὐκ ὀλίγους.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1399 ὁ Ἡσαῦ πανστρατιᾷ ἐξῆλθε κατὰ Γκιώνη τοῦ Ζενεβίση, κατανικηθεὶς δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἠχμαλωτίσθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰ δεσμά.

Τὸ κοινὸν τῆς Φλωρεντίας πληροφορηθὲν τὰ περὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Βουονδελμόντου, ἔστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν Σπάταν μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς ἐζητεῖτο τὴν ἀπολύτρωσιν ἐκείνου.

« Τῷ λαμπρῷ ἡγεμόνι καὶ κυρίῳ κυρίῳ Σπάτα
δεσπότη Ῥωμανίας.

Ἦκούσαμεν, λαμπρῆ καὶ μεγαλοπρεπῆς ἡγεμών, ὅτι ὁ λαμπρὸς κύριος Ἡσαῦ, πολίτης ἡμῶν, δεσπότης δὲ Ῥωμανίας περιέπεσον

(1) Βρανέζην καὶ Ἰαξῆν καλεῖ τοὺς στρατηγοὺς τούτους τὸ Χρονικὸν τῆς Ἡπέρου.

ἀνδρῖα πολυμικῆ, μᾶλλον δὲ κακοτεχνία εἰς χεῖρας γαμβροῦ τινος ὑμετέρου. Πρὸς τοῦτο δὲ τὰ μέγιστα ἐταράχθη ἅπας ὁ λαὸς ἡμῶν, διότι ἀποτρόπαιον παράδειγμα εἶναι ἡ ἀπώλεια γνωρίμων ἀνδρῶν ἔνεκεν τῆς ἀπιστίας τῶν οικείων καὶ ἡ ἐκ προδοσίας ἀθλιωτάτη ἀίχμαλωσία τῶν περὶ τὰ πολέμια διαβοήτων. Γαμβρὸς ὑμῶν ἐπὶ θυγατρὶ εἶναι καὶ ὁ Ἡσχύς, καὶ καθὼ πενθερὸς ἀμφοτέρων ὀφείλετε νὰ διαλλάξετε αὐτούς, μεταβάλλοντες εἰς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον. Διὸ τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα προτρέπομεν μεθ' ὅσης δυνάμει ἀστοργῆς, ὅπως μεσιτεύσασα πρὸς τούτους τοὺς ὑμετέρους γαμβρούς προσπαθήσῃ νὰ παύσῃ τὰς διχονοίας αὐτῶν, ὥστε νὰ μένωσι φίλοι καὶ συγγενεῖς. Οἱ Σαβίλιοι, ὧν τὰς θυγατέρας, καθ' ἃ ἀναγκινώσκομεν, εἰς γάμον ἤρπασαν οἱ Ῥωμαῖοι, ἐμελλον ἤδη ἐξ ἀντιπαρατάξεως νὰ συμπλακῶσι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν γαμβρούς· ἀλλ' αἱ ἀρπαγεῖσαι Σαβίνοι καταστᾶσαι ἐν μέσῳ διεκώλυσαν τὴν προκειμένην μάχην, καὶ διὰ παρακλήσεων καὶ δακρύων κατῴρθωσαν νὰ συντεθῇ μεταξὺ ἐκείνων διηνεκὲς εἰρήνη. Ὑμεῖς, ὦ πενθερέ, διαλλάξατε τοὺς γαμβρούς, καὶ ἐκ διαμαχομένων ἐχθρῶν μεταβάλετε εἰς ἀδελφούς καὶ φίλους διὰ τῆς ὑμετέρας φρονήσεως καὶ τῆς ὑμετέρας ἰσχύος· διότι οὐδὲν καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐντιμότερον καὶ θεῶ προσφιλέστερον τῆς ὁμοנוίας τούτων τῶν ὑμετέρων γαμβρῶν καὶ τῆς εἰς τὴν γλυκεῖαν εἰρήνην ἀποκαταστάσεως τῶν λαῶν τῆς χώρας ἐκείνης. Τούτου δὲ χάριν προχειρίζομεν πρέσβεις Ἀνδρέαν τὸν τοῦ Κυρίου Λαυρεντίου τοῦ ἐκ Βιονδελμοντῶν, καὶ Οὐγωνα τὸν ἐξ Ἀλεξάνδρων, γνωρίμους καὶ ἀξιοτίμους ἡμῶν πολίτας, οἵτινες καὶ ἐξ ἰδίου καθήκοντος θέλουσιν ἐξηγήσει πλερύτερον τὴν ἡμετέραν διάνοιαν. Ἀξιοθήτωσαν δεπίστως ἐν πᾶσιν, ὡς ἂν παρ' ἡμῶν αὐτῶν λεγομένοις.

Δέδοται ἐν Φλωρεντία. » (1)

1) Ἐξελέθη ὑπὸ Λαμίου, ἐκ δὲ τοῦ λατινικοῦ μεταφρασθεῖσα ἐλληνιστὶ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Μουστοξύδου (Ἑλλην. σελ. 457.)

Ὁ Ἡσαΐ ἐλευθερωθεὶς ὑπὸ τοῦ Ζενεβίση ἀντὶ λύτρων δέκα χιλιάδων φλωρίων, ἦλθεν ἐξ Ἀργυροκάστρου, ἔνθα τέως ἐκρατεῖτο εἰς Κέρκυραν, καὶ ἡμέρας τινὰς ἐνταῦθα διατρέψας ἀπέπλευσεν εἰς Δευκάδα, κάκειθεν περάσας εἰς Ἡπειρον ὑπεδέχθη ἀσπασίως ὑπὸ τοῦ πενηθοῦ του Σπάτα, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τούτου Μαυρικίου Μπούα.

§ 18.

Τὴν 29 Ὀκτωβρίου 1400 ἀπεβίωσε Γκίνος ὁ Σπάτας. Ἐκ τῆς μετὰ Ἑλένης Πρελοῦμπου συζυγίας του ἀπέκτησε τρεῖς θυγατέρας, νυμφευθείσας ὡς ἐρέθη, πρὸς Μιμὴν τὸν Κατζάνον, Γκιώνην Ζενεβίσην, καὶ Ἡσαΐ Βουονδελμόντην, καὶ ἓνα υἱὸν τὸν Παῦλον. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γκίνου, ὁ μὲν ἀδελφὸς αὐτοῦ Μαυρίκιος Μπούας, ὁ ἐπιλεγόμενος Σγοῦρος κατέλαβε τὴν Δεσποτείαν τῆς Ἄρτης, ὁ δὲ υἱὸς Παῦλος Σπάτας τὴν Παραχελωτίδα μετὰ τῆς Ναυπακτίας. Ἡ ἡγεμονεῖα ὅμως, ἦν ὁ φιλόδοξος Ἄλβανὸς διὰ τῶν δυσχερειῶν καὶ πολεμικῶν ἐγχειρήσεων καθιδρύσατο, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ διαρρηθείσα, ὀλίγον παρέμεινεν εἰς τοὺς καταλαβόντας. Τῆς ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Σπάτα ἐπελούσους συγχύσεως ὠφελήθει ὁ Ἄλβανὸς φύλαρχος Βογκάης εἰσπηδήσεν εἰς τὴν Δεσποτείαν τῆς Ἄρτης, καὶ ἐγένετο κύριος τῆς ὁμωνύμου πρωτεύουσας μετ' ἄλλων Ἡπειρωτικῶν χωρῶν. Τῷ 1403 ἀποθανόντος τοῦ Δεσπότη τῶν Ἰωαννίνων Ἡσαΐ Βουονδελμόντου ὁ Μαυρίκιος Σγοῦρος κατέλαβε τὰ Ἰωάννινα καὶ μέχρι θανάτου (1418) κατεῖχε μετὰ τῶν ἄλλων ἐν Ἡπειρῷ περισθεθειῶν ἢ προσθεθειῶν κτήσεις.

Ὁ υἱὸς τοῦ Γκίνου Σπάτα Μπούα Παῦλος αὐθέντης τοῦ Ἄγγελοκάστρου καὶ τῆς Ναυπάκτου ἀναγορευθεὶς, ἐπ' ὀλίγον διετήρησε τὰς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του προσκτηθείσας ταύτας χώρας. Τῷ 1405 Κόρολος ὁ Τόκος εἰσβαλὼν εἰς Αἰτωλο-Ἀκαρνανίαν ἐκυρίευσεν τὸ Ἄγγελόκαστρον, τῷ δὲ 1407 ὁ Παῦλος οὗτος, συναινοῦντος καὶ τοῦ αὐτοκράτορος, παρεχώρησεν ἀντὶ χιλίων πεντα-

κασίων δουκάτων τὴν Ναύπακτον εἰς τοὺς Ἐνετούς (1). Ἐκτός τῆς ἐν Αἰτωλοακαρνανίᾳ αὐθεντείας, ἀπώλεσε μετ' οὐ πολὺ ὁ οἶκος τῶν Μπουαίων, καὶ τὰς ἐν Ἠπειρῷ χώρας· διότι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαυρικίου Σγούρου Μπούα (1448), ὁ αὐτὸς Τόκος κατέλαβε τὴν Βόνιτσαν, Ἄρταν, καὶ Ἰωάννινα, καὶ ἐπιτιλορρήθη Δεσπότης (2).

§. 19

Τζάνες ὁ Κορωνάιος ἐν τῷ δημοσιευμένῳ ποιήματι, ὀνόματα καὶ πράγματα συγγέων, ἀναφέρει, ὅτι Πέτρος ὁ Μπούας ἦτο αὐθέντης τοῦ Ἄγγελοκάστρου, καθ' ὃν χρόνον ὁ Σπάτας ἡγεμόνευεν ἐν Ἄρτῃ, καὶ Ἡσαῦ ὁ Βουονδελμόντης ἐδέσποζε τῶν Ἰωαννίνων. Τότε Κάρολος ὁ Τόκος ἐπελθὼν μετὰ τοῦ Νεαπολιτατικοῦ στόλου κατέλαβε τὴν Κεφαλληνίαν καὶ Λευκάδα· μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Σπάτα ἐγένετο κύριος καὶ τῆς Ἄρτης. Λαβὼν δ' ὕστερον νέας ἐκ Νεαπόλεως βοηθείας κατέστρεψε τὸν Ἡσαῦ, καὶ ἐδέσποσε τῶν Ἰωαννίνων. Στραφεὶς εἶτα ὁ Τόκος εἰς κατάκτησιν τῆς αὐθεντείας τοῦ Ἄγγελοκάστρου ἀπεκρούσθη ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μπούα. Μετ' ὀλίγον ἀποθανόντος αὐτοῦ, κατέλαβε τὴν αὐθεντείαν ὁ υἱὸς του Μαυρίκιος (Μουρίκης) Μπούας· τότε ὁ Κάρολος ἐπελθὼν κατ' αὐτοῦ συνεκρότησε μάχην ἔξω τοῦ Ἄγγελοκάστρου, καθ' ἣν ἐφρονεύθη ὁ Μαυρίκιος· ὁ δὲ Τόκος προσέθηκεν εἰς τὰς κτήσεις καὶ τὴν αὐθεντείαν τοῦ Ἄγγελοκάστρου. Πέτρος Μπούας

(1) Laugier, istoria di Venezia, tom. V, σελ. 247. Τὸ Ἄνθος τοῦ Καρτάνου τάσσει ἐν ἔτει 1388 τὴν παραχώρησιν ταύτην· «εἰς » τοὺς χιλίους τριακοσίας ὀγδοήκοντα ὀκτώ ἐπῆραν οἱ Βενετικοὶ τὴν » Ναύπακτον ἀπὸ τὸν Παῦλον τὸν Σπάταν.» Ἐπρωτιμήσαμεν τὴν ἐν τῷ γενεαλογικῷ δένδρῳ τῶν Μπουαίων σημειουμένην χρονολογίαν (1407) ὡς μᾶλλον ἀκριβῆ.

(2) Arbre généalogique des Buas, par Hopf. (χειρόγραφον).

καὶ Σπάτας δὲν εἶνε ἡγεμόνες δύο διαφόρων οἰκῶν, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος πατὴρ, ὁ δὲ δεύτερος υἱός, οὐδέπω δὲ μνημονεύονται συνάραξαντες. Κάρολος ὁ Τόκος δὲν ἐκυρίευσε τὴν Κεφαλληνίαν καὶ Λευκάδα, διότι ὁ πατὴρ αὐτοῦ Λεονάρδος τιτλοφορεῖται τῷ 1372 Δοῦξ τῶν δύο νήσων. Τὸ Χρονικὸν τῶν Μοναχῶν Κομνηνοῦ καὶ Προκλου, λεπτομερῶς ἀφηγοῦμενον γράφει, ὅτι ὁ Μαυρικίος Μπούας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Σπάτα (1400) παρέλαβε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἄρτης, μέχρι δὲ τοῦ ἔτους τούτου οὐδεμία μνημονεύεται τοῦ Τόκου εἰς Ἡπειρον ἢ Ἀκαρνανίαν ἐκδρομὴ (4).

§. 20.

Ὁ Κορωναῖος συνεχίζων ἀναφέρει, ὅτι μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Ἀγγελοκάστρου δύο ἀνεψιοὶ τοῦ Μαυρικίου Σγούρου, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα υἱοὶ τοῦ Παύλου Σπάτα κατέφυγον εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ εὐμενῶς δεξιωθέντες ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἔλαβον χώρας καὶ φρούρια εἰς Πελοπόννησον. Εἰς δ' ἐκ τούτων διωρίσθη αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος (μέγας μεσάζων) ἐν τῇ Χερσονήσῳ. Ὑπὸ τοῦ Κ. Χόπφ σημειοῦνται δύο υἱοὶ τοῦ ἐν λόγῳ Παύλου ὁ Γκίνος καὶ ὁ Ἀλέξιος Μπούας ἐν Πελοποννήσῳ ἐγκαταστημένοι τῷ 1457.

Ὁ Γκίνος ἐγέννησε τὸν Πέτρον Μπούαν ἐγκαταστημένον ἐν Πελοποννήσῳ ἀπὸ τοῦ 1454—89.

(4) Καὶ Λαόνικος ὁ Χαλκοκονδύλης (σελ. 211—13.) πρὸ πάντων δὲ Σπικνδουγίνος ὁ Καντακουζηνός (Commentari seel. 25—6) μᾶλλον συγχεοσε τὰ περὶ Τόκου. Ἐν παρόδῳ σημειοῦσθω, ὅτι περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκδ.ώξεως τῶν Τόκων ἀπὸ τῆς Ἀκαρνανίας, ὑπάρχει ἀφελῆς τις παραδοσις τῶν κατοίκων τοῦ Βάλτου, ἣν ὁ νῦν ὑπουργός τῆς παιδείας Κύριος Χριστόπουλος, ἀνὴρ πολυμαθὴς καὶ τῶν πατρίων τὰ μάλα κηδόμενος περισυνάξας καταλλήλως ἀπεθεσαύρισε (βλ. Πρακτικὰ τῆς Βουλῆς Φεβρ. 1862).

Ἀθλία ἦτο κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἢ κατὰσχίς τῆς Πελοποννήσου. Οἱ Δεσπότες Δημήτριος καὶ Θωμᾶς οἱ Παλαιολόγοι φοβούμενοι τοὺς Τούρκους ἤτοιμαζοντο ἐν ἀποδράσῳ εἰς Ἰταλίαν. Οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Ἄλβανοι (1) μὴ ἀνεχόμενοι ἵνα ὑπηρετῶσι τοὺς ἀνδρῶν ἐκείνους ἡγεμόνας ἠρνήθησαν αὐτοῖς ὑπακοήν, καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ὁμοφύλου αὐτῶν Πέτρου τοῦ ἐπονομαζομένου Χωλοῦ (2) ἐπανέστησαν, καὶ ἔγραψαν πρὸς τὸν σουλτάνον, ὅτι ἐὰν συνήναι νὰ τοῖς παραχωρήσῃ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Μορέως ὑπέσχοντο τακτικὴν πληρωμὴν τῶν φόρων. Συγχρόνως δὲ καὶ οἱ δύο γαμβροὶ τοῦ τελευταίου τῶν Ἑλλήνων αὐτοκράτορος Λουκάνο; καὶ Κεντηρίων Ζαχαρίας ἐβωθέντες μετὰ τῶν Ἄλβανῶν ἀπεικήρυξαν τοὺς Δεσπότες. Ὁ ἐν Κορίνθῳ Ἕλλην ἀρμοστής Ἀσάνης προσεκάλεσε τὸν σουλτάνον εἰς κατάπαυσιν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ταραχῶν. Ὁ Τουραχάνης εἰσέβαλεν εἰς τὴν χερσονήσον ἐπὶ κεφαλῆς πολλῶν ὀθωμανῶν, καὶ ἀφοῦ ἐξώρκιζε τοὺς Παλαιολόγους ἵνα ἑλληνοπρεπῶς κυβερνώσι, καὶ εἰρήνευσε τοὺς Ἄλβανούς, ἐπανεζεύξεν. Οἱ ἄνδρες ἀδελφοὶ τοῦ ἠρωϊκῶς πεσόντος αυτοκράτορος, ψοροδεῖς καὶ χιμερπεῖς, τὴν φυγὴν αἰείποτε ὠνειρεύοντο καὶ οὐδόλως ἐφιλοτιμήθησαν νὰ μιμηθῶσι τοῦλάχιστον τὸ παράδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ των. Μετὰ τὴν ἀπέλευσιν τοῦ ὀθωμανοῦ στρατάρχου οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Ἕλληνες καὶ Ἄλβανοὶ ὄπλαρχηγοὶ μὴ ἀνεχόμενοι ἵνα διοικῶνται ὑπὸ τῶν ἀνάνδρων

(1) Κακῶς τινες ἔγραψαν, καὶ ἐξ αὐτῶν πάντες ἀδοξάντως παρελαβόντες μετέγραψαν, ὅτι οἱ ἐν Ἑλλάδι Ἄλβανοὶ ἀπώκισαν μετὰ τὴν καταστροφὴν Γεωργίου τοῦ Καστριώτου. Εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Μανουὴλ Παλαιολόγου ἐκφωνηθέντα ἐπικήδειον εἰς Θεόδωρον τὸν Δεσπότην μνημονεύεται, ὅτι ἐν ἔτει 1392 δέκα χιλιάδες Ἄλβανῶν πανοικεῖ ἐγκατέστησαν εἰς Πελοπόννησον. (Παρ. καὶ Lebezu, *Histoire du Bas-Empire*, tom. XXI, καὶ Spandugini, *Commentari*, σελ. 44).

(2) Πιθανῶς ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Πέτρος εἶνε ὁ ἄνωΜπούας, ἐπνομαζόμενος οὕτω διὰ φυσικὸν ἐλάττωμα.

ἐκείνων δεσποτῶν ἐπεμψαν ἀναφορὰν περὶ ὑποταγῆς πρὸς Μωά-
μεθ τὸν Κατακτητὴν, ὅστις τοῖς ἀπήντησεν ἑλληνιστὶ ὡς ἐξῆς.
Ἐν τῇ σουλτανικῇ ἀπαντῆσει μνημονεύεται καὶ ὁ Πέτρος Μπούας.

« Τοῦ μεγάλου αὐθεντοῦ καὶ μεγάλου Ἀμηνῶ Σουλτάν Μουχα-
» μέθ, πρὸς τοὺς κατὰ πάντα ἡμετέρους τῆς αὐθεντίας μου ἄρ-
» χοντες. Ἐν πρώτοις ἄρχον κύρ Σραντζῆς με ὄλους τοὺς ἐδικούς
» του, καὶ κύρ Ἐμμανουήλ Ραούλ (1) με ὄλους τοὺς ἐδικούς του,
» καὶ κύρ Σοφιανὸς με ὄλους τοὺς ἐδικούς του, καὶ Λάσκαρις κύρ
» Δημήτριος με ὄλους τοὺς ἐδικούς του, καὶ Διπλοβατζέοι (2)
» Καλακέοι (3), Παγομενέοι, Φραγκοπουλέοι, καὶ Σγουρομαλαῖοι
» (4), καὶ Μυροπαπάς, καὶ Φιλαθρωπινέοι, καὶ Πέτρο Μπούοι,
» καὶ ὅσοι ἄλλοι θελήσουν νάρθουν, ὄλους χαιρετᾶ σας ἡ αὐθεν-
» τεία μου. Νὰ ἐγνωρίσετε τὸ πῶς ἦλθεν ἐδῶ ὁ τιμημένος μου
» Ἄγιος ὁ Χασάμπεις καὶ ἀνέφερε τῆς αὐθεντίας μου τὸ πῶς θέ-
» λετε νάρθῆτε νὰ ἦτε ἐδικοί μου· εἰς τοῦτο γυρεύετε ὄρισμὸν
» τῆς αὐθεντίας μου· εἰς τοῦτο στέλνω σας τὸν αὐτόν μου ὄρι-
» σμὸν, καὶ ὀμνέγω σας, εἰς τὸν μέγαν προφήτην τὸν Μουάμεθ,
» τὸν πιστευόμενον ἡμεῖς οἱ Μουσουλμάνοι, καὶ εἰς τὰ ἐπτὰ μας
» μουσάρια, καὶ τὰς 124 χιλιάδας προφήτας μας, καὶ εἰς τὸ
» σπαθὶ ὄπου ζώνουμαι καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πατρός μου
» τοῦ χοδοβηδικιάρε, ὅτι ἀπὸ τὰ πράγματά σας, καὶ ἀπὸ τὰ
» κεφάλιά σας καὶ ἀπὸ πᾶσα σας πρᾶγμα τίποτας νὰ μὴν σᾶς
» ἐγγίσω, ἀμὲ νὰ σᾶς ἀναπαύσω νὰ ἦσθε κάλλιον παροῦ πρώην·
» καὶ διὰ τὸ ἀξιοπίστον ἐδόθη ὁ αὐτός μου ὄρισμὸς καὶ ἐπεραιώ-
» θη, καθὼς ἀνωθεν εἴρηται, μὴνὶ Δεκεμβρίου κς' ἔνδον Κων-
» σταντινουπόλεως. » (4)

(1) Ὁ αὐτὸς ἀλλαχοῦ Ῥάλης.

2) Διπλοβατζέοι.

3) Πθανῶς Κλαδαῖοι.

4) Οἱ καὶ Παλαιολόγοι.

4) Hammer, Histoire de l' Empire Ottoman. tom III.

Ὁ Κορωναῖος λέγει, ὅτι μετὰ τὴν καθυπόταξιν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων τρεῖς ἀδελφοὶ Μπουαὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων των ἀναβιβαζομένων εἰς χιλίους ἤλθον εἰς Ναύπλιον, κατεχόμενον τότε ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν, καὶ ἐτάχθησαν μισθοφοροῦντες ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Ἄλλοι δὲ τρεῖς ἐλθόντες εἰς Μεθώνην ἐπραξάν τὸ αὐτό. Δὲν λέγει ὁμοῦς καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, διαρυγόντα καὶ τὰς ἐρεῦνας τοῦ Κ. Χόφφ.

Τὸ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ τούτου Γερμανοῦ καταστρωθὲν καὶ σταλὲν ἡμῖν γενεαλογικὸν δένδρον τῶν Μπουαίων ἔχει ὡς ἐξῆς.

α Νικόλαος Μπούας 1333 — 49. Μιχαὴλ Μπούας 1350.
 Πρωτοβεστιάριος τοῦ Στεφάνου Δουσκιάνου 1345, 1347. Τρίφων 1357 — 60.

Γκίνος, ὁ ἐπιλεγόμενος Σπάτας, Δεσπότης τοῦ Ἀγγελοκάστρου, αὐθέντης τῆς Ἄρτης 1374, τῆς Ναυπάκτου, Βελᾶς καὶ Βαγενετίας, 1380· ἀπέθ. 1400. Ἐνυμφεύθη τὴν Ἑλένην Πρελούμπου.

Μαυρίκιος Σγοῦρος ἐν Ἄρτῃ 1400, ἐν Ἰωαννίνοις 1403 — 48. ἀπέθ. 1448. Κάρολος ὁ Τόκος καταλαμβάνει τῷ 1448 τὴν Ἄρταν, Ἰωάννινα, καὶ Βόνιτζαν, καὶ προσαγορεύεται Δεσπότης.

Παῦλος Σπάτας, αὐθέντης Ναυπάκτου καὶ Ἀγγελοκάστρου· ἀπόλλυσι τὸ Ἀγγελόκαστρον τῷ 1405 κατὰ τοῦ Τόκου, παραχωρεῖ τὴν Ναύπακτον εἰς τοὺς Βενετοὺς 1407.

Γκίνος Μπούας ἐν Πελοποννήσῳ 1457.

Ἀλέξιος Μπούας, αὐτόθι, 1457.

Πέτρος Μπούας, αὐτόθι, 1459 — 489. Πιθανῶς ὁ Πέτρος ἦτο πατήρ τοῦ Μερκουρίου = Μαυρικίου (;) συζύγου τῆς Αἰκατερίνης Μπόχαλας.

Σύγχρονός τῷ Πέτρῳ ἦτο καὶ Θεόδωρος ὁ Μπούας, διοικῶν ἀξιόλογον ἀρματωλῶν σῶμα εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἐν Ναυπλίῳ Βενετῶν, καὶ ἐνεργὸν λαβῶν μέρος εἰς τὴν τότε ἐκραγεῖσαν ὑπὸ Κορκοδείλου Κλαδά ἀνταρσίαν κατὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῶν Βενετῶν, περὶ ἧς οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἀνέφερε τι. Ἢδη δὲ ἀφοῦ παρεκβῆτις κῶς εἴπωμέν τινα περὶ τοῦ ὑπὸ Φραντζῆ ἀπλῶς μνημονευομένου Κορκοδείλου, θέλομεν ἐκτενῆ ποιῆσαι περὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης λόγον.

§ 19.

Ἐξ Ἠπείρου ὀρμωμένη ἡ ἀρνήφιλος τῶν Κλαδαίων οἰκογένεια μετηνάστευσεν εἰς Πελοπόννησον πολλὰ μὲν πρὸ τῆς Ὀθωμανικῆς εἰσβολῆς ἔτη, ἀγνοουμένου ὅμως τοῦ ὀριστικοῦ χρόνου καὶ τῆς αἰτίας, ἐνταῦθα δὲ περιφανῆ ἐν τοῖς πολεμικοῖς χρονικοῖς τοῦ Ἑλληνισμοῦ θέσιν κατασχούσα μετέβη ὕστερον εἰς Κεφαλληνίαν, ὅπου μέχρι τοῦδε περιεσώθη.

Πρῶτος, ἱστορικῶς γνωστός, γενάρχης μνημονεύεται ὁ Θεόδωρος Κλαδάς, ἀνεγνωρισμένος ὑπὸ τῶν τελευταίων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ὀπλαρχηγός τῆς Μάνης καὶ τῶν πέριξ χωρῶν, κατοικῶν δὲ συνήθως ἐν Κορώνῃ ὡς τοιοῦτος ἀντέστη καρτερικώτατα κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων Ὀθωμανῶν, πολεμῶν οὐ μόνον ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀνάγκῃ εἰς διάφορα ἄλλα τῆς Πελοποννήσου μέρη.

Ἀποθανὼν ἐγκατέλιπε δύο υἱούς, τὸν Κορκοδεῖλον καὶ τὸν Μάρκον Ἐπιράνιον. Ὁ πρῶτος παραλαβὼν τὸ πατρικὸν ἀξίωμα ἐξηκολούθησε τὸν κατὰ Τούρκων πόλεμον ἐπὶ κεφαλῆς ἰκανῶν χιλιάδων μαχητῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ κατέκει ἐν Κορώνῃ, ὑποκειμένη τότε τῇ Ἐνετικῇ δημοκρατίᾳ, ὁ Κορκοδεῖλος κατ' ἀνάγκην εἶχε συμμαχήσει μετὰ τῶν Βενετῶν, οἵτινες ἀποκλειστικῶς τὸ ἴδιον θηρεύοντες συμφέρον ὑπέθαλλον μὲν καὶ τοῦτον, δὲν ἤθελον ὅμως καὶ νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ τότε κραταιοῦ σουλτάνου, ὅστις ἐπὶ τέλους μὴ ἐνοῶν τὴν ἀκατανόματον ταύτην πολιτικὴν διέξρηξε τὴν μετὰ τῆς δημοκρατίας

φιλιαν (1463). Κατὰ τὰς τότε μεταξὺ Τούρκων καὶ Βενετῶν ἐν Πελοποννήσῳ συγκροτηθεῖσας μάχαις, ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἄλλων Πελοποννησίων, Νησιωτῶν καὶ Στερεοελλαδιτῶν, συνταχθέντες τοῖς Βενετοῖς ἐπολέμησαν εὐδοκίμως ὁ Κορκόδειλος, καὶ ὁ Μιχαὴλ Ράλης, ἴδια διοικοῦντες σώματα.

Ἐν ἔτει 1464 ὁ προβλεπτής τῆς Πελοποννήσου Ἰάκωβος Βαρβαρίγος, ἠγούμενος τῶν στρατευμάτων τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐθελοντῶν ἐπολιόρκησε τὰς ὑπὸ τῶν Ὄθωμανῶν κατεχομένης Πάτρας. Ὁ Ὁμάρ βέης ἐπὶ κεφαλῆς δώδεκα χιλιάδων μουσουλμάνων ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. Οἱ χριστιανοὶ ἐπιπεσόντες κατεσύντριψαν ἐν Τουρκικὸν σῶμα· ἐκ δὲ τῆς νίκης ἐνθουσιασθεὶς ὁ ἄπειρος Βαρβαρίγος ἀπεφάσισεν ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, πρὸς οὐδὲν λογιζόμενος τὰς ἀποτρεπτικὰς συμβουλὰς τοῦ ἐμπειροπολέμου Ράλη· ἐμπεσὼν ὅμως εἰς τὸ κύριον σῶμα τοῦ Ὁμάρ, κατεκόπη μετὰ δέκα χιλιάδων χριστιανῶν, καὶ ὁ δυστυχὴς Ράλης συλληφθεὶς ὑπέστη τὸν δι' ἀνασωλωπισμοῦ μαρτυρικὸν θάνατον (1).

Ἐν ἔτει 1479 ἡ Δημοκρατία συνωμολόγησεν εἰρήνην πρὸς τὸν Μωάμεθ Β'. τότε δὲ καὶ ὁ Κορκόδειλος Κλαδάς ἐφάνη διατεθειμένος ἵν' ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν περὶ ρυθμίσεως ὁρίων σύμβασιν ἐτέθη καὶ ὁ ὅρος τῆς ἀναδιοργάνισεως τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἀρματωλῶν (*reformar i stradioti della Morea*), ἐζητήθη ὑπὸ τοῦ σουλτάνου ἡ κατάργησις ἀρματωλικῶν τινων σωμάτων, ὡς δέθεν ἀνωπελῶν (*releguir suff' cienti et il resto cassar*). Τὴν 4 Σεπτεμβρίου 1479 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συμβαλλομένων δυνάμεων συσκεφθέντες ἠρέκθησαν εἰς τῆσασαράς ἐπίππους ἀρχηγῶς τῶν ἐν Μάνῃ ἀρματωλῶν, καὶ ὠρίσθη ἐστῆς χρυσοῦφαντος δι' ἓνα ἐξ αὐτῶν, ἀναλαμβάνοντα τὴν ἀνωτέραν ἀρχηγίαν, μετὰ τὴν γενησομένην στρατιωτικὴν ἐπιθεώρησιν. Πρὶν ὅμως ἐκτελεσθῶσιν οἱ συνωμολογηθέντες οὗτοι ὅροι, ὁ Κορκόδειλος, τετι-

(1) Spandugini, Commentari.

μημένος τότε τῷ ἱπποτικῷ παρασῆμῳ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, μετὰ χιλίων ἑξακοσίων ἀρματωλῶν ἀνεχώρησεν ἐκ Κορώνης, καὶ ὑπὸ τὰς σημαίας του πολλοὺς ἄλλους συνενώσας, κατέλαβε τὰ ἐν Μάνῃ φρούρια, Μεγάλον, Τριγοφάλιον, καὶ Οἶτυλον· διαμοιράσας δὲ τὸν στρατόν του καὶ καταλαβὼν ὅλας τὰς κλεισοῦρας καὶ τὰ ὄρη ἀπέδιώξε τοὺς Τούρκους καὶ ἐγένετο κύριος τῶν φρουρίων τῆς Καστάνιας, Γαστίλας, Κεσσίνης, Ἀνδρίτσας, Βάσκου, Πιάγιας, καὶ Παπαφίγγου.

Οἱ Ἐνετοὶ κατεταράχθησαν εἰς τὸ ἄκουσμα, καὶ θέλοντες ἵνα προλάβωσι τὴν κατ' αὐτῶν ὀργὴν τοῦ σουλτάνου μετῆλθον πᾶν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀθωότητός των μέσον· ὁ φρούραρχος τῆς Κορώνης Νικόλαος Νοθαγέρ, καὶ ὁ ἀρμοστής Νικόλαος Κονταρίνης ἀνήγγειλαν παραχρῆμα εἰς τὸν Μωάμεθ, ὅτι συνέλαβον τὴν σύζυγον καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Κορκοδείλου, ὡς καὶ τὸν ἀδελφόν του, διατρέποντας ἐν Κορώνῃ, καὶ ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπηγόρευσαν εἰς πάντας τοὺς ἀρματωλοὺς καὶ τοὺς πολίτας πᾶσαν μετὰ τῆς Μάνης διὰ ξηρᾶς ἢ θαλάσσης συγκοινωνίαν. Ἀπέστειλαν προκηρύξεις εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Μάνης, δι' ὧν ἔλεγον οἱ Ἐνετοί, ὅτι ὁ Κορκοδείλιος δὲν ἔπραττε συνεννοήσει αὐτῶν, καὶ τοῖς συνεβούλευον ἵνα μὴ τῷ ὀρκισθῶσι πίστιν, ἣν ὤφειλον μόνον εἰς τοὺς Τούρκους· πρὸς τούτοις οἱ αὐτοὶ εἰδοποίησαν περὶ τῆς ἀνταρσίας τοῦ Κλαδᾶ τὸν Σολεϊμᾶν ἀνζιάκ-βειν τῆς Πελοποννήσου, τὸν Μιχάλην Κόκον ἀντιπρόσωπον τῆς Δημοκρατίας παρὰ τῷ Μωάμεθ, καὶ τὸν Βαπτίσταν Γρίττην πρέσβυν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ὁ Σουλτάνος πληροφορηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πρακτόρων πιστῶς τὰ γενόμενα καθυσύχασε τοὺς Βενετοὺς ὁμολογῶν τὸ εἰλικρινές τῶν εἰρηνοφίλων ἐνεργειῶν των, καὶ διέταξε ταυτοχρόνως τὸν Σουλεϊμᾶν καὶ τὸν Ἄλην Μπούλικον, βεηλέρβειν τῆς Ῥωμανίας, ἵνα μετὰ μεγάλων δυνάμεων ἐπερχόμενοι ἀνακτήσωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Κορκοδείλου ἀλωθέντα φρούρια.

Καὶ ἡ Βενετικὴ Δημοκρατία δραστήρια μετῆλθε μέτρα εἰς κα-

ταστροφῆν τοῦ Ἑλλήνος ὀπλαρχηγοῦ· στόλος ἐλθὼν εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον ἐνήργησε τὴν συνομολογηθεῖσαν μεταρρύθμισιν τῶν ὑπολοίπων ἀρματωλῶν, ἐξ ὧν διετηρήθησαν ἐν τακτικῇ ὑπερησία τριακόσιοι ἑπτὰ, ἀπολυθέντων τετρακοσίων.

Ἐνῶ ταῦτα διεδραματίζοντο, ἕτερος ἀρχηγὸς τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἀρματωλῶν, Θεόδωρος ὁ Μπούας, μετὰ ἐξήκοντα ἰππέων ἀναχωρήσας ἐκ Νκυπλίου ἐξώρμησεν εἰς Ἄργος, καὶ κυριεύσας τὴν πόλιν κατέσφαξε τοὺς ἐν αὐτῇ Τούρκους, καὶ ἐκείθεν ἐλθὼν εἰς Μάνην ἠνώθη μετὰ τοῦ Κλαδᾶ. Ὁ Ἐνετὸς προβλεπτὴς τοῦ Ναυπλίου Βόρτολης Μίμη· ἀνήγγειλε τὴν νέαν ταύτην ἀνταρσίαν (15 Δεκεμβρίου 1479) πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Βαῖλον τῆς Δημοκρατίας.

Ὁ Μωάμεθ ἔπεμψεν εἰς Βενετιάν Ἰουδαῖόν τινα ἔν' ἀναγγελίῃ δι' ἃς πρὸς ἀποτελεσματικὴν τοῦ Κλαδᾶ καταδίωξιν ἔστειλεν εἰς Πελοπόννησον ἄλλον βεηλέρβην. Ἐλθὼν οὗτος ἔφερεν ἐπιστολὰς τοῦ Σουλτάνου πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς διοικητάς, δι' ὧν ἐζητεῖτο τὴν παράδοσιν τῆς κρατουμένης οἰκογενείας τοῦ Ἑλλήνος ἀρματωλοῦ.

Ἡ Ἐνετικὴ δημοκρατία ἵνα καταφανεστέρων δηλώσῃ τὴν πρὸς τὸν σουλτάνον ἀρτίωσιν ἀπεκέρυξε (23 Ἰανουαρίου 1480) διὰ τοῦ ἐξῆς δόγματος τὸν Κοραόδειλον, ὄρισάτα διὰ τὴν κεφαλὴν του τὴν τότε πρωτάκουστον ἀμειδίην δέκα χιλιάδων φλωρίων.

1480 XXIII Ianuarii.

Progressus Corcondili Clada hominis perfidissimi et scandalosissimi, ac perturbatoris quietis in Brachio Mayne ditio-
nis domini Turci, ob quod a principio usque fuit per regimen
nostrum Coroni declaratus et publicatus rebellis dominis nos-
tri, et particulares littere eiusdem domini ad nos superioribus
diebus super hoc homine et rebus date, merito nos jam mo-
vere debent, ad faciendum preterea talem et tam efficacem
provisionem et demonstrationem, quod idem Dominus Tur-
cus certissima experientia intelligat et reconoscat et cordia-

lem displicentiam in hac re nostram, et syncerissimam mentem pacis cum eo quantum in nobis est inviolabiliter conservande tantoque magis hoc agendum, quo sicut fertur Clada ipse in suo pessimo proposito perseverans in novitatibus et incursionibus quas fecit et facit, utitur vexillo Sancti Marci, et propterea vadit pars quod auctoritate hujus consilii captum et deliberatum sit, et sic scribatur atque mandetur rectoribus nostris Mothoni, Coroni, Neapoli Romanie, Neopacti, Malvasie, Candie, etiam quob in locis solitis ipsorum regiminum, publice edici et proclamari faciant quod quisquis dictum Corcondilum Cladam rebellem nostrum dederit, vivum in vires domini nostri vel rectorum nostrorum in mediate ypperpera decem mille de Mothone ab nostro dominio.

Et de presenti nostra deliberationes detur notitia capitaneo nostro generalis Maris.

De parte — 57

Non sync 19.

De non 79.

Ser Thomas Trivisano consil.

Ser Marcus Bartachino procur.

Ser Petrus de Prioris²

Sapier² Consilii

Ser Constant. de Friolis

Ser Antonius Victurius eques;

Sapient. terre firme

Sapient. ordinis (1).

Ὁ βεηλέρβης Ἀλῆς Μπούμικος ἐλθὼν εἰς Πελοπόννησον ἐπεθεώρησεν ἐν Μισθρᾷ τὸν στρατὸν τοῦ συγκείμενον ἀπὸ ἑξ̄ χιλιάδας πεζῶν καὶ ἰππέων, καὶ τὴν 16 Ἰουλίου 1484 εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μάνην· ἐν πρώτοις προσέβαλε τὸν πύργον τοῦ Τριγγαφάλη, τὸν ὅποιον ἐκυρίευσε μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ φρουρούντων δεκαῖς ἀνδρῶν, καὶ τὴν 19 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀνεχώρησε πρὸς τὸ

(1) Ἀνέκδοτος περὶ αὐτὴν ἐν Βενετία (Arch. dei Frari).

Οἴτυλον (che era il passo principal de intrar in detto Brazzo).

Ὁ Κορκόδειλος ἐπίπεσὼν κατὰ τῶν ἐπερχομένων κατεσύντριψε τὴν στρατιὰν ἐκείνην, ἐξ ἧς ἑπτακόσιοι μὲν ἔπεσαν, πολλοὶ ἐτραυματίσθησαν, καὶ οἱ ἐπίλοιποι μετὰ τοῦ βεηλέρβηαι αἰσχρῶς φεύγοντες ἦλθον εἰς Μισθράν.

Ἡ ἡττα τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων ἠρέθισε τὸν Μωάμεθ, ὅστις διορίσας ἀντὶ τοῦ Ἀλῆ, ὡς βεηλέρβηαι τῆς Ῥωμανίας τὸν Ἀχμέτ, διέταξεν αὐτὸν ἵνα ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ Κλαδᾶ· ὁ νέος βεηλέρβηαι ἐπὶ κεφαλῆς χιλίων πεντακοσίων γιανιτσάρων καὶ ἄλλων λογάδων ἱππέων καὶ πεζῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τὴν 46 Φεβρουαρίου κατεσκήνωσεν εἰς Ἄργος. Ἐντεῦθεν ἐλθὼν ὁ Ἀχμέτ εἰς Μισθράν ἐδημοσίευσεν κηρύγματα τοῦ Σουλτάνου πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ Ἐνετοὺς καὶ Ἕλληνας προσκαλουμένους ἵνα δώσωσι χεῖρα βοήθειας κατὰ τοῦ Κλαδᾶ.

Ἄφου δὲ καὶ νέαι ἐστάλησαν ἐπικουρίαι εἰς τὸν βεηλέρβηαι, οὗτος ἠγούμενος μυρίων λογάδων ἀνεχώρησεν ἐκ Μισθρᾶ τὴν 4 Ἀπριλίου, καὶ διένειμε τὸ στράτευμα εἰς δύο σώματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν διετάχθη ἵνα διευθυνθῇ πρὸς Καλάμας, τὸ δὲ πρὸς τὴν Καστάνιαν καὶ τὸ Μχυροβοῦνι· αὐτὸς δὲ ἐπὶ κεφαλῆς χιλίων ἑξακοσίων ἐπιλέκτων εἰσελθὼν εἰς Μίνην συνεπλάκη μετὰ τοῦ Κλαδᾶ, ὅστις μετὰ αἱματηρὰν μάχην ὑπεχώρησεν εἰς τὰ ἄρη τῆς Καστάνιας (8 Ἀπριλ. 1484).

Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο τρεῖς γαλέραι τοῦ Φερδινάνδου βασιλέως τῆς Ἀπουλίας διευθυνόμεναι εἰς Ῥόδον προσωρμίσθησαν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἀγγέλου (San Anzoli). Ἐν μιᾷ τούτων ὑπῆρχε καὶ ὁ Φραγκίσκος Ζόγγος, ἀδελφοποιητὸς (fratello zurado) τοῦ Κορκόδειλου, ὅστις πληροφορηθεὶς τὰ γιγνομένα ἐμήνυσεν εἰς τὸν Κλαδάν, ὅτι ὁ Φερδινάνδος τῶ ἑχορήγει ἄσυλον· ἄφου δὲ παρεδέχθη ἐκεῖνος τὰ προτεινόμενα, ὁ στόλος προσωρμίσθη τὴν 7 Ἀπριλίου εἰς Πορτο-Κάγιον (Porto delle Guaie) πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἀπελεύσεως.

Ἐν μιᾷ ὅθεν νυκτὶ ὁ Κορκόδειλος μετὰ πενήκοντα ὀπαδῶν κα-

ταβάς ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Καστανίας εἰσῆλθον εἰς τὰς γαλέρας· Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Θεόδωρος ὁ Μπούας, ἀδυνατῶν ἵνα μόνος παραταχθῆ πρὸς τοὺς ἀπειραχθίμους Τούρκους, ἐφυγεν ἐκ Μάνης καὶ ἐλθὼν εἰς Ναύπλιον ἐδεξιώθη πρεπόντως ὑπὸ τῶν ἐνετικῶν ἀρχῶν· Τότε δὲ πλέον ὁ ἀδικλείπτως πρὸς τοὺς ὀρσειβίους Μανιάτας πολεμῶν Τουρκικὸς στρατὸς ἐγένετο κύριος τῆς Μάνης. Ὁ Μωάμεθ ὑπερεχάρη εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο, καὶ ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς ἀγαλλιασεῶς του δέταξεν ἵνα σφαγῶσιν οἱ ὑπὸ τοῦ βεηλέρβει Ἀλῆ αἰχμαλωτισθέντες δεκαεξ̄ φρουροὶ τοῦ Τριγγαφάλη, οὓς ὁ Ἀχμέτ ἐκ Μιστρᾶ εἶχε στείλει εἰς Κωνσταντινούπολιν. (1)

Ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος διὰ διατάγματος τῆς 12 Ἰουλίου 1481, ἀναγνωρίζων τὰς πρὸς τὴν χριστιανοσύνην ἐξιδιασμέναις ἐκδουλεύσεις τοῦ Κορκοδείλου, ἐχορήγησεν αὐτῷ ἰσόβιον σύνταξιν ἐκ τριακοσίων δουκάτων καὶ τὸν τίτλον **Magnifici**.

Ἡ ὑπὸ τῶν ἐνετῶν συλληφθεῖσα οἰκογένεια τοῦ Κλαδᾶ ἐστάλη τὴν 9 Μαρτίου εἰς Κέρκυραν, μεταχθεῖσα ὕστερον εἰς τὸ φρούριον τοῦ Παταβίου ὑπὸ αὐστηρὰν φυλακὴν.

Ὁ υἱὸς τοῦ Γεωργίου Καστριώτου Ἰωάννης ἐζήτησε τότε βοήθειαν ἀπὸ τὸν Φερδινάνδον κατὰ τῶν Τούρκων· ὁ δὲ βασιλεὺς ἔστειλε τὸν Κλαδᾶν μετὰ τεσσάρων γαλερῶν· ἀποβάς εἰς Αὐλῶνα κατεπολέμησε τοὺς Τούρκους, ἐξηλευθέρωσε πενήτηκοντα χριστιανικὰ χωρία, καὶ ᾤδυσσε κατὰ τοῦ φρουρίου τῆς Χειμάρρας, εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ ὁποίου ἔσπευδον ὁ Βεηλέρβειος Ἀλῆς, καὶ ὁ Σουλεϊμάν-βειος τῆς Αὐλῶνος. Φοινικὴ συνεκροτήθη μάχη, καὶ ὁ Κορκοδεῖλος φονεύσας καὶ αἰχμαλωτίσας περὶ τοὺς χιλίους ὀθωμανοὺς ἀπεδίωξε τοὺς ὑπολειφθέντας. Ἄμα κατέλαβε τὸ φρούριον τῆς Χειμάρρας, οἱ κάτοικοι ἐξεγεγυθέντες ἀπεδίωξαν πάντας τοὺς Τούρκους, καὶ διακόψαντες πᾶσαν συγκοινωνίαν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ὠρκίσθησαν αὐτῷ ὄρκον ὑποταγῆς (31 Αὐγούστου 1481). Ὁ

(1) Storia della guerra dei veneti 1478—82. (Χειρόγραφος ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ Ἄρ. 8586. σελ. 150—221.)

Κλαδάς παρέδωκε τούς κατακτηθέντας τόπους εἰς Ἰωάννην τὸν Καστριώτην, καὶ ἐπέβαλε φόρον εἰς τὸν Σουλεϊμάν-βην τῆς Αὐλῶνος ἐκ χιλίων πεντακοσίων δουκάτων, τὰ ὅποια γενναιοφρόνως διένειμεν εἰς τούς στρατιώτας του.

Μετὰ τὰ ἐν Ἡπειρῷ κατορθώματα ὁ Κλαδάς φλεγόμενος ὑπὸ τοῦ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος ἱεροῦ πόθου ἐπανῆλθε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Μάρκου Ἐπιφανίου εἰς Μάνην, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν τε ἐντοπίων καὶ ἄλλων, εἰς 44,000 ἀναβαινόντων, ἀπεδίωξε πανταχόθεν τούς Τούρκους, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐγένετο κύριος τοῦ ἰσχυροῦ πύργου τῆς Βουρδούνιας· ἵνα δὲ συνδιαλλαγῇ μετὰ τῆς ἐνετικῆς δημοκρατίας, τῆς ὁποίας ἡ ἔχθρα ἦτο ἐπιφοβωτέρη τῶν σουλτανικῶν ὄπλων, προσήνεγκεν αὐτῇ τὴν Βουρδούνιαν μετὰ τῶν ἄλλων ἐν Μάνῃ κτήσεων. Ἡ Ἐνετία ἀσμένως προσδεχθεῖσα τὸ δῶρον ἀνέθετο εἰς τὸν ἐν Πελοποννήσῳ προβλεπτήν Ἰάκωβον Βαρβαρίγον τὴν παραλαβὴν τῶν χαριζομένων τόπων, καὶ ὑπὸ τὰς σημαίας αὐτῆς προεδέξατο τούς Κλαδαίους. Ἐνῶ δὲ ὁ Κροκόδειλος μεταβάς εἰς Δαλματίαν ἐπολέμει τούς Τούρκους, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μάρκος Ἐπιφάνιος καταταχθεὶς, εἰς τὰ ἐν Πελοποννήσῳ ἐνετικὰ τάγματα, ἐστάλη κατὰ τῶν Πατρῶν ἐνταῦθα δὲ, μετὰ πολλὰ περιφανῆ δείγματα γενναιοψυχίας (*molte egregie facioni*), συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐξεδάρη ζῶν (1).

Ἐν Δαλματίᾳ πολεμῶν ὁ Κορκόδειλος ἔμαθεν, ὅτι οἱ Τούρκοι ἀφῆρσαν παρὰ τῶν Ἐνετῶν τὴν Βουρδούνιαν καὶ τ' ἄλλα φρούρια τῆς Μάνης· ἀνευ χρονοτριβῆς παραλαβὼν ἑκατὸν τεσσαράκοντα Ἡπειρώτας ἵππεῖς, ἐξ ἰδίων μισθουμένους, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν δύο υἱῶν του, Θεοδώρου καὶ Μανόλη, ἀπεβιβάσθη εἰς Μάνην, καὶ ἀνακτήσας τὴν Βουρδούνιαν γενναιοφρόνως προσήνεγκεν αὐθὶς εἰς τούς Ἐνετούς.

Μετὰ τὸ νέον τοῦτο πολεμικὸν ἐγχείρημα ὁ Κορκόδειλος με-

(1) Ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἐνετικὴν Γερουσίαν Δημητρίου Κλαδά.

τέθη εις Ἀλβανίαν, ἀπειλουμένην τότε ὑπὸ τῶν Τούρκων· εὐδοκίμως δ' εἰς πολλοὺς διαπρέψας πολέμους, συνελήφθη ἐπὶ τέλος εἰς τινα ἐν Χειμάρρα συμπλοκῆν, καὶ ἐκρουργήθη ὑπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ ἐξωργισμένων Ὄθωμανῶν (tag' iato a pezzi) (1).

B.

Διὰ μακρῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐξήρηνθησάμεν περὶ τῶν προγόνων τοῦ διὰ τοῦ νῦν δημοσιευομένου ποιήματος ὑμνουμένου Μερκουρίου Μπούκ· καιρὸς δὲ πλέον ἵνα λαλήσωμεν καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου.

§. I.

Καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου πολλοὶ Ἕλληνες, φύσεω· λαχόντες φιλοπολέμου, καὶ μὴ εὐρίσκοντες ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι στάδιον εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὀνείρων τῆς φιλοδοξίας των, εἰς μεμακρυσμένας ἀπήρχοντο χώρας καὶ ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ φιλοξενούντος· ἔθνους ταττόμενοι, διὰ σειρᾶς ἀπαρμιλλῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀνδραγαθημάτων ἐδόξαζον μὲν ἐκ τούτους, οὐκ ὀλίγον δὲ ἅμα ἐτίμων καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὄλων ἰδίᾳ ποιούμεθα λόγοι ἐν ἀνεκδότῳ ἡμῶν ποιήματι (2), ἐνταῦθα δὲ μόνον περὶ τοῦ ἐν λόγῳ Μερκουρίου

(1) Ἐπὶ τῇ θάσει τῶν πολυχρίμων ἐπισήμων ἐγγράφων τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ περιωρισμένης οἰκογενείας τῶν Κλαδαίων, συντάξα λεπτομερῆ αὐτῆς βιογραφίαν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἄλλοτε ὀλοσχερῶς δημοσιευθησομένην. Τὰ δὲ περὶ Κορκοδείλου παρεκβατικῶς ἄνω ἐκτεθέντα εἶνε ἀπόσπασμα ταύτης.

(2) « Οἱ Ἡρωϊκοὶ χρόνοι τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος (1453—1821). » Μέρος Α'.

παρὰ τοῦ ὑμνουμένου Ἡπειρώτου ἔλαβεν εἰδήσεις λεπτομερεῖς περὶ τῶν διαφόρων μαχῶν, ἐν αἷς ἐκείνος διέπρεψε, καὶ τὰ οἰκογενειακά του ἐγγράφα ἐξήτασεν, ἀλλὰ καὶ εἰς Ἑλλάδα καταθῆς ἐξηρεύνησεν ἐπιτοπίως τὰ περὶ αὐτοῦ, ἵνα καταδείξῃ ὅτι **E. I. Igr* καὶ οὐχὶ ξένος, ὡς τινες δίσχυρίζοντο, ἦτο ὁ Μπούας.

Καὶ στάθηκα κ' ἐξέταξα μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου,
 τοὺς ἄρχοντας τοῦ Ἀναπλιῶ, καὶ ὄλοιοῦ τοῦ τόπου,
 Κ' ἔμαθα τὴν ἀνατροφὴν, καὶ ὄλαις του ταῖς τάξαις,
 τὴν ἀρχοντιάν, κ' εὐγένειαν, καὶ ὄλαις του ταῖς πράξαις.
 Καὶ νὰ σὲ φέρω μαρτυριαῖς τοῦ βασιλέως ταῖς βούλαις,
 ὁποιαῖς ἐπῆρα κα' εἰδὰ ταις, κ' ἀνέγνωσά ταις οὖλαις,
 Καὶ τὴν πατρίδα μαρτυροῦν καὶ ὄλον του τὸ γένος,
 Κ' ἄλλοι, ποῦ δὲν τὸν ξέρουσι, λέγουσ' ὅτ' εἶναι ξένος.

Οὕτω δὲ γράψας ὁ Κορωναῖος τὸ ποίημά του, κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1549, διηρημένον εἰς 10' τμήματα, ἀπέστειλε μετὰ τοῦ ἐν τέλει προσαρτωμένου πιτακίου εἰς τὸν Μπούαν, προτάξας καὶ ὠραίαν ἐξεικόνισιν τῶν οἰκοσήμεων αὐτοῦ

Ἐκτὸς τῆς μεγάλης ἱστορικῆς ἀξίας, μεγαλειτέραν ἔχει τὴν φιλολογικὴν ἢ ἐποποιίαν τοῦ Κορωναίου. Εἶνε τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους γεγραμμένον εἰς καθαρὸς ὁμοιοκαταληκτοῦς στίχους νεοελληνικὸν ποίημα, φέρον καθαρὸν τὸν τύπον τῆς πρωτοτυπίας, καὶ ἐπομένως τοῦ ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ γνήσιον τέκνον καθιστάμενον.

§ 3.

Ὁ καθηγητὴς Gidel εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος θραβευθὲν πόνημά του (1), προσπαθεῖ νὰ κατα-

(1) *Etudes sur la litterature grecque Moderne*. Paris 1866.

δείξη, ὅτι ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου τὰ μέγιστα ἐπηρέασε τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν ἡ ἱπποτικὴ στιχουργία· οὕτω δὴ ὁ Πρέσβυς Ἰππότης, ὁ Βέλθαρδος, *οἱ Ἐρωτες τοῦ Λυβίστρου, ὁ πόλεμος τῆς Τροίας, ἡ Διήγησις τοῦ Φλωρίου, ὁ Βελισάριος, ἡ Ἱστορία τοῦ Ἡμιπερίου*, εἰσὶν ἀπλαῖ μεταφράσεις γαλλικῶν στιχουργημάτων (*Romans Chevaleresques*).

Ὅτι ἡ ἀτυχὴς Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, μετὰ τὴν ἀπογράδα ἐκείνην τῶν Σταυροφόρων ἐπιδρομῆν, παρεξέκλινε πῶς τῆς ἐθνικῆς τροχιάς καὶ στιγμαίως ἐπηρεάσθη ὑπὸ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν κατακτητῶν, οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων. Καὶ πρὶν, καὶ τότε, καὶ μετέπειτα ἐπῆλθον χρόνοι δυστυχεῖς, καὶ ὁ Ἕλλην ἔζησε βίον δούλου· κλίτων γόνυ ἐνώπιον ἀλλοθηνῶν, ἐπεχρίσθη μὲ τὸ ἀρέσκον αὐτοῖς ψιμμύθιον, ἵνα καὶ ἀνετώτερον οὕτω τρώγῃ τὸν ἄρτον τῆς δουλείας, καὶ εἰς συνάφειαν εὐρίσκηται μὲ τοὺς τυράννους του, τῶν ὁποίων τοὺς θρόνους ὑπέσκαπτεν. Ἰπὸ διπλῆν, ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον, ἔποψιν παρίσταται τότε ὁ Ἕλλην ὑπὸ τῶν ἐκφραγμισθέντα φλοῖον του ἐπαλλεν ἰσχυρῶς ἑλληνικὴ καρδιά, ἀγνός δὲ καὶ ἀλύμκτος ὁ ἐθνισμὸς διστηρεῖτο· κατ' ἐπίδειξιν εὐθυμία καὶ γονυκλισίαι, ἐν κρυπτῷ δὲ δάκρυα καὶ συνωμυσίαι· τὰ χεῖλη ὠμολόγουν φιλίαν, καὶ ἡ καρδιά μῖσος. Αἰθριοὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνέτειλαν ὀρίζοντες, καὶ δι' ἐνὸς λακτίσματος ὁ Ἕλλην ἐκρήμνισε τῶν δεσποτῶν του τοὺς θρόνους, τῶν ὁποίων ἀπὸ καιροῦ ὑπολανθάνων εἶχε σαρακώσει τὰς βάσεις. Τί ἐπέζησε τῶν ἀλαζόνων κατακτητῶν; λείψανα πύργων! Τί δὲ τῶν δούλων; ἡ ἐθνικότης!

Ἐν τῇ αὐτῇ τῶν Φράγκων ἐκείνων ἡγεμόνων πρωτεύουσα τὰξι παρασίτων ἦτο ἡ τῶν Τροβαδούρων. Τοὺς ὀκνηροὺς τούτους Φράγκους ἐμιμήθησαν καὶ ὀκνηροὶ Ἕλληνες· ὅταν δὲ ἡ μεγάλη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπορρόφητικὴ δύναμις ἤρξατο θαυμασιῶς ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῶν κατακτητῶν, οἱ Ἕλληνες τροβαδοῦροι μεταφράσαντες ἔφαλλον ἑλλητιστὶ τ' ἀρέσκοντα εἰς τοὺς γυναικιδῶρους

ἰππότας στιχουργήματα. Ἄμα ὅμως ἡ ἐθνικὴ λαϊκὰ ἐσάρωσεν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πᾶν τὸ ξενικόν, μετὰ τῶν ἰπποτῶν ἐγίναν ἄφρανοι καὶ οἱ Ἕλληνες τροβαδοῦροι· καὶ ἐπειδὴ δύσπεπτον εἶνε εἰς τὸν ἐλληνικὸν στόμαχον πᾶν τὸ ὀθνεῖον, οὐδὲ στίχος ἰπποτικῷ ἄσματος διεσώθη εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ.

Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης τοῦ K. Gidel εἰκοτολογίας, ταῦτα. Παρεκβατικῶς δὲ ὁ αὐτὸς Γάλλος ἐν τῷ μνημονευθέντι πονήματι ἰσχυρίζεται, ὅτι καὶ ἡ νεοελληνικὴ ὁμοιοκατάληκτος στιχουργία εἶνε ὡσαύτως ξενικὸν ἀπομίμημα, εἰσαχθὲν κατὰ τὸν 15' αἰῶνα· εἰς ἀνάρσεις δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Grimm λεγομένων, ὅτι ἡ ἀπομίμησις αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸν 17' αἰῶνα, ἐπικαλεῖται τὰς μαρτυρίας τῶν σοφῶν Ἑλλήνων Ἀδαμαντίου Κοραῆ, καὶ Ρίζου Νερουλοῦ. Πόθεν ὁ Γρίμ ὀρμώμενος ἰσχυρίσθη τοῦτο, ἀγνοοῦμεν· οἱ δὲ δύο ἄνω μνημονευθέντες ἔξοχοι λόγιοι τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀπατηθέντες ἐκ τῶν ὀλίγων μετὰ τὴν ἄλωσιν ὁμοιοκαταλήκτων στιχουργημάτων τοῦ Γεωργιλά, Στεφάνου Σαχλίκη, καὶ Κωνσταντίνου Τεμένου, ἀβασανίστως παρεδέχθησαν τὴν ἥκιστα ἐθνοπρεπῆ δοξασίαν, ὅτι «τὸ βάρβαρον τοῦτο ὁμοιοτέλευτον» (rime) προσκολλημένον σήμερον εἰς τοὺς στιχους ἔλαβεν ἀρχὴν «περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος» (1).

Ὁ ἐν Πέστη καθηγητῆς K. Ιω. Τέλφους διὰ σοφῆς πραγματείας (2) ἀποδεικνύει ὅτι οἱ μὲν κατὰ τόνον στίχοι εἶνε ἰδιοκτησία τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, καὶ ὄχι ξένον τοῦ μεσαιῶνος· ὁ δὲ ἀνέμων, ὡς οἱ ἐχθρόχρονοι ἢ ἐπιπολαίως καὶ προπετῶς κρίνοντες δι' ἰσχυρίζονται, στίχοι δὲ ὁμοιοκαταληκτοῦντας εἶχον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Δι' ἀπειρίας παραδειγμάτων καταδεικνυσὶν ὁ σοφὸς Οὐγγρος, ὅτι καὶ Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος, Θέογνις καὶ Ἡράκλειτος, Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος, Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, καὶ Εὐριπίδης, Ἀριστοφάνης καὶ Μένανδρος, Εὐτύχης καὶ

(1) Ἄτακτα, τόμ. Β'. σελ. 8'. προλ.

(2) Παράδοξον, φολλ. 296—99.

Ἀριστοτέλης, Τίμων ὁ Φλιάσιος καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος, Βα-
 θρίας καὶ Σεκοῦνδος, ἐγίνωσκον τὸ ὁμοιοκατάληκτον, καὶ ἐν τοῖς
 ποιήμασιν αὐτῶν χρῆσιν ἐποίησαν. Ἀφοῦ δὲ δι' ἀναντιφρήτων μνη-
 μείων ὁ Κ. Τέλφου, ἀπέδειξε τὸν ἰσχυρισμὸν του, τελευταῖα τὴν
 διατριβὴν του ἐπιλέγων, «ὅλα ταῦτα ἀναμφιβόλως ἀποδεικνύουσι
 » τὴν ὑπαρξίν τῶν ὁμοιοκαταληκτούντων στίχων παρὰ τοῖς πα-
 » λαιοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀντὶ τῆς φλυαρίας ὅτι οἱ ὁμοιοκαταλη-
 » κτούντες στίχοι τῶν νῦν Ἑλλήνων εἶναι ξένα τοῦ μεσαιῶνος
 » γεννήματα δικαίως δισχυριζόμεθα, ὅτι ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ
 » θεωρηθῆ ὡς ἡ μήτηρ καὶ πατρίς τούτων τῶν κατὰ παράδοσιν
 » ἐκ γενεᾶς εἰς γενεάν φυλασσομένων. Ταύτας τὰς ἀπὸ Ὀμήρου
 » μέχρι τοῦ Σεκοῦνδου ἀποδειχθεῖσας ὁμοιοκαταλήξεις πρέπει
 » νὰ δεχθῶσι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες τὴν οὕτω καλουμένην ἐρασμα-
 » νην προσφορὰν παρεδέχθησαν. Κατὰ τὴν γνησίαν ὁμῶς τῶν νῦν
 » Ἑλλήνων ἐκφώνησιν εὐρίσκονται ἑκατοντάκις πλείονες ὁμοιο-
 » καταληκτούντες στίχοι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (1).

Ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων καὶ οἱ Βυζαντινοὶ γινώσκοντες τοὺς
 ὁμοιοκαταληκτούντας στίχους πολλαχοῦ ποιοῦνται χρῆσιν αὐτῶν
 ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀρκοῦμαι ἀναρῆρων τὸ πρῶτον δίστιχον τοῦ
 πασιγνώστου Ἀκαθίστου ὕμνου·

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
 ὧς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια ...

Ἐκ τούτων δηλοῦται, ὅτι ἡ ὁμοιοκατάληκτος στιχορ-
 γία δεν εἶνε βάρβαρος καὶ ἐπείσακτος, ὡς ὁ Κοραῆς δογματί-
 ζει, ἀλλὰ γνήσιον προῖον τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐχρῶντο μὲν ταύ-
 τη Ἕλληνες καὶ Βυζαντινοί, περὶ τὰ μέγα δὲ τῆς 1Ε'. ἑκατον-

(1) Παρδῶρα, τέρ. II' σελ. 250.

παιτηρίδος κοινοτέρα ἐγένετο ἢ χρήσις αὐτῆς, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος καθιερώθη πλέον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν ἡ ὁμοιοκαταληξία, κοινοτέρον λεγομένη *ῥημαῖα*. Ἀξιοπεριεργος δὲ εἶνε ἡ διὰ τοῦ η γραφῆ τῆς τελευταίας λέξεως, ὡσεὶ θελόντων τῶν τότε στιχουργῶν οὐ μόνον τὸ ξενικὸν τῆς καταγωγῆς ν' ἀπορρίψωσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα Ἑλληνικὸν νὰ διακηρύξωσιν. Ἀναστάσιος Μιχαήλ Νασουαῖος γράφων τῷ 1705 πρὸς τὸν σοφὸν Λάγγιον περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ὁμοιοκαταληκτοῦ στιχουργίας λέγει τὰ ἑξῆς: «Ῥῆμα ἐστὶν ἐν χρήσει κοινῇ παρ' ἡμῖν, » ῥηματίζω, κατὰ τινὰς δὲ καὶ ῥημαρίζω προφέρεται, ὅπερ ση- » μαίνει τὸ πεζοῖον, τούτέστιν ἀπλῆ ἀκομφεύτω καὶ ἐν ἐνὶ » λόγῳ ἐμφύτῳ χρωμαὶ ποιητικῇ· ἀπὸ οὗν τοῦ μέσου τούτου » τοῦ ῥήματος παρακειμένου ἐῤῥηματῖδα, παράγεται ὄνομα ῥη- » μαῖα, ὅπερ ἀναλόγως οὐδεμίαν ἔντεχνον, αὐτὴν δὲ πάλιν τὴν » ἐμφυτον σημαίνει ποιητικὴν.» (1).

Ἄναμπεδύτως τὸ ποίημα τοῦ Κορωναίου σχετικῶς πρὸς τὴν σημερινὴν τῆς ὁμοιοκαταληξίας πρόοδον ἐξεταζόμενον, δὲν ἔχει τι ἐξαιρετικόν, μᾶλλον δὲ ὑποδεέστερον πολλῶν τοῦ σημερινοῦ αἰῶνος ἀθλίων στιχουργημάτων φαίνεται. Ἀμερολήπτως ὅμως κρίνεται τις παραβαλλόμενος πρὸς τοὺς συγχρόνους· ἐξαιρετικοὶ τινες νόες λαμβάνουσιν ἀπὸ θεοῦ τὸ προτέρημα νὰ ἐπιζῶσι θαυμαζόμενοι ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων· οἱ δὲ πλείονες τῶν ἐξεχόντων ἔν τινι ἐποχῇ ποιητῶν καὶ πεζογράφων, εὐτυχεῖς δύνανται νὰ λογισθῶσιν ἐὰν τὸ κῦμα τῶν χρόνων φεισθῆ τῆς μνήμης των, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν περιληφθῆ ἐν τῇ φιλολογικῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔθνους των. Μὴ ἀξιοθεῖς τῆς πρώτης χάριτος ὁ Κορωναῖος, εἶχε τὴν τύχην ν' ἀπολαύσῃ τῆς δευτέρας· καὶ τριόντι ὡς ποιητῆς τελειοποιήσας καὶ εἰσαγαγὼν πρῶτος ἐν τῇ στιχουργίᾳ τὸ καθόλου ὁμοιοκατάληκτον, ἀποτελοῦν τανῦν τὸ

(1) Langii, Philologiae Barbaro Graecae, Pars II, σελ. 32.

ιδιάζον χαρακτηριστικόν τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως, δικαιοῦται τῶν ἐξ εὐγνωμοσύνης ἐπαίνων ἡμῶν.

Συμβάλλουσιν πρὸς τὴν τῶν ἑλληνικῶν στίχων ἱστορίαν θεωροῦμεν τὴν παράθεσιν ἀποσπασμάτων τινῶν τῶν ὀλίγων ὑστερον μετὰ τὸν Κορωναῖον ὁμοιοκαταλήκτως στιχουργησάντων Ἑλλήνων, ἵνα δικαιότερον οὕτω κριθῇ καὶ ὁ Ζακύνθιος ποιητής.

Πρῶτος, ὡς ἡμεῖς γνωρίζομεν, μετὰ τὸν Κορωναῖον ἐποίησατο χρῆσιν τοῦ ὁμοιοκαταλήκτου ὁ Κερκυραῖος Τριβώλης, γράψας τῷ 1528,

Ἰστορίαν τοῦ Ταγιαπιέρα,
Ποῦ τὴν σήμερον ἡμέρα
Σὰν αὐτόνον δὲν ἐφάνη,
Σ' ὅσα ῥίξουν οἱ χριστιάνοι.

Ἐξυμνῶν τ' ἀνδραγαθήματα τοῦ ἐν λόγῳ ἐνεστοῦ τριηρέχου ὁ Τριβώλης, ἄρχεται οὕτω

ὦ Χριστὲ, καὶ ποιητὴ μου,
ὄπ' ἔδωσες τὴν ζωὴ μου,
χάρισαί μου καὶ τὴν χάρι,
Νὰ παινέσω τὸ λεοντάρι,
Τὸν εὐγενῆ καὶ ἀνδρειωμένον,
φρόνιμον καὶ παινεμένον,
Τοῦ κονσέγιου διαλεμένον,
Πόχει τὴν ψυχὴν ὡς πάρδος,
Καὶ τοῦ πρέπει ἕνας στεντάρδος.
Ὡς γιὰ τὴν ἀποκοτία,
Καὶ τὴν πρόθυμον καρδιά
Πόχει μέσθ στο κορμί του,
Δὲν στιμάχει τὴν ζωὴ του,
Ὅθ' ἔχρηζει αὐτὸς λουμπάρδαις,
Τούρκους μὲ ἀνακαράδε.

Δὲν ψηφάει ταῖς σαΐταις,
 Σὰν ὁ φοβήναρς ταῖς πῆταις
 Ἀλλὰ οὐδὲ τὰ σκουτάρια,
 Μουσοουλμάνων τὰ κοντάρια,
 Μόνον μέσα ὡς φαλκόνι
 Καὶ τοὺς Τούρκους θανατώνει.
 Ὅποιον σώσει τὸ σπαθί του,
 Νὰ τοῦ πέρνη τὴν ζωὴ του.
 Ποιὸς τὸν εἶδε νὰ πολεμῇ
 Καὶ νὰ μηδὲν τὸν ἐπαινῇ,
 Μὲ τὸ εὐγενικὸν τὸ ἦθος,
 Καὶ μὲ πλατὺ τὸ στήθος,
 Τὸ πρόσωπο τ' ἀγγελικό,
 Τὸ ἔμμορφο τὸ ῥωτικό ;
 Μνέγω σας τὴν Παναγία,
 Χριστιανῶν τὴν μεσιτεία.
 Καὶ τὸν ἅγιον Νικόλα,
 Πόνε βοηθὸς εἰς ὄλα,
 Καὶ Σπυρίδωνα τὸν μέγαν,
 Καθὼς ἤκουσα πόλέγαν,
 Κάλλιος ἐν' παρ' Ἀχιλλέας,
 Καὶ ὁ ἀνδρειωμένος Αἴας.
 Τί ὁ Ἔκτωρ τῆς Τρωάδος,
 Ἢ ἐκεῖνος ὁ Ρενάλδος ;
 Τί Ὀρλάντος ἀκουσμένος,
 Ποῦτον ἔ' ὄλους διαλεμένος ;
 Καὶ ὁ νοῦς μου ὄλος τρομάσει,
 Ποῦ νὰ τὸν ἔσσυκουμάσει.
 Γιὰ τὴν σημερινὴν ἡμέρα,
 Σὰν αὐτὸν τὸν Ταγιαπιέρα,

1) Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον Ἐνετίῃσι 1528.

Ποῖός μοι πολεμήσει,
 Τόσους Τούρκους ν' ἀφανίσῃ;
 Καὶ ὁποῦσαν διαλεμένοι,
 Διακόσιους Μουσουλμάνους,
 Σὺν ἐκείνους Καραμάνους,
 Νὰ τοὺς κόψῃ γιὰ μιὰν ὥρᾳ,
 Νὰ τοὺς πέψῃ στὴν κακὴν ὥρᾳ; . . .

Τελευτᾶ δ' ὡς ἐξῆς.

Ἄπο μένα τὸν Τριβῶλην,
 Ἐγεννήθη ἡ ῥήμα ὅλην,
 Κ' εἰ τινὸς οὐδὲν ἀρέσει,
 Ἄλλη ἄς κἀμὴ καὶ ἄς παϊνέση.
 Ἐγραψα καὶ τύπωσά το,
 Κ' εἰς σέ ῥήμα ἔβαλά το,
 Νὰ τὸ βλέπουν οἱ ἀνδριωμένοι,
 Τοῦ πολέμου οἱ μαθημένοι,
 Καὶ νὰ τυπαίνου καὶ αὐτῆνοι,
 Οἱ ἀνῆξεροι μεσχῆνοι,
 Εἰς τὸν πόλεμον λεοντάρια,
 Ἄνδρες τε καὶ παλικάρια. (4)

Μετὰ τὸν Τριβῶλην ἔρχεται ὁ ἐν ἔτει 1529 ἐκδοὺς ἔμμετρον μεταφρασιν τῆς Θησιίδος τοῦ Βοκακίου (2) καὶ τὸ μὲν κείμενον ἀπαρτιζόμενον ἐξ ἀνομοιοκαταλήκτων στίχων, τῶν λεγομένων πολιτικῶν, ἐγράφη πιθανῶς περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, ὁ δὲ πρόλογος, ὁ πίναξ, καὶ αἱ ὑποθέσεις ἐλάστου βιβλίου, ἀποτελούμενα ἐξ ὁμοιοκαταληκτούντων στίχων τὸ ὅλον τετρακοσίων τεσσαράκοντα ὀκτώ, ἐστιχοιργήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν λόγῳ ἐκδότου τούτων 262 περιέχει ὁ πρόλογος, 20 ὁ πίναξ, ἀνὰ δεκατέσσαρας αἱ ὑποθέσεις τῶν ἑνδεκα βιβλίων, καὶ δώδεκα ἡ τοῦ τετάρτου.

1) Ὁ Τριβῶλης μετέφρασε διὰ στίχων ὁμοίως ὁμοιοκαταλήκτων «Ἱστορίαν τοῦ Ρὲ τῆς Σκῆτζιας» τυπωθεῖσαν ἐν Βενετίᾳ τῷ 1528.

2) «Θησιῶς καὶ Γάμοι τῆς Ἑμῆλιας», Vinegia 1529.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Πολλὰς φορὰς εἰς θύμῃσιν μὲ φέρνει ὁ λογισμὸς μου,
 Καὶ μὲ τὰ συλλογίσματα ξενίζομαι πατὸς μου,
 Θυμῶντας τὴν εὐημερίαν ὀπούχα καὶ τὴν χάριν,
 Καὶ πῶς ἐσυχνοχαίρομου εἰς ἥλιον καὶ φεγγάριν.
 Ἄλοί, καὶ τώρα βρίσκομαι ἔς ἀπώλειαν μεγάλην,
 Πολλή, φρικτὴν, καὶ φοβερή, ὅπου τὸν νοῦ μου σφάλλει.
 Κλαίγω, θρηνῶ, καὶ θλίβομαι τὸ πῶς ἐκατετάγη,
 Καὶ πῶς ἐξεχωρήστηκα ἐκ τοῦ δικό σου πλάγι.
 Θυμοῦμαι τὴν εὐεργεσίαν ὀπούχα ἐξ ἐσένα,
 Καὶ τώρα πῶς τὴν ἔχασα, ἀλλοιμονὸ σὲ μένα.
 Ἀφορμὴν ἔχω πάντοτε νὰ περπατῶ θλιμμένος,
 Μὲ πόνους, μ' ἀναστεναγμοὺς, πάντοτε δακρυσμένος,
 Καὶ δίκαιον ἔχω πάντοτε νὰ κλῶ τὸν στερημὸ σου,
 Καὶ ὥστε ζῶ καὶ βλέπω σε πάντα νᾶμαι δικός σου. . . . :

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α'.

Τὸ πρῶτον πρᾶγμα τοῦ βιβλίου ἐτοῦτου νὰ ἠξεύρης,
 Τὴν ἀφορμὴν θέλω νὰ πῶ, γύριψε νὰ τὴν εὗρης,
 Τὸ πῶς ὁ δούκας ὁ Θεσεύς πάγει ἔς ταῖς Ἀμαζόναις,
 Νὰ ἔξεικλήσῃ τ' ἄδικον ὀπώλαμαν ἐκεῖναις,
 Καὶ πῶς τὴ Σίθειαν ἔφθασε μὲ στόλον μέγα τόνον,
 Πολλὰ φρικτὸν καὶ δυνατὸν, οὐδὲ σᾶς λέγω πόσον.
 Ἀρματωμένους ἄρχοντες, ἄνδρες φρικτοὺς στρατιώταις,
 Καὶ φρόνιμους καὶ εὐγενεῖς μὲ τὰυτον πῆρε τότες. . . .

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β'.

Τοῦτο τὸ δεύτερον δηλοῖ τὸ στρέμα ὅπου πῆκεν,
 Ἀπὸ τὴν Σήθειαν ὁ Θεσεύς, καὶ πῶς τὸν τόπ' ἀφῆκε. . . . :

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Γ'.

Αὐτὴν τὴν τρίτον βιβλίον γὰρ ὁ ποιητὴς ἀφίνει
 Τοῦ Ἄρη τὰ καμώματα, τοῦ ἔρωτος ἀρχίζει.
 Κ' ἐκ τῆν Ἐμήλιαν τὴν λαμπρὴν, τὴν κοκκινοδροσάτην,
 Θέλει νὰ πῆ πῶς ἔσφαξεν, καὶ σφάγησαν ἐξ αὐτῆν
 Οἱ δύο στρατιῶταις οἱ καλοί, ποῦσαν φυλακεμένοι,
 Κ' ἐκ τῆν ἀγάπην καίονταν, κ' ἦσαν πολλὰ θλιμμένοι . . .

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Δ'.

Τὸ τέταρτον δηλοῖ καλὰ τὸν μισεμὸν τ' Ἀρκήτα,
 Πῶς μὲ καιρὸν πολλὰ σκληρὸν ἐκίνησε τὴν στρατά . . .

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ε'.

Ὁ Ἄρης ποῦχ' ἀναπαυθῆ πολλὰ καὶ βάρυνέ του,
 Ἐσέβην εἰς τοῦ Παλαμίων, ἐγνίασ' τὰ σώθικά του . .

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΣΤ'.

Τοῦτο τὸ ἕκτον γὰρ βιβλίον εἰς τὴν ἀρχὴν μᾶς δείχνει,
 Τὸ πῶς ἀγάπη πήκασι οἱ δυὸ μὲ καλοσύνην,
 Καὶ πῶς ἐπορευόντησαν μὲ πλοῦτον καὶ μὲ δόξαν,
 Καὶ ταῖς χαραῖς ποῦ ἔκαμαν, καὶ τὰ κακὰ ἐδιώξαν . . .

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ζ'.

Βίβλος γὰρ ἡ ἕβδομος δείχνει τὴν συντυχίαν,
 Ποῦ ὁ Θεοὺς ἐσύντυχεν ἔς ὄλην τὴν ἀρχοντίαν . . .

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Η'.

Βίβλος γὰρ ἡ ὄγδοος ὁμοῦ ὁμπρὸς μᾶς δείχνει
 Τὸν πόλεμον ποῦ ἄρχησαν μετὰ μεγάλην τέχνην,

Τὸ σύγκρουσμα τὸ ἄγριον καὶ τὸ σκληρὸν καὶ μέγα
 Ποῦ ἔπαικαν οἱ βασιλεῖς, καὶ ὅλους πῶς τοὺς ἐλέγαν . . .

Υ Π Ο Θ Ε Σ Ι Σ Θ'.

Βίβλος γὰρ ἡ ἔννατη μᾶς δείχνει καὶ διαγράφει
 Τὸ πῶς τὸ νίκος ἔχωντα Ἀρκήτας ἐκ τὴν μάχην,
 Ἀπὲ τὸν ἵππον ἔπεσε, καὶ τὴν μεγάλη ὁδύνη,
 Ὄπου ἔχεν ὁ καλὸς Θεσεύς, καὶ ὅλοι οἱ μεγιστάνοι . . .

Υ Π Ο Θ Ε Σ Ι Σ Ι'.

Βίβλος γὰρ ἡ δέκατη τὰ ξόδη ποῦ ἐποίησαν
 Οἱ βασιλεῖς εἰς ἐκεινοὺς ὀπου θανατωθῆκαν.

Υ Π Ο Θ Ε Σ Ι Σ ΙΑ'.

Βιβλίον τὸ ἐνδέκατον πῶς ἡ ἑμῆλια μόνε
 Παρηγγελία ἐξετέλειωσε μετὰ τὸν Παλαμῶνε.

Υ Π Ο Θ Ε Σ Ι Σ ΙΒ'.

Εἰς τοῦτο τὸ δωδέκατον βιβλίον μᾶς δείχνει
 Ὁ ποιητὴς τὸ ὑστερίαν, καὶ δίδει μᾶς ἀντήχει,
 Πῶς καὶ διὰ τίνος ἀφορμὴ ἀφήκασι τὴν θλίψιν.
 Τοῦ νέου, ποῦ ἀπόθανε, τίποτε καὶ μὴ λείψη . . .

Χάριν περιεργείας μετατρέπομεν καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Πρώτου Βι-
 βλίου, εἰς πολιτικούς γεγραμμένου στίχους.

Ἀδελφαίς Δεκαστάλαις ὀπου ἀπάνω στ' ὄρος
 Τοῦ Λήκονα ἠναπέθεστε μεθ' ἠμαρῖα μεγάλη,
 Τριγύρου τῆς Γοργόνιας, τῆς βρύσης τῆς ὥραιας,
 Ὄπου' τὰ δένδρα τᾶμορφα καὶ τῶν δαφνῶν τὰ φύλλα,
 Ὄπου πολλὰ τὰ ρέζεται ὁ φοῖβος καὶ ἀγαπᾶ τα.
 Ὄαφρῶ καὶ ἐγὼ καὶ στολιστῶ ἀπαυτ' ἀ μ' ἀγαπᾶτε.

Λοιπὸν ἀκούσατε καὶ μὲν τοῦ παρακαλεσμοῦ μου,
 Καὶ δότ' ὧς πρέπει δύναμι, γνῶσι τοῦ λογισμοῦ μου.
 Εἰς ὄρεξ' ἤλθέ μου λοιπὸν διὰ στίχου γιά νά γράψω,
 Πολλά παραπονετικά ἱστορία παλαιά,
 Τόσα κρυμμένη βρίσκετον μετὰ πολλοὺς τοὺς χρόνους.
 Ὅτι κανένας παιητῆς οὐ φαίνεται νά λέγη,
 Οὐδ' εἰς βιβλίον, οὐδ' εἰς χαρτί οὐδ' εἰς κανέναν τρόπον.
 Λοιπὸν δότε μου δύναμιν ὁ κόπος μου μὴ σφάλῃ,
 Ὅσοι τὴν 'κούσουν καὶ ἰδοῦν καὶ ὅσοι τὴν διαβάσουν.
 Μὲ ὄρεξι καὶ πεθυμιά νά τὴν ἐξετελειώσουν . . . (1)

"Ἄν οὐχὶ προγενέστερον, σύγχρονον τοῦλάχιστον τῷ ἐκδότῃ
 τῆς Θεσιίδος, δυνάμεθα νά θεωρήσωμεν τὸν ποιητὴν τοῦ Ἀποκό-
 που, ὅστις ὠνομάζετο Μπεργαῆς, καὶ ἦτο πιθανῶς Κύπριος τὴν
 πατρίδα, ὡς ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος δείκνυται.

Α Π Ο Κ Ο Π Ο Σ

Ἐρέλιμος κατὰ πολλὰ διὰ τοὺς κοπιασμένους,
 Λιμένας ὁ σωτήριος εἰς τοὺς ἀπεγνωσμένους.
 Καλότυχος ποῦ στοχαστῆ τὰ ὅσα περιέχει,
 Διατὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν βουλὴν δὲν θέλει εὔγει. (2)

Ἀπικόπον τοῦ Μπεργαεῖ
 Ῥῆμα λογιωτάτη,
 τὴν ἔχουσιν οἱ φρόνιμοι
 πολλά ποθεινοτάτη. (3).

1) Χάριν τῶν βιβλιοφίλων σημειῶ, ὅτι ἡ σπανιωτάτη αὕτη ἐκδοσις ἀποτελεῖται ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων εἴκοσι τριῶν καὶ ἡμίσεως ἄνευ σελιδαριθμῆσεως, ἢ σελίδων τὸ ὅλον 370, χωρὶς τοῦ προμετωπίου, σχήματος δὲ κοινοῦ ὀγδόου.

2) Οὗτός ἐστιν ὁ τίτλος τῆς ἐν Βενετία τῷ 1667 ἐκδόσεως, ἣν ἔχω ὑπ' ὄψιν.

3) Εἰς μετατύπωσιν φέρεται οὕτω τὸ πρῶτον διόστιχον
 Ἐπικόπον τοῦ Μπεργαῆ
 Ῥῆμα λογιωτάτου.

Μίαν Ἀποκόπου ἐνύσταξα
 νὰ κοιμηθῶ ἐθυμήθην,
 ἦθεκα στὸ κρεβάτιν μου
 κ' ὕπνον ὑποκοιμήθην.
 ἔφάνισθη μου κ' ἔτρεχα
 εἰς λειβάδιν ὠραιωμένον,
 φαριν ἐκαθαλίκευγα
 σελλογαλινωμένον.
 Κ' εἶχα τὴν ζωσίν μου σπαθίν,
 στὸ χέρι μου κοντάριν,
 σωτμένας ἤμουν ἄρματα.
 σιγίταις καὶ δοξάριν.
 Κ' ἐράνη μου δι' ἐδίωχνα
 μὲ θράσος ἐλαφίνα
 ὠραις ἐκοντοστέκετον,
 καὶ ὠραις μὲ βίαν ἐκίνα.
 Προυνὸν τοῦ τρέχειν ἤρχισα,
 Τάχο νὰ ἐάλω χέρα,
 *Ἐτρεχα ὥστε καὶ τζάκισε
 Τὸ σταύρωμα ἡμέρα.
 Κ' εὐθύς ἀπὸ τὰ μάτιά μου
 Ἐχάθηκεν τὸ λάριν,
 Καὶ πῶς καὶ πότε χάθηκεν
 Ἐξαπορῶ τὸ γράφειν.
 Λοιπὸν τὸ τρέχειν ὄπαισα
 Οὔτως καὶ τὸ σπουδάζειν,
 Καὶ τὸ ξετρέχειν τ' ἄπιαστον
 Καὶ τὸ φαριν κολάζειν.
 Καὶ ἀγάλι γάλι ἐπήγαίνα
 Σιγὰ σιγὰ περπάτουν,
 Τὸν κόσμον ἐξενίζομου,
 Τ' ἄνθη καὶ τὰ καλά του,

Καὶ πρὸς τὴν δαίτην ἔσωσα
 Στοῦ λεβαδίου τὴν μέσην,
 Κ' ἤρα δέντρον ἐξαιρετόν,
 Καὶ ὠρέχθη τῷ πεζεύσειν,
 Ἐπέξευσα εἰς τὸ δένδρον,
 Κ' ἔδεσα τ' ἄλογόν μου,
 Καὶ τάρματα ξεζώστηκα,
 Θέτω τα στὸ πλευρόν μου,
 Ὁ τόπος ὅπου ἐπέξευσα,
 Λέγω ἐκεῖ ὅπου ἔσταθην,
 Ἦτον τοῦ λειβάδιου ὄφαλός,
 Κ' ἦτον γεμάτος τάνθη.
 Τὸ δένδρον ἦτον τρυφερόν,
 Κ' εἶχεν πυκνὰ τὰ φύλλα,
 Εἶχον καὶ σύγκαρπον ἄθον,
 Καὶ μυρισμένα μῆλα,
 Καὶ μυριαρίφνητα πουλῖα
 Στὸν δένδρον φωλεμένα,
 Κατὰ τὴν φύσιν καὶ σκοπὸν
 Ἐλάλειν τὸ καθένα.
 Καὶ ἀπὸ τὰ κάλλη τοῦ δένδροῦ,
 Τὴν ἡδονὴν τοῦ τέπου,
 Καὶ τῶν πουλίων τὴν μελωδίαν,
 Καὶ ὅλημεροῦ τοῦ κόπου,
 Ὡς ἀπὸ βίας ἠκούμπησα,
 Τοῦ περὶ ἀνασάνω,
 Καὶ στοχαζόμεον τὸ δέντρον
 Εἰς τὴν κορφήν ἀπάνω.
 Καὶ φάνη με εἶδα ἐκάθετον
 Μελίσσιν φωλεμένον,
 Κ' εἶχε τὰ μέλι σύγκερον
 Πολόν, καὶ συνθεμένον.

Εὐθύς τ' ἀνέβην ὄρμησα
καὶ τὴν τροφὴν ὠρέχθην,¹
καὶ τὸ μελίσσι με θυμὸν
Ἀπὸ μακρὰ μ' ἐδέχθην.

Χάριν περιεργείας μεταφέρομεν καὶ τοὺς ἐξῆς στίχους 47 ἐν οἷς ὁ ποιήσας τὴν ἀλληγορίαν ταύτην Μπεργάης μνημονεύει τῆς καταλυθείσης ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐμᾶς ἦν ἡ πατρίδα μας,
Ὀποῦναι τὸ λογίριον,
Ὡς ἀπὸ φύσιν καὶ λοτρῶ
Ἐγεύγοντα τὸ ψάριον.
Κ' ὅπου τοῦ κόσμου τὴν στρατιάν
Ἐνίκησεν τὸ πάλιον,
Κ' ὅπου τοῦ κόσμου ἀφέντεψεν.
Τὸ μέρτικον τὸ κάλλιον.
Ἦτον καθρέπτῆς τ' οὐρανοῦ,²
Ἦτον τοῦ κόσμου εἰκόνα,
καὶ ὡσάν τὰ ζάρια ἐβαινεν
τὰ ἔζη, κράτειν τὸνα.
Ἦτον ἡ κρίσις τῆς σοφίας,
τῆς βασιλείας φεγγάσιν,³
Μάνα τῆς πλουσιότητος,
καὶ τῆς στρατιᾶς ἰππάριον.
Ἦτον ἀντίθετον σαμνίν
τῆς βασιλείας τῆς Ῥώμης,
καὶ τῆς ἀλαζονίας ἀγγιόν,
καὶ τῆς διπλῆς τοὺς γνώμης. (1)

1) Σύγκριται ὁ Ἀπόκοπος ἐκ διακοσίων ἑβδομήκοντα ἑννέα τετραστίχων ἢ τὸ ὅλον στίχων 446, ἐξ ὧν 558 ὁμοιοκατάληκτοι· εἰς τούτους δὲν συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ ἐν τῷ προμετωπίῳ δεκαπεντασύλλαβον τετραστίχον.

Μετὰ τὸν Ἀπόκοπον ἐθέλομεν καταγράψαι τὴν *Ῥημάδα* τοῦ Ἀπολλωνίου, ἐκδοθεῖσαν τῷ 1534 ἐν Βενετίᾳ· ἀλλὰ περὶ τοῦ στιχουργήματος τούτου οὐδένα ποιούμεθα λόγον, διότι ἄλλα μὲν τῶν ἀντιτύπων φέρουσιν ὡς ποιητὴν Κωνσταντῖνον τὸν Τέμενον γράψαντα κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1500 ἐν Χανίοις τῆς Κρήτης, ἄλλα δὲ Γαβριὴλ Κοντιάνου, μεταγενέστερον ἐκείνου· στερούμενοι ἀντιτύπου τῆς ἀνω μνημονευθείσης πρώτης ἐκδόσεως (1) δὲν δυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν εἰς τὴν κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ἀνατύπων αὐτῆς, ἣν ὑπ' ὄψιν ἔχομεν, καθότι, ὡς γνωστὸν, οἱ ἐν Βενετία ἐκδόμενοι ἐπρόντιζον νὰ μεταβάλλωσιν ἐκάστοτε καὶ γλῶσσαν καὶ στίχους διὰ νὰ γίνωται οὕτω μᾶλλον προσιτὰ τῷ ἐλληνικῷ λαῷ τὰ δι' αὐτὸν καὶ μόνον προωρισμένα ταῦτα βιβλία (2). Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Τέμενος ἔγραψε τὴν *Ῥημάδα* τοῦ Ἀπολλωνίου τῷ 1500, οἱ στίχοι αὐτοῦ θὰ ἦσαν ἀναμιξῆ ὁμοιοκατάληκτοι καὶ μὴ ὡς καὶ οἱ τοῦ Λειμενίτου Γεωργιλᾶ, καὶ τοῦ Κρητῆ Σαχλίκη, κατὰ καιροῦ; δὲ ἄλλοι, ὡς ὁ μνημονευθεὶς Κοντιάνος, μετέηγεχον ὅλον τὸ ποίημα εἰς ὁμοιοκαταληκτοῦντας στίχους.

Μετὰ τούτους ἔρχεται ὁ Ζακύνθιος Ζῆνος μεταφράσας διὰ στίχων ὁμοιοκαταληκτῶν τὴν Βατραχομουμαχίαν. Τῆς μεταφράσεως ταύτης τὸ προοίμιον ἔχει ὡς ἑξῆς.

Προτοῦ ν' ἀρχήσω δέομαι τὸν ὑψιστὸν τὸν Δία,
 Νὰ μ' ἀποστείλῃ βοηθοῦς ἔς τούτην τὴν ἱστορίαν,
 Ταῖς μούσαις ὅπου κατοικοῦν στ' ὄρος τοῦ Ἑλικῶνος,
 Γιατὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ λογαριάσω μόνος
 Μάχην τὴν πολυτάραχον τοῦ ἰσχυροῦ τοῦ Ἄργι,
 Ὅποῖος θεὸς λογίζεται καὶ θεῖον παλικάρι.

1) Ὁ Βρετὸς (Καταλ. Νεοελ. Φιλολ. Α' ἀριθ. 36) κατὰ λάθος λέγει, ὅτι ὁ Δουκάγγιος μνημονεῖ ἐκδόσεως τοῦ Ἀπολλωνίου ἐν ἔτει 1500, ἐνῶ οὗτος ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ταῦτο ἐγράφη «*Scripta anno 1500, ut auctor indicat sub finem præmatis.*»

2) Ὡς ἡ Ἐρωδιὰ τοῦ Χαρτάκη, ὁ Ἐρωτόκριτος τοῦ Κορνάρου κλπ.

Ὀλους λοιπόν παρακαλῶ (νάχετε τὴν ὑγεία σας)
 Εἰς νοῦν καλὰ νὰ θάλλετε, ν' ἀνοίξετε τ' ἀφθία σας.
 Νὰ 'κούσετε γιχτι ἀφορμὴν οἱ ποντικοὶ ἐπόικαν
 Στοὺς βορθακοὺς μάχην πολλήν, κ' εἰς πόλεμον ἐμπήναν,
 Κ' ἀνθρώπους ἐμιμήθησαν τοὺς παλαιοὺς τοὺς ἄνδρες,
 ('Ὡσάν τὸ λέγουν κι' ἄδεται), τοὺς φοβεροὺς γιγάντες.
 Ἐναν καιρὸν ὁ ποντικὸς ἰδρῆθην ἰδρωμένος,
 Γιατι τῆς γάτας ἔφυγε, κ' ἦτονε διψασμένος,
 Κ' εἰς λίμνην ἐκατάντησε τὴν δίψην του ναυγάλη,
 Καὶ τὸ πηγούνι του βρόξε με ὄρεξιν μεγάλη·
 Ὁ θόρθακας τὸν ἐρωτᾷ, ζέε μου ποῖος εἶσαι;
 Καὶ πόθεν ἦλθες ἐδαπᾷ; με μὲν' φιλίαν πῆσε.
 Εἶπέ μου τὴν ἀλήθειαν, τίς εἶναι ὁ γονή σου,
 Καὶ μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτε τὸ πῆσαν οἱ δικοὶ σου,
 Κ' ἂ σὲ γνωρίσ' ἀληθινὸν θεὸς ἔχει τὴν φιλία μου,
 Καὶ νὰ σ' ἐμπάσω νὰ ἰδῆς ὅλην τὴν κατοικία μου.
 Καὶ φιλικὰ χαρίσματα ἐγὼ νὰ σοῦ χαρίσω,
 Καὶ νὰ σὲ στρέψω (τάσσω σου) πάλιν ἐμπρὸς ὀπίσω,
 Τὴν λίμνην ταύτην ποῦ θωρεῖς ἐγὼ τὴν κυριεύω,
 Τοὺς βορθακοὺς ὁποῦνε ἐδῶ ὄλους τοὺς βασιλεύω.
 Φυσίγναθον με κράζουσι, νὰ πῶ καὶ τὸν πατέρα,
 Τίς εἶναι, ποῦ μ' ἐγέννησε, καὶ ποιὰ 'νε ἡ μητέρα.
 Πηλὸν τὸν ὁ οἰμάζουσι, καὶ κείνην ἴγρᾶσι,
 Οἱ δύο μ' ἀναθρέψασί με ἄλλα τοὺς παιδία. . . . (1)

Μετὰ ταῦτα ἔρχονται διάφορα στιχομυθήματα Λεορνάδου Φορ-
 τίου, Σιμεῶν τοῦ Καβάσιλα, Γεωργίου Χούμανου, καὶ ἄλλων, πε-
 ρὶ ὧν δὲν κάμνομεν λόγον, καὶ ἵνα μὴ γίνωμεν φορτικοὶ εἰς τὸν
 ἀναγνώστην, καὶ διότι δὲν προτιθέμεθα νὰ γράψωμεν ἱστορίαν
 τῆς ἑλληνικῆς ὁμοιοκαταλήκτου στιχομυθίας.

1) Ὁ Ζῆνος ἐγράψε διὰ στίχων καὶ « Κατορθώματα τοῦ Μεγάλου Ἀ-
 λεξάνδρου » τυπωθέντα ἐν Βενετίᾳ τῷ 1529· ἀλλὰ τοῦ σπανιωτάτου τού-
 του βιβλίου οὐδέποτε εἶδον ἀντίτυπον τι.

Διηγούμενος ὁ ἀπλοῦκός Κορωνάιος τὰ περὶ γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς Μερκούριου τοῦ Μπούα ἐνασμενίζεται νὰ ἐπιχρῆσῃ τὴν διήγησίν του μὲ τὸ ψιμύθειον τῆς τερατολογίας. Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης παραδίδει ταῦτα.

Διὰ τὸν σινιὸρ Μερκούριον ἄκουσον πῶς ἐσπάρθη.
 Ὀνειρον ὁ πατέρας του εἶδε δένδρον μὲ τ' ἄνθη,
 Κ' αὐτὸν ὁποῦ τὸ πότιζε ἠρώτα γιὰ νὰ μάθῃ,
 Κοντὰ στὸ δένδρον ἔσωσε, καὶ ἀποκάτῳ στάθῃ.
 Κ' εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δεντροῦ ἦτον πανώρηα βρούσι,
 Καὶ τρέχει καθημερινῶς, ποτὲ δὲν ἀπορρύσει.
 Καὶ τότες ἀκροστάθηκε καὶ ἤρχισε καὶ ἐρώτα,
 Ὄ; διὰ τὸ δένδρον ἤθελε τάχα νὰ μάθῃ πρώτα.
 « Ἐγὼ ξέρω καὶ ἀνθεῖ μηλιά προῦχου νὰ κάμῃ φύλλα,
 » Κ' ἀπὲκ' ὕστερα γίνονται τὰ μῆλα καὶ τὰ φύλλα,
 » Καὶ τοῦτο βλέπω τὸ δένδρον κ' ἔχει κερπούς καὶ ἄνθη,
 » Γιὰ τοῦτο σὲ περικαλῶ τίπατε τάχα μάθει. »
 Σὰν τὸν ἐρώτα μὲ σπουδὴν μέσα τοῦ ἀπεκρίθη,
 Κ' ἄκουσε τί τοῦ σύντυχε, καὶ τί τοῦ ἀποκρίθη.
 « Τοῦ δένδρου τὸ ἐρώτημα, ὁποῦ ζητεῖς νὰ εὔρησ,
 » Παιδί κάμνεις ἀρσενικόν, καὶ κάμε νὰ τὸ ξεύρησ,
 » Καὶ εὐγαλέ τον ὄνομα καὶ λέγε τον Μερκαύρη,
 » Καὶ ἀφηκροῦ τὰ λόγια μου, καὶ πιστεύε τα ποῦρι.
 » Τοῦ ὄνειρου τὴν ἐξήγησιν δὲν θέλω νὰ τὴν ξεύρησ,
 » Διατί ἂν ζῆς μετὰ καιρὸν ἀτός σου νὰ τὴν εὔρησ. »
 Καὶ τὸ παιδί ἐσπάρθηκε στὰν κόσμον ἐγεννήθη,
 Καὶ πάραυτ' ἀπὸ Θεοῦ τὴν χέραν εὐλογήθη.

Περὶ δὲ τῆς ἀνατροφῆς ἐξακολουθεῖ παραδίδων ταῦτα:

Δύο χρονῶν καὶ τριῶν μηνῶν ἔγινε τὸ παιδάκι,
 Κ' ἤβαλε χέρα κ' ἄρχιζε νὰ ὀμιλῇ δαμάκι.
 Θάνατος ἦλθε σύντομα κ' ἐπῆρε τὰν πατέρα,
 Καὶ τὸ παιδάκι ἔμεινε μόνον μὲ τὴν μητέρα.

Κ' ἀπὸ μικρόθεν καὶ μικρὸν τ' ἄλογον διὰ νὰ τρέχη
 Καὶ τὴν στρατείαν καθολικὰ ἡγάπα νὰ ξετρέχη.
 Τμητικ' ἀναθρέφεται καὶ φρόνιμα περπάτει,
 Καὶ τῶν γερόντων τὴν βουλήν σματὰ του εἴν ἐκράτει.
 Γερόντων ἔδιδε βουλήν, τοὺς νέους εἶχε φίλους,
 Κ' ἀποῦ τὰ ζάρια παίζουσι τοὺς εἶχε σάν τοὺς σκύλους.
 Τὰ καπηλεῖα ἔφευγε, τὰ ζάρια δὲν τὰ θέλει,
 Τὰ λόγια του ἦσαν φρόνιμα, γλυκεῖα σάν τὸ μέλι.
 Ἡ εὐγένεια τὸν ἤφερε σάν νάχεν ἔχει πρᾶξιν,
 Κ' αὐτὸ τὸ περιπάτημα τό 'κᾶμνε μὲ τὴν τάξιν.
 Εὐμορφος ἦτον στὸ κορμί καὶ καλοσυνθεμένος,
 Καὶ ὄλος ἐν' ἀληθινὰ εὐμορφοκαμωμένος,
 Πανέμορφος, πανέμνηστος, πανευγενής, ὠραῖος,
 Ἐκλαμπρος καὶ περίχαρος, καὶ φρόνιμος ὁ νέος.

Ἄρα ἡ παντοδύναμος τῆς εἰμαρμένης χεὶρ ἀρπάσῃ καὶ εἰς ἔξο-
 χὸν τινα περιωπὴν ἀναβιδάσῃ ἐν ἄτομον σπουδαῖαι καταβάλλον-
 ται μέριμνα εἰς ἐξερεύνησιν τοῦ προτέρου αὐτοῦ βίου, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ μυθολόγοι χρονογράφοι σοφιστικῶς ἀνακαλύπτουσι τὴν προ-
 αγγελθεῖσαν ἐμφάνισιν τοῦ ἥρωος δι' ἀστραπῶν, κομητῶν, σεισμῶν,
 καὶ ἄλλων τερατωδῶν διοσημείων· μὴ ἀρκούμενος δὲ εἰς τοῦτο ὁ
 βιογράφος κομπορρημονῶν προσπαθεῖ νὰ ἐξασθενήσῃ τὸ περιβάλλον
 τὰ ὀνόματα πάλαι ἠρώων ἀθάνατον φῶς, νομίζων ὅτι λαμπροτέραν
 οὕτω καθιστᾷ τὴν ἐφήμερον μαρμαρυγὴν τοῦ ὑμνουμένου ἥρωος.
 Ὅσακις μέλιστα τύχη καὶ ὁ ἥρωος τῆς ἡμέρας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν
 σπλάγχων τοῦ λαοῦ, τερατώδεις περὶ αὐτοῦ ἐξυφαίνονται διη-
 γήσεις, καὶ μετὰ περιφρονήσεως μνημονεύονται προγενέστεραι ἀρε-
 ται καὶ ἀνδραγαθήματα· ἡ ἀξία τοῦ ἥρωος ἐκείνου δύναται νὰ
 φθάσῃ καὶ εἰς τὴν ὑπερτάτην αὐτῆς περιωπὴν, τὸν φθόνον, πλὴν
 ἢ ἀκατανόητος ἐκείνη παλιρροία, ἡ καλουμένη λαός, καὶ διωκό-
 μενον καὶ θανατούμενον ἀνακhrύττει αὐτὸν μέγαν. Οἱ ἐπερχόμενοι
 ἀπαθέστερον ζυγίζοντες; παρελθούσας ἀρετὰς καὶ κακίας; δύνανται

Μερκούριος ὁ Μπούας, ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἐν Ναυπλίῳ (1). Κόμιδῃ νέος ἀπορφανισθεὶς πατρός, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν φιλοστόργου ἀνατρέφει μῆτρὸς, ἀπῆλθεν εἰς Βενετιάν ἵνα ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου τασσόμενος ἐρβύτερον εἰς τὸν πολεμικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα παράσχη στάδιον. Ἔνεκεν ἀτομικῆς ἰκανότητος, ἧ καὶ χάριν πατραγαθῶν, ἀσμένως δεξιωθείς καὶ τεγράφῃ ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Δημοκρατίας μισθοφορούντων Ἑλλήνων. Ὁ χρόνος δὲν ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, λεπτομερῶς ἄλλως τε περιγράφοντος τὴν ὑπὸ τῆς Γερουσίης δεξίωσιν καὶ ἀνάρρησιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ κπετάριου. Νομίζομεν δὲ, ὅτι ὁ διορισμὸς τοῦ Μερκουρίου, ὡς ἀρχηγοῦ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν, ἐγένετο περὶ τὸ ἔτος 1495.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην Κάρολος Η' ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας εἰσβαλὼν εἰς Ἰταλίαν εἶχε καθυποτάξει πολλὰς χώρας, καὶ ἰδίᾳ τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως, ἐφ' οὗ διῆσχυριζέτο κληρονομικὰ δικαιώματα, ὡς ἀπόγονος τοῦ Ἀνθηγαυικοῦ οἴκου (quod ad se jure haereditario spectaret). (2) Ἡ Βενετία μὴ ἰδοῦσα μ' εὐμενὲς ὄμμα τὴν ξενικὴν εἰσβολήν, παντοιοτρόπως ἐνήργησε πρὸς ἀποτροπὴν μεγαλειτέρων κινδύνων. Μεγάλῃ κατὰ Καρόλου συνήφθη συμμαχία, καὶ ὁ στρατὸς τῶν συμμάχων, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μαρκεσίου τῆς Μαντούης, ἔδραμε καὶ κατέλαβε κατὰ ἰούλιον τοῦ 1495 τὰ περὶ τὸν ποταμὸν Τάρων, πρὸς παρεμπόδισιν τοῦ βασιλέως σπεύδοντος ἵνα ἐπιστρέψῃ εἰς Γαλλίαν, μετὰ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ ἀμαχητὶ σχεδὸν συλληχθείσας δάφνας. Μεταξὺ τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ ὑπῆρχον μισθοφοροῦντα τῇ Δημοκρατίᾳ καὶ τὰ ἐξ Ἑλλάδος τάγματα τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικοῦ, διοικούμενα ὑπὸ Θεοδώρου Παλαιολόγου, Δημητρίου Λασκάρεως τῶν Ζακυνθίων, καὶ τοῦ ἐν λόγῳ Μερκουρίου Μπούα. Ἡ Γαλλικὴ ἐμ-

(1) Τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του δὲν λέγει ὁ Κορωναῖος· κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ὁ Μερκούριος ἦτο υἱὸς Πέτρου ἢ Θεοδώρου Μπούα, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος.

2) Bembi, Historia Rerum Venetiarum, libr. ii.

προσθοφυλακή διοικουμένη υπό τοῦ Ἰωάννου Ἰακώβου Τριούλτζη, ἐπεχείρησε τότε τὴν κατάληψιν τοῦ χωρίου Γερόλα, τρία μίλια ἀπέχοντος τοῦ Φορνόβου. Τὸ Ἑλληνικὸν ἱππικὸν ἐπιπεσὸν οὐ μόνον ἐμπόδισε τὸν στρατηγὸν τοῦ Καρόλου νὰ τοποθετηθῆ ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ μετὰ μεγάλων ζημιῶν μακρότερον ἀπέδιώξε. Τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο τῶν ἑλλήνων ἀφηγεῖται ὡς ἔξῃς ὁ Βενετὸς Πέτρος Βέμβος: « ea intellecta re, imperator (ὁ μαρκέσιος τῆς Μαντούης) Graecos equites sexcentos praemisit, qui eos impedirent; ipse cum equitum firmiorum agmine illis praesidio est subsecutus; Graeci velocitate sua usi, ubi primos venientes conspexerunt, in eos impetu facto, praelioque commisso, universos repulerunt; repulsos usque ad castrorum munitiones consecuti, complures eorum occiderunt, complures captivos fecerunt; uno suorum tantummodo amisso, quem parvi tormenti pila et vallo missa trajecerat. Eo mortuo, captivos prope omnes interfecerunt, capitaque abscissa in castra revertentes attulerunt circiter quadraginta. Triultius sibi suisque meritum extremum in jugum se se raepit» (1).

Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἐκείνην ἐφονεύθη Ἰσαάκιος Λάσκαρις, ὁ πατὴρ τοῦ ἀρχηγοῦ Δημητρίου (2).

Μετὰ τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο οἱ Ἕλληνες συσσωματωθέντες μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ ἐν Φορνόβῳ ἐπέπεσαν κατὰ τῶν Γάλλων, καὶ ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν. Ἐκτὸς τῶν Ἰταλῶν ἱστορικῶν Βέμβου, καὶ Γκισάρδινη, καὶ ὁ χρονογράφος τοῦ Καρόλου Η' Φίλιππος Κομίνης ἀποδίδει δίκαιον σεβασμῶ φρόνον εἰς τὴν ἀνδρείαν τῶν ἑλλήνων ἱππέων (3).

1) Bembi, Rerum Venetiarum Historia, lib. ii.

2) Χιώτου, Ἀπομνημονεύματα Ζακύνθου. Β', σελ. 315.

3) Delle Memorie di Filippo Comines. Milano 1623. σελ. 499, 506, 509, 513.

Κατὰ τὸν Κορωνάϊον, εἰς τὰς μάχας ταύτας, ὅπου Ἦτον ἀλόγων βρουχισμὸς, καὶ κτύπος τῶν ἀρμάτων, Κ' ὄχλος πολὺς καὶ ταραχὴ εἰς ὄλον τὸ φουσατόν, ὑπὲρ πάντας τοὺς Ἕλληνας ἀνεδείχθη ὁ Μερκούριος, ὅστις καταδιώκων τὸν Κάρολον ἐπλήρωσεν αὐτὸν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ἤχμαλώτισε τὸν δούκα ντὲ Μπορπόν, εἴκοσι βήματα ἀπὸ τοῦ βασιλέως (1). Κατὰ τὴν ἐν Φορνόβω μάχην ἐκυρίευσεν ὁ Μπούας καὶ μίαν Γαλλικὴν σημαίαν, ἣν ὁ Κορωνάϊος ἐξαιρεκονίζει ἐν τέλει τοῦ πρώτου ἄσματος.

Ὁ Κομίνης διηγεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Φορνόβω μάχην εἰς Μπούας, πιθανῶς συγγενὴς τοῦ Μερκουρίου, ἐφρονέυθη τὴν δὲ κεφαλὴν τούτου ἀποκόψαντες οἱ Ἕλληνες ἐπέθηκαν εἰς σημαίαν καὶ ἔφερον εἰς τὸν ἀρχηγόν των, ὅστις τοῖς ἔδωκεν ἐν δουκάτον. (2).

Μετὰ τὴν ἐν Φορνόβω νίκην ὁ συμμαχικὸς στρατὸς ἐπῆλθε κατὰ τῆς Νοβάρας, ὅπου κατακλεισθεὶς ὁ Λουδοβίκος δούξ τοῦ Ὀρλεάνς (3) στενῶς ἐπολιορκήθη. Καὶ εἰς τοὺς ἐνταῦθα κατὰ τῶν Γάλλων συγκροτηθέντας πολέμους οἱ Ἕλληνες στρατιῶται, καὶ ἰδίως οἱ ὑπὸ τὸν Μερκούριον δὲν ἔλειψαν δι' ἀνδραγαθημάτων νὰ τιμῆσωσι τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, φονεύσαντες πεντακοσίους, καὶ αἰχμαλωτίσαντες τριακοσίους, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Μπονσινιὸρ Σασονάγιαν μετὰ τῆς σημαίας του, ἣν ὁ Κορωνάϊος ἐξαιρεκονίζει ἐν τέλει τοῦ δευτέρου ἄσματος.

1) «Il Bastardo di Borbon fu fatto prigioniero non più lontano dal ré di venti passi, et condotto nell' essercito de nemici» (Comines, σελ. 514. Βλέπε καὶ Βέμβον, lib. ii.

2) «Li Stradiotti, ne quali s'erano abbatuti ne havevano ammazzato uno, nominato Bue, cui havendo tagliata la testa, et quella appessa ad una banderola la portarono al Proveditor loro per haverne un ducato» αὐτ. σελ. 429.

3) Περὶ τοῦ δουκὸς τοῦ Ὀρλεάνς, ὃν ὁ Κορωνάϊος καλεῖ ντὲ Ριένς, ἐστὶν ἑλληνίζων τὸ τῶν Ἰταλῶν d' Oriens, βλέπε Comines, lib. VIII.

Ἡ ἐν Νοβάρᾳ Γαλλικὴ φρουρὰ ἀποδεκατισθεῖσα ὑπὸ τῶν πο-
λέμων καὶ τοῦ λιμοῦ, ἠναγκάσθη ἐν ἀποχωρήσει διὰ συνθήκης,
συνομολογηθείσης μεταξὺ Καρόλου καὶ τοῦ μαρκεσίου τῆς Μαν-
τουῆς (40 Ὀκτωβρίου 1495).

Κύριος γενόμενος τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ὁ Κάρολος Η΄
ἀπερχόμενος τῆς Ἰταλίας ἐγκατέλιπε τοποτηρητὰς του ἐν μὲν
Νεαπόλει τὸν κόμητα Γιλβέρτον Μομπεσιῆ (Montpensier) μετ' ἐπι-
τόλον ἀντιβασιλέως, ἐν Καλαυρία τὸν Aubigny, τὸν Βιργίλιον Ὀρ-
σίνην (degli Orsini), καὶ ἄλλους, ὡς στρατιωτικούς ἢ πολιτικούς
διοικητὰς τοῦ κατακτηθέντος Βασιλείου (βράμει τῆς Ἀνάπολης).
Μετὰ τὴν ἐν Φορνόβω μάχην Φερδινάνδος Β΄ ἐκπτώτος βασιλεὺς
τῆς Νεαπόλεως (1), βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν καὶ τῶν Ἐνε-
τῶν, ἀποβίβασθεις εἰς Καλαυρίαν ἀπέδιώξε τὸν γάλλον τοποτη-
ρητὴν Ὀβιγνύ, καὶ εἶτα ἐλθὼν κατὰ τῆς Νεαπόλεως, μετ' ἐπιτυ-
χείς τινὰς νίκας, κατέλαβε τὸν πατρικὸν θρόνον.

Εἰς τοὺς πολέμους ἐκείνους ἔλαβον μέρος ὑπὸ τὸν ἀρχιστρά-
τηγον τῆς ἐνετικῆς Δημοκρατίας Φραγγίσκον τῆς Μαντουῆς, καὶ
οἱ Ἕλληνες στρατιῶται, διαπρίψαντες, ἰδίως εἰς τὴν ἐν Τέλα (A-
tela) μάχην καὶ πολιορκίαν τῶν ὑπὸ Μομπεσιῆ Γάλλων (1496.)
Ὁ ἱστοριογράφος Γκισαρδίνης μνημονεύει ὡς ἐξῆς τῶν ἀνδραγαθη-
μάτων τῶν ἐλλήνων στρατιωτῶν, « *corrento massimamente per
» tutto gli Stradiotti de Vinetiani, i quali presono molti Fran-
» cesi.* » (2) Ὁ δὲ Κορωνάιος μόνον τ' ἀνδραγαθήματα τῶν ὑπὸ
Μερκούριον ἐλλήνων ἱππέων ἐξιστορῶν, ἀναφέρει, ὅτι ὁ Φερδι-

1) Κατὰ λάθος ὁ Κορωνάιος λέγει, ὅτι μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς
του Φερδινάνδου πρώτου, ὁ Φερδινάνδος Β΄ μὴ ἀνεχόμενος νὰ βλέπῃ τοὺς
Γάλλους ἐπὶ τοῦ πατρικοῦ θρόνου ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτῶν ἐνῶ ὁ μὲν
Φερδινάνδος ἀπέβίωσε τὴν 25 Ἰανουαρίου 1494, ὁ δὲ Κάρολος Η΄ κατέ-
κτησε τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως τὸ ἐπόμενον ἔτος, βασιλεύοντος ἤδη
Φερδινάνδου τοῦ Β΄.

2) Περὶ τῆς ἐν Τέλα μάχης βλ. Comines, Commentari σελ.
555—9. Bembi lib. III. Guicciardini, tom. I, lib. III.

νάδος εὐγνωμοῶν δι' ὅσας οὗτος τῷ παρέσχεν ἐξειδικασμένας ὑπὲρ
 ρεσίας, τὸν ἀνηγόρευεν ἰππότην, δωρησάμενος αὐτῷ χρυσοῦν πε-
 ριδέραιον (κολαίναν), καὶ τὴν ἐπικαρτίαν μιᾶς χώρας. Ἐν τέλει
 τοῦ τρίτου ἄσματος ὁ ποιητῆς ἐξοικονίζει καὶ μίαν σημελίαν κυ-
 ριευθεῖσαν ὑπὸ Μερκουρίου ἀπὸ τῶν ἐν Νεαπόλει Γάλλων.

Μόλις εἶχε περαιωθῆ ὁ ἐν Νεαπόλει κατὰ τῶν Γάλλων πόλε-
 μος, καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας στρατιώτας νέον ἠνοίγετο στάδιον δό-
 ξης ἐν Τοσκάνῃ. Ἡ Πίζα ἐνοχλουμένη ὑπὸ τῶν Φλωρεντινῶν, ἐπε-
 κλήσθη τὴν βοήθειαν τῆς Ἑνετι ἢ Δημοκρατίας, καὶ ὀτακόσιοι
 Ἕλληνες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Θωμᾶ Ζήνου (Τομάου Τζέ) (1) ἐστά-
 λησαν εἰς βοήθειαν αὐτῆς. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ τὸ ἐκ τρι-
 κοσιῶν Ἑπειρωτῶν σῶμα Μερκουρίου τοῦ Μπούα. Διέπρεψαν καὶ
 τότε οἱ Ἕλληνες συνεχεῖς ποιεῦντες ἐκδρομὰς, καὶ πολλαχῶς πα-
 ραβλάπτοντες τοὺς Φλωρεντινοὺς (2). Μεταξὺ δὲ τῶν ἀνδραγα-
 θημάτων μνημονεύεται καὶ τὸ ἐξῆς· ἐκδρομὴν ποιήσας ὁ Μπούας
 εἰς Πιορπίνον ἐφόνευσε καὶ ἤχμαλώτισε πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν. Ὁ
 στρατηγὸς τῶν Φλωρεντινῶν κόμης Νοῦτσος μετὰ τρισχιλίων
 στρατιωτῶν παρεφύλαττεν εἰς Σάντα-Ρέγουλαν ἵνα ἐπιπέσῃ κατὰ
 τοῦ Μερκουρίου ἐπιστρέφοντος μετὰ τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῆς ἐκ-
 δρομῆς.

Λοι τὸν ἀφοῦ, σωσε συμὰ Μερκούριος ἀνδρεῖος,
 Τῶν Φλωρεντινῶν ὁ στρατὸς εὐθὺς ἔλεινε κρύος,
 Κ' ὡσὰν οἱ λύκοι ποῦ γουριοῦν πότε νὰ θροῦν νὰ φᾶσι,
 Καὶ σὰν ἰδοῦν τὸν λέοντα δὲν ἔχουν ποῦ νὰ πᾶσι,
 Ἄλλ' ὡς καλάμι τρέμουσι καὶ τὴν ζωνὴν τους χάνουν,
 Κ' ἄλλο δὲν ἀναμένουσι μὴν ὅτι ν' ἀποθάνουν.

Ἰποκριθεὶς φυγὴν, ἐξέβαλε τὸν στρατὸν δύο μίλια, καὶ τότε
 ἐπιπεσὼν κατεστῆντριψε καὶ κατηράνισε αὐτόν, φονεύσας καὶ αἰχ-
 μαλωτίσας πολλοὺς· δεκατέσσαρες μόνον ἐκ τῶν τριῶν χιλιά-

1) «Zenus cum Gracis equitibus», Bembi, lib. IV.

δων περιτωθέντες ἔφθασαν φεύγοντες εἰς Φλωρεντίαν. Μεταξὺ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἦτο καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐλαφροῦ ἵππικοῦ κόμης Τσετζίνιας.

Ἐπερεκθειάζων ὁ Βέμβος τὴν ἀνδραγαδίαν τῶν Ἑλλήνων λέγει: « omnibus autem ex utilitatibus, quas quidem classis exercitusque reipublicae in medium ejus belli contulit, eae crebriores neque postremae fuerunt, quae ab Graecis sunt equitibus profectae; nam et praedae saepe ingentes abactae ab illis sunt, et plurimi commeatus intercepti, et hostium turbata audacia, atque celeritate consilia; quodque magis mirum videbatur, castella quoque ab iis nonnulla capta; caedes vero pluribus locis factae: ut laudari et bene de republica meriti existimari jure possent.» (1).

Τὴν ὑπὸ Κορωνάου περιγραφομένην ἐκδρομὴν (κουρατίαν) εἰς Πιομπένο, ἀναφέρει καὶ ὁ Γκισαρδίνης: « trecento de Stradiotti, che havevano fatta una cavalcata in Voldera » (2).

Διαρκοῦντος τοῦ μεταξὺ Πιζαίων καὶ Φλωρεντιῶν πολέμου, ὁ δουξ τοῦ Μιλάνου Λουδοβίκος Σφόρτιος ἄπιστος καὶ ἐπίβουλος δειχθεὶς πρὸς πάντας τοὺς ἡγεμόνας, κατ' ἐξοχὴν δὲ πρὸς τὴν Ἑνετικὴν δημοκρατίαν, διήγειρε τὴν δικαίαν αὐτῆς ἀπέχθειαν ἕνεκεν ὅμως τῆς ἐπαπειλούσης τὴν Λομβαρδίαν καταγίδιας διὰ τὰς ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Μιλάνου ἀξιώσεις τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Καρόλου II', ἡ Βενετία ἀναβαλοῦσα εἰς ἀρμυδιωτέραν περίστασιν τὴν κατὰ τοῦ κακεντρεχοῦς Λουδοβίκου ἐκδίκησιν, διέταξε τὰ ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως στρατεύματα ἵνα μεταβῶσιν εἰς Λομβαρδίαν καὶ ὑπερασπισθῶσι τὴν χώραν κατὰ τῶν ἐπαπειλούντων Γάλλων (1497). Ἀρχιστράτηγος τῆς Δημοκρατίας ὠνομάσθη ὁ

1) Historia Rerum Venetiarum lib. III.

2) Istoria d' Italia libro III. — Εἰς τοὺς πολέμους τούτους διέπρεψε καὶ Δημήτριος Λάσκαρης Ζακύνθιος, ἡγούμενος διακοσίων Ἑλλήνων. Π. Χιώτου, Ἀπομνημ. Ζακύνθου, Β', σελ. 315—6.

Νικόλαος Ὀρσίνης (deg'i Orsini) κόμης τοῦ Πιτιλιανοῦ (conte di Pitigliano)· ὑπὸ δὲ τὰς διαταγὰς τούτου ἐτέλουν καὶ οἱ Ἕλληνες στρατιῶται· διοικούμενοι ὑπὸ Μερκουρίου τοῦ Μπούα, ἄρτι προβιβασθέντος ἀρχηγοῦ τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ (καπετάνιου στ' ἄλογα τὰ λιντζέρα). Ὁ στρατηγὸς τοῦ Καρόλου Ἰωάννης Ἰάκωβος Τριούλτζης (4), εἰσέβαλε τότε εἰς τὴν Λομβαρδίαν, πλὴν μετὰ μεγάλων ζημιῶν ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναστρέψῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας συνωμολόγησε τὴν 5 Μαρτίου 1497 ἀναχωρήν. Κατὰ τοὺς ἐν Λομβαρδίᾳ μεταξὺ Γάλλων καὶ Βενετῶν πολέμους, διέπρεψεν ὁ Μπούας ὅστις

Μὲ τὰ γουργά του τ' ἄλογα τοὺς ἔφθασε στὴν ὄραν,
Καὶ μετ' αὐτῶν πολέμησε, καὶ μέρος ἔξ' αὐτοὺς φύγαν,
Καὶ μὲ τρομάραν τὴν πολλὴν μέσα στὴν χώραν πῆγαν.
Ἄλλους ἐφρονεύσασι, καὶ ἄλλους σκλάβους πῆρην,
Καὶ ἄλλον πῆκαν ὄρφανόν, καὶ ἄλλην πῆκαν χήραν.

Ἐν μιᾷ τῶν μαχῶν ἐκείνων ὁ Μερκούριος ἤχημαλώτισε καὶ τὸν Μονσινιόρ Τζετζιλιον, ἓνα τῶν ἐξόχων τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ, κυριεύσας καὶ δύο σημαίας ἐξεικονιζομένης ἐν τέλει τοῦ Β' τμήματος.

Ὁ δούξ τοῦ Μιλάνου εἰς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Μπούα, ἐτίμησεν αὐτὸν ἱππότην, δωρησάμενος καὶ χρυσοῦν περιδέραιον.

Ἀποθανόντος Καρόλου Η' (7 Ἀπριλίου 1498) ἐξελέχθη βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ὁ δούξ τοῦ Ὀρλεάνς ὑπὸ τὸ ὄνομα Λουδοβίκος

4) Ἐπειδὴ πολλάκις μνημονεύει ὁ Κορωναιὸς τοῦ στρατηγοῦ τούτου σημειούσθω, ὅτι κατήγετο ἐκ Μιλάνου, καὶ πολλὰς ὑπηρεσίας προσήνεγκεν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας Κάρολον Η' καὶ Λουδοβίκον Ιθ'. Βιογραφίαν τοῦτου συνέγραψεν ὁ Ἰταλὸς Ῥοσμίνης «Istoria intorno alle militari imprese e alla vita di G. J. Triulzio, dal cav. Rosmini. Milano 1812, 2 vol. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ (Triulzi ἢ Triulzio), ὡσεὶ ἐλαμβάνω, συνώνυμον τῷ στρατηγῷ, ἀείπτου τραγοῦ τῆς γῆρας ἐστὶ ὁ Κορωναιὸς.

IB'. Άναβίς εις τὸν θρόνον ὁ Λουδοβίκος εὔρε τὴν ἐν Ἰταλίᾳ γαλι-
 λικὴν ἐπιφύροην κατεστραμμένην, διότι ζῶντος τοῦ προκατόχου
 εἶχον ἀπελευθερωθῆ αἱ ὑπ' αὐτοῦ κατακτηθεῖσαι χῶραι τῆς χερ-
 σονήσου. Εἰς τὸ δουκάτον τοῦ Μιλάνου ἐρύψεν ἐν πρώτοις τοὺς
 ὄρθαλμοὺς ὁ φιλοπόλεμος μονάρχης, ἀγορμὴν λαθῶν ἐκ τῶν ἐπ'
 αὐτοῦ κληρονομικῶν δικαιωμάτων τῆς μάτης του Βαλεντίνης Βι-
 σκόντη. Ἐνῶ δὲ οὗτος προητοιμάζετο διὰ τὴν κατὰ τῆς Λομβαρδίας
 ἐκστρατείαν, ἡ Ἑνετικὴ Δημοκρατὴ, ἵνα ἐλδικηθῆ τὴν ἀπιστίαν τοῦ
 Σφορτίου, συνωμολόγησεν ἀπόκρυφον συνθήκην, δι' ἧς ἀναγνωρίζουσα
 τὸν Λουδοβίκον IB' καὶ δοῦκα τοῦ Μιλάνου, ἐλάμβανε τὴν Κρε-
 μόναν καὶ ἄλλας τῆς Λομβαρδίας χῶρας. Ὁ Σφόρτιος ὀχυρώσας
 τὴν Ἀλεξάνδρειαν (Alessandria della Paglia), ἀνέθετο τὴν φρου-
 ραρχίαν εἰς τὸν Γαλεάτζον Σανσεβερίνον· ὁ Μερκούριος Μπούας
 δεχθεὶς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δουκὸς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Ἑλλήνων
 στρατιωτῶν ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰ πέριξ τῆς ἐν λόγῳ πόλεως.
 Κατ' Αὐγούστον τοῦ 1499 τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα ὑπὸ τὸν
 Ἰωάννην Τριούλτσιον, Λουδοβίκον δὲ Λιγνύ, καὶ Ἐσπεράρδον Ὁδριγνύ
 εἰσέβαλλον εἰς Λομβαρδίαν, καὶ ἐκυρίευσαν τὰ φρούρια τοῦ Ἀρά-
 τζου, καὶ Ἀνόνε· οἱ στρατοὶ τοῦ δουκὸς, καὶ ἰδίως οἱ ὑπὸ τὸν
 Μπούαν Ἕλληνες ἀντέστησαν γενναίως, καὶ συνεκρότησαν ἐπιτυ-
 χεῖς τινὰς ἀψιμαχίας· ἀλλ' ὁ φρούραρχος τῆς Ἀλεξάνδρειας ἀνάν-
 δρως φυγῶν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν Γαλλικῶν ὕπλων, παρέδωκεν
 ἀμαχητὶ τὸ φρούριον· τὸ παράδειγμα τοῦ δειλοῦ Σανσεβερίνου
 ἠκολούθησε καὶ ὁ ἕτερος στρατηγὸς τοῦ δουκὸς Μαλβέτζης· ἀπο-
 θάρρυνθεις οὕτω πᾶς ὁ στρατὸς διελύθη. Τότε ὁ Μπούας ὑπο-
 χωρήσας ἤλθεν εἰς Μιλάνον, καὶ συνώδευσε τὸν φεύγοντα Σφόρ-
 τιον μέχρι τῶν χωρῶν τοῦ αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας Μαξι-
 μιλιανοῦ, παρ' ᾧ εὔρεν ἄσυλον (Σεπτ. εμβ. 1499). Ὁ Κορωνάιος
 κατ' ἕκτασιν ἀφηγούμενος ταῦτα λέγει, ὅτι ὁ Μπούας ἐκτὸς
 τῶν ἄλλῶν ἐφόνευσεν εὐγενῆ Γάλλον, Κομεντάριον ὀνομαζόμενον,
 καὶ ἐκυρίευσε τρεῖς σημαίας, τὰς ὁποίας ἐξεικονίζει ἐν τέλει τοῦ
 ἔκτου τμήματος μετὰ καὶ τοῦ ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ στρατοπέδου.

Ἐν ἀρχῇ δ' ἐξείκονίζει μεγαλοπρεπῆ σημαίαν, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δούξ τοῦ Μιλάνου τῷ 1499, ὅτε τὸν ὠνόμασεν ἀρχηγὸν τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ.

Ὁ Λουδοβίκος γενόμενος κύριος τῆς Λομβαρδίας διώρισεν τὸν Τριούλτζην διοικητὴν τοῦ Μιλάνου. Ἄλλ' ὁ ἀνὴρμος Σφόρτιος δὲν ἔμενεν ἄεργος ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ στρατολογήσας Γερμανοὺς καὶ Ἑλβετοὺς, ἔχων καὶ τὸν Μερκούριον ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων Ἑλλήνων ἱππέων, διῆλθε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἐπα-
μένου ἔτους (1500) τὰς Ἄλπεις, καὶ διαπεράσας ἐπὶ πλοίων τὴν λίμνην τοῦ Κόμου, ἐγένετο κύριος τῆς ὁμωνύμου πόλεως. Ὁ Μπούας ἀπάρας ἐκείθεν διηυθύνθη κατ' εὐθείαν εἰς Μιλάνον, τὰ ὁποῖον ὁ Τριούλτζης πεφοβισμένος ἐγκαταλιπὼν ἔφυγεν. Ὁ Σφόρτιος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν πρωτεύουσάν του, ὁ δὲ Μερκούριος ἐν σπουδῇ ἐξῆλθεν εἰς καταδίωξιν τοῦ φεύγοντος στρατηγοῦ τοῦ Λουδοβίκου, ὅστις, ἕνεκα τῆς πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ Τικίνου, σωθεὶς ἐκλείσθη εἰς Μορτάραν. Στραφεὶς ὁ Μπούας ἐκυρίευσεν τὴν Παβίαν, καὶ τὸ Βιτζέβανο (Vigevano), ἔνθα πολλοὶ τῶν ἐχθρῶν ἐθανατώθησαν καὶ ἠχμαλωτίσθησαν. Ἐλθόντων καὶ τῶν στρατευμάτων τοῦ δουκός, ὁ Μερκούριος ἐπρότεινε τὴν κατὰ τῆς Μορτάρας ἐπιθεσιν, ἀλλ' οἱ Ἑλβετο-Γερμανοὶ ἀντιλέγοντες προσέ-
μησαν τὴν τῆς Νοβάρας στενωῶς πολιορκήσαντες τὴν ὄχυράν ταύτην πόλιν ἐκυρίευσαν αὐτήν, καὶ ὁ δούξ εἰσελθὼν νύχταρίσθησε τὰ μέ-
γιστα τὸν Μερκούριον, εὐγνωμονῶν διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν προσφερ-
θείσας ἐξειδικασμένας ὑπηρεσίας. Οἱ ἐν Μορτάρᾳ Γάλλοι ἐπισχυθέντες ἐξ ἐπικουρίας τοῦ στρατηγοῦ Λουδοβίκου Τρεμουίλ (De la Tremoille), καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ παραταχθῶσι πρὸς τοὺς νικητάς, κα-
τέφυγον εἰς τὴν διαφθοράν τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ δουκός Ἑλβε-
τῶν διὰ τοῦ ὑπὸ Κορωναίου λεπτομερῶς περιγραφομένου στρα-
τηγήματος· κατορθώσαντες τοῦτο, παρέλαβον τὸν ὑπὸ τῶν ἀθλίων ἐκείνων παραδοθέντα Σφόρτιον. Ὁ Μερκούριος, μετὰ τὴν προδοσί-
σιν τῶν συστρατιωτῶν του, ἀπελπισθεὶς περὶ σωτηρίας, ὤρ-
μησε μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν Ἑλλήνων, καὶ θύων καὶ ἀτολλύων

διέσχισε τὰ γαλλικὰ στρατεύματα, καὶ φεύγων ἦλθεν εἰς Μαν-
τοῦν μετὰ πέντε περιωθέντων ἐκ τῶν λεοντοκαρδίων τριακοσίων
συμπλομιστῶν του.

ὡς ἀστραπὴ π' ἀνατολῆς τρέχει νὰ πάη στὴν δύσιν,
Ποῦ ξερρίζονε τὰ δένδρα, σαλεύει καὶ τὴν κτίσιν,
Τοιουτοτρόπως ὤρμησε μετὰ τὴν συντροφίαν του.
Μερκούριος ὁ θαυμαστὸς κ' ἔγλυσε τὴν ὑγείαν του.

Ὁ Κόρωναιὸς λεπτομερῶς ἀφηγούμενος ταῦτα ἐξεικονίζει ἐν
τέλει τοῦ ἐβδόμου τμήματος τρεῖς σημεῖα, τὰς ὁποίας ὁ Μπούας
ἐκυρίευσεν ἀπὸ τῶν ἐν Λομβαρδίᾳ Γάλλων.

Παγιώσας ἐν Λομβαρδίᾳ ἀρχὴν ὁ Λουδοβίκος IB' ἐστράφη
πρὸς περαιτέρω κατακτήσεις. Ὁ βασιλεύων τῆς Νεαπόλεως Φρι-
δερίκος, ἀνίσχυρος διὰ πᾶσαν ἀντίστασιν, καὶ ἀπογεγυμνωμένος
πάσης συμμαχίας, ἅμα ἐνόησε τὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς του ἐξε-
γειρομένην θύελλαν, προλαβὼν εἶχε προτείνει εἰς τὸν βασιλέα τῆς
Γαλλίας τὴν ὑποτέλειάν του· ἀλλ' ὁ Λουδοβίκος ἀπορρίψας τὴν
πρότασιν τοῦ Φριδερίκου, συνωμολόγησε μυστικῆν συνθήκην μετὰ
τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας Φερδινάνδου πρὸς διαμελισμὸν τοῦ
βασιλείου τῆς Νεαπέλεως. Οἱ δύο ἡγεμόνες ἐξοπλίσαντες στρα-
τοὺς καὶ στόλους ἐπέμφαν εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἀποδιώξαντες τὸν
Φριδερίκον κατέσχον τὰς χώρας αὐτοῦ (25 Αὐγούστου 1500).
Ἄλλ' ἡ παράνομος αὕτη τῆς Γαλλίας κατάκτησις ὑπῆρξεν ἐφήμε-
ρος, καὶ ὁ Λουδοβίκος ἔτιτε τ' ἀντίποινα τῆς δολιότητός του. Ζη-
λοτυπία ἐπῆλθε μετ' αὐτὸν μετὰ τῶν δύο κατακτητῶν, με-
ταβληθεῖσα εἰς μῖσος καὶ πόλεμον· ὁ ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Νεαπέ-
λεως ἀρχιστράτηγος τῆς Ἰσπανίας Γονζάλβης ὑποταξὸς πολλὰς
χώρας, ἀπεδίωξε τοὺς Γάλλους, πολιορκήσας στενωπῶς τούτους ἐν
Γαέτῃ· ἐνῶ δὲ ὁ περίπυτος ἰσπανὸς στρατάρχης τεράστια ἀνδρα-
γαθία διέπραττεν, ὁ μαρκεσιὸς τῆς Μαντούης συμμαχῶν τῷ βασι-
λεῖ τῶν Γάλλων ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Γαέτῃ ἀποκεκλεισμέ-
νων μετ' αὐτοῦ δὲ συνεστράτευε καὶ Μερκούριος ὁ Μπούας ὀδηγῶν
τετρακοσίους Ἑλληνας ἱππεῖς, προαχθεὶς ἄρτι εἰς τὸ ἀξίωμα ἀρχηγοῦ

τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικοῦ ὑπὸ τοῦ μαρκεσίου, (1504) καὶ λαθῶν πολυτελῆ σημαίαν, ἣν ἐν ἀρχῇ ἐξεικονίζει ὁ Κορωναῖος. Ὁ στρατηγὸς τοῦ Λουδοβίκου μαρκέσιος Σαλοῦτζος οὐ μόνον γενναίως ὑπερησπίσθη τὴν Γαέταν κατὰ τῶν ἰσπανῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιτυχῶν ἐκδρομῶν κατώρθωσε ν' ἀνακτῆσθαι τοὺς περὶ τὸν ποταμὸν Γαριλιάνον τόπους, καὶ ἐνωθῆ μετὰ τῶν ἄλλων Γαλλικῶν στρατευμάτων. Ὁ Γονζάλθης ἦτο ἐστρατοπεδευμένος· πέραν τοῦ Γαριλιάνου εἰς Ἅγιον Γερμανὸν (San Germano), κατέχων τὰ ὄχυρά φρούριζ τοῦ Ρόκκα-Σέκκα, καὶ Μοντεκαζίνου (1503). Κατὰ συμβουλήν τοῦ Μποῦα ὁ μαρκέσιος τῆς Μαντούης κατεσκευάσεν διὰ πάλων γέφυραν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ· διαβάντες δὲ οἱ Ἕλληες ἐπέπεσαν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἰσπανῶν, καὶ μεγάλην ἐπήνεγκον φθοράν. Τριακόσιοι ἐχθροὶ ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μερκουρίου, ὅστις ἰδιοχείρως συνέλαβεν ἑπτὰ ἀρχηγούς, ἐπλήγωσεν εἰς τὴν κεφαλὴν τὸν Πρόσπερον Κολόναν, καὶ εἰς τὸν μηρῶν τὸν δούκα τοῦ Τερμίνου, ἤχμαλώτισε πολλούς, καὶ ἐκυρίευσεν τρία πυροβόλα, καὶ δώδεκα ἐχθρῆκὰς σημαίας. Ὁ ἰσπανὸς ἀρχιστράτηγος ἐπτοημένος ὠπισθοχώρησε.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας μαθὼν τὰ γενόμενα ὠνόμασε τὸν Μποῦαν διὰ δύο ἀργυροβούλλων κόμητα τοῦ Ἀκίνου (Aquini), καὶ τοῦ Ῥόκκα-Σέκκα (Rocca-Secca), προδιάσας ἅμα καὶ εἰς τὸ ἔξοχον ἀξίωμα στρατηγοῦ τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικοῦ (1).

Ὁ μαρκέσιος ἀσθενήσας ἐπανεστρεψεν εἰς Μάντουαν, ὁ δὲ Μποῦας παραμείνας εἰς τὸ Γαλλικὸν στρατόπεδον, ἐξηκολούθησε συλλέγων δάφνας εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν. Μετ' οὐ πολὺ ἐπικουρῆσαι ὑπὸ τὸν Βαρθολομαῖον Ἀλβιανὸν (Bartolomeo d' Alviano) ἔφθασαν εἰς βοήθειαν τοῦ Ἰσπανικοῦ στρατοῦ· ὁ δὲ Γονζάλθης ἐμψυχωθεὶς ἐξηκολούθησε τοὺς κατὰ τῶν Γάλλων πολέμους· πολιορκήσας τούτους εἰς Γαέταν ἠνάγκασεν ἵνα παραδοθῶσι (1

1) Ὁ Κορωναῖος ἐξεικονίζει ἐν ἀρχῇ τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας δεθεῖσαν αὐτῷ μεγαλοπρεπῆ σημαίαν.

Γανουαρίου 1504). Μετά δὲ τὴν κατάληψιν τοῦ ὄχυρου τούτου φρουρίου εἰρήνη συνωμολογήθη μεταξύ τῶν διαμαχομένων μερῶν.

Ὁ Μπούας ἀναχωρήσας ἐκ Νεαπόλεως ἦλθεν εἰς Ῥώμην, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Μιλάνον. Μετ' ὀλίγον Λουδοβίκος ὁ ΙΒ' προσκαλέσας αὐτὸν εἰς Γαλλίαν ἀντήμειψε πρεπόντως τὰς ὑπ' αὐτοῦ προσφερθείσας ἐξιδιασμένους ὑπηρεσίας.

Ἰωάννης ὁ Βεντιβόλιος (Giovanni Bentivoglio) ἀρπάσας τὴν εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος ὑποκειμένην Βολωνίαν (1506), καὶ τυραννικὸς καὶ βίαιος ἀναδειχθεὶς ἐπέσυρε τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος τοῦ πάπα Ἰουλίου, ὅστις ἀπορασίσας καὶ πολεμήσῃ τὸν ἀρπαγα ἐζήτησε καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας. Ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' μετὰ τῶν ἄλλων δυνάμεων ἀπέστειλε καὶ τὸν Μπούαν μετὰ τετρακοσίων Ἑλλήνων στρατιωτῶν. Ὁ φιλοπόλεμος χαρακτήρ τοῦ Ἑλλήνος ἀρχηγοῦ ἀνεδείχθη καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, καὶ ὁ περιλάλητος Ἡπειρώτης, μετὰ τὴν καθυπόταξιν τῆς Βολωνίας, ἔλαβεν ἀναχωρῶν παρὰ τοῦ πάπα χρυσοῦν περιδέρκιον, ἀξίας χιλίων φλωρίων (1).

Ἡ Γένοια καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων προσεπάθησε ν' ἀποσείσῃ τὸν ξενικὸν ζυγόν· ἀποδιώξαντες τοὺς Γάλλους οἱ Γενοῦησιοὶ ἐκήρυξαν δημοκρατικὸν πολίτευμα, καὶ ἐξέλεξαν δούκα τὸν Παῦλον Νόβην (Paolo de Novi)· στρατὸν δὲ καὶ στόλον ἐξοπλίσαντες οἱ δημοκράται ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ Μονάκου (Monaco) καὶ στενωῶς ἐπολιόρκησαν τὴν γαλλικὴν φρουρὰν. Ὁ Λουδοβίκος μαθὼν τὰ γενόμενα ἐξεστράτευσεν αὐτοπροσώπως κατ' αὐτῶν, ἔχων ἐν συνοδίᾳ καὶ τὸν Μπούαν ἐπὶ κεφαλῆς πεντακοσίων Ἑλλήνων. Ἄμα ὁ βασιλεὺς ἐπλησίασεν οἱ ἐπαναστάται λύσαντες τὴν πολιορκίαν τοῦ Μονάκου ὠπισθοχώρησαν εἰς Γένοϊαν, τὴν ὁποίαν εἶχον καλῶς ἀσφαλίσει ὄχυρώσαντες τὰς διόδους. Ὁ Μπούας ἐπιτυχεὶς ποιῶν ἐκδρομὰς παρέβλαπτεν αὐτούς, ἐξ ὧν ἐν μιᾷ συμ-

1) Ὁ Γκιζαρδίνης (Libro vii) ἀναφέρει τοὺς ἐν Βολωνίᾳ παρευρεθέντας Ἑλληνας «*Molti stradiotti soldati nel regno di Napoli*».

πλοκή ἐφόνευσε καὶ ἐπλήρωσε τρεῖς χιλιάδας· αἰγυμάλωτας δὲ πεντακοσίους εὐγενεῖς καὶ χειροδέσας ἤγαγεν ἐν Θριάμβῳ εἰς τὸν Λουδοβίκον, ὅστις ἐξαλλος ἐκ χαρᾶς γενόμενος ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν περιπαθῶς. Ὑστερον ἠδραγάθησεν εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ ἐπὶ τῆς κλεισοῦρας τῶν πρὸ τῆς Γενούης ὀρέων προμαχῶνος (bastione). Μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ προμαχῶνος (2), ὁ στρατηγὸς τῶν Γενοουσιῶν Πικάρδος ἐξῆλθε πρὸς τελειωτικὴν μάχην· ἀλλ' ὁ Μποῦας ἐπιπεσὼν παντελῶς κατέστρεψε τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν, φονεύσας τέσσαρας χιλιάδας, καὶ κυριεύσας πολλὰς σημαίας· μετὰ δὲ τοῦτο ἡ Γένοια ἀδυνατοῦσα νὰ παραταχθῆ παρεδόθη εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Γαλλίας (29 Ἀπριλίου 1507). Ὁ Λουδοβίκος ἀνταμείψας τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ Μερκουρίου, διώριτεν αὐτὸν διοικητὴν τῆς Γενούης. Φεύγων ὁ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλεχθεὶς δούξ Παῦλος Νόβης ἐπεδιβάσθη εἰς πλοῖον προτιθέμενος νὰ μεταβῆ εἰς Χίον· πρᾶδοθεὶς ὁμοῦς ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου (4) παρεδόθη εἰς τὸν Μποῦαν, ὅστις διέταξε τὴν ἀποκεφάλισίν του. Ἐξ μῆνας διατρίψας ὁ Μερκούριος ἐν Γενοῦῃ, καὶ τὰ πάντα καλῶς διευθετήσας, ἐπανέστρεψεν εἰς Γαλλίαν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδώρησάτο αὐτῷ τὸν λιμένα Μουρίζι.

Μαξιμιλιανὸς Α' ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ἀνὴρ φιλόδοξος καὶ φιλοπόλεμος, ἀρῶν ἐπαγίωσε τὴν ἐν Γερμανίᾳ δυναστείαν του, ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς Ἰταλίαν, ἵνα ἐκτείνων τὸ κράτος του πράγματι ἀναγνωρισθῆ αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων, ὡς πομπῶδῶς ἐτιτλοφορεῖτο· ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀπλοῦ εἰς Ῥώμην ταξειδίου προητοίμασεν ἐν ἄκρᾳ μυστικότητι στρατὸν, καὶ ἀπὸ τῆς Βενετίας ἐζήτησεν ἐλευθέρην δίοδον· ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος

2) Βλέπε τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν, ἐν Guicciardini, libr. vii.

4) Ὁ Γκισαρδίνης λέγει, ὅτι ὁ Νόβης ἀναχωρήσας ἐκ Πίζης διὰ Ῥώμην συνελήφθη ὑπ' ἐνὸς Κορσικανῶ, ἄλλοτε διατελέσαντος εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, καὶ πωληθεὶς ἀντὶ χρημάτων παρεδόθη τοῖς Γάλλοις.

IB' ιδεασθείς ότι ο αυτοκράτωρ κατά νούν είχε την κατάκτησιν τῆς Λομβαρδίας, προέτρεψε τὴν Δημοκρατίαν ἵν' ἀρνηθῆ τὴν ζητουμένην δίοδον.

Ἡ Βενετία ἀπορίψασα τὴν παράκλησιν τοῦ Μαξιμιλιανοῦ ἔσειλε συγχρόνως στρατοὺς εἰς τὸν ποταμὸν Ἄδιγην πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. Ὁ αυτοκράτωρ ἐλθὼν εἰς Τρέντον ἀπέβαλε τὸ προσωπεῖον, καὶ διέταξε μέρος τοῦ στρατοῦ ἵνα εἰσχωρήσῃ εἰς Φριούλην, ὅπου ἐστρατοπέδευεν ὁ στρατηγὸς τῆς Δημοκρατικῆς Πιτιλιανός. Περιστάσεις ἀπρόοπτοι ἰνάγκασαν τὸν Μαξιμιλιανὸν ν' ἀναβάλλῃ ἐς ἄλλοτε τοὺς περὶ τῆς Ἰταλίας κατακτητικούς σκοπούς του, καὶ ἐν ᾧ οὗτος ἐπανεστρεφεν εἰς Γερμανίαν, ὁ εἰς Φριούλην στρατός του κατεπολεμήθη καὶ ἐδιώχθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βαρθολομαίου Ἀλβιανοῦ, ἕστις εἰσβαλὼν εἰς τὴν Αὐστρίαν ἐλεηλάτησε πολλὰς Γερμανικὰς πόλεις (1508).

Πολὺς δὲν παρήλθε χρόνος καὶ ὁ Μαξιμιλιανὸς συνωμολόγησε μετὰ τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας, τοῦ Πάπα καὶ ἄλλων Ἰταλῶν ἡγεμόνων, τὴν περιβόητον συνθήκην τοῦ Καμβραί (10 Δεκεμβρίου 1508), κύριος σκοπὸς τῆς ὁποίας ἦτο ἡ παντελὴς τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας καταστροφή. Μεμονωμένη ἡ Ἐνετία ἀνέπτυξε τότε δραστηριότητα πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἀξιοθαύμαστον· στρατοὶ καὶ στόλοι ἐν τάχει ἐξωπλίσθησαν, καὶ καταλλήλως διενεμήθησαν εἰς ἀποτροπὴν τῶν πανταχόθεν κινδύνων. Ὁ Νικόλαος Ὀρσίνης κόμης Πιτιλιανοῦ ἀρχιστράτηγος, καὶ ὁ Βαρθολομαῖος Ἀλβιανός στρατηγός (governatore), ἐστάλησαν εἰς τὸν ποταμὸν Ἄδιγην ἵν' ἀντιπαραταχθῶσι κατὰ τῶν ἐπερχομένων συμμάχων. Τὴν 15 Ἀπριλίου 1509 ὁ Γάλλος στρατηγὸς Χωμόν (Chumont) διῆλθε τὸν Ἄδιγην διευθυνόμενος κατὰ τοῦ Τριβίζου, ἐνθα ἦτο ἐστρατοπεδευμένος ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν Μορζίνης, ὅστις μὴ δυναθεὶς ν' ἀντιπαραταχθῆ πρὸς τοὺς ὑπεραριθμοὺς ἐχθροὺς ὑπεχώρησεν ἐγκαταλιπὼν τὸ Τριβίζον εἰς χεῖρας τῶν Γάλλων. Ὁ Χωμόν σπεύδων ἵνα προσβάλλῃ ἀλλοχρῶ τοῦ Βενετοῦς, ἐγκατέλιπε τὴν κυριευθεῖσαν χώ-

ραν, τὴν ὁποίαν οἱ στρατοὶ τῆς Δημοκρατίας ἐπελθόντες ἀνέκτισαν (8 Μαΐου).

Ἐνῶ δὲ οὗτοι ἠσχολοῦντο εἰς κατάληψιν τοῦ Τριβίζου, ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας αὐτοπροσώπως ἐπαρουσιάσθη πρὸς τοῦ ποταμοῦ Ἄδιγη· τὸν Λουδοβίκον παρηκολούθει καὶ ὁ Μπούας ὀδηγῶν πεντακοσίους ἰππεῖς, στρατολογηθέντας ἐξ Ἠπείρου καὶ Πελοποννήσου. Ὁ Βαρθολομαῖος ἔδραμεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, καὶ ὁ Μερκούριος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν βασιλέα τὴν τιμὴν νὰ διέλθῃ πρῶτος τὸν ποταμὸν· περάσας, ἐπέπεσεν εἰς τὸ ἐλαφρὸν ἰππικὸν τῶν Ἐνετῶν, ὅπερ κατετύνησε καὶ δισκορπίσεν. Ὁ ὀπισθεν τοῦ ἐρχόμενος Γαλλικὸς στρατὸς συνεπλάκη μὲ τὸ κύριον σῶμα τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ἐνίκηθησαν, καὶ μόλις φεύγοντες ἐσώθησαν εἰς Τριβίζον. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταύτην εἰς τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μπούα, Μαυρίκιος Κόκλας λεγόμενος, ἐκυρίευσεν τὴν σημαίαν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἐνετοῦ στρατηγοῦ, καὶ παρέδωκεν εἰς τὸν Λουδοβίκον, ὅστις ὑπέρχαρις τὸν ἀντήμειψε γενναιοδῶρως. Ὁ Γαλλικὸς στρατὸς κυριεύσας τὴν Ριζόλταν διευθύνθη εἰς Πανδίνον καὶ Βάϊλαν, καὶ τὴν 14 Μαΐου εὗρεθῆ ἀπέναντι τῆς Ἐνετικῆς ὀπισθοφυλακῆς, διοικουμένης ὑπὸ τοῦ Ἀλβιάνου. Μάχη αἰματηρὰ συνεχροτήθη, καὶ ὁ ἀτυχῆς Βαρθολομαῖος, ἀναπτύξας σπανίαν στρατηγικὴν ἰκανότητα καὶ θάρρος ἀπερίγραπτον, ἐνίκηθη, ἐπληρώθη, καὶ ἠχμαλωτίσθη. Μετὰ τὴν νίκην οἱ Γάλλοι ἐγένοντο κύριοι τοῦ Καραβάζου, καὶ τῆς Βεργάμου, καὶ κατεδίωξαν τοὺς εἰς Βριζίαν (Brescia) διευθυνόμενος Βενετούς, ἡ τελευταία πόλις παρεδόθη (24 Μαΐου), καὶ ὁ Ὀρσίνης μετὰ τοῦ ὑπολειπομένου στρατοῦ ἔφυγεν εἰς Πισκιέραν, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσαν οἱ Γάλλοι μετὰ πολλῶν ἄλλων πόλεων. Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἔπραττον οὗτοι, οἱ στρατοὶ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ καὶ τοῦ Φερδινάνδου κατελάμβανον ἄλλας πόλεις τῶν Ἐνετῶν.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐκτιμῶν τὴν ἀπερίγραπτον γενναιότητα καὶ στρατηγικὴν σύνεσιν τοῦ Μπούα, ἐζήτησεν αὐτὸν παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας ἵνα τὸν ἀποστείλῃ εἰς Φλάνδραν, ἵπου ὁ Κά-

ρολος Ἐγμόν, διισχυριζόμενος κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ δουκάτου τοῦ Γκέλτρ (Gueltre) (1), εἰσέβαλε καὶ ἐλεηλάτησε πολλὰς χώρας ὑποκειμένας εἰς τὸν Μαξιμιλιανόν. Ὁ Λουδοβίκος εὐχαρίστως ἀκούσας τὴν παράκλησιν τοῦ συμμάχου του συνεχώρησεν εἰς τὸν Μπούαν ἵνα δεχθῆ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐλθὼν εἰς Φλάνδραν ὁ Μερκούριος κατέλαβε τὰς ὑπὸ τοῦ Ἐγμόν ἀρπαγείσας χώρας καὶ κατανικήσας ἀπεδίωξεν αὐτόν. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του ἐπιστρέψας εἰς Ἰταλίαν ἀντιμετρίθη χρηματικῶς ὑπὸ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, τιμηθεὶς καὶ τῷ ἵπποτικῷ ἀξιώματι.

Κατὰ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Φλανδρίᾳ πολέμους ὁ Μπούας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἔκυριευσεν καὶ δύο σημαίας, ἃς ὁ Κορωνάιος ἐξεικονίζει ἐν τέλει τοῦ ΙΑ΄ αἰσματος.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μαξιμιλιανός, ἕνεκα τῶν ἐν Βαυαρίᾳ ἀναφεισῶν μεταξὺ τῶν διαδόχων τοῦ δουκὸς τῆς Βαυαρίας Ροβέρτου διενέξεων, ἐστρατεύσας κατὰ τοῦ Ἐκλέκτορος Παλατίνου παρέλαβε καὶ τὸν Μερκούριον, ὅστις ἐπιπεσὼν κατὰ τῶν Βοεμῶν διὰ νυκτεφόδου, διεσχόρπισεν αὐτούς· ὁ Μαξιμιλιανός εἰσελθὼν εἰς Βαυαρίαν, κατέστησεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν ἀνεψιόν του· τότε δ' εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Μπούα προσφερθείσης ἐξόχου ὑπηρεσίας, ἐν πομπῇ ὠνόμασεν αὐτὸν ἵπποτην, δωρήσας δύο ἵππους, μίαν χώραν καὶ περιδέραιον ἀξίας χιλίων φλωρίων, ἐνδύσας δὲ ἰδιοχείρως ἐπενδύτην μαργαριταρὸχρυσον, πῖλον χρυσοκέντητον, καὶ ἀσπασθεὶς ἀνεκέρυξεν αὐτὸν δημοσίᾳ πρῶτον στρατηγόν.

Ἐνῶ ταῦτα ἐν Γερμανίᾳ ἐγίνοντο, τὰ ἐν Ἰταλίᾳ συμβαίνοντα ἀπῆτησαν τὴν παρουσίαν τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καταληφθεῖσα Παδοῦη δυσφοροῦσα ἐπὶ τῷ ξενικῷ ζυγῷ ἔκαιροφυλάχτει εἰς ἀποτίναξιν αὐτοῦ· ὁ στρατηγὸς τῆς Βενετίας

(1) Δουκὸς ἐστὶ Γελερὴ φέρεται ἐν τῷ χειρογράφῳ τοῦ Κορωνάου, κατὰ παραδρομὴν πιθανῶς τεθέντος τοῦ ἐν τῇ δευτέρᾳ συλλαβῇ εἰς ἀντὶ τ, διότι duca de Geltri γράφεται ἰταλιτικῶς τὸ ὄνομα.

Ἀνδρέας Γρίττης βοηθούμενος ὑπὸ τῶν κατοίκων ἀπεδίωξε τοὺς Γερμανοὺς, καὶ ἀνέκτησε τὴν πόλιν (17 Ἀπριλίου 1509)· ὁ Μαξιμιλιανὸς φέρων μετ' αὐτοῦ Γάλλους ὑπὸ τὸν στρατηγὸν La Puisse, Φεβρουάριος ὑπὸ τὸν καρδινάλιον Ἰππόλυτον τὸν ἐξ Ἔσσης, παπικὸν στρατὸν ὑπὸ Λουδοβίκον Πίκον, Ἕλληνας τετρακισίους ὑπὸ Μπούαν, καὶ ἄλλους συμμάχους ἐφθάσε πρὸ τῆς Παδοῦσης, καὶ στρατοπεδεύσας εἰς τριῶν μιλίων ἀπέβστασιν, ἤρχισε νὰ κανονοβολῇ τὴν πόλιν.

Ἐνῶ ἐπολιόρκει τὴν Παδοῦσιν, ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι τὸ Φέλτρι παρεδόθη εἰς τοὺς Βενετούς· ἀμέσως ἐπεμφεν ἐκεῖ τὸν στρατηγὸν Φρόδολφον δὲ Ἀνάλτ (De Anhalt) (1), καὶ τὸν Μπούαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν· φθάσαντες οὗτοι εἰς Καστελινόβον (Castel Nuovo di Quer), εἶδον ὅτι ἄνευ τῆς ἐμπορτήσεως αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ προχωρήσωσι, διότι καὶ φρούριον ὄχυρόν ἦτο καὶ φρουρὰν ἀξιόμαχον εἶχε, καὶ ὁ παραρρέων ποταμὸς Πιέδε μᾶλλον δυσπρόρητον καθίστα αὐτό· στήσαντες τὰς κανονικοστοχίας ἤρχισαν βομβαρδίζοντες νυκθήμερόν τὰ τεῖχ'· ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς δυσανασχετῶν ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ πολυτίμου χρόνου εἰς ἀνωρελῆ βομβαρδισμὸν ἰσχυροῦ φρουρίου, δὲν εὔρισκε τρόπον ἀπαλλαγῆς, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὃ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν Ἐνετῶν Κορσικανὸς Πιερότος μετὰ δύο χιλιάδων πεζῶν καὶ ἰππέων εἶχε καταλάβει τὴν ἀντίπεραν τοῦ ποταμοῦ ὄχθην, καὶ ἐπικίνδυνον καθίστα τὴν διάβασιν. Διακινώσας τοὺς φόβους του εἰς τὸν Μπούαν, ἤλωσε παρ' ἐλπίδα ὅτι ὁ ριψοκίνδυνος Ἕλλην ἀνελάμβανε νὰ διέλθῃ κολυμβῶν τὸν ποταμὸν καὶ πολεμήσῃ τοὺς ἀντιπάλους. Ὁ Γερμανὸς διαβεβαιώσας τὸν Μπούαν, ὅτι εἰς τὸ παράτολμον τοῦτο σχέδιόν του οὐδεμίαν ὄφειλε νὰ ἐλπίζῃ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν, διότι οἱ Γερμανοὶ στρατιῶται δὲν ἠδύνατο νὰ ριπθῶσιν εἰς τὸν ποταμὸν, ἐγένετο θεατῆς τοῦ πολεμικοῦ ἐγχειρήματος τοῦ Μερκουρίου, ὅστις ριφθεὶς πρῶτος εἰς τὸν ποταμὸν διέταξε τοὺς στρα-

(1) Ντὲ Νάξος καλεῖ τούτον ὁ Κορσικανός,

τιώτας του ἵνα τὸν ἀκολουθήσωσι. Φθάσαντες εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ὁποίους διεσκόρπισαν· οἱ πεζοὶ στενοχωρούμενοι ἔπεσαν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐπνίγησαν· ὀλίγοι δὲ εἰς τὰ πλησίον ὄρη κατέφυγον· οἱ ἰππεῖς ἐδιώχθησαν μέχρι τοῦ Φέλτρι ὑπὸ τοῦ Μπούα, φονευόμενοι καὶ αἰχμαλωτιζόμενοι· δύο σημαῖαι ἐκυριεύθησαν. Ἐπαναστρέψας ἐκ τοῦ διαγμοῦ ὁ Μερκούριος ὤρμησε κατὰ τοῦ φρουρίου, ὅπερ εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἔντρομοι οἱ φυλάσσοντες ἐγκατέλιπον. Διώκων ὁ Μπούας τοὺς φεύγοντας ἤχμαλώτισε τὸν φρούραρχον Ντέ Καμιάνην, καὶ τὸν κοντόσαυλον. Οἱ Γερμανοὶ καταλαβόντες τὸ φρούριον δὲν ἔπαυσαν θαυμάζοντες τὸν Μερκούριον. Ἐκ Καστελνόβου οἱ Ἕλληνες καὶ Γερμανοὶ κατηυθύνθησαν εἰς Φέλτρι, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι ἔντρομοι ἔστειλαν πρέσβυν ὑποσχόμενοι τὴν πληρωμὴν 20,000 φλωρίων, ἐὰν δὲν ἐλεηλατεῖτο ἡ πόλις· τὴν τιαυτὴν πρότασιν ἀποβαλόντες οἱ ἐπερχόμενοι εἰσῆλθον εἰς τὸ Φέλτρι, καὶ παρέδωκαν αὐτὸ εἰς τὴν διαρπαγὴν τοῦ στρατοῦ.

Ἐκπληρώσας τὴν ἀποστολὴν του ὁ Μπούας ἐπανῆλθεν εἰς Παδούην καὶ ἐκυρίευσε τὰ φρούρια τοῦ Λίμινι, καὶ τοῦ Μουντζέλεζε, ὅπερ παρέδωκεν εἰς τὰς φλόγας. Ἡ πολιορκία τῆς Παδούης, ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἀναγκαιούντος πυροβολικοῦ, ὁσημέραι παρετεινετο· ὁ Μπούας συνεβούλευσε τότε τὸν αὐτοκράτορα ἵνα φέρῃ καὶ ἄλλα πυροβόλα· ἀφοῦ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἤρχισεν ὁ κατὰ τῆς πόλεως βομβαρδισμὸς τακτικώτερος καὶ ἀποτελεσματικώτερος· ἔνεκεν ὅμως ἐκ μικροφιλοτιμίας ἀναφύσεως διενέξεως μεταξύ Γάλλων καὶ Γερμανῶν, ὁ Μαξιμιλιανὸς ἔλυσε τὴν πολιορκίαν καὶ ἦλθεν εἰς Βενετίαν, οἱ δὲ Γάλλοι ἀποχωρισθέντες διηυθύνθησαν εἰς Μιλάνον. Ἐκ Βενετίας ἦλθεν ὁ αὐτοκράτωρ εἰς Βικεντίαν· ὁ δὲ Μερκούριος συνοδεύων αὐτὸν δὲν ἔλειψε νὰ ποιῇ συνεχῶς ἐπιτυχεῖς ἐκδρομὰς εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεχομένας χώρας. Ὁ Μαξιμιλιανὸς ἐπαναστρέψας εἰς Γερμανίαν ἄφησε τὸν Μπούαν φρούραρχον τῆς Βερόνης μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἰππικοῦ Ρόζα (Mon-

signor della Rosa) (4), και ἀρχιστράτηγον τὸν Ἀνάλτ. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ αὐτοκράτορος ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑνετῶν ἀνέκτισε τὴν Βικεντίαν (46 Νοεμβρίου 1569), και ἐλθὼν ἐπολιόρθησε τὴν Βερόναν. Ὁ Μπούας δι' ἐπιτυχῶν ἐκδρομῶν ἐβλάπτε τὰ ἐνεσικὰ στρατεύματα, φονεύων και αἰχμαλιωτίζων ἐκάστοτε πολλούς. Εἰς τὰς τῆς Δημοκρατίας τάξεις εὐρίσκοντο τότε και πολλοὶ Ἕλληνες στρατιῶται ὄρους δ' ἐκ τούτων συνελάμβανεν ὁ Μερκούριος φιλοδωρῶν ἀπηλευθέρου. Ὁ Γερμανὸς ἀρχιστράτηγος ἐκτιμῶν τὰς κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Βερόνης ὑπὸ τοῦ Μπούα προσφερθείσας ἐξειδικασμένας ὑπηρεσίας, ἀνήγγειλε ταύτας εἰς τὸν Μαξιμιλιανόν, ὅστις προσκαλέσας αὐτὸν εἰς Γερμανίαν τὸν ὠνόμασε κόμητα τοῦ Ἰλάξ και τοῦ Σουάβε (Soave), και ἀρχηγὸν τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ, δωρήσας ἅμα πολύτιμον περιδέρκιον (1510), και μεγαλοπρεπῆ σημαίαν μετὰ τοῦ δικεφάλου ἀστού και τοῦ σταυροῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἣν ἐξεικονίζει μὲν ὁ Κορωνάιος, μεταγράψαντες δὲ και ἡμεῖς προσαρτῶμεν.

Εἰς τὸν ἐν Βερόνη στρατὸν τοῦ Μαξιμιλιανου ἐστάλη ἐπικουρία ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας. Ἐνῶ δὲ ὁ Ἀνάλτ ἀνέκτα τὴν Βικεντίαν, και ὁ Γαλλικὸς στρατὸς ἐκυρίευε τὸ Λινάγον (Porto-Legnano), ὁ στρατὸς τῆς Δημοκρατίας συνεκεντρωθεὶς εἰς Παδοῦνην. Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Βενετίας ὑπῆρχον τότε τριακόσιοι Τούρκοι, στρατολογηθέντες ἐκ Βοσνίας· οὗτοι ἐξεληθόντες τῆς Παδοῦνης ἐποίησαν ἐνεδραν (χωσάν) εἰς τὴν θέσιν Λίμα. Μαθὼν τοῦτο ὁ Μπούας ἐστειλεν ἕνα τῶν πιστῶν ἵνα κατασκοπεύσῃ τὸ μέρος· πληροφορηθεὶς δὲ παρ' αὐτοῦ ὅσα ἐπεθύμει, ἠτοίμασε τὸ τάγμα του και ἐφθασεν εἰς Λίμαν. Οἱ Τούρκοι ἅμα εἶδον αὐτὸν ὤρμησαν ἀγροῖως ἀλαλάζοντες· ἐπιπεσῶν ὅμως κατ' αὐτῶν ὁ Μερκούριος ἐφόρευσεν ἑκατὸν ἐξήκοντα, μεταξύ τῶν ὀκιοῶν και δύο ἀρχηγοὺς ἰδιοχειρῶς· οἱ διασωθέντες εἰσῆλθον εἰς Παδοῦνην και ἐκεῖθεν ἔφυγον διὰ τὰς πατρίδας των. Ἐπαναστρέφων ὁ Μπούας ἀπὸ τῆς ἐκ-

(1) Μοναίηρ γὰρ Ῥίξτε, ἀναμαζεῖ τούτον ὁ Κορωνάιος.

δρομῆς ἀπήντησε τοὺς εἰς βοήθειάν του σπεύδοντας Γάλλους καὶ Γερμανοὺς, οἵτινες θαυμάζοντες τὸ ἀνδραγάθημα ἐζήτησαν μέρος τῶν λαφύρων, τὰ ὅποια γενναιοφρόνως ὁ Ἡπειρώτης προσήνεγκεν αὐτοῖς. Ἐπελθούσης ὕστερον μεταξὺ τῶν συμμάχων διενέξεως, οἱ Γάλλοι ἀπεχώρησαν εἰς Μιλάνον.

Ὁ Γερμανικὸς στρατὸς ἀδυνατῶν ἵνα μόνος ἀντιπαραταχθῆ πρὸς τοὺς ἐπερχομένους πολυαριθμοτέρους Βενετοὺς ἐκ Βικεντίας διηυθύνθη εἰς Βερόνην. Καταδιωκόμενος ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς καὶ φοβούμενος μὴ οἱ Βενετοὶ φθάσωσιν αὐτόν, παρεκάλεσε τὸν Μπούαν ἵνα παραμείνας ἀπασχολήσῃ τὸν ἐχθρόν. Τὴν διαταγὴν ἐκτελῶν ὁ Μερκούριος συνεχῶς ἐπιτιθέμενος κατὰ τῶν ἐπερχομένων παρημπόδιζε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἀφοῦ δ' ἐφόβησεν οὐκ ὀλίγους, καὶ εἶδεν ὅτι ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατὸς εἶχαν εἰσέλθει εἰς Βερόνην, ἔδραμε καὶ οὗτος καὶ ἐκλείσθη. Ὁ ἀρχιστράτηγος δὲν ἔλειψεν εὐγνωμονῶν νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τότε τὸν Μερκούριον διὰ τὸ νέον ἀνδραγάθημα.

Αἰτήσας τοῦ Μαξιμιλιανοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἔστειλε στρατὸν ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Τριούλτζην εἰς βοήθειαν τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ αὐτοκρατορικοῦ. Οἱ σύμμαχοι διηυθύνθησαν κατὰ τοῦ Τριβίζου, ὑπὲρ ἣ Δημοκρατία προλαβοῦσα εἶχεν ὄχυρώσει. Ἐνῶ δὲ τὸ Τριβίζον ἐπολιορκεῖτο, ὁ Μαξιμιλιανὸς ἔστειλε τὸν Μπούαν μετὰ Γερμανῶν εἰς Ἰστρίαν. Μετὰ τὴν καθυπόταξιν τοῦ Φριουλιου ὁ Μερκούριος ἐλθὼν ἐπολιορκήσας τὸ ὄχυρόν φρούριον τῆς Γαρδίακης (1541) ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας ἐδομβάρδισεν αὐτό, ἄπερ ἐπὶ τέλους τῷ παρεδόθη· μετὰ τοῦτο ἐπανῆλθεν εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν στρατόπεδον, καὶ ὁ Μαξιμιλιανὸς συνεχάρη αὐτόν διὰ τὰ ἐν Ἰστρίᾳ ἀνδραγαθήματα. Ἡ πολιορκία τοῦ Τριβίζου ἐγκατελείφθη ὡς ματαία. Ἐνῶ δὲ οἱ σύμμαχοι ἔλυον αὐτήν, ἡ Δημοκρατία ἔστειλε χιλίους ἰππεῖς εἰς βοήθειαν· ὁ Μπούας ἰδὼν αὐτοὺς ἐρχομένους ἐξώρμησε καὶ τοὺς ἀπεδίωξε, συλλαβὼν ἐξ ἀρχηγούς (κάβους) καὶ τριάκοντα ἰππεῖς, καὶ φονεύσας οὐκ ὀλίγους. Ἐκ Τριβίζου ὁ Μαξιμιλιανὸς μετέβη εἰς Βερόνην· μετὰ δὲ τὴν συνομολογηθεῖσιν

ἀνακωχὴν οἱ Γάλλοι διατάχθησαν ν' ἀποχωρισθῶσι τῶν Γερμανῶν.

Λουδοβίκος ὁ Β' θέλων νὰ πολεμήσῃ κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας ἐζήτησε τὸν Μερκούριον παρὰ τοῦ Μαζμυλιανοῦ, ὅστις ἀσμένως τῷ ἐπέτρεψεν ἵνα μεταβῇ εἰς Γαλλίαν, διὰ τὴν παῦσιν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐχθροπραξιῶν. Ἀναχωρήσας ὁ Μπούας διὰ τὴν Γαλλίαν ἀπήντησε καθ' ὁδὸν τὸν στρατηγὸν τῆς Δημοκρατίας Βαρθολομαῖον Ἀλβιάνον, παλαιὸν φίλον καὶ συμπολεμιστὴν του· οὗτος κατέπεισεν αὐτὸν ἵνα δεχθῇ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Δημοκρατίας· ὁ Μπούας ἐδέχθη τὴν πρότασιν, καὶ ἡ Γερουσία μαθοῦσα τοῦτο πῦχαρίστησε τὸν Ἀλβιάνον, καὶ προσεκάλεσε τὸν Ἕλληνα ὀπλαρχηγὸν εἰς Βενετίαν. Ἐλθὼν ἐδεξιῶθη ἀσπασίως ὑπὸ τοῦ Δόγη Λερεδάνου, ὅστις τῷ προσεφώνητε κολακευτικούς ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων λόγους· ἀξιοπρεπῶς καὶ εὐστόχως ἀπαντήσας ὁ Μερκούριος, διωρίσθη ἀρχηγὸς ἑξακοσίων Ἑλλήνων ἱππέων καὶ διατάχθη ἵνα μεταβῇ εἰς Παδούην, ἔθθα ὁ Ἀλβιάνος ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰσπανο-Ἑλβετῶν, διοικουμένων ἀπὸ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Νεαπόλεως Φαῦμόνδου (Ἰούν. 1513). Ὁ Μπούας δυσαναγχετῶν ἵνα μὲν κλεισμένοις ἐζήτησε τὴν ἄδειαν ἀπὸ τῶν Ἀλβιάνον ἵνα ποιήσῃ ἐκδρομὴν τινα· ὅθεν ἐκλέξας ἑκατὸν εἴκοσιν ἀνδρείους Ἕλληνας καὶ Ἰταλοὺς ἐζήληθε δώδεκα μίλια ἀπὸ τῆς Παδούης, καὶ ἀπέστειλενεῖκοσαν ἐκλεκτούς, διατάξας ἵνα ἐλθόντες μέχρι τῶν σκηνῶν τοῦ ἐχθροῦ, ὑποχωρήσωσι καταδιωκόμενοι πρὸς τὸ μέρος, ἔθθα αὐτὸς μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἑκατὸν εἶχεν ἐνεδρεύσει· τούτου δὲ γενομένου, τριακόσιοι τῶν ἐχθρῶν ὀρμήσαντες εἰς καταδίωξιν τῶν εἴκοσι περιέπεσαν εἰς τὴν ἔνεδραν τοῦ Μπούα, ὅστις ἐξορμήσας κατεσύντριψεν αὐτούς, φονεύσας ἰδιοχείρως τὸν ἀρχοντα Καρδὸς καὶ αἰχμαλωτίσας τὸν Ἰσπανὸν στρατηγὸν Γραβάτζαν. Σύρων ὀγδοήκοντα αἰχμαλώτους δεδεμένους διηυθύνθη εἰς Παδούην, καὶ ὁ Βαρθολομαῖος μαθὼν τὸ ἀνδραγάθημα ἐζήληθεν εἰς τριῶν μιλίων ἀπόστασιν ἵνα ὑποδεχθῇ τὸν ἥρωα. Ἡ Δημοκρατία δὲν ἔμεινεν ἀμέτοχος τῆς χαρᾶς τοῦ ἀρχιστρατήγου· ἀμα μαθοῦσα τὰ δια-

τρέξαντα προσεκάλεσεν αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ εἰς Βενετίαν· ὁ Μπούας εἰσηλθε θριαμβευτικῶς σύρων καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς ὁποίους παρέδωκεν εἰς τὸν Δόγην. Εἰς ἀνταμοιβὴν τῷ ἐπροτάθῃ ἡ ἐκπλήρωσις οἰασδῆποτε αἰτήσεώς του· τότε ὁ Μερκούριος γενναίω φρόνως ἐζήτησεν ἵν' ἀμειφθῶσιν ὅσοι τῶν στρατιωτῶν του ἤξιοῦντο τοιαύτης τιμῆς· ὅθεν ἐχορηγήθησαν εἰς αὐτοὺς συντάξεις καὶ ἱπποτικά παράσημα. Μετὰ τοῦτο ὁ Μπούας ἐπανῆλθεν εἰς Παδούην, καθ' ἧς ἐπελθόντες οἱ Γερμανοὶ μάτην εἶχον προσπαθῆσαι πρὸς ἄλωσιν αὐτῆς· ἀποτυχόντες κατέκαυσαν τὰ Μέστρα, καὶ ἄλλους τόπους (1). Ὁ Βαρθολομαῖος πληροφορηθείς, ὅτι οἱ σύμμαχοι ἐπορεύοντο κατὰ τῆς Βικεντίας, ἐξῆλθε τῆς Παδούης καὶ προλαβὼν κατέλαβε τὴν πόλιν (4514), ὀχυρώσας τὰς δίδους. Τὴν φρουρῆσιν τῆς ὀχυρᾶς κλεισοῦρας τοῦ Ὀλμου (passo d' Olmo) (2) ἀνέθετο εἰς τὸν Μπούαν. Ὁ Πρόσπερος Κολόννας ἐπὶ κεφαλῇ πολλῶν Ἰσπανῶν καὶ Γερμανῶν ἐρχόμενος κατὰ τῆς Βικεντίας ἀπήντησε τὸν Μερκούριον φρουροῦντα τὴν ἐν λόγῳ κλεισοῦραν· ὀπισθοχωρήσας ἐστρατοπέδευσε μακρὰν, ἐτοιμαζόμενος δι' ἀμυντικὸν πόλεμον, διότι ἐγνώριζε τὸ ὀρμητικὸν τοῦ Ἀλβιάνου. Ὁ Μπούας, κατὰ τὸ σῶμα, ἐδραμῶν εἰσέβαλεν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ἐφόνευσε καὶ ἠχμαλώτισε πολλούς, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων τὸν ἄρχοντα Ναλούζον. Ὁ Βαρθολομαῖος ἔμαθε παρὰ τῶν αἰχμαλώτων τὰ σχέδια τοῦ Κολόννα· καὶ ὁμοίως ὁ ὀρμητικὸς χαρρακτῆρ τοῦ Ἐνετοῦ στρατηγοῦ, μ' ὅλας τὰς ἀποτρεπτικὰς συμβουλὰς τοῦ Μπούα, ἠνάγκασεν αὐτὸν ἵνα ἐπιτεθῇ τὴν ἐπαύριον κατ' ἐχθρῶν πολυαριθμοτέρων καὶ ἐτοιμοπολέμων· φονικὴ συνεκροτήθη μάχη, καὶ ὁ στρατηγὸς τῆς Δημοκρατίας ἐνίκηθη, καὶ μόλις ἠδυνήθη μετ' ὀλίγων νὰ διασωθῇ φεύγων εἰς Παδούην, ὅρμισθεις ἵνα οὐδέποτε παρακούσῃ τῶν συνετῶν συμβουλῶν τοῦ Μπούα,

(1) Guicciardini, lib. XI.

(2) Ὁ Γκιτσιardini δὲν ἀνέφερε τὴν ὑπὸ Κορωνάου μνημονευομένην κλεισοῦραν (πάσῃ) τοῦ Ὀλμου, ὁ δὲ Μοραζίνης τοῦ Κρεάττου, (Guic. lib. XI).

εις τὸν ὅποιον ἄλλως τε καὶ ἔπριλλε τὴν ζωὴν· διὰτι οὗτος ἀπασχολήσας τοὺς καταδιώκοντας διευκόλυνε τὴν φυγὴν του, καὶ μετὰ τοῦτο πολέμων ἀπισθοχώρησεν. Οἱ Γερμανο-Ἰσπανοὶ καταλαβόντες τὸ Λάδιζε καὶ τὸ Λίζενε διέκοψαν πᾶσαν συγκοινωνίαν. Ὁ Μπούας ἔστειλεν ἐκ Παδούης κατασκόπους εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον· λαβὼν δὲ τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας ἔφθασεν εἰς Λάδιζε καὶ διαβὰς τὸν ποταμὸν ἦλθεν εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (San Juan), ἔνθα διέμενον τριακίσιοι ἱππεῖς μετὰ τριῶν ἀρχηγῶν· συλλαβὼν αὐτούς, καὶ λεηλατήσας τὸ Τζέβεζε, τοὺς ἔφερε δεσμίους εἰς Παδούην. Ὁ Βαρθολομαῖος κατευχαριστηθεὶς ἀπεφάσισεν ἵνα παιήσῃ καὶ αὐτὸς ὁμοίαν ἐκδρομὴν εἰς Πολιέζε (Polisene)· ὅθεν συνοδευμένος ὑπὸ τοῦ Μερκουρίου ἦλθεν εἰς Λάδιζε, καὶ ὁ Μπούας κατεσκεύασε γέφυραν, δι' ἧς ἐπέρασεν ὁ στρατηγὸς εἰς τὸ Πολιέζε, ἔνθα εὐρῶν τριακοσίους Ἰσπανοὺς ἤχημαλώτισεν αὐτούς. Ἐνῶ δὲ ταῦτα ὁ Βαρθολομαῖος ἐπραττεν, ὁ Μπούας ἐπιστρέφων εἰς Παδούην ἀπήντησε καθ' ὁδὸν τὸν δοῦκα τοῦ Τερμί-νου παρευόμενον μεθ' ἑκατὸν λογάδων εἰς βοήθειαν τοῦ Ροβίγου· μόλις ὤρμησε κατ' αὐτῶν, καὶ οὗτοι φοβηθέντες παρεδέθησαν αὐτῷ, ὅστις δέσας ἔφερεν εἰς Παδούην. Ὁ Βαρθολομαῖος μετὰ τὴν εἰς Πολιέζε ἐκδρομὴν ἐλθὼν κατέλαβε τὴν Βρέσκιαν, τὴν ὅποιαν ἀναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ ἅμα μαθὼν τὴν προσέγγισιν τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Νεαπόλεως ἐπὶ κεφαλῆς νέων ἐπικουριῶν. Διωκόμενος ἦλθεν εἰς Λιντινάραν (Lendenara), καὶ ἐκεῖθεν εἰς Παδούην. Ὁ Μπούας ἰδὼν αὐτὸν διωκόμενον ἐξῆλθε καὶ ἀπασχολήσας τοὺς ἐχθροὺς διευκόλυνε τὴν εἴσοδον τοῦ ἀρχιστρατήγου.

Ἀποθανόντος Λαυδοβίκου ΙΒ' ἐξελέχθη Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Φραγκίσκος Α'. Δι' ἑπιθυμίαν αὐτοῦ καὶ οὗτος κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ δουκάτου τοῦ Μιλάνου, συνῆψε μετὰ τῆς Βενετίας συμμαχίαν, πρὸς ἐκδίωξιν τοῦ δουκὸς τοῦ Μιλάνου Μαξιμιλιανοῦ Σφορτίου, βοηθουμένου ὑπὸ τῶν Ἑλβετῶν, τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Νεαπόλεως, καὶ τοῦ Δουκὸς τῆς Φλωρεντίας. Εἰς τὴν τότε γενομένην αἰματηρὰν καὶ παλίγνωστον μάχην τοῦ Μκ-

ρινιάν (Σεπτεμ. 1515) ἔλαβε μέρος μετὰ τοῦ Βαρθολομαίου Ἀλβιάνου καὶ ὁ Μπούας, ὅστις διέπραξε τεράστια ἀνδραγαθήματα· δραμῶν πρῶτος εἰς βοήθειαν τοῦ περιεκυλωθέντος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν Φραγκίσκου ἐφόνησε τέσσαρας χιλιάδας ἐχθρῶν καὶ ἐκυρίευσεν ἐξ πυρεθόλα καὶ ἐξ σημαίας. Ὁ Φραγκίσκος καταλαβὼν τὸ Μιλάνον δὲν ἔλειψε ν' ἀνταμείψῃ γενναίως καὶ τὸν Μπούαν διὰ τὰς ἐν τῇ μάχῃ ἀνδραγαθίας.

Ἐποῦ ὁ Φραγκίσκος ἐγένετο κύριος τοῦ Μιλάνου, ἡ Ἐνετικὴ Δημοκρατία, εἰς ἣν ὤφειλε τὴν ἐν Μαρινιάν νίκην, ἐζήτησε βοήθειαν πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ Ἰσπανῶν κυριευθεισῶν χωρῶν τῆς. Ἐυχάριστος ὁ βασιλεὺς εἰσακούσας τὴν δικαίαν τῶν συμμάχων του ἀπαίτησιν διέταξε τοὺς στρατηγούς Λαυτρεκ (Lautrec) καὶ Τριούλτζην ἵνα ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Δημοκρατίας Ἀλβιάνου, καὶ ἀπὸ καιοῦ ἐνεργήσωσιν. Ὁ Βαρθολομαῖος διελθὼν τὸν Ἄδιγγιν κατέλαβεν ἀμαχητὶ τὴν Βέργαμον, καὶ διηυθύνθη κατὰ τῆς Βρεσκίας. Ἐνταῦθα δὲ ἀπεβίωσεν ἐξ οἰζοῦ πυρετοῦ (7 Ὀκτωβρίου 1515), καὶ τὴν ἀρχηγίαν παραλαβὼν ὁ Τριούλτζης ἐξηκολούθησε τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Βρεσκίας. Ὁ Μαξιμιλιανὸς μαθὼν τὴν στενοχωρίαν τῶν φρουρῶντων συνελέντρωσε πολλὰς δυνάμεις καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Ἐλβετῶν ἦλθε κατὰ τῶν Ἐνετο-Γάλλων (1516), οἵτινες λύσαντες τὴν πολιορκίαν κατέφυγον εἰς Μιλάνον· ὁ αὐτοκράτωρ κυριεύσας τὰ περὶ ἔστρατοπέδευσε τρία μίλια ἀπὸ τῆς πρωτεύουσῆς τοῦ ὀμμανύμου δουκάτου. Ἐνῶ πανικός εἶχε καταλάβει πάντας φόβος, ὁ Μπούας, ὑπηρετῶν ὑπὸ τὰς Γαλλικὰς σημαίας, ἐποίησε, κατὰ τὸ σῆμηδες, ἐκδρομὴν· ἐν σύνταγμα ἐχθρῶν ὤρμησε κατ' αὐτοῦ, ὅστις τὸ κατ' ἀρχῆς ὑποχωρήσας ἐπανώρμησε καὶ φονεύσας οὐκ ὀλίγους ἀπεδίωξε τοὺς σωθέντας. Ὁ αὐτοκράτωρ κατετάραχθη ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τῆς παρατόλμου ἀποπειρας τοῦ πρώην ὑπὸ τὰς σημαίας του μαχομένου Ἑλλήνος, ὅστις νέαν μετ' οὐ πολὺ ἐποίησεν ἐκδρομὴν. Πεντακόσιοι ἐκλεκτοὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοπέδου ἐξῆλθον μανιώδεις εἰς καταδίωξιν τοῦ Μπούα, ὅστις τοὺς κατεσύντριψε καὶ ἡ-

θελε πάντα φονεύσει, εάν μὴ εἰς βοήθειαν αὐτῶν ἐγκαίρως ἔφθانون πολλοὶ ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Ὁ Μαξιμιλιανὸς λύσας τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Μιλάνου μετέβη εἰς Λόδι. Τὸ ταμεῖον εἶχεν ἐξαντληθῆ καὶ αἱ ἐλπίδες τοῦ φιλοδόξου αὐτοκράτορος ἐφάνιντο ματαιούμεναι· ὅθεν δυσανασχετῶν ἔλαβεν ὀλίγους πιστοὺς καὶ προφασισθεὶς ὅτι διηυθύνετο κατὰ τῆς Περγάμου, ἐπανεστρεφεν εἰς Γερμανίαν ἐγκαταλείπων ἀκέφαλον καὶ ἀπλήρωτον τὸν στρατόν. Ὁ Μερκούριος δὲν ἔλειψε καὶ τότε νὰ τιμήσῃ διὰ νέου ἀνδραγαθήματος τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα· πολιορκήσας τοὺς Ἑλβετοὺς εἰς Λόδην συνέλαβεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων τὸν ἀνεψιὸν τοῦ στρατάρχου Προσπέρου Κολόνα ὀνομαζόμενον Καίσαρα Φεραμόσκαν (Cesare Fieramosca) καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀννίδαν Βεκκαρίαν· ἐπιπεσὼν δὲ πάλιν κατὰ σώματος τετρακοσίων πεζῶν καὶ πεντήκοντα ἰππέων Γερμανῶν, ἐφόνευσε καὶ ἀιχμαλώτισε πολλοὺς, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων τὸν ἀρχηγὸν Ἰωάννην Τζάφαν. Ἐκ Λόδης οἱ ἐχθροὶ μετέβησαν εἰς Πέργαμον· ἐκδραμῶν δὲ καὶ ἐκεῖ ὁ Μπούας ἔλαβεν ἑκατὸν δέκα ἵππους τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ σώως ἐπανήλθεν εἰς Λόδην. Μανιώδης τότε ὁ ἐχθρικός στρατὸς ὤρμησε κατὰ τοῦ Μερκουρίου, ὅστις τακτικὴν συγκροτήσας μάχην ἐπέπεσεν εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν, καὶ φονεύσας καὶ αἰχμαλωτίσας ἀπέδιώξεν αὐτούς. Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων ἦτον εἰς στρατηγὸς τοῦ πυροβολικοῦ, τρεῖς Ἰταλοὶ στρατηγοί, καὶ τριακῶσιοι Ἑλβετοί· τοὺς τελευταίους ὁ γενναϊόφρων Μπούας φιλοδωρήσας ἀπέπεμψεν εἰς τὰς πατρίδας. Ὁ αὐτοκρατορικός στρατὸς διωκόμενος ἐκλείσθη εἰς Βερόνην. Ὁ ὑπὸ τὸν Τριούλτζην Γαλλικὸς στρατὸς ἐλθὼν τότε ἤρχισε νέαν τῆς Βρεσκίας πολιορκίαν, ὃ δὲ στρατάρχης θαυμάσας τ' ἀνδραγαθήματα τοῦ Ἡπειρώτου παρεχώρησεν αὐτῷ ἄρκετους πεζοὺς καὶ πυροβολικόν, καὶ τὸν ἀπέστειλεν εἰς πολιορκίαν τῆς Πεσκιέρας· μαθόντες τοῦτο οἱ ἐν Βερόνη αὐτοκρατορικοὶ ἔστειλαν εἰς βοήθειαν τριακῶσιους ἰππεῖς ἐκ τῶν λογάδων· ὁ Μπούας ἀπαντήσας τοὺς διεσκόρπισε, φονεύσας καὶ αἰχμαλωτίσας πολλοὺς· μετὰ δὲ τοῦτο ἐλθὼν ἤρξατο τακτικὴν τοῦ φρουρίου τῆς Πεσκιέρας πολιορκίαν,

καὶ ἐπὶ τρία ἡμερονύκτια ἐκανονοβόλει αὐτό· κυριεύσας τὴν Πε-
σκιέραν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ πρὸ τῆς Βρεσκήας στρατόπεδον, καὶ ὁ
Τριούλτζης δι' ἀπεριγράπτου χαρᾶς ἐξέφρασε τὸν πρὸς τὸν ἐμπει-
ροπόλεμον Ἕλληνα θαυμασμόν του.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Ἡπειρώτης Κωνσταντῖνος Μπόχα-
λης ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διατελῶν τοῦ δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου, ἀνεχώ-
ρησεν ἐκ Μαντούσης μετὰ ἑκατὸν πενήτηντα Ἑλλήνων ἱππέων
πορευόμενος εἰς βοήθειαν τῆς Βερόνης. Μαθὼν τοῦτο ὁ εἰς Σαλὸν
διαμείνων Μπούας ἐν τάχει ἀπῆλθε μετὰ τοῦ τάγματός του καὶ
καταφθάσας τοὺς ἐν ζήτη ὑπηρεσίᾳ συμπατριώτας του ἐπέπεσε κατ'
αὐτῶν, ἐξ ὧν ἄλλους μὲν ἐφόνευσεν, ἄλλους δὲ ἠχμαλώτισε· καὶ
μόνος ὁ Μπόχαλης περιεσώθη φεύγων. Ἐπαναστρέφων ἐκ τῆς ἐκ-
δρομῆς ἀπήντησε τὸν Νικόλαον Βάρολαν, ἓνα τῶν ἐχθρῶν τῆς Δη-
μοκρατίας μετὰ ἐξήκοντα ἱππέων· ἐπιπεσὼν κατ' αὐτοῦ ὁ Μπούας
ἐφόνευσε καὶ ἠχμαλώτισε τοὺς περὶ αὐτόν, καὶ μόνος ὁ Βάρολας
μετὰ δύο ἱππέων ἐτώθη. Ἐν μέσῳ πανδήμου χαρᾶς ἦλθεν ὁ Μερ-
κούριος εἰς τὸ στρατόπεδον σύρων πολλοὺς αἰχμαλώτους καὶ δια-
κοσίους δώδεκα ἵππους.

Διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Βρεσκήας καὶ τῆς Βερόνης, ὁ
Μπούας μετέβη εἰς τὰ σύνορα τῆς Βρεσκήας καὶ ἐποίησεν ἑνεδραν·
δικτακόσιαι τῶν πολιορκουμένων ἐξῆλθον, κατὰ τὸ σῆνθος, ἵνα
διαρπάσωσι πᾶν τὸ προστυχόν, ἀνύποπτοι δὲ περὶ τῆς ἑνεδρας
ἐνέπεσαν εἰς αὐτήν· τότε ὁ Μπούας ἀποκαλυφθεὶς ἐρήφθη ἐπ'
αὐτούς· εἰς βοήθειαν τούτων ἔσπευσεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ πεζικοῦ, ἀ-
δελφὸς τοῦ φρουράρχου· ὁ Μπούας ἐπιπεσὼν κατὰ τοῦ ἐπικουρι-
κοῦ σώματος κατεσύντριψεν αὐτὸ καὶ ἀπεδίωξε, πολλοὺς δὲ φο-
νεύσας καὶ αἰχμαλωτίσας ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐν μέσῳ
γενικῶν ἀνευφημιῶν.

Τὸ ἱππικὸν τῆς Δημοκρατίας ἐστάθμευεν εἰς Βιζεντίνο πρὸς
παρεμπόδιον τῶν εἰς Βερόνην σελλομένων ζωοτροφῶν. Ὁ Μπούας
εὐρισκόμενος ἐκεῖ καὶ μὴ ἀνεχόμενος νὰ παραμείνῃ ἀδρανής, μετέ-
βη διὰ νυκτὸς εἰς Λάδιζε καὶ ἐνήδρευσε εἰς τὸν Ἅγιον Μαρτίνον.

Ἐξακόσιοι ἐμπειροπόλεμοι ἴσπανοὶ ἐξήλθον τῆς Βερόνης πρὸς λεη-
λασίαν· ἐνῶ δ' εὐρίσκοντο εἰς τὴν μεταξὺ Βερόνης καὶ Ἀγίου Μαρ-
τίνου πεδιάδα, ὁ Ἕλλην ὀπλαρχηγὸς ὤρμησε κατ' αὐτῶν, καὶ
αὐτοὶ κατ' ἐκείνου· αἱματηρὰ ἐγένετο ἡ συμπλοκή·

Μὴν ὦραν πολεμούσασι, κ' ὁ κτύπος τῶν ἀρμάτων

Στὸν οὐρανὸν ἀνέβαινε, κ' ἡ χύσις τῶν αἱμάτων

Τὸν κάμπον ἐκατέβαινε, ὡς τὸ πανὶ σκαρλάτον.

Ἀπερίγραπτον ἀνδρείαν ἀνέπτυξαν τότε οἱ ἴσπανοί, καὶ ἂ
Μπούας ὀλίγου δεῖν κατεστρέφετο· ἐπὶ τέλους ὅμως κατώρθωσε
νὰ γίνῃ κύριος τοῦ πεδίου τῆς μάχης· οὐδεὶς τῶν ἑλθρῶν διεσώ-
θη· τριακόσιοι ἐξήκοντα πέντε ἠχμαλωτίσθησαν· δεῖτα καλῶς
τούτους ὁ Μερκούριος ἦλθεν εἰς Βενετίαν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς
εἰς χεῖρας τοῦ Δάγη. Ἡ Δημοκρατία εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ἐξειδια-
σμένων ἀνδραγαθῶν του, προήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ ἔξοχον ἀξίωμα
τοῦ ἀρχιστρατήγου (imperator). Τότε συστάσει αὐτοῦ, ἐχορηγή-
θη εἰς μὲν πεντήκοντα τῶν στρατιωτῶν του σύνταξις, εἰς δὲ δε-
καεὶ τὸ ἵπποτικὸν παράσημον. Ἀναχωρήσας ἐκ Βενετίας ὁ Μερ-
κούριος ἦλθεν εἰς Βρεσκίαν, ἣτις στενωτέρου πολιορκηθεῖσα ἠναγ-
κασθῆναι νὰ παραδοθῇ· μετὰ τοῦτο ὁ Ἕλλην ἀρχιστράτηγος ἦλθε
κατὰ τῆς Βερόνης καὶ διακόψας πᾶσαν συγκοινωνίαν, συλλαβῶν
ἄμα καὶ τὰς εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων στελλομένας ζωο-
τροφίας, ἡ ἀγκασε καὶ τοὺς ἐν Βερόνῃ ἵνα παραδώσωσι τὸ φρού-
ριον (1517).

Συνομολογηθεῖσας μετ' οὐ πολὺ τῆς μεταξὺ Μαξιμιλιανοῦ καὶ
Δημοκρατίας εἰρήνης, ὁ Μπούας ἐπανῆλθεν εἰς Βενετίαν, ἐνθα
ἐδέξωθη ἀσπασίως καὶ προσεφωνήθη εὐμενεστάτα ὑπὸ τοῦ Δάγη·
ὁ Μερκούριος εὐχαριστήσας καὶ τοῦτον καὶ τὴν Γερουσίαν ἐξῆλθε
τοῦ δουκικοῦ παλατιοῦ, καὶ ὑπὸ ἀπείρου λαοῦ συνοδουόμενος ἦλ-
θεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐνθα ἐδέχθη τὰς ἐπισκέψεις καὶ συγχαρη-
τήρια τῶν ἀρχόντων, καὶ φίλων.

Ἐνταῦθα τελευτᾷ ὁ Κορωνάιος τὴν διήγησιν τῶν τοῦ Μπούας
ἀνδραγαθμῶν. Ἀλλὰ τί ἀπέγινεν ὁ Ἕλλην ὀπλαρχηγὸς μετὰ

τὸ ἔτος 1519 ; ὁ Κύριος Π. Λάμπρος περιηγούμενος εἰς Ἰταλίαν εἶδεν ἐν Τριβιζῶ τὸν τάφον αὐτοῦ λαμπρῶς ἐκ μαρμάρου ἐξεργασμένον· κατὰ παράκλησίν μου δ' ἔγραψε, εἰς τὸν ἐν Βενετία πολυμαθῆ φίλον του Κύριον Κάρολον Kunz, ὅστις μετὰ τῆς χαρακτηριστικῆς τὸν ἀληθῆ ἐπιστήμονα ἀκριβοῦς ἐρευνήσας ἔσπευσε νὰ μοι ἀποστείλῃ τὰς ἐξῆς συντόμους σημειώσεις εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ὑπὸ Κορωνάου κατ' ἑκτασιν γραφέντος βίου. (4).

« 1519, ὁ Μπούας ἀναλαβὼν τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Δημοκρατίας ἐφρούρει ἐν Τριβιζῶ μετὰ πενήκοντα ὀπλιτῶν.

1527, συντείνει εἰς κατάκτησιν τῆς Παθίας.

Ἀπεβίωσεν ἐν Τριβιζῶ, μεταξὺ τοῦ 1527 καὶ 1562, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς ἐπιλεγομένης Maggiore.

1562, ἀπεπερατώθη τὸ ἐκ μαρμάρου λαμπρὸν μνημεῖον αὐτοῦ ἐξεργασθὲν ὑπὸ Ἄντωνίου Λομβάρδη.

1637, ἐχάραχθη ἐπὶ τοῦ μνημείου ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή συγκρατικῶς ἀναφέρουσα τινὰς τῶν ἐξιδιασμένων αὐτοῦ στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν.

Mercurio Bua Comiti E. Principibus Peloponnesi

Epirotarum Equitum Ductori,

Qui

Gallis in Arragoneos Dimicantibus Saepius Prostratis,

Hisdem E Regno Neapoleos Ejectis,

Pisanis Libertate Donatis,

4) Ὡς σημειοὶ ὁ Κ. Κρόνζ κατέστρωσε τὰς σημειώσεις ταύτας ἐκ τῶν ἐξῆς συγγραμμάτων· Bruchelati, Commentariorum memorabilium proutarium Tarvicci, 1646. — Chi o, Indicazione delle pitture di Treviso ec. Treviso 1809. — Lettere sulle belle arti Trivigiane, Treviso 1833. — Illustratione critiche sulle pinacoteca Trivigiana, Treviso 1834.

Ludovico Sfortia in Duc. Mediolan. Restituto,
 Trivultio Fugato, Novaria Expugnata,
 Papia Praelio Devicta,
 Unde Regium Hoc Monument. Inclyta Spolia Eduxit,
 Bononia Iulio II Pont. Recepta,
 Bavaris Maximil. Imper. Subactis,
 Francisco I. Gall. Rege Venetor. Socio Ab. Helvet. Ad
 [Marignan Servat,

Demum

Post Obitum[]]Alviani Totius Exercitus Imperator,
 Hispanis Ad Veronam Profligatis,
 Militari Prudentia Admirandus,
 Hic In Pace Nunquam Moriturus Quiescit,
 Franciscus Agolantus Nobⁱ Tarv. Abnepos ex Npte
 Posuit,
 Anno Salu. MDC XXXVII. »

Τοιοῦτος ἐγένετο ὁ Ἡπειρώτης Μερκούριος ὁ Μπούας, φιλοπόλεμος, καρτερόψυχος, στρατηγικός, ὑπέρτερος μὲν πάντων τῶν τότεμισθοφορούντων συμπατριωτῶν του, ἐφάμιλλος δὲ πολλῶν περιφανῶν τῆς Εὐρώπης στρατηγῶν ἐπὶ τριάκοντα ἐν ἔτη (1496—1527) ἀδιαλείπτως πολεμῶν, παντοτε ἔφερε τὴν φρίκην καὶ τὴν ὄλεθρον εἰς τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας, κλίνων τὴν πλάστιγγα τῆς νίκης ὑπὲρ τοῦ φιλοξενοῦντος ἡγεμόνος· κατὰ τὰς διαφόρους εἰς Φλανδρίαν, Βαυαρίαν, καὶ πρὸ πάντων τὴν Ἰταλίαν ἐκδρομάς του ἐκυρίευσε τεσσαράκοντα ἕξ ἐχθρικὰς σημαίας· διάφοροι ἡγεμόνες ἀνέδειξαν αὐτὸν ἱππότην, εἰς βασιλεὺς καὶ εἰς αὐτοκράτωρ τὸν ἐτίμησαν μὲ τὸν τίτλον τοῦ κόμητος, ἡ δὲ ἐνετικὴ δημοκρατία μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιστρατήγου.

Οἱ ἀνταυγάσαντες τὴν πάλαι μαρμαρυγὴν τῶν ἡρωϊκῶν

χρόνων τῆς Ἑλλάδος εἰς ξένας εὖρον χώρας τὴν φιλοξενίαν τοῦ τάφου τῶν κατὰ τοὺς ζοφεροὺς ἐκείνους χρόνους ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέ-
 χρι τοῦ ἄλλου πόλου διασαλπισάντων τὴν ζωὴν τῆς τουρκοκρα-
 τουμένης ἐθνικότητος μνημεῖα καλλιμάρμαρα ἔθνη ἑτερόγλωσσα
 ἀνήγειραν. . . πότε ἡ πατρίς τῶν ἡρώων θέλει εὐλαβῶς περισυ-
 νάξει τὴν ἱεράν κόριν τῶν μεγαθύμων ἐκείνων τέκνων της, καὶ ἀ-
 νεγείρει ἀνδριάντας εἰς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ τοιοῦτον πα-
 ρὸν προετοιμάσαν ἔνδοξον παρελθόν; . . .

§ 3.

Σύγχρονοι τῷ Μερκουρίῳ ἐγένοντο καὶ οἱ ἐξῆς συγγενεῖς του ὕ-
 πρετῆσαντες πρὸ πάντων ὑπὸ τὰς σημκίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου.

Α'. Λέκας (Ἀλέξανδρος) Μπούας ἐπὶ κεφαλῆς τριάκοντα ἵππέων,
 εὐρίσκειτο τῷ 1540 ἐν Παδοῦνᾳ μαθὼν ὅτι μέρος τοῦ Γερμανικοῦ
 στρατοῦ κατεσκήνου περὶ τὴν Βρόνταν, ἐξέδραμε μετὰ τῶν ἐταίρων
 καὶ ἐφορμήσας ἐφόρευσε τεσσαράκοντα καὶ ἡχμαλώτισε τριάκοντα,
 οὓς ἔφερεν εἰς Παδοῦνᾳ μετὰ τῶν κυριευθέντων ἵππων. Ἴδου πῶς
 διηγεῖται τὸ ἀνδραγάθημα ὁ Βέμβος. «Lecabuas (γρ. Lecas Buas)
 interea Epirota triginta equitum profectus, Patavii qui erat,
 ab agrestibus admonitus, citra Mediacum, quem magna hos-
 tium exercitus pars trajecerat, certo in pago equites Germa-
 nos fere centum divertisse indeligerterque ibi et incustodite
 versari; eo profectus, atque illos improviso aggressus, cum
 unum ex ejus turma temere progressum hostes interfecis-
 sent, ipse reliquique tam acriter in illos impetum fecerunt ut
 quadraginta ex iis interfectis, quindecim captis, equis abdu-
 ctis, se Patavium cum praeda victor receperit». (1)

Β'. Ἀλέξιος Μπούας, διοικῶν σῶμα ἐξ Ἠπειρωτῶν ἵππέων
 (turmae Epirotarum praefectus) ἡχμαλωτίσθη τῷ 1510 ὑπὸ
 τῶν Γερμανῶν περὶ τὴν Βερόνην (2).

(1) Rerum Venetiarum Historia, lib. X.

(2) Δύτθι.

ρως'.

Γ'. Μάρκος Ἀντώνιος Μπούας (Marcantonio) φρούραρχος τοῦ Βαλεζίου (Valeggio) ἐν ἔτει 1545. (1).

Δ'. Ἀνδρέας Μπούας μισθοφορῶν ἐν εἰσι 1547 μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου Μπόχαλα τῷ δουκί τοῦ Οὐρβίνου. Ὁ Γκισαρδίνης ἐπαίνων τὸ ἐμπειροπόλεμον ἀμφοτέρων λέγει, «Condottieri esercitati di nome non disprezzabile nelle armi.» (2).

Ἐξηλείφθη ἐκτοτε ὁ οἶκος τοῦ Μπούα; Περιεσώθη μέχρι σήμερα! Κατὰ τὴν περυσινήν εἰς ἑπτάνησον περιοδείαν μου εὑρον παρὰ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ πολυμαθεῖ ἀρχαιοφύλακι Σπυριδῶνι Φωκᾷ τὴν ἐξῆς σημειώσιν ἐν πρωτοτύπῳ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι διαμεινάντων ἀπογόνων τῶν Μπουαίων, καὶ τῆς ὕστερον τύχης αὐτῶν.

«Πέρνοντα ὁ Τύρκος τὸ Μοριά ὅσοι στραδιόταις, ἦγον τζέρνιδες; (3) Ἀλμπανέζοι (4) σὲ δούλεψι τῆς σινορίας (5), ἦσαν στὸ νησι τῆς Κεφαλονίδας καὶ Κορφοῦ, καὶ ὁ πρίντζιπας τοὺς ἐχάρισε φέουδα (6) νὰ μένουν στὸ νησι γιὰ φύλαξι. Οἱ Μπουγίδες πῆραν φέουδα στὴ Λιβαθό, οἱ Σπάτιδες μετὰ τοὺς Μενάγιδες στὸ Κάστρο. Σὲ λίγο βγήκε προκλάμο τοῦ Τούρκου, τὸ ὅσοι Ῥωμαῖοι εἶχαν φέουδα νὰ τουρκεύουν καὶ τὰ παίρνουν, ἐνάντιο τὰ χάνουν. Τότες ἀπὸ τοὺς Μπουγίδες βγήκε ὁ Γρίβας καὶ ἀπὸ τοὺς Σπάτιδες ὁ Μπαρκεζίνης, καὶ ἐπῆγαν στὸ Γιάννινο καὶ ἐτούρκεσαν καὶ ἐπῆραν τὰ φέουδα τῆς ναυελιάς των, ποὺ ἦταν καθάριοι Μπουγίδες. Ὁ Γρίβας γέννηκε τσέρνιδος στὸ Σερόμερι, καὶ ὁ Μπαρκεζίνης στὴ Χιμάρα, πέρνοντα τὰ πατρικά τους φέουδα ἢ ἄλλη φαρμίλια μινέσσιοντα στὸ νησι τῆς Κεφαλονίδας χριστιανοὶ ἐπέρναν τόσα φλουριά τὸ χρόνο ἀπὸ τοὺς τουρκεμένους; ὕστερου ὁ Γρίβας;

(1) Guicciardini Historia d' Italia libro XXI.

(2) Lib. XIII.

(3) Cernide = ἀρματολόγος.

(4) Albanesi = Ἀλβανοί.

(5) Signoria = Αὐθεντεία τῶν Ἑνετῶν.

(6) Feu li = τιμὴ, κ.

ἑτερνε τὰ φλουρία μονάχα στὸν ἀδελφὸ τοῦ τὸ Σγοῦρο, καὶ ὁ Μπαρκεζίνης στὸ Πολυκαλά· ἡ ἄλλη φαμίλια ὠχθρεύτηκε καὶ ὁ Γκολεμής μετὰ τὸ Μπούα καὶ τὸ Σπάτα ἐβγήκαν καὶ ἐπῆγαν στὸν Τοῦρκο καὶ ἐπῆραν τοῦ ξαδερφοῦ τους τοῦ Γρίβα τὸ φέουδο· μὲ αὐτὸς τεχνικώτερος στ' ἄρματα ἐσκότωσε τοὺς δύο, καὶ τὸν Γκολεμὴ τὸν ἐσκότωσε· ὑστέρου τὸν ἐλυπήθηκε καὶ τὸν ἐβάλε ἀντρατσέρνιδο στὸ Ἀγγελοκάστρο· οἱ Ἀλμπανέζοι τῆς Κερκλονιάς ἐβγήκαν ἀπὸ τὸ νησί καὶ ἐσκοτώσαν τὸ Γρίβα, καὶ ἐβάλαν τὸ ἀνήφι τοῦ Ἀποστόλη Μπούα, καὶ ὁ Τοῦρκος δὲ τὸ ἐδέχτηκε, γιὰτὶ δὲν ἦταν τουρκεμένο· ὁ γιὸς τοῦ Μπαρκεζίνης μετὰ βοήθεια τοῦ Τοῦρκου κατέβηκε ἀπὸ τὴ Χιμάρα καὶ ἐπῆρε τὸ Ξερομέρι καὶ Μπόνιτσα, καὶ ἔκοψε τὸν Ἀποστόλη, τὸν ξαδερφὸ τοῦ. Πθαίνωντα ὁ Μπαρκεζίνης, ὁ γιὸς τοῦ Ἀποστόλη Θόδωρος Γρίβα ἐπῆρε τὴ Μπόνιτσα, καὶ ὁ Γκολεμής ἐπῆρε τὸ Ξερομέρι, καὶ ὑστέρου τῆς Μπόνιτσα καὶ τὸν ἐδιώξε. Ὁ Θόδωρος ἦρθε στὸ νησί καὶ πῆρε φέουδα ἀπὸ τὴ σινιορία στὸ Θιάκι, καὶ ὁ ἀδερφὸς τοῦ Γιάννης

. . . . (1) στὸ πόλεμο τῶν Κουρζολάρωνε μαζί μετὰ τὸν Τσιμάρα. Τὸ παιδί τοῦ Θόδωρου Ἀποστόλης βγήκε καὶ πῆρε τὴ Μπόνιτσα καὶ τὸ Ξερομέρι καὶ ἀπόκλειτε τὸ Γκολεμὴ στ' Ἀγγελοκάστρο, καὶ τοῦ πῆρε τὸ κορίττι στανικῶς γυναίκα, καὶ ὁ Γκολεμής σὲ λίγο πέθανε. Ὁ Ἀποστόλης πῆρε τότε καὶ τὰ φέουδα τοῦ παθεροῦ του, καὶ ἐτῆζε ἐτέλειωσε ὁ πόλεμος τῶν Μπουγιδῶν γιὰ τὰ φέουδα.

27 Γιανουαρίου 1637 Κωνσταντῆς Βρυόνης γράφω διὰ θύμῃσι.»

Ἡ πολύτιμος αὐτὴ σημείωσις χειραγῶγει ἡμᾶς εἰς τὴν ἐξυκολούθησιν τῆς ἱστορίας τῆς μέχρι τοῦδε περιωθηθείσης οἰκογενείας τῶν Μπουαίων. Ὁ αὐτὸς ἀρχαιορύλαξ μοὶ ἐπέδειξε διάφορα διατάγματα τοῦ Δόγη τῆς Βενετίας Λεονάρδου Δωρεδάου, ἐξ ὧν καταδείκνυται, ὅτι τῶντι κατὰ Μάϊον καὶ Ἰούνιον τοῦ 1502,

(1) Ἐξήλειπται μία λέξις, πιθαν. παρερρήθη ἢ ἐφρονεῖθη.

ρκή.

ἦλλον ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἠπείρου πολλοὶ ἀρματωλοὶ, καὶ ἔλαβον τιμάρια ἐν τῇ νήσῳ, ἀναδεχθέντες τὴν φρούρησιν αὐτῆς· ἐν τούτοις μνημονεύονται οἱ ἑξῆς: Ἰωάννης Σπάτας, Δημήτριος Πλυμένος, Δημήτριος Φραγγίτας, Γεώργιος Στάτος, Πέτρος Κανάτης, Νικόλαος Γιούρσης, Λέων Μόσκαρης, Κώστας Ζερβός, Γεώργιος Φραγγούλης, Ἰωάννης Σταμένος, Ἰωάννης Κορέσης, Ἀνδρέας Μάστερης, καὶ Νικόλαος Κρουβερέσος, ὑπὸ τοὺς ὀπλαρχηγούς Θεόδωρον Βαρκεζίνη καὶ Νικόλαον Μενάγιαν· Σγούρος Καγγιάδης, καὶ Ἀλέξιος Ρομποτίνας μετὰ τοῦ σώματος αὐτῶν· καὶ Γκίνης Ῥένεσης, Λάζαρος Κόμης, Γεώργιος Κορέσης, Πέτρος Βαρκεζίνης, Λάζαρος Μπαρκελίνης, Ἄγγελος Ῥένεσης, Στάθης Κόμης, Γκίνης Μπαρκετίμης, Γεώργιος Ῥένεσης, Θεόδωρος Μπαρκετίμης, Θεόδωρος Καγγιάδης, Γεώργιος Καγγιάδης, Νικόλαος Καστρίτης, Γεώργιος Μάνεσης, Κόντος Καγγιάδης, Λάζαρος Μπαρμπάνης, Δημήτριος Μάνεσης, Ἰάκωβος Μαζαράκης, Γεώργιος Καραντινός, Ἰωάννης Πανδής, καὶ Γεώργιος Μπαρκετίμης.

Εἰς ἕκαστον τῶν ἀρματωλῶν τούτων ἡ Δημοκρατία ἐχορήγησεν σὺν τοῖς ἄλλοις μνηστικῶν μισθὸν τεσσαρῶν δουκάτων. (1)

Ἀλλὰ καὶ εἰς Κέρκυραν, ὡς λέγει ἡ σημείωσις τοῦ Βρυόνη, μετέστησεν εἰς κλάδος τοῦ οἴκου τῶν Μπουαίων. Εἰς ἐκ τούτων, Πέτρος Μπούας, ἤρριστευσε μετὰ τοῦ Κερκυραίου Κονδοκάλῃ καὶ ἄλλων εἰς τὴν ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίαν, (2), καθ' ἣν παρευρήθη μετὰ τοῦ Κεφαλλῆνος Τσιμάρῃ (3) καὶ ὁ Ἰωάννης Γρίβας Μπούας.

Ὁ ἐν Κερκύρᾳ κλάδος τῶν Μπουαίων, καταγραφεὶς τῷ 1705

(1) Ἀρχεῖον Κεφαλληνίας, Βιβλίον Α', περιέχον τὰ διατάγματα τοῦ ἔτους 1502 ἀπὸ Μαΐου μέχρις Αὐγούστου, σελ. 6.

(2) *Marmora, Storia di Corfù.*

(3) Περὶ Τσιμάρᾳ, ὡς καὶ περὶ πάντων τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίαν Ἑλλήνων ἐν ἐκτάσει γίνεται λόγος ἐν τοῖς Ἱερῶν καὶ Χρόνικαις.

εις τὸ βιβλίον τῶν Εὐγενῶν (4), περισώθη μέχρι τοῦ παρόντος αἰῶνος.

§. 4.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ σημειώσει τοῦ Βρυῆνη μνημονεύεται παραφυὰς τοῦ οἴκου Μπούα Γρίβα ἐκ Κεφαλληνίας ἀποικήσασα κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα εἰς Ἰθάκην, ἀναγκαῖον κρίνομεν ἵνα διαφωτίσωμεν ἐν ὀλίγοις τὴν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἱστορίαν τῆς νήσου ταύτης, ἐπὶ τῇ βίᾳ τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀρχαιοφυλακείου Κεφαλληνίας, καὶ τινων σημειωμάτων τοῦ Κ. Σπυρ. Φωκᾶ.

Ἔνεκα τῶν ληζομένων τὸ Ἰόνιον πέλαγος ἀπειραρίθμων πειρᾶται ἢ νήσος Ἰθάκη κατηρημώθη, καὶ μόνον εἰς τὰ ἐνδότερα αὐτῆς ἐκρύπτοντο εὐάριθμοι οἰκογένειαι ποιμένων. Κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΕ'. ἑκατονταετηρίδος Δαλματικὸν πλοῖον προσωρμίσθη, ἔνεκεν ἐπισυμβάσης τρικυμίας, εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς ἀκατοικήτου ταύτης νήσου· περὶ μέτρησιν νύκτας οἱ ἐν τῷ πλοίῳ διέκριναν φῶς ἐπὶ τῆς ὑπερκειμένης κλιτύος τοῦ ὄρους, καὶ ὀπλισθέντες μετέβησαν ἐκεῖ, ὅπου παρ' ἐλπίδα, ἀντὶ κακοποιῶν ἀνθρώπων, εὔρον φιλήτοχον οἰκογένειαν ποιμένος κατεσκηνωμένην ἐπὶ κοιλάδος. Οἱ Σκλαβοῦνοι φιλοξενηθέντες ὑπὸ τοῦ ἀπλοικοῦ κατοικοῦ τῶν ἐρειπίων τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐπανῆλθον καὶ τὴν ἐπιούσαν, καὶ συνδέσαντες στενωτέρας σχέσεις περιῆλθον τὴν ἔρημον νῆσον, ἐγνώρισαν καὶ τοὺς ὑπολοίπους κατοίκους, καὶ ἐθαύμασαν τὸ γόνιμον τῆς χώρας. Ὁ πρωτογνωρισθεὶς ποιμὴν παρεκάλεσε τὸν πλοίαρχον ἵνα βαπτίσῃ τὸ ἀρτιγεννὲς βρέφος αὐτοῦ· μετὰ δὲ τὴν παῦσιν τῆς κακοκαιρίας ὁ ἀνάδοχος ἀνεχώρησεν ὑποσχόμενος, ὅτι θέλει τακτικῶς ἐπισκέπτεσθαι τὴν *Κοιλάδα τοῦ Κουμπάρου* (Val de Compare).

(3) Libro delle famiglie nobile della magnifica città di Corfù, tratto dal Libro d' oro, tenuto nell' archivio della medesima, l'anno 1781.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του ὁ Σκλαβοῦνος ἐνθουσιωδῶς ἀφηγήθη τοῖς πᾶσι τὰ κατὰ τὴν νῆσον τοῦ κουμπάρου του, τὸν ὁποῖον μετ' οὐ πολὺ πάντες οἱ πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα, χάριν ἐμπορείας, πλέοντες Δαλματοὶ καὶ προσωπικῶς ἐγνώρισαν. Τὸ ὄνομα τῆς κλασικῆς τοῦ Ὀδυσσεῶς πατρίδος εἶχε σχεδὸν λησμονηθῆ, καὶ ἡ ἰθάκη μετωνομάζετο πλέον ὑπὸ πάντων *Κουλάς τοῦ Κουμπάρου*, ὅτε ἡ Ἐνετικὴ Δημοκρατία μαθοῦσα τὰ συμβαίνοντα διέταξε τὸν προβλεπτὴν τῆς Κεφαλληνίας Ἀλβίζην Σολομὸν (1502) ἵνα ἐξετάσῃ τὰ κατ' αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἐγνωμοδότησεν, ὅτι ὁ συνοικισμὸς ἠδύνατο ν' ἀποβῆ ὠφέλιμος εἰς τὴν Πολιτείαν, καταγράφουσαν μετὰξὺ τῶν κτήσεών της μίαν ἔτι νῆσον, τὴν 19 Μαρτίου 1504 ὁ Δόγης Λωρεδάνος διέταξε τὸν προβλεπτὴν Κεφαλληνίας Νικολὸν Μαρκέλλον ἵνα ἐνεργήσῃ τὸν συνοικισμὸν τῆς ἰθάκης ἐκ Κεφαλλήνων καὶ ἄλλων νησιωτῶν, πρὸς οὓς ἐπὶ πενταετίαν ἐχορήγει ἡ Δημοκρατία πλήρη ἀσυδοσίαν. Τὸ περὶ τούτου διάταγμα ἔχει ἐν πρωτοτύπῳ ὡς ἑξῆς: «E perchè si trovava una insula nominata Val di Compare situata per mezzo alla Ceffalonia ad presente disabitata, ma per relazioni si há, era già fertile et fruttifera, commandamo alli Rettori nostri di Levante, che facino publicamente proclamar che cadauno che venirà ad abitar in detta insula di Val de Compare per la Signoria Nostra gli sarà dati terreni da cultivar et abitar, gli quali saranno suoi e de suoi eredi, per gli quali non saranno obligati per cinque anni pagar cosa alcuna; ma passati i cinque anni saranno obligati a pagar alla Camera di Ceffalonia quello pagano gli Ceffalonioti, et sia data autorità e libertà al Proveditori Nostri di Ceffalonia, presenti et futuri. . . dar quella quantità di terreni a coltore veniron ad abitar la predetta insula, che gli parera conveniente.» (1)

(1) Archivio della Ceffalonia, libr. 1, σελ. 24.

Ἐκ Κεφαλλήνων καὶ ἄλλων νησιωτῶν συνοικισθεῖσα ἡ Ἰθάκη ἀνέλαβε μὲν τὸ πρῶτον ὄνομα, οὐχ ἦττον ὁμως καὶ τὸ τοῦ Κομπάρου ἐπὶ πολὺ διετήρησε. (4).

Ἰπαγομένη εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Προβλεπτοῦ Κεφαλληνίας ἐδιοικεῖτο ὑπὸ καπετάνου ὡς τοιοῦτος δὲ πρῶτος ἐξελέχθη ὁ Κεφαλλὴν Κώστας Πουλιέζος διὰ βίου, εἰς ἀμοιβὴν τῶν πρὸς τὴν Δημοκρατίαν ἐξειδιασμένων ὑπηρεσιῶν του (in recompense delle buone et animose opere sia concesso in vita sua la Capitana-ria). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πουλιέζου (1536) ἀνετέθη εἰς τὴν κοινότητα ἡ ἐκλογή τοῦ καπετάνου τῆς νήσου. (2)

Τῷ 1563 ἡ Ἰθάκη ἦτο πλέον κελῶς κατοκημένη, ὡς ἀναφέρει Διάταγμα τοῦ Δόγη Ἱερωνύμου Πριόλη (L' Isola del Theaki essendo al presente benissimo abitata).

§. 5.

Τελευτῶντες ἐπισυνάπτομεν συντόμους; εἰδήσεις περὶ τοῦ εἰς Ἀκαρνανίαν ἐγκατασταθέντος ἐπισημοτέρου κλάδου τοῦ οἴκου Μπούα Γρίβα. (3)

Τῷ 1585 μνημονεύεται Θεόδωρος Γρίβας ἀρματολὸς Βονιτῆς καὶ Λούρου, ἔχων καὶ ἀδελφὸν Γκίνον, φέροντα τὸ προγονικὸν

(1) Ὁ περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος νησαγράφος Θωμᾶς Πορκάκης λέγει ταῦτα περὶ τῆς νήσου· «Isola del Theaki, detta anticamonte Ithaca, che altri chiamano Dulichio, et Isola del Compare. . . habitata per lo più da fuorusciti della Cefalonia, del Zante, et di Corfù.» L' isole più famose del Mondo. Venetia 1590, σελ. 98.

(2) Διάταγμα 7 Ὀκτωβρίου 1536. Ἀρχ. Κεφαλλ. σελ. 27—8.

(3) Ἐξήγαγον ταῦτα ἐκ τῶν παρὰ Δ. Αἰνιᾶν, καὶ Γ. Γουλιμῆ, ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ σημειώσεων.

ὄνομα Μπούας· ὁ Γρίβας ὑποκινούμενος ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας ὑψώσεν ἐν Ἄκαρνανίᾳ καὶ Ἡπείρῳ τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐπιπεσὼν ἔσφαξε τοὺς ἐν Βονίτῃ καὶ Ξηρομέρῳ Τούρκους. Τὸ παράδειγμα αὐτοῦ ἐμιμήθησαν καὶ οἱ ἄρματωλοὶ τῆς Ἡπείρου Πούλιος Δράκος καὶ Μαλάμος, οἵτινες ἐπελθόντες κατέλαβον τὴν Ἄρταν καὶ ὤδυσαν κατὰ τῶν Ἰωαννίνων, θύοντες καὶ ἀπολλύοντες. Οἱ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ Τούρκοι συσσωματωθέντες ἤλθον εἰς βοήθειαν τῶν Ἰωαννίνων, καθ' ἂν χρόνον καὶ ἅ πασᾶς τῆς Νκυπάκτου ἐπὶ κεραλῆς πολλῶν χιλιάδων ἐχώρει κατὰ τῆς Ἄκαρνανίας· ὁ Γρίβας ἔδραμεν εἰς Ἄχελῶν, καὶ πολεμήσας πρὸς τοὺς Τούρκους ἠναγκάσθη νὰ ὀπισθοχωρήσῃ φέρων πολλὰς πληγὰς· καταλαβὼν τὰς κλεισοῦρας παρήγγειλεν εἰς τὸν ἐν Ἡπείρῳ ἀδελφὸν τοῦ Γκίνου Μπούαν ἵνα σπεύσῃ εἰς βοήθειαν· ἐνῶ δὲ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἀνέμενε τὴν προσδοκωμένην ἐπικουρίαν ἔμαθεν, ὅτι οἱ ἐν Ἡπείρῳ ἐπαναστάται κατανικηθέντες διελύθησαν, καὶ ὅτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ διωκόμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων ἔφθασεν εἰς Περαιτιάν, ἐνθα γενναίως μαχόμενος ἔπεσε (1). Ὁ Θεόδωρος καθορῶν τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον ὠπισθοχώρησε, πρὶν οἱ ἐξ Ἡπείρου ἐρχόμενοι καταλάβωσι τὰ νῶτα, καὶ περάσας μετ' ὀλίγων πιστῶν ὀπαδῶν εἰς Ἰθάκην, ἀπεβίωσεν ἐκεῖ ἐκ τῶν πληγῶν. Ἄντι τοῦ Γρίβα διαωρίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄρματωλὸς ὁ ἐκ Βάλτου Τρομπούκης ὁ Συντεκνιώτης.

Ἀποθανὼν ὁ Θεόδωρος Γρίβας ἐγκατέλιπε τρεῖς υἱοὺς, τὸν Σίμον, Χρῆστον, καὶ . . . ἐξ ὧν ὁ πρῶτος μετέβη εἰς Ἰθάκης περὶ τὸ 1614 εἰς Σοῦλι καὶ στρατολογήσας κατέβη εἰς Λοῦβρον, ὅθεν διώξας τὸν Τρομπούκην κατέλαβε τὸ πατρογονικὸν καπιτανάτον. Ὁ Τρομπούκης στρατολογήσας ἐν Βάλτῳ ἤλθε κατὰ τοῦ Σίμου καὶ νικήσας αὐτὸν ἀνέλαβε τὸ ἄρματωλίκι. Ὁ Σίμος διωκόμενος ἐπέρασεν εἰς Λευκάδα, καὶ ἄτυλον εὐρῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προδρό-

(1) Ἀντίκρυ τῆς Λευκάδος, εἰς θέσιν ἔκτοτε ἐπονομαζομένην τοῦ Μπούα τὸ κούλακι.

μου ἀπεβίωσεν ἐλεῖ τῷ 1622, καὶ ἐτάφη ἐντὸς τοῦ ἔμβραδου τοῦ ναοῦ πρὸ τοῦ ἱεροῦ βήματος· ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου τάφου του ἀναγινώσκεται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή· α 1622 Αὐγούστου ις'. Σῆμα Μπουγας ἐκοιμήθη ἐν κυρίῳ.» κάτω τῆς ἐπιγραφῆς ἐξεικονίζεται λάσιος χεὶρ κρατοῦσα κυπάριστον. Ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Προδρόμου μοι εἶπεν ὡς κατὰ παράδοσιν ἀπομνημονευόμενον, ὅτι ὁ Σίμος ἐγένετο μοναχὸς, καὶ ἀποθανὼν ἐδώρησατο τῇ μονῇ τὴν περιουσίαν του· ἄλλοτε ἐσώζετο ἡ διαθήκη του ἐν τῇ Μονῇ, πλὴν τὴν ἀγνοεῖ ἂν καὶ αὕτη ἀποτεθησαύριται μετὰ τῶν ἄλλων βιβλίων τῆς Μονῆς ἐν τῷ ἀρχιεπισκοπικῷ Λευκάδος.

Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Σίμου Ἀποστόλης καὶ Λέκος (Ἀλέξανδρος), κατέφυγον εἰς τοὺς ἐν Τόσκῃσι τῆς Ἠπείρου συγγενεῖς των, ὑφ' ὧν βοηθούμενοι ἐστρατολόγησαν, καὶ τῷ 1640 κατελθόντες εἰς Βόνιτσαν ἐρόνευσαν τὸν ἀρματωλὸν Γατσούλην, υἱὸν τοῦ ἀποθανόντος Τρομπούκη, καὶ κατέλαβον τὸ καπιτανάτον, ὑπερπεριτλήθεν εἰς τὸν πρεσβύτερον Ἀποστόλην· ἀποθανόντος τούτου ἀνεγνωρίσθη ὀπλαρχηγὸς Λούρου καὶ Βονίτσης, ὁ υἱὸς τοῦ Δράκου. Οἱ συγγενεῖς τοῦ Τρομπούκη ἐστρατολόγησαν αὐθις ἐκ Βάλτου καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Τσεκούρα, γαμβροῦ τοῦ Γατζούλη, εἰσέβαλον εἰς Λούρον καὶ νικήσαντες τοὺς Γριβαίους κατέλαβον τὸ καπιτανάτον. Εἰς Σοῦλι αὐθις καταφυγόντες οὗτοι ἐστρατολόγησαν καὶ πάλιν καὶ ἐλθόντες κατέλαβον τὸ ἀρματωλικὸν τοῦ Λούρου, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκβάλωσι καὶ ἐκ Βονίτσης τὸν Τσεκούραν συνεφώνησαν, ἵνα οὗτος μὲν νέμηται τὸ ἀρματωλικὸν τῆς Βονίτσης, οἱ δὲ Γριβαῖοι τὸ τοῦ Λούρου. Περὶ τὸ 1675 οἱ ἀρματωλοὶ τοῦ ἑξομέρου καὶ Ἀγγελοκάστρου Μεϊτάνης καὶ Σπαθόγιαννος εἰσβαλόντες εἰς Βόνιτσαν ἀπεδίωξαν τὸν Τσεκούραν καὶ μετὰ τῶν ἐν Λούρῳ Γριβαίων ἐρρύθμισαν τὰς ἀρματωλικὰς περιφερείας, λαθόντων τούτων μέρος τοῦ Βάλτου καὶ τῆς Βονίτσης. Τῷ 1716 ἐπελθούσης συγχύσεως εἰσέβαλον εἰς Βόνιτσαν καὶ ἑξομέρον καὶ ἐντὸς ὀλίγου προσέθηκαν καὶ τὰς ἐπαρχίας ταύτας εἰς τὸ ἀρματωλικὸν τοῦ Λούρου· ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Χρῆστος Γριβὰς ἐλαπι-

τάνευσαν ἐν εἰρήνῃ μέχρι τοῦ 1738, ὅτε ὁ ἐκ Βάλτου Κατζικόγιάνης, συγγενὴς τοῦ Τσεκούρα ἐπὶ κεφαλῆς πολλῶν κλεπτῶν εἰσέβαλεν εἰς Βόνιτσαν καὶ ἐκείθεν εἰς Ξηρόμερον ἐπὶ δεκατρία ὀλίκληρα ἔτη ἐπολέμουν οἱ Γριβαῖοι μὲ τοὺς Κατσοιογιανναίους, οἵτινες ἄλλοτε μὲν νικῶντες κατελάμβανον τὸ Ξηρόμερον, ἄλλοτε δὲ νικώμενοι ἐσώζοντο εἰς Βάλτον. Τῷ 1752 ὁ Ἀποστόλης Γρίβας διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του Χρῆστον ἐν τῷ ἀρματωλικῷ ἀξίωματι, πρὸς παγίωσιν τῆς ἀρχῆς ἔδωκεν εἰς τὸν υἱὸν του Χρῆστον σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Κατζικογιάννη, καὶ ὑπὸ τούτου βοηθούμενος, ἐξέτεινε τὴν ἀρματωλικὴν του περιφέρειαν ἀπὸ Λούρου μέχρις Ἀγγελοκάστρου. Ἀποθανὼν τῷ 1780 ἐγκατέλιπεν υἱὸς τὸν Χρῆστον, Τσέγιον καὶ Κώστα, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος ἀνέλαβε τὸ πατρικὸν ἀξίωμα.

Ὅταν ἤχησεν ἡ προδοτικὴ σάλπιγξ τοῦ 1769 ὁ Χρῆστος Γρίβας, συνεννοημένος μετὰ τοῦ Ὀρλόφ, ἀνεπέτασεν ἐν Ἀκαρνανίᾳ τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐλθὼν ἐπολιόρησε τὸ Βραχώριον, πρωτεύουσαν τοῦ σαντζακίου τοῦ Κάρλελι. Οἱ ἐν αὐτῷ πολυάριθμοι Τούρκοι ἀντέστησαν ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ τὴν 23 Μαρτίου 1770 ὁ Γρίβας ἠναγκάσθη ἵνα λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ δράμῃ εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐξ Ἠπείρου κατερχομένων Τούρκων, οἵτινες διαδάντες τὸν Ἀχελῶν ἠνώθησαν μετὰ τῶν ἐν Ἀγρινίῳ, ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν τοῦ Ἀχμέτ βαλῆ τοῦ Κάρλελι, καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ Σουλεϊμάν βεη. Ὁ Γρίβας μὴ δυνηθεὶς ν' ἀντικόψῃ τὴν ὀρμὴν τῶν Ἀλβανῶν, ὠπισθοχώρησεν ἔνθεν τοῦ Ἀχελῶου καὶ ἐστρατοπέδευσε ἔξω τοῦ Ἀγγελοκάστρου, εἰς τὸν Ἅγιον Ἡλίαν τῆς Μπέαινας. Ὁ ἀδελφός του Τσέγιος μετὰ πενήκοντα ὀπαδῶν κατέλαβε τὴν θέσιν Ραγκαθεῖκα, ὁ ὄπλαρχηγὸς Γεώργιος Γουλιμῆς ἢ Λαχούρης τὴν γέφυραν τοῦ Ἀγγελοκάστρου καὶ τὸ πρὸ αὐτῆς δάσος, ὁ δὲ Χρῆστος ἐτοιμάσας τοὺς εἰς Ἅγιον Ἡλίαν προσμαχῶνας ἐτοποθετήθη ἐκεῖ. Οἱ Τούρκοι διηρέθησαν εἰς δύο σώματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ὑπὸ τὸν Σουλεϊμάνην ᾤδευσε κατὰ τοῦ Τσέγιου καὶ τοῦ Λαχούρη, τὸ δ' ἕτερον ὑπὸ τὸν Ἀχμέτην διῆκε

θύνη πρὸς τὸν Ἅγιον Ἥλιον. Ὁ Τσέγιος γενναίως ἐπὶ τρεῖς ὥρας ἀγωνισθεὶς ἔπεσεν ἱρωϊκῶς· ὁ δὲ Λαχούρης μὴ δυνθεὶς ν' ἀντισταθῆ ἔκοψε τὴν γέφυραν τοῦ Ἀγγελοκάστρου καὶ ἔδραμε νὰ ἐνωθῆ μετὰ τοῦ Γρίβα, ὅστις εἶχεν ἀποκρούσει δύο ἐφόδους τοῦ ὑπὸ τὸν Ἀχμέτ στρατοῦ. Ἐνῶ δὲ οὗτοι λυσσῶδως ἐμάχοντο, καταφθάσας ὁ Σουλεϊμάν κατέλαβε τὰ νῶτα αὐτῶν· ἐπὶ ἕξ κατὰ συνέχειαν ὥρας φρικτῆ συνήφθη πάλη, καὶ οἱ ἐκαστάσται ἀπελπισθέντες ἀπεράσισαν ἵνα ξιφῆρεις διασχίσωσι τὰ στήθη τῶν Τούρκων· ὁ Χρῆστος Γρίβας καὶ ὁ Λαχούρης ἐξῆλθον πρῶτοι τῶν προμαχόνων παρακολουθούμενοι ὑπὸ τῶν ἐπιζησάντων ὀπαδῶν τὸν τρόπον καὶ τὴν φρίκην διασπείροντες εἰς τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας ἔρχιζον ἤδη ἵνα διασχίσωσι αὐτάς, ὅτε οἱ Ἄλβανοὶ λοξοδρομήσαντες ἐπαρουσιάσθησαν πρὸ αὐτῶν. Οἱ ὑπὸ τὸν Χρῆστον λεοντοκάρδιοι ὤρμησαν κατὰ τῶν Ἄλβανῶν, ἀλλὰ περικυκλωθέντες κατεκόπησαν. Ὁ Γρίβας καὶ ὁ Λαχούρης ἔπεσαν ἐν μέσῳ σωρείας ἐχθρικῶν πτωμάτων, καὶ μόνον ἕξ ἀρματωλοὶ ὑπὸ τὸν Ἀκαρναῖνα Μαιροδῆμον ἠδυνήθησαν φεύγοντες νὰ ἔλθωσιν εἰς Αἰτωλικόν, ἔνθα οἱ ἐπελθόντες ἐχθροὶ συλλαβόντες ἐθανάτωσαν καὶ τούτους.

Τριακόσιοι ἦσαν οἱ μετὰ τῶν Γριβαίων καὶ τοῦ Λαχούρη πεσόντες κατὰ τὴν ἐνδοξὸν τοῦ Ἀγγελοκάστρου μάχην. Ἡ θέσις ἐν ἧ ἔπεσεν ὁ Γρίβας καλεῖται μέχρι τοῦδε τῶν Γριβαίων τὰ κόκκαλα. Τὰ πτώματα τῶν πεσόντων, διαταγῇ τοῦ Ἀχμέτ, ἔμειναν ἄταφα, καὶ αἱ κεφαλαὶ τοῦ Χρήστου καὶ Τσέγιου Γρίβα, ὡς καὶ ἡ τοῦ Λαχούρη, ἀνεστηλώθησαν ἐπὶ δοκῶν εἰς τὸ διασταύρωμα τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἀγγελοκάστρου. Μετὰ τὴν ἐν Ἁγίῳ Ἥλιῳ καταστροφὴν ὁ Τουρκικὸς στρατὸς εἰσβαλὼν εἰς Αἰτωλικόν καὶ Μεσολόγγιον ἔθυσσε καὶ ἀπώλεσεν· οἱ ἐν τῇ τελευταίᾳ πόλει διενεργήσαντες ἐπ' ὀνόματι τῆς Αἰκατερίνης τὴν ἐπανάστασιν ἐσφάγησαν, καὶ μόνον ὁ Παναγιώτης Παλαμὰς διεσώθη εἰς Ζάκυνθον.

Δύο ἐγκατέλειπεν υἱοὺς ὁ Χρῆστος Γρίβας, τὸν Δημήτριον ἐπονομαζόμενον Δράκον πενταετὴ τὴν ἡλικίαν, καὶ τὸν Γεωργάκην ἐπιλεγόμενον Σβίγγαν, μόλις διανύοντα τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἡλι-

κίας. Μετὰ τὴν εἰρήνευσιν οἱ ἐν Βονίτση περισθείντες ὄπαδοὶ τοῦ Χρήστου ἐξέλεξαν ὡς διάδοχον ἐκεῖνου τὸν Δράκον, καὶ συνέστησαν τριμελῆ κηδεμονίαν, ἀποτελουμένην ἀπὸ τὸν Κατζικογιάννην, θεῖον τοῦ ἀνήλικος ἀρματωλοῦ, τὸν Κώστα Σκληπούσην, καὶ Γιάννην Κρεκόνην· ἡ ἀρματωλικὴ σφραγίς ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ Δράκου, ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου καὶ ἐνήργει ἡ ἐπιτροπὴ. Ὁ Κατζικογιάννης παρακινούμενος ἀπὸ τὸν προεστῶτα τοῦ Ξηρομέρου Μαυρομμάτην, ἀσπονδὸν ἐχθρὸν τῶν Γριβαίων, ἀντεπότιθη τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνεψιοῦ του, καὶ ἐξαφανίσας ἀπὸ τῆς σφραγίδος τὸ ὄνομα τοῦ Δράκου ἐχάραξε τὸ ἰδικόν του· οἱ ἀρματωλοὶ ἅμα εἶδον τοῦτο φοβηθέντες παρέλαβον τὸ παιδίον καὶ μεταβάντες εἰς Λευκάδα ἐξησφάλισαν αὐτό· μετὰ τοῦτο ὁ Σκληπούσης καὶ ὁ Κρεκόνης ἐπιστρέψαντες εἰς Ἀκαρνανίαν καὶ συγκροτήσαντες σῶμα κλεπτῶν εἰσέβηλον εἰς Ξηρόμερον, ἔφθειραν τὰ κτήματα τοῦ Μαυρομμάτη καὶ Κατζικογιάννη, καὶ ἀπήτησαν τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σφετερισθέντος ἀξιώματος· ὁ Κατζικογιάννης ἐπὶ κεφαλῆς πολλῶν Ξηρομεριτῶν ἐξεστράτευσε κατ' αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν ἐν Μοναστειρακίῳ συναφθεῖσαν πεισματώδη μάχην ἐφόρευσε τὸν Σκληπούσην καὶ Κρεκόνην, καὶ μετὰ τοῦτο ἀνεγνωρίσθη ἀρματωλὸς τῆς Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου.

Μαθόντες οἱ ἐν Λευκάδι φυλάσσοντες τὸν Δράκον τὰ γενόμενα παρέλαβον τὸ παιδίον καὶ μετέβησαν εἰς Κέρκυραν, ἐκεῖθεν δ' εἰς Ἰθάκην. Ἐν ἔτει 1778 οἱ φυλάσσοντες τὸν Δράκον ἐξῆλθον εἰς Ἀκαρνανίαν καὶ συγκεντρώσαντες ἐπίφοβον σῶμα κλεπτῶν ἀπήτησαν τὴν παραίτησιν τοῦ Κατζικογιάννη ἀπὸ τοῦ ἀρματωλικίου ὑπὲρ τοῦ Δράκου Γρίβα, δεκατριέτους ἤδη τὴν ἡλικίαν. Ἐπὶ δώδεκα ἔτη ἐπολέμουν οἱ Γριβαῖοι μετὰ τοὺς Κατζικογιανναίους. Ὁ Μαυρομμάτης, ὅστις ἰδίως ὑπέφερεν ἐκ τῶν ἐκδρομῶν τοῦ Δράκου, ἠναγκάσθη πρὸς ἀπαλλαγὴν ἵνα ἐνεργήσῃ τὴν ἐξωσιν τοῦ Κατζικογιάννη, καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Γρίβα ἐν τῷ πατρογονικῷ ἀξιώματι. Ἀρματωλὸς Βονιτῆς καὶ Ξηρομέρου ἀναγνωρισθεὶς τῷ 1790 ὁ Δράκος ἔμεινεν ἡσυχάζων μεχρι τῆς ὑπὸ

τῶν Γάλλων καταλήψεως τῆς Ἐπτανήσου, ὅτε μεταβὰς εἰς Κέρκυραν διωρίσθη εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐλληνικῶν ταγμάτων, καὶ ὡς τοιοῦτος ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν ὕστερον ἐλθόντων Ῥώσων, καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς Αὐτοκρατορικῶν Γάλλων. Ὅταν οἱ τελευταῖοι ἀνεχώρησαν ἐξ Ἐπτανήσου, ὁ Δράκος παρητήθη τοῦ ἀξιώματος, διαλεχθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη. Κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ἀλῆ ἐλθὼν εἰς Ἰωάννινα ἀνέλαβε τὸ ἀρματωλικὸν τῆς Βονίτζης, παυθέντος τοῦ μετὰ τὴν φυγὴν του καταλαβόντος αὐτὸ Χρήστου Κατζικογιάννη. Προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ ἵνα λάβῃ μέρος εἰς τὸν καταδιωγμὸν τῶν Γαρδικιωτῶν, καὶ μὴ ὑπακούσας, ὑπέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ τρομεροῦ σατράπου, κατὰ διαταγὴν τοῦ ὁποῖου ἐδηλητηριάσθη ἐν Ἰωαννίνοις. (1)

Ὁ Δράκος Γρίβας ἐγκατέλειπε πέντε υἱοὺς τὸν Χρῆστον, Φλωρόν ἢ Κώσταν, Σταῦρον, Θεόδωρον, καὶ Ἀλέξιον τὸν ἐπονομαζόμενον Γαρδικιωτὴν· οἱ πρῶτοι τρεῖς διαπρέψαντες ὡς ὀπλαρχηγοὶ ἀπεβίωσαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1824, οἱ δ' ἐπιζήσαντες μέχρις ἐσχάτων Θεόδωρος καὶ Γαρδικιώτης περιφανῆ κατέχουσιν θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τε ἐθνεγερσίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου. (2).

Ἐγχαρον ἐν Ἀθήναις κατὰ Μάρτιον 1867.

Κ. ΣΑΘΑΣ.

(1) Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δράκου Σβίγγας ἔπεσε μετὰ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του κατὰ τὴν ἐξουδον τοῦ Μεσολογγίου.

(2) Περὶ τῶν Γριβαίων, ὡς ἀρματωλῶν τῆς Ἀκαρνανίας ἐν συντόμῳ ἐποίησα λόγον, ἐπιφυλασσόμενος ἵνα ἐν τοῖς Ἡρωϊκοῖς Χρόνοις δεόντως ἰκταθῶ.

ΤΖΑΝΕ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ.

ΑΝΔΡΑΓΑΘΗΜΑΤΑ

ΜΕΡΚΟΥΡΙΟΥ ΜΠΟΥΑ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΓΓΕΛΟΥ Ν. Π. ΚΩΣΤΑ

Α.

 δέσποτα παμβασιλεῦ καὶ τῶν ἀπάντων κτίστα,
Εὐσπλαγγε καὶ μακρόθυμε, καὶ τῶν κινδύνων ῥύστα.
Βουλόμενος ἀνδραγαθίας τοῦ Μερκουρίου νὰ γράψω,
Τὸ ὄνομά σου τάχιον ἔνε μου χρεῖα νὰ κράξω.
Ὅτι ἂν σὺ βοήθειαν ἐμοὶ ἔς τοῦτο τὸ πρᾶγμα
Οὐδὲν δώσης, παντάνακτα, δὲν γράφω οὐδὲ γράμμα.
Μὲ τὴν βοήθειάν σου λοιπὸν τῶρα νὰ γράψω ἀρχίζω,
Καὶ ν' ἀναπαύσω γνωστικούς ἀφοῦ τὸ γράψω ἐλπίζω.
Σὺ δὲ δός μοι τὴν χάριν σου γιὰ νὰ τὸ τελειώσω
Κ' εἰς αὐθεντὸς τοῦ Μερκουρίου τὰς χεῖρας νὰ τὸ δώσω.
Μίαν φορὰν εὐρέθηκα καὶ ἤμουν μοναχὸς μου
Καὶ κάθημουν καὶ λόγιαζα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου.
Στὴν κάμαραν καθήμενος μέσα στὴν Βενετίαν,
Καὶ νὰ εἰπῶ πῶς ἄρχισα καὶ τ' ἦτον ἡ αἰτία.
Εἰς τὸν καιρὸν τὸν παλαιὸν εἰς πᾶσα μίαν σκόλαν
Πολέμους καὶ καμώματα ἐγράψασιν τα ὅλα.
Τῶρα τὰ βρίζομεν κ' ἡμεῖς κ' ἔχουν τα γεγραμμένα,
Καὶ ξέρομεν τοῦ καθενὸς τί ἔχει καμωμένα.
Ἡξέυρομεν τὸν Ἐκτορα καὶ αὐτὸν τὸν Ἀχιλλεάν,
Τὸν θαυμαστὸν Ἀλέξανδρον, τὸν μέγαν βασιλέαν.
Τῆς Τροίας τε τὸν χαλασμὸν τοὺς παλαδίνους ὄλους,
Τῆς δύσεως κ' ἀνατολῆς τοὺς ἀνδρειωμένους ὄλους.
Κ' ἐγὼ δὲν ἤθελα ποτὲ νὰ πιάσω καλαμάρι,
Οὐδὲ γραφὴν ποτὲ τινὸς νὰ γράψω 'να ῥιμάρι.

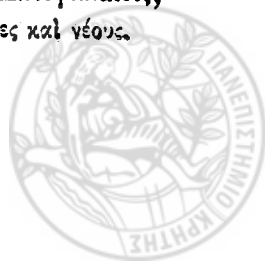
Καὶ τώρα γράφω μίαν γραφήν νά τήν ἀκούσουν πάντες,
Ἡ δύσι κ' ἡ ἀνατολή, καὶ ὅλος ὁ λεβάντες.
Καλὰ κ' ὁ νοῦς δὲν δύναται, τόσον διὰ νά γράψω,
Αὐτὸ ὅπου ἔ' ἀληθινὸν δὲν θέλω νά τὸ παύσω.
Λοιπὸν κινᾶ μ' ὁ λογισμὸς διὰ τὸν σιγιὸρ Μερκούρη,
Ἐκείνον, ὅτι δυνηθῶ νά μὴν τ' ἀφήσω ποῦρι.
Καὶ στάθηκα κ' ἐξέταξα μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου,
Τοὺς ἄρχοντας τοῦ Ἀναπλιῦ, καὶ ὄλονοῦ τοῦ τόπου.
Κ' ἔμαθα τὴν ἀνατροφὴν καὶ ὄλαις του ταις τάξαις,
Τὴν ἀρχοντεῖαν κ' εὐγένειαν, καὶ ὄλαις του ταις πράξαις.
Ἔνε μακρὰ ἡ ἐξήγησις κ' ἔχει πολυλογίαν.
Ἄμ' ἔνε χρεῖα δά τῶρχισα νά δώσω ἀπλοχίαν.
Καὶ νά σέ φέρω μαρτυρίας τοῦ βασιλέως ταις βούλαις,
Ὅποιας ἐπίασα κ' εἶδά ταις κ' ἀνέγνωσά ταις οὐλαις.
Καὶ τὴν πατρίδα μαρτυροῦν καὶ ὄλον του τὸ γένος,
Κ' ἄλλοι ποῦ δὲν τὸν ξέρουσι λέγουσ' ὅτ' εἶνε ξένος.
Ἐκ τοῦ βέ Πύρρου τὸν καιρὸν, καὶ Ἀντίνου τοῦ Πειρώτα,
Ἄκουσε νά σέ διηγηθῶ κ' ἀπέκει πάλε βῶτα.
Αὐτοῦν ἦσαν καθολικὰ ἡ ρίζα τῶν Πουγιάνων
Καὶ διὰ νά σάβρω τὴν ἀρχὴν τάχ' ἀποκεῖ τὸ πιάνω.
Κ' ἦσαν κατοικοῦμενοι εἰς τὴν Μακεδονίαν,
Ἄρταν καὶ Ἀγγελόκαστρον, Γιάννινα καὶ Ἀλβανίαν.
Καὶ ἓνας Μπούας ἤκουεν ὄνομα μισερ Πέτρος,
Καὶ γρήκα τῆς ἀθηβολῆς τὴν στρατὰν καὶ τὸ μέτρον.
Ὅποιοι τὸ Ἀγγελόκαστρον τὸ ὠρίζεν ἐτότης,
Καὶ ἦτον καὶ καθολικὸς αὐθέντης καὶ δεσπότης.
Κ' ἦτον ἀτοῦνο στὸν καιρὸν τοῦ αὐθέντος τοῦ Σπάτα
Ἀποῦτον τότε καὶ αὐτὸς δεσπότης εἰς τὴν Ἄρτα.
Καὶ τὸν Ζωῖταν εἶχασι στὰ Γιάννινα ἐτότης
Δεσπότην κ' ὠρίζε καὶ αὐτὸς ὄλους τοὺς Γιαννινιώταις.
Κ' ὁ Βιτζορές τῆς Ἀνάπολης μὲ τὴν δική του μάθαν
Ὡς διὰ τὴν Κεραλληνίαν ἔκαμε μίαν ἀρμάθαν.

Κάρλος Τὸ Τόκας ἔκρινε τῶνομα τὸ δικόν του.
Λοιπὸν ἡ ἀρμάδα γίνετον κατὰ τὸν ὀρισμὸν του,
Καὶ πῆρε τὴν Κεφαλληνίαν καὶ τὴν Ἁγίαν Μαύρα,
Καὶ κείνοι ποῦ τὰ ρίζασι δάκρυα χύναν μαύρα.
Λοιπὸν ὡσὰν ἀφέντευσε ἐκεῖνα τὰ νησιά.
Στὴν Ἄρταν ἦτονε κοντὰ ὀπούτογε πλησιά.
Θάνατος ἦλθε σύντομα κ' ἀπέθανεν ὁ Σπάτας,
Ἄτουνος ὅπου σοῦ ἄεγα ὁ δεσπότης τῆς Ἄρτας.
Κ' ἡ χώρα σὰν ἀπόμεινε καὶ στήκετον ὡς χήρα,
Χωρὶς αὐθέντην ἦτονε καὶ πλεῖον δὲν εἶχα κλήρα.
Οἱ ἄρχοντες ἐκάτζασι βουλὴν αὐτὴν τὴν ὥραν
Ποῖον αὐθέντην ναῦρωσι νὰ διακρατῇ τὴν χώρα.
Λοιπὸν ἀποδιαλέξασι τὸν δούκα Κάρλον Τόκαν,
Κ' αὐθέντην τὸν ἐκάμασι, τὴν Ἄρταν τοῦ ἔδωκαν.
Καὶ σὰν ἐκαταστάθηνε σ' αὐτὴν τὴν δεσποτεῖαν,
Νὰ πάσῃ πάντα γύρευε καὶ ἄλλην αὐθεντεῖαν.
Τὸν δὲ Ζωῖαν ἔβαλε στὸν νοῦν του διὰ νὰ κόψῃ,
Τὰ Γιάννινα βουλήθηκε τάχατε ν' ἀφεντεύσῃ.
Κ' ὁ βιτζορέ ντ' Ἀνάπολη τοῦ ἔδωκε βοήθειαν,
Τὸν Ἰζωῖαν ἠράνισε μὲ ταύτην τὴν προμήθειαν.
Τὰ Γιάννινα ἀφέντευσε στὰ χέρια του ἐμείναν,
Καὶ διὰ τ' Ἀγγελόκαστρον ὁ νοῦς του τὸν ἐλίαν.
Μεγάλην μάχην ἔπηγε Μπούαν τὸν μισερ Πέτρον,
Νὰ πάρῃ τ' Ἀγγελόκαστρον, ἀπούτον μέγα δέντρον.
Τὸν μισερ Πέτρον ζῶντά του ποτὲ δὲν ἐγροικῆθη,
Γιὰ νὰ τοῦ πάρῃ τίποτι, γιατί δὲν ἐδενήθη.
Κ' ὡσὰν ἀπέθανεν αὐτὸς ἀφῆκε τὸν υἱὸν του,
Δέσποτα στ' Ἀγγελόκαστρον ἀπούτον ἐδικὸν του.
Τὸ ὄνομά του λέγασι δεσπότην κύρ Μουρίκη,
Καὶ πάντα θάστα κ' ἄρματα καὶ φόρσι καὶ λουρίκι.
Λοιπὸν πάλι ἐδευτέρωσε τῆς Ἄρτας ὁ δεσπότης,
Ὁ Κάρλος κ' ἐμαχίστηκε, σὺν τῶκαυε καὶ πρώτης.

Και πάντα τ' Ἀγγελόκαστρον ἐζήλευε νὰ πάρη,
Και σπουδάζε καθημερινῆς νάχεν αὐτὴν τὴν χάρι.
Λοιπὸν φουσίτον ἔκαμεν αὐτὸς διὰ τὸν Μουρίκην,
Και ἄλλον τόσον πάλιν αὐτὸς, κ' ἓνας τὸν ἄλλον βρῖσκει.
Και πόλεμον ἐδώκασιν ὄζω ἀπὸ τὴν χώραν,
Κ' ὁ κύρ Μουρίκης ἔλαβε, στὸν πόλεμον τὴν ὥραν.
Τόσα λαβώθη δυνατὰ καὶ ἀπόθανε τὴν ὥραν,
Κ' ἀνάφεντος ἀπόμεινε τ' Ἀγγελοκάστρου ἡ χώρα.
Κ' ὁ Κάρλος τ' Ἀγγελόκαστρον ἀφέντευσε κ' ἐμπῆκεν,
Κ' ὅπου ποτὲ δὲν τῶριζε δικόν του τὸ ἐπῆκεν.
Και δύο ἀνεψίδια Μπούα τοῦ κύρ Μουρίκη,
Ἐκρύβησαν κ' ἐφύγασι, γυρεύει δὲν τὰ βρῖσκει.
Και ἤγγιζέ των ἐκείνων νάχουν τὴν αὐθεντείαν,
Γιὰ ταῦτο τὰ ἐγύρευε μὲ τὴν μεγάλην βίαν.
Κ' αὐτὰ στὴν Πόλιν ἔδραμαν, στὸν μέγα βασιλέα,
Διὰ νάχουσι τὸ σκέπος του, νὰ μὴν φοβοῦνται πλεία.
Και εἶδέ τους ὁ βασιλεὺς μὲ τὴν εὐγνωμοσύνην,
Κ' αὐτὸς καλὰ τοὺς δέχθηκε μὲ πᾶσα καλοσύνην.
Και χώραις τῶν ἐχάρισε, καστέλια καὶ χωρία,
Γιὰ νάχουν πάλ' εὐημεριάν, νάχουν παρηγορία.
Κ' εἰς τὸν Μοριάν τοὺς ἔστειλε, ὡς διὰ τ' ἀφέντεῦσον,
Και χάρισέ των κ' ἄλογα ὡς νὰ καθαλικεῖσούν.
Μέγαν μεσάζον ἔκαμε σ' ἐκείνη τὴν ἡμέραν,
Τὸν ἓναν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δυὸ κ' ὠριζε τὸν Μορέαν.
Περάσοντας ποτὲ καιρὸς ἦλθεν ὁ Μουσουλμάνος,
Αὐθέντης τῆς Ἀνατολῆς, ὁ μέγας Ἀτουμάνος.
Και τὸν Μοριάν ἀφέντευσε, καὶ πᾶσαν δεσποτείαν,
Ἄρταν καὶ Ἀγγελόκαστρον χωρὶς καμμιᾶν αἰτίαν.
Και φλαμπουριάρους ἔκαμε, βοῦβόνταις καὶ κατίδες,
Κ' ἔγεμεν ὅλος ὁ Μοριάς κουρσάρους χαραμίδες.
Λοιπὸν φεύγουν τρεῖς ἀδελφοὶ ἀπὸ τοὺς Μπουγιαναλοὺς,
Ἄρχοντες πέρνουν μετ' αὐτοὺς καὶ γέροντες καὶ νέους.

Τὸν ἀριθμὸν μοὶ φαίνεται κ' ἐπήρασι χιλίους,
Καὶ θέλω εἰπῆ ἀληθινὰ ἀνέν κ' εἰπῶ καὶ πλείους.
Στ' Ἀνάπλι μέσα σέβησαν ἐμπρὸς στὴν ἀρεντείας,
Κ' εἶπασιν νὰ ποθάνουσι ὀγιά τὴν Βενετίαν.
Κ' ἀπὸ τὸ αἶμα ἄλλοι τρεῖς, πάλ' ἀδελφοὶ Μπουγιάνοι,
Καὶ στρατιώταις πέρνουσι κ' αὐτοὶ σὰν πῆραν κ' ἄλλοι.
Νὰ πᾶσι νὰ δουλεύωσι κ' αὐτοὶ τῆς ἀρεντείας,
Κ' εἰς τὴν Μεθώνην ἔφθασαν χώραν τῆς Βενετίας.
Ἀπὸ τὸ γένος ἐκεινῶν ὀπούσαν στὴν Μεθώνην,
Δύο μόνον εὐρίσκονται, κ' οἱ ἄλλοι ἔχον ποθάνει.
Κ' ὀπούχε τ' Ἀγγελόκαστρον δεσπότης κύρ Μουρίκης,
Ἀπὸ τὸ αἶμα ἐκεινοῦ, δύο μόνον εὐρίσκεις.
Ἀπ' αὐτοὺς ὅπου πῆγασιν στ' Ἀνάπλι σὰς τὸ μνέγω,
Δύο μόνον εὐρίσκονται, τοῦτοι ὀπού σοῦ λέγω.
Αὐθέντης ὁ Μερκούριος ἔνε κ' ὁ ἀδελφός του,
Ἀπὸ μητέρας καὶ πατρὸς γνήσιοι ἐδικὸς του.
Διὰ τὸν σινοῦρ Μερκούριον ἄκουσον πῶς ἐσπάρθη·
Ὀνειρον ὁ πατέρας του εἶδε δένδρον μὲ τ' ἄνθη.
Κ' αὐτὸν ὀπού τὸ πότιζε ἥρωτα γιὰ νὰ μάθη,
Κοντὰ στὸ δένδρον ἔσωσε, καὶ ἀποκάτω του στάθη.
Καὶ εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δεντροῦ ἦτον πανώρην βρύσι,
Καὶ τρέχει καθημερινῆς, ποτὲ δὲν ἀποφρύσσει.
Καὶ τότες ἀκροστάθηκε κ' ἔρχισε καὶ ἐρώτα,
Ὡς διὰ τὸ δένδρον ἤθελε τάχα νὰ μάθη πρῶτα.
Ἐγὼ ξέρω καὶ ἀνθεὶ μῆλιά προῦχου νὰ κάμη φύλλα,
Κ' ἀπέκ' ὕστερα γίνονται τὰ μῆλα καὶ τὰ φύλλα.
Καὶ τοῦτο βλέπω τὸ δενδρὸν, κ' ἔχει καρποὺς καὶ ἄνθη,
Γιὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ τίποτε τάχα μάθει.
Σὰν τὸν ἐρώτα μὲ σπουδῆν, μέσα τοῦ ἀποκρίθη,
Κ' ἄκουσε τί τοῦ σύντυχε, καὶ τί τοῦ ἀποκρίθη.
Τοῦ δένδρου τὸ ἐρώτημα, ὀπού ζητεῖς νὰ εὔρης,
Παιδι κάμνεις ἀρσενικόν, καὶ κάμε νὰ τὸ ξεύρης.

Καὶ εὐγαλέ τον ὄνομα καὶ λέγε τον Μερκούρη,
 Καὶ ἀφηκροῦ τὰ λόγια μου, καὶ πιστεύε τα ποῦρι.
 Τοῦ ὄνειρου τὴν ἐξήγησιν δὲν θέλω νὰ τὴν ξεῦρης,
 Διατὶ ἂν ζῆς μετὰ καιρὸν ἀτός σου νὰ τὴν εὕρης.
 Καὶ τὸ παιδί ἐσπάρθηκε στὸν κόσμον ἐγεννήθη,
 Καὶ πάραυτ' ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν χέραν εὐλογήθη.
 Δύο χρονῶν καὶ τριῶν μηνῶν, ἔγινε τὸ παιδάκι,
 Κ' ἦβαλε χέρα κ' ἤρχιζε νὰ ὀμιλῇ δαμάκι.
 Θάνατος ἦλθε σύντομα κ' ἐπῆρε τὸν πατέρα,
 Καὶ τὸ παιδάκι ἔμεινε μόνον μὲ τὴν μητέρα.
 Κ' ἀπὸ μικρόθεν καὶ μικρὸν τ' ἄλογον διὰ νὰ τρέχῃ,
 Καὶ τὴν στρατείαν καθολικὰ ἠγάπα νὰ ξετρέχῃ.
 Καὶ ὁ νέος ὡσπερ τὸ δενδρὸν αὕξησε τὸ κορμί του,
 Καὶ καθ' ἡμέραν ὁ καιρὸς ἤφερε τὴν τιμὴν του.
 Τιμητικ' ἀναθρέφεται καὶ φρόνιμα περπάτει,
 Καὶ τῶν γερόντων τὴν βουλὴν σιμὰ του τὴν ἐκράτει.
 Γερόντων ἔδιδε βουλὴν, τοὺς νέους εἶχε φίλους,
 Κ' ἀποῦ τὰ ζάρια παίζουσι τοὺς εἶχε σὰν τοὺς σκύλους.
 Τὰ καπηλεῖα ἔρευγε, τὰ ζάρια δὲν τὰ θέλει,
 Τὰ λόγια του ἦσαν φρόνιμα, γλυκεῖα σὰν τὸ μέλι.
 Ἡ εὐγένεια τὸν ἤφερε, σὰν νᾶχει ἔχει πράξιν,
 Κ' αὐτὸ τὸ περιπάτημα τῶκαμε μὲ τὴν τάξιν.
 Εὐμορφος ἦταν στὸ κορμί, καὶ καλοσυνθεμένος,
 Καὶ ὅλος ἐν' ἀληθινὰ εὐμορφοκαμωμένος.
 Πανεύμορφος, πανέμνηστος, πανευγενής, ὠραῖος.
 Ἐκλαμπρος καὶ περίχαρος καὶ φρόνιμος ὁ νέος.
 Στ' Ἀνάπλι ἐνεθρέφεται, μὲ κι ἄλλα παλληκάρια.
 Ρένταις, καὶ τζούστρakis ἐπαιξε καὶ τζάκιζε κοντάρια.
 Δεκατεσσάρων ἦτονε χρονῶν τὴν ἡλικίαν,
 Κ' ὁ λογισμός του τοῦ λέγε ἄμε στὴν ξενιτεῖαν.
 Λοιπὸν ἐκ τὴν πατρίδα του χωρὶς καμμὴν αἰτίαν,
 Ἐπῆγε θεληματικῶς μέσκα στὴν Βενετιάν.

Τὸ γένος του βουλήθηκε ἔ τιμὴν διὰ νὰ τὸ βάλῃ
 Ἡ τὴν ψυχὴν του σύντομα ὁ χάρος νὰ ἐκβάλλῃ.
 Τῆς λαμπροτάτης αὐθεντείας εἴ τ' ἤθελεν ὀρίσει,
 Νὰ τῆς δουλεύσῃ ἐμπιστικὰ διὰ νὰ τὸν ἐγνωρίσῃ.
 Ἀφένταις κ' ἀφεντόπουλοι ὅλοι τὸν εἶχαν φίλον,
 Κ' ἤθελαν κ' ἀγαποῦσάν τον σὰν τοῦ μαγιοῦ τὸ μῆλον.
 Κ' ἡ ἀφεντεία θωρῶντάς τον ἦλθε σ' ἀγάπη τόσῃ,
 Καὶ σύντομα βουλήθηκε τιμὴν διὰ νὰ τοῦ δώσῃ.
 Λοιπὸν κονσέγιο κάμασι, στὴν μέσση τὸν ἐκράξαν,
 Καβάδια τοῦ χαρίσκει, κ' ἄλλα πολλὰ τοῦ τάξαν.
 Καπετάνιον τὸν ἔκαμαν, κ' οὐδὲν τὸν ἐρωτῆξαν,
 Καὶ σὰν ἐγράψαν τὸ χαρτί, ὕστερα τοῦ τὸ δεῖξαν.
 Στὸ χέρι του τὸ δώκασι διὰ νὰ τὸ ἀναγνώσῃ,
 Κ' ἀπῆ-της τὸ ἀνέγνωσε, τῶν εἶπε μὲ τὴν γῶσιν.
 Αὐθένταις ἐκλαμπρότατοι, στὸν κόσμον τιμημένοι,
 καὶ δοξασμένοι πανταχοῦ καὶ πολυζηλεμένοι.
 Τιμὴν ἀποῦ μοῦ δώκετε πολλὰ εὐχαριστῶ σας,
 Καὶ μετὰ τοῦτο καὶ χωρὶς ἐγὼ πάντα χρωστῶ σας.
 Κ' ἀφ' ὧν εἰς τούτην τὴν τιμὴν μ' ἔβαλε ἡ ἀφεντεία σας,
 Νὰ μὲ γνωρίζετε λοιπὸν ἐσεῖς κ' ἡ Ἀφεντεία σας.
 Καὶ ἡ στρατιὰ σὰν ἤκουσε, ὅλοι πολλὰ χαρῆκαν,
 Τὸν ἀνδρειωμένον κ' ἄξιον αὐθέντην ὅπου βρῆκαν.
 Καὶ μαζωχθῆκαν ἄρχοντες οἱ Λακεδαίμονιταις
 Καὶ ἄλλοι στρατιωτιδες διαλεχτοὶ Μακεδονίταις.
 Καὶ μετ' αὐτὸν ἐγράφησαν νὰ πᾶσι στὸ φουατόν,
 Καὶ ὅταν ἐκινήσασιν ἡ γῆ ἀναβρυχάτον.
 Κ' ὁ ρε ντὲ φράντσας ἤθελεν ὁ Κάρλος ν' ἀφεντεύσῃ,
 Οὔλην τὴν Πούλιαν μοναζῶς τότε νὰ διαφεντεύσῃ.
 Καὶ ἤθελε καὶ Λομπαρδιᾶς, τὰ ἄκρα καὶ τὴν πόλιν,
 Καὶ εἶχε μὲ τὴν ἀφεντείαν, τότε μεγάλην μάχην.
 Καὶ τὸν σινιὸρ Μερκούριον, ἔστειλε ἡ ἀφεντεία,
 Μὲ ὄλη του τὴν συντροφικάν, γιὰτ' εἶχε τότε βία.

Κ' αὐτὸς ἐπεριμάζωξε τοὺς πρώτους τῆς στρατίας,
ὧς καπετάνιος καὶ πιστὸς ποῦτον τῆς ἀφεντείας.
Καὶ οἱ Λεβαντῖνοι σύντομα ὅλοι ἐμαζωχθῆκαν,
Μ' ἄλογα μπάλια καὶ γριβιά στὸ πλάγι του σταθῆκαν.
Κ' ἄρματα εἶχαν ἐκλαμπρα, καὶ λάντζαις εἰς τὰ χέρια,
Κ' ἀπελατῖκια θαυμαστά, καὶ δημησκιά μαχαίρια.
Κ' ἓνα λόγον τοῦ εἶπασιν, ὅλοι μονοφωνάροι,
Ἀφέντη κόντο ἤξευρε, μὰ τοῦτο τὸ κοντάρι,
Διὰ σένα νὰ πεθάνωμεν, διὰ σένα νὰ θανοῦμεν.
Ἄμῃ θαρροῦμεν στὸν Θεόν, ὅτι νὰ μὴ χαθοῦμεν.
Κ' αὐτὸς τῶν εἶπεν, ἄρχοντες τὰ λόγια στὴν ἀνδρεία
Θέλουσι καὶ καμώματα, ὅταν μᾶς εὔρη χρεία.
Λοιπὸν νὰ πᾶμε ὅλοϊ μας, ἢ τοὺς ἐχθροὺς νὰ φᾶμεν,
Ἡ τὰ κεφάλια μας αὐτοὶ νὰ μᾶς τὰ ρίξουν χάμμι.
Καὶ κίνησε μετὰ χαρᾶς κ' ἐπῆγεν εἰς τὸν κάμπον,
Ὡσπερ νὰ τὸν ἐπέμπασιν νὰ πῆγαινε στὸν γάμον.
Λοιπὸν στὸν κάμπον ἔφθασε μ' ὄλην τὴν συντροφιάν του,
Καὶ πέζευσε καὶ τέντωσε μ' ὄλην τὴν συνοδιάν του.
Καὶ αὔριων δόθηκε βουλή διὰ νὰ πολεμήσουν,
Τὸν φράντζα καὶ τὸν κάμπον του διὰ νὰ τὸν διαγουμίσουν.
Καὶ ἡ μπατάγια δόθηκε, πόλεμος ἐκινήθη,
Καὶ κόντος ὁ Μερκούριος τότεσον ἐτιμήθη.
Κ' ἦτον ἀλόγων βρουχισμὸς καὶ κτύπος τῶν ἀρμάτων,
Κ' ὄχλος πολὺς καὶ ταραχὴ εἰς ὄλον τὸ φουστάτον.
Κ' ὁ κόντος ὁ Μερκούριος, θέλω σοὶ ἀποδείξει,
Τὸν ρήγα πάντα ζέτρεχεν ἐκ τ' ἄλογον νὰ ρίξη.
Κ' ἐκεῖ τὸν ρήγαν εὔρηκε μὲ δίστομον μαχαίρι,
Στὸ πρόσωπον τὸν λάβωσε μὲ τὸ δεξιὸν του χέρι.
Κ' ἓνα του καπετάνιον μὲ τὰ ἰδιά του τὰ χέρια,
Πρεζοῦνον μπῆκε κ' ἔπιασε μέσ' ἀπὸ τὰ μαχαίρια.
Κ' ἦτον τοῦ δούκα ντὲ Μπαρμπόν, τὸν λέγαν Γράν μπαστάρδον,
Κ' ὁ κόντες τὸν ἐσκλάβωσε μαζῆ μὲ τὸν στεντάρδον.

Και πῆρέ του τῶ φλάμπουρον, σάν ἄνδρας ἀνδρειωμένους.
Καθοῦ ἔνε και σήμερον ἄνδρας μαρτυρημένους.
Και ὁ μαρκέζης Μάντουας, τὸν ζήτησε τοῦ κόντου,
Διατι τοῦ ἦτον γενεά, κ' εἶχε τον ἰδικόν του.
Κ' ὁ κόντος τὸν ἐχάρισε διὰ ὄνομα μαρκέζη,
Μὰ ἂν ἦτον ἄλλος παρ' αὐτὸν τοῦ 'θελε πῆ νὰ παίξῃ.
Κ' ὄλη τοῦ κόντου ἡ συντροφιὰ, ὄλ' ἦταν ἀνδρειωμένοι,
Και πολεμοῦσαν δυνατὰ σάν λέοντες ἀγριωμένοι.
Κ' ὁ ῥήγας λοιπὸν ἔφυγε πολλὰ κατησχυμένος,
Τὴν Μπούλιαν παντουάρισε και πάσι τραπιασμένος.
Τούτ' ἡ μπατάγια γίνετον, στὴν Τάρσιαν στὸ Φουρνόσο,
Και σάν σὲ πῶ τὰ παλαιά, νὰ γράψω ἄλλο νόσο.

B.

Κ' ἀποῦ ἐπέρασε καιρὸς εἰς τὴν δευτέρα μάχη,
 Στέλνει τὸν δούκα ντὲ Ριένς, τάχατες νίκη νάχη.
 Καὶ ὁ σινιὸρ Μερκούριος κόντρα του στὴν Ναβάρα,
 Πολέμους ἐκατῶρθωσεν ὁποῦσαν μιὰ τρομάρα.
 Κ' ἐκεῖ μπατάγιας δόθηκαν, καὶ φοβεροὶ πολέμοι,
 Καὶ πηλαλοῦσαν τάλογα σὰν τρέχουν οἱ ἀνέμοι.
 Κ' ὁ δούκας ἔφθασεν ἐκεῖ κ' ἐμπῆκε κ' ἐσφαλίσθη,
 Μὲ ὄλη του τὴν συντροφιά στὴν χώραν κ' ἀποκλείσθη.
 Καὶ ὁ σινιὸρ Μερκούριος μέσα εἰς τὴν μπατάγιαν,
 Ἐκεῖ ἐπιάσε τὸν Μπὸν Σινιὸρ τὸν λέγαν Σασουνάγιαν.
 Ἐκράτει καὶ στὸ χέρι του φλάμπουρον μὲ κοντάρι,
 Καὶ ὁ σινιὸρ Μερκούριος ἀτός του τὸ εἶχε πάρει.
 Μὲ τὴν στρατιάν του ἐπιάσε Φραντζέζους τριακοσίους,
 Χωρὶς τοὺς ἐσκοτώσασι, κρίνω πεντακοσίους.
 Κ' ὁ δούκας εἰς τὴν πεινάν του μέσα εἰς τὴν Ναβάρα,
 Δὲν ἤξερε τί νὰ γενῆ, κ' ἐπιάσε τὸν τρομάρα.
 Καὶ θέλημα ἐζήτησε τάχατε νὰ τοῦ δώσουν,
 Ὅγια νὰ πᾶ στὸν τόπον του νὰ μὴ τότε σκοτώσουν.
 Κ' ἐδώκασί του θέλημα, κ' ἀπὸ τὴν χώραν ξέβη,
 Κ' ἐκίνησε τὴν στρατάν του, μέσα στὴν Φράντζα σέβη.

Γ.

Μαθόντες γούν τὴν εὐγένειαν καὶ γενεαλογίαν,
Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου καὶ ἀγαθοεργίαν.
Πῶς ἔκπαλαι τὸ γένος του ἦσαν μεγάλοι αὐθένται,
Καὶ παρ' ἀπίστων τῶν Τουρκῶν ἀδίκως διωχθέντες,
Καὶ πῶς εἰς Ἰταλίαν ὤρμησεν ὡς αἰτὸς ὑψηπέτης,
Καὶ φράντζαν ἀποδίωξεν ὡς ἄξιος ὑπέρτης.
Μ' ὀλίγα λόγια ἀκούσατε κ' ἄλλην ἀνδραγαθίαν,
Θαυμαστήν τε καὶ ἄξιαν, ἐπαινετὴν καὶ θεῖαν.
Ὁ ρὲ ντὲ φράντζας θέλοντας νὰ πᾶ νὰ πολεμήσῃ,
Ῥεάμῃ τῆς Ἀναπολῆς τίποτες νὰ μὴν ἀφᾶσῃ,
Μπαρόνους ὅλους θαυμαστοὺς καὶ αὐθένταις ἀνδρειωμένους,
Εἰς τὴν βουλήν ἐκέλευσε πάντας διαλεγμένους.
Θεὸν δὲ αὐτοκράτορα τελείως τὸν ἀνέγει,
Καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀνέφερε τοῖτους τοὺς λόγους λέγει,
Μπαροῦνοι αὐθένταις κ' ἄρχοντες, τέχνα μου ἀγαπημένα,
Εἰς πάντα μου τὰ πράγματα καλὰ ἐμπιστευμένα,
Μετὰ στρατοῦ βουλῆθηκα νὰ πάγω εἰς τὴν Πούλια,
Νὰ εὐγῶ ἀπὸ τὴν χώραν μου τόσαις χιλιάδῃς μιλιαῖς,
Καὶ ἔχω θάρρος εἰς τὸν Θεὸν νὰ πάρω τὸ ρεάμῃ,
Κ' ἐχθροὺς μας νὰ νικῶμεν, κ' ἄλοι νὰ πέσουσιν χάματι,
Τότ' εἶς ἐκ τούτων Μπαρόνους του ἀνίστατο καὶ λέγει,
Αὐθέντη ρήγα μέγιστε, ἐκεῖνο ποῦ με φλέγει,
Ὡς δούλος σου πιστότατος βούλομαι ν' ἀναφέρω,
Κ' οὐδὲν τὴν ἀλήθειαν εἰς ψεῦδος νὰ τὴν γέρω.

Ἐν εὐκολίᾳ δύνασαι τὸ βεῖμα νὰ πάρῃς,
 Καὶ μετὰ τὴν ἀνάλωσιν, ὡς πρέπει νὰ τριμοφάρῃς.
 Μὰ δὲν τὸ βρῖσκω βέβαιον νὰ τῶχῃς ἕως τέλος,
 Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος φθονεῖ ὡς καὶ τὸ ἴδιον μέλος.
 Μεγάλοι αὐθένταις ἔπειτα θέλουσιν βρεθῆ ἄντιοι,
 Κατὰ τῆς βασιλείας σου, καὶ ὅλοι πάντες ἀγρίοι.
 Γιατὶ ἔνε πρᾶγμα ἄδικον, κ' τὰ ἰδιά του νὰ ἐκβάλλῃ,
 Κ' εἰς ξένην γῆν κ' ἀλλοδαπὴν τὸν ῥήγα νὰ τὸν βάλλῃ.
 Λοιπ' ἀκουσέ μου μέγιστε ῥήγα ἔς τοῦτο τὸ πρᾶγμα,
 Διὰτὶ ἔνε τοῦ φουσάτου σου ἓνα μεγάλο φράγμα.
 Κ' ὁ ῥήγας τοῦ ὑπήκουσε κ' ὁ βούλετον ἐπῆκε,
 Καὶ μέσα στὴν Ἀνάπολιν δεύτερον δὲν διαβῆκεν.
 Γιατ' ἦτονε πολλὰ μακρὰ, κ' οἱ ἀφένταις ἐμονιάσαν,
 Ἄπαντες τῆς Ἰταλίας καὶ ὅλοι ἠγωνιάσαν.
 Καὶ μίαν λίγαν ἔπηκαν καὶ ἅμα ὀρδινιάσαν,
 Νὰ πελεμήσουσιν βασιλείαν ὀλοτελῶς ἐγνοιάσαν.
 Καὶ δεύτερον ὁ βασιλεὺς δὲν ἦλθ' ἀπὲ τὴν Φράντζαν,
 Μόνον γραφὰς τοὺς ἔστειλε μεγάλην παρισάντζαν.
 Τὸν Μπὸν Πενσιέρ του ἄφηκε βιτζερὲ στὸν στρατὸν του,
 Στὸ βεῖμα τῆς Ἀνάπολις, ὡς πιστὸν ἐδικόν του.
 Καὶ τὸν σινιὸρ Βιργίλιον, διὰ μέγαν κοντοσταῦλον,
 Νὰ κάμνουσι τὸ δίκαιον κ' οὐχὶ κανένα φαῦλον.
 Λοιπὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ῥήγα Ρεάλ Φούλση,
 Ὁ βε Φαράντος πῶποτε δὲν πόρεν νὰ ἀκούσῃ.
 Τὸ ἴδιόν του βασιλεῖον, στὸν Φράντζα νὰ διαμείνη,
 Καὶ τόσῃν ἄβριταν αὐτὸς ζῶντας νὰ τὴν ἵπομείνη.
 Φουσάτα καλὰ σύναξε κατὰ τὸ δυνατόν του,
 Καὶ ἄξια τοὺς ἐπλήρωσε ἐκ τὸ ἴδιον τὸ δικόν του.
 Κ' ἐπῆγε στὴν Ἀνάπολιν νὰ μπῆ στὰ ἰδιά του,
 Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐχθροῦ ὡς τὸ δίδ' ἡ καρδιά του.
 Νὰ κόψῃ, ὡς τὸ δίκαιον τοῦτο ζητεῖ καὶ θέλει,
 Διὰτὶ τέλος ὁ ἄδικος κακὸν νὰ λάβῃ μέλλει.

Κ' ἀφοῦ ἴσωσε στὰ σύνορα στὴν ἴδιαν βασιλείαν,
 Χωρὶς νὰ δώσῃ τοῦ ἐχθροῦ λαλιὰν ἢ συντυχίαν.
 Πολλοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἴπιασε μὲ προθυμίαν μεγάλην,
 Καὶ καθενὸς ἐξ ἐκείνων τοῦ ἴκοψε τὴν κεφάλην.
 Καὶ οἱ λοιποὶ ὡς λάφρια ἦσαν φοβισμένοι,
 Καὶ μέσα εἰς ταῖς κατοικίαις ἦσαν σφαλισμένοι.
 Μέσον εἰς τοῦτο ἡ αὐθεντιὰ τῶν Βενετιῶν πέμπει,
 Τὸν θαυμαστὸν τῆς Μάντουας μαρκεζῆ νὰ ἱππεύῃ.
 Πολλὰ φουσάτα τοῦ ἴδωκε ἱππεῖς τε καὶ τριστάτας,
 Καὶ ἀπεζοῦς τε ἐκλεκτοὺς, ἀξίους ἀναβάτας.
 Νὰ πάγῃ εἰς βοήθειαν τοῦ βῆ τοῦ Φεραντίνου,
 Τοῦ κρατεροῦ καὶ δυνατοῦ, τὴν γνώμη ἀδαμαντίνου!
 Ἔτι καὶ τὸν Μερκούριον, τὸν πολυφημισμένον,
 Εἶχε καὶ συντροφίαν του, καλὰ ὀρδινιασμένον.
 Μὲ στρατιώτας ἐκλεκτοὺς, τεχνίτας τοῦ πολέμου,
 Πούχασιν ἄλογα ἐκλεκτὰ, γοργότερα τ' ἀνέμου.
 Λοιπὸν ἀφοῦ ἐσώσασι στὸν τόπον βῆ Φεράντου,
 Μερκούριου τοῦ θαυμαστοῦ χαρίσματα δώσαν του.
 Ἐπειτα τὸν ἐκάλεσε πρὸς αὐτοὺς νὰ πάγῃ,
 Καὶ μετ' αὐτοῦ στὴν τράπεζαν νὰ κάτῃ γιὰ νὰ φάγῃ.
 Τοῦ Μερκουρίου δὲ ὁ νοῦς δὲν ἦτον στὸ τραπέζι,
 Οὔτ' εἰς φαγὴν, οὔτ' εἰς ποτὸν νὰ κάθεται νὰ παίξῃ.
 Μὰ μέσα εἰς τὸ κοῦφός του ἐπήδαν ἡ ψυχὴ του,
 Νὰ πάγῃ εἰς τὸν πόλεμον ν' αὐξήσῃ τὴν τιμὴν του.
 Καὶ παρευθὺς ἀνέστηκε, τοῦτον τὸν λόγον λέγει,
 Μὲ λόγια ὄνειδιστικὰ ἀρχίζει νὰ τὸν φλέγῃ.
 Ἐὶ βῆ Φεράντε μέγιστε, ἐξ ἐμοῦ κάτεχέ το,
 Δὲν ἐν' καιρὸς τοῦ φαητοῦ καὶ τοῦ ποτοῦ, καὶ ἰδέ το,
 Ἄμ' εἶν' καιρὸς τῆς συμβουλῆς νὰ διώξῃς τὸν ἐχθρόν σου,
 Κ' ἀφέντης εἰς τὸν τόπον σου νὰ μείνῃς μοναχός σου.
 Λοιπὸν ἐγὼ πορεύομαι νὰ ἰδῶ τὴν συντροφίαν μου,
 Καὶ νὰ τὴν βάλλω σ' ὀρδινίαν σὰν πεθυμᾶ ἡ καρδιά μου.

Νὰ πάγω εἰς τὸν πόλεμον, ὅλοι νὰ μὲ γνωρίσουν,
 Οἱ ἀνδρειωμένοι κ' εὐγενεῖς πάντες νὰ μὲ τιμῆσουν!
 Καὶ παρευθὺς ἐξέβηκε στὴν συντροφίαν του διέβη,
 Καὶ μέσα εἰς τὸ μέσον τοὺς ὡσπερ ἀστὴρ εἰσέβη.
 Μὲ τ' ἄρματα τὰ ἐκλαμπρα ποῦ ἦτον ἐνδυμένος,
 Καὶ μὲ τὸν στόκον τὸν χρυσόν, ποῦ ἦτον ἐξωσμένος.
 Τότε μὲ θάρσος σύντυχε κ' εἶπε φωνῆ μεγάλη,
 Καθεὶς ἐκ τοὺς συντρόφους τοῦ τ' ἄρματά του νὰ βάλῃ.
 Παρευθὺς δὲ εὐρέθησαν πάντες ἄρματωμένοι,
 Κοντάρια στὰ χέρια τους, κ' εἰς τ' ἄλογα βαλμένοι.
 Τότ' ὁ σινοὶρ Μερκούριος μ' ὄλην τὴν συντροφίαν του,
 Στὸν ῥε Φεράντ' ἐσχόμενος μὲ πολλὴν παβήσιαν.
 Ἀπὸ μακρόθεν διέβηκεν εἰς συναπάντησίν του,
 Διότι αὐτὸς τοῦ φύλακτε ζωὴν του καὶ τιμὴν του.
 Κ' εὐθὺς μὲ λόγους τοὺς γλυκεῖς πολλὰ χαιρέτησέ τον,
 Καὶ μιὰ καὶ δυὸ στὸ μάγουλον ἐγλυκοφίλησέ τον.
 Σὺ ὦ Μερκούριε θαυμαστέ εἶσαι ψυχὴ καὶ φῶς μου,
 Καὶ ὄδες μὲ τὴν ἀνδρείαν σου, τὸν τόπον μου ἐδώς μου.
 Διατὶ ἐκ πάντων πρὸς ἐσέν' ἔχω τὴν παντοχὴν μου,
 Ν' ἀποδιώξω τοὺς ἐχθροὺς νὰ μῶ στὴν περιοχὴν μου.
 Τότ' ὁ μέγας Μερκούριος εὐθὺς τοῦ ἀπεκρίθη,
 Κι' ἀκούσοντα τοὺς λόγους του εἰς οἶκτον ἐκινήθη.
 Αὐθέντη ῥήγα μέγιστε, κείνο ποῦ θέλω πῆσει,
 Καὶ ὁ καθεὶς ἐκ τοὺς ἐχθροὺς πόσ' αἶμα θέλει χύσει!
 Στὸν πόλεμον ἐτούτῳ ἐκ τὰ ἰδιά μου τὰ χέρια,
 Ἐμοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων μου μὲ δίστομα μαχαίρια.
 Ἡ βασιλεία σου ἐν ὀφθαλμοῖς θέλει ἰδεῖ καὶ μάθει,
 Κ' οὕτως ἐλπίζω στὸν θεὸν νὰ ἔβῃς ἐκ τοῦτα τὰ πάθη.
 Πλὴν τὴν βασιλείαν σου καὶ τὴν περιοχὴν σου,
 Νὰ λάβῃς εἰς τὰ χέρια σου ὡς πεθυμεῖ ἡ ψυχὴ σου.
 Ἄφ' οὗ δὲ ταῦτ' ἀνήφερε μὲ θράσος τότ' ὠρμήθη,
 Μὲ ὄλην του τὴν συντροφίαν κ' ὡς λέων ἐκινήθη.

Καὶ εἰς τὴν μέσπην τῶν ἐχθρῶν ὥσπερ ἄρκτος ἐφάνη;
Κ' αὐθις τοὺς ἐτριγύρισε κ' ἐπῆκε σὰν στεφάνι.
Καὶ μέρος τούτων ἔκοψε, κ' ἄλλους ἐπῆκε σκλάβους,
Καὶ οἱ λοιποὶ ἐπήγασιν στὴν Τέλαν χωρὶς βλάβους·
Κ' ἐκεῖ τοὺς ἀποκλείσασιν, κ' ὅλοι λιμοκτονοῦσαν,
Χωρὶς ψωμί, χωρὶς κρασί, κ' ὡς σκύλοι ἀποθνοῦσαν.
Στὸν ῥήγα τότε ἐστείλασιν διὰ νὰ παραδοθοῦσι,
Καὶ στὴν διάκρισιν αὐτῶν ὅλοι διὰ νὰ δοθοῦσι:
Ἄφου δὲ παρεδόθησαν καὶ βάλαν τοὺς στὰ χέρια,
Ὁ ῥήγας δὲν ἠθέλησε μὲ δίστομα μαχαίρια
Νὰ τοὺς στερήσῃ τὴν ζωὴν, μὰ σὲ νησι τοὺς βάλλει,
Καὶ πάντες ἐξεπνεύσασιν ἔκ τὴν πείναν τὴν μεγάλην.
Τὸ δὲ ρεάμε ἔπομεινε τοῦ ῥε τοῦ Φεραντίνου,
Τοῦ θαυμαστοῦ, καὶ ἀξίου, καὶ τοῦ ἐλεφαντίνου.
Τότες ἀφου ἐγνώρισεν ὁ ῥήγας τὴν ἀνδρείαν
Τοῦ Μερκουρίου θαυμαστοῦ, καὶ τὴν γενναίαν καρδίαν,
Χρυσὴν κολαίναν τοῦ ἴδωκε, κ' ἐπιάσεν τὸν ἔκ τὸ χέρι,
Καὶ παρευθὺς τὸν ἐπῆκε τίμιον καθαλιέρην.
Ἐἴτα καὶ χώρην τοῦ ἴδωκε, κ' εἶχε πολλὴν ἴσοδιαν,
Ἀξίαν στὴν ἐκαστοῦ μεγάλην ἀνδραγαθίαν.

Δ.

Οἱ Φλωρεντινοὶ μάχονται κατὰ τῶν Πιζανίων,
Καὶ τοῦτο καλῶς ἔμαθον πάντες τῶν Αὐσονίων,
Γιὰ νὰ τοὺς ἔχουν ποκλιτοὺς, καὶ εἰς τὸν ὄρισμόν τους,
Κ' εἰς ὅλους νὰ λογιζέται ὡς πρᾶγμα ἐδικὸν τους.
Πιζάνοι δὲ ἠξέυροντας τὸ τί ἔν' ἡ ἐλευθερία,
Ἄπαντες ἐθυμώθησαν ὥσπερ ὠμὰ θηρία.
Κ' οὐδόλως δὲν ἠθέλησαν σ' αὐτοὺς νὰ δουλωθοῦσι,
Μὰ κρεῖττον εἶχαν ἅπαντες τελείως νὰ χαθοῦσι.
Πιζάνοι γοῦν κατέχοντες πῶς ὅτι Φλωρεντινοί,
Ἔχουσι πλέον δύναμιν καὶ δὲν ἔχουσι κείνοι,
Ἀπόφηναν νὰ ποκλιθοῦν πάντες στὴν Βενετιάν,
Στὴν κλαμπροτάτην κ' εὐφημον μεγάλην αὐθεντείαν·
Ὅτι τινὰς νὰ ὑποκλιθῆ εἰς ἕνα ὁμοίόν του,
Φαίνεται ὅτι ἔνε ζαιστικός κ' ἔζω κ' τὸν λογισμόν του,
Μὰ σ' ἕνα μεγαλείτερον εἰς πλοῦτον κ' ἐξουσίαν,
Δὲν ἔν' οὐδόλως ἐντροπή, οὐδὲ καμμὶ' ἀγνωσία.
Καὶ οὕτως τὸ βουλήθησαν, στείλας ἀμπασιαδόρους
Στὴν αὐθεντείαν τῶν Βενετιῶν, ἀξιούς δημογόρους,
Κ' ἐζήτησαν βοήθειαν, ὥσπερ ὑπόκλιτοὶ τους,
Δοῦλοι πιστότατοι αὐτῶν καὶ ἄνθρωποι ἐδικοί τους.
Κ' ἡ αὐθεντεία τῶν Βενετιῶν μετὰ χαρὰς μεγάλην,
Ἐδέχθηκε τοὺς λόγους των, καὶ οὕτως λέγων δὲν σφάλλεις.
Κ' εὐθὺς μοντάρμους σύναξε τὸν ἀριθμὸν χιλίους,
Τὰ ὀνόματά των ἀγνωῶ νὰ σᾶς εἰπῶ τοὺς ποίους.

Καὶ στρατιώτας κ' ἀπεζούς, καλοὺς τε καὶ ἀξιούς,
 Ἄπαντάς τε στὸν πόνεμον ἑκλεκτοὺς τε καὶ ἀξιούς.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος εἶχε τὴν συντροφίαν του,
 Τριακοσίους ὅλους ἐκλεκτοὺς ὡς πεθυμᾷ καρδιά του,
 Πάντας ἀπὸ τὸ γένος του εἰς τ' ἄρματα τεχνίτας,
 Εἰς τὴν καθάλαν καὶ ἀνδρείαν, λέγω κ' τοὺς Ἀλβανίτας.
 Καὶ καπετάνιον ἔβαλαν εἰς ὅλον τὸ φουσατόν,
 Τομάον Τζέ τὸν λέγασιν, ἐκ πολλῶν ἀκουσά τον.
 Ἄξιον καλὸν καὶ φρόνιμον, καὶ μέγαν ἀνδρειωμένον,
 Κ' εἰς τὰ στρατόπεδ' ἄριστον καὶ καλογυμνασμένον.
 Παρευθὺς δὲ πῶσωσε στὸν τόπον Φλωρεντίας,
 Τὸ ἀνδρειωμένον καὶ ἄξιον φουσατόν τζ' αὐθεντείας,
 Ὁ καπετάνιος ἔκραξεν ὅλους τοὺς ἐκλεκτοὺς του,
 Καὶ τὸν σινιὸρ Μερκούριον ὡς σύμβουλους δικούς του.
 Νὰ πάρῃ καθενὸς βουλήν τί μέλλουσι νὰ πῆσουν,
 Καὶ τὴν ἀχρείαν τὴν βουλήν τοῦ καθενὸς ν' ἀφήσουν.
 Λοιπὸν ἐλέγαν ἕξ ἐκείνους, εὐθὺς νὰ πᾶν νὰ σώσουν
 Εἰς τὸ φουσατόν τῶν ἐχθρῶν, κ' ὅλους νὰ τοὺς σκοτώσουν.
 Κ' ἄλλοι λέγαν νὰ στείλωμεν κατάσκοπον νὰ μάθῃ,
 Διὰ τὴν ἄκαιρος σπουδῆ φέρνει πολλὰ τὰ πάθη.
 Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος ἀνίσταται καὶ λέγει,
 Τὸν καπετάνιον καὶ στρατὸν ὅλους τοὺς συμβουλευεῖ.
 Ἕμεῖς πάντες ἐβλέπετε ὅτ' εἶν' ἀποσταμένα,
 Ἐκ τὴν στρατὰν οὐλα τ' ἄλογα πολλὰ εἶν' κοπιασμένα,
 Καὶ οἱ ἐχθροὶ μας κάθονται ὅλοι ἀναπαυμένοι,
 Στὸν τόπον τοὺς μὲ τ' ἄλογα πάντες καλὰ θρεμμένσι.
 Λοιπὸν ἔμοι γε φαίνεται νὰ σπεύδωμεν βραδέως,
 Κ' οὐχὶ μὲ ἔξουμότητα νὰ πῆσωμ' ἀφραδέως.
 Τὸ μερονύκτι τ' ἄλογα ὅλον ἄς ν' ἀπαυθεύσι,
 Κ' εἰς τοῦτο οἱ κατάσκοποι γοργ' ἄς ὑπᾶν νὰ δοῦσι,
 Τὸ τί ποιοῦσιν οἱ ἐχθροὶ καὶ πόσον στρατὸν ἔχουν,
 Καὶ ἂν τὴν νύκτα-αὶ βίγλαις τῶν ἄνω καὶ κάτω τ

Κ' ἡμεῖς ἄς ἔχωμ' ἔννοιαν αὔριον νὰ ὑπάμεν,
Ἄρματωμένοι στοὺς ἐχθροὺς καλά νὰ εὐρεθοῦμεν.
Λιπὸν ὁ καπετάνιος ἔκαμεν ὡς μελίσι,
Ποῦ πάγει ἀπάνω στὸ δενδρὸν τοὺς κλάδους διὰ ν' ἀφήσῃ,
Κ' εἰς τ' ἄνθος μόνον βόσκειται καὶ τὸ καλὸν λαμβάνει,
Κ' ἐκεῖνο ποῦνε εἰς αὐτὸ ἀχρεῖον καταλιμπάνει.
Οἷτω κ' ὁ καπετάνιος, ἐλάστου δημηγόρου
Τὸν λόγον ἐκατάλαβε κ' ἦτον ἔξω τοῦ πόρου.
Τὴν δὲ βουλὴν τοῦ Μερκουρίου πολλὰ ἐπαίνετέ την,
Κ' ἐτίμησε καὶ δόξασε, κ' ὄλωσ' ἐθαύμασέ την,
Διατ' ἦτον μὲ λογαριασμὸν καὶ τέχνην τοῦ πολέμου,
Καὶ ὄχι λόγια ἀπίαστα, ὡς τὴν πνοὴν τ' ἀνέμου.
Κ' ὄλον τὸ μερονύκτιον πάντες ἀναπαυθῆκαν,
Κ' εὐθὺς ποῦ ἐξημέρωσε εἰς τ' ἄρματα σεβῆκαν.
Κ' ἂν θὲς νὰ μάθῃς πῶς φελεῖ ἀνδρεία μὲ τὴν τέχνην,
Εἰ δ' ἄλλως πῶς τὴν ἔχουσι χαμαὶ στὴν γῆν τοὺς βέχνει·
Ἄκουσον τὴν ἀνδραγαθίαν τοῦ Μερκουρίου ποῦ πῆκε,
Ποῦ σέβῃ σ' ἀπειροὺς ἐχθροὺς καὶ νικητῆς ἐκβῆκε.
Οὗτος ἀνδρείως κουραρίαν μετὰ τὴν συντροφιὰ του,
Εἰς τὸ Πιουμπίνο ἔπηκε, χωρὶς τ' ἄλλου φουσά του,
Κ' ἐκεῖ πολλοὺς ἐφόρευσε κ' ἄλλους αἰχμαλωτίσσε,
Καὶ ἄλλους, ὡς εὐσπλαγχνὸς ἀνὴρ, ἐλεύθερους ἀφῆσε·
Γυρίζοντας δ' ἐκ τὸ Πιουμπί μὲ παρρησία μεγάλη,
Κ' ἐμπρὸς στὸν καπετάνιον τὰ κούρση διὰ νὰ βάλλῃ·
Ὁ κόντε Νοῦτζος, κεφαλὴ στρατοῦ τῶν Φλωρεντινῶν,
Πλουσίων καὶ τῶν εὐγλώττων ἐκ πάντων τῶν Λατίνων,
Μὲ στρατιώτας καὶ πεζοὺς, μουντάρμους διαλεμένους,
Τὸν ἀριθμὸν τρισχίλιους, πάντας προθυμουμένους
Στὸν πόλεμον νὰ σέβουσιν ὡς ἄνδρες νὰ φανοῦσι,
Ἢ ὄλους νὰ τοὺς κόψωσι ἢ πάντες νὰ χαθοῦσι,
Στὴν Σάντα Ρέγουλά 'μεινε, καὶ 'στεκε νὰ περάσῃ,
Καὶ μ' ὄλην του τὴν συντροφιὰν Μερκούριον νὰ πιάσῃ·

Λιπὸν ἀροῦ ἴσωςε σιμὰ Μερκούριος ἀνδρείος,
 Τῶν Φλωρεντίνων ὁ στρατὸς εὐθύς ἔμεινε κρύος,
 Κ' ὡσὰν εἰ λύκοι ποῦ γουριοῦν πότε νὰ βροῦν νὰ φᾶσι,
 Καὶ σὰν ἰδοῦν τὸν λέοντα δὲν ἔχουν ποῦ νὰ πᾶσι,
 Ἄλλ' ὡς καλάμι τρέμουσι καὶ τὴν φωνὴν τους χάνουν,
 Κ' ἄλλο δὲν ἀναμένουσι μόν' ὅτι ν' ἀποθάνουν·
 Εὐθύς οὖν ὁ Μερκούριος ποιεῖ σημεῖον πῶς φεύγει,
 Δυὸ μίλια ἔξω τοῦς ἔκβαλε, τότε πρὸς αὐτοὺς νεύει·
 Κόντε Τζετζέναν ἔπιασε μὲ τὴν ἰδίαν του χέρα,
 Ὄποῦτον καπετάνιος στ' ἄλογα τὰ λιντζέρα.
 Τὸ πλεῖστον μέρος φόνευσαν κ' ἄλλους σκλάβους ἐπῆκαν,
 Καὶ μόνον δεκατέσσαροι στὴν Φλωρεντίαν μπῆκαν
 Μουντάρμοι, ὅποῦ γλύτωσαν ἀπ' ὄλον τὸν στρατὸν τους,
 Κ' ἐλείν' ἐκ τὴν τρομάραν τους χάσαν τὸν λογισμὸν τους.
 Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος ἐκατέθηκε στὴν Πίζα,
 Τὸ ἔρκος καὶ ἐδραῖωμα καὶ τοῦ φουσάτου ἡ ρίζα,
 Μὲ ὄλα τὰ αἰχμάλωτα ὅπου τᾶχε πιασμένα,
 Καὶ σιδηρῆν τὴν ἄλυσον ποῦ τᾶχ' ὄλα δεμένα·
 Τότε ὁ καπετάνιος μὲ ὄλον τὸ φουσάτον,
 Ὁμοῦ μετὰ τοῦς Πιζανιοῦς πολλὰ ἐθαύμασαν τον,
 Πῶς τρισχιλίους νίκησε μὲ ἄλογα τριακόσια,
 Καὶ μόνον δεκατέσσαροι ἐξ ἐκινούς γλυτώσαν.
 Ἄς παύσῃ γοῦν ὁ Ἀχιλλεὺς κ' ἔκτωρ ἀπὸ τὴν Τροίαν,
 Κ' Αἴας ὁ Τελαμωνίος ὅτι δὲν εἶν' εἰς χρεῖαν.

E.

Ὁ ἥλιος τότε ἀνέτελλεν, ὅτ' ἦλθε στήν Μιλάναν
Τοῦ βέ ντέ Φράντζα ἄνθρωπος, κ' εὐθύς καταλιμπάναν
Τὰ πράγματα τῶν ἄπαντες μὲ πόθον διὰ νὰ μάθουν,
Ἐ ἐκεῖνα τὰ μηνύματα καλὸ ἢ κακὸν νὰ πάθουν.
Εὐθύς λοιπὸν ὁ μηνυτὴς εἰς τὸ παλάτι σέβη,
Κ' ἔμπρὸς τὸν δούκα, ὡς ἔπρεπε, μὲ παρρησιάν ἐδιέβη,
Καὶ πρὸς αὐτὸν μετ' εὐγλωττίας τοιαύτους λόγους εἶπεν,
Κ' ἀφοῦ τοὺς εἶπεν, πάρευθὺς πάντας ἐγκαταλίπεν.
Αὐθέντη δούκα, γίνωσκε ὁ δούκας σοὶ μηνυεῖ
Πῶς κάμνει μάχην κατὰ σοῦ καὶ σαφῶς σοὶ δεικνύει,
Νὰ πολεμήσῃ ἔρχεται νὰ πάρῃ τὴ Μιλάνα,
Ὅτι ἔνε ἰδίόν του, κ' τὸν κύρην κ' ἐκ τὴν μάνα.
Τούτους τοὺς λόγους σύντυχε κ' ἐκεῖ τὸν δούκα ἀφῆκε,
Μὲ ὄλην του τὴν σύγκλητον, κ' αὐτὸς ἐκαβαλλήκεν.
Κ' ὁ δούκας τότε ἀνέστηκε πολλά του λυπημένος,
Κ' ἐκ τὴν πολλὴν τὴν ἀθυμίαν βρέθη ἐξεχασμένος,
Καὶ νὰ συντύχη πρὸς αὐτοὺς δὲν ἠδυνήθη οὐδόλως,
Γιατὶ ἐκ τὴν τρομάραν του ἐπάρθη ὁ νοῦς του ὄλος.
Τότ' εἰς ἀπὸ τὴν σύγκλητον ἀξίος δημηγόρος,
Ἀνέστηκε καὶ ἐσύντυχε, λέγω κοκκινοφόρος·
Ὡ μέγα δούκα, καὶ ὑμεῖς πάντες ποῦστε τοῦ γύρου,
Στὸν τόπ' αὐτὸν νὰ κάθεσθε ποῦ τύχετε τοῦ κλήρου,
Ἐκεῖνο ὅπερ ἐσύντυχεν ὁ μηνυτὴς τοῦ ῥήγα,
Πάντες καλῶς ἠκούσαμεν, ὅτι ὁ καθεὶς ἐσίγα.

Λοιπὸν νὰ ἀντιτείνωμεν τὸν ῥήγα-μοναχοί μας,
Νομιζῶ δὲν δυνάμεθα οὐδὲ βαστᾶ ἡ ψυχὴ μας.
Τὴν δύνاميίν του πρὸς ἐσᾶς νὰ λέγ' οὐκ ἔστι χρεία,
Πῶς ἐν' πολλῇ καὶ τεχνικῇ μάλιστα καὶ ἀνδρεία
Ὅτι καλὰ τὴν ξεύρετε κ' οὐδόλως σᾶς λανθάνει,
Μὰ κείνος ποῦ τὴν ἀγνοεῖ ἄς ῥωτᾶ καὶ ἄς μαυθάνη.
Ἄς προῖδοῦμεν τὸ λοιπὸν πρὶν πρὸς ἡμᾶς φθάσῃ,
Θηρία δὲ τὰ ἄγρια ἐρχόμενον νὰ φᾶσι,
Τίαν, αὐθέντη, νᾶχωμεν εἰς ταύτην γε τὴν μάχην,
Βοηθὸν ἡμῶν καὶ φύλακα κ' ἄξια φουσάτα νᾶχη.
Καὶ φαίνεται μοι ἡ αὐθεντεία λαμπρὰ τῆς Βενετίας,
ὣς δίκαια κ' ἐλεημονικὴ ἀπάσης αὐθεντείας,
Ποῦ 'χει φουσάτα ἐκλεκτὰ καὶ τοῦ πολέμου ἀνδρείους,
Ἄξιους, τεχνίτας φοβεροὺς καὶ εἰς τὴν μάχην ἀγρίους,
Ἄφου γνωρίσ' ὅτι εἴμεσθην 'κ τὸν ῥήγα ἀδικουμένοι,
Κ' ἂν δὲν μᾶς βοηθήτουσι ὅλοι 'μεθα χαμένοι,
Θέλει δώσει βοήθειαν μετὰ χαρᾶς μεγάλης,
Τὸν Φράντζα νὰ διώξωμεν, κ' εἰς τοῦτο μὴ ἀμφιβάλλῃς.
Τότ' ὁ δούκας κ' οἱ ἄρχοντες πολλὰ τὸν εὐφημῆσαν,
Καὶ 'παίνεσαν κ' ἀξίωσαν, κ' ὅλοι τὸν ἐτιμῆσαν.
Γιατ' εἶπε λόγον φρόνιμον, βουλήν ἀξιωτάτην,
Ὠφέλιμον εἰς ἅπαντας, καλὴν, τιμιωτάτην.
Τότ' ὁ δούκας μ' εὐλάβειαν τὸν θεῖον ἐπαρεκάλει
Ἵψόνοντας τὰς χεῖράς του μὲ προθυμίαν μεγάλην
Θεέ, πλάστη δημιουργέ, καὶ τῶν ἀπάντων κτίστα,
Εὐσπλαγγνε καὶ μακρόθυμε, καὶ τῶν ἀπάντων ῥύστα,
Ἄξιωσέ με πάντοτε νᾶχω νᾶναι κοντὰ μου,
Σὰν τοῦτον ἄξιον σύμβουλον εἰς πράγματα δικά μου,
Διὰ νὰ ᾔναι πάντοτε ἐδραίωμα καὶ στύλος
Στὰ πράγματά μου, ὡς εἰκός, κ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς μου σκύλος.
Λοιπὸν ὡς ἐσυμβούλευσεν, ἔστειλ' ἀμ.πασαδόρον,
Στὴν αὐθεντιὰν τῶν Βενετιῶν, κ' ἦλθε μέσα στὸν φόρον·

Κ' ἔπειτα στήν αὐθεντιάν γουργά μέ παρήρσιαν,
 Μὲ τάξιν σέβηκ' εὐπρεπῆ, κ' οὐκ εἶχεν ἀγνωσίαν.
 Κ' ἤρχισε νά δημηγορῆ κ' εἰς αὐτοὺς ν' ἀναφέρνῃ
 Προοίμια ἄξια, συνετά, κ' εἰς οἶκτον νά τοὺς ἔγερνῃ.
 Ὡ λαμπροτάτη αὐθεντεία, πάντων δικαιοτάτη,
 Τῶν Βασιλέων καὶ ῥηγῶν ποῦ ἔσαι πλουσιωτάτη
 Ἀπὸ τὴν αὐθεντείαν σας βοήθειαν ζητοῦμεν,
 Ἄδικ' ἀπὸ τὸν θάρβαρον φράντζα νά μὴ χαθοῦμεν·
 Αὐτὸς μέ τὰ φουσατά του ἔχει τὴν παντοχὴν του
 Νά πάρῃ χώρας ἀδिका, κ' ἄς χάτῃ τὴν ψυχὴν του·
 Ὡσπερ καὶ τώρῃ καθ' ἡμῶν ἀδίκως ἐκινήθη,
 Καὶ δι' οὗ ἔνε δυνατότερος νά μᾶς διώξῃ ὠρμήθη.
 Ἄλλ' οὖν ἡμεῖς οἱ ἄλεινοι ἔχομεν τὴν ἐλπίδα,
 Ἄν εἶχε νᾶκαμε μέ σᾶς, εἰς τοῦτο δὲν ἐπήδα,
 Ὅτι νά τὸν χαλάσετε δύνασθ' ἐν εὐκολία,
 Ὡσπερ οἱ ἄνδρες ρίπτουσι χάμ' ὅλα τὰ παιδία.
 Ἰδέτε γοῦν τὸ ἀδικὸν ἔς ἡμᾶς ποῦ θενά πῆσι,
 Καὶ ἡ δικαιοσύνη σας, νά κάμῃ μὴν τ' ἀφήσι.
 Μέσον δὲ τούτου τοῦ καιροῦ ὁ ῥήγας ἐσυνάξε,
 Πλεῖστον στρατὸν καὶ διαλεχτόν, καὶ τοὺς μπρόνους κράξε·
 Μπαρσῶνοι, αὐθένταις ἄρχοντες, ὅλοι μου ἡγαπημένοι,
 Στὸν πόλεμον καὶ στ' ἄρματα καλὰ πεπαιδευμένοι,
 Τὸν Τζουάν Ἰάκωμον ἐκλεξά τραγούτζῃ στὸ φουσατόν,
 Στρατηγὸν μου καθολικὸν σ' ἐκεῖνο κ' ἄφρσά τον·
 Διαβάτε οὖν καὶ σεῖς μ' αὐτόν εἰς τὴν καλὴν τὴν ὠραν,
 Διὰ νά καταστρέψῃτε τῆς Μιλάνας τὴν χώραν,
 Σὲ μέ νά τὴν δουλώσετε νᾶναι τῆς αὐθεντεῖας μου,
 Διὰ ναυγῆ τούτῃ ἡ ἀθυμιά, καὶ βάρος τῆς καρδιάς μου·
 Τί γὰρ πρᾶγμα βαρύτερον, ἄνθρωπος νά μὴν ἔχῃ
 Τὸ πρᾶγμα ποῦ ἔναι ἰδιὸν του, ἀλλ' ἀπ' αὐτόν ἀπέχει.
 Εἰπόντος ταῦτα τοῦ ῥηγῶς, πᾶς ὁ στρατὸς ἐξέβη,
 Κ' εἰς τὴν Μιλάναν ἐρχόμενος ἐδῶ κ' ἐκεῖ θρηνεῖ.

Τῆς Βενετίας δὲ ἡ αὐθεντιὰ τοὺς λόγους ὡς ἀκούσῃ
Τ' ἀμπασαδόρου τοῦ δουκός, καινοὺς οὐδὲν ἀφῆσε.
Ἀλλὰ φουσαῖτα ἐκλεκτὰ μουντάρμων καὶ στρατιώτων,
Πεζῶν, Σπαρτιάτων, Κορινθῶν κ' ἀξίων Λονταριώτων,
Ἐπόναξε καὶ ἔστειλε τοῦ δουκός εἰς βοήθειαν,
Καὶ κόντε τὸν Πιτιλιανὸν ἔς τούτους νάχη προμήθειαν,
Γουβερναδοῦρον ἔπηκε γιὰτ' ἦτον παιδευμένος,
Στὸν πόλεμον καὶ στ' ἄρματα καλὰ δοκιμασμένους·
Καὶ τὸν σινιὸρ Μερκούριον ἔπασ' ἀπὸ τὴν χέρα,
Καὶ καπετάνιον τὸν ἄστησε στ' ἄλογα τὰ λιντζέρα.
Δευτέραν μέραν σώνουσι τοῦ φράντζα τὰ φουσαῖτα,
Γραφάς πού τὰ Μιλεζίμα λέγουν ἀνάγνωσά τα,
Στὸν κάμπον τὸν καλόστρωτον Λεζάνδρα Τελαπάγα,
Καὶ τὴν ἡμέραν κείνην καλὰ πιάσαν καὶ φάγαν.
Τρίτην δὲ μέραν ἔσωσε στρατὸς τῆς αὐθεντείας,
Δικαίας καὶ εὐγενικῆς λέγ' ἀριστοκρατίας,
Ἐγγὺς ἐκεῖ πού ἦτονε τοῦ βὲ ντὲ φράντζα ὁ κάμπος,
Κ' εὐθύς φραντζόζοι λάβασι πολὺ καὶ μέγα θάμβος.
Ἦτον δὲ ὅταν ἔσωσαν βασίλευμα ἡλίου,
Κ' ὡς λέγουσι καὶ αἱ γραφαὶ ἦτον γιορτὴ ἀγίου.
Καὶ παρευθὺς ἐσφάζασι κ' ἔγδειραν πλεῖστα ζῶα,
Καὶ τῆς ζωῆς στερούμενα ἕκαστον τότε ἔβῳα.
Τότε ἔκοψαν κ' ἐσόυβλισαν κ' ἐβάλαν στὴν φωτιάν,
Καὶ ὡς τὸ πρέπον φάγασι κ' οὐχὶ μὲ ἀσωτιάν.
Τότε δὲ ὁ Μερκούριος εὐθύς καθελικεύει,
Καὶ εἰς τὸν καπετάνιον μὲ παρρητίαν διέβη,
Κ' εὐρέ τον εἰς τὸ σπῆτί του, λέγω μετὰ τὸν δεῖπνον,
Κ' ἠθέλησεν ὡς ἄνθρωπος νὰ λάβῃ λίγον ὕπνον·
Καὶ θεῖος ὁ Μερκούριος μετὰ μεγάλης τόλμης,
Νὰ τὸν εἰκάσῃ πού πορεῖς ὡς καίσαρον τῆς Ῥώμης,
Τοῦ καπετάνιου σύντυχῃ μὲ προθυμίαν μεγάλην,
Καὶ λόγοις ὄνειδιστικοῖς, εἰς φόβον τότε βάλλει.

Αὐθέντη καπιτάνιε, τοῦ στρατηγοῦ δὲν πρέπει,
Τὸ σῶμά του ἐν εὐκολίᾳ εἰς ὕπνον νὰ τὸ τρέπη.
Μὰ πρὶν νὰ πᾶ νὰ κοιμηθῆ, νὰ δῆ ἂν ὁ στρατός του,
Ἐνε καλὰ εἰς ὄρδινιάν, νὰ μὴν τὸν βλάψῃ ὁ ἐχθρός του.
Ὁ καπετάνιος δὲ ἀφοῦ ἤκουσε τοιοῦτον λόγον,
Εἰς τοῦτον δὲν ἠμπόρεσε ναῦρη κανένα ψόγον,
Μὰ μὲ τὰ λόγια τὰ γλυκὰ καὶ εὐμενῆς τὸ ἦθος,
Καλὰ κ' ἐκ τὴν συνείδησιν ἦτον ψυχρὸς ὡς λίθος,
Τοιοῦτους λόγους πρὸς αὐτὸν μ' εὐλάβειαν μεγάλην,
Ὡς ἔπρεπε, τὸν συντυχε, κ' οὐχὶ νὰ τὸν διαβάλλῃ.
Εὐχαριστῶ σοι, ἄξιε Μερκούρη ἀνδρειωμένη,
Ἀπ' ὄλον τὸ στρατόπεδον ἄνδρα ἐκλελεγμένε,
Ὅτι θυμᾶς μου πράγματα ποῦ ἴναι γιὰ τὴν τιμὴ μου,
Νὰ μὴν χάθῃ ὅλος ὁ λαός, καὶ βλάψῃ τὴν ψυχὴν μου.
Κ' εὐθύς ἐνδύθη τ' ἄρματα κ' ἐζώσθη τὸ σπαθὶ του,
Καὶ τοῦ σιניὸρ Μερκούριου τότε ἀκολοῦθεϊ του,
Κ' εἰς τὸ φουσατὸν πῆγάσι, κ' ἐβάλαν ὄρδινία,
Ὀλονυκτίον εἰς ἐκεινοὺς νὰ γείνη ἀγρυπνία,
Νὰ μὴν δὲν λάχῃ κ' ἔλθωσι αἰφνίδια οἱ ἐχθροὶ τους
Στὸν τόπον, ὅπου στέκασι καὶ χάσουν τὴν ζωὴν τους.
Εὐθύς δ' ὁ καπετάνιος ἐκ τὸν στρατὸν ἐξέβη,
Νὰ ὑπάγῃ νὰ ἀναπαυθῆ στὸν οἶκόν του κ' ἐσέβη.
Ἄλλ' ὁ σιניὸρ Μερκούριος οὐδόλως ἐκινήθη,
Οὔτε νὰ φάῃ, οὔτε νὰ πιῇ, οὐδόλως ἐκοιμήθη,
Ἄλλὰ μᾶλλον τὸν πόλεμον ὅπου ἔμελε νὰ γένη
Καλῶς ἐσυλλογίζετο, πῶς τ' ἀλλότρια γένη
Νὰ τὰ νικήσῃ, καὶ φανῆ ὡς ἄλλος Παλαμηθῆς,
Ἀνδρείός τε καὶ συνετός, λέγω ὡς Διομήδης.
Κ' ἐκεῖ πρὸς τὸ ξημέρωμα ὤρισε τὸν τρουμπέταν,
Ὅποιος μὲ φόβον ἔστεκε, καὶ ἔκρατει τὴν περῆταν.
Σάλπισε, ὦ τρουμπέτα μου, ὅλοι ν' ἀρματωθοῦσι,
Πρὶν ἀνατεῖλ' ὁ ἥλιος σ' ὄρδινιαν νὰ βρεθοῦσι,

Νά πάμε κατὰ τῶν ἐχθρῶν νά πέσωμ' ὡς λιοντάρια,
 Μὲ τὰ σπαθιά στὴν ζωσίμ μας, τὰ χέρια στὰ κοντάρια.
 Καὶ ὁ τρομπέτας σάλπισε καὶ ὅλοι ἀρματωμένοι
 Εἰς τ' ἄλογά των βρέθησαν καλὰ ὀρδινιασμένοι,
 Κ' εὐθὺς ἐμπρὸς του σώσασιν ὡς λιόγυτες θυμαυμένοι,
 Νά πᾶν νά πολεμήσουσι πάντες πρόθυμοι.
 Τότε στὸν καπετάνιον ἔστειλε καὶ μῆνυει,
 Αὐτὸς τὸν πρῶτον πόλεμον νά πῆσῃ τοῦ δεικνύει.
 Κ' ἔδωκε του μετὰ χαρᾶς τότ' ἄπασαν ἐξουσίαν,
 Κ' ἐπαίνεσέ του τὴν ἀνδρείαν καὶ ἀριστογωγασίαν.
 Τότε μὲ τοὺς συντρόφους του σιγὰ ἀναπαυμένοι,
 Ἐσήμοναν εἰς τοὺς ἐχθρούς, ὡς ἄξιτοι ἀνδρειωμένοι.
 Ἡμῖς μίλι ἔλειπαν οἱ ἐχθροί, καὶ τὴν παντιέραν
 Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου ἐγνώρισαν, κ' ἐγύραν·
 Ὡς τ' ἄψυχα τὰ ρίφια πότ' εἶναι συναγμένα,
 Νά δοῦσι λύκον κατ' αὐτῶν βρίσκονται σκορπισμένα,
 Οὕτω φραντζόζοι ἐλεεινοὶ ἀρχίζαν κ' ἐσκορπίζαν,
 Καὶ εἰς τὴν χώραν ἀβλαβεῖς νά σώσουσιν ἐλπίζαν
 Ἄλλ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος πρὶν νάμπουσι στὴν χώραν,
 Μὲ τὰ γουργά του τ' ἄλογα τοὺς ἔφθασε στὴν ὥραν,
 Καὶ μετ' αὐτῶν πολέμησε, καὶ μέρος 'ξ αὐτοὺς φύγαν,
 Καὶ μὲ τρομάραν τὴν πολλὴν μέσα στὴν χώραν πῆγαν·
 Ἄλλους ἐφονεύσασι καὶ ἄλλους σκλάβους 'πῆραν,
 Καὶ ἄλλον πῆκαν ὀρφανόν, καὶ ἄλλην πῆκαν χήραν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος τὸν μὸν σινιὸρ Τζετζίλιον,
 Ἰδιοχείρως ἔπιασε, ποῦ λαμπεν ὡς τὸν ἥλιον.
 Τότε βοή δὲ τοῦ λαοῦ καὶ κτύπος τῶν ἀρμάτων
 Ἐσέβηκ' ὡς τὸν οὐρανόν, καὶ πλῆθος τῶν τραυμάτων.
 Καὶ διελύθη ὁ πόλεμος, καὶ εἰς τὴν χώραν 'σέβη
 Τὸ μέρος ποῦ ἐγλύτωσε, κ' εἰς τοὺς ἄλλους διέβη.
 Ἐπειτα πολλοὶ πόλεμοι μέσον αὐτῶν γενῆκαν,
 Καὶ πάντοτ' ὁ Μερκούριος ὁ θαυμαστός ἐνίκα.

Μέσα στήν χώραν ὕστερον ἔλους τοὺς ἑσραλίαν,
Καὶ οὐδεμίαν ζωοτροφία νάμπη οὐδὲν ἀφῆκαν·
Θέλοντας καὶ μὴν θέλοντας, ὕστερ' ἀγάπη πῆκαν,
Καὶ τὴν Μιλάνα τοῦ δουκὸς τελείως τὴν ἀφῆκαν.
Κ' ἐπήγασι στὸν τόπο τους πόλλ' ἀγανακτισμένοι,
Μὲ δάκρυα κ' ἀναστεναγμούς, διατ' ἦσαν νικημένοι.
Ὁ δούκας δέ, τοῦ θαυμαστοῦ ἰδόντας Μερκουρίου
Ἀνδρείαν καὶ τὴν γυνῶσιν του, πολεμικοῦ κ' ἀρείου,
Χρυσὴν κολαῖναν τοῦ δώκε, καὶ καβαλιέση πῆκε,
Κ' ἔπειτα εἰς τὴν Βενετιάν, μὲ συντροφίαν του μπῆκε,
Κ' ἐπῆγεν εἰς τὴν αὐθεντιάν, κ' ἄξια χαιρέτησέ την,
Εἶτα ἐξέβη ἀπ' ἐκεῖ κ' ἀπεχαιρέτησέ την.

ΣΤ.

Ἄφου σινιὸρ Τζουὺν ἰάκωμος, τραγουτῆς εἰς τὸν ῥήγα,
Στὴν φράντζαν ἐπεστράφηκε, πᾶς ὁ λαὸς εἰσίγα.
Καὶ θρῆνος ἔγενετο πολὺς διὰ τοὺς ἀποθαμένους,
Ἐκ τὸν στρατὸν τοὺς βλέποντες ὀλίγους γλυτωμένους.
Ὁ βὲ Κάρλος τὴν συμφορὰν ἰδόντας καὶ τὴν βλάβην,
Συντόμως τότε ἠθέλησε μαχαίρι διὰ νὰ λάβῃ.
Στὸ σῶμά του τὸ ἴδιον αὐτοφονεὺς νὰ γένη,
Ὅτι τοσαύτην ὕβριτα δὲν πόρε νὰ ὑπομένῃ.
Καὶ εἶτα συλλογίσθηκε καὶ χόλον ἐκρυστῆσε,
Κ' ἡ γνῶσις τὸν ἐμπόδισε, νὰ πῆσῃ δὲν ἀφῆσε
Τοιοῦτον πρᾶγμα ἀπρεπές, νὰ χάσῃ τὴν ψυχὴν του,
Ἄλλὰ ταύτην διέσωσεν, οὐοῦ καὶ τὴν ζωὴν του.
Καὶ τόσον ἐρριζώθηκεν ἡ λύπη στὴν καρδιὰν του,
Ὅτι οὐδέναν ἤθελε νᾶναι στὴν συνοδιὰν του.
Ἡ περιττὴ δ' ἀθυμία σύγχυσε τὰ στοιχιά του,
Καὶ νόσον τοῦ κατέστησε, καὶ κόψε τὴν καρδιὰν του.
Κ' ἔξ μῆνας τότε ἔζησε, κ' ὕστερον ἀποθάνε,
Καὶ εἰς κλαυθμούς καὶ ὀδυρμούς τοὺς συγγενεῖς του βάλε.
Ῥὲ Ἀλούζος ἔπειτα ἔγινε διάδοχός του,
Καὶ ῥήγας ἐψηφίσθηκε ὡς συγγενὴς δικός του.
Εὐθὺς δὲ τότε ἔκάλεσε ὅλους του τοὺς μπαρόνους,
Προβεβηκότας ποῦ ἤτασιν τριάντα κ' ἑξήντα χρόνους.
Μετὰ μεγάλης παρρησιαῖς τότε καὶ εὐγλωττίας,
Πρὸς ἄπαντας ἐσύντυχε ὡς πρέπει τῆς ἔουσιας.

Ὁ βὲ Κάρλος ἐσύναξε φουσατά διαλεγμένα,
Στὸν πόλεμον κ' εἰς τ' ἄρματα πάντα μαρτυρημένα,
Καὶ τὸν σινοῦρ Τζουὰν Ἰάκωμον τραγούτζη τὸτ' ἐπῆκε,
Καπετάνιον καθολικὸν εἰς ὅλους τὸν ἀφῆκε,
Κ' ἐπῆγαν δὲ νὰ πάρουσι τὴν χώραν τῆς Μιλάνας,
Δι' ὃν κεινοῦ ἀνήμευεν ἐκ συγγενῶν τῆς μάνας.
Καὶ νικημένοι στράφησαν, πλείστον λαὸν ἐχάσαν,
Καὶ ὅσοι τὸ ἤκουσασιν ἅπαντες ἐθαυμάσαν,
Ὅτ' ἔστειλε πολὺν λαὸν καὶ ὄλον διαλεγμένον,
Νὰ πολεμῇ, νὰ μάχεται πάντοτε διδαγμένον.
Λοιπὸν ἀπόφηνα καγὼ φουσατά νὰ συνάξω,
Καὶ ἀμοιβὴν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἀν δυνθῶ νὰ πράξω·
Διατί τσοαύτην ὕβριτα δὲν πορῶ νὰ ἴπομένω,
Ἀπ' αὐτοὺς τόσον μου λαὸν ν' ἀκούσω σκοτωμένον,
Νᾶχουσι καὶ τὸ πρᾶγμά μου ὅπου μοὶ ἀναμένει,
Καὶ ταῦτα ἐνθυμούμενος καρδιά μου ἀναστένει.
Τὸτ' ὁ σινοῦρ Τζουὰν Ἰάκωμος, γέρον τὴν ἡλικίαν,
Ὡραῖός τε καὶ φρόνιμος, πρακτικὸς εἰς ὀμιλίαν,
Ἀντέστη μὲν καὶ τοῦ ῥηγὸς εἰς ὀλιγολογίαν
Ἐσύντυχεγ, ὡς ἔπρεπε, κ' οὐχὶ μ' ἀργολογίαν.
Αὐθέντη ῥήγα, ἀληθῶς ὁ βὲ Κάρλος φουσατά,
Πολλά, καλὰ ἐσύναξε, κ' ἐγὼ ἐδιάθασά τα
Μιλάνας εἰς τὰ σύνορα, διὰ νὰ τὴν καταστρέψω,
Καὶ ἔπειτα μὲ τὸν στρατὸν στὴν φράντζα νὰ πιστρέψω.
Ἄλλ' ὅμως παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἐράνην νικημένος,
Κ' ἐστράφηκα στὸν τόπον μου πολὺ ἀθυμισμένος·
Λοιπὸν δὲ ῥήγα μέγιστε, ἐπειδὴ θὲς νὰ σταίλῃς
Καὶ ἄλλον δεῦτερον στρατὸν, χάριν Μιλάνας φίλης,
Τὸ εἶδα εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρῶτον, ἄκουσέ μου,
Ὅπερ τὸ σῶμα καὶ ψυχὴν πολλὰ ἐτάραξέ μου.
Ὁ δούκας ἔχει ἀνθρώπον ἕνα μέγαν κοντά του,
Ὅπου κανένα σίδηρον δὲν πιάνει τ' ἄρματά του,

Ὁραῖον εἰς τὸ πρόσωπον, μέγαν, ἀνδρειωμένον,
 Καὶ εἰς τὴν γνῶσιν περισσὸν ἢ τὸν Θεὸν χαριτωμένον.
 Μ' ὀλίγους ἀνδρας πάντοτε θαυμάσματα νὰ κάμη,
 Κ' ὅταν τὸν δούσιν οἱ ἐχθροὶ νὰ κλίνωνται ὡς θάμνοι.
 Τοῦτο ἡμεῖς τὸ πάθαμεν, διὰ ταῦτο τὸ κατέχω,
 Ὅτ' ἦλθεν ἔμπροσθεν ἡμῶν, νὰ σὰς εἰπῶ δὲν ἔχω
 Πῶς ὅλοι ἀποτρομάξαμεν κ' ἔφυγ' ἡ δύναμις μας,
 Κ' ἐλέγαμε ὅτι ἐχάσαμε τὴν ἀθλιαν τὴν ζωὴν μας.
 Κ' ἂν θῆς νὰ μάθης τῶνομα, Μερκούριον τὸν λέσι,
 Κ' οὐδόπως σφάλλει ἂν τινὰς Ἀλέξανδρον καλέσῃ.
 Ἰπολαμβάνω ἀληθῶς ἂν ἔν' καὶ ἀποκτήσῃ
 Τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν στρατὸν, κάλλι' ὄνομα ν' ἀφήσῃ.
 Λοιπὸν ἂν ἔν' καὶ θέλωμεν εἰς Μιλάναν νὰ πάμε,
 Κ' ἐχθρούς μας νὰ νικήσωμε, κ' ὅλοι νὰ πέσουν χάμαι,
 Καλὸν ἀμέτρητον στρατὸν ἂς πάρωμε πλησιὸν μας,
 Ὀκτάκις νῶν' εἰς ἀριθμὸν πλείων παρὰ ἐχθρῶν μας,
 Κι' ἀπὸ τὸ πλῆθος τὸ πολὺ, ἂν τύχ' ἡ βασιλεία σου
 Νὰ λάθῃς καὶ τὴν χώραν σου, σὰν πεθυμᾷ ἡ καρδιά σου.
 Εἰ δ' ἄλλοτρόπως εὐρέ τις, καὶ μηχανὴ δὲν ἔνε,
 Ἐχε μεγάλη ὑπομονὴν καὶ εἰς τὸν τόπον σου μένε.
 Ὁ ρήγας δ' ἀποκρίθηκε, τοῦτον τὸν λόγον λέγει,
 Καὶ τοῦ σινιὸρ Ἰζουὰν Ἰάκωμου βουλὴν οὐδόπως ψέγει.
 Κ' εὐθὺς κουριέρην ἔστειλε μὲ γραφάς στὴν Μιλάναν,
 Ἡ χώρα λέγοντας αὐτοῦ τοῦ πάγει ἐκ τῆν μάναν,
 Κ' αὐτὸς ἀδίκως τοῦ κρατεῖ πράγμα τὸ ἰδίον του,
 Καὶ διὰ τοῦτο τοῦ δηλοῖ ὅλον τὸν λογισμόν του.
 Φουσάτα θέλει κατ' αὐτοῦ νὰ βάλλῃ σ' ὀρδινίαν,
 Καὶ τῆς Μιλάνας βούλεται νὰ λάθῃ ἀυθεντείαν.
 Ἡλίου ἀνατέλλοντος ἕσωσ' ὁ χαρτοφόρος,
 Ποῦ ἥλιος τὸν μύρισε, καὶ γίνετον ὡς Μόρος.
 Στὸν δούκα δὲ ἐδιάβηκε καὶ δῶκε τὰ χαρτία,
 Διὰτὶ δ' ἐπῆγε πρὸς αὐτὸν εἰπέ του τὴν αἰτία.

Κ' αὐθις ἀπεχαιρέτησε, ἐξέβη ἀπ' τὴν χώραν,
 Κ' ἐκεῖ οὐδὲν ἐστάθηκε μισὴ οὐδὲ μίαν ὥραν·
 Ὅταν δὲ μέσα σέβηκε, ἐγένετο σημεῖον
 Εἰς τὴν Μιλάναν, ποῦ ποτὲ δὲν ἐγεινεν ὁμοῖον·
 Ἀπὸ τὰ ὕψη φάλκονας πέταξε στὸ παλάτι,
 Καὶ μὲ τὰ νύχιά του ἴπιασε πουλὶν εἰς τὴν ἐλάτην,
 Τὰ πτερά του δὲ ἔκβαλε καὶ κατεμάδισέ το,
 Καὶ ἀπὸ ἑκεῖ ἐμίσησε κ' ἐπῆγε κ' ἔθεσέ το
 Εἰς ἓνα τόπον ἔρημον, νὰ ζῆ καὶ νὰ λυπάται,
 Τὰ πτερά του πῶς ἔχασε πάντα νὰ τὸ θυμᾶται.
 Ὅσοι δὲ τοῦτο τὸ σημεῖον εἶδασιν ἐτρομάξαν,
 Καὶ μέσα στὴν καρδίαν των βαρεῖά ἀναστενάξαν.
 Στὸν δούκα δὲ ἐδιέβησαν κ' εὐθὺς ἐδήλωσαν το,
 Ὅπερ δ' ἐδήλου τὸ σημεῖον, ἐκείνο ἀφησάν το.
 Ὁ δὲ κουριέρης τοῦ ῥηγὸς μέσα στὴν Φράντζα διέβη,
 Κ' εἰς τοῦ ῥηγὸς τὴν κάμαραν μετὰ σπουδῆς εἰσέβη,
 Κ' ἀνήγγειλε πῶς τοῦ δουκὸς τὴν γραφὴν ἔδωσέ την,
 Κ' εὐθὺς ὡσπερ τὸν ὠρίσε τὴν μάχη μῆνυσέ την·
 Τοῦ φάλκονος δὲ τὸ σημεῖον ἔτι ἀνήφερέ του,
 Καὶ πῶς πουλι ἔζεπτέρωσε, τὰ πάντα δήλωσέ του.
 Ἐπειτα τοὺς μπαρόνους του ὁ ῥήγας ὄλους κράξε,
 Καὶ μέσα στὸ παλάτι του εὐθὺς τοὺς ἐσυναῖξε,
 Κάλῃν ἀπ' αὐτοὺς συμβουλήν ἠθέλησε νὰ πάρῃ,
 Ὅτι τὴν γνώσιν τὴν αὐτοῦ μόνῃν οὐδὲν ἐθάρρει.
 Καὶ τὸ σημεῖον ποῦ γένετον πάντων φανέρωσέ το,
 Κ' ὁ κάθε εἰς τὸ τί δηλοῖ στὸν νοῦν του λόγιασέ το.
 Πρὸς δὲ σινιὸρ Τζουάν Ἰάκωμον ἔρχισεν ὀμιλίαν,
 Διού μ' ἐκείνον πρότερον εἶχε πολλὴν φιλίαν·
 Ἐνόησά σου ἄριστα διήγησιν ποῦ πῆκες
 Τῶν χαρίτων τοῦ Μερκουρίου, καὶ ταῖρι δὲν ἀφῆκες
 Μὲ ἄλλον ἄνθρωπον τινὰς ποτὲ νὰ τὸν εἰκάσῃ,
 Ὅτι οὐδόλως ἐμπορεῖ σταῖς χάραις νὰ τὸν φθάσῃ.

Καὶ πῶς φουσάτ' ἀμέτρητὰ νὰ κάμω ἄκουσά σου,
 Εἰ δ' ἄλλως ν' ἀναπαύσωμαι καλῶς ἐνόησάς σου.
 Ὅσον μοι ἔνε δυνατόν, λοιπὸν θέλω συνάξει
 Φουσάτα ἐκ τὸν τόπον μου, ποῦ καθεὶς νὰ θαυμάξῃς,
 Ἐπειτα στὴν αὐθεντιὰν τῶν Βενετιῶν νὰ στείλω,
 Βοήθειαν νὰ μοι δώσουσι κ' ἐγὼ νὰ τῶν ὀφείλω,
 Κρεμόνα νὰ χαρίσω αὐτοῖς, ποῦ 'νε πρᾶγμα ἐδικόν μου,
 Καὶ τοῦτο οὐδεὶς ἀρνεῖται το πῶς ἔνε γονικόν μου.
 Μπαροῦνοι του δ' ὡς ἤκουσαν, πάντες τὸν εὐφημῆσαν,
 Τὰ γόνατά τους ἐκλιναν κ' ὅλοι τὸν προσκυνῆσαν·
 Τότ' ὁ σινιὸρ Ἰζουὰν ἰάκωμος ἀπεκρίθη τὸν ῥήγα,
 Κ' οἱ ἄλλοι ἐκ τοὺς μπαρόνους του ὁ κάθε εἰς ἐσίγα·
 Ἄν ἐν' καὶ τοὺς Βενέτικους ἔχωμεν εἰς βοήθεια,
 Αὐθέντα ῥήγα μέγιστε, ἔνε πολλὴ προμήθεια
 Τὴν Μιλάνα νὰ πάρωμεν, πρὸς σέ νὰ διαμεῖνη,
 Καλὰ καὶ θεληματικῶς ὁ δούκας δὲν ἀφίνει·
 Μάλιστα τώρα ποῦ 'γινε σημεῖον εἰς τὴν Μιλάναν
 Τοῦ φάλκονος, κ' εἰς ὑποψίαν πολλὴν ὅλοι ἐβάναν·
 Εὐθὺς ὁ ῥήγας ἔστειλε τίμιον ἀμπασαδόρον
 Στὴν αὐθεντιὰν τῶν Βενετιῶν, ἄξιον βουλευρόρον.
 Βοήθειαν νὰ τοῦ δώσουσιν, ὥσπερ τὸ βουλευτῆσαν,
 Κ' ἔξω τὸν ἐσυνώδευσαν, κ' ἔπειτα τὸν ἀφῆκαν.
 Αὐθὺς δὲ ἐκ τὸν τόπον του κ' ἐκ τὴν περιοχὴν του
 Μουντάρμων πλῆθος σύναξε, ὡς ἤθελ' ἡ ψυχὴ του·
 Εἶτα λιντζέρα ἄλογα καὶ πολλὴν ἀπεζάλαν,
 Εἰς ἓνα κάμπον ἔπειτα ὅλους ἐκεῖ τοὺς βάλαν·
 Ὡς ἓνα κάμπον ποῦ νὰ ἰδῆς παπαρούνας στρωμένον
 Καὶ φαίνεται ἀπὸ μακρὰν ὅτ' ἐν' πανὶ βαμμένον
 Κ' ἡ γῆ οὐδόλως φαίνεται, μόνον ἡ κοκκινάδα,
 Οὕτω κ' ὁ κάμπος ποῦ 'στεκεν ἐκ τὴν πολλὴν ομάδα,
 Κάμπος οὐδὲν ἐφαίνετο, μὰ λουλουδάτα πεύγη
 Ποῦ, πολυποικιλίαις βαφαῖς καὶ σχήματα πολλ' ἔχει.

Τὸν δὲ σιγιῶρ Τζῶν Ἰάκωμον ὁ ῥήγας ἔκραξέ τον
 Καὶ τὸν στρατὸν τὸν περισσὸν στὸν κάμπον ἔδειξέ τον.
 Αὔθις δὲ τοῦ ἐσύντυχε καὶ καλωρώτισέ τον,
 Ἄν σώζῃ τὸ στρατόπεδον πολλὰ ἐξέτασέ τον,
 Τὸν δούκαν νὰ νικήσωσι, καὶ τὴν Μιλάναν πάρουν,
 Κι' ἀφοῦ νικήσουν ἔπειτα, ὡς πρέπει νὰ τριομφάρουν.
 Τραγοῦτζης δ' ἀπεκρίθηκε μὲ ταπεινοφροσύνης,
 Μετὰ ῥημάτων γλυκερῶν καὶ μετ' εὐσχημοσύνης.
 Ἐλπίδας ἔχω στὸν Θεὸν εἰς τούτην γε τὴν μάχην.
 Ἡ βασιλεία σου ἀληθῶς μεγάλην νίκην νάχη,
 Ὡς πεθυμᾷ ἡ καρδίτζα σου τὸν τόπον σου νὰ ρίτης,
 Καὶ δούκαν τὸν ἀνόσιον μακρὰν νὰ τὸν ζορίσης.
 Τότε σιγιῶρ Τζουὰν Ἰάκωμον, καὶ ντὲ Λενῆ ἐπῆκε.
 Εἰς τὸ φουσατόν στρατηγούς καθολικούς ἀφῆσε.
 Τοῦ ῥηγὸς δὲ ἀπέσωσε πρέσβυς στὴν Βενετιάν,
 Καὶ παρευθὺς ποῦ ἔσωσε σέβη στὴν αὐθεντεϊάν.
 Γλυκύτερον τοῦ μέλιτος λόγους βγαίν' ἐκ τὸ στόμα,
 Τοῦτ' ἅπαντες πιστεύσατε ὅτι δὲν λέγω ψόμα,
 Τῆς αὐθεντεϊας ἔπειτα παρέδωκε τὸ γράμμα
 Ὅπως νὰ μᾶ' ἡ παρ' αὐτοῦ ἄριστα πᾶσα πράγμα.
 Εἶτα αὐτὸς ἐκ στόματος νὰ συντυχαίνει ἀρχίσε
 Καὶ τ' ἀναγκαῖα σύντυχε, τὰ δ' ἄκαιρα ἀφῆσε.
 Ὡ λαμπροτάτη αὐθεντεϊά, πολλὰ δικαιοτάτη,
 Περιφημη καὶ ἔνδοξη, πάντοτε τιμιωτάτη,
 Ὁ ρὲ Κάρλος ἀπέστειλε νὰ πᾶ νὰ πολεμήση
 Πλεῖστον στρατὸν καὶ δικλεκτόν, Μιλάναν ν' ἀφανίσῃ,
 Καὶ Λοντοβίκον ἄρπαγα ἐκείθεν νὰ ζορίση,
 Κ' εἰς ἓνα τόπον σκοτεινὸν νὰ τόνε περιορίση.
 Λοιπὸν ἐσεῖς τοῦ δώκετε βοήθειαν μεγάλη
 Κ' εἰς τοῦτο δὲν πορεῖ τινὰς οὐδόλως ν' ἀμφιβάλλη,
 Διὸ σᾶς ἐξῆπάτησε λέγοντας ὅτ' ἡ χώρα
 *Ἐνε δική του πατρικῆ, καὶ νὰ τὸν ἐγάλη τώρα.

Ὁ ρήγας ἔνε, ἄδικο, τότε ἤρχισε νὰ λέγῃ,
Λέγων δὲ λόγια ἀπατηλά, ἤρξατο δὲ νὰ κλαίῃ.
Ἰδέτε γοῦν τὸ ἀληθές, ἡ χώρα τῆς Μιλάνας
Τοῦ ρὲ Ἀλούζου ἀκαρτερεῖ, δικαίως ἐκ τῆς μάνας,
Ὅστις βοήθειαν ζητεῖ εἰς ταύτην γε τὴν μάχην,
Φουσάτα νὰ τοῦ δώσετε κοντὰ σ' ἐκεῖνα πάχει.
Καὶ τούτῃ ἡ βοήθεια ποῦ θέλετε τοῦ δώσει
Πρῶτον ὁ χρόνος καὶ αἰὼν δὲν θέλει ἀναλώσει,
Ἄλλὰ εἰς μνήμην πάντοτε ταύτην ἔξει τὴν χάριν,
Καὶ τὴν Κρεμόνα δεύτερον γοργὰ θέλετε πάρειν,
Τρίτον ἀχάριστου δουκὸς τοῦ δοῦναι τιμωρίαν,
Διὰ νὰ γνωρίσῃ ὕστερον τὴν ἑαυτοῦ μωρίαν,
Νὰ μὴν ἔνε ἀχάριστος πρὸς τὸν αὐτοῦ θεργέτην,
Ἄλλὰ νὰ κατακρίνητε αἰεὶ ἅπαντα δημεγέρτην,
Τέταρτον δὲ καὶ ὕστερον, πάντα στὸ θέλημά σας
Φουσάτα τοῦ αὐθέντη μου θέλουν εἶσται δικά σας!
Τοιαῦτα λόγια ἀκούσαντα τότε ἡ αὐθεντεία,
Συλλογισθέντες ταῦρασιν ἐπαινετὰ καὶ θεῖα,
Καὶ πρὸς τὸν πρέσβυν εἶπασιν βοήθειαν νὰ δώσουν,
Πάντα τρόπον νὰ πῆσουν τὸν δούκαν νὰ διώξουν.
Τότες ἀπεχαιρέτησε πρέσβυς εὐθύς κ' ἐξέβη,
Καὶ μὲ μεγάλην προθυμίαν μέσα στὴν Φράντζα διέβη,
Καὶ τοῦ βῆγος ἀνήγγειλε βουλὴν τῆς αὐθεντείας,
Βουλευτικῆς καὶ συνετῆς, ἀξίας καὶ ἀγίας.
Ταῦτ' ἅπαντ' ἀφοῦ ἔμαθεν ὁ δούκας ἐκαλέσε
Φρονίμους γέροντας, ἄρχοντας, κ' ἤρχισε κ' ἐπαινέσε
Τὴν γνῶσίν τους, καὶ τὴν ἀνδρειάν, καὶ τὴν ἵπιτῆδιοσύνην,
Πῶχουσιν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ θεῖαν σωφροσύνην.
*Ἐτι καὶ τὸν Μερκούριον τὸν θαυμαστὸν καὶ μέγαν,
Ὅτι χωρὶς ἐκείνου οὐδὲν ἐκάμναν λέγαν.
Ποτέ μου δὲν ἐτρόμαξεν, ἄρχοντες, ἡ καρδιά μου,
Ὡσὼν τὴν γύφτα τούτῃνε μέσα στὴν κάμαράν μου,

Δι' οὐ ἐσυλλογίσθηκα δύναμιν ποῦ 'συνάχθη,
 Νὰ ἔλθῃ κατὰ 'πάνω μου, καὶ νὰ μὲ βάλλῃ εἰς πάθη·
 Καὶ ἔνε πρᾶγμα· ἀδύνατον μὲ ὄλον τὸν στρατόν μου,
 Νὰ φυλάξω τὸν τόπον μου ὁμοῦ καὶ τὸν 'μαυτόν μου,
 Ὅτι ἂν ὁ Φράντζας μοναχὸς ἤθελεν ἔλθει ἀντιὸς μου,
 Ἐχωντας τὸν Μερκούριον ποῦ 'ν' ἴδιος ἐδικὸς μου,
 Ἐλπίζα κ' ἤμην βέβαιος διὰ νὰ τὸν ἀφανίσῃ,
 Καὶ αὐτὸν ἄλλον καίσαρα τῆς Ρώμης νὰ γνωρίσῃ!
 Μὰ ἔχουν καὶ τὴν αὐθεντεῖαν τῆς Βενετίας βοήθεια;
 Ποῦ αἱ βουλαὶς των κ' ἔργα των δὲν εἶναι παραμύθια·
 Τὸ μέτρον ἐστὶν ἄριστον κ' ὁ καθεὶς τὸ κατέχει,
 Τὸ περισσὸν ἐν' βλαβερόν, καὶ ἴσασιν δὲν ἔχει.
 Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος μὲ παρρήσιαν ἀνέστη,
 Καὶ τοῦ δουκὸς ἐνέμπροσθεν καὶ τῶν ἀρχόντων ἔστη.
 Μὴ φοβοῦ, δούκα μέγιστε, μηδὲ ἀποτρομάξῃς,
 Μὰ ἰδὲ ὅσον ἔνε δυνατὸν ἀνθρώπους νὰ συναΐξῃς·
 Νὰ ἔνε ὄλοι διαλεκτοί, καὶ καλὰ πληρωμένοι,
 Εἰς τὴν καθάλα κ' ἄρματα νὰ ἔνε διδαγμένοι.
 Κ' ὡς ξυλοκόπος ὁ καλὸς ποῦ στὸν δρυμὸν ἐμπαίνει,
 Γουργά ποιεῖ τὸ φόρτωμα καὶ τότ' ἐκεῖθ' ἐβγαίνει,
 Γιατ' ἤρε ζύλα περισσὰ, χαμαὶ ζηρὰ ριγμένα,
 Καὶ κόπον οὐδὲν ἔλαβε, διατ' ἦσαν συναγμένα,
 Οὕτω τὸ πλῆθος καὶ ἡμεῖς στοῦ ἐχθροῦ ὅταν σεβοῦμεν,
 Οὐδένα κόπον ἔχομεν μὲ σκλάβους νὰ ξεβοῦμεν.
 Πολλοὶ γὰρ ἔνε κ' ἀνανδροὶ καὶ φοβιτζάρ' ὡς λάφια,
 Κι' ὅταν ἰδῶσι τοὺς ἐχθροὺς ζητοῦσι νεκροτάφια.
 Λοιπόν, ὦ δούκα μέγιστε, μὴ φοβῆθῃς τὸ πλῆθος,
 Μὰ στέκε μὲ καλὴν καρδιὰν καὶ μὴν ἀλλάξῃς ἦθος.
 Κ' ἀφ' οὗ τὸν λόγον ἤκουσε τοῦ σοφοῦ Μερκουρίου,
 • Τοῦ θαυμαστοῦ καὶ γνωστικοῦ, πολεμικοῦ κ' ἀνδρείου;
 Εὐθύς φουστᾶτον ἐκλεκτόν, πολεμικὸν κ' ἀρεῖον,
 Μουντάρμων, καὶ στρατιωτῶν πεζῶν, ὡσπερ θηρίων,

Κ' εἰς μίαν ἑβδομάδα σὺνάξε πλεῖστον κ' ἐπλήρωσέ τους,
Γιὰ δέκ' ἄνδρας τὸν ἔνανε πάντας ἀνάπασέ τους,
Καὶ Γαλιάτζον Σαντοβερὴν καπετάνιον ἐπῆκε,
Κ' εἰς ὄλον τὸ στρατόπεδον ζουσιαστήν ἀφῆκε
Καὶ τὸν σινιὸρ Μερκούριον ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
Καπετάνιον τὸν ἔστισε στ' ἄλογα τὰ λιντζέρα.
Καὶ παρευθὺς ἐδιάβησαν στὴν Ἀλεξάνδρα Πάγια,
Ὅλοι ἐνδυμένοι τ' ἄρματα καὶ μὲ κινούργια σάγια.
Τοῦ βέ ντε Φρνάτζα, ἔπειτα ἔσωσε τὸ φουσατό
Ἡμέραν τρίτην κατ' αὐτῶν, εἶδα καὶ ἔμαθά το,
Πλήθος ἀμέτρητον πολὺ πεζῶν καθαλαρέων,
Διδαγμένων στὸ μάχεσθαι καλῶν παλλικαρέων.
Καὶ σὰν τὰ νέφαλα ποῦ ἰδῆς τὸν οὐρανὸν νὰ κρούψουν,
Καὶ παρευθὺς κάτω στὴν γῆν πολλὴν βροχὴν νὰ ρίψουν,
Οὕτω στὸν κάμπου τοῦ δουκὸς ἐκ τῶν Φραντζόζων πίπτουν
Ἡ σκιουπεταίς, καὶ μπαλεστραίς καὶ λατζοναίς τοὺς ρίπτουν.
Κ' ἀρχίζασιν οἱ ἄνθρωποι πολλὰ νὰ δειλιάζουν,
Καὶ ἐκ τοῦ πολέμου εὐθὺς τότε ν' ἀναμεριάζουν.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος μετὰ τὴν συντροφιὰν του,
Κολῶνα βρεθ' ἀτσάκιστος κ' ἔδειξε τὴν ἀνδρειὰν του
Μὲ ἴδιον τὸ κοντάρι του, Κομεντάριον τὸν λέγαν,
Φρατζόζον αὐθεντόπουλον σκότωσ' ἕνα μέγαν,
Μετ' αὐτοὺς δ' ἐπολέμιζε ἕως πότε ποῦρθ' ἡ νύκτα,
Κ' οὐδόλως ἐφοβήθηκε λουμπάρδας, ὅπου ρίκτα.
Ἄκουε δὲ καὶ γνώριζε τὴν τέχνην ὅπου πῆκεν
Ὡς τὴν προστέλαν τῶν ἐχθρῶν νὰ περάσῃ ἐξαφῆκεν
Ἐκ τὸ ποτάμι, ποῦτονε ἐκεῖ κοντὰ στὴν χῶραν,
Εὐθὺς ὅπου περάσασιν, ἐγύρισε τὴν ὥραν,
Μέρος δὲ ἐξ αὐτοὺς σκότωσεν ἐγγὺς εἰς τὸ ποτάμι,
Κ' οὐδὲ τινὰν ἀπ' ἐκείνους ἐξάφῃκε νὰ δράμῃ,
Ἀλλὰ πάντες τότε ὁμοῦ ἐκεῖ μέσα πνιγῆκαν,
Κ' εἰς τὴν θάλαν τοῦ ποταμοῦ ὄλοι κάτω διαβῆκαν,

Κ' ὁ ποταμὸς κοκίνησε κ' ἔγινεν ὄλος αἶμα,
 Καὶ τ' ἄθλια τὰ σώματα κάτω σέρνε τὸ ρεῦμα.
 Εὐθύς δὲ τοῦ Μερκούριου ὁ ποταμὸς τοῦ εἶπε,
 Καὶ νὰ κινῆ καὶ ρευματῆ τότε ἐγκατελίπε
 Ὡ ἐνδοξε Μερκούριε, κράτησε τὸ σπαθί σου,
 Ὅτι ὄλον μὲ κατέστησε αἶμα, διὰ τὴν τιμὴν σου,
 Καὶ ἀλλαξες τὴν φύσιν μου καὶ ὄλοι μὲ μισοῦσι,
 Κ' ὡς καὶ τὰ ζῶα τ' ἄλογα κ' ἐμὲ δὲν θὲ νὰ πιοῦσι,
 Δοκῶ τόσον δὲν ἔπαθε πατὲρ κ' τὸν Ἀχιλλέα,
 Εἰς τὴν Τροίαν ὁ Σκάμανδρος οὐτ' ἄλλος πάθει πλέα.
 Τοιαῦτα λόγια ἀκούσοντας ψυχὴ του ἐλυπήθη,
 Κ' εὐθύς στὴν χώραν στράφηκε κ' ἐπῆγε κ' ἐκοιμήθη.
 Κ' ἔπειτα δὲ τῶν Βενετιῶν στρατὸς ἀφματωμένος,
 Τετάρτ' ἡμέρα ἔσωσε στὸ Δῶδι ὀρδινιασμένος·
 Ὁ δούκας δ' ἀφοῦ τῶμαθε ὄλος τὸτ' ἐκινήθη,
 Κ' ἄλλα φουσάτα κατ' αὐτῶν ἔστειλ' ὅσο δυνήθη.
 Σανσοβερίνος ἔπειτα Γαλιάτζος ἐφοβήθη,
 Ὁ καπετάνιος τοῦ δουκός, καὶ ὡς ἀνανδρὸς ὤρμηθη,
 Στὴν Ἀλεξάνδραν ἔφυγε, ντὲ Πάγια ποῦ τὴν λέσι,
 Καὶ πρᾶγμα ποῦ 'πην' ὁ δειλὸς οὐδεὶς θέλει παινεῖσαι.
 Οἴμοι κακὸ ποῦ τοῦ ἦτονε στὸν κόσμον ὅπου φάνη,
 Ὅτ' εἰς κείνον τὸν πόλεμον φοβήθη ν' ἀποθάνη,
 Καὶ ἐστερήθη τῆς τιμῆς, πάντες ν' τὸν ὀνειδίζουσι,
 Μεγάλοι τε καὶ οἱ μικροὶ ὡς ποτε ζῆ νὰ βρίζουσι
 Ἡ τὸν μωρὸν καὶ ἀνανδρὸν τί τὸν φελεῖ ἡ ζωὴ του,
 Τοὺς πάντας νὰ αἰσχύνεται, νὰ μ' ἔχη τὴν τιμὴν του,
 Ν' ἀφήσῃ φήμην αἰσχιστον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας,
 Κ' αἰεὶ νὰ κατακρίνεται εἰς ὄλους τοὺς ἀγῶνας.
 Λοιπὸν ἀφοῦ ξημέρωσε τοῦ δουκός ἡ στρατεία,
 Ὡς κείνη ποῦμεν' ἀνανδρὸς καὶ χωρὶς αὐθεντεία,
 Ἀρχίζασιν νὰ φεύγουσιν ὅπως νὰ φυλαχθοῦσιν,
 Κ' ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν πάντες νὰ μὴ χαθοῦσιν.

Οἱ ἔχθροὶ δὲ τοὺς ἐφθάσασι, καὶ τὸν κομὸν ποῦ πῆκαν
Οὐδὲν πορῶ νὰ ζηγηθῶ, ὅταν σ' αὐτοὺς ἐμπῆκαν.
Ὁμοίως τοῦ Λόδι ὁ στρατὸς κ' ἐκεῖνος ἐτζακίσθη,
Καὶ μέρος ἕξ αὐτοῦς ἴκόψασι, καὶ μέρος τότε ρύσθη.
Ὁ Φράντζας τότε αὐθέντευσε κείνον ὄλον τὸν τόπον,
Δι' ἀπραξίαν τοῦ στρατηγοῦ, καὶ οὐχὶ μὲ μέγαν κόπον.
Τῶν δὲ Βενέτων δώκασιν, ὡς ἔταξαν, Κρεμόνα,
Καὶ παρευθὺς ἐβάλλασι νὰ διοικῆ ἡγεμόνα.
Ὁ δὲ σινορ Μερκούριος, ἀφοῦ εἶδε τὸ τέλος,
Καὶ τὴν ζωὴν του ἀνθρώπος νὰ ρύσῃ οὐκ ἔστι γέλως,
Μὲ τὴν τιμὴν του εἰς καιρὸν, κ' οὐχὶ μὲ τὴν ἀνδρείαν,
Ὅπως εἰς τὸ ἐρχόμενον νᾶνε κ' εἰς ἄλλην χρεῖαν,
Εἰς τὴν Μιλᾶνα διέβηκε μετὰ πολλοῦ κινδύνου,
Διατὶ τὸ πλῆθος τῶν ἔχθρῶν ὄλον ἦτο κατ' ἐκείνου.
Τὸν δούκην ἐλευθέρωσεν, ὡς ἴδιος υἱός του,
Μ' ὄλην του τὴν φαμιλιὰν καὶ μὲ πολὺ κ' τὸ βίός του.
Τότε στοῦ Κόμη ἔσωσαν τὴν λίμνην καὶ ἐπῆγαν,
Ποῦ τοὺς ἐδιώχναν αἱ ἔχθροὶ κ' ἐκ τὰ χερίά τους φύγαν.
Καὶ εἰς τὴν βάρκα σέβηκε μέγα μετὰ τὴν φαμιλιὰν του,
Κλαίων καὶ ὀδυρόμενος κ' ἐτρέβα τὰ μαλλιά του.
Κ' εἰς τὸν Μαρὰν ἐδιέβηκε τόπον τοῦ βασιλέως
Τῶν πάντων Μαξιμιλιανοῦ, καὶ μὴν εἰπῆς ἀλλέως·
Κ' ὁ βασιλεὺς τὸν δέχθηκε μετὰ χαρᾶς μεγάλης,
Κ' ὑπόσχεσιν τοῦ ἔπηκε κ' εἰς τοῦτο μὴν ἀμφιβάλλης.
Καὶ ὁ σινορ Μερκούριος ἔς κείνον τὸν ἴδιον τόπον
Διὰ ξηρᾶς ἐδιέβηκε μὲ κίνδυνον καὶ κόπον.
Ἴδὲ γοῦν καὶ κατάλαβε τὴν πίστιν του κ' ἀνδρείαν,
Καὶ πῶς ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς ἔνε εἰς τόσῃν χρεῖαν.

I.

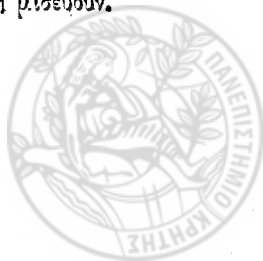
Ἐπεὶ τοῦ δούκα φύλαξε τὸν βίον καὶ τὰ παιδιὰ του
Ὁ θαυμαστὸς Μερκούριος, κ' ἔδειξε τὴν ἀνδρείαν του,
Τοῦ στρατηγοῦ δὲ τοῦ πιστοῦ ποῦ 'τονε ἰδίον του
Τοῦ ἀθηντός του τὸ κορμὶ νὰ βλέπη ὡς τὸ ἰδικόν του,
Ἐξ ἡ μῆνας ἐστάθηκε δούκας στὸν βασιλέα,
Κ' εἶχε καὶ τὸν Μερκούριον τὸν ἄλλον Ἀχιλλέα,
Πάντα στὴν συνοδίαν του πολλὴν παρηγορίαν,
Γνωρίζοντας τὴν γνῶσίν του, εὐγένειαν, κ' ἀνδρείαν,
Καὶ νὰ στραφῆ στὸν τόπον του εἶχε πάντα ἐλπίδα,
Κ' ὅταν ἐμπρός του τὸν ἔβλεπεν εὐθύς καρδιά του πῆδα·
Τότ' ἔνδοξος Μερκούριος στὴν κάμαράν του μέσα
Ἀνέστη καὶ ἐσύντυχε, καὶ ὅλοι τὸν ἐπαίνεσαν·
Ὡ μέγα Δούκα θαυμαστέ, τί χρεία νὰ καρτεροῦμε,
Ὡς ζημερώνει, κ' ἔπειτα ἴσπερώνει νὰ τηροῦμεν,
Σ' τοῦτον τὸν κόσμον νάμεσθεν, κ' ἔργον νὰ δὲν ποιοῦμεν,
Τί ἦτονε τὸ ὄφελος λοιπὸν νὰ γεννηθοῦμεν;
Γίνωσκε ὁ πλανήτης μου νὰ στέκω σ' ἀμελείαν.
Οὐδέλωσ δὲν μοῦ ἔδωκε, μὰ νὰ ῥίζω στρατεῖαν,
Νὰ κάμω ἔργα θαυμαστὰ στὸν κόσμον παινεμένα,
Κ' εἰς τοὺς μεταγενέστερους νὰ εὔρεθοῦν γραμμένα.
Ἀνάστα γοῦν, ὦ δούκα μου, σύρε στὸν βασιλέα,
Τὸν εὐγενῆ καὶ δίκαιον, καὶ τὸν περικαλλέα,
Βοηθειάν του ζήτησε, καὶ νὰ σοὶ δώσῃ ἐλπίζω,
Κ' εἰς τοῦτο οὐκ ἀμυγνοῦ, οὔτε ἀμυρσθητίζω,

Νὰ πάμεν δεύτερην φοράν κι' ἂν τύχη νὰ νικήσης,
Καὶ ὡς τὸν κάμπον τῶν ἐχθρῶν τὸ αἷμα διαχύσης,
Καὶ νὰ λάβῃς τοὺς τόπους σου, ὡς πράγματα δικά σου,
Ἢ ν' ἀποθάνῃς καὶ αὐτός, ὡς ἄνδρας στ' ἄρματα σου·
Τί γὰρ τὴν θέλεις τὴν ζωὴν νὰ εἶς' ὠνειδισμένος,
Κ' ἐκ τὰ ἴδιά σου πράγματα νὰ εἶς' ἐξωρισμένος ;
Νομίζω ἡ εὐγενικὴ ψυχὴ δὲν ὑπομένει
Ἦς τοῦτον τὸν κόσμον διὰ νὰ ζῆ καὶ νὰ βαρυχαστένη,
Ἄλλ' ἀποφαίνει βέβαια ἢ νὰ ζῆ ὥστε πρέπει,
Ἦ ἄνδρείως τὸ σῶμά του εἰς θάνατον τὸ τρέπει.
Τότ' ὁ δούκας ἐπαίνεσε τοῦ Μερκουρίου τὴν γνώσιν,
Καὶ ἐκκαταίχυνε πολλὰ τὴν θρῶσιν καὶ τὴν πόσιν.
Δι' οὗ οἱ πλείστοι ἄνθρωποι ἔνε πολλὰ δοσμένοι
Εἰς φαγητὰ καὶ εἰς ποτά, κ' εἰς ἀμέλειαν δοσμένοι,
Καὶ φήμην δὲν ἐβλέπουσι ὀπίσω τους ν' ἀφήσουν,
Οὐδ' ἔργον ἄξιον καὶ καλὸν στὴν ζωὴν τους νὰ πῆσουν.
Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἐγέβηκε, τὴν κεφαλὴν κλιμένος,
Στὸν βασιλῆα διέβηκε δι' οὗ 'τον διωγμένος
Ἀπὸ τὴν αὐθεντεῖαν του εἰς γῆν τὴν ἄλλοτρίαν,
Καὶ οὕτως τοῦ ἐφαίνετον σὰν τῶν παιδιῶν μωρίαν.
Τοῦ βασιλῆος ἐσύντυχε μὲ ταπεινὸν τὸ σχῆμα,
Καὶ πᾶσι κείνος δείκνυε τὴν λύπην καὶ τὸ πῆμα·
Ὡ βασιλεῦ μοι μέγιστε πάσης χριστιανοσύνης,
Ἐργάτη πάντων τῶν καλῶν καὶ τῆς δικαιοσύνης,
Μεγάλῃ ἡ βασιλεία σου πᾶσαν πλεονεξίαν
Ποῦ κάμνει ὁ φράντζας οἰδᾶς τὴν μὲ πολλὴν ἀταξίαν,
Μάλιστα περισσότερον ὅπου ἡ βασιλεία σου,
Πολλαῖς φοραῖς ἠθέλησας, ὡς πεθυμῆ ἡ καρδιά σου,
Ὡς πρέπει νὰ στεφανωθῆς, κι' αὐτὸς σὲ ἐμποδίζει,
Πρᾶγμα ποῦ δὲν τ' ἀκαρτερεῖ, οὐδόλως τοῦ ἐγγίξει.
Λοιπὸν πλεονεξίαν του, καὶ 'κ τὴν ἀχορταγίαν
Ἐστρέχει πάντα, καὶ ποιῆ πᾶσιν κλοπρχίαν.

Κ' ἦλθε μ' ἀμέτρητον στρατόν, ἴδιόν του καὶ ξένον,
Κ' ἔβαλέ μ' ἐκ τὸν τόπον μου, κ' εἰς ἄλλον μένω ξένον.
Λοιπόν, ὦ μέγα βασιλεῦ, βοήθειαν ζητῶ σου,
ὧς δοῦλός σου πιστότατος, κ' ἄνθρωπος ἐδικός σου.
Καὶ δός μου ἡ βασιλεία σου νὰ πὰ νὰ πολεμήσω,
Ἡ νὰ πάρω τοὺς τόπους μου ἢ τὴν ζωὴν ν' ἀφήσω.
Μὲ ἦθος δὲ γλυκύτατον τότε τοῦ ἀποκριθῆ
Ὁ βασιλεὺς ὁ μέγιστος, κ' οὐδόλως δὲν τ' ἀρνήθη.
Πέντε χιλιάδες τοῦ ἔδωκε Σβίτσαρους διαλεμένους,
Κ' ἀπὸ Τουδέσκους τέσσαρες πάντας ἀνδρειωμένους,
Νὰ πολεμοῦσιν ἀπέζαί, νὰ κάμνουν ὡς λιοντάρια,
Ἐχόντες εἰς τὰς χεῖράς των σπαθία καὶ κοντάρια.
Κ' εἶχε καὶ τὸν Μερκούριον μὲ ἄλογα λιντζέρα,
Ποῦ ἔκ τὴν Ἑλλάδα τὴν κλυτὴν στὴν Ἰταλίαν τὰ φέρων,
Τριακόσια ἦταν τὸν ἀριθμὸν καὶ ἅπαντα διαλεμένα,
Ἀφόβητα στὸν πόλεμον νὰ μπαίνουν μαθημένα.
Τότε δὲ εὐχαρίστησε δοῦκας τὸν βασιλέα,
Ὁμοῦ μὲ τὸν Μερκούριον τὸν ἄλλον Περικλέα.
Εὐθύς δ' ἐκείθεν ξέβησαν κ' εἰς τὸν Μαράν παγαίαν,
Κ' ἦρε γυναῖκα στὴν ὁδόν, ποῦ ἔμενε χωρὶς γένναν,
Κ' ἔκλαιε καὶ ὠδύρετον κ' ἐτάνα τὰ μαλλιά της,
Κ' ἐξέσχιζε τὰ στήθη της ὡς διὰ τὴν μοναξιά της,
Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος γοργὰ ἐρώτηξέ την,
Διατὶ κλαίει καὶ δέρνεται πολλὰ ἐξέταξέ την·
Ἐπειτα δακρυχέουσα ἤρχισε νὰ διηγᾶται,
Καὶ ἐκ τὴν λύπην τὴν πολλὴν ἐλεεινῶς βρουχᾶται·
Αὐθέντη θεοεἴκελε, ἄξι στρατηγέ μου,
Μέγα περίφραγμα στρατοῦ, καὶ ρύστα ἐδικέ μου,
Βρέφος ἡ ἀθλία γέννησα, τῆς βυζάστρας τὸ δῶσα,
Κ' αὐτὴ καὶ τὰ παιδιά της ὅλ' ἦλθαι, κ' ὠμόσαν
Τὸ βρέφος ὡς μητέρα των καλὰ νὰ τὸ λατρεύουν,
Νὰ τὸ φυλάττουν πάντοτε καὶ αὐτὸ γὰρ μὴ μισεοῦν.

Κ' ἐκείνοι ἐπαρέβησαν τὸν ὄρκον ὅπου πῆσαν,
Καὶ μετὰ μῆνας τέσσαρους τὸ βρέφος ἐπουλήσαν.
Μερκούριος δ' ὁ θαυμαστός ἐκεῖνο, ὅπερ ἐδήλου
Αὐτὸ τὸ συναπάντημα, δὲν τῷ 'πεν οὐδὲ φίλου.
Στὴν Κόμη δὲ μετέπειτα μὲ τὸν στρατὸν ἐσῶσαν,
Κ' ἀπὸ τὸν φόβον τὸν πολὺν δουκὸς τὰ κλειδιά 'δῶσαν,
Κ' εἶτα Μερκούρης ὁ φρικτὸς πρὸς τὸν δούκα ἤφερε·
Κ' ἀπ' αὐτὸν ὅτ' ἐμίσησεν εἶπε, Δούκα μου χαῖρε.
Κ' ἐγὼ μὲ τοὺς συντρόφους μου εἰς τὴν Μιλάναν πάγω,
Καὶ μίαν στιγμὴν δὲν καρτερῶ νὰ πιῶ οὐδὲ νὰ φάγω,
Κ' ὑμεῖς ἐλθέτε ὀπισθεν, καὶ μηδὲ σπαταλάτε,
Ἄλλὰ τὸ φὰ ἀρπάξετε, καὶ παρευθὺς ἐλάτε.
Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἐστράφηκε καὶ τὸν τρομπέτ' ὀρίζει,
Κ' ἀπ' τὸ γενναῖον τῆς καρδιάς ὡσάν ἀρκουδι ἀφρίζει·
Σάλπισε, ὦ τρομπέτα μου, σ' ὅλην τὴν συντροφίαν,
Νὰ καθκλήκουν ἅπαντες, ἔστι δὲ πολλὴ χρεία.
Τὸν ὀρισμὸν του ἔπηκε καὶ ἐσάλπιγγεν εὐθέως,
Κ' ὠρδινιασμένοι ἅπαντες εὐρέθησαν ταχέως.
Μετὰ μεγάλου δὲ θυμοῦ εἰς τὴν Μιλάνα πῆγε,
Καὶ μ' ὅλην του τὴν συντροφίαν τραγοῦτζης· τότε ἐφύγε·
Ὁ δούκας δὲ μετέπειτα εἰς τὴν Μιλάνα σῶσε,
Κ' ὡς πρέπει νὰ τὴν διοικῆ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν δῶσε.
Ὁ δ' ἔνδοξος Μερκούριος σπουδῆ τότε μεγάλη,
Σιγιὸρ Γζάν Γιάκωμον δίωχνε στὰ χέρια του νὰ βάλλη.
Κ' ὅταν τὸν εἶχε 'κεῖ κοντὰ ὅπως νὰ τὸν δουλώσῃ
Κεῖνον καὶ τοὺς συντρόφους του ὅλους νὰ θανατώσῃ,
Ὁ Θεὸς τοῦ ἐβοήθησε κ' ὁ ποταμὸς Τιζίνου
Εὐρέθηκεν ἀνάσθατος διὰ σωσμὸν ἐκεῖνου.
Κολύμπου δὲ ἀπέρασαν ὅλοι μὲ τ' ἄλογά τους,
Καὶ θαῦμα πῶς δὲν πνίγησαν, ἔχοντες τ' ἄρματά τους.
Μετὰ τρομάρας δὲ πολλῆς εἰς τὴν Μουρτάρρα πῆγαν
Κι' ἐκ τὸν θυμὸν τοῦ Μερκουρίου ποῦ δὲν ἐλπίζαν φύγαν·

Ὁ Δούκας δὲ μὲ τοὺς πεζοὺς ὄπισθεν ἠκολούθει,
 Ὁ δὲ σινοῦρ Μερκούριος εἰς τὴν Παβίαν ὤρμηθη,
 Κι' εἰς τοῦ δουκὸς ὁμοίως αὐτὴν ἐδούλωσ' ἐξουσίαν
 Εἶτα ἔς αὐτὴν ἐσέβηκεν ὁ δούκας μὲ παρρησίαν
 Ἔπειτα δ' εἰς Βιτζέβαινα, κ' ἐκείνην ἐδουλώσαν,
 Πολλοὺς ἀνθρώπους ἔκοψαν, κ' ἐκείνην αἰχμαλωτεύσαν·
 Τότ' ἅπαντες ἐχαίροντο καὶ τὸν θεὸν δοξάζαν,
 Καὶ Μερκουρίου τὴν ἀνδριὰν πολλὰ τὴν ἐθαυμάζαν·
 Ἦν δὲ ὥρα τοῦ γεύματος καὶ πάντες ἐπεινοῦσαν,
 Καὶ ἐκ τὸν κόπον τὸν πολλὸν νὰ φάσι πεθυμοῦσαν·
 Λοιπὸν φαγον καὶ ἔπιον ὅλοι μὲ μετρημένα,
 Κ' ἄνεσιν πῆραν τ' ἄλογα ποῦ ἦσαν κοπιασμένα·
 Τότ' ὁ σινοῦρ Μερκούριος ἀνίσταται καὶ λέγει,
 Καὶ ὅλον τὸ στρατάπεδον πολλὰ τὸ θεραπεύει.
 Αὐθέντα Δούκα μέγιστε, καὶ σεῖς ἀνδρειωμένοι
 Νὰ κάμνετε στὸν πόλεμον ὡς λιόντες μαθημένοι,
 Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ ὡς τώρα οἱ ἐχθροὶ μας
 Ἀφ' ἡμῶν ἐνικήθησαν, κ' ἔνε δούλοι δικοί μας.
 Μὲ τὴν τοιαύτην νίκην δὲ ἄς πᾶμεν στὴν Μουρτάραν,
 Καὶ τοῦ ἐχθροῦ μας ποῦ 'νε κεῖ νὰ κόψωμεν τὴν κάρα.
 Κ' ὅλοι πιστοὶ ἄς ἤμεσθεν, πολεμικοὶ ὡς πρέπει,
 Καὶ ἡ καρδιά μας καθαρὰ στὸν στρατηγὸν νὰ βλέπη.
 Τί γὰρ ἐστὶ καλλιώτερον τοῦ καθαρῦ στρατιώτου,
 Ἀνδρείου τε καὶ τοῦ πιστοῦ ἢ ναῦρης ὁμοίου του.
 Καὶ θεὸς νὰ ἴδῃς ἡ ἀσωτεία πῶς ἐν' κακῶν αἰτία,
 Οἱ λαίμαργοι καὶ μέθυσοι πῶς χαλοῦν αὐθεντεία.
 Καὶ ἄκουσε τί συγύρισε γιατί ἐπαρηκοῦσαν,
 Τουδέσκει τε καὶ Σβίτζαροι, βουλὴν κ' οὐδὲν ἠκοῦσαν
 Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου, νὰ πᾶσι στὴν Μουρτάραν,
 Ἀλλὰ ἅπαντες ἀπέφηναν νὰ πᾶσι στὴν Νοβάραν,
 Δι' οὗ ἐκεῖ εὐρήκασιν ἔξω νὰ σπαταλοῦσι,
 Κ' εἰς σὲ σεντόνια καὶ πτερὰ καλὰ νὰ κοιμηθοῦσι.

Κ' εἰς τὴν Νοβάρᾳ πῆγασι, καὶ ἐπολέμησάν τὴν,
Ἐννέα ἡμέρας στάθησαν ἔξω· κ' ἀπέκλεισαν τὴν
Πολλαῖς φοραῖς εὐγαίναςι Φραντζόζοι· κ' τὴν Νοβάρᾳν,
Καὶ τὸν Μερκούριον βλέποντες τοὺς ἔπιανε τρομάρᾳ,
Κ' εὐθὺς δὲ ἐπιστρέφοντο κ' ἐσέβαιναν στὴν χώραν,
Ταῖς πόρταις νὰ ἀσραλίζωσι δὲν ἔβλεπον τὴν ὥραν.
Καὶ σὺν εἶδαν τὸ γεγονός· ὅτι λιμοκτονοῦσιν,
Τὴν χώραν ἐπαρῆδωκαν ὅπως νὰ μὴ χαθοῦσι,
Μὲ τοῦτο δὲ τὸ σύμφωνον, ναῦγουσι φυλαμένοι
Αὐτοὶ καὶ τ' ἄλογά τῶνε νὰ πᾶσιν ἄρματωμένοι.
Λοιπὸν εὐθὺς ἀφήσασι διὰ τότε τὴν Νοβάρᾳν,
Καὶ μὲ τρομάρᾳ πῆγασι μέσα εἰς τὴν Μουρτάρᾳν,
Καὶ μὲ τοὺς ἄλλους σμίξασι Φραντζόζους ποῦσαν μέσα,
Ἄπαντες δὲ τὴν γινώσιν τοὺς πολλὰ τὴν ἐπαινέσαν.
Ὁ δούκας δὲ μὲ τὸν στρατὸν εἰς τὴν Νοβάρᾳ σέβη,
Κ' εὐθὺς ὅπου ἐσέβηκε εἰς τὸ παλάτι ἔβη.
Κ' ἐκεῖ ξεκαθαλίκευσε, καθὼς περ ἔν' ἡ τάξῃ,
Τοὺς καπετάνιους κ' ἄρχοντα· ὅλους τότε νὰ κράξῃ
Μετ' αὐτὸν ν' ἀριστήσουσι καὶ νὰ τῶν εὐχαριστήσῃ,
ἵνα στὸ μέλλον ὁ καθεὶς τὸ αἷμά του νὰ χύσῃ.
Πρῶτον δ' ἐκ πάντων κάλεσε Μερκούριον τὸν μέγαν,
Ποῦ στὸν πόλεμ' ἄπαντες ἔκτορα τὸν ἐλέγαν,
Καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνάφερε· πολλὰ εὐχαριστῶ σοι,
Ὡ ἔνδοξε Μερκούριε, πολλὴν μοιθὴν χρωστῶ σοι!
Κ' εἰς τοῦτο σὺ ἴσαι βέβαιος, κ' ἔχε τὸ μέγα θάρρος,
Ἄν μείνω εἰς τοὺς τόπους μου, καὶ δὲν μὲ πᾶρ' ὁ χάρος,
Θέλεις ἰδεῖ τὴν ἀμοιβὴν, ὅπου σοῦ θέλω πῆσει,
Νὰ δώσω τ' ἄφεντείας σου κάστρα νὰ τὰ ὀρίσῃς.
Εἶτα τοὺς ἄλλους κάλεσε ὅλους εἰς τὸ παλάτι,
Καὶ ἄπαντας εὐχαρίστησε, κ' εὐθὺς τὸν λόγον ἀλλάττει·
Ἐλθέ, σινιὸρ Μερκούριε, καὶ ὅλοι οἱ καπετάνιοι,
Ὅπου ἔξ' ἡμῶν ὁ καθεὶς εἰς ὡσὰν λεοντάρῃ φάνη,

Πάντες νὰ ἀριστεύσωμεν καὶ νὰ ἀναπαυθοῦμεν,
Ἡμεῖς ὁμοῦ καὶ τ' ἄλογα, κ' ἔπειτα νὰ ἴγερθοῦμεν,
Στὴν Μουρτάρρα μὲ προθυμίαν νὰ πάμε στοὺς ἐχθρούς μας,
Κ' ὅλους ἐκεῖ νὰ πῆσωμεν αἰχμάλωτους δικούς μας.
Λοιπὸν τότες ἐκάθησαν ἅπαντες στὸ τραπέζι,
Κ' ἀφοῦ ἴφαγον καὶ ἔπιον καθεὶς βάλθη νὰ παίζη.
Εἶτα πάντες ἀνέστησαν κ' εἰς κατοικίας πῆγαν,
Καὶ εἷς τὸν ἄλλον πῆγαινε στὰ σπίτια τῶν κ' ἐσμίγαν.
Κ' εἰς ἕξ ἡμέρας ἔσωσε βοήθεια στὴν Μουρτάρρα,
Πάντες ἀνδρεῖοι μ' ἄρματα, ποῦσαν μῖα τρομάρρα·
Μουντάρμοι ὀκτακόσιοι, πεζοὶ δέκα χιλιάδες,
Πάντες νὰ μένουν πόλεμον κ' οὐχὶ νὰ ἴνε φυγάδες.
Ντὲ λά Τρομόγια Μὸν Σινιὸρ ἦτον ὁ στρατηγός τους,
Κ' ἐκεῖνον ὑπακούασιν, ὡς αὐθέντη δικό τους·
Ὅστις εὐθὺς ἐδιέβηκε, κ' ἦτον πολλὰ ἰδρωμένους,
Καὶ τοῦ τραγοῦτζη ἐσύντυχε ὄλος ἀχανιασμένος·
Αὐθέντη καπετάνιε, στὴν Φράντσαν ἦλθε λόγος,
Κ' ἀπὸ τὰ ἔθνη τὰ λοιπὰ σ' ἐμᾶς ἔγινε ψόγος,
Πῶς ὁ σινιὸρ Μερκούριος μ' ἄλογα τριακόσια,
Μάλιστα δ' ἄλλοι λέγουσιν ὅτι οὐδὲν ἔνε τόσα,
Κ' ἐκ τὴν Μελάνα σ' ἐδίωξε, τοῦ δούκα τὴν ἐδώσε,
Καὶ χώρας τὰς ἐπίλοιπας ἔς ἐκεῖνον παρεδώσε.
Μίαν δὲ μόνον λείπεται νὰ πάρη τὴν Μουρτάρραν,
Καὶ σὲ νὰ βάλῃ ἔπειτα σὲ σκοτεινὴν καμάραν.
Λοιπὸν γιὰ τοῦτο μ' ἔστειλε βοήθειαν νὰ σὲ δώσω,
Κ' ἂν ἔνε ἴμποριζόμενον τὸν δούκα νὰ σκοτώσω.
Τότ' ὁ σινιὸρ Τζᾶν Γιάκωμος ἀποκρίθη καὶ λέγει
Ταχέως πρὸς τοὺς λόγους του, κ' εἰς τὴν καρδίαν τὸν φλέγει.
Νὲ λά Τρομόγια Μὸν Σινιὸρ, λέγεις ὅτι θαυμάζουν
Μερκούριον πῶς μ' ἐδίωξε κ' ἐκεῖνον ἐδοξάζουν,
Μὰ ἴν' ἄνθρωπος ὡς τοὺς λοιπούς, μὰ εἰς ἐτοῦτο σφάλλουν,
Ἄν ἔν' καὶ τὸν εἰκάζουσι καὶ μὲ ἄλλους παραβάλλουν,

Λοιπὸν μ' ἔλπῃ τὴν δυνάμιν ποῦρθεσ νὰ μὲ βοηθήσῃς,
Ἐνε πρᾶγμα ἀδύνατον ἐκείνον νὰ νικήσῃς,
Διατὶ ἄγῳ τὸν δοκίμασα, κ' εἶδά τον τί ἔν', τ' ἀχρηΐζει,
Κ' ὅστις δὲν τὸν δοκίμασε οὐδὲν τότε γνωρίζει.
Ἐῦρον δὲ μίαν μηχανὴν ποῦ θέλετε τὴν μάθει
Τὸν δούκαν διὰ νὰ βάλλωμεν εἰσὲ μεγάλα πάθη,
Ὅτι ὁ σινιὸρ Μερκούριος μόνος νὰ τὸν γλυτώσῃ,
Ἐνε πρᾶγμα ἀδύνατον, καὶ νὰ τὸν λευθερώσῃ,
Τόσον στρατὸν ὅπου ἔχομεν πολὺν καὶ διαλεγμένον.
Καὶ τώρα εἰς τὸ πολεμεῖν ἅπαντα θυμωμένον
Ἄνθρωπον γοῦν νὰ στείλωμεν κρυφίως, καὶ ἄς ὑπάγῃ,
Εἰς τὴν Νοδάραν προσεχῶς μὲ Σβίτζαρους νὰ φάγῃ,
Καὶ μ' αὐτοὺς νὰ συμβιβασθῇ νὰ μὴν πολεμήσουν,
Ἄλλὰ τὸν δούκα μοναχὸν πάντες νὰ τὸν ἀφήσουν.
Ντὲ λά Τρεμόγια Μονσινιὸρ τοῦτο πολλ' ἄρεσέ του,
Καὶ ὡς ἀξίαν τὴν βουλήν πολλὰ ἐπαίνεσέ του.
Ἄπαντας δ' ἐκαλέσασι καὶ τότε ἐρώτησάν τους,
Καὶ ποῖος ἀπὸ τὰ μέλη του θέλει δοκίμασάν τους
Νὰ χάσῃ δι' ὄλον τὸν στρατὸν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ρήγα·
Ἄπαντες ταῦτ' ἀκούσαντες ὁ κάθε εἷς ἐσίγα,
Γιατὶ τοῦτ' ἔνε φυσικὸν τ' ἀνθρώπου κάτεχέ το,
Κ' ἀν ἄλλο τι εἰπῇ δῖωκε κ' ἄπεχέ το,
Ὅτι ἔχει πλεῖον καλλίτερον τελείως νὰ ἀποθάνῃ,
Στὸν κόσμον ἢ λιπομελῆς ποτέ του νὰ ἐφάνῃ.
Τότε δὲ εἷς εὐκάρδιος εἶπε μὲ προθυμίαν,
Καιρὸς δὲν ἔνε, ἄρχοντες, νὰ μὲθ εἰς ῥαθυμίαν·
Ἐγὼ ἐκ πάντων βούλομαι λιπομελῆς νὰ γένω,
Καὶ ἄλλο τι, κ' ἀν σᾶς φανῇ, κακὸν νὰ τὸ πομένω,
Διὰ τὴν τιμὴν τοῦ αὐθέντη μου, καὶ σωσμὸν τοῦ λαοῦ μας,
Καὶ χαλασμὸν κ' ἀπώλειαν τοῦ δούκα τοῦ ἐχθροῦ μας.
Τότε ἅπαντες ἐπαίνεσαν τὴν εὐτολμίαν κ' ἀνδρείαν του,
Ἐκείνου τοῦ ἐξαίρετου, ὅπου δαίξει τὴν χρείαν του.

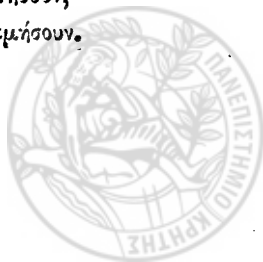
Τότ' ὁ Τραγούτζης ὕψωσε στὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας,
Τὸν θεὸν ἐπαρεκάλεσε νὰ τύχη τοιαύτης μοίρας,
Πάντα εἰς τὸ φουσάτο του δύο σὰν ἐκεῖνον νᾶχη,
Ὅταν ἐχθρούς του πολεμᾷ κ' εὐρίσκεται εἰς μάχη,
Γιατὶ πάντα ἔθελε νικᾷ καὶ τιμὴν νὰ λαμβάνη,
Νὰ τοὺς πληρώνη κ' ἀκριβᾶ, τίποτες οὐδὲ χάνει.
Καὶ τότε μετὰ εὐτολμίας ἀνέσπασε μαχαῖρι,
Ποῦ ἔκ τὸ μανίκι τὸ πιασε μὲ τὸ δεξιὸν του χέρι,
Κ' εὐθὺς τὴν μύτη του ἔκοψεν ἀτός του καὶ τὰ ὄφτια,
Ἐῖτα δὲ ἐπροσκύνησεν ὅλην τὴν αὐθεντεῖαν,
Κ' εἰς τὴν Νοβάρρα σέβηκε, ἦτον δ' αἱματωμένος,
Κ' εἰς τὴν πόρταν τὸν ἔπιασεν εἰς τότ' ἀρματωμένος,
Στὸν δούκα τὸν ἐδιάβασε καὶ ἀνεφάνισέ τον,
Ὁ δούκας δὲ μ' ἐπιμέλειαν πολλὰ ἐζέτασέ τον,
Ποῖος τοῦ ἔκοψε τὰ μέλη του, στὴν χώραν τί γυρεύει,
Καὶ τότες ὁ μεγάλθυμος ἐμπρὸς του ἀγορεύει,
Κ' εὐθὺς δὲ τ' ἀποκρίθηκε τοιούτους λόγους λέγει,
Καὶ πρὶν ν' ἀρχίσῃ νὰ μιλή ἔβάλθηκε νὰ κλαίῃ.
Κ' ἐγὼ ἔμαι ἐκ τῆς συντροφιάς κάτεχε τῶν ἐχθρῶν σου,
Νὰ κυριεύσουν ποῦ ζητοῦν τόπον τὸν ἰδιόν σου.
Λοιπὸν βουλήν ἐπήκασι νὰ ἴθουν νὰ πολεμήσουν,
Μεγάλην σου τὴν αὐθεντεῖαν τελείως νὰ νικήσουν.
Ἐγὼ δὲ εἶπον πρὸς αὐτοὺς ἀδύνατον τὸ πρᾶγμα,
Ἐχοντα τοῦ Μερκουρίου τ' ἀνδρειωμένου τάγμα.
Ταχέως δὲ ὁ στρατηγὸς ὤρισε καὶ μ' ἐπιάσαν,
Καὶ μὲ μαχαῖρι κοπτερόν μὲ ἀκρωτηριάσαν.
Ἐῖτα ἐσυλλογίσθηκα καὶ διανοηθῆκα,
Κ' εὐθὺς ἐκ τὴν αἰσχύνην μου ἀπὸ ἄκεινους εὐγῆκα,
Κ' εἶπα, στὸν δούκ' ἄς πορευθῶ, ποῦ βλάβηθηκα δι' ἐκεῖνον,
Ὅτι νὰ μείνω μετ' αὐτοῦ κρεῖττον ἔνε κ' ἀμείνων.
Κ' εὐθὺς ὁ δούκας ὤρισε, κ' ἐδώκασι του σπῆτι,
Κ' ἀφοῦ ἔφαγε καὶ ἔπινε, ἐπλάγιασε στὴν κοιτῆ.

Κ' ἔπειτ' ἀφοῦ ἐσπέρωσε καὶ νύκτα βαθεῖα ἴγνη,
Μετὰ μεγάλης προσοχῆς τὴν κατοικίαν του ἀφίνει.
Καὶ μὲ τὸν κ.ι.πετάνιον Σβιτζάρων καὶ Τοδέσκων,
Ποῦ σωφροσύνη καὶ νηστεία ἔς αὐτούς ἐνὲ ἀρέσκον,
Εὐθύς ἐσυμφωνήσασι νὰ μηδὲν πολεμήσουν,
Ἄλλὰ τὸ περισσότερον τὸν δούκαν νὰ πουλήσουν.
Τοῦτο δ' ἐποίησασιν ὁμόγελοι διατ' ἦσαν,
Καὶ δούκαν τὸν ἐλευθὲρὸν μονώτατον ἀφῆσαν.
Τραγουτῆς δὲ μετέπειτα ἐξέβη ἔκ τῆς Μουρτάρα,
Μὲ ὄλον τὸ στρατόπεδον, ποῦ ἔτοι μιά τρομάρα,
Κ' εἰς τὴν Νοβάραν ἔσωσε κ' ἦτονε μεσημέρι,
Καὶ τότε ὁ κατάσκοπος ἐσήκωσε τὸ χέρι,
Καὶ τῶν ἐχθρῶν δῶκε γνωστὸν τὸ πῶς ἐσυμβιβάσθη,
Τινὰς τότε νὰ μὴν τὸν δῆ τριγύρου ἐστοχάσθη.
Τότ' ὁ σινιὸρ Τζά-Γιάκωμος, διατ' ἤξευρε τὸ πρᾶγμα,
Ἐως στὴν πόρταν νὰ σεβῆ ὥρισε μ' ἓνα τάγμα.
Ὁ θαυμαστός Μερκούριος τοῦτο τὸ πρᾶγμα βλέπων,
Ἠγέρθηκε μὲ προθυμίαν, ὥσπερ ἦτονε πρέπον,
Κ' εὐθύς τὸν δούκα σύντυχε κ' εἰς ὄλον τὸ φουσατόν·
Τοῦ φράντζα τὸ στρατόπεδον πολλὰκις ἔτ' ἀκισιὰ το,
Κ' ἐλπίζω πάλι στὸν Θεὸν τῶρα νὰ τοὺς νικήσω,
Στὸν πόλεμόν τὰ μέλη τους νὰ τὰ διαχωρίσω.
Ἐλάτε γοῦν μὲ προθυμίαν πάντες ἄς πορευθοῦμεν,
Καὶ κατὰ ἀπάνω τῶν ἐχθρῶν ὡς λέοντες νὰ φανοῦμεν.
Καὶ μηδὲν τοὺς ἀφίνομεν ν' ἀρχωνται εἰς τὴν πόρτα,
Τοῦτο ἔνε ζῶων ἀσθενῶν ποῦ τρώγουσι τὰ χόρτα,
Κ' ὄχι ἀνδρῶν πολεμικῶν καὶ πολυφημισμένων,
Εἰς πόλεμον κ' εἰς ἄρματα πάντα δοκιμασμένων.
Τουδέσκοι τε καὶ Βίτζαροι ὅλοι τότε συντύχαν,
Μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῶν πρότερον συμβιβασμὸν ἐπῆκαν·
Ἡμεῖς νὰ πολεμήσωμεν κατὰ τῶν ἀδελφῶν μας,
Ὁμογενῶν καὶ φίλων μας λέγω καὶ συγγενῶν μας;

Οὐδόλως δὲν τὸ κάμνομεν τοῦτο γινώσκατέ το,
Τοὺς ἀδελφούς νὰ σφάζωμεν, καλὰ πιστεύσατέ τὸ!
Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος ἄρχισε νὰ 'νειδίζη,
Τουδέσκους τε καὶ Βίτζαρους καὶ εἰς τὴν καρδιάν νὰ 'γγίζη·
Ὡς ἄπιστοι καὶ ἄνθρωποι, τοῦ νόμου παραβάται,
Καὶ κατ' αὐτῶν ὠρμήθηκε κ' ὡς λέοντας βρουχᾶται.
Τὸν βασιλέα αἰσχύνετε ὁμοῦ καὶ τὰ κορμιά σας·
Εἶστε γυναῖκες, ἄνθρωποι, ρίψετε τ' ἄρματά σας,
Μόνος ἐγὼ δὲ βούλομαι ἐχθροὺς νὰ πολεμήσω,
Καὶ δίχως τὴν βοήθειάν σας ἐκείνους νὰ νικήσω.
Ἰδόντες οὖν τὴν προθυμίαν τοῦ θεοῦ Μερκουρίου,
Τοῦ θαυμαστοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ, καὶ δρακολιονταρίου,
Πῶς μένος του ὠρμήθηκε, κ' αὐτοὺς οὐδὲν τοὺς χρίζει,
Νὰ πάγη εἰς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς βρίζει,
Εὐθὺς τὸν δούκαν ἔπιασαν κ' ἔδεσαν ὡς κακοῦργον,
Καὶ μὲ μανίαν τὸν εὐγαλαν ὄλοι ἀπὸ τὸν πύργον,
Ἀδίχως τὸν παρέδωκαν στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν του,
Αὐτόν τε, καὶ τὰς χώρας του καὶ τόπον ἐδικόν του.
Κ' ὡς εἶδε τὸ γινόμενον Μερκούριος ἀνδρειωμένος,
Μὲ ὄλην τοῦ τὴν συντροφίαν εὐρέθη ὀρδινιασμένος,
Ἐξω τῆς χώρας ἔδραμε μετὰ τῆς συντροφιάς του,
Ὅτι νὰ πράξ' ὡς φρόνιμος ἔβαλε εἰς τὴν καρδιά του.
Τὸν θεὸν παρακάλεσε βοήθειαν νὰ τὸν δώσῃ
Νὰ μπῆ, νὰ ἔγῃ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἔξ αὐτοὺς νὰ σκοτώσῃ
Κ' ὡς ἀστραπὴ π' ἀνατολῆς τρέχει νὰ πάῃ εἰς τὴν δύσιν,
Ποῦ ξερρίζονε τὰ δενδρά, σαλεύει καὶ τὴν κτίσιν,
Τοιοῦτοτρόπως ὠρμησε μετὰ τὴν συντροφίαν του,
Μερκούριος ὁ θαυμαστός κ' ἔγλυσε τὴν ὑγίαν του.
Καὶ μὲς ἀπ' τὸ στρατόπεδον τοῦ φράντζα τὸ φουσατό,
Ἐκεῖ ὄσους πρόσθεν ἤβρισκε ὄλους ἔρριπτε κάτω.
Ἄφρου γὰρ δὲν ἠμπόρουν νὰ τὸν συναπαντήσουν,
Κατ' ἔμπροσθε μετ' αὐτοὺς οὔτε νὰ πολεμήσουν.

Όταν ὀμπρὸς ἀπέρασε τὸν διώχταν ἐξ ὀπίσω,
Τότ' εἰς αὐτοὺς ἐστράφηκε κ' εἶπεν, οὐδὲν θέλω ν' ἀφήσω,
Ὡς ἀνανδρον καὶ ἄψυχον νὰ με κατακινῆτε·
Μὰ ἐκ δευτέρου κατ' αὐτῶν ὥσπερ θηρίον ὀρμεῖται·
Ταῖς κονταριαῖς ὁποῦ 'δῶκε μετὰ τὴν συντροφίαν του,
Νὰ καταλάβῃ ποιὸς ἔμπορεῖ μὲ τὴν διάνοιάν του ;
Τί τῶν ἀρμάτων οἱ ἔκτυποι στὸν οὐρανὸν πηγαίαν,
Κ' ἐκ τὸν πολὺν τὸν κονιορτὸν τὰ μάτια τους εὐγαίαν.
Κ' ἀφοῦ μὲν τοὺς συντρόφους του εἶδεν αἱματωμένους,
Κ' ἐκ τὰ κοντάρια τῶν ἐχθρῶν τοὺς πλέ' ἀποθαμένους,
Τὰ βέτενα τ' ἀλόγου του τότε ἀχάμνισέ τα,
Πτερνιστηριὰ τοῦ βάρεσε καὶ πῖσ' ὄλ' ἀφῆσέ τα·
Μὲ πέντε μόνον γλύτωσε συντρόφους τὴν ζωὴν του,
Καὶ εἰς τὴν Μάντουα ἔσωσε κ' αὐξῆσε τὴν τιμὴν του.

Η.

Ἐριδες καὶ φιλονεικίαι γεννῶνται στοὺς ἀνθρώπους,
Ὅτι ὁμοίως ἅπαντες τὴν ἔννοιαν καὶ τρόπους
Τῶν τε πραγμάτων δὲν νοοῦν, ἀλλ' εἰς δοκεῖ νὰ ἔχη,
Δίκαιον ὡς καὶ ἕτερος, διὸ σὲ βαίν' εἰς μάχη·
Εἰ δὲ κ' ἂν ἔνε δυνατός βούλεται νὰ νικήσῃ,
Τὸν λογισμόν του πάντοτε καὶ νὰ μὴν τὸν ἀφήσῃ,
Καὶ δ' ὀλίγου πράγματος πᾶσαν περιοχὴν του
Τελείως νὰ χάσῃ βούλεται, ὁμοίως καὶ τὴν ζωὴν του·
Μάλιστα δ' ὅτε σύμβουλοι τούτους γε κολακεύουν,
Καὶ ὡς μητέρες τὰ παιδιά οὕτως τοὺς κανακεύουν.
Ὁ Φράντζας ἀμφοτέροθεν κ' ὁ Σπάνιας ἐμοιράσαν
Αὐτῶν τινα περιοχὴν, καὶ ταῖς δουλιαῖς των φιάσαν.
Ὁ χρυσὸς δὲ καὶ ὁ ἀργυρὸς ἔσωντας ζηλεμένος,
Ἐκ τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας πολλὰ ἀγαπημένος,
Μάλιστα δὲ οἱ βασιλεῖς ποῦ θέλουν νὰ πλουτίσουν,
Φουστάτα γιὰ νὰ κάμουναι τὰς πόλεις νὰ πορθήσουν.
Ὁ Φράντζας ἐκ τὸ Νόμιστρον πολὺν χρυσὸν κερδῶντας,
Καὶ Σπάνιας τοῦτο δ' ἔπειτα γνωρίζωντα κ' ἰδῶντας,
Ἐτρώθη ἡ καρδιά του κ' ὄλως ἀνεμοχλεύθη,
Εἶτα μὲ τοὺς μπαρόνους του εὐθύς ἐσυμβουλευθή,
Λέγων ἐκείνου καρτερεῖ ὡς περιοχὴ δική του,
Κ' ὁ Φράντζας νὰ τὸ χαίρεται δὲν τὸ βαστᾷ ψυχὴ του,
Τὸ τί μένει νὰ πῆσωσιν εἰς τοῦτο ἐρωτᾷ τους,
Ὡς γέροντας καὶ πρακτικούς καὶ φίλους πιστοτάτους.

Τότ' εἶς ἐκ πάντων ἄριστος εἰς θεωρίαν καὶ πράξιν,
 Ὀμοίως σὺν τὸν Νέστωρα εἰς συντυχίαν καὶ τάξιν,
 Ἄνιστατο δὲ ταπεινῶς κ' ἀφόβως τοῦτο λέγει,
 Κ' ἐκ τῆς βουλῆς τοῦ πράγματος οὐδόλως δὲν σαλεύει.
 Αὐθέντη, ῥήγα μέγιστε, ἡμᾶς πάντας νὰ ῥθοῦμεν
 Ἦρισας σὺν παλάτι σου, γοργὰ νὰ συναχθοῦμεν·
 Λοιπὸν ταχέως ἤλθαμεν κατὰ τὸν ὀρισμὸν σου,
 Καὶ παρευθὺς γνωρίσαμεν ὅλον τὸν λογισμὸν σου,
 Εἰς κείνο δ' ὅπερ μᾶς ῥωτᾷ μεγάλη βασιλείᾳ σου,
 Ὁ Φραντζας πῶς πλεονεκτεῖ πράγματα ἐδικά σου,
 Ὅς γεροντότερος ἐγὼ ν' ἀποκριθῶ μοι φάνη,
 Κ' ἐλπίζω τῶν συντρόφων μου νὰ μὴν ἐκκοφάνη.
 Στὰ πάντα ἡ βασιλεία σου ἐνὶ ὥσπερ ἐκεῖνον,
 Κ' οὐδόλως οὐδὲν ψεύδομαι ἐὰν εἴπω καὶ ἀμείνων·
 Εἰς πλοῦτον καὶ περιοχὴν, καὶ χώρας κ' ἀνθρώπους,
 Κ' ἀπ' αὐτὸν μεγαλείτερος εἶσαι διὰ πολλοῦς τρόπους.
 Τοῦτο τὸ ὀλίγον τὸ λοιπὸν νᾶχη αὐτὸν ν' ἀφήσης,
 Καὶ νὰ χαρῆ τὸ πρᾶγμά σου, ἂν οὐδὲν τὸν κρατήσης,
 Ἄλλους τόπους μετέπειτα πλεον μεγαλωτέρους,
 Θέλει σοῦ πᾶρει γίνωσκε καὶ διαφορετέρους.
 Εὐθὺς γὰρ ὅπου ἄνθρωπος ἀφήσει τὸν ἐχθρὸν του,
 Νὰ τον πατήσῃ μιὰ φορὰ ἔχει ταν ἐδικόν του.
 Διὸ ῥήγα μου μέγιστε, ἰδὲ νὰ τὸν ἴποδίσῃς,
 Τὸ πρᾶγμά σου τὸ ἴδιον ν' ἀφήσῃ νὰ μινύσῃς,
 Ε' δ' ἄλλοτρόπως ἔπειτα μετὰ πολλοῦ στρατοῦ σου,
 Πορεύσου καὶ κατάκαυσε τὸν τόπον τοῦ ἐχθροῦ σου.
 Εἰτά ἴπαρε τὸν τόπον σου καὶ τότες ἄς γνωρίσῃς,
 Τίνος ἐκράτει πράγματα κ' ἄς τὸ κατανόησῃς.
 Ὁ ῥήγας δὲ ἀποκριθεὶς πολλὰ ἐπαίνεσέ τον,
 Κ' ἐτίμησε κ' ἐδόξασε, κ' ὡς πρέπει ἀξιώσέ τον,
 Ὅτι τὸ βούλευμα αὐτοῦ ἦτον τῇ ἡλικίᾳ
 Σύμφωνον καὶ ἰσοφόρετός, καὶ μὲ χωρὶς καχία.

Στὸν Φράντζαν δὲ μετέπειτα πιστὸν μαντατοφόρον,
Νὰ πορευθῆ ἀπέστειλεν ἄξιον χαρτοφόρον,
Μετὰ μεγάλης τῆς σπουδῆς νὰ πάγη, νὰ γυρίσῃ,
Τὸν λογισμὸν τοῦ καθαρὰ τοῦ Φράντζα νὰ μνηύσῃ.
Κ' εὐθὺς ἀπάνω στ' ἄλογον μὲ προθυμίᾳ μεγάλη,
Καβαλικεύει κ' ἔπειτα ἄλλο βᾶρος δὲν βάλλει,
Μετὰ μεγάλης δ' ἔπειτα σπουδῆς εἰς τὸν Φράντζα διέβη,
Κ' εἰς τὸ παλάτι τοῦ ρηγὸς ὡς ἔπρεπεν ἐσέβη,
Ὅτε τὰς θύρας ἦνοιξε πάσας τοῦ παλατίου,
Κ' εἰς τοῦ ρηγὸς τὴν κάμαραν, τὴν ἔννοιαν τοῦ χαρτίου
Μετὰ ἡδύτητος πολλῆς τὸν ῥήγαν συντυχαίνει,
Καὶ ὡς νὰ παύσῃ τῆς μιλιᾶς ὁ ῥήγας τὸν πομένει.
Αὐθέντη ῥήγα μέγιστε, σὺ καλὰ τὸ κατέχεις,
Τὸν τόπον τοῦ αὐθέντη μου τίποτες δὲν μετέχεις.
Μάλιστα' ὅπου μοιράσαστε καὶ ὁ καθεὶς γνωρίζει
Τὸ πρᾶγμά του τὸ ἴδιον κ' εἰς τ' ἄλλου νὰ δὲν ἐγγίξει.
Τώρα δὲ βλέπει φανερῶς τὸ ἴδιόν του τὸ πρᾶγμα
Κρατεῖς το καὶ πλεονεκτεῖς, κ' ἔχει μεγάλο τραῦμα
Μὲ θέλημά σου τὸ λοιπὸν τὸ πρᾶγμά του ν' ἀφήσῃς,
Σοῦ τὸ μνηύει καθαρά, κ' ἄλλῶς νὰ μὴν πῆσῃς,
Εἰ δ' ἄλλοτρόπως γίνωσκε, μὲ τοῦ θεοῦ τὴν χάρι,
Πόλεμον κάμνει κατα σοῦ τὸν τόπον του νὰ πάρῃ.
Καὶ ταῦτ' εἰπὼν τοῦ ἔδωκε καὶ τὴν γραφὴν εἰς χέρι,
Κ' ἀφοῦ δὲ ταύτην ἔγνωσε, τὸν σφάζει ὡς μαχαίρι.
Ὁ ῥήγας δ' ἀπεκρίθηκε, πολλὰ 'τον μανισμένος,
Κ' ἀπὸ τοὺς λόγους τοὺς σκληροὺς ἦτονε συγχυσμένος,
Λοζοειδῶς τὸν στόχαζε, πρὸς αὐτὸν συντυχαίνει
Εἶπε τ' αὐθέντη σου ἀπο 'μὲ στὸν τόπον του νὰ μένη,
Ὅτι ἐγὼ 'κ τοὺς τόπους του κ' ἐκ τῆς περιοχῆς του,
Οὐδένα τόπον τοῦ κρατῶ 'ναντίως τῆς τιμῆς του,
Εἰ δὲ κ' αὐτὸς ἐπιθυμεῖ κ' ἔνε νὰ δοκιμάσῃ
Τῆν ἡμετέραν δύναμιν, τόπους του θέλει χάσει.

Κ' ἀκούσας ταῦτα παρευθὺς ἐκ τὸ παλάτι ξέβη,
Καὶ μετὰ ῥέμαις ἔπειτα μέσα στήν Σπάνια διέβη.
Τοὺς λόγους τε ἀνήγγειλε πάντας τοῦ αὐθεντός του,
Εὐθὺς δ' ἐκείθεν ξέβηκε ἀφοῦ ἤκαμε τὸ χρεῖός του.
Ὁ ῥήγας δὲ μετέπειτα διὰ τοὺς σύμβουλούς του,
Τοὺς γηραιούς καὶ φρόνιμους φίλους του κ' ἐκλεκτούς του
Ἐμήνυσε καὶ ἤλθασι στήν κάμαράν του μέσα,
Ἐκ τῶν νέων δὲ μὴδένανε ἐκεῖ τότε ἐκαλέσαν.
Εἶτα λέγει, μπαροῦνοί μου, ὁ ῥήγας τοῦτ' ἀρνεῖται,
Ὅτι πρᾶγμα μ' οὐδὲν κρατεῖ, κ' οὐδόλω με φοβεῖται,
Μὲ λόγια φοβεριστικά ἔτι νὰ διαμένω.
Στόν τόπον μου μοῦ μήνυσε, εἰ δ' ἔχω τον χαυμένον·
Ἄφ' οὗ δὲ τοῦτο ἤκουσα λυπήθηκα βαρέως,
Καὶ εἰς θυμὸν ἐσέβηκα ὡς ἄνθρωπος ταχέως.
Λοιπὸν τελείως ἀπέφηνα κατ' αὐτοῦ νὰ στρατεύσω,
Τοῦ τόπου μου καὶ τόπου του μέρος νὰ βασιλεύσω.
Τότε ἅπαντες κατένευσαν, ὁ λογισμὸς του, λέσει,
Ἐνὶ φρόνιμος κ' ἄξιος καὶ κάτω νὰ μὴν πέσει.
Εἶτα στρατὸν ἐσύναξε τριστάτων ἀνδρειωμένων
Στρατιωτῶν τε ἐκλεκτῶν, πεζῶν καὶ φημισμένων·
Τοσοῦτον πλῆθος ἦτονε, ὅτι αὐτοὶ θαυμάζαν,
Κ' ὡσπερ τοῦ Ξέρξου τὸν στρατὸν ἐκεῖνον παρεικάζαν,
Ὡσπερ γὰρ τᾶστρα τοῦ οὐρανοῦ ὅτ' ἔνε ἕξαστερία,
Ποῦ βλέπεις πλῆθος ἄπειρον καὶ πολλὴν ἀμετρίαν,
Οὕτω τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἦτον στήν γῆν ἀπάνω,
Καὶ ὅσος ἦτον ἀριθμὸς οὐ δύναμαι νὰ βάνω.
Τὸν στρατὸν δὲ μετέπειτα εἰς τάγματα μοιράσε,
Καὶ καπετάνιον ἔβαλεν ἐκεῖνον, ποῦ γηράσε
Στήν τέχνην τῆς στρατηγικῆς ποῦχ' ἀνδρειὰν καὶ γκῶσι,
Τὸ τάγμα εἰς ὀρδινιὰν νὰ ξέρη νὰ τ' ὀρθώση.
Σάλο-Φεράντε δ' ἔπειτα, ποῦ κάλλιον δὲν ἠδρίσκε,
Εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον ἐξουσιχιστὴν ἀφῆκε.

Κ' ἀπὲ τὴν Σπάνιαν ἤρχοντο ἄλοι προθυμουμένοι,
 Στὸ ριάμε τῆς Ἀνάπολης νά ἴλθουσι συναγμένοι.
 Μέσον δὲ τούτου τοῦ καιροῦ κ' ὁ Φράντζα, ἐτυνάξε
 Φουσατόν πλῆθος καὶ αὐτός, ὅπου ἡ γῆ τρομάζε,
 Διὰ φύλαξιν τοῦ τάπου του καὶ τῆς περιοχῆς του,
 Τῆς τε φιλτάτης του ζωῆς, ὁμοῦ καὶ τῆς τιμῆς του,
 Κα! βιτζορέ ἀπέστειλεν εἰς ὅλον τὸ φουσατό,
 Μαρκέζην τὸν Σαλλούτζιον, ὡς ἄξιον θαύμασά τον·
 Ὁ ρήγας δὲ παρήγγειλε πρὶν κείθε νά μισεύσῃ,
 Νά πῆσῃ τρόπον ὡς πιστὸς στὴν μάχην ν' ἀριστεύσῃ,
 Τὸ πλεῖον τῆς νύκτας ν' ἀγρυπνῆ, 'ς κλίνην νά μὴ κοιμᾶται,
 Μέρα καὶ νύκτα τοῦ στρατοῦ πάντοτε νά θυμᾶται.
 Ὁ καπετάνιος δ' ἔπειτα, τὸν ὄρισμόν τοῦ ρήγα
 Ἐπαίνεσε κ' ἐδέχθηκε, καὶ ὁ καθεὶς ἐσίγα·
 Εἶτα τὸν ἐπροακύνησε κ' ἀπὸ τὴν Φράντζαν ζέσθη,
 Στὸ ριάμε τῆς Ἀνάπολης μὲ τὸ φουσατό σέβη.
 Τοῦ Σπάνια δὲ μετέπειτα, εἰς κείνα πῶς τὰ μέρη
 Ἔσωσε τὸ στρατόπεδον, μαντάτα εἶχαν φέρει.
 Ὁ βιτζορήγας ἔπειτα ἔπηκε καὶ ὠρίσαν
 Τοὺς καπετάνιους τοῦ στρατοῦ, ταῖς τένταις των ἀρῆσαν,
 Καὶ πρὸς αὐτὸν ἐδιέβησαν μὲ φόβον τε καὶ τρόμον,
 Ὁ καθεὶς διανοούμενος τὸ τί νά εἰπῆ στὸν δρόμον.
 Καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐσύντυχε κ' εἶπεν, ὦ καπετάνιοι,
 Ὅπου ἀμελεῖ στὸν πόλεμον, στρατόπεδόν του χάνει.
 Νῦν ὁ ἐχθρὸς μᾶς ἔσωσε δὲν πρέπει ν' ἀμελοῦμεν,
 Μὴ μᾶς εὐρῆ ἀρδίνιαστους, κ' ὡς ἀνανδροὶ χαθοῦμεν.
 Πορεύθητε γοῦν ἅπαντες καὶ βάλlete, 'ς ὀρδινίαν.
 Ὁ κάθε εἰς τὸ τάγμα του, κ' ἄς ἦθε εἰς αὐπνίαν,
 Κ' ἡλίου ἀνατέλλοντος παπᾶς νά λειτουργήσῃ,
 Νά ἱκετεύσῃ τὸν θεὸν καὶ μᾶς νά εὐλογήσῃ,
 Ἐκ τοῦ πολέμου ἅπαντες κίνδυνον νά ρυθοῦμεν,
 Ἐχθροὺς μας νά νικῶμεν, κ' ὅλοι νά φυλαχθοῦμεν.

Τότε οἱ καπετάνιοι τὴν πρόβλεψιν θαυμάσαν,
Καὶ βιτζουρὲ τὸν ὀρισμὸν ἄπαντες τὸν ἐπίασαν.
Ἐπειτα προσκυνήσαντες, ὡς ἔπρεπε μὲ τάξιν,
Ὁ κάθε εἷς ἐδιάβηκε στὸ τάγμα του νὰ πράξῃ
Μετὰ μεγάλης προθυμῆς· τὸ ἦσαν ὀρισμένοι,
Καὶ μέτα εἰς τὸν πόλεμον νὰ ἴθουν ἐτοιμασμένοι.
Τὴν νύκτα πᾶσαν ἄπαντες πολλὰ τότε ἀγρυπνήσαν,
Οἱ φύλακες νὰ κοιμηθοῦν διατι δὲν τοῖς ἀτῆκαν.
Τῶν Γερμανῶν τε ὁ στρατὸς ὁμοίως ἐδιοικήθη,
Κ' οἱ δύο στρατοὶ ἔκ τὸν φόβον τους οὐδεὶς ἔξ αὐτῶν κοιμήθη.
Λειτουργίαν δὲ εἶπασιν, τὸν θεὸν ἐπαρακάλουν
Ἐχθροῦς των, ὥσπερ πεθυμοῦν, χαμαὶ στὴν γῆν νὰ βάλλουν·
Ἡλίου δ' ἀνατέλλοντος τὰ δύο φουσατά σμιζαν,
Ἐπειτα δὲ ἐσάλπισαν καὶ τὸν στεντάρδ' ἀνοῖξαν.
Τότε τὸ τάγμα ἔμπροσθεν ἐνὸς καὶ ἄλλου μέρους,
Τὴν καῦσιν ἐπαρείδασιν καὶ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους,
Καὶ ἐνδυμένοι τ' ἄρματα εἰς πόλεμον ἑσβαῖναν,
Τὴν κόνιν καὶ τὸν καύσωνα ἀνδρείως ὑπομέναν,
Ὡς πρέπει ἐπολέμησαν μὲ τέχνην καὶ ἀνδρείαν,
Ὅτι ἰσχύς δὲν ὠφελεῖ χωρὶς τὴν συμμετρίαν.
Πλεῖστον δὲ μέρος ἐξ αὐτῶν ἦσαν σκατωμένοι,
Κ' ἄλλοι στὴν γῆν ἐκοίτονταν βαρέως λαβωμένοι.
Εἶτα δὲ πάντες οἱ λοιποὶ ὡς λέοντες ὠρμηθῆκαν,
Κ' ὡς ἄνθρωποι τὴν εὐσπλαγχνίαν οὐδέλωσ θυμηθῆκαν.
Ἀλλὰ σκιουπέτα ρίκτασι, μπαλαίστραις, καὶ κοντάρια,
Κ' ἀλλήλως ἐσκοτόνονταν μὲ κοπτερὰ μονάρια.
Τότε δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦ φράντζα ἐνικήθη,
Κ' ὡς ποταμὸς τὸ αἷμά των ἔτρεχεν ὅπου ἔχυθη.
Ὅσοι δὲ ἐκ τὸν πόλεμον τὸν στονερόν ἐφύγαν,
Μετὰ μεγάλης τῆς σπουδῆς εἰς τὴν Γαγέτα πῆγαν.
Κ' ἐκεῖ πάντες ἐκλείσθησαν κ' ὡς λαγωοὶ ἔφοβοντο,
Ἀπὸ δὲ φόβου τῶν ἐχθρῶν ἐδῶ κ' ἐκεῖ κινουῦντο.

Ἀκούσας δὲ μετέπειτα ὁ Φράντζας τὰ πραχθέντα,
 Στρατόν του τὸν ἐπίλοιπον στὴν χώρα' ἀποκλεισθέντα,
 Πολλὰ βαρεῖα λυπήθηκε καὶ πολλ' ἀναστενάξε,
 Κ' ἐκ τῆς πολλῆς τῆς ἀθυμιάς τὸν θάνατον ἐκράξε.
 Ἐλθέ, ἔπαρέ με, χάρωντα, νὰ ζῶ δὲν ὑπομένω,
 Στὸν κόσμον νὰ ἴμαι ἄτιμος καὶ νὰ βαρυστένω·
 Τώρα ἔς μεγάλον κίνδυνον ἔνε ἡ βασιλεία μου,
 Καὶ ταῦτα ἐνθυμούμενος τρέμεται ἡ καρδιά μου.
 Τότ' εἷς ἐκ τοὺς συμβούλους του βλέπωντας ἀθυμίαν,
 Τὸν ῥήγαν καὶ ἀναστένοντα ἔστη μὲ προθυμίαν,
 Καὶ παρ' αὐτὸν ἐσύντυχε κ' εἶπε, τῶρ' ἀκουσέ μου,
 Ὡ ῥήγα ἐνδοξότατε κ' αὐθέντα ἐδικέ μου·
 Φουσάτα πολλὰ σύναξε, ὅση ἔνε ἡ δύναμις σου,
 Ἐ ταύτην τὴν μάχην νὰ ἰδῆς, ναῦγης, μὲ τὴν τιμὴν σου,
 Καὶ στείλε τα εἰς βοήθειαν τοῦ ἄλλου σου φουσάτου
 Ποῦ στὴν Γαγέτα κλείσθηκε διὰ τὴν ἀσφάλειά του.
 Ἐπειτα βάλλε στρατηγὸν εἰς ταῦτα τὸν μαρκέζην
 Τὸν θαυμαστὸν τῆς Μάντουας, ποῦ ἔς πόλεμον δὲν παίζει,
 Ἀλλὰ μὲ γνῶσιν καὶ ἀνδρείαν δείχνει τὸ τί ἀχοῖζει
 Εἰς πόλεμον θροτολοιογόν, κ' οὐδὲν ἀποχωρίζει.
 Μάλιστα τὸν Μερκούριον τώρα ποῦ ἔχει τὸν μέγαν,
 Οὔτινος τὰς ἀνδραγαθείας τῆς βασιλείας σου, λέγαν,
 Ποῦ στὴν Μιλάναν ἔκαμε καὶ πάντες ἐτρομάζαν,
 Καὶ πῶς πάντες, ἐκ τὴν μέσσην τους ἀπέρας', ἐθαυμάζαν·
 Εὐθὺς γὰρ εἰς τὸν πόλεμον ὅπου νὰ τὸν ἰδοῦσι,
 Ὡς λέων νάρθη κατ' αὐτῶν πάντες ἀποχωροῦσι,
 Κ' ἀντισταθοῦν τὸ κράτος του δι' οὐδὲν ὑπομένουον,
 Ἀλλ' ἐκ τὸν φόβον τὸν πολὺν μέσα σταῖς χώραις μπαίνουν.
 Ὡς γὰρ οὐδεὶς πυρὸς πολλοῦ τῆν καῦσιν δὲν ἵπομένει
 Μὲ πρόπωπον νὰ τῆν ἰδῆ, ἀλλὰ μακρὰ πηγαίνει,
 Οὔτω τοῦ θείου Μερκούριου οὐδεὶς δὲν ὑποφέρει,
 Στὸν πόλεμον τὸ κράτος του καὶ πρὸς αὐτὸν νὰ γέρη·

Ὁ ρήγας δὲ μετέπειτα πολλὰ τὸν σύμβουλόν του,
 Ἐτίμησ' ὅτ' ἐσύντυχε βουλὴν εἰς τὸ καλὸν του·
 Εἶτα φουσάτα σύναξε στρατιώτων καὶ τριστάτων,
 Καὶ ἀπεζῶν πολεμικῶν στήν τέχνην τῶν ἀρμάτων,
 Μαρκέζην δὲ τῆς Μάντουκς εἰς πάντα τὸν στρατὸν του,
 Μετὰ μεγάλης ἐξουσιᾶς ἔθηκε στρατηγόν του.
 Τὸν δὲ σιγιὸρ Μερκούριον ἔς ἄλογα τετρακόσια,
 Μὲ Μακεδόνας ἐκλεκτούς· πάντες δὲ τότε ὠμόσαν
 Στὸν ρήγαν νὰ ἦν' αἰεὶ πιστοί, δι' αὐτόνον νὰ ἀποθάνου
 Ἄνδρείως, καὶ τὸ αἶμά των κάτω ἔς τὴν γῆν νὰ ράγνου.
 Ὁ δὲ ρήγας μετέπειτα μέσα ἔς τὴν κάμαρά του
 Τὸν καπετάνιον κάλεσε, ὃς ἦν παρηγοριά του,
 Καὶ δίδωντάς του ἐξουσιὰν πολλὰ τὸν παρεκάλει,
 Τὴν τέχνην του καὶ δύναμιν ἅπασαν διὰ νὰ βάλλῃ,
 Κ' ἐχθροῦ του τὸ στρατόπεδον ὅλον νὰ καταστρέψῃ,
 Καὶ νικητῆς στὸν τόπον του ἔπειτα νὰ πιστρέψῃ.
 Νᾶνε πρὸς αὐτονε πιστός, φόβος νὰ μὴν ἴτον γέρον
 Πλῆθος χρημάτων καὶ ἀπιστία οὐδόλως νὰ τὸν φέρῃ.
 Ὁ δὲ μαρκέζης ἔπειτα ὡς ἔπρεπ' ἀπεκρίθη,
 Κ' εἰς ὀρισμὸν καὶ βούλησιν τοῦ ρηγῆς ὑποκλίθη·
 Εἶτα κλίνας τὰ γόνατα εἶπε μετ' εὐλαβείας·
 Ὡ βασιλεῦ ὑπέρτατε χαῖρε πάσης Κελτίας,
 Ἐγὼ δὲ νῦν πορεύομαι νὰ βαλθῶ εἰς ὀρδίνιαν,
 Ὅτ' ὁ καιρὸς δὲν μὲ βραστᾶ νὰ μένω εἰς ὀκνεϊαν,
 Οὔτε τῆς βασιλείας σου ἀπόκρισιν νὰ κάμω
 Εἰς μάκρος, ἔνε μοι καιρὸς, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ δράμω
 Τὸ πλέον γληγορότερον εἰς τὸν στρατὸν νὰ σπεύσω,
 Νὰ τοὺς δώσω βοήθειαν, κ' ἐχθρούς σου νὰ σκωτώσω.
 Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἐξέβηκεν ἐκ τὸ παλατι μέσα,
 Ὅσοι δ' ἐκεῖ εὐρέθησαν ὅλοι τὸν ἐπαινέσαν.
 Κ' εἰς τὸ φουσάτον διάβηκε ποῦ ἴτονε συναγμένον,
 Ἐκ τὸν σιγιὸρ Μερκούριον εἰς ὀρδινίαν βαλόμενον.

Βύθῳ, ἐκαβαλίκευτε, κ' ἐκείθεν ἐμισεῦσαν,
 Κ' ἀκρατισμὸν νὰ κάμουσιν οὐδόλως ἐγυρεῦταν.
 Ἔμερα καὶ νύκτα ἔπειτα πάντες ἐπερπατοῦσαν,
 Καὶ ἀπὸ τόπους διαβαίνοντες οὐδόλως ἐξαργοῦταν.
 Στὸ ῥιάμε τῆς Ἀνάπολης μετὰ ἡμέρας αἴωσαν,
 Καὶ τοῖς πολιορκουμένοις δὲ παρηγορίαν ἐδῶσαν.
 Μετέπειτα δ' ἐσώσασι στῆς Γαέτας τὸν τόπον,
 Μετὰ μεγάλης προθυμιᾶς μὲ μόχθον καὶ μὲ κόπον,
 Ὅπως νὰ σώσουν τοὺς ἐχθρούς, μ' αὐτοὺς νὰ πολεμήσουν,
 Ὅλους νὰ τρῶς φρονέουσιν, καὶ ὄνομα ν' ἀφήσουν.
 Οἱ δ' ἐναντίοι πρότερον στὸν Σὺν Γζεργιὰν ἐπῆγαν,
 Καὶ πρὶν νὰ σμίξουν μ' ἐκείνους κ' τὸν φόβον τοὺς ἐρύγαν.
 Μὲ ὄλην γοῦν τὴν προθυμίαν ἐθέλασι νὰ πᾶσι,
 Ὅπισθεν νὰ τοὺς διώξουσι τὰ μέλη των νὰ φᾶσι.
 Κ' εἰς Γαρελιάνον ποταμὸν ὅλοι οἱ ἐχθροὶ σταθῆκαν,
 Καὶ νὰ περάσῃ ἐξ αὐτῶν τινὰν οὐδὲν ἀφῆκαν.
 Κ' ἔφαγε κ' ἔπιεν ὁ καθεὶς καὶ τότες ἐκοιμήθη,
 Τοῦ δὲ πολέμου μέθοδον οὐδεὶς δὲν ἐνθυμήθη.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος ἔμεινε χωρὶς δεῖπνου,
 Κ' οἱ ὀφθαλμοὶ του γλυκεροὶ ὁμοίως χωρὶς ὕπνου,
 Τὴν νύκτα δ' ὄλην ἔστεκε καὶ μέθοδον γυρεῦε,
 Ὁ νοῦς του ὁ ὑψηλότατος εὐθὺς τρόπον ἐφεῦρε.
 Πρὶν τότε δὲ αὐγερινῷ, κ' τὸ σπῆτί του ἐξέβη,
 Εἶτα μεγάλη προθυμιᾶ εἰς τὸν μερκέζην διέβη,
 Καὶ πρὸς αὐτὸν ἐσύντυχε μετὰ μεγάλου θάρρους,
 Κ' ἐδέχθηκε τοὺς λόγους του χωρὶς κανένου βάρους.
 Αὐθέντα καπετάνιε, τὴν νύκτα ἐνθυμήθην
 Κ' εὔρον πολέμου μέθοδον, ὅτι δὲν ἐκοιμήθην,
 Γέφυραν εἰς Γαρηλιανὸν ἅς κάμωμε μὲ πάλους,
 Ν' αὐγῶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους μου εἴω στοὺς ἀντιπάλους,
 Νὰ μὲ γνωρίσουν καὶ αὐτοὶ στὸν πόλεμον τί χρῆζω,
 Καὶ πόσας χώρας μοῦ ἔπρεπε δικαίως νὰ ὀρίζω.

Καλά καὶ τ' ἄστρον τ' οὐρανοῦ εἰς τοῦτο μ' ἀδικοῦσι,
 Τὴν δὲ τιμὴν μου πέρνουσι καὶ μὲ παραπονοῦσι,
 Κ' ὡς πρέπει δὲν μοὶ δίδουσι κατὰ τὰ ἔργατά μου,
 Ποῦ εἰς τὴν μάχην πάντοτε δεῖχνω μὲ τ' ἄρματα μου.
 Τότες ὁ καπετάνιος τοῦ θεῖου Μερκούριου
 Τὴν πρόνοιαν ἐπαίνεσε, τοῦ συνετοῦ κ' ἀνδρείου,
 Καὶ ἐξουσίαν τοῦ ἴδωκε τὴν γέφυραν νὰ πῆσῃ,
 Κ' ἔξω νὰ πᾶγῃ στοὺς ἐχθροὺς, καὶ ὄλους νὰ νικήσῃ.
 Λοιπὸν εὐθὺς ὠρίσατο κ' ἐγένε τὸ γεφύρι,
 Τὴν δὲ τέχνην κ' ἐφεύρεσιν ὁ κάθε εἰς ἐτήρει.
 Παινῶντα καὶ θαυμάζωντα πῶς ἔχει πᾶσαν χάρι,
 Κ' οὐκ ἔστι μόνον ἄξιος σπαθὶ καὶ εἰς κοντάρι,
 Ἄλλ' ἔχει ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν τὰ δύο συνημένα,
 Εἰς ἅπαντας ποῦ βρῖσκονται ταῦτα κεχωρισμένα.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος εἶτα τὴν συντροφίαν του,
 Ἄπασαν ἐκαλέσατο κατὰ τὴν πεθυμίαν του,
 Διὰ νὰ βαλθοῦσι ἔς ὀρδιναίαν, νὰ πᾶν νὰ πελεμήσουν,
 Κ' ὡς πρέπει εἰς τὸν πόλεμον ἐχθροὺς των ν' ἀφανίσουν.
 Ἄφου δὲ ἐσυνάχθησαν, καὶ ἤλθασιν ἐμπρὸς του,
 Καὶ κατὰ πῶς ἐπρόσταξεν ἐγένετ' ὀρισμὸς του,
 Πρὸς ἅπαντας ἐσύντυχε τοῦ στρατηγοῦ ὡς πρέπει,
 Μὲ λόγους του δὲ τοὺς γλυκοὺς εἰς πόλεμον τοὺς τρέπει.
 Ὡ τέκνα μου παμφίλτατα, πολλὰ πεφιλημένα,
 Κ' εἰς ὅλην τὴν Ἰτάλιαν πολλὰ ἐπαινεμένα,
 Ἐτοῦτος ἔνε ὁ καιρὸς διὰ νὰ τιμηθοῦμεν,
 Καὶ κατὰ τῶν ναντίων μας ἀνδρείως νὰ ῥημηθοῦμεν,
 Νὰ τοὺς αἰχμαλωτίσωμεν, κ' αὐτοὶ νὰ μᾶς γνωρίσουν,
 Ὡς καὶ τὰ γένη τὰ λοιπὰ κ' αὐτὰ νὰ μᾶς τιμήσουν.
 Τότε μεγάλη τῆ φωνῆ ἅπαντες ἐβοῆσαν,
 Καὶ νὰ μπουσι στὸν πόλεμον ὡς λέοντες ὠρμήσαν.
 Ὡ θαυμαστὲ Μερκούριε, ἔρκος καὶ φυλακὴ μας,
 Ὅπου μᾶς σώζεις τὴν ζωὴν, κ' αὐξάνεις τὴν τιμὴν μας.

Μεγάλη ἡ αὐθεντεία σου πῶς πάντες προτιμοῦμεν,
 Τὸν θάνατον νὰ λάβωμεν, παρὰ νὰ νικηθοῦμεν,
 Εἶδες το καὶ γινώσκεις το, καὶ μὴν ἀργοποροῦμεν,
 Μὲ τῶνομα δὲ τοῦ θεοῦ εἰς μάχην νὰ σεβοῦμεν.
 Τότ' ὁ μέγας Μερκούριος πάντων μόνος ὤρμηθη,
 Καὶ εἰς τὴν μέσσην τῶν ἐχθρῶν ὡς λέων ἐβρουχήθη.
 Τότε δὲ κ' οἱ συντρόφοι του εὐθύς πάντες ἐσῶσαν,
 Καὶ τριακασίους τῶν ἐχθρῶν καὶ πλέον ἐσκοτώσαν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος μὲ τὸ ἴδιόν του χέρι,
 Ἐκτὸς κείνους ποῦ φόνευσε μὲ δημησκί μαχαίρι,
 Πρόσπερ Κολώνα ἀνεψιὸν καὶ ἔζη καπετάνιους
 Αὐτοὺς ἔπιασε ζωντανούς, κ' ἔδειξεν ἀμνηχάνους.
 Εἶτα Κολώνα Πρόσπερον ἔδωκ' εἰς τὴν κεφάλην
 Μ' ἀπελατίκι σιδηρὸν, κ' εὐθύς τοῦ δῶκε κ' ἄλλην,
 Καὶ τ' ἄρματα τὸν γλύτωσαν κ' εἰς ἄδην δὲν διέβη,
 Κ' εἰς σκοτεινὰ τοῦ Πλούτωνος σπίτια οὐδὲν ἐπέβη.
 Τοῦ δὲ δοῦκα τοῦ Τέρμενου δῶκε μὲ τὸ κοντάρι,
 Καὶ τὸ μερὶν του πέρασε κ' ἐβάλαν του μοτάρι,
 Ὁμοίως κ' οἱ συντρόφοι του πολλοὺς αἰχμαλωτίσαν,
 Ἐκτὸς κεινούς ποῦ σκότωσαν, καὶ τὸ αἷμά τους ποῦ χύσαν.
 Ἀφ' οὗ δὲ ἀποστάθησαν ἐκ τὸν κομὸν ποῦ πῆκαν,
 Τὴν γέφυραν ἀπέρασαν καὶ εἰς τὴν χώραν μπῆκαν.
 Τῶν δὲ φρατζόζων ὁ στρατὸς ὅλως ἀποτρομάζε,
 Καὶ ὁ καθεὶς τὸ στόμα του τότε πολλὰ τὸ φράζε,
 Βλέποντας τὰ αἰχμάλωτα ποῦ τὰ 'συρναν δεμένα,
 Τὴν ἰδιάν των τὴν συντροφίαν ὄλ' ἀποχωρισμένα,
 Καὶ τρία κομμάτια ἀρτιλαρία καὶ δώδεκα πεντιέραις,
 Ὅπου ἐπῆρε τῶν ἐχθρῶν ἐκείναις ταῖς ἡμέρσις,
 Εὐθύς τοῦ ῥηγὸς ἔγραψε πάσας ἀνδραγαθίας
 Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου, καὶ τὰς κακοπαθείας,
 Ποῦ δεῖξεν εἰς τὸν πόλεμον, κ' ἡ γῆ ἀναστενάζε,
 Ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν μόνος του ὅπου σφάζε!

Ὁ ρήγας δὲ ἀκούσοντας παρ' αὐτοῦ τὰ πραχθέντα,
 Καὶ τῶν Σπανιόλων τὸν στρατὸν ἀπ' αὐτὸν διωχθέντα,
 Δύ' ἀργυρόβουλλα ἔστειλε, καὶ κόντον εἰς Ἀχίνι
 Κ' εἰς Ῥόζα-Σέκκα τὸν πηκε τότεσθιν ἅ' ἀπομείνη,
 Εἰς δὲ λιντζέρα τάλογα, ποῦ ἔσαν ἕξη χιλιάδες.
 Καπετάνιον τὸν ἔπηκε, ποῦ δούλευσαν ῥιγάδες.
 Ὁ Μαρκεζης δὲ ἐστάθηκε ἥμισυ μόνον μῆνα,
 Ἰστέρον δὲ ἀσθένησε καὶ ἡ κοιλιά τὸν κίνα,
 Κ' εὐθύς ἐκείθεν μίσευσε στὴν Μάντουβαν ἐπῆγε,
 Τὴν ἀρρώστιαν του γιάτρευσε, καὶ θάνατον ἐφύγε.
 Κ' αὐθέντης δ' ὁ Μερκούριος μετὰ τὴν συντροφίαν του,
 Στὸν πόλεμον διέμεινε κ' ἔδειχνε τὴν ἀνδρείαν του.
 Μετὰ δύο μῆνας ἔπειτα, εἰς τὰς δύο στρατείας
 Μέγας λοιμὸς ἐγένετο πολλῆς ἀνδροφθαρσίας·
 Λοιμὸς δὲ καὶ ὁ πόλεμος πάντας ἐδάμαζέ τους,
 Κ' ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ γλυκεροῦ εὐθύς ὑπέρτεζέ τους·
 Μουντάρμους εἰς βοήθειαν τότε ὀκτακοσίους
 Ὁ Σπάνιας στὸ φουσάτον του ἔστειλε ὅλους ἀνδρείους.
 Καὶ χιλιάδες ἀπεζοῦς πέντε ἀνδρειωμένους,
 Τουδέσκους ὅλους ἐκλεκτοῦς, καλὰ ἀρματωμένους,
 Ὁ δ' ἀρχηγὸς τῶν ἤτονε σινιὸρ Μπαρτολομαῖος
 Ντὲ Βιανὸς, ἄξιός ὡς ἄλλος Πτολομαῖος.
 Λοιπὸν ἀφοῦ ἐσώσασιν καὶ μὲ τοὺς ἄλλους σμίξαν,
 Ταῖς ἔγκλαις τῶν ἀλόγων τῶν πάντες καλὰ ἐσφίξαν,
 Εἶτα κάκειν' εἰς ὀρδινιὰν ὅλοι καλὰ βαλθῆκαν,
 Κ' εἰς τ' ἄλογά τους παρευθὺς εὐχολὰ εὔρεθῆκαν.
 Κ' εἰς πόλεμον ὠρμήθησαν, κ' ἤλθασιν νὰ περάσουν
 Τὴν γέφυρα μὲ προθυμίαν, ὡς τὰ σκυλιὰ π' ὠράσουν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος μὲ τόλμη καὶ μ' ἀνδρεία,
 Τῶν σύντυχε ὡς ἔπρεπε καὶ λέγει, οὐκ ἔστι χρεία,
 Ἢ νάρθετε σεῖς νὰ μ' εὔρετε διὰ νὰ πολεμίζω,
 Ὅτι ἔνε μοι συνήθεια ἔσας πρῶτα ν' ὀρμίζω.

Κ' εὐθύς πρὸς αὐτοὺς ὤρμησεν ἔξω τοῦ γεφυρίου,
 Μὲ ὄλην του τὴν συντροφίαν, καὶ φωνὴ λεονταρίου
 Στὸ στόμα του ἐξέβηκε, καὶ οἱ ἐχθροὶ τρομάξαν,
 Κ' εὐθύς ἀπὸ τὸν φόβον τους τὴν δύναμιν τους χάσαν.
 Τώρα ὦ παλληκαριά μου, δείξτε τὴν ἀνδρειάν σας,
 Ὡς πάντοτε ἐπήκετε ἄξια εἰς τ' ἄρματά σας.
 Κ' εὐθύς ὡς ἄγρια θηριὰ στὸν πόλεμον ἐπῆκαν,
 Καὶ σκοτώσαν, καὶ θέρισαν, κ' οὐδόλως λαβωθῆκαν.
 Ὡς ὅτε δῆς τὸν οὐρανὸν νᾶνε σκοτινιασμένος,
 Καὶ λάμπαις βγαίνουσι συχνὰ γιὰτ' ἔνε θυμωμένος,
 Τοιουτοτρόπως ἀστραπτον οἱ κτύποι τῶν ἀρμάτων,
 Κ' ἡ γῆ πᾶσα κοκίνασε κ' τὴν χύσιν τῶν αἱμάτων.
 Κ' ἔξη μῆνας ἐκράτησε ἐτούτη ἡ ἀμάχη,
 Καὶ πάντοτε στὸν πόλεμον τοὺς ἔδερνε στὴν βράχη.
 Ἐπειτ' ἀγάπην πήκασιν κ' ἡ μάχη διελύθη,
 Κ' ὁ κάθε εἷς στὸν τόπον του νὰ πάγη ἐκινήθη·
 Τὸ δὲ βράμι ἴπόμενε στοῦ Σπάνια τὰς χεῖρας,
 Γιατὶ κεινοῦ ἀνήμενε διὰ δικαίαις μοίρας.
 Τὸν Μὸν Σινιὸρ ντὲ Ὀμπιλὶν Σπανιόλοι ἴλευθερῶσαν,
 Ντὲ λὰ Παλιτζικὸν ντὲ Σινιὸρ, καὶ τῶν Φρατζόζων δῶσαν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος μ' ὄλην τὴν συντροφίαν του,
 Σῶσι στὴν Ῥώμη πήγασιν, σὰν ἤθελ' ἡ καρδιά του.
 Ἐπειτα δ' ἐμίσευσεν ἐκ τὸν τόπον τῆς Ῥώμης,
 Κ' εἰς τὴν Μιλάναν σέβηκε μετὰ ξανθῆς του κόμπης·
 Τότ' ὁ ῤήγας τοῦ μῆνυσε καὶ εἰς τὸν Φράντζα διέβη,
 Καὶ παρευθὺς ὅπ' ἔσωσε στὴν κάμαράν του σέβη.
 Εἶτα τὸν ἐχαιρέτησε μετὰ χαρὰν μεγάλην,
 Χρυσὴν κολαΐναν ἔπειτα εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ βάλλει.
 Κ' ὀλόχρυσα τὸν ἔνδυσε κ' ὡς ἥλιος ἐφῶτα,
 Πολλοὶ μακρόθεν τὸν δεῖχναν καὶ ἄλλος ἄλλον ῥῶτα.
 Ἀφοῦ δὲ τοῦ τὴν ἔδωκεν εἶπε, Μερκούρη ὄντως,
 Σοὶ πρέπει ἡ κολαΐνα, σοὶ πρέπει νᾶσαι κόντος.

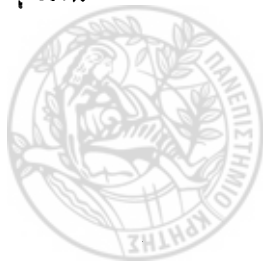

Ἄξιός νά διοικῆς λαόν καί κάστρα νά ὀρίζης,
Καί τοὺς ἐχθροὺς στὸν πόλεμον νά τοὺς διασκορπίζης;
Οὔτοι δ' οἱ καπετάνιοι δὲν ἔνε νά στρατεύουν,
Ἄλλὰ κορμιὰ τῶν τ' ἀνάνδρα στὴν κλίνην ν' ἀναπαύουν,
Ὡς δὲ γυναικοκάρδιους οἱ ἐχθροὶ νά τοὺς νικῶσι,
Γιατὶ δὲν ὑπομένουσιν εἰς μάχην νά σταθῶσι,
Ἄλλ' ἔμαθον καὶ φεύγουσι ταῖς πλάταις τῶν καὶ δείχνουν;
Καὶ ἀπὸ τὴν τρομάραν τῶν τ' ἄρματα τῶν νά ρίχνουν·
Ἄπαντες γοῦν φθαρῆτωσαν, ὡς ἀνάνδροι κ' ἐχθροὶ μου;
Κ' εἰς τὸ ἐξῆς μηδὲν εἰποῦν ὅτι ἔνε ἐδικοί μου.
Ὅτι στρατὸς ἐπίλοιπος τόσον ἂν εἶχε πῆσει
Μόνος σου ὅσον ἔκαμες, ἠθέλαμεν νικήσει.
Καρτέρησε γοῦν μετ' ἐμοῦ καὶ κάστρα νά σοὶ δώσω
Νά ρίξῃς τὴν Ἰτάλιαν, κ' εἰς τοῦτο νά σοὶ ὁμῶσω.
Αὐθέντης δ' ὁ Μερκούριος κλίνας τὴν κεφαλὴν του,
Ὁμοίως καὶ τὸ γόνυ του ἔπηκε τὴν τιμὴν του.
Τὸν ῥήγαν εὐχαρίστησε, νά μείνῃ ὑπεσχέθη
Μετὰ τῆς βασιλείας του μ' ὅσους ἀνδρας εὐρέθη.

Θ.

Οἴμοι γένος ἀνθρώπων, ὅπου 'σαι κατ' εἰκόνα
 Θεοῦ τοῦ ὑψιμέδοντος, πῶς εἰς τοιοῦτ' ἀγῶνα,
 Αἰσχιστον τῆς πλεονεξιάς ἤλθες, κ' οὐδὲν χορταίνεις,
 Κ' εἰς ταύτην περιστρέφουσαι καὶ πάντα διαμένεις·
 Κ' οὐδὲν σὲ σώζει π' ἀδικεῖς ἄνθρωπον ὁμοῖόν σου,
 Ἄλλ' ἔτι θέλεις ν' ἀδικῆς καὶ τὸν δημιουργόν σου.
 Λοιπὸν ὡς ἄνθρωπος κ' ἐγώ, 'ς τοῦτο πολλὰ λυποῦμαι,
 Πῶς εἰς τὸ σκότος εἴμεθεν πάντες, παραπονοῦμαι.
 Ῥηγάδες μὲν καὶ βασιλεῖς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας,
 Ἐκπαλαὶ πάντες μοίρασαν πάσας τοποθεσίας,
 Καὶ ὁ καθεὶς τὸ ἴδιόν του, ὅπως νὰ τὸ γνωρίζῃ,
 Νὰ ἔχῃ νὰ τὸ νέμεται, κ' ἄλλος νὰ μὴν τοῦ ἡγίζῃ·
 Τότε λοιπὸν στὸν μοιρασμὸν ἐπῆρε ἡ ἐκκλησία
 Μπολώνιαν τὴν πολύκαρπον καὶ τὴν τοποθεσία·
 Ντὲ Μπέντε-Βόλια Τζουὰν Σινιὸρ μετὰ πολλοῦ τοῦ χρόνου,
 Ἀδίκως τῆς Μπολώνιας αὐθέντευε τοῦ τόπου,
 Γιούλιος Καρπηθούνιος δὲ ἀφοῦ πάπας ἐγίνη,
 Οὐδόλως δὲν ἠθέλησε σὲ τοῦτον ν' ἀπομείνῃ,
 Τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησιᾶς ἄλλοι νὰ τὰ κρατοῦσι,
 Ἄλλὰ μᾶλλον ἀπέφηνε 'ς αὐτὴν νὰ πιστραφοῦσι.
 Σύνοδον δὲ ἐποίησε μετὰ καρδιναλίων,
 Σωφρόνων τε καὶ συνετῶν, ἀξίων καὶ ὁσίων,
 Ὅπως διὰ ν' ἀποφῆνωσι τὴν ἔνωσιν νὰ πῆσουν,
 Μπολώνικ ὡς τὸ πρότερον νὰ κάμουν νὰ ὀρίσουν.

Τότ' εἷς καρδινάλιος ῥητορικός και γέρων,
'Ανίστατο κ' εἰς ἅπαντας εὐτάκτως ἀναφέρων.
Ήατερ παναγιώτατε, και σεις εὐλαβεστάτοι,
Αὐθένταις καρδινάλιοι πάντες δικαιοτάτοι,
Τοῖς πᾶσιν ἔστι φανερόν πῶς ἔνε ἐδική μας
Ἡ χώρα τῆς Μπολώνιας, και ὁ 'χθρός ἀδικεῖ μας·
Λοιπὸν φουσάτ' ἄς κάμωμεν γουργά ἕσα μποροῦμεν,
Τὴν χώραν μας νὰ πάρωμεν κ' οὐδόλως μὴν ἀργοῦμεν,
Εἶτα στὸν Φράντζα στείλωμεν βοήθειαν νὰ μᾶς δώσῃ,
Κ' ὡς χριστιανικώτατος τὸν ἐχθρόν μας νὰ σκοτώσῃ.
Τότ' ὁ παναγιώτατος και ὄλ' οἱ καρδινάλιοι,
Εἶπασιν εἰς τὸν λόγον του, οὐδεὶς μὴν ἀμφιβάλλῃ,
Ὁ γιὰτι ἔνε ἄξιος και καλὸς ἐν πάσῃ ὑποθέσει,
Κ' ἐκεῖνος πᾶνε γνωστικός πρέπει νὰ τὴν παινέσῃ.
Μετέπειτα δὲ ἐκλεξάν, στὸν Φράντζαν διὰ νὰ πάγῃ
Μαντατοφόρον ἄξιον, κ' ὁ Μπέντε-Βόγιας 'σφάγῃ,
Πεπαιδευμένον γέροντα, και κακοπαθημένον
Τὴν καῦσιν και στοὺς παγετούς, και πείναν μαθημένον,
Γραφὴν δὲ τοῦ παρέδωκε τ' ὅ,τι ἦτον ἡ βουλή του
Νὰ ἀναφέρῃ τοῦ ῥηγός, ὡς παθυμᾶ ἡ ψυχὴ του.
Λοιπὸν κ' τὴν Ῥώμην 'ξέθεκε, και εἰς τὸν Φράντζαν διέβη,
Και μέσα στὸ παλάτι του μετ' εὐταξίας ἐσέθη,
Τὸν ῥήγαν ἐχαιρέτησεν ἐκ μέρους τοῦ αὐθεντός του,
Μετὰ πολλῆς τῆς εὐλαβείας, ὡς ἦτονε τὸ χρεός του,
'Επειτα ταπεινῆ φωνῇ και πολλὰ γλυκυτάτη,
Στὸν ῥήγα κ' εἰς τὴν σύγκλητον τὴν πανελλαμπροτάτη,
ἤρξατο νὰ δημηγορῇ, κ' ὄλοι μ' ἐπιθυμίας,
Τοὺς λόγους του ἠκούσασιν, κ' οὐχὶ μετ' ἀθυμίας·
Ῥήγα χριστιανικώτατε, θρόνε δικαιοσύνης,
Ἀγαθῶν ἔργων μιμητά, φύλαξ τῆς χριστιανοσύνης:
'Ὅσον πλέον οἱ ἄνθρωποι εὐρίσκονται 'ς ἄξιον,
Τοσοῦτο περισσότερο πρέπει εὐχριστίαν

Τῷ ἐλεήμονι θεῷ ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ
 Ἀπαύστως τε νὰ δίδωσι πολλῇ τῇ ὑμνωδίᾳ,
 Καὶ τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν του νὰ τὸν διατηροῦσι,
 Μὲ φόβον καὶ εὐλάβειαν νὰ τόνε προσκυνοῦσι.
 Ὁ μέγας δὲ ἀρχιερεὺς εἰδὼς τὴν βασιλειάν σου,
 Ἀπάντων εὐλαβέστατον ἐξ ὅλης τῆς καρδιάς σου,
 Βοήθειαν σὲ παρακαλεῖ τώρα διὰ νὰ τοῦ δώσης,
 Μπολωνιάν τε τὴν χώραν του νὰ τὴν ἐξεδουλώσης,
 Ὁ Μπεντε-Βόγια ἀρπαγὰς διατὶ τὴν κυριεύει,
 Καὶ νὰ τὴν δώση οὐ βούλεται, μὰ πόλεμον γυρεύει.
 Ταῦτα δ' εἰπὼν τοῦ ἔδωκε τὴν γραφὴν εἰς τὸ χέρι,
 Ὁ δὲ ῥήγας τὸν ἔβαλεν εἰς τὸ δεξιόν του χέρι,
 Εἶτα δὲ τοῦ ἀπεκρίθηκε μετὰ λόγων γλυκίων,
 Καὶ τὸν αἰώνιον θεὸν τότ' ἀληθῶς ὁμνῶν
 Εἶπε τοῦ παναγιώτατου ἐξ ἐμοῦ μου μέρους,
 Ἀπέφηνα μετὰ στρατοῦ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θέρους
 Εἰς τὴν Μπολωνία νὰ εὐρεθῶ νὰ τὴν ἐξεδουλώσω,
 Νὰ τὴν δώσω στὰς χεῖράς του, κ' ἐχθρόν του νὰ σκλαβώσω,
 Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ λεγῶ καὶ τῆς εὐχῆς του,
 Νὰ κάμω πρᾶγμα ἄξιον καὶ ἀρεστὸν ψυχῆς του.
 Ἀκούσας δὲ τὰ λόγια του εὐθύς ἐλείθεν ἔζεβη,
 Καὶ εἰς τὴν Ῥώμην διέβηκε, καὶ εἰς τὸν πάπαν ἐσέβη.
 Τὰ πάντα δὲ ἀνήγγειλεν, ὡς ἔπρεπε μὲ τάξι,
 Ὡς δημηγόρος ποῦ ποτὲ ἄλλος πορεῖ νὰ πράξῃ.
 Τότ' ὁ παναγιώτατος σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ
 Καλὰ φουσάτα σύναξε πολεμικὰ κ' ἀνδρεία,
 Καὶ στρατηγὸς ἐγένετο αὐτός του στὸν στρατόν του,
 Ὅπως πλείον καλλίτερα νὰ βλάψῃ τὸν ἐχθρόν του.
 Πρὶν δὲ τῆς Ῥώμης νὰ ξεβῇ εἶπε μιὰν λειτουργίαν
 Στ' ἁγίου Πέτρου τὸν ναόν, ἄμωμον καὶ ἁγίαν,
 Τὸν θεῖον ἐπαρεκάλεσε καὶ τοὺς ἁγίους ὅλους,
 Τὸν Πέτρον Παῦλον μάλιστα, κ' ὅλους τοὺς ἀποστόλους,

Στὴν μάχην ποῦ πορεύεται ἐχθρόν του νὰ νικήσῃ,
Καὶ ὑγιῆς μὲ τὸν στρατὸν στὴν Ρώμην νὰ γυρίσῃ.
Ἄφου δὲ ἐλειτούργησεν, εἰς τ' ἄλογον ἀνέβη,
Καὶ μ' ὄλον τὸ στρατόπεδον εὐθὺς κεῖθε μιτεύει.
Μέσον δὲ τούτου τοῦ καιροῦ Φράντζας, ὡς ὑπεσχέθη,
Τῆς ἐκκλησίας βοήθειαν νὰ δώσῃ, ὡς προαιρέθη,
Χιλίους πεντακόσιους μουντάρμους, διαλεγμένους,
Χιλιάδες δ' εἴκοσι ἀπεζοῦς ἐκάμ' ἀνδρειωμένους.
Καὶ ὁ σιניὸρ Μερκούριος τετρακκοσίους στρατιώτας,
Μὲ ἄλογα ἐκ τὸν Μωριάν, εἶχε Μακεδονίτας.
Τὸν γράν-μαίττρο μόν-σινιὸρ ὁ Φράντζας στρατηγόν του,
Ἐπῆκε στὰ φουσάτα του, ὡς φίλον καὶ πιστόν του..
Λοιπὸν 'κ τὴν Φράντζαν μίσευσαν ἀφοῦ ἔλαβαν ἔξουσιαν,
Κ' εἰς τόπον τῆς Πολωνίας ἤλθον μὲ παρόρησιαν·
Εἰς τὸ καστέλον ἔπειτα Φράγκο τότε ἔσυρθῆκαν,
Ἄπαντες δὲ μὲ προθυμίαν εἰς τ' ἄρματα βελθῆκαν.
Ἰστέρον πάπα Ἰούλιος εἰς τὸ Φρουλὴν πληκεῦσαν,
Μὲ ὄλον τὸ στρατόπεδον κ' ἐκεῖ ἐξεπεζεῦσαν.
Ὁ Πέντε-Βόλιας καὶ αὐτὸς χιλιάδες εἴκοσι ἔξε,
Ἀνδρείους πάντας σὺνάξε, ἄπου τοὺς ἐδιαλέξε,
Καὶ μέσον αὐτῶν ἔστηκε, τούτους τοὺς λόγους λέγει,
Ἀπὸ τῆς λύπης τῆς πολλῆς ἔρχεται του νὰ κλαίῃ.
Ἦ εὐγενεστάτοι ἄρχοντες, κ' ἐμοὶ ἠγαπημένοι,
Κ' ὑμεῖς ὦ νέοι ἄριστοι, στὸν πόλεμ' ἀνδρειωμένοι,
Τοῦ κόσμου ὅλα τὰ πράγματα ἰδέτε πῶς κινουνται
Ἀνάστροφα, καὶ ἱερεῖς τοὺς κοσμικοὺς μιμοῦνται,
Κ' εἰρήνην οὐδὲν ἔχουσιν, οὐδὲ ταπεινοσύνην,
Μὰ φθόνον κ' ὑπερηφάνειαν κ' ἄπασαν κακοσύνην·
Κ' ὁ πάπας πάντων ἔπρεπε νὰ μένῃ εἰς εἰρήνην,
Καὶ ἄλλους νὰ σεβαίνουσιν εἰς μάχην μὴν ἀφήνῃ,
Τὸ σῶμά του δὲ πάντοτε εἰς νηστείαν νὰ γυμνάζῃ.
Κ' εἰς σωφροσύνην κ' ἄσκησιν πολλὰ νὰ τὸ συχνάξῃ,

Κ' αὐτὸς ὡς ῥήγας κοσμικὸς πολέμων ἔστ' αἰτία,
Καὶ πεθυμῆ καὶ θούλεται νὰ λάβῃ αὐθεντεία·
Νῦν δὲ μᾶς ἐτριγύρισε μὲ περισσὴν στρατείαν,
Τὴν δὲ ψυχὴν του μὲ χαρὰν ἔβαλλ' εἰς ἁμαρτίαν,
Καὶ δὲν θυμᾶται τὸν θεὸν καὶ τὴν ἱερωσύνην·
Ἄδιακρίτως σέβηκεν εἰς τέτοι' ἀσχημοσύνην,
Καὶ νὰ μὲ διώξῃ θούλεται ἀπὸ τὰ γονικά μου,
Ὡς δὲ φονεὺς ἂν δυνηθῇ νὰ φάγῃ τὴν καρδιάν μου.
Τὸν θεὸν λοιπὸν εὐχαριστῶ ὅπου μὲ προθυμίαν,
Ἄπαντες ἀματωθήτε μὲ καθαρὰν καρδίαν.
Σάλπισι οὖν τρομπέτα μου, κ' ὄλοι νὰ συναχθοῦσι,
Κ' οἱ πάντες εἰς τὸν τόπον των γοργὸ νὰ εὐρεθοῦσι.
Εὐθὺς δὲ ὡς τοῦ πρόσταξε τὸν ὄρισμόν του πῆσε,
Καὶ ἅπαντας ἐσύναξε κι' οὐδένα δὲν ἀφῆσε.
Ὁ Πέντε-Βόϊας ἔπειτα μέρος ἐκ τοῦ στρατοῦ του
Νὰ ξέβῃ τότ' ἐπρόσταξεν ἄναντίον τοῦ ἐχθροῦ του,
Εἰς τὴν μεριὰν ὅπου στεκε Φραντζόζων ἡ στρατεία,
Ὅτι κεινοὺς νὰ διώξουσιν, ἦτονε πλέον χρεία·
'Ὡς οὖν πετρίτ' εὐγενικοὶ ὅταν εἰς ὕψος πτώσονται,
Πτώμα νὰ δοῦσιν εἰς τὴν γῆν πάντες εὐθὺς ὀρμῶνται,
Οὕτω κ' ἐκεῖνοι ξέβαινον θυμούμεν' ὡς λεοντάρια,
Καὶ καθαλάρια κ' ἀπεζοὶ ἄξια παλκάρια·
Τότ' ὁ μέγας Μερκούρις τοὺς Φραντζόζους θορῶντας,
Νεκροὺς ἀπὸ τὸν φόβον τους, στοὺς ἐχθροὺς ὀρμῶντας,
Ὡσπερ ἀρκούδια κατ' αὐτῶν πάντας νὰ ἀφανίσουσι,
Καὶ ἔπαινον αἰώνιον στὸν κόσμον γιὰ ν' ἀφήσουσι,
Φωνὴν μεγάλην ἔστυρε ἔς ὅλην τὴν συντροφιά του,
Κ' ὁ κάθε εἷς ποῦ τοῦ ἴκουσεν, ἐτρόμαξ' ἡ καρδιά του.
Πεφιλημένοι μου ἀδελφοί, παιδιὰ μου ἡγαπημένα,
Ποῦ πάντα ἵπολεμήσετε ἄξια καὶ ἐμπιστευμένα,
Γενεῖς σας ἐτιμήσατε, ὁμοίως καὶ τὴν πατρίδα,
Ὅτι πολλάκις εἰς πόλεμον ἐφάγετε κ' ἀκρίδα,

Κ' οὐδὲν ἐγκαταλείπετε ποτὲ τὸν στρατηγὸν σας,
 Γιὰ φαγητὸν ἢ γιὰ ποτόν, μὰ κάμστε τὸ χρεῖός σας,
 Ἄπαντες ἅς ὀρμήσωμεν εἰς γέφυραν νὰ πάμεν,
 Ἐχθροὺς μας νὰ ἔμποδίσωμεν, καὶ βάλλωμέν τους χάμαι.
 Διοῦ ἂν τοὺς ἀφήσωμεν ὅλοι τους νὰ ἐκβοῦσι,
 Ἐνε πρᾶγμα ἀδύνατον ἔξ ἡμῶν νὰ νικηθοῦσι·
 Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ὠρμήθησαν κατὰ τῶν ἐναντίων,
 Τῶν σκύλων τε τῶν λυσσαριῶν καὶ τῶν ὠμῶν θηρίων·
 Μερκούριος δὲ ὁ θαυμαστός ἐστέκετον στὴν μέσσην,
 Τὸν δὲν ἠμπόρεσέ τινος ὡς πρέπει νὰ ἴπαινεσθ'·
 Ὡς οὖν λάμπει ὁ ἥλιος μέσα ἔς οὐρα τὰ ἄστρη,
 Οὕτω καὶ ὁ Μερκούριος μέσον εἰς ὅλα κάστρη·
 Καὶ ὅταν εἰς τὸ στρατόπεδον μὲ τ' ἄρματα ἐνδυμένος,
 Ἀπ' ὅλους ποῦ στοχάζουσιν ἔνε ἐγνωρισμένους·
 Ξεβραίνοντα δὲ οἱ ἐχθροὶ ἔπεσε τὸ γιοφυρι,
 Καὶ τῶν φραντζόζων κάθε εἷς ἀπὸ μακρὰν ἐτήρει.
 Ὅσοι δὲ πρῶτα ἔξέβησαν στὸν κάμπ' ἀνεμηθήκαν,
 Καὶ μὲ σινιὸρ Μερκούριον εἰς πόλεμον βαλθῆκαν,
 Θαρρόωντες οἱ ἐλεεινοὶ ὅτι ν' ἀντισταθοῦσι,
 Στὴν χώραν τους δὲ νικηταὶ εἶτα νὰ ἴπιστραφοῦσι·
 Ἄλλ' ὅταν ἔς αὐτοὺς ὠρμηθε, κ' ἴσασε τὸ κοντάρι,
 Ἐνὸς μεγάλου αὐθεντοῦ ἔδωκε στὸ λαπάρι,
 Εἶτα τὸν στόκον εὐγαλε καὶ ἐμακέλευσέ τους,
 Κ' ὡς γεωργὸς τὰ στάχυα οὕτως ἐθήριζέ τους,
 Ὄμοῦ μὲ τοὺς συντρόφους του τοὺς πολυφημισμένους,
 Τοὺς πολεμάρχους τοὺς καλοῦς, καὶ τοὺς ἐπαινεμένους·
 Τότ' ἐγυρίσαν κ' ἐφυγαν, δὲν εἶχαν ποῦ νὰ πᾶσι,
 Κ' ὁ κάθε εἷς ἀπὸ κεινοὺς ἀνάγκ' ἦτον νὰ χάσθῃ
 Τὴν γλυκυτάτην του ζωὴν ἐκ χειρῶν Μερκουρίου,
 Ὄμοίως καὶ τῶν συντρόφων του, τοῦ θαυμαστοῦ κ' ἀνδρείου.
 Λοιπὸν ἄλλους ἐφόνευσαν κ' ἄλλους ἐπῆκαν σκλάβους,
 Κ' ἄλλ' εἰς ποτάμι πνίγησαν μ' ἀσχημοτέρου βλάβους.

Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος εἰς τοὺς Φραντζέζους διέβη,
Καὶ μ' ὄλα τὰ αἰχμάλωτα στὸν καπετάνιον ἔβη.
Κ' ἐμπρός τ' ἀναφανίστηκε καὶ ἐχαιρέτησέ τον,
Ἐκεῖνος δὲ μετέπειτα εἰς πάντας τίμησέ τον,
Λέγων πρὸς αὐτοὺς παρρησίᾳ, ἔτζ' εἶνε οἱ ἀνδρειωμένοι,
Ἄποῦ σεβαίνουσι 'ς πόλεμον οὕτω προθυμουμένοι,
Ν' ἀφήσουν ἔπειτα τιμὴν, πάντες νὰ τοὺς δοξάζουν,
Κ' ἀκούοντάς το οἱ ἄνδρροι τὸν θάνατον νὰ κράζουν.
Οἱ Μπολονέζοι δ' ἔστειλαν τότ' ἄνθρωπον τὴν ὥραν,
Στὸν καπετάνιον τῶν Κελτῶν νὰ δώσουσι τὴν χώραν.
Ὁ βιτζορήγας δ' ἔπειτα Μερκούριον τὸν μέγαν,
Ποῦ βλέποντά τον οἱ ἐχθροὶ στὸν πόλεμον ἐφεῦγαν,
Ἐκάλεσε καὶ εἶπέ του εἰς Μπολώνιαν νὰ πάγῃ,
Κ' ἐκεῖ οὐδόλως νὰ σταθῇ νὰ πιῇ οὐδὲ νὰ φάγῃ,
Ἄλλὰ εὐθύς τὸν ἄρπαγα Πέντε-Βόιαν νὰ δέσῃ,
Νὰ φέρῃ τε καὶ τὰ κλειδιά, ὡς τοῦ λαοῦ ἄρρσει.
Λοιπὸν εὐθύς ἐδιάβηκε μετὰ τὴν συντροφίαν του,
Μὲ τὰ κλειδιά τὸν ἤφερον, ὡς ἤθελ' ἡ καρδιά του.
Εἶτα τοῦ πάπα μῆνυσαν καὶ στὴν Μπολώνιαν σώσε,
Κ' εὐθύς ὁ καπετάνιος κλειδιά τοῦ 'παραδῶσε.
Τὸν Πέντε-Βόιον εἰς ἐξουσιάν, εἶτα 'ς ὄρισμόν του,
Εἰς χεῖράς του τὸν ἔδωκεν ὡς σκλάβον ἐδικόν του.
Καὶ τῆς Μπολόνιας κύριος κ' αὐθέντης ἐνομισθῆ,
Κ' ὁ Μπετεβόιας ἐξ αὐτῆς τελείως ἐχωρίσθη.
Ὁ πάπας δὲ μετέπειτα γνοὺς τὰς ἀνδραγαθίας
Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου καὶ τὰς κάκοπαθίας,
Χρυσὴν κολαΐναν τοῦ ἔδωκε, κ' εἶτα εὐλόγησέ τον,
Χίλια φρουρία ἤχριζε, καὶ παλλὰ δόξασέ τον.

I.

Ουδόλως εἶνε βέβαιος ἡ βιαστικὴ ἐξουσία,
Εἰ δ' ἄλλοτρόπως τις νοῆ, βρίσκεται σ' ἀγνωσία.
Ὁ ρὲ Λούζος Γένουσαν πολέμησε κ' ἐπῆρε,
Καὶ νικητὴς μετέπειτα στὸν τόπον του διαγεῖρε.
Ἄνδρας ἰδίου ἀφῆσε στὴν χώραν νὰ φυλάττουν,
Καὶ τοῦ γοβερναδόρου του τὸν ὄρισμὸν νὰ πράττουν.
Ἰσπερὸν δὲ οἱ κάτοικει συμβιβασμὸν ἐπῆκαν,
Τοὺς φύλακας ἐκόψασι κ' οὐδένα δὲν ἀφῆκαν.
Καὶ ἴδιον δούκαν ἔστησαν αὐτοὺς τε νὰ ὀρίζῃ,
Ἄπαντας δὲ κακοποιούς 'κ τὴν χώραν νὰ 'ξορίζῃ.
Ἐἴτα ἀρμάδαυ ἐπῆκαν καὶ στρατὸν διαλεμένον,
Πολὺν καὶ εἰς τὸ μάχεσθαι, ὡς πρέπει, τεχνημένον.
Καὶ θυμουμένοι διέβησεν τὸ Μόνιγον νὰ πάρουν,
'Κ τὸν φράντζα δὲ νὰ νικηθοῦν, ποτὲ οὐδὲν ἐθάρρουν.
Ἄφοῦ δ' ὁ ῥήγας ἤκουσε τὰ πάντα πῶς ἐπράχθη,
Τὸ σῶμά του καὶ ἡ καρδιά εὐθύς πολλὰ 'ταράχθη,
Ὡς πρέπει δὲ τοῦ βασιλῆος πάντα νάχε προμήθειαν,
Στὸ Μόνιγον ἀπέστειλεν εὐθύς πολλὴν βοήθειαν.
Τρεῖς καπετάνιους ἔστειλε μὲ ἄλογα καὶ φάνταις,
Νὰ πολεμοῦν καὶ μάχωνται συνειθισμένοι πάντες.
Τὸν πρῶτον σινιὸρ γίνωσκε Ντὰ Λέγρα τὸν ἐλέγαν,
Σινιὸρ Ρικάρδον ἕτερον τὸν ἄξιον καὶ μέγαν,
Τρίτον Σινιὸρ Μερκούριον μετὰ τῆς συνοδιᾶς του,
Ὅτι τὴν τάξιν ἴγινωσκε τῆς εὐγενείας καὶ ἀνδρείας του,

Ἄξιους τε καὶ διαλεκτοὺς πεντακοσίους στρατιώτας,
 Μὲ ἄλογα ἐκ τὸν Μωριᾶν εἶχε Μακεδονίτας·
Κ' ἐπήγασι στὸ Μούνιγον κ' ἐδώκασι βοήθειαν,
 Μετὰ μεγάλης τῆς σπουδῆς καὶ περισσὴν προμήθειαν.
 Οἱ Γενουβῆσοι δ' ἔπειτα ὡς τὸ μάθαν ἐφύγαν,
 Καὶ μέσα εἰς τὴν Γένοβαν μετὰ τρόμου ἐμπῆκαν.
 Τότε ὁ πάπας ἔστειλε ὁμοῦ μὲ Φλωρεντίνοους,
 Διαλεγμένους ἀπεζοὺς τὸ σῶμ' ἀδαιμαντίνους,
Κ' εἰς Γενουβήσους πήγασι βοήθειαν νὰ τοὺς δώσουν,
 Μήπως τοῦ Φραντζᾶ ὁ στρατὸς κείνους πάντας δουλώσουν.
 Στὴν Γένοβαν μετέπειτα τὰ δυὸ φρουρεῖα σμίζαν,
 ὡς δ' ἔπρεπε τοὺς δέχθησαν κ' ἀγάπην τοὺς ἐδείξαν.
Κ' εὐχαριστήσασι πολλὰ τὴν τε διάκρισίν των,
 Ἰδίαν τε προαίρεσιν, ὁμοίως καὶ πρόβλεψίν των.
 Λοιπὸν ἀφοῦ ἐλάβασι βοήθειαν Γενουβῆσοι,
 Ὁ δούκας ἦτον βέβαιος Φραντζόζους νὰ νικήσῃ.
 Ἐκ πάντων δὲ ἀνέστηκε πολλῇ τῇ παρρησία,
 ὡς δ' ἔπρεπε ἐσύντυχε τότεσον δημοσία·
 Ὡς ἄρχοντες εὐγενικοί, καὶ σεῖς ὦ παλληκάρια,
 Ποῦ κάμνετε στὸν πόλεμον ὁμοιοὶ ὡς λεοντάρικ,
 Ῥωμανιόλους ἔχομεν, Κόρσους διαλεγμένους,
 Καὶ ἐκ τοῦ τόπου ἄξιους ἄνδρας μαρτυρουμένους,
 Ἐγγὺς δὲ τούτους ἤλθέ μας καὶ μὲ τοῦ θεοῦ τὴν χάριν,
 Ἐτέρα τε βοήθεια, ἀξία στὸ κοντάρην·
 Ταχέως γοῦν ἀπέλθωμεν νὰ πιάσωμεν τὸ πάσο,
 Νὰ μὴν προρθάσουν οἱ ἐχθροί, τὸν τόπον μου νὰ χάσω.
 Λοιπὸν ὡς τοὺς ἐπρόσταξε ἔζωντα σ' ὀρδιάν,
 ὡς ἄρκτοι γὰρ ὠρμήθησαν μετὰ πολλὴν μανίαν,
 Καὶ εἰς τὸ πάσον διέβησαν, ἐκεῖ δ' ἐκαρτεροῦσαν,
 Οἱ δὲ Φραντζόζοι νὰ ξεβοῦν οὐδόλως ἠμποροῦσαν·
 Διότι ὁ τόπος ἦν στενός, κ' οὐρανομήκη ὄρη,
 Ἄνθρωπος; δὲ νὰ ἐξεβῆ οὐδόλως δὲν ἠμπορεῖ.

Μερόνικτα δυὸ στάθηκαν Φραντζόζοι ἔς ἀπορίαν,
Καὶ μηχανὴν δὲν ἤρρασι, μὰ στέκασι σ' ὀκνεΐαν.
Μέσον δὲ τούτου ἔφθασε κ' ὁ ῥήγας μὲ στρατεΐαν,
Μ' ἄλλην πολλὴν καὶ δυνατὴν, γιὰτ' ἦτον πολὺ χρεΐα.
Τότε μὲ φόβον ἅπαντες πολλὰ τὸν προσκυνῆσαν,
Κ' ἀξίωσαν, κ' ἐδόξασαν, κ' ὡς ῥήγα τὸν τιμῆσαν.
Ἐπειτα τοὺς ἐρώτητε μὲ περισσὴν μανίαν·
Πῶς οὕτως ἀναμένετε εἰς τοιαύτην ὀκνεΐαν.
Ἵς ἄνδρῳ καὶ ἄπρακτοῦ τοῦ φοβεροῦ πολέμου,
Νὰ μπαίνῃ εἰς τὸ στόμα σας ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου;
Τότε ὁ καπετάνιος τὸν ῥήγαν ἀπεκρίθη,
Κ' αὐτὸς πῶς ἦτον εἰς αἰτίαν ποσῶς δὲν ἐνθυμήθη·
Αὐθέντα ῥήγα, οἱ ἐχθροὶ ἐπιάσασι τὸ πάσο,
Μὲ τὰ φουσάτα δ' ἐγὼ δὲν ἴπóρουν νὰ περάσω,
Νὰ πάγω ἐναντίον των, καὶ νὰ τοὺς πολεμήσω,
Ἢ νὰ σκοτώσω ἅπαντας ἢ τὴν ζωὴν ν' ἀφήσω.
Ἄφου δ' ὁ ῥήγας τοῦ ἔκουσε πολλὰ τότε ἐθυμώθη;
Κ' ἐκ τῆς χολῆς τῆς περισσῆς καρδίᾳ του ἐδουρκώθη,
Πρὸς δὲ τὸν καπετάνιον μετὰ τοιοῦτου λόγου,
Ἰθριστικοῦ καὶ ἄσχημου γεμάτου παντὸς ψόγου,
Ὡ ἄνδρῳ, καὶ ὀκνηρέ, εἶπεν, οὐδὲν εὐγαίνεις
Ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια μου, μὰ στέκεις κ' ἐδῶ μένεις;
Ὅτι ἀπὸ τῆς σῆς ὀκνεΐας ἔφυγαν οἱ ἐχθροὶ μου,
Καὶ τῶρα μ' ἀναπαΐζουσι, ποῦ ἴσαν δοῦλοι δικοὶ μου.
Διοῦ ὡς καπετάνιος ἂν σὺ λέγω σπουδαῖος,
Ἢθέλεις πράξει τότεσον τὸ ἐδικόν σου χρέος;
Μὲ ὄλον τὸ στρατόπεδον εἰς πάσον νὰ ὑπάγῃς,
Καὶ νὰ μὴν εἶχες ἔννοϊαν νὰ πιῆς τε καὶ νὰ φάγῃς,
Τοῦτο δὲν ἐπαθκίναμεν νὰ μᾶστε ἔς ἀπορίαν,
Νὰ δὲν ἔπορούμεν στοὺς ἐχθροὺς νὰ δείξωμεν ἀνδρείαν.
Ταῦτα εἰπὼν καὶ μὲ θυμοῦ, εἶτα πρὸς αὐτὸν νεύει
Μετὰ τοῦ στόκου τοῦ χρυσοῦ, ἑκεῖνος δ' ἐκεῖθεν φεύγει.

Διατί με λογισμὸν ἤτονε τελείως νὰ τὸν σκοτώσῃ,
 Καὶ εἰς τὴν γῆν τὴν κρυερὰν τότε νὰ τόνε χώσῃ.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος ὁ μέγας ἀνδρειωμένος,
 Ἄπ' ὄλαις ὅσαις χάριταις ἔνε στεφανωμένος,
 Τὸν ῥήγαν παρεκάλεσεν ὡς δουλευτῆς δικός του,
 Κ' ἡγαπημένος ἐκλεκτός, καὶ φίλος μπιστικός του·
 Ὡ ῥήγα ἐκλαμπρότατε, τώρα συμπάθησέ του,
 Ἐγὼ δὲ σοὶ ὑπόσχομαι μὲ τοῦ θεοῦ τὴν χάριν,
 Ἡ μεγάλη βασιλεία σου τὴν Γένουσα νὰ πάρῃ·
 Ὅτι ἐλπίζω στὸν θεὸν γοργὰ νὰ εὔρω πόρον,
 Νὰ ἀπεράσω πτοὺς ἐχθροὺς, κ' εὐθύς θανατηφόρον
 Νὰ πῆσω σ' αὐτοὺς πόλεμον, ὡς εἶμαι μαθημένος,
 Μὲ τ' ἄρματά μου τὰ λαμπρὰ ὅλος ἀρματωμένος.
 Ὁ ῥήγας δ' ὡς τοῦ 'κουσε, εὐθύς συμπάθησέ του,
 Καὶ δέσπιν του μὲ χαρᾶς εὐθύς ὑπήκουσέ του.
 Ἡλίου βασιλευμὰ 'τανε ὅταν ταῦτα γενῆκαν,
 Τὴν νύκτα τι νὰ πῆσουσι πάντες βουλὴν ἐπῆξαν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος στὴν μέσση τους ἐστάθη,
 Βλέποντες δὲ τὴν τόλμην του καθεὶς 'ξ αὐτοὺς ἐχάθη.
 Τοῦ δὲ ῥηγὸς ἀνέφερε, ὦ πρῶτε ῥήγα κόσμου,
 Κατὰ ἐχθρῶν πορεύομαι καὶ ἐξουσίαν δός μου,
 Ὀλονυκτί νὰ περπατῶ μ' ὅλην τὴν συντροφιάν μου,
 Διὰ νὰ περάσω τοὺς ἐχθροὺς ὡς ἐν' ἡ ἐπιθυμιά μου.
 Ὁ ῥήγας δὲ ὡς τὸ 'κουσε τότε πολλὰ ἐχάρη,
 Κ' ὀλίγον ἀπελάφρυνε ἐκ τὰ πολλὰ τὰ βάρη.
 Ἰστερον, ὦ Μερκούριε, εἶπεν, ἀνδρειωμένε,
 'Σ ὅλον τὸν κόσμον θαυμαστέ, καὶ δεδοκιμασμένε,
 Μὲ τὴν εὐχὴν μου ἄπελθε εἰς τὴν καλὴν τὴν ὥραν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος ἀπὸ τὸν ῥήγαν 'ξέβη
 Ἀφοῦ τὸν ἐπροσκύνησε, στὸ τάγμα του καὶ διέβη·
 Τὴν συντροφιάν του δ' ἄπασαν εὔρεν ἀρματωμένην,
 Καὶ τ' ἄλογα στ' ἀγοῦριά τους καλὰ ὀρδινιασμένα.

Τοῦ δειπνοῦ δ' ὥρα ἦτονε κ' εἶπεν, ὦ παλληκάρια,
 Λάβετε εἰς τὰς χεῖράς σας τὰ μακρὰ σας κοντάρια,
 Κ' ἀκρατισμὸν στεκάμενοι ποιήσατε ταχέως,
 Ὅτι δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ τρώγωμεν βραδέως.
 Λοιπὸν ὡς τοὺς ἐπρόσταξεν, ὡς λύκοι πεινασμένοι,
 Ἀρπάσσαι τὸ φαητὸν ὄρθοι κ' ἀρματωμένοι·
 Οὐ πολὺ τὸ διάστημα κ' εὐθύς πάντα, ὠρίσει,
 Καὶ ὁ καθεὶς ἀπ' ἐκείνους τὸ φαητὸν ἀφήσει·
 Καβαλικεύσατε, πιστοὶ φίλοι μου ἀνδρείωνοι,
 Εἰς τὰ γουργά σας τ' ἄλογα πάντες προθυμουμένοι.
 Πάντες δε ὑπακούσασιν εὐθύς τὸν ὀρισμὸν του,
 Καὶ ὁ καθεὶς ἀνέβηκαν στ' ἄλογον τὸ δικὸν του·
 Αὐτὸς δὲ πάντων ὕστερος ἔπειτα καβαλῆκε,
 Καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἕτερον ὅλον εὐθύς ἀφήκε·
 Ἐκείθεν δ' ἐξέβηκαν κ' ὄλονακτὶ περπάτουν,
 Κ' εἰς τὰ θουνὰ τὰ ἄβατα τ' ἄλογά τους ἐπάτουν,
 Τὴν στρατὰν δὲ τὴν ἄβατον περπατικῶς τὴν πῆκε,
 Κ' ἡλίου δ' ἀνατέλλοντος εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐμπῆκε·
 Τοὺς εὗρηκεν ἀρδίνιαστους ἔξ ἐκείνην τὴν μεριάν,
 Διατὶ δὲν ἐπιστεύασι νὰ λάβουν κονταρίαν
 Τινὰς ἐκ τὴν μεριάν αὐτήν, γιὰτὶ δὲν ἐπατήθη,
 Ἀπ' ἄλογον οὐδ' ἄνθρωπον οὐδὲ περιπατήθη.
 Δύο χιλιάδες κόψασι καὶ χίλιους ἐλαβῶσαν,
 Καὶ πεντακόσους ἄρχοντας εὐγενικοὺς σκλαβῶσαν.
 Ὁ δὲ ἐπίλοιπος στρατὸς μετὰ κινδύνου ἐφύγε,
 Πλειότερον μέρος μὲ σπουδὴ μέσα στὴν χώραν μπῆκε·
 Τὸ δὲ λοιπὸν τρεμάμενον ἔς ἓνα μπαστοῦνι διέβη,
 Καὶ ἐκ τὸν φόβον Μερκουρίου νὰ φυλαχθῆ ἐσέβη.
 Μερκούριος δ' ὁ θαυμαστὸς μὲ ὅλον του τὸ τάγμα,
 Ἀφοῦ μέγα καὶ ἄξιον ἔπραξε τότε πρᾶγμα,
 Μὲ τοὺς σκλάβους ἐστρέφετον ὁποῦ ἔχε δεσμωμένους,
 Καὶ τοῦ ῥηγὸς τοὺς ἤφερεν ὡς καταδουλωμένους.

Ὁ ρήγας δ' ἀποῦ τὸ μαθεῖν, εἰς συναπάντησίν του
 ἔδιέβηκε μὲ παρρησιάν, κ' ἐχάρην ἡ ψυχὴ του,
 Ἀπὸ μακρὰ δὲ τὸν στρατὸν ὁποῦ ῥχεται ἐθῶρε,
 Τὸν δὲ σινοῖρ Μερκούριον ἐκ τ' ἄρματα ποῦ φόρε,
 Κ' ἐκ τὴν καθάλα ποῦ ἔκαμνε ἐκ πάντων τὸν γνωρίσῃ·
 Ὅταν δ' ἐγγὺς ἐσώσασιν, εὐθὺς τότε ἔχωρίσῃ
 Ἄνδρεῖος ὁ Μερκούριος, καὶ εἰς τὸν ρήγα διέβη,
 Κ' ἄξια τὸν ἐπροσκύνησε τότεσον δὲ κελεύει
 Τ' αἰχμάλωτα νὰ φέρουσι στὸν ρήγαν νὰ τὰ δεῖξουν,
 Οἱ δὲ φρηντζόζοι ἅπαντες βορῶντές του, νὰ φρίζουν·
 Καθεὶς γοῦν ὡς ἐκέλευσε τ' αἰχμάλωτα ἐφέραν,
 Ἐμπρὸς, στὸν ρήγαν ἅπαντα ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
 Ταῦτα δ' ὁ ρήγας βλέπωντα μετὰ χαρὰν μεγάλην,
 Τὰς χειράς του στὸν τράχηλον τοῦ Μερκουρίου βάλλει,
 Καὶ ἐκ τὰ δύο μάγουλα ἐγλυκοφίλησέ τον,
 Πολλὰ δὲ στὰ στρατόπεδον μέσα ἐφήμισέ τον·
 Σὺ ἐνδοξε Μερκούριε μέγα ἀνδρειωμένε,
 Ἐκ τοῦ Ἡραίστου τοῦ θεοῦ τ' ἄρματα ἐνδυμένε,
 Ὁμοῦ ἐκβαλες τὴν ἀθυμίαν καὶ λύπην τῆς καρδιάς μου,
 Διατὶ ἔγινες φύλακας πάσης τῆς ἐξουσιᾶς μου,
 Καὶ τοὺς ἐχθροὺς μου νίκησες, καὶ διώξες ἀνελπίστως,
 Ἐκ τόπον ποῦ ἔτον ἄβητος καὶ φύγασιν αἰσχίστως·
 Τώρα δ' ἐλπίζω ποῦ πορῶ κείνους νὰ πολεμήσω,
 Νὰ διαφθείρω ἅπαντας κ' οὐδένα γιὰ ν' ἀφήσω·
 Σοὶ δὲ νὰ δώσω ὑπόσχομαι κάστρη νὰ τὰ ὀρίξης,
 Ὅτι εἰς πάντα πράγματα διὰ πολλοὺς ἀξίζεις.
 Κ' ἀνὲν καὶ πρέπει ἡ ζωὴ νᾶν ἄρθαρτος ἀνθρώπων,
 Ἐσένα πρέπει μάλιστα διὰ δικαίων τρόπων,
 Διὸς πράγματα θαυμαστικὰ ἤθελες καταστήσει,
 Κ' ὥσπερ ἔσεν οὐδέ τινας ὄνημα θέλει ἀφήσει.
 Ὁ δὲ σινοῖρ Μερκούριος πολλὰ εὐχαριστήσῃ,
 Καὶ μετ' εὐλάβειαν περισσὴν τὸν ρήγαν προσκυνήσῃ.

Εἶτα δὲ τοῦ ἐσύντυχε, γοργὰ ἄς πορευθοῦμεν,
Στὸ μπαστοῦνι τοὺς ἐχθροὺς ναῦρωμ' ἄς ὀρμήθοῦμεν.
Κ' αὐτοὺς νὰ κατακόψωμεν ἢ νὰ παραδοθοῦσι,
Ἀπὸ σπαθίου ἅπαντες τρέμοντες μὴ χαθεῖσι.
Τὴν χώραν δὲ εἰς χεῖράς σου ὡς πρότερον νὰ λάβῃς,
Τοῦ πάπα τε μετὰ πολλῆς καὶ Φλωρεντίνων βλάβης,
Ὅπου θελήσαν κατὰ σοῦ βοήθειαν νὰ τοῦ δώσουν,
Πολλοὺς τ' ἐκ τοὺς ἀνθρώπους σου κάτω στὴν γῆν νὰ χῶσουν!
Τότε ὁ ῥήγας πρόσταξε πάντας ν' ἀρματωθοῦσι,
Καὶ ὡς ξηπτέρια παρευθὺς στ' ἄλογα νὰ εὔρεθοῦσι.
'Ὡς οὖν οἱ λυκοὶ ποῦ καιρὸν πολλὰ εἶν' πεινασμένοι,
'Κ τὴν ἀφαγίαν δὲ καὶ ἀποσίαν, γίνονται 'ποθαμένοι,
Πτώμα δὲ ὅταν εὔρωσιν εὐθὺς πάντες ὀρμῶνται,
Καὶ ποῖος νὰ φάγῃ πρότερον καὶ κορεσθῆ κινῶνται,
Οὕτω καὶ ὁ Μερκούριος μετὰ τὴν συντροφίαν του,
Πρῶτον νὰ πάγῃ ὠρμήθηκε νὰ δείξῃ τὴν ἀνδρείαν του.
Καὶ πάραυτε εὔρεθησαν ἐγγὺς εἰς τὸ Μπαστοῦνι,
Κ' ὁ Φράντζας δ' ἔσωσ' ἔπειτα στὸν τόπον ποῦ 'σαν 'κεῖνοι'
Καὶ ταις λουμπάρδαις ἔβαλαν εὐθὺς εἰς ὀρδινίαν,
Κ' ὁ ῥήγας δὲ μετέπειτα βόησε μὲ μανίαν·
Χαμαί, ὦ λουμπάρδαροι μου, ρίψετε τὸ μπαστοῦνι,
Σὺ δὲ σινιὸρ Μερκούριε σύρ' ἐκ τὸ χαμαιβοῦνι,
Νὰ δίδῃς ἕναν πόλεμον, κ' ἡμεῖς ἐδώθε ἄλλον,
'Εχθροὺς μ' ὅπως γουργότερον εἰς χεῖράς μου νὰ βάλλω.
Μὲ ταις λουμπάρδαις τὸ λοιπὸν τὰ τεῖχη ἐχαλοῦσαν,
Κ' αὐθέντης ὁ Μερκούριος μὲ τὸν στρατὸν βαροῦσαν
'Εκ τ' ἄλλο μέρος πόλεμον, καὶ οἱ ἐχθροὶ πονοῦσαν,
Καὶ ἐκ τὴν λύπην ὅπου ἔχασι τὰ μαῦρα ἐφοροῦσαν.
Ἀπὸ σπαθίου δ' ἅπαντας τότες ἐκατακόψαν,
Καὶ εἰς τὴν γῆν τὴν κρουεράν τοὺς ἐλεεινοὺς ἐχῶσαν.
Καὶ τὸ μπαστοῦνι πήρασι κ' ἐπεριώρισάν το,
Καὶ τοῦ ῥηγὸς οἱ ἄνθρωποι εὐθὺς κατοίκησάν το.

Ἄπαντες δὲ μετέπειτα ἔκ τὴν χώραν ἐξεβήκαν,
 Καὶ διὰ τὰς πολεμήσουσι εἰς τοὺς ἐχθροὺς διαβήκαν,
 Τῆς χώρας εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἔχοντα τὸν στεντάρδο,
 Τ' ὄνομά του δὲ λέγασι, ὡς μοῦ ἴπασι Πικάρδο.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος ὡς λέων θυμωμένος,
 Μετὰ τὴν συντροφίαν του καλὰ ὀρδινιασμένος,
 Μέσα στὴν μέσση ὤρμησε κ' οὐδεὶς τὸν ἐκαρτέεε,
 Τὸ κοντάρι του τζάκιζε, κ' εἶπεν ἄλλον μοι φέρε,
 Κ' ἄλλο εὐθὺς τοῦ φέρασι, κ' ἐκεῖνο τσάκισέ το,
 Κ' εἰς ἓνα στῆθος μαλλιαρὸν ἔμπημένο ἄρπσέ το.
 Τότε τὸν στόκον ἐκβάλλε καὶ ἐκατάκοψέ τους,
 Κ' ὡς γεωργὸς τὰ στάχυα οὕτως ἐθέριζέ τους.
 Αὐτὸς κ' ἡ συντροφία του τέσσαραις χιλιάδασι,
 Ἄνδρειωμένους ἐκλεκτοὺς, λέγω κ' οὐχὶ φυγάδες·
 Ἐκόψασι στὸν πόλεμον, κ' οἱ ἄλλοι ἔγκρεμισθῆκαν,
 Ἀπὸ ἴνα πλάγι καὶ εὐθὺς μέσα στὴν χώραν μπήκαν.
 Στεντάρδον δ' ὁ Μερκούριος ὁ θαυμαστός ἐπῆρε
 Κ' ἄλλαις παντιέραις διαλεχταῖς καὶ νικητῆς διαγύρε.
 Οἱ Γενουβῆσοι ὡς εἶδασι θέλουν τὰ πολεμοῦσι
 Οὐδὲ ὅπως πλέον δύνανται, ἅμ' εἶναι τὰ χαλοῦσι,
 Στὸν ῥήγαν παρεδόθησαν· κ' ἤτونه τὰ σπερώση,
 Ἐἷς δὲ μὲ ἄλλους περισσοὺς ζέθη κλειδιά τὰ δώση.
 Κ' ὁ δοῦκας δ' ἀφοῦ τὸ ἔμαθε εἰς μίαν βάρκα σέθη,
 Καὶ μὲ τρομάραν περισσὴν ἀπὸ τὴν χώραν ζέθη.
 Ὁ ῥήγας δὲ πρὸς τὴν αὐγὴν μὲ ὄλον τὸν στρατὸν του,
 Τον θαυμαστὸν Μερκούριον φίλον τὸν ἐκλεκτὸν του
 ἔχοντα εἰς τὸ πλάγι του, σέθη μὲ παρρησία,
 Κ' ἐμπρὸς μπαροῦνοι ἐρχόμενοι μὲ πολλὴν εὐταξία!
 Τὴν χώραν δὲ παρέλαθε, κ' ἀφέντης ἐγνωρίσθη,
 Ὁ δὲ δοῦκας ὅπ' ὤριζεν ἐκ ταύτης ἐχωρίσθη.
 Ὁ ῥήγας δὲ μετέπειτα ἔκ τὴν Γένουβα μισεύει,
 Καὶ μετὰ στρατοπέδου του εἰς τὴν Μιλάναν διέβη.

Τὸν δὲ σινιὸρ Μερκούριον γουβερναδοῦρον πῆκε,
Καὶ μὲ φραντζόζους ἄλλοινοὺς στὴν χώραν τοὺς ἀφῆκε,
Εἰς τάξιν νὰ τὴν βάλλουσι, νὰ τὴν καταδουλώσουν,
Κ' ὅσ' ἦτασι γιὰ σκάνδαλα, εὐθύς νὰ τοὺς σκοτώσουν·
Μέσον δὲ τούτου τοῦ καιροῦ ἄκου τὸ τι ἐγένη,
Καὶ πῶς ἡ μοῖρα πάντοτε ἐκεῖνο ποῦ ἀποφήνη,
Νὰ τὸ τελειώσῃ βούλεται, καθεὶς ἄς τὸ πιστεύη.
Ὁ δούκας ὁ τῆς Γένοβας εἰς πλεύσιμον ἐσέθη,
Ποῦ γλύτωσ' ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς στὴν Χίον νὰ ὑπάγῃ,
Κ' ἐκ τὸ κοντάρι Μερκουρίου τότε ποῦ δὲν ἐσφάγη·
Λοιπὸν ἐπεὶ τοῦ ἔμενον ἐκεῖ διὰ ν' ἀποθάνῃ,
Ἐκ τοῦ λιμένος νὰ ἔζεβῆ τὸν τόπον οὐδὲν φθάνει,
Καὶ ὁ καρaboκύρης του ὡς κακοῦργον τὸν δένει,
Προθύμως δὲ μετέπειτα στὴν Γένουβα τὸν βγαίνει,
Κ' εἰς χεῖρας τοῦ Μερκουρίου μετέπειτα τὸν δίδει,
Καὶ εἰς αὐτὸν τὸ βούλεται νὰ πῆσῃ παραδίδει.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος εὐθύς τότε ὀρίζει,
Κ' ὁ δήμιος τὴν κεφαλὴν ἔκ τοὺς νόμους τοῦ χωρίζει·
Ἐξῆ μῆνας ἐστάθηκε κ' εἶτα ἐκεῖθεν ἔζεβη,
Ἀφοῦ ἔς τάξιν τὴν ἔβαλλε, καὶ εἰς τὸν φραντζικὸν διέβη·
Πόρτο Μουρίζι, ὅπου ἔταξεν, εὐθύς τοῦ τὸ ἐδώσε,
Καὶ χώραν μεγαλειέτην νὰ τοῦ δώσῃ ὠμόσε.

ΙΑ.

ὣς λέγει καὶ ἡ παραμυθία οὐδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο,
Κατὰ πολλῶν δὲν ἠμπορεῖ ὁ εἷς νὰ πάγῃ 'ναντίο.
Ὁ βασιλεὺς Μαξιμιανὸς βουλόμενος νὰ πῆσῃ
Κατὰ Βενέτων πάλεμον, κ' ἐκείνους νὰ νικήσῃ,
Τοῦτο διαλογιζόμενος, ὅτι ἂν πολεμήσῃ
Μόνος μὲ τὰ φουσατά του, οὐδέν γε θέλει πῆσει,
Πάντας αὐθέντας χριστιανοὺς μετὰ ταπεινοσύνης,
Ἐκάλεσ' εἰς βοήθειαν καὶ μετ' εὐσχημοσύνης.
Πάντες δὲ ἐπακούσασιν, ὅτι πολλὰ φθονοῦσαν
Τὴν λαμπροτάτην αὐθεντιάν, κ' ἐκείνην πεθυμοῦσαν
Νὰ καταστρέψουν ὡς ἐχθραί, καὶ νὰ τὴν ἀφανίσουν,
Καὶ οὐδεμίαν ἔκ ταις χώραις των οὐδόλως νὰ ἀφήτουν!
Λοιπὸν φουσατά σύναξαν ἀμέτρητα τὸ πλῆθος,
Δοκιμασμένα ἔς πόλεμον καὶ στερεὰ τὸ στῆθος.
Τῆς Βενετίας δὲ ἡ αὐθεντεία ἀφοῦ τοῦτο ἠκοῦσαν,
Παντὶ τρόπῳ τὰς πόλεις των μὴ χάσουν ἐττροῦσαν,
Τὴν δύνάμιν των ἔβαλαν ὅλην καὶ ἐσυνάσαν
Φουσατά πάντα διαλεκτά, ποῦ πάντες ἐθαυμάσαν.
Λοιπὸν ἀφοῦ τὰ σύναξαν στρατηγὸν πρῶτον ἐπῆκαν,
Κόντε τὸν Πιτιλιανόν, κ' ἐξουσιαστὴν ἀπῆκαν.
Κουμπερναδοῦρον δ' ἐπῆκαν σινοῦρ Μπαρτολομαῖον,
Τὸν ἀνδρειωμένον κ' ἄξιον ἕτερον Πτολεμαῖον.
Ἡ δ' αὐθεντιὰ τῆς Βενετίας τότε, πρὶν νὰ μισεύσουν,
Κ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς νὰ πορευθοῦν, κ' ἐκείνους νὰ τροπεύσουν,

Στὸ παλάτι τοὺς ἔκραξαν ἔσω ἴς τὴν σύναξιν των,
 Τὸν δὲ στρατὸν παρέδωκαν εἰς τὴν διάκρισιν των·
 Ἐκεῖνοι δὲ ὠρόσασιν εἶναι στήν αὐθεντεῖαν
 Πιστότατοί γε στρατηγοὶ καὶ μὲ χωρὶς καλίαν.
 Λοιπὸν ἀφοῦ προσκύνησαν, ἐκείθεν ἐξεβῆκαν,
 Κ' εἰς τὸν στρατὸν μὲ προθυμίαν εὐθύς τότε διαβῆκαν,
 Διαλαλημὸν δ' ἐπήκασι πάντες νὰ ὀρδινιασθοῦσι,
 Κ' οἱ καθαλάροι στ' ἄλογα ἀπάνω νὰ εὐρεθοῦσι.
 Καθὼς δὲ τοὺς ἐπρόσταζαν ἅπαντες ἐπακοῦσαν,
 Καὶ ἐναντίοι τῶν ἐχθρῶν νὰ πᾶσι 'πεθυμοῦσαν.
 Κεῖθεν δ' ὅπου 'σαν ξέβηκαν, ὡς λέοντες θυμωμένοι,
 Νὰ πὰν νὰ πολεμήσωσι, γιὰτ' ἦσαν πληρωμένοι.
 Κ' ἐπήγασι στὰ σύνορα τῆς Κρέμας καὶ τῆς Μπρέσας.
 Τότε ὁ καπετάνιος Πιτιλιανὸς καλέσας,
 Τὸν τε σινιὸρ Μπαρτολαϊόν, καὶ στρατηγοὺς ἐτέρους,
 Ἄνδρείους τε καὶ πρακτικοὺς καὶ τοὺς τιμιωτέρους,
 Λαμπρότατ', ἔφη, διοικητὰ, καὶ σεῖς ὦ καπετάνιοι,
 Τὸ πρᾶγμα νῦν ὅπου ἵγινε, πάποτε οὐκ ἐφάνη·
 Πάντες αὐθένταις χριστιανοὶ μὲ θράσος συναχθῆκαν
 Κατὰ τῆς αὐθεντείας μας, καὶ τόπους των ἀφῆκαν·
 Ἐκ παντὸς μέρους τὸ λοιπὸν ἐχθροὺς ἀκαρτεροῦμεν,
 Καὶ πολλὰ κινδυνεύομεν πάντες νὰ νικηθοῦμεν.
 Ἄς πᾶμε γοῦν στὸν ποταμὸν Ἄδα ποῦ τότε λέσει,
 Τὸν ῥήγα ν' ἀναμένωμεν, κ' ἐλπίζω σᾶς ν' ἀρέσῃ·
 Ὅτι ἂν τὸν ποδίσωμεν αὐτὸς μὴδὲν παράσῃ,
 Δὲν θέλουν πράξει τίποτες, κ' ἀνθρώπους θέλουν χάσει·
 Εἰ δ' ἄλλοτρόπως, ξεύρετε εἴμεσθεν νικημένοι,
 Καὶ εἰς τὴν γῆν ἀπὸ σπαθιοῦ ὄλοι 'μεθα ῥιγμένοι·
 Οὕτως εἶπε καὶ ἅπαντες τὸν λόγον του 'φημίσαν,
 Κ' ἐκεῖνον δὲ ὡς ἄξιον καὶ πρακτικὸν τιμῆσαν.
 Λοιπὸν ἐκείθεν 'ξέβησαν, κ' ἐπήγαν στὸ ποτάμι,
 Καὶ εἴτι ὠρίσθη ὁ καθεὶς εἶχ' ἔννοιαν νὰ τὸ κάμῃ.

Εἶτα ὁ ῥήγας ἔσωσεν ἐκεῖ ποῦ τὸν ἑκαρτέρον,
 Μὲ ὄλον τὸ στρατόπεδον, κ' ὦρισ' εὐθύς καὶ φέρουν
 Ἄπασαν ἀρτιλαριὰν στοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος,
 Ὁ δὲ σινοῦρ Μερκούριος, ὁ ἐκλεκτός του φίλος,
 Ἀποῦχε πάντας διαλεκτούς πεντακοσίους στρατιώτας,
 Μὲ ἄλογα ἐκ τὸν Μοριάν, ὅλους Μακεδονίτας,
 Ἀφοῦ μὲ φόβον τοῦ ῥηγὸς τὸν ὄρισμὸν ἐπῆκαν,
 Καὶ ἅπαντες στὰς τάξεις των, ὡς ἔπρεπε, διαβῆκαν,
 Εἶπεν· ὦ ῥήγα μέγιστε, καλὰ μὲ ἐγνώρίζεις,
 Καὶ τί χρήζω εἰς πόλεμον νὰ μάθης οὐδὲν χρήζεις·
 Ἐγὼ τὸν πρῶτον πόλεμον βούλομαι διὰ νὰ πῆσω
 Μετὰ τῆς συντροφίας μου, κ' ἐχθρούς μας νὰ νικήσω.
 Ὅτ' ἡ ψυχὴ μου δὲν πορεῖ νὰ στέκη νὰ πομένη,
 Νὰ βλέπη ἄλλον νὰ πολεμᾷ καὶ νὰ βαρυναστένη·
 Ὡς γὰρ λιοντάρι ποῦ ἔτυχε νὰ ἔνε θυμωμένον,
 Εἷς τινα ν᾿ ἄλλῃ ἐναντίον, κ' εἶτα ν᾿ ἀνε δεμένον,
 Βοᾷ φωνὴν ἀνήρετον ποῦ σ' οὐρανὸν παγαίνει,
 Καὶ ἄνθρωπος οὐ δύναται ν' ἀκούῃ νὰ πομένη·
 Οὕτω ψυχὴ τοῦ Μερκούριου ὅταν ἐστὶν εἰς μάχην,
 Βοᾷ νὰ πάγ' εἰς πόλεμον καὶ πομονὴν δὲν ἔχει.
 Ὁ ῥήγας δ' ἀφοῦ γνώρισε τὴν πολλὴν προθυμίαν
 Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου καὶ περισσὴν ἀνδρείαν,
 Ἄπελθε, ὦ Μερκούριε, εἶπεν, ἐκλελεγμένε,
 Κ' ἀπὸ θεοῦ τοῦ ὑψιστοῦ πολλὰ χαριτωμένε,
 Καὶ δεῖξαι τὴν ἀνδρείαν σου, ὡς ἔδειξας καὶ ἄλλοις;
 Τοὺς ἐναντίους ἅπαντας χαμαὶ στὴν γῆν νὰ βάλλης.
 Τότ' ὁ σινοῦρ Μερκούριος μ' ὄλην τὴν στρατιάν του
 Κατὰ ἐχθρῶν ὠρμήθηκεν, ὡς τὸ δίδεν ἡ καρδιά του·
 Καὶ τὸ ποτάμι πέρασε, κ' εἰς τοὺς ἐχθρούς ἐσέβη,
 Ὁ δὲ ἐπίλοιπος στρατὸς ὀπισθὲν του διέβη.
 Κ' ἐνίκησε τὰ ἄλογα ἅπαντα τὰ λιντζέρα,
 Πολὺ δὲ πλῆθος ἔκοψεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα.

Τὸν πόλεμον δ' ὅπου ἔπικαν οἱ δύο στρατοὶ ἐκεῖνοι,
Κόσμος ἀφοῦ ἐγένετο ὡς κείνον δὲν ἐγένη.
Μάλιστα δ' ὁ Μερκούριος πῶς ἔκβαινε κ' ἐμπαῖνε,
Κ' ἐσκότωνε κ' ἐλάβουε, κ' αὐτὸς σῶος εὐγαῖνε.
Μουρίκην Κόκλαν ἔλεξαν, ποῦ πῆρε τὴν παντιέρα
Ἐκ τοῦ σινιὸρ Μπαρτολομαίου εἰς πόλεμον κ' τὴν χέρα·
Τοῦ δὲ ῥηγὸς τὴν ἤφερε πολλὰ δὲ τότ' ἐχάρη,
Στάμενα δὲ τοῦ ἔδωκε πολλὰ διὰ νὰ τρονφάρη.
Μέσον δὲ τότε οἱ στρατοὶ οἱ δύο ποῦ πολεμοῦσαν,
Στρατόπεδα τοῦ βασιλεῖος τὰς πόλεις ἐπορθοῦσαν,
Τῆς λαμπροτάτης ἀφεντιᾶς ὅτι παραδιδόντο
Χωρὶς κανένα πόλεμον, καὶ ἀνανδρία ἔχρωντο.
Ὁ δὲ στρατὸς τῆς ἀφεντιᾶς ἐκ τοῦ Φράντζα νικίθη,
Κ' εἰς τὴν Βερόνα διέβηκε ὁ ῥήγας δὲ ὠρμήθη,
Καὶ ὀπισθὲν των ἤρχετον, κ' ἐπῆγε στὴν Πεσκέραν,
Κρατῶντα τὸν Μερκούριον μὲ τὴν δεξιάν του χέραν.
Οἱ ἑταλικοὶ δὲ ἅπαντες τῆς αὐθεντιᾶς ἐφύγαν,
Καὶ δημηγέρται γίνηκαν, μὲ τοὺς ἐχθροὺς ἐπῆγαν.
Κ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀπόμεινε, μόνον οἱ στρατιῶταις,
Πελοποννήσιοι ὁμοῦ καὶ οἱ Μακεδονίταις,
Οἵτινες ἦλθον ἔπειτα πλησίον τῆς Βενετίας,
Εἰς τόπον καὶ περιοχὴν λέγω τῆς αὐθεντιᾶς.
Αἱ πόλεις δὲ στὸν βασιλεῖα πᾶσαι παρεδοῦνταν,
Καὶ λαμπροτάτην αὐθεντιὰν ἅπασαι ἀρνηθῆκαν.
Μόνον ἡ Πάδοβιά ἔμεινε ὁμοῦ μὲ τὸ Τριβίζο,
Διὰ τοῦτο πλεῖον εἰς ἑταλικὸν οὐδὲως δὲν ἐλπίζω.
Στὸν Φράντζα δὲ μετέπειτα ἔγραψ' ὁ βασιλεῖας,
Ὁ θαυμαστὸς καὶ ἔνδοξος ἄνδρας ὡς Ἀχιλλέας.
Ὡ ἀδελφέ μου ποθητέ, πολλὰ εὐχαριστῶ σου,
Νὰ σοῦ ποιήσω ἀμοιβὴν ἐγὼ πολλὰ χρωστῶ σου,
Διατὶ μοῦ ἐβοήθησας τὰς πόλεις μου κ' ἐπῆρα,
Κ' ὡς ἤθελ' ἡ καρδιά μου νικητῆς ἐδιαγύρα.

Μίαν δὲ χάριν σοὶ ζητῶ, καὶ τάξε νὰ τὴν πῆσῃ,
Τὸν θαυμαστὸν Μερκούριον σὲ μὲ νάλθῃ ν' ἀρήσῃ,
Διατὶ τὸν ἔχω χρεῖα πολλὴν ἔς Φιλάνδραν νὰ τὸν στείλω,
Καὶ ὑπὲρ τούτου ἴσχομαι πολλὰ νὰ σοὶ ὀφείλω.
Ὁ ῥήγας δὲ οὐδέποτε δὲν ἤθελε τὸν δώσει,
Ἄν εἷς ἐκ τῶν συντρόφους του δὲν ἤθελε σκοτώσει
Ἐναν ἑταλιάνον εὐγενῆ καὶ ἄρχοντα μεγάλο,
Ὃς μὲ τὸν Φράντζαν ἦτονε, καὶ τοῦτ' οὐκ ἀμφιβάλλω
Φρὰ Ντζετινον τὸν ἐλέγαν, κ' εἶχε θεῖον στὸν ῥήγα,
Κ' ὁπόταν ἐσυντύχαινε ὁ κάθε εἷς ἐσίγα·
Ὁ ῥήγας δὲ τὰ σκάνδαλα ὅπως διὰ νὰ παύσῃ,
Καὶ βασιλειῶς τὴν ὄρεξιν ὅπως νὰ ἀναπαύσῃ,
Ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ἔδωκ' ἐλευθερίαν
Τοῦ εὐγενοῦς Μερκούριου, καὶ διὰ ὀλιγοκαιρίαν.
Καὶ μ' ὄλην του τὴν στρατείαν τότε ἐκ τὸν ῥήγα ἔξέβη,
Κ' ὕστερον δὲ στὸν βασιλεῖα Μαξιμιανὸν ἐσέβη.
Ὁ βασιλεὺς δὲ μὲ τὰς χαρὰς τότε πολλὰς τὸν δέχθη,
Καὶ εἰς τὸ σπίτι μετ' αὐτοῦ πολλὴν ὥραν ἐλέχθη.
Ἵστερον πάντων εἶπέ του, Μερκούρη ἀνδρειωμένε,
Στὸν κόσμον περιβόητε, φίλε μου ἠγαπημένε,
Σύρε μὲ τοὺς ἀνθρώπους σου εἰς τὴν Φιλάνδραν ἔσω,
Κατὰ δουκὸς ντὲ Γελερῆ γιὰ νὰ τὸν ἀφανίσω,
Ὅτι καλὰ ἔμαι βέβαιος ἂν ἡ ἀνδρεία σου λειψῇ,
Ἐχθρὸν μου πάποτε οὐδεὶς στὴν γῆν δὲν θέλει ρίψει.
Πορεύθητι γοῦν, ὦ θαυμαστέ, καὶ μηδὲν καρκαρίσης
Τὸν ἕχθρὸν καὶ δημεγέρτην μου τελείως ν' ἀφανίσῃς.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος τοῦ βασιλεῖως ἐπέισθη,
Ἐκεῖνος δ' ἀφοῦ τοῦ ἴκουσεν ἐκ πολλὰ βάρη ἐρύσθη.
Εἶτα τῆς συντροφίας του πάσης ὅλης μηνύσε,
Μὲ τ' ἄρματα των ἅπαντὲς ἔς αὐτὸν νάλθουν ὠρίσε.
Λοιπὸν ὡς τοὺς ἐπρόσταξε πάντες ὀρδινιασθῆκαν,
Καὶ μετὰ φόβου καὶ σπουδῆς πρὸς αὐτὸν ἐδιαβῆκαν!

Μετέπειτα τὸν βασιλεῖα τότε ἐπροσκύνησέ τον
Μετ' εὐλαθείας περισσῆς, κ' ὡς ἔπρεπε ἔτιμησέ τον·
Ἐκείθεν δὲ ἐξέβηκε μὲ προθυμίαν μεγάλην,
Καὶ τ' ἄρματα του τὰ λαμπρὰ μετὰ σπουδῆς τὰ βάλλει.
Τότες ἐκαθαλίκευσε, κ' ἐβάλλαν τον στὴν μέσην,
Καὶ ποῖος νὰ ἔθελε τὸν ἰδῆ νὰ μὴν τὸν ἐπαινέσῃ ;
Ὡς γὰρ ὁ ἥλιος ὁ λαμπρὸς φωτίζει τὴν σελήνην,
Οὕτω πάντα εὐτρέπιζε τὴν ἡμέραν ἐκείνην.
Ἵστερον πάντων ὥρισεν ἐκείθεν νὰ μισεύσουν,
Μὲ τρόπον νὰ νικήσουν ἅπαντα νὰ γυρεύσουν·
Λοιπὸν ἐκείθεν μίτευσαν κ' εἰς τὴν Φιλάνδραν πῆγαν,
Ἄφου δὲ τὸ μάθανον οἱ ἐχθροί, εὐθὺς πάντες ἐφύγαν,
Ὅτι τὴν φήμην ξεύρασι κ' ἀνδρείην τοῦ Μερκούριου,
Τοῦ εὐγενοῦς καὶ θαυμαστοῦ, πολεμικοῦ καὶ θείου.
Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλεῖως ἀφου τὸν εἶδε ἄραρον,
Καὶ νὰ νικήσῃ ἠλπίζε, κ' ὡς πρέπει νὰ τριουμφάρῃ.
Στὸν καπετάνιον διέβηκε καὶ ἐχαιρέτησέ τον,
Ἐκεῖνος δὲ μετὰ χαρᾶς πολλὰ ἐτίμησέ τον·
Ἢ θαυμαστὲ Μερκούριε, τεχνίτα τοῦ πολέμου,
Ἄπῳχαις ἄλογα ἐκλεκτά, γοργότερα τ' ἀνέμου,
Τώρα ἐλπίζω εἰς θεόν, ὅπου σ' ἔχω κοντὰ μου,
Νὰ ἀφανίσω τὸν ἐχθρόν, ὡς πεθυμᾷ ἡ καρδιά μου·
Μερκούριος δ' ἀποκρίθηκε, ὃ μέγα καπετάνιο,
Εἰς τὰς ἀνάγκας τὸν καιρὸν οὐ βούλομαι νὰ χάνω
Νὰ στέκω νὰ διαλέγωμαι, ἀλλὰ νὰ πολεμιζῶ,
Καὶ εἰς τὴν μάχην τοὺς ἐχθροὺς ὡς πρέπει ν' ἀφανίζω.
Κ' ἄς ὀρμηθῶμεν τὸ λοιπὸν κ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἄς πάμεν,
Κ' ὡς ἀνδρειωμένοι ἄς πράξωμεν, καρδίας των νὰ φᾶμεν.
Ἄφου δὲ ταῦτα ἤκουσε διαλαλημὸν ἐπῆκε,
Καὶ ἅπαντας νὰ ῥδινιαστοῦν τότε γοργὰ ὥρισε·
Κ' εὐθὺς δὲ τοῦ πακούσασι κ' εἰς τ' ἄρματα βρεθῆκαν,
Ἄπαντες εἰς τοὺς ἐχθροὺς ὡς λέοντες ὠρμηθῆκαν.

Πρῶτος δὲ ὁ Μερκούριος, ὁ θαυμαστός καὶ θεῖος,
Μετὰ τῆς συντροφίας του ὠρμήθηκεν ἀνδρείως,
Καὶ εἰς τὴν μέσση τῶν ἐχθρῶν ἐσέβη ὡς λιοντάρι,
Φονεύοντα τοὺς ἐλεεινοὺς μὲ τὸ μακρὸ κοντάρι.
Μέσον δὲ τοὺς ἐφόνευσε κ' ἐκείνους ποῦ λαβῶσε,
Καὶ εἰς τὴν γῆν τὴν κρυερὰν τότε ὅπου ἐχῶσε,
Σινιὸρ Ντεκρὶ τότε ἔπιασε τὴν πρώτην τε ἡμέραν,
Ὅς ἦν Τουδέσκος ἀρχωντας, μὲ τὴν ἰδίαν χέρα.
Ἔξε μῆνες ἐβάσταξε λέγω ἐκείνη ἡ μάχη,
Καὶ ἅπαντας ἐφόνευσε, ποῦ ἔμπρός του ἠθέλαν λάχει,
Αὐτὸς κ' ἡ συντροφία του ἦ πολυφημισμένη,
Ποῦ εἰς τὴν μάχην σέβαινον ὡς λέοντες ὠρμημένοι.
Ἄφοῦ δ' ὁ δούκας γνώρισε τὴν τέχνην καὶ ἀνδρείαν
Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου, εἶπε, δὲν ἔνε χρεία
Μὲ τοιοῦτον καπετάνιον ἐγὼ νὰ πολεμίζω,
Νὰ τὸν νικήσω διατὶ οὐδόλως δὲν ἐλπίζω·
Διατὶ τὸν τόπον μοῦ ἔφθειρε κ' ὅλην περιοχὴν μου,
Καὶ ταῦτα πάντα βλέπωντα λυπεῖται ἡ ψυχὴ μου.
Στὸν βασιλέα τὸ λοιπὸν εἶτα ἐπαρεδόθη,
Καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν του τελείως ἐδουλώθη.
Καὶ ἡ Φιλάνδρα ἔμεινε τότε τοῦ βασιλέως,
Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος ἔλαβε μέγα κλέος.
Κ' ἀφοῦ δὲ ἐπεστράφηκε στὸν βασιλεῖα ποῦ διέβη,
Μετὰ μεγάλης παρρησίας στὴν κάμαράν του ἔσβη.
Τότε εὐθὺς τὸν ἔπιασεν ἐκ τὸ δεξιὸν του χέρι,
Κ' ἔμπρός εἰς ἅπαντας τὸν ἔπηκε ἄξιον καθαλιέρην.
Μετέπειτα τὸν φίλησε καὶ βίον πολὺν χάρισε,
Κ' ὕστερον κείθεν ἔξέθηκε, τὸν βασιλεῖα κ' ἀφῆσε.

IB.

Ὁ εὐγενὴς καὶ ἄξιος, εἰς 'κείνας τὰς ἡμέρας,
Ἰσθένησε κ' ἀπέθανεν, ὁ δούκας ντὲ Παβιέρας.
Ἐπεὶ δὲ τοῦ ἦτον ἕξάδελφος ὁ κόντε Παλαδίνος,
Ὁ δούκας ὁ θαυμάσιος, ὁ ἐκλεκτὸς ἐκεῖνος,
Εἰς τὴν Παβιέρα διέβηκε τὴν ἐξουσιὰν κ' ἐπῆρε,
Καὶ χώραν καὶ περιοχὴν πᾶσαν ἐπαρελάβε.
Μαξιμιανὸς δ' ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀνεψιὸν του
Ἐξ ἀδελφῆς, κ' ἀγάπα τον ὡς σῶμα ἰδίον του·
Ὁ τόπος τοῦ ἀνέμενε, διατ' ἦτονε ὁ θεὸς του
Ὁ Δούκας ντὲ Παβιέρας, γνήσιος ἐδικὸς του·
Φουσατά πολλὰ σύναξε πεζοὺς καὶ καβαλαρίους,
'Ὡς Ἀχιλλῆαν κ' Ἔκτορα εἰς πόλεμον ὁμοίους.
Τὸν δὲ σινιὸρ Μερκούριον εἶχε στὴν συντροφιάν του,
Διοῦ καλὰ ἐγνώριζε τὴν τέχνην καὶ ἀνδρειάν του.
Κ' εἰς τὴν Παβιέραν διέβηκε τὸν δούκα νὰ ἐκβάλλῃ,
Τὸν δ' ἀνεψιὸν του ὡς συγγενῆ αὐθέντη νὰ τὸν βάλῃ.
Ὁ δὲ Κόντος ὁ Παλαδῆς εἶχε 'κ τούς Ποεμίους,
Ἐξε χιλιάδες ἀπεζοὺς πολεμικοὺς κ' ἀνδρείους·
Ὁμοίως καὶ ἀριθμὸν πολὺν ἀπὸ τούς Ἀλαμάνους,
Τοὺς λέγομεν ἐλληνικῶς ἡμεῖς πάντες Γερμάνους.

Ὁ βασιλεὺς γοῦν ἔβηκε ἔκ τὸν τόπον του, καὶ διέβη
Στῆς Παβιέρας τὸ σύνορον, ἐκεῖ κοντὰ καὶ σέβη.
Τὰ δυὸ φουσάτα τὸ λοιπὸν πρὶν παρὰ νὰ σεβοῦσι,
Εἰς τ' ἄρματα κ' εἰς πόλεμον ὁμοῦ νὰ εὐρεθοῦσι,
Ἀνέστη ὁ Μερκούριος, ὁ μέγας ἀνδρειωμένος,
Τοῦ βασιλειῶς καὶ σύντυχε πολλὰ προθυμουμένος·
Ὡ βασιλεῦ μου μέγιστε, τάξιν τῷ Ποεμίῳ,
Τῶν ἡμετέρων ἐναντίων λέγω καὶ πολεμίων,
Ὅπου ἔχουσι στὸν πόλεμον καλὰ τὴν ἐγνωρίζεις,
Ἀλλ' ὅμως θέλω τὴν εἰπεῖ τώρα, καὶ ἂν χρήζης·
Αὐτοὶ ἔχουν συνήθειαν τ' ἀμάξιά τους νὰ δένουν,
Κ' ὡς τεῖχος νὰ τὰ κάμνουσι, καὶ μέσα νὰ σεβαίνουν·
Καὶ σφαλισμένοι γύρωθεν καὶ καλὰ σφαλισμένοι,
Ἐχθροὺς των νὰ φονεύουσιν αὔθις ὡς ἀνδρειωμένοι.
Ἄς πάγω τὸ λοιπὸν ἐγὼ μετὰ τὴν συντροφίαν μου,
Νὰ ἐμποδίσω τοὺς ἐχθροὺς, νὰ δείξω τὴν ἀνδρείαν μου.
Τότεσον δὲ ὁ βασιλεὺς Μερκούριον τὸν θεῖον
Πολλὰ τὸν εὐχαρίστησε, τὸν εὐγενῆ κ' ἀνδρεῖον·
Εἶτα ἔρουσιαν τοῦ ἴδωκε κ' ὀλονυκτὶ ἵπερπάτε,
Ὅτι τιμὴν ὄγειος ἔγαπᾷ πολλὰ οὐδὲν κοιμᾶται,
Κ' ἐκεῖ πρὸς τὸ ξημέρωμα εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐσῶσε,
Φραγμοὺς κ' οὐδὲν τοὺς ἄφησε νὰ πῆσ', ἀλλ' ἐσκοτώσε
Πολὸ μέρος ἐκ τοὺς ἔχθρους, καὶ διεσκορπίσέ τους·
Τότ' ἔσωσεν ὁ βασιλεὺς πάντας κ' ἀφάνισέ τους.
Κ' ἀπ' ὅλους μόνον χίλιους τότε αἰχμαλωτίσαν,
Εἰς πόλεμον τὸν στονερόν, καὶ ζωντανοὺς ἀφῆσαν.
Μετέπειτα δ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Παβιέραν διέβη,
Τὸν ἀνεψιὸν του κ' ἔβαλεν, εἶτα δ' ἐκείθεν ἔβη·
Ὡς εἶδε γοῦν κ' ἐγνώρισε τῆς νίκης τὴν αἰτίαν,
Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου, εἶπε, πρέπει ἀφεντεῖα.
Εὐθύς δ' ἐμπρὸς τὸν κάλεσε καὶ πιάσε τον ἔκ τὸ χέρι,
Καὶ μὲ μεγάλη παρρησιαὶ πῆκε τον καθαλιέρη.

Εἶτα δὲ τοῦ ἐχάρισε δυὸ ἄλογα λιντζέρα,
Χίλιων φλουρίων κολάϊναν ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
Καὶ μαργαριταρόχρυσον τζιμποῦνι, καὶ μίαν χώραν,
Παφίησίᾳ δὲ τὸν ἔντυσεν ἐκείνην γε τὴν ὥραν,
Διατὶ τὸν εἶχ' ἀγαπητόν, καὶ φίλον γνήσιόν του,
Ἐπεὶ πολλὰ στὸν πόλεμον ἔβλαψε τὸν ἐχθρόν του,
Κ' ἓνα καβάδ' ὀλόχρυσον, κ' εἶτα ἐφίλησέ τον,
Πρῶτόν τε καπετάνιον πᾶσι μαρτύρησά τον.

II.

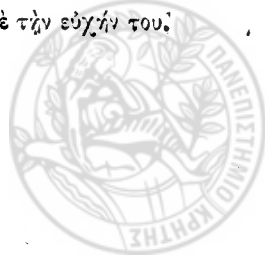
Ἄρθ' αἱ πόλεις ἅπασαι τὴν αὐθεντιὰν ἀρνηθῆκαν,
 Κ' εἰς τὸν βασιλεῖα Μαξιμιανὸν τότε παραδοθῆκαν,
 Κ' εἰς λύπην ἦτον περιτὴν καὶ ἀθυμίαν μεγάλην,
 Ἦντινα δὲ πορᾶ τινὰς ἐγγράφως νὰ τὴν ἔβγάλη.
 Συμβούλιον δ' ἐποίησαν εἰσω τὴν σύναξιν των,
 Νὰ δείξουν στὴν ἀνάγκην των ὅλην τὴν σύνεσιν των.
 Τότ' εἷς γέρον ῥητορικὸς ὡς ἄλλος Δημοσθένης,
 Ἀνίστατο κ' εἰς ἅπαντας ἐμπρὸς βαρὺ ἀναστένει,
 Εὐγλώττως δὲ μετέπειτα ἤρξατο διὰ νὰ λέγῃ,
 Τὰ δὲ συμβάντα ἐνοῶν ἐβάλληκε νὰ κλαίῃ.
 Ὡς ὕψιστέ μοι ἀρχηγέ, κ' ὑμεῖς μεγάλ' αὐθένταις,
 Εἰς τὸν βαθμὸν ποῦ βρῖσκεσθε ἐκ πάντων δὲ ταχθέντες,
 Πάντες αὐθένταις καθ' ἡμῶν ὁμοῦ ἐσυναχθῆκαν,
 Καὶ νὰ μᾶς καταστρέψωσιν ὁμοίως ὠρμηθῆκαν.
 Λοιπὸν φουσάτα πήκαμεν κατὰ τὴν δύνάμιν μας,
 Τὰς πόλεις νὰ φυλάζωμεν ὁμοῦ καὶ τὴν τιμὴν μας,
 Ἐλπίζοντες αἱ χῶραί μας τὴν πίστιν νὰ φυλάξουν,
 Κ' οὐχὶ διὰ αὐθέντη τους Μαξιμιανὸν νὰ κράξουν.
 Τώρα δὲ ποῦ ἴσπερ ἠσπασθῆμεν τοιαύτης αὐθεντείας
 Πῶς νὰ τὴν ὑποκτήσωμεν χρῆζομεν βοηθείας,
 Καὶ περισσῆς τε μηχανῆς καὶ ἐξοδου σταμένων,
 Ἀφθόνως διὰ νὰ διδῶμεν εἰς πάντα ἀνδρειωμένον,
 Ὅπως νὰ ὑποκτήσωμεν τὰ μεθὰ στερημένοι,
 Εἰς ἅπαντας δὲ τοὺς ἐχθροὺς νὰ δείξωμ' ἀνδρειωμένοι.

Τί γάρ ὁ βίος μᾶς ὠφελεῖ ἀρχῆς ν' ἀποροῦμεν,
 Καὶ νικημένοι ἐξ αὐτῶν πᾶσι νὰ γνωρισθοῦμεν;
 Λοιπὸν στρατείαν ἄς πῆσωμεν κ' ἄλλων ἐκλελεγμένων,
 Κοντὰ εἰς κείνην ποῦ ἔχομεν εἰς μάχην μαθημένων,
 Νὰ πάρωμεν τὴν Πάδουα, τὴν πόλιν τὴν μεγάλην,
 Κ' εἰς τοῦτο ἐξ ἡμῶν τινὰς ἀν' ἐν' ἄς ἀμφιβάλλῃ.
 Εὐθὺς δὲ τότε ὁ ἀρχηγός, ὁμοίως καὶ οἱ συμβούλοι,
 Πολλὰ καλὰ τοὺς λόγους του ἐπαίνεσάν τους οὔλοι.
 Καὶ ἐψήφισαν παρευθὺς κ' ἄλλην στρατείαν νὰ πῆσουν,
 Νὰ πᾶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τὸ αἶμά των νὰ χύσουν.
 Εἶτα στὸ ἐψήφισαν ἔπηκαν τὴν στρατείαν,
 Ὡς γιὰ νὰ ἀποκτήσωσιν αὐθὺς τὴν αὐθεντείαν,
 Καὶ πᾶσ' αὐτῶν ἡ στρατεία στὰ μέτρα ἐσυνάχθη,
 Καὶ ὁ καθεὶς δ' εἰς ὀρδιναὶν μὲ τ' ἄρματα του ἐάλθη.
 Ὁ τρουμπέτα δ' ἐβάρησε, κ' ἐκείθεν σηκωθῆκαν,
 Κ' εἰς τὴν Πάδουα ἅπαντες μετέπειτα διαβῆκαν.
 Κ' ἐκείνην πολεμήσασι, ποῦ πάντες ἐτρομάξαν,
 Τὸν θάνατον δὲ τρέμοντες πολλὰ ἀναστενάξαν.
 Ἐπειτα δὲ συμβούλιον οἱ Παδοβαῖοι πῆκαν,
 Τῆς ἀφεντείας τῶν Βενετιῶν τὴν Πάδουσαν ἀφῆκαν,
 Καὶ τοὺς ἀνθρώπους π' ἄφικεν ὁ βασιλεὺς στὴν χώραν
 Διὰ νὰ τὴν φυλάττουςιν, ἐκόψασι στὴν ὥραν,
 Τῶν Βενετῶν δὲ ὁ στρατὸς ὅλος στὴν χώραν σέβη,
 Τὸ δὲ πρᾶχθὲν στὸν βασιλεῖα μετέπειτα ἐδιέβη.
 Καὶ παρευθὺς μὲ προθυμίαν πλῆθος πολὺ στρατείας
 Ἐσύναξε νὰ πορευθῆ κατὰ τῆς αὐθεντείας.
 Τὸν δὲ σινιὸρ Μερκούριον εἶχε στὴν συντροφίαν του,
 Μὲ τετρακόσιους ἐκλεκτοὺς στρατιώτας ὡς γιὰ χρεῖάν του.
 Ὅ γιὰτὶ τὸν ἐδοκίμασε μ' αὐτοὺς τοὺς στρατιώτας,
 Μὲ ἄλογα ἐκ τὸν Μοριάν ὅλους Μακεδονίτας.
 Ὁ Φράντζας δὲ τοῦ ἔστειλε μουντάρμους ἑξακοσίους,
 Καὶ χιλιάδας τέσσαρας πεζοὺς ὅλους ἀνδρείους.

Τὸν δὲ σινιὸρ ντὲ Παλίτζα ἔπησε καπετάνιο,
Ἄπαντας γιὰ νὰ διοικῆ κ' εἰς ὅλους νᾶν' ἀπάνω.
Τὸν ἀδελφὸν του δὲ ὁ δούξ Φεράρας γαρδενάλε
Εἰς τρεῖς χιλιάδας ἀπεζοὺς ξουσιαστὴν τὸν βάλε,
Κ' εἰς βασιλεῖά τὸν ἔστειλε διὰ βοήθειάν του,
Εἰς πόλεμον δὲ στονερόν νὰ δείξῃ τὴν ἀνδρείαν του.
Ὁ δὲ μαρκέζης Μάντουας μοντάρμους διακόςσιους,
Πάντας θηρία ἄγρια μέσα στοὺς πολεμίους.
Κ' ὁ πάπας Ρώμης ἔστειλε μὲ κόντον Λοντοβίκο,
Μοντάρμους τε διακόςσιους κ' εἶπε, μ' εὐχὴν μου σῶσω,
Καὶ σύρε εἰς βοήθειαν μεγάλου βασιλέως,
Ποῦ ἔχει τὴν γνῶσιν Νέστωρος κ' ἀνδρείαν Ἀχιλλέως.
Βουλόμενος δ' ὁ βασιλεὺς νὰ πᾶ νὰ πολεμήσῃ,
Καὶ καταστρέψῃ Πάδουβα, κ' ἐκείνηνε νὰ ῥίση,
Μαντάτα τοῦ ἠφέρασι, τὸ πῶς δημεγερσία
Τὸ φέλτρι τότε ἔπηκε, λέγω καὶ προδοσία,
Κ' ἐπαραδόθη εἰς αὐθεντιὰν ἀξίαν τῆς Βενετίας,
Δικαίας τε καὶ συνετῆς λέγ' ἀριστοκρατείας.
Τότε δ' εὐθύς ἐκάλεσε Μερκούρη τὸν ἀνδρεῖον,
Τὸν θαυμαστὸν κ' ἐξαιρετὸν πολεμικὸν κ' ἀρεῖον.
Ἐσέν' πρέπει, Μερκούριε, πάντοτε νὰ γυρέψῃ
Ἐκεῖνος ὅστις βούλεται κάστρη νὰ καταστρέψῃ,
Ὅτι στὸν κόσμον φανερὴ ἐγένετον ἡ ἀνδρεία σου,
Καὶ τοὺς ἐχθροὺς πῶς τοὺς νικᾷς, ὡς πεθυμᾷ ἡ καρδιά σου.
Κ' ἔξῃ κομμάτια ἀρτιλαρία λάβε διὰ τὰ τείχη,
Εἰ μᾶλλον τρόπον εἰσελθεῖν δὲν δυνηθῆτ' ἂν τύχη.
Καὶ χιλιάδες τέσσαρες κοντὰ στὴν συντροφιά σου
Πεζοὺς λαβὲ διαλεκτοὺς, ὡς ἐν' ἡ πεθυμιά σου.
Στὸ φέλτρι ὕπα τὸ λοιπὸν γιὰ νὰ τὸ ἀφανίσῃς,
Κ' ἐκ τοὺς ἐχθροὺς οὐδένανε ποσῶς νὰ μὴν ἀφήσῃς.
Ἐκείθεν δ' ἐμισεύσασι κατὰ τὴν πρόσταξίν του,
Κ' εἰς Κάστελ-Νόβον ἔσωσαν αἰθῆς μὲ τὴν εὐχὴν του.

Ἐκεῖνο δ' ἦτον δυνατόν, γιατί' εἶχ' ἓνα ποτάμι,
Ὅστις δὲ θέλει νὰ ξεβῆ κείθεν ἔχει νὰ κάμη.
Πιέδε τὸ ὀνομάζουσι, κοντὰ 'νε στὸ καστέλι,
Καὶ νὰ ξεβῆ μέσα 'ξ αὐτὸ ἢ 'κ τὸ καστέλι θέλει,
Ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτερη στράτα γιὰ νὰ περάσῃ,
Ὅστις δὲ θέλει νὰ ξεβῆ ὡς λέων θεὸ νὰ δράσῃ.
Λοιπὸν μέρος ἐκ τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὸ ποτάμι μέναν,
Κ' ἄλλοι στὴν χώραν ἔστεκαν κ' οὐδόλως ἐξεβαῖναν.
Εἶκασε οὖν γενναίαις ψυχῆς κ' ἀνδρείαις ὅσθις χρῆζει
Ποῦ νὰ περάσῃ βούλεται καὶ νὰ ξελθῆ ἐλπίζει.
Ὁ ἀρχηγὸς οὖν τῶν πεζῶν, ντὲ Νάρδο ποῦ 'νομάζαν,
Καὶ ὁ σινιὸρ Μερκούριος ποῦ πάντες τὸν θαυμάζαν.
Συμβούλιον ἐπήκασι τὸ τί 'μελλε νὰ πῆσουν,
Ἀνδρειωμένοι νὰ φανοῦν καὶ κάστρον νὰ νικήσουν!
Λοιπὸν οἱ δυὸ ἀπέφηναν καὶ τὴν ἀρτιλαρίαν
Εἰς ὀρδιανὴν ἐβάλλασι, γιατί' ἦτον πολλὴ χρεῖα·
Τὸ δὲ καστέλι δέρνασι νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν
Διὰ νὰ τὸ χαλάσωτιν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐφράν
Εἰς δουλοσύνην τοὺς ἐχθροὺς, γιατί' ἦσαν φυλαγμένοι,
Κ' εἰς τὴν φορτέτζα τὴν καλὴν ποῦ 'σαν ἐμπιστευμένοι.
Ὡς δὲ τὸ τέλος εἶδασιν, ὅτι γιὰ νὰ νικήσουν,
Τὸ κάστρο μὲ ἀρτιλαρίαν οὐδὲν ποροῦν νὰ 'ρίσουν,
Ὁ καπετάνιος τῶν πεζῶν ντὲ Νάρδος ἐσηκώθη,
Κ' ὡς λέων ἀνημέρωτος τότε πολλ' ἀγριώθη,
Καί, θαυμαστὲ Μερκούριε, εἶπε, κ' ἀνδρειωμένε,
Στὸν κόσμον πάντα ξακουστὲ, καὶ πολυφημισμένε,
Ἐγὼ ἐσυλλογίσθηκα καὶ τρόπον οὐχ εὐρίσκω,
Ἐχθροὺς μας νὰ νικήσωμε, μ' ἀγανακτῶ καὶ πλήσκω,
Ὅτι γιὰ νὰ περάσωμεν εἴμεθα 'μποδισμένοι,
Ἐν δὲν δυναστεύσωμεν, ὄλ' εἴμεθεν χαμένοι,
Διατὶ κ' ἐκ ταῖς δυὸ μεριαῖς ἐχθροὶ μᾶς ἀναμένουν
Εἰς κάστρον καὶ εἰς ποταμόν, κ' ἐκείθεν δὲν εὐγαίνουσι.

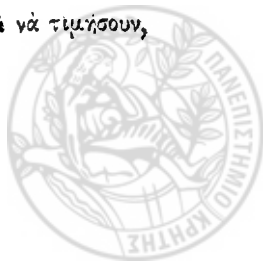
Σινιὸρ Πιερότος τῶνομα, Κόρση πού τότε λέγουν,
 Που πάντα οἱ συντρόφοι του εἰς τ' ὄνομά του ἐμνέγουν,
 Μὲ δυὸ χιλιάδες ἀπεζοῦς Κόρσους εἰς τὸ ποτάμι,
 Καὶ μὲ μοντάρμους ἑκατὸν κάθονται ὅλ' ἐντάμι,
 Τσαγράτορας διακόσιους πολλὰ ἀνδρειωμένους,
 Ἔχει ὁμοίως μετ' αὐτοῦ καλὰ ἀρματωμένους.
 Λοιπὸν ἡ συντροφία μου δὲν ἔπορε νὰ περάσῃ
 Τὸν ποταμόν, γιὰτ' ἐν βαλύ, καὶ τὴν ζωὴν τῆς χάσῃ.
 Μὲ τ' ἄλογά σου νὰ ξεβῆς οὐδόλωσ σ' ἀναγκάζω,
 Ὅτ' ἔνε πολὺς κίνδυνος, ὡσπερ ἐγὼ δοξάζω,
 Ἐς τόσους μουντάρμους κ' ἀπεζοῦς μ' ἀνθρώπους σου νὰ σέβῃς,
 Καὶ νικητὴς μετέπειτα ἀπ' αὐτοὺς νὰ ἐξέβῃς.
 Διὰτὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι βοήθειαν νὰ σὲ δώσω,
 Τὸν ποταμόν νὰ ἐξεβῶ, κ' ἐχθροῦς μου νὰ σκοτώσω.
 Λοιπὸν, Ἑλλήνων ἐκλογὴ, περίφραγμα Ἀλβάνων,
 Εἰς πᾶν γε πρᾶγμα ὅμοιε τῶν στρατηγῶν Ῥωμάνων,
 Καὶ περιττὸ εἰς τὴν ἀνδρείαν παρὰ τὸν Ἀχιλλέα,
 Φρόνιμε δὲ κ' ἐξακουστὸ παρὰ τὸν Ὀδυσσεά,
 Τὴν συμβουλήν μου ἤκουσας, καὶ ποίει ὡσπερ χρῆζεις,
 Γιὰτὶ εἰς βουλήν κ' εἰς ἀνδρείαν διὰ πολλοὺς ἀχρήζεις.
 Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος λέγει παρωρημημένος,
 Νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς ὅλος ὀρδινιασμένος·
 Αὐθέντη καπετάνιε, ἐγὼ μαι μαθημένος
 Εἰς σὲ μεγάλους κίνδυνους νὰ μπαίν' ἀρματωμένος,
 Καὶ μ' ἀνδρας ὀλιγώτατους, μὲ τοῦ θεοῦ τὴν χάρι,
 Πλήθος πολὺ νὰ πολεμῶ σπαθί καὶ μὲ κοντάρι·
 Λοιπὸν καὶ τῶρ' ἀπόφῃνα ποτάμι νὰ περάσω,
 Μὴ βουλομένων τῶν ἐχθρῶν, κ' ἐκείνους νὰ χαλάσω.
 Οὕτως εἶπε, καὶ ἔπειτα τὴν συντροφίαν του ὀρίζει,
 Νὰ ἐξεβῶν τὸν ποταμόν, κείνος δὲ πρῶτον ὀρμίζει.
 Κολύμβου δὲ ἀπέρασαν κ' εἰς τὴν ἄκρα διαβήκαν,
 Κ' ὀρδινιασμένους τοὺς ἐχθροὺς ἐναντίον των βρεθήκαν.

Στήν μέσση των ἐκτύπησαν κ' ὄλους τοὺς ἰσχυροὺς,
Καὶ νὰ τῶν δεῖξουν πρόσωπον οὐδὲν ἐσταματῆσαν.
Δυὸ φλάμπουρα τῶν πήρασι, πολλοὺς δὲ στὸ ποτάμι
Τότε πεζοὺς ἐπνίξασιν ἀνηλεῶς ἀντάμι.
Ἄλλοι δ' ἐπῆραν τὰ θυνά, καὶ ἄλλους ἐσκοτώσαν,
Ἄλλοι δ' ἐπαραδίδοντο κ' ἐκείνους ἐσπλαθῶσαν.
Τοὺς καθαλάρους ἔδιωξαν ἕως τὸ φέλτρι μέσα,
Κ' ἐκείνους ἐκατέκοψαν, κ' ὡς ἄνθρωποι πονέσαν.
Ἐκ τὰ λιτζέρα τ' ἄλογα, κ' ἐκ τοὺς μουντάρμους ὄλους
Τριάντα μόνον γλύτωσαν, μὰ ἴοψασί τους ὄλους.
Κ' εἰς τὸ καστέλιν ἔπειτα ἅπαντες ἐγυρίσαν,
Καὶ τότε οἱ φυλάκτορες ἴκενόν ἴφουσαν κ' ἀφῆσαν.
Ἄλλ' ὅμως δὲν ἐπήγασιν μακρὰ καὶ νὰ γλυτώσουν,
Γιατὶ ὁ σινιὸρ Μερκούριος εἶπε νὰ τοὺς σκοτώσουν.
Μὲ τὰ ἴδια δὲ χέρια του σινιὸρ ντὲ Καμιάνη,
Τὸν ἀθένητη τοῦ καστελιοῦ στήν μάχην ἴκεινη πιάνει.
Τὸν δὲ πεζὸν κοντόσταυλον κ' ἐκείνον ἐσπλαθῶσαν,
Καὶ τοὺς πεζοὺς ἐσκοτώσαν, καὶ μέρος ἐλαθῶσαν.
Τὸ κάστρον δὲ ἐπήρασι, κ' ἐκεῖνο περιωρίσαν,
Ὅσα δ' αἰχμάλωτά ἴχασιν στήν φυλακὴν σφαλῆσαν,
Οἱ δὲ Τουδέσκοι ἔπειτα ἴκ τὸ κάστρον ἀπερνοῦσαν,
Καὶ τὸν σινιὸρ Μερκούριον πολλὰ τὸν ἐπαινοῦσαν.
Ὅτι πρᾶγμα ποῦ τό ἴπικεν ἴπικονε νὰ θαυμάζουν,
Καὶ ἴρως ἄλλον Καίσαρα ἴκεινον νὰ παρειαζοῦν.
Ἐπειτα δ' ἐσυνάχθησαν καὶ εἰς φέλτρι πῆγαν,
Οἱ δὲ ἐχθροὶ ἀπὸ μακρὰν ἀροῦ τοὺς εἶδαν φύγαν,
Καὶ εἰς τὴν χώραν σέβησαν ὄλοι τρομαρισμένοι,
Ἐκ δὲ τοῦ φόβου γίνοντο ὡσάν ἀποθαμένοι.
Κ' ἀμπασαδόρον ἐστειλαν φλουρία τῶνε τάσουν,
Χιλιάδες λέγω εἴκοσι, πρᾶγματά των μὴ χᾶσουν,
Αὐτοὶ δὲ οὐκ ἴθελσαν οὐδόλως νὰ τὸ πῆσουν,
Ἄλλὰ τὴν χώραν παντελῶς νὰ τὴν ἐδιαγομίσουν.

Ὡς δὲ λιοντάρια ὠρμήθησαν πεζοὶ καὶ καβαλάριοι,
 Ὁ κάθε εἷς στήν χεῖρά του κρατῶντα τὸ κοντάρι,
 Εἰς δὲ τὴν χώραν σέβησαν ἐχθροὺς κ' ἐπολεμῆσαν,
 Καὶ πράγματα τῶν ἔπειτα ὅλα τὰ διαγουμίσαν.
 Πολὺ δὲ κέρδος ἔπηκαν, κ' ἡ χώρα ἀνεμήθη
 Στὸν βασιλεῖά Μαξιμιανόν, τὸ δὲ φουσάτ' ὠρμήθη
 Σ' αὐτὸν καὶ ἐπιστράφηκε μετὰ μεγάλης νίκης,
 Τοῦ δὲ σινιὸρ Μερκούριου εἶπεν, ἐσὺ ν' ἀφήσης
 Στὸν κόσμον ἄλλο ταίρι σου οὐδόλως τὰ πιστεύω,
 Κ' ἂν ἀπὸ φθόνον τις τὸ πῆ ἐγὼ πολλὰ τὸν ἔχθρεύω.
 Εἶτα δ' ἐκεῖθε μίσησε μὲ ὅλης τῆς στρατείας,
 Κ' ἦλθε κοντὰ στήν Πάδουβα, χώρα τῆς αὐθεντίας.
 Κ' ἓνα καστέλιν ἔλαβε λίμην ὅπου τὸ λέσι,
 Τὰ τέκνα δὲ ἐκ τούς γονεῖς χωρίζοντο καὶ κλαῖσι.
 Μπρετέτα τ' ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἔνε τριγυρισμένον,
 Καὶ μετὰ τείχων δυνατῶν καλῶς ἰσφαλισμένον.
 Εἶτα εἰς τὸ Μουντζέλεζε ὑπῆγαν κ' ἔπηρὰν το,
 Καὶ ἅπαντας κατέκοψαν καὶ ἐπυρῶσισάν το.
 Τότεσον δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν θαυμαστὸν Μερκούριον,
 Τὰ πλεῖστα περιβόητον, πολεμικὸν καὶ θούριον,
 Ἐκάλεσε καὶ εἶπέ του τί ἔμελλε νὰ πῆσουν,
 Νὰ μὴ μισεύσουν ἄπρακτοι τὴν Πάδουβα κ' ἀφήσουν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος εἶπε στὸν βασιλέα,
 Ἄν ὅλον τὸ φουσατόν σου νὰ ἦτον ὡς Ἀχιλλέα,
 Δὲν θέλεις πᾶρει Πάδουβαν, ὡς ἔνε σφαλισμένη
 Μὲ τοίχους καὶ μπαστούνια καλὰ ὀρδινιασμένη.
 Μὰ στείλε ἡ αὐθεντία σου ἀρτελαρίαν νὰ φέρουν,
 Τὰ τεῖχ' οἱ λουμπαρδάρου σου χαμαὶ στήν γῆν νὰ γέρουν.
 Κ' ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ πράγματα τὸ ἓνα θέλει γίνει,
 Καὶ οὕτως βασιλεία σου ἐλπίζω νὰ τὸ κρίνης.
 Ἐκεῖνοι νὰ ξεβοῦν σ' ἡμᾶς διὰ νὰ πολεμήσουν,
 Τοὺς ἑμαυτοὺς κ' ἀφέντας τῶν ὅπως διὰ νὰ τιμῆσουν,

Εἰ δ' ἄλλοτρόπως γε ἡμεῖς στήν χώραν νὰ σεβοῦμεν,
 Καὶ ὡς λεοντάρια στοὺς ἐχθροὺς ἔμπροσθεν νὰ φανοῦμεν·
 Ὁ βασιλεὺς δ' ἀφοῦ ἤκουσε τοιοῦτους λόγους θεῖους,
 Πολλ' ἀνάγκαιοτάτους τε κ' οὐδὲ ποσῶς ἀχρείους,
 Ἐπτὰ κομμάτια ἀρτελαριά ἔστειλε γιὰ νὰ φέρουν,
 Μεγάλα τε καὶ δυνατὰ στὰ τεῖχη γιὰ νὰ μπαίνουν.
 Μέσον δὲ τούτου ἡ αὐθεντεία καὶ ἄλλα τεῖχη πῆκε,
 ῤεπάρια καὶ μπαστούνια, κ' ὡς πρῶτα δὲν ἀφῆκε.
 Ἀφοῦ δὲ τὴν ἀρτιλαριά στὸν βασιλεῖα ἐφέρον,
 Εὐθὺς πόλεμον ἄρχισεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
 Δώδεκα μερονύκτια λουμπάρδαις ἐβαροῦσαν,
 Καὶ τὰ τεῖχη τῆς Πάδουβας πολλὰ τὰ ἐχαλοῦσαν.
 Ἐνα δὲ τόπον ἐπῆκαν, πόλεμον γιὰ νὰ δώσῃ,
 Κ' εἰς δὲ τὴν χώραν νὰ σεβοῦν, κ' ἐχθροὺς των νὰ σκοτώσουν.
 Λοιπὸν εἰς διαφωνίαν ἤλθασι Φραντζόζοι καὶ Τουδέσκοι,
 Γιατὶ νὰ σκοτωθῇ τινὰς πρότερον δὲν τοῦ ἀρέσκει,
 Λέγοντες τότε εἰς τοῦ ἄλλου, πρῶτα νὰ πολεμήσῃς,
 Νὰ δείξῃς τὴν ἀνδρείαν σου, τιμὴν νὰ ὑπακτῆσῃς.
 Τότε ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ὅτι νὰ πολεμήσουν
 Φραντζόζοι οὐδὲν ἤθελον, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀφήσουν,
 Ἐμίσεισ' ἐκ τὴν Πάδουβα κ' εἰς τὴν Βιτζέντζα πῆγε,
 Τῶν δὲ Φραντζόζων ὁ στρατὸς μετ' αὐτοὺς δὲν ἐομίγε,
 Ἄλλ' ἀπ' αὐτοὺς ἐχώρισε καὶ μὲ σπουδῆς μισοῦει,
 Καὶ ἡ στρατιὰ τῆς αὐθεντείας κατῆπισθεν ἰχνεύει,
 Μὴ ναῦρη τρόπον στοὺς ἐχθροὺς νὰ σέβῃ νὰ τοὺς βλάψῃ,
 Καὶ τὸ κοντάρι ὁ κάθε εἰς στοῦ αἵμα των νὰ βιάψῃ.
 Αὐθέντης δ' ὁ Μερκούριος ἐδῶ κεῖ σκόρπισέ τους,
 Κ' ἀφάνισε κ' ἐσκλάβωσε καὶ ἐκατάκοψέ τους.
 Οἱ δὲ Φραντζόζοι ἅπαντες τὸν βασιλεῖαν ἀφῆκαν,
 Καὶ μετὰ ἡμέρας ἔσωσαν κ' εἰς τὴν Μιλάνα μπῆκαν.
 Ὁ βασιλεὺς δ' ἐσύρθηκε κ' ἐπῆγε στήν Βερῶνα,
 Οὔτινος ἔνε ἀληθῶς ἐκ πάντων ἡ κορώνα.

Εἶτα εὐθύς ἐμίσησε κ' εἰς Ἀλαμάνια διέβη,
 Κ' εἰς τόπον καὶ περιοχὴν ἰδίαν του ἐσέβη.
 Τὸν δὲ σινιὸρ Μερκούριον, διὰ νὰ τὴν φυλάττη,
 Εἰς τὴν Βερόνα ἀφῆκε, κ' ὡς συνηθᾶ νὰ πράττη,
 Τὸν μόν-σινιὸρ ντὲ Ρόζατὲ τοῦ ἄσκ' εἰς συντροφίαν του,
 Ὅτι κ' ἐκεῖνου γινώριζεν ἀξίως τὴν ἀνδρείαν του.
 Εἰς δὲ τὸ πᾶν στρατόπεδον ἔρυσιαστὴν ἀφῆκε,
 Ἄξιον ντὲ Νάρδο πρίτζιπε καὶ πρῶτον τὸν ἐπῆκε.
 Τῶν δὲ Βενέτων ὁ στρατὸς κ' τὴν Πάδουβαν ἐξέβη,
 Καὶ ὠρμημένοι τὰ παλλὰ εἰς τὴν Βιτζέντζα διέβη.
 Αὐτὴν δὲ ἐκατέστρεψε καὶ τότε ἐπόρθησέ την,
 Κ' ἀφοῦ μέσα ἐσέβηκεν ὅλην διαγούμισέ την.
 Εἶτα ἐξέβη παρευθὺς κ' εἰς τὴν Βερόνα πῆγε,
 Κ' ἡ πόρτα δὲ τῆς πόλεως καθημερνώς ἀνοίγε.
 Κ' εἰς ἓνα τόπον εὐμορφον, Ἄδε ποῦ τότε λέσι,
 Πολέμους ἔκαμαν πολλοὺς ποῦ ποῖδς νὰ δὲν παινέσῃ.
 Κ' ἐξέβαιν' ὁ Μερκούριος ὁ θαυμαστὸς καὶ θεῖος,
 Μ' ὅλην τὴν συντροφίαν του, ὁ τεχνικός κ' ἀνδρεῖος,
 Καὶ καθ' ἡμέραν ἔδιδε μὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀντάμα
 Πολέμους φοβερώτατους καὶ ἔρριπέ τους χάμαι.
 Ὅσους δὲ αἰχμαλώτους τότε ἐκ τοὺς στρατιώτας,
 Ἦ ἀνήμερα λεοντάρια λέγω Μακεδονίτας.
 Πάντας ἐλεημόνα τους καὶ ἐλευθέρωνέ τους,
 Καὶ ὀπισθεν τοὺς ἔστειλε καὶ χρήματά ἔδιδέ τους.
 Γιατ' ἦσαν κ' τὴν πατρίδα του, κ' ἐκ τὸ αἶμά των νὰ χύσῃ,
 Τελείως ἐλυπάτονε τοιοῦτο πρᾶγμα νὰ πῆσῃ.
 Κ' ἐκείνους δὲ οὐκ ἔμελεν εἶτα νὰ τὸν σκοτώσουν,
 Καὶ εἰς τὴν κόνιν κρυερὰν μέσα νὰ τότε χώσουν,
 Γιατὶ μόνον ἐκεῖνον ἐροβοῦντο εἰς τὴν μάχην,
 Κ' ὅταν τὸν ᾔθελαν ἰδεῖν ἔδειχνάν του τὴν ράχην.
 Ἐξῆ μῆνας ἐστέκετον ἀπ' ἔξω ἡ στρατεία
 Τῆς αὐθεντείας τῶν Βενετιῶν, καὶ μὲ πολλὴν ἀνδρείαν

Ὁ θαυμαστὸς Μερκούριος ἐκείνους ἐπολέμα,
ἽΟλης του δὲ τῆς συντροφιάς ἔδειχ' ὠραῖον βλέμμα.
Τὴν δὲ Βερόνα φύλαξεν ὡς μέγας ἀνδρειωμένος,
Κ' εἰς τὸν αὐθέντη του ἔδειξε πολλὰ πεπιστευμένους·
Ὁ καπετάνιος δ' ἔπειτα τοῦ βασιλειῶς ὡς εἶδεν,
Τὸν θαυμαστὸν Μερκούριον νὰ τιμήσῃ προεἶδεν,
Κ' ἀνδραγαθίας ποῦ ἔπηκεν ἔγραψ' εἰς βασιλέα,
Καὶ πῶς ἔνε περισσότερος παρὰ τὸν Ἀχιλλέα.
Ταῦτα ἰδὼν ὁ βασιλεὺς τοῦ Μερκουρίου μνηύσε,
Καὶ πρὸς αὐτὸν ἐδιέβηκε καὶ κόντον τὸν ἐπῆκε.
Δύο δὲ χῶρας τοῦ χάρισε Ἰλάζε καὶ Σουάβε,
Καὶ μιὰν κολαῖναν χρυσῆν, κ' εἶπε, Μερκούρη λάβε.
Ὁμοίως καὶ καπετάνιον στ' ἄλογα τὰ λιτζέρα
Μὲ παύρησιάν τὸν ἔπηκεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα.

II.

Ἀφοῦ δὲ πάλιν ἡ αὐθεντία τῆς Βενετίας ἐπαίρνε
Τοὺς τόπους ὅπου ἔχασε, καὶ εἰς αὐτοὺς ἐδιαγέρνε,
Ἰδὼν τότε ὁ βασιλεὺς, ὅτι νὰ τοὺς νικήσῃ
Ἔνε πρᾶγμα ἀδύνατον, καὶ μόνος νὰ τὸ πῆσῃ,
Στὸν Φράντζα δεύτερ' ἔγραψε ἔπως γιὰ νὰ τὸν δώσῃ
Ἀνθρώπους εἰς βοήθειαν, κ' εἰς ταῦτο νὰ τοῦ ἴμωσῃ
Νὰ μὴν τὸν ξεπατήσουσι, ἀλλὰ προθυμουμένοι,
Εἰς πόλεμον νὰ σέβουσιν ὡσὰν καλοὶ ἀνδρειωμένοι.
Τότε ὁ Φράντζας παρευθὺς πεζοὺς καὶ καβαλάρους
Ἔστειλεν εἰς τὸν βασιλεῖα οὐδόλως μετὰ βάρους,
Καὶ τὸν σινιὸρ Τζα-Γιάκωμον γράν μάϊστρον ἐπῆκε,
Τοὺς δύο καπετάνιους εἰς τὸ φουσατ' ἀπῆκε.
Λοιπὸν ἐκεῖθεν ξέβηκαν κ' εἰς τὸ Λινάγο πῆγαν,
Κ' ἐκεῖνοι ἀφοῦ τοὺς εἶδασι τὰς πύλας δὲν ἀνοίγαν,
Διατὶ τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ πολλὰ τὸ ἐφοβοῦντο,
Κ' ὅλην τὴν νύκτα οἱ ἄθλιοι οὐδόλως ἐχοιμοῦντο.
Ἄλλ' οἱ Φραντζόζοι ὡς ἤτασι πολὺ πλῆθος κ' ἀνδρεῖοι,
Κατ' αὐτῶν ὠρμήθησαν ὡσπερ λέοντες ἀγριοί,
Καὶ πόλεμον τοὺς δώκασι καὶ ἀπὸ σπαθίου τοὺς πῆραν,
Κ' ἅπαντες τὸτ' ἐλάβασι θανατηφόρον μοίραν.
Ἐἶτα ἐκεῖθεν ξέβησαν, κ' ἐπήγασι καὶ σμίξαν
Μετὰ στρατοῦ τοῦ βασιλειῶς, τὰ δὲ κούρησεν τοῦ δεῖξαν,
Εἰς χώραν τῆς Βιτζέντζιας, πολλὰ δ' αὐτοὶ χαρῆκαν,
Ἦως τσ' ἀφεντιᾶς τῶν Βενετιῶν δῶκαν πολλὴν πρίκαν.

Τῶν δὲ Βενέτων ὁ στρατὸς ἦτονε συναγμένος
Ἄπας ἔσω στὴν Πάδουβαν, καλὰ ὀρδινιασμένους.
Ἐγγὺς δ' ἐκείνου τοῦ στρατοῦ, εἶχε τριακοσίους,
Ἀπὸ τὴν Πρόστνα κ' ἤλθασι Τούρκους καλοὺς κ' ἀξίους.
Ἀφοῦ φραντσόζων δ' ὁ στρατὸς ἁμοῦ καὶ βασιλέως,
Οὔτινος πρέπει ὁ στέφανος καὶ τὸ μέγα τὸ κλέος,
Στὰ σύνορα τῆς Πάδουβας τότεσαν ἐσυρθῆκαν,
Καὶ ὡς ἔπρεπεν εἰς τ' ἄρματα καλὰ ὀρδινιασθῆκαν,
Οἱ Τούρκοι ὅλοι ἐξέβησαν πολλ' ἀποθαφρέμενοι
Νὰ κατὰκόψουν τοὺς ἐχθροὺς, ὡς ἦσαν μαθημένοι.
Κ' εἰς ἕναν τόπον πῆγασι Λιμὰ ποῦ τ' ὀνομάζουν,
Καὶ χωσιὰν ἐπήκασι, καὶ ἄταλιάνον οὐ κράζουν.
Ἄλλ' ὁ σιγιὸρ Μερκούριος, ὡς ἔνε μαθημένος
Πάντοτε εἰς τὸν πόλεμον νὰ ἔνε προτομασμένους,
Στρατιώτην ἕνα διαλεκτὸν, πιστὸν κ' ἀνδρειωμένον,
Νὰ ξεπατήσῃ ἔστειλεν, ἄνδρα δοκιμασμένον.
Ὡς δὲ σκυλί λαγωνικὸν ἀφοῦ ἔδε πάντα τόπον,
Μετὰ κινδύνου περισσοῦ καὶ μὲ μεγάλον κόπον,
Καὶ τοὺς Τούρκους ἐώρακεν εἰς τὸ Λίμα κρυμμένους,
Νὰ πῆρσους κοιμὸν πολὺν πρὸς αὐτοὺς ὠρμημένους,
Μετὰ σπουδῆς πιστράφηκε, καὶ πάντα ἀναφέρει
Τοῦ θυμαστοῦ Μερκουρίου, μὲ τὸ σκιάδι στὸ χέρι.
Λοιπὸν ἀφοῦ τὸ ἤκουσε, στὸν καπετάνιον διέβη,
Καὶ πάντα τοῦ ἀνήφερε στὴν τέντα του ποῦ σέθη.
Εἶτα ξουσιὰν τοῦ ζήτηξε μόνος μὲ συντροφιάν του,
Νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς νὰ δείξῃ τὴν ἀνδρείαν του.
Κ' ἐκείνος ἀποκρίθηκε κ' εἶπεν, εἰς τὴν εὐχὴν μου
Πορεύθητι, Μερκούριε φύλαξε τὴν τιμὴν μου,
Ἐκείθεν δὲ ἐξέβηκε στὴν συντροφιάν του διέβη,
Κ' εἰς ὀρδινία ἐβάλληκε, τότε ἀπεκείθεν ἐξέβη,
Εἰς δὲ τὸ Λίμα διέβηκε καλὰ εἰς ὀρδινίαν,
Οἱ Τούρκοι δ' ὡς τοὺς εἶδασι σύρθηκαν μὲ μανίαν,

Οἱ ἄθλιοι ἐλπίζοντες ὅτι νὰ πολεμήσουν,
Κ' ἀνθρώπους ὡς τὰ πρότερον ἔχουσι νὰ νικήσουν.
Κ' ὅταν λοιπὸν ἦσαν ἐγγὺς πόλεμον γιὰ νὰ δώσουν,
Καὶ μέσα εἰς τὸν πόλεμον ἐχθροὺς των νὰ σκοτώσουν,
Τότε μεγάλη τῆ φωνῆ Μερκούριος ὤρισε,
Κ' ἀνοίξαν τὴν πατιέρα του, καὶ τρουμπέταις βαρῆσε·
Καὶ πρῶτος μέσα στοὺς ἐχθροὺς ὠρμήθη ὡς λεοντάρι,
Ἐχώντας εἰς τὰς χεῖράς του ἓνα μακρὺ κοντάρι,
Καὶ δυὸ βοϊθόντας σκότωσε κ' ἐπέσαν κ' τὰ ἀλλαγὰ τους,
Ὅτι δὲν ἦτον ὡσὰν κεινοὺς ὅμοια ἢ ἀνδρεία τους.
Ὁμοίως καὶ οἱ στρατιῶταίς του ὡσπερ ἀρκούδια πῆκαν,
Μέσα στὴν μέσην τῶν ἐχθρῶν κ' ὡς δράκοντες ὠρμήσαν.
Ἐκατὸν ἐξῆντα ἔκοψαν ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
Στὸν καπετάνον δ' ἔπειτα τὰ μαντάτα ἤφεραν.
Οἱ δὲ λοιποὶ μετὰ σπουδῆς καὶ προθυμίας ἐφύγαν,
Καὶ μέσα εἰς τὴν Πάδουβα κατγσχυμένοι πῆγαν.
Κ' εὐθὺς εἰς βάρκαίς σέθηκαν κ' εἰς τὴν Οὐγκρίαν διαβῆκαν,
Ἐκ δὲ τοῦ φόβου τοῦ πολλοῦ τὴν αὐθεντιὰν ἀφῆκαν.
Διατὶ ἦρον ἄλλον ἀνθρώπων ποῦ δὲν τὸν ἐγνωρίζαν,
Οὔτ' εὐκόλον νὰ νικηθοῦν, οὔτε ποτὲ τὸ ἄπίζαν.
Ἐ' ἄρματα δὲ καὶ φορεσιάς ὄλων τῶν σκοτωμένων,
Διὰ σημεῖον τὰ πῆρασαν, ὡσπερ κατγσχυμένων.
Οἱ Φραντζόζοι δ' ἐρχόμενοι καὶ Ἀλαμάνοι ὁμοίως,
Αὐτοὺς ἐσυναπάντησε Μερκούριος ὁ θεῖος.
Κεῖνοι δὲ τὸν ἐφήμισαν καὶ πολλὰ ἀξίωσάν τον,
Καὶ ὡς οὐδένα ἕτερον τότε ἐτίμησάν τον.
Εἰς χάριν δὲ μετέπειτα ὁ κάθε εἰς ζητοῦσε,
Κ' τὰ κούρση νὰ τοῦ δώσουσι, Μερκούρης δὲ ὤρισε
Κ' εἰς κείνους τὰ μοιράσασιν, ὅπως νὰ τοῦ θυμοῦνται,
Καὶ πάντα εἰς τοὺς τόπους των νὰ μὴν ἀλησημονοῦνται.
Μετέπειτα δ' ἐς ἔριδα Φραντζόζοι κ' Ἀλαμάνοι
Τότε πολλὰ ἐβλάθησαν, τίς ἔχει ν' ἀμφιβάλλη.

Διὰ τοῦτο καὶ τὴν Πάδοβαν οὐδὲν ἐπολεμῆσαν,
 Ἄλλ' ἀπὸ 'κειθ' ἐμίσεισαν κ' ἐκείνην τὴν ἀφῆσαν.
 Οἱ καπετάνιοι τῶν Κελτῶν μόνον τριακοσίους
 Τοῦ καπετάνιου ἄφησαν μουντάρμους τότ' ἀνδρείους.
 Ὁ δὲ ἐπίλοιπος στρατὸς μετέπειτα ὠρμήθη,
 Καὶ μὲ σπουδῆς καὶ προθυμιᾶς εἰς τὴν Μιλάναν σύβηθι.
 Ὁμοίως καὶ οἱ Γερμανοὶ ἄλλους τριακοσίους
 Μουντάρμους τοῦ ἀφήσασι, πάντας καλεὺς κ' ἀξίους.
 Κ' ὁ καπετάνιος βασιλειῶς εἰς τὴν Βιτζέντζα διέβη,
 Καὶ ἄπρακτος 'κ τὴν Πάδοβα μετέπειτα ἐκβαίνει.
 Καὶ ὁ στρατὸς τῆς αὐθεντιᾶς παλὺς κ' ἀνδρειωμένος,
 Ἐρχετόν του κατ' ὀπισθεν καλὰ κ' ἀρματωμένος,
 Τὰ πλεῖστα προθυμούμενος γιὰ νὰ τοὺς νικήσῃ,
 Κκι ὡς ἐχθροὺς τὸν πόλεμον ἐκείνον ν' ἀφανίσῃ.
 Κ' εἰς τὴν Βερόναν ἔγειρε νὰ πάγῃ μετὰ τρόμου,
 Τὸν δὲ σινιὸρ Μερκούριον ἐκάλεσ' εἰς τὸν δρόμον,
 Κ' εἶπε, Μερκούριε θαυμαστά, οἱ ἐχθροὶ ἔφθασάν με,
 Καὶ ἂν σὺ λείψῃς ἀπ' ἐμέ, τελειῶς ἐχάλασάν με·
 Σύρε μὲ τὸ φουσατόν σου λοιπὸν κ' ἀπάτησέ τους,
 Καὶ νὰ δὲν ἔλθουν κατ' ἐμοῦ, ὡς λέγω ἐμπόδισέ τους.
 Λοιπὸν ἀφοῦ τοῦ ἤκουσε μετὰ τὴν συντροφίαν του,
 Ἐδιάβηκεν 'ναντίον του μὲ τὴν πολλὴν ἀνδρείαν του.
 Ἐκείνοι δ' ὡς τὸν εἶδασιν ἤρχισαν καὶ γυρίζων,
 Διὰ τὴν ἔμπρός του στὸν πόλεμον τίποτις δὲν ἐχρῆζαν.
 Ὁ καπετάνιος δὲ εὐθύς μετὰ πολλὴν προθυμίαν,
 Εἰς τὴν Βερόνα 'πήγαίνε, νὰ βγῇ 'κ τὴν ἀθυμίαν.
 Ἄκο δὲ τί ἐκατέστησε, ὅτι μὲ συνοδίην του
 Τόσον στρατὸν ἐκράτησ' ὅσον ἤθελεν ἡ καρδιά του.
 Κ' ἐσκότωσε κ' ἐσκλάβωσε 'ταλιάνους καὶ στρατιώτας,
 Μὲ ἄλογα ἐκ τὸν Μοριὰν πολλοὺς Μακεδονίτας.

Τὸν καπετάνιον φύλαξε κ' εἰς τὴν Βερόνα πῆγεν
Μὲ ἄλην του τὴν συνοδιάν, καὶ θάνατον ἐφῶγεν.
Καὶ τότεσον ὡς ἔπρεπε, εἶπε, Μερκούριε θεε,
Σὺ τὴν ζωὴν μου φύλαξες καὶ τὴν τιμὴν μου ἀνδρεῖς,
Καὶ νὰ σὲ πῶσω ἀμοιβὴν ὑπόσχομαι μεγάλην,
Ἐάν ὁ ὕψιστος θεὸς κ' τὸν κίνδυνον μ' ἐκβάλλῃ.

ΙΣΤ.

Τὸν ἄνθρωπον ποῦ μιὰ καὶ δυὸ θέλεις τὸν δοκιμάσαι
Εἰς πρᾶγμα σου κ' αὐτὸς πιστῶς οὐδόλως θέλει δράσαι,
Ἄν τρίτον τοῦ ἐμπιστευθῆς 'ς αὐτὸ τὸ ἴδιον πρᾶγμα,
Πολλὰ ὑπάρχεις ἄγνωστος, κ' οὐδὲν γινώσκεις γράμμα!
Ὅτι καὶ εἷς φιλόσοφος λέγει, εἴαν τις σφάλλῃ
Εἰς ἓνα πρᾶγμα δυὸ φοραῖς ἔστ' ἀγνωσιὰ μεγάλη·
Εἰς τὴν Βερόνα βασιλεὺς ἀποῦ μέσα 'σφαλίσθη,
Κ' ἐκ τῶν ἐχθρῶν τὸν κίνδυνον τὸν μέγα τότε ἔρρύσθη,
Τότε ὁ στρατὸς τῆς αὐθεντιᾶς εἰς τὸ Σουάβε σῶσε,
Κ' εἰς τῆς Βερόνας ἔξωθεν τὰ σύνορα τεντώσε.
Ὁ δὲ Μερκούριος θαυμαστάς δὲν ἔορε νὰ πομένη,
Τοὺς ἐναντίους βλέποντα κ' αὐτὸς 'ς ἀνεῖα νὰ μένη.
Ἀλλὰ ἐκ τὸ στρατάπεδον μόνος μὲ τῆς στρατιᾶς του,
Τιμὴν μεγάλην θέλωντας νὰ πείσῃ τῆς γενεᾶς του,
Μέσα 'κ τὴν χώραν ἔαβαινε μόνος νὰ πολεμίζῃ
Εἰς στονερόν τὸν πόλεμον, κ' ἐχθρούς του ν' ἀφανίζῃ!
Ὅταν δὲ θέλησεν εὐγῆ, ὡς ἄγριον λιοντάρι,
Ὁ κάθε εἷς ἐκ τῶν ἐχθρῶν εἶχε μεγάλην χάρι,
Μετ' αὐτὸν εἰς τὰ ἄρματα οὐδόλως γιὰ νὰ σμιζῆ,
Τὸ στῆθος μὲ τὸν στόκον του ὅπως νὰ μὴν τ' ἀνοῖξῃ.
Γιατὶ δὲν ἰατρύετον ὅστις ἐκ τ' ἄρματά του
Τὰ θεῖα ἐλαβόνετον τοῦ πολεμικωτάτου.
Ἐξε μῆνας ἐστάθηκεν ὁ πόλεμος ἐκεῖνος,
Κ' ἐκ τὸν κομμὸν ποῦ γίνετον αἱμὰ τρεχεν ὡς ῥῆνος.

Ἄσι δὲ ὁ Μερκούριος ὁ μέγας ἀνδρειωμένος,
Ἵς ὅλον τὸν κόσμον φημιστὸς καὶ δεδοκιμασμένος,
Καθημερινῶς στοὺς ἐναντίους μετὰ τῆς στρατιᾶς του,
Πολέμους κάμνε φοβερούς, ἀξίους τῆς ἀνδρείας του.
Ὁ καπετάνιος ὕστερον ἐν ἀληθείᾳ θορῶντας
Μερκούριον εἰς τοὺς ἐχθρούς ὡς λέοντα ὀρμῶντας,
Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦτον νὰ τοὺς νικήσῃ
Ἰπὸ τοῦ πλήθους τοῦ πολλοῦ, κ' ἐκείνους ν' ἀφανίσῃ,
Εὐθὺς στὸν Φραντζᾶν ἔγραψε ζητοῦντά τον βρῆθειαν,
Ἐκείνος δὲ τοῦ ἔστειλε, μὲ περισσὴν προμήθειαν,
Δέκα κομμάτια ἀρτίλαριὰν κ' ἑξακοσίους τριστάτας,
Κ' ἔξε χιλιάδες ἀπεζούς, ἀξίους ἀναβάτας.
Τῆς αὐθεντείας δ' οἱ στρατηγοὶ ἀφοῦ τοῦτο ἤκουσαν,
Ὅλον τους τὸ στρατόπεδον εὐθὺς τότε ὤρισαν,
Κ' ἐκεῖθεν ἐξεβήκασιν, κ' εἰς Πάδουβι διαβῆκαν,
Καὶ στρατηγὸν τοῦ βασιλεῖως εἰς τὴν Βερὸν ἀφῆκαν.
Τῶν δὲ Φραντζῶζων ὁ στρατὸς μετὰ τοῦ καπετάνιου,
Τοῦ θείου καὶ τοῦ θυμαστοῦ, ποῦ μέγαν τὸν εὐγάνουν,
Εἰς τὸ Σουάβε ἔσμιξαν καὶ συμβουλὴν ἐπέηκαν,
Κ' ὡς γιὰ νὰ πολεμήσουσι στὸ Τρίβιζο διαβῆκαν.
Τῆς Βενετιᾶς δὲ ἡ αὐθεντεὶα τοῦτό 'μαθὲ το πρῶτα,
Γιατὶ ποῦ πᾶσι πάντοτε τοῦτο καλὰ ἐρώτα.
Καὶ ἄνδρας τότε ἔστειλε πολλὰ καλοὺς ἀντάμι,
Κ' εὐθὺς δὲ ὅπου σώσασιν ἐκόψαν τὸ ποτάμι,
Τὴν χώραν ἐτριγύρισεν ὡς νῆσος κατεστήθη,
Κ' ἐκεῖνο ἦτον ἡ αἰτία κ' αἰμὰ των οὐκ ἐχύθη.
Εἰς πόλεμον παρὰ ἐχθρῶν, γιατί δὲν ἐμποροῦσαν
Μ' αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσιν, ἅμ' ἔστεκαν κ' ἀργοῦσαν.
Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλεῖως ὁμοῦ μὲ τῆς Κελτίας
Τὰ χθρότατα λεοντάρια κατὰ τῆς αὐθεντείας,
Ἀπέξω ἐτεντώσασιν, κ' ἐκεῖ προσκαρτεροῦσαν,
Τὴν χώραν νὰ πορθήσουσι γιατί πάντα θάρροῦσαν!

Μέσον δὲ τούτου τοῦ καιροῦ ὁ μέγας βασιλεὺς,
Αὐθέντην τὸν Μερκούριον, διατ' ἦν ὡς Ἀχιλλεὺς,
Μὲ τοὺς Τουδέσκους τὸν ἔστειλε ἔς Φριουλί γιὰ νὰ πάγη,
Κ' οἱ ἔχθροί των δ' ἀφοῦ τὸ ἔμαθαν εὐθύς καρδιά των ἔραγη.
Λοιπὸν ἔς Φριουλί πήγασι κ' εὐθύς ἐπόρθησάν το,
Κ' εἰς ἐξουσιὰν τοῦ βασιλειῶς τότε ἐδούλωσάν το.
Εἶτα ἔς Γαρδίσκο πήγασι τὸ δυνατόν καστέλι,
Κ' ἐκεῖνο νὰ παραδοθῆ οὐδόλως δὲν τὸ θέλει.
Τότ' αὐθέντης Μερκούριος μὲ τὴν ἀρτιλαρίαν,
Μὲ τὴν πολλὴν καὶ ἔκλαιετὴν κ' ἐξαιρετὸν ἀνδρείαν,
Ὀκτὼ ἡμέρας ἐμάχετον, τότεσον παρεδόθη,
Κ' ἀπὸ σπαθίου νὰ μὴν χαθῆ εἰς διάκρισιν του δόθη.
Μετέπειτα δ' ἐστράφηκε κ' ἐπῆγε στὸ Τριβίζι
Ὁ θαυμαστὸς Μερκούριος, καὶ διὰ νὰ πολεμίζῃ
Τότε ὁ μέγας βασιλεὺς τὸν δέχθη ἀσπασίως,
Ἐχθρούς του πῶς ἐνίκησε, καὶ ἔπηκεν ἀνδρείως.
Ἰδὼν δὲ τότ' ὁ βασιλεὺς ὅτι νὰ πολεμήσῃ,
Τό τε Τριβίζο δὲν μπορεῖ κ' εἶνε χρεῖα νὰ τ' ἀφήσῃ,
Διατὶ τὸ εἶχ' ὁ ποταμὸς ὄλον τριγυρισμένον,
Καὶ μὲ λουμπάρδαις δυναταῖς ἦτον ὠρδινιασμένον,
Νὰ μὴ φανῆ πῶς εἰς αὐτὸ ἀκαίρως ἐδιαβῆκε,
Εὐθύς τοὺς λουμπαρδάρους του μέγ' ὄρισμόν ἐπῆκε,
Κ' ἐβάλλασιν εἰς ὠρδινιὰν πᾶσαν ἀρτιλαρίαν,
Καὶ τὰ τείχη ἐδέρνασι μὲ πολλὴν προθυμίαν.
Ἄλλ' ὅμως δὲν ἠμπόρεσε ποτὲ νὰ τὸ πορθήσῃ,
Ἄκων καὶ μὴ βουλόμονος χρεῖα ἔτον νὰ τὸ ἀφήσῃ.
Μέσον δὲ τούτου ἡ αὐθεντιὰ μετὰ πολλὴν προμήθειαν,
Εἰς τὸ Τριβίζον ἔστειλε χίλι' ἄλογα βοήθειαν,
Ὅταν δὲ ἦλθασι κοντὰ ἔσω γιὰ νὰ σεβοῦσι,
Ὀλίγον πάντα, ἔλειψε τότε νὰ σκοτωθοῦσι.
Διατὶ ὁ σινοῦρ Μερκούριος πολλὰ τοὺς ἐναντιήθη,
Κ' ὡς λέων ἀνημέρωτος κατ' αὐτῶν ἐκινήθη.

Δώδεκα μίλια τούς ἔδιωξε κ' ἔπιασεν ἐξ ἑκάστου,
Καὶ ὀγδοήκοντ' ἄλογα, καὶ ἄλλους πολλοὺς σκλάβους.
Ἵστερον δὲ ὁ βασιλεὺς ἰδὼν, ὅτι ὀκνοῦσι
Οἱ Φραντζῆζοι στὸν πόλεμον κ' οὐδόλως δὲν ὀρμουῖσι,
Καὶ νὰ πᾶσι στὴν Πάδοβα δὲν εἶχαν προθυμίαν,
Ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς ἔβλεπον εἰς πολλὴν ἀμελείαν,
Μετ' αὐθεντείας τῶν Βενετιῶν τρέβα τότε ἐπῆκε,
Τριβίζο τε καὶ Πάδοβαν, ὅπου πολέμ', ἀφῆκε.
Ἐνα χρόνον ἐκάμασιν ἡ τρέβα νὰ βαστάξῃ,
Καὶ μέσον τούτου εἰς τ' ἀλλοῦ βλάβην νὰ δὲν τοῦ πράξῃ.
Καὶ οὕτως εὐθύς ὁ πόλεμος ἅπας ἐδιαλύθη,
Ὅ καθὲ εἰς τὸν τόπον του νὰ πορευθῇ ὠρμήθῃ.
Κ' οἱ μὲν Φραντζῆζοι ὤρμησαν ἅ' εἰς Φραντζᾶ διαβῆκαν,
Καὶ ὡς ἤθελεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἑτάλειαν ἀφῆκαν.
Κ' ὁ μέγας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπ' ἐκεῖθεν τε μισοῦει,
Καὶ μ' ὄλον τὸ στρατόπεδον εἰς τὴν Βερόνα διέβη,
Τὸν θαυμαστὸν Μερκούριον ἔχων παρηγορίαν,
Γινώσκοντα τὴν πίστιν του, καὶ περισσὴν ἀνδρείαν.

VII.

Τὴν καὶ πλοῦτον ἄνθρωπος ποτέ του δὲν χορταίνει,
Διὸ καὶ τὰ προστάγματα θεοῦ του παραβαίνει,
Καὶ ἀγαπᾷ φιλονεικίαν, καὶ τὴν εἰρήν' ἀρνεῖται,
Γιὰ δὲ τὸ περισσότερο εἰς τὴν μάχην ὀρμεῖται.
Μετὰ τὸν Φράντζα ἔπηκεν ῥήγας τῆς Ἐγκλιτέρας;
Ὡς τοῦ λαοῦ του προνοεῖ ὡς ὁ καλὸς πατέρας,
Μεγάλη ἀμάχη τότεσον, γιατί ἀμφισβητοῦσαν
Εἰς τινὰ πράγματα αὐτῶν, κ' οἱ δυὸ πού τὰ ζητοῦσαν.
Λοιπὸν ὁ Φράντζας τὴν ἀνδρείαν ζεύροντας Μερκουρίου,
Τοῦ θεοείκελου ἀνδρὸς εὐγενικοῦ κ' ἀνδρείου,
Εὐθύς γραφὴν τοῦ ἔστειλε νὰ πᾶ νὰ τὸν βοηθήσῃ,
'Σ τὴν μάχην ὅπου ἔπηκε κ' ἐχθρὸν του νὰ νικήσῃ.
Πάραυθα δ' ἐκ τοῦ βασιλειῶς ἐπῆρ' ἐλευθερία,
Ὅτι νὰ στέκῃ μετ' αὐτοῦ τότε δὲν ἦτο χρεῖα,
Διατὶ μὲ τοὺς Βενέτικους εἶχε ποιήσει τρέβαν,
Κ' οὐδεὶς τοῦ ἄλλου τίποτες πράγμα δὲν ἐγυρεύαν:
'Ὁ βασιλεὺς δὲ τοῦ ὄρωκε ἀπλὴν τὴν ἐξουσίαν,
Νὰ πάγῃ ὅπου βούλεται νὰ δείξῃ ἀνδραγαθίαν.
Λοιπὸν ἐκεῖθ' ἐξέβηκε ἀφοῦ τὸν προσκυνῆσε,
Κ' ὡς βασιλειῶν ὑπέρτατον ὅπου τὸν ἐτιμῆσε.
Εἰς δὲ τὰ σύνορά ᾿φθασεν εἶτα τῆς αὐθεντείας,
Τῆς πολυόλβου δίκαιας λέγ' ἀριστοκρατείας,
Διὰ νὰ περάσῃ νὰ ὑπᾶ στοῦ Φράντζα δὲ τὸν τόπον,
Ἦ Ἄλπεια ὄρη νὰ ξεβῆ μὲ περισσὸν τὸν κόπον.

Κ' εἶς καπετάνιος τῆς ἀρεντιᾶς σιγιὸρ Μπαρτολομαῖος;
 Ὁ φρόνιμος καὶ ἄξιος τὰ πλεῖστα καὶ γενναῖος,
 Γινώσκωντα τὴν περισσὴν γνῶσιν τε καὶ ἀνδρείαν,
 Τοῦ εὐγενοῦς Μερκούριου ποῦ δείχνει εἰς τὴν χρεῖαν,
 Μεθ' ὑποσχέσεις περισσὰς νὰ μείνῃ ἔπεισέ τον,
 Καὶ νὰ δουλεύσωσιν ἑμοῦ πολλὰ ἀνάγκασέ τον.
 Μετέπειτα δ' ἀπέστειλε χαρτὶ στὴν αὐθεντεῖαν,
 Τὰ πάντα δίδωντα γνωστόν, μᾶλλον δὲ τὴν ἀνδρείαν
 Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου, κ' εἰς τοῦτο παροτρύνει,
 Τὴν αὐθεντιὰν τῆς Βενετιᾶς μετ' αὐτὴν νὰ μείνῃ,
 Καὶ τιμὴν νὰ τοῦ δώσουσιν ὡς πρέπει τ' ἀνδρειωμένου,
 Τοῦ γνωστικοῦ, πολεμικοῦ, καὶ δεδοκιμασμένου.
 Ἰδόντα δὲ τὰ γράμματα εὐθύς ἡ αὐθεντεῖα,
 Ἐπαίνεσε κ' ἐτίμησε τὴν τόσῃν προθυμίαν
 Τοῦ αὐθεντοῦ Μπαρτολομαίου πῶς ἔχει ὡς δουλευτῆς των,
 Καὶ προνοεῖ διὰ φύλαξιν ζωῆς καὶ τῆς τιμῆς των.
 Κ' εἶτ' ἄνθρωπον ἀπέστειλαν εὐθύς μὲ προθυμίαν,
 Κ' ἔκραξε τὸν Μερκούριον νᾶλθῃ στὴν Βενετιάν.
 Λοιπὸν μὲ τοὺς ἀνθρώπους του ἦλθε καὶ ἐμφανίσθη,
 Τῆς δ' αὐθεντεῖας ἐφάνηκεν ὅτι ἐκ τὰ βάρη ἐρρύσθη.
 Χαιράμενοι τὸν δέχθησαν ἅπαντες καὶ σκιρτῶντες,
 Γλυκίᾳ τὸν ἐφιλούσασιν, ὡς ἔπρεπε τιμῶντες.
 Τότ' ὁ πρίντζιπος ἤρχισε κ' εἶπεν, ἀνδρειωμένα
 Μερκούριέ μου θαυμαστέ, υἱέ μου ἡγαπημένε,
 Πάντοτε τὸ εὐγενικὸν γένος σου κ' ἀνδρειωμένον,
 Στὸν κόσμον ὅλον φημιστὸν καὶ πολλὰ παινυμένον,
 Ἡμᾶς πάντα δουλεύσασι καὶ ἄξια τιμήσαμέν τους,
 Καὶ πλοῦτον τῶν ἐδώκαμε, καὶ ἐδοξάσαμεν τους.
 Λοιπὸν καθὰ ὁ γεωργὸς ὅστις κλαρὶ φυτεύει,
 Κ' ἐπιμελῶς λατρεῖε το καὶ μὲ νερόν τ' ἀρδεύει,
 Μὲ θάρρος καὶ μὲ παντοχῆν τὰ πῆλοισι κλαριά,
 Μὲ τοὺς καρπούς των πάντοτε νὰ τᾶλῃ εἰς τὴν χρεῖα,

Ὅτω κεινοὺς δοξάσαμεν, ὅπως καὶ τὰ παιδιά των
Πάντοτε εἰς τὴν χρεῖαν μας νὰ δείξουν τὴν ἀνδρείαν των.
Λοιπὸν εἴμεσθεν βέβαιοι καὶ σύ, ὡσπερ παιδί μας,
Εἰς πᾶσαν μάχην κατ' ἐχθρῶν ν' αὐξήσης τὴν τιμὴν μας.
'Σ τοῦτον τὸν πόλεμον πιστῶς νὰ δείξης τὴν ἀνδρείαν σου,
Καὶ τιμὴν νὰ σὲ δώσωμεν, ὡς πεθυμᾷ ἡ καρδιά σου,
Μερκούριος τότε ὁ θυμαστός πρὸς τὴν ἐκλαμπροτάτην
Κυριαρχίαν Βενετιῶν, καὶ τὴν δικαιοτάτην,
Εἶπεν ἀποκρινόμενος πολλῆς μετ' εὐλαβείας,
Μ' ὀλίγα λόγια καὶ καλὰ, ὡς πρέπει τῆς στρατείας:
Ὡ ἀρχηγὲ ἕψηλότατε, καὶ ἡ λοιπὴ αὐθεντεία,
Διοικηταὶ ποῦ θρίσκεσθε ἔς ὅλην τὴν Βενετιάν,
Ὅπως ἔχει ἡ ἀλήθεια, ὅτι ὅλον μου τὸ γένος
Πάντοτε σᾶς ἐδούλευσε μετὰ μεγάλου σθένους,
Καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐδείξατε καὶ περιστὴν ἀγάπην,
Γιατὶ ἀπὸ τὴν πίστιν του τινὰς οὐδὲν ἐτράπη.
Λοιπὸν εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ γεωργοῦ ποῦ ὀρίζεις,
Ἄκουσον τὴν ἀπόκρισιν, ἃν ἔνι ὅτι χρίζεις:
Ὁ γεωργὸς ἀλήθεια διὰ τοῦτο κοπιᾷζει,
Καὶ λατρεύει ἕνα κλαδί τελείως, καὶ δοξάζει,
Ὅτι τὰ ἐπίλοιπα κλαδιά ὅλον γε τὸν καρπὸν τους·
Νὰ τότε δώσουν πρὸς αὐτὸν ἀπάνω στὸν καιρὸν τους,
Τὸ δένδρον δὲ ἐκ τοῦ καιροῦ ὕστερ' ἀποῦ γηράσῃ,
Καὶ ὅλην τὴν ποιότητα τελείως θέλει χάσει,
Τότε συνάσει ὁ γεωργὸς τὰ κάλλιό του κλαδιά,
Καὶ εἰς τὴν γῆν φυτεύει τα, καὶ μὲ καλὴν καρδιά
Ποτίζει καὶ σκαλίζει τα, καὶ ὅπως ἐπιμελεῖται,
Καὶ ὡς πατὴρ τὰ τέκνα του οὐδόπως τ' ἀπαρνεῖται!
'Σ τὸ θέλημά μαι τὸ λοιπὸν, καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν σα;
Νὰ περιμένω μετὰ σᾶς εἰς τὴν πολλὴν τὴν χρεῖαν σα;
Ἀποῦ δὲ τότε ἡ αὐθεντεία τοῦς λόγους του νοῆσαν,
Μεθ' ὅλον τὸ συμβούλιον μετὰ χαρᾶς ὤρισαν

8.

Ἀρχηγὸς νὰ γένη 'ς ἄλογα ἐκ τὸν Μοριὰ Ἰακώσια,
 Μὰ ἄστερου τ' ἀκολούθησαν πλέον περὶ ἄλλα τόσα.
 Διὰ τὸν καιρὸν δ' ἐκείνον ὁ μέγας ἀνδρειωμένος,
 Διὰ τὸ πρῶτον ἔμεινε καλὰ εὐχαριστημένος,
 Κ' ὡς ἔπρεπ' εὐχαρίστησεν εἶτα τὴν αὐθεντεία,
 Εὐθύς δ' ἐκείθε ζέεθηκε, γιὰ τ' ἦτον πολλὴ χρεία.
 Μετὰ σπουδῆς δ' ἀπέστειλε στῆς Ἑλλάδος τὰ μέρη,
 Τοὺς ἄνδρας καὶ τὰ ἄλογα ἐκείθεν γιὰ νὰ φέρη.
 Μετέπειτα δ' ἐμίσεισε στὴν Πάδουβα καὶ διέβη,
 Κ' εἰς τοῦ σινιὸρ Μπαρτολομαίου τὴν κάμαρα ἐσέβη.
 Κεῖνος δὲ τὸν ἐδέχθηκε καλὰ κ' ἐτίμησέ τον,
 Κ' ὡς ἀνδρειωμένον θαυμαστόν, ὡς ἔνε δόξασέ τον.
 Κ' ἡ τρέβα δὲ ποῦ εἶχασιν ὕστερον τελειώθη,
 Κ' ὁ βασιλεὺς μετὰ στρατοῦ εἰς μάχην ἐσηκώθη.
 Μερκούριος εἶτ' ὁ θαυμαστός πρὸς τὸν Μπαρτολομαῖον,
 Τὸν ἄξιον καπετάνιον, τὸν ἄλλον Πτολομαῖον,
 Ἄνιστατο κ' ἀνήφερεν, ὡς λέων μανισμένος,
 Εἰς τοὺς ἐχθροὺς νὰ πορευθῆ πολλά προθυμημένος.
 Λύθεντη καπετάνιε, μὲ τοῦ θεοῦ τὴν χάρι,
 Νῦν βούλομαι ν' ἀρματωθῶ, νὰ λάβω καὶ κοντάρι
 Ἰς τοῦτα τὰ χειροπάλαμα, κ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς νὰ πάγω,
 Μὲ μέρος μου στρατιωτῶν τὰ σκότιά των νὰ φάγω.
 Δός μοι ζουσίαν τὸ λοιπὸν νὰ πᾶ νὰ πολεμήσω,
 Γιὰ τὴν ἐλπίζω εἰς θεὸν μέγα πρᾶγμα νὰ πῆσω.
 Τότ' ὁ σινιὸρ Μπαρτολομαῖος μετὰ τῆς προθυμίας,
 Τὴν τέχνην του γινώσκωντα καὶ περισσὴν ἀνδρείαν,
 Εἶπε, Μερκούρη θαυμαστέ, ὕπα νὰ πόλεμήσης,
 Κ' ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἔμπροσθεν κάμνε ὡσὰν ὀρίσης.
 Ἐκείθεν δὲ ἐξέβηκε καὶ διέβη στὴν στρατιάν του,
 Μέσα δὲ εἰς τὸ κοῦφὸς του ἐπήδαν ἡ καρδιά του.
 Ἀπ' ὅλους ἔζηντα διάλεξε καλὰ ἀρματωμένους,
 Δοκιμασμένους στ' ἄρματα, ὅλους ἀνδρειωμένους.

Κ' ἄλλους ἐξήντα ἔλαβεν ἀπ' ὄλον τὸ φουσατόν·
 Τὸ πρᾶγμα δὲ ποῦ ἔπηκε πολλὰ ἐθαύμασά το·
 Δώδεκα μίλια ξέβηκε μακρὸν ἀπὸ Παταβίου,
 Λοιπὸν τὴν τέχνην ἄκουσον τοῦ θαυμαστοῦ κ' ἀνδρείου.
 Εἴκοσιν ἄνδρας διάλεξεν ἀπ' ὄλην τὴν στρατιάν του,
 Εἰς πόλεμον καρτερικούς, ὡς ἤθελ' ἡ καρδιά του,
 Καὶ εἰς ταῖς τένταις τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἔστειλε νὰ πᾶσι,
 Ὁ κάθε εἷς ἀπὸ κεινούς ὡς λεοντάρι νὰ δράσῃ.
 Λοιπὸν ὡς τοὺς ἐπρόσταξεν ἐκεῖθεν ἐξεβῆκαν,
 Εἰς δὲ ταῖς τένταις τῶν ἐχθρῶν μετέπειτα διαβῆκαν·
 Στὸν τόπον δ' αὐτὸς ἔμεινε μὲ τοὺς ἄλλους στρατιώτας,
 Καὶ χωσιασμὸν ἐποίησε μὲ τοὺς Μακεδονίτας.
 Ἀφοῦ δὲ εἶδαν οἱ ἐχθροὶ τὴν τόλμην τὴν περίσσαν,
 Μουντάρμοι τριακόσιοι πρὸς αὐτοὺς τότε ὠρμήσαν·
 Ἐκεῖνοι δ' ὡς τοὺς εἶδασιν, ὡς ἦσαν διδαγμένοι
 Ἐκ τὸν σινιὸρ Μερκούριον, καὶ καλοτεχνισμένοι,
 Ὠρμήσασι καὶ ἔφρευγον καὶ ὡς ἀνανδροὶ ἐδείχναν,
 Οἱ ἐχθροὶ δὲ τοὺς ἐδίωχναν, καὶ λαντζοναῖς τῶν ρίχναν·
 Ὡς ὁ καλὸς ψαρᾶς λοιπὸν τὸ δόλος ὅπου βάνει
 Στὴν ἄγκυστρον, ἔξω στὴν γῆν τὸ ψάρι διὰ νὰ ἔγᾳλη,
 Οὕτω καὶ ὁ Μερκούριος μὲ εἴκοσιν ἀνδρειωμένους,
 Τοὺς ἐναντίους ἀπίστησε τοὺς πολυφημισμένους·
 Ἀφοῦ δ' ἐκεῖθ' ἀπέρασαν, ὅπου ἔτονε κρυμμένους,
 Τότε φωνῇ ἐβόησε, πολλὰ προθυμουμένος·
 Ἔστι καιρὸς, ὦ ἄνδρες μου, τώρα γιὰ νὰ φανοῦμεν
 Στὸν πόλεμον κατὰ ἐχθρῶν, πάντες νὰ τιμηθοῦμεν·
 Κ' ὡσπερ λεοντάρια ὠρμήσασι κ' ὀπίσω των πηγαῖναν,
 Καὶ τούτων τὰ κοντάρια εἰς τοὺς ἐχθροὺς σεβαῖναν.
 Κ' αὐτοῦνοι δὲ οἱ ἄθλιοι δὲν πόρουν νὰ γυρίσουν,
 Οὔτε νὰ δείξουν πρόσωπον, οὔτε νὰ πολεμήσουν·
 Διατὶ ἂν ἤθελαν πιστραφῆ στὸ στῆθος λαβονόνταν,
 Καὶ σκοτωμένοι κ' τ' ἄλογον κάτω στὴν γῆν ριπτόνταν.

Κ' ὁ μὲν σινιὸρ Μερκούριος ἐκείνην τὴν ἡμέραν
 Σινιὸρ Καρδὲς ἐσκότωσε μὲ τὴν ἰδίαν του χέρην,
 Γουμπερναδόρον ἔπειτα τοῦ Σπάνια τοῦ φουσάτου
 Σινιὸρ Γραβάτζαν ἔπιασε, κ' ἀνδρειὰν ἐπαίνεσά του.
 Τῶν δὲ μουντάρμων ἔπιασε τέσσαρας καπετάνιους,
 Κ' ἐννέα ἄλλους ἄρχοντας, τιμίους ταλιάνους.
 Ἡ δὲ στρατιὰ του ἠ ἐκλεκτὴ καὶ πολυρημισμένη,
 Εἰς πόλεμον νὰ μάχεται πολλὰ 'τον θυμωμένη,
 Ἄρχοντας ὀγδοήκοντα ἔπιασαν κ' ἐδέσαν τους,
 Καὶ μέσα εἰς τὴν Πάδουβαν πιστάγκωνά 'φεράν τους.
 Μαθῶν δὲ τὸ γινόμενον σινιὸρ Μπαρτολομαῖος,
 Ὁ παινετὸς καὶ ἄξιος, φρόνιμος καὶ γενναῖος,
 Τρία μίλια 'κ τὴν Πάδουβα ἐξέβη ν' ἀπαντήσῃ
 Αὐθέντη τὸν Μερκούριον, γιὰ νὰ τότε τιμῆσῃ
 Μετὰ φουσάτου περισσοῦ, παράταξιν μεγάλην,
 Καὶ οὕτως ἐν' ἡ ἀλήθεια, καὶ μὴν τὸ ἀμφιβάλλῃς!
 Λοιπὸν ὅταν ἐσμύξασι γλυκεῖα χαιρέτησέν τον,
 Κι' ἐκ τὰ δυό τὰ μάγουλα ἐκαλοφίλησέν τον.
 Ὁ δὲ στρατὸς τῆς αὐθεντείας πολλὰ τότε 'εθαυμάζε,
 Βλέπωντα τὰ αἰχμάλωτα, Μερκούριον δοξάζε,
 Πῶς δι' ὀλίγου τοῦ καιροῦ ἐπῆκε μέγα πρᾶγμα,
 Ὅποιον ἄξιον νὰ βαλθῇ γιὰ θύμψιν στὸ γράμμα.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μπαρτολομαῖος στὴν Πάδουβ' ἀφοῦ σῶσε,
 Εἶπε, σινιὸρ Μερκούριε, στὸ σπίτι μου καλῶ σε,
 Νὰ ἀριστήσῃς μετ' ἐμοῦ καὶ νὰ ξεκοπιάσῃς,
 Κ' εἶτα νὰ βγῆς εἰς τοὺς ἐχθρούς, κ' ἄλλους σκλάβους νὰ πιάσῃς.
 Ἐπεὶ δὲ τὸν ἐκάλεσεν, οὗτος ὑπάκουσέ του,
 Καὶ ὡς καπετάνιος ποῦ 'τονε τὸν λόγον τίμησέ του.
 Εἶτα πρὶν ἀριστήσωσιν ἐν' ἄνθρωπον ἐκράξε,
 Καὶ ἅπαντα τὰ γινόμενα τῆς αὐθεντείας ἐγράψε.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος ἀπ' ἐκεῖθεν ἐξέβη,
 Καὶ μ' ὄλην του τὴν συντροφικὴν στὸ σπίτι του ἐσέβη!

Εἶτα γραφὴν τοῦ φέρασιν ἀπὸ τῆν αὐθεντεῖαν,
Μὲ ὄλα τὰ αἰχμάλωτα νὰ πάη στὴν Βενετιάν.
Στὴν θάρκα δὲ τοὺς ἔβαλλε πάντας καλὰ δεμένους,
Κ' εἰς Βενετιάν τοὺς ἤφερον ἐπισθαγκωνισμένους.
Τὴν πλάτζα δὲ διαβαίνωντας πολὺς λαὸς συνάχθη,
Βλέποντες καὶ θαυμάζοντας τὸ πρᾶγμα ποῦ ἐπράχθη.
Καὶ μὲ μεγάλην παρρησιάν εἰς τὸ παλάτι διέβη,
Καὶ δῶκε τὰ αἰχμάλωτα στὸν πρίντζιπον, ποῦ σέβη
Κ' ἐκείνον προσεκύνησε, κ' εἰς ὄλην τὴν αὐθεντεῖαν,
Αὐτοὶ δὲ τοῦ εθαύμασαν τὴν περισσὴν ἀνδρείαν.
Πρῶτον δὲ πάντων πρίντζιπος ἐκείνον ἐφιλήσε,
Καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον του ἤγειρε καὶ ἔμιλλσε,
Ὡ θαυμαστὲ Μερκούριε, τέκνον μου ἡγαπημένον,
Στοὺς ἀντιπάλους δίστομον σπαθὶ ἀκανισμένον,
Ἐλπίδα ἐχομεν πολλήν, τῶρα ποῦ ἴσαι κοντὰ μας,
Πάλιν νὰ ἀποκτήσωμεν πράγματα τὰ δικὰ μας,
Διατὶ ἡ ἀνδρεία σου ἡ πολλὴ ἔνε δακιμασμένη,
Κ' εἰς οἰκουμένης πέρατα ἔνε διεσπαρμένη.
Ὅποιον χάριν τὸ λοιπὸν βούλεσαι διὰ νὰ λάβῃς,
Τῶρα μᾶς τὴν ἐζήτησαι, ἀν ἔνε χωρὶς βλάβης,
Καὶ νὰ σὲ τὴν δώσωμεν πολλὰ καλ' ἀσπασίως,
Ὅτε καὶ σὺ ὑπὲρ ἡμῶν ἰκινδύνευσας ἀνδρείως.
Αὐθέντης δ' ὁ Μερκούριος, ὥσπερ καλὸς πατέρας,
Πλουτὸν οὐδὲν ἐζήτησε γιὰ ταῦτον, οὐδὲ γέρας,
Ἀλλὰ διὰ τοὺς στρατιώτας του μόνον ἐπρονοήθη,
Καὶ νὰ τοὺς βάλῃ σὲ τιμὴν πολλὰ ἐδιακρίθη.
Ὡ ἀρχηγὲ μετέωρε, εἶπε, κ' ὑμεῖς συμβούλοι,
Εἶνε τῆς αὐθεντείας σας καλοὶ πιστοὶ σας δούλοι,
Κ' εἴ τινες εἶνε μετ' ἐμοῦ εἰς ταύτην τὴν μάχην,
Κ' ὁ κάθε εἷς ἐξ ἐκείνους τιμὴν του πρέπει νάχη,
Διατὶ ἔς τοῦτον τὸν πόλεμον καθένα παλληκάρι,
Ἀνδρείαν μεγάλην ἔδειξε, καὶ πῆκεν ὡς λεοντάρι.

Προβέζονάδους τὸ λοιπὸν, κ' ἔξῃ καθαλαρίου,
 Ἐ αὐτοὺς θέλω νὰ πῆτετε, τοὺς τεχνικοὺς κ' ἀνδρείους.
 Κ' ἡ αὐθεντεία δὲ ἀφοῦ ἤκουσε τοῦ Μερκουρίου τοὺς λόγους,
 Πῶς ἦσανε χωρὶς ζημιᾶς, ὁμοίως λέγω καὶ φύγους,
 Τὸ θέλημά του ὤρισεν εὐθύς τότε νὰ γένη,
 Ἀναπαυμένοι ἐξ αὐτῆς ὅπως νὰ διαμέη.
 Εἶτα ἀπεχαιρέτησε κ' ἐκείθεν δὲ μιτεύει,
 Καὶ μετὰ τοὺς στρατιώτας του στὴν Πάδοβαν ἐδιέβη.
 Μέσον δὲ τούτου τοῦ καιροῦ στρατὸς τοῦ βασιλέως,
 Φρονίμου τε καὶ γνωστικοῦ καὶ τοῦ περικαλλέως,
 Κοντὰ στὴν Πάδοβά ἄσσε μετὰ πολλὴν ἀνδρείαν,
 Καὶ ἔδερνε τὰ τείχη της μὲ τὴν ἀρτιλαρίαν.
 Κ' ἰδόντες δ' ὅτι ἀδύνατον ἔνε νὰ τοὺς νικήσῃ,
 Ν' αὐγοῦσι κείθεν ἔκριναν τὴν Πάδοβαν ν' ἀφήσῃ.
 Κ' εἰς τὴν Βερόναν ἔστειλαν νὰ πᾶσι ὅλα τὰ βάρη,
 Αὐτὰ πολλὰ φοβούμενοι ἐχθρὸς νὰ μὴν τὰ πάρῃ.
 Μὲ περισσὴν δ' αὐτοὶ μανιὰν πάντες στὰ Μέστρα ὤρμησαν,
 Τὴν δὲ χώραν ἐκάυσασιν, καὶ πολλὴν βλάβην ἐπῆκαν,
 Ὅμοίως ἅπαντα τὰ χωριὰ τότε τὰ καταστρέψαν,
 Καὶ Τριβιζάνον κούρσευσαν, ὕστερον δ' ἐπιστρέψαν.
 Κ' εἰς τὴν Βερόνα διέβησαν νὰ πᾶν νὰ ξεχειμάσουν,
 Πάλιν δὲ διὰ τὴν ἀνοιξὶν πόλεμον νὰ τοιμάσουν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μπαρτολομαῖος, πῶς πᾶσι οἱ ἐχθροὶ του
 Εἰς τὴν Βιτζέντζαν ἔμαθε, κ' αὐτὸς διὰ τὴν τιμὴν του
 Ἐξέβη ἀπὸ τὴν Πάδοβαν μὲ ὄλον τὸν στρατὸν του,
 Καὶ εἰς Βιτζέντζα σέβηκε πρὶν περὶ τὸν ἐχθρὸν του.
 Κ' εἰς δὲ τὸ πάσον ἔβαλε στρατὸν κ' ἀρτιλαρίαν,
 Καὶ τὸν σινιὸρ Μερκούριον, γιὰτ' ἦτον πολλὴ χρεῖα.
 Οἱ ἐχθροὶ δ' ἀφοῦ τὸν εἶδασιν ἐστράφησαν ὀπίσω,
 Μερκούρης δὲ ἐβόησε, τὸ αἶμά των θέλω νὰ χύσω.
 Καὶ μὲ μεγάλῃν προθυμίᾳ τοὺς ἐκαταδιώκε,
 Καὶ βλάβην τῶν ἐλεσινῶν τότε πολλὴν ἐδῶκε.

Ζωοτροφίαν τῶν ἔπερνε, καὶ δὲν εἶχαν νὰ ζήσουν,
 Κ' ὀλίγον πάντες ἔλειψε τότε νὰ ξεψυχήσουν.
 Ἐπειτα συλλογίσθηκε κ' εἶπεν, ἄς πάγω εἰς πάσο,
 Ὅτι οἱ ἐχθροὶ εἶναι περισσοί, καὶ τὴν ζωὴν μὴ χάσω.
 Οἱ ἐναντίοι δ' ὕστερον 'ς αὐτοὺς πάλι σημῶσαν,
 Καὶ ἅπαντες ν' ἀποθάνωσιν εἰς πόλεμον ὁμῶσαν.
 Δυὸ μίλια μόνον ἔλειπαν μακρὰν ἀπὸ ἐκείνου,
 Κ' ἐσυμβουλευθήσαν αὐτοὺς νὰ βάλλουν εἰς κινδύνους.
 Ὁ γοῦν σινιὸρ ὁ Πρόσπερος ἄκου τί συννοήθη,
 Καὶ εἰς τὸν νοῦν του ὡς φρόνιμος τ' ὄ,τι ἐδιακρίθη.
 Ὡ ἄνδρες μου πιστόγατοι καὶ δεδοκιμασμένοι,
 Τεχνίταις εἰς τὸν πόλεμον πολλὰ μοι ἠγαπημένοι,
 Ἐδῶ ἄς περιμείνωμεν ἕως νὰ ξημερώσῃ,
 Ὁ ἥλιος τὰς ἀκτῖνάς του στὸν κόσμον νὰ τὰς δώσῃ·
 Κ' ὄλην τὴν νύκτα στέκωμεν εἰς φύλαξιν μεγάλην,
 Ἴν' ὁ μέγας Μερκούριος εἰς λύπην μὴ μᾶς βάλῃ.
 Κ' εἰς τοῦτο ἄς ἦσθε βέβαιοι ὅτι ἡ ὀξύθυμία,
 Ποῦ 'χει ὁ σινιὸρ Μπαρτολομαῖος, σφάλλει τὸν στὴν καρδίαν.
 Διὰ τὴν αὔριον τὸ ξημέρωμα πολλὰ προθυμούμενος,
 Νὰ πολεμήσῃ ἔρχεται ὄλιω ἀρματωμένος,
 Καὶ δὲν στέκει στὸν τόπον του μὲ τὴν ἀρτιλαρίαν,
 Ἄμα θέλ' ἔλθει πρὸς ἡμᾶς ὅπου δὲν ἔνε χρεία.
 Ἡμεῖς δ' ἀφοῦ τὸν ἴδωμεν, ἄς φύγωμεν ταχέως,
 Κ' αὐθις ἄς πολεμήσωμεν μετ' αὐτοὺς γενναίως,
 Εἰς τόπον ποῦ ἡ ἀρτιλαρία δὲν δύναται μᾶς βλάψῃ,
 Μὲ τὴν ὀξύθυμιάν δὲ αὐτὸς ὕστερον θέλει βλάψῃ.
 Ἄπαντες δὲ τοὺς λόγους του πολλὰ τοὺς ἐτιμῆσαν,
 Κ' ἄλλους νὰ εἶχαν σὰν αὐτὸν πολλὰ ἀναζητήσαν.
 Κ' εἴτι δὲ εἶπ', ἀπόφηναν ταχέως νὰ τὸ πῆσουν,
 Μὲ θάρρος καὶ μὲ παντοχὴν ἐχθροὺς των νὰ νικήσουν.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος στέκωντας εἰς τὸ πάσο,
 Τοῦτο ἐσυλλογίσθηκε κ' εἶπε, θέλω νὰ δρᾶσω·

Οί έχθροι ποῦ κατεπάνω μας στέκουν καὶ δὲν ὀρμοῦσι,
 Βλάβην γὰρ νὰ μᾶς δώσουσι πολλὰ ἀναζητοῦσι.
 Τότε μεγάλη τῇ φωνῇ εἶπεν, ὦ παλληκάρια,
 Λάβετε διὰ τὰς χεῖράς σας τὰ μακρὰ κοντάρια,
 Κ' ἄς πορευθοῦμεν πλαγινά, οἱ έχθροι νὰ μὴ μᾶς δοῦσι,
 Καὶ πάντες κατὰ πάνω μας μανισμένοι νὰ ἴθουσι.
 Μέρος γὰρ ν' ἀφανίσωμεν καὶ νὰ σκλαβώσωμ' ἄλλους,
 Ἐκ τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἄξιους αὐθέντας τοὺς μεγάλους,
 Κ' ἀπ' αὐτοὺς νὰ γρηκῆσωμεν τὸ τί διανοοῦνται
 Οἱ ἐναντίοι, κ' εἰς ἡμᾶς στέκουν καὶ οὐδὲν ὀρμοῦνται.
 Πάντες λοιπὸν μετὰ χαρᾶς ἠκούσασι τοὺς λόγους,
 Γιατ' ἦσαν ἐπαινετοὶ καὶ ἀμέτοχοι τοῦ φόγου.
 Κ' εἰς ὀρδινιὰν ἐβάλθησαν ἀπάνω τ' ἄλογά τους,
 Εἰς τοὺς έχθροὺς νὰ πορευθοῦν ἐπὶ ἄκαρδιά τους.
 Λοιπὸν ὡς ἐβουλεύθηκεν, εἰς τοὺς έχθροὺς ἐδίδεθη,
 Καὶ μὲ τοὺς στρατιώτας του ὡσπερ λιοντάρια ἔβη
 Μὲ τὴν δεξιὰν τὴν χέραν του ἕνα μέγα λαβῶσε,
 Ναλοῦζον τὸν ἐλέγασιν, καὶ εἰς τὴν γῆν τὸν χῶσε.
 Στοῦ ῥηγὸς τῆς Καλάβριας ἀδελφὸς ἦτον ἠξεῦρε,
 Καὶ παρευθὺς ἀπόθανεν, ὅτ' εἰς καρδιὰν τὸν εὔρε.
 Κ' ἄλλους Τουδέσκους ἔπιασεν ὁμοίως καὶ Σπανιόλους,
 Κ' εἰς σὲ σινιὸρ Μπαρτολομαῖον δεμένους ἤφερ' ὄλους,
 Κ' ἀπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν βουλὴν ἔμαθε τῶν έχθρῶν του.
 Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκουριος εἶπε τὸν λογισμόν του,
 Αὐθέντη καπετάνιε, ἔμαθ' ἡ αὐθεντιά σου
 Ἰῶν ἐναντίων τὸ βούλευμα καὶ τήρει τὴν ὑγεία σου.
 Στέκου δὲ εἰς τὸν τόπον σου, κ' αὐδόλως μὴ σαλεύσης,
 Ἄν θέλῃς κ' εἰς τὸν πόλεμον ταῦτον γὰρ ν' ἀριστεύσης.
 Εἰ δὲ καὶ πᾶς νὰ τοὺς εὐρῆς κείνους δὲν θὲς νικήσει,
 Φόβον δὲ ἔχω περιστῶν έχθρῶς νὰ δὲν σ' ὀρίση.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μπαρτολομῆς δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ
 Τοῦ αὐθεντῆς Μερκουρίου, μὰ νὰ γενῆ τ' ὀρίσει.

Ω; δὲ διδάσκει καὶ ἡμᾶς πολλὰ καλὰ τὸ γράμμα,
 ὅτι ἀνὴρ ἀσύμβουλος λαμβάνει μέγα τραῦμα.
 Αὐθέντην τὸν Μερκούριον νὰ πάγη τὸτ' ὠρίσε,
 Μὲ ὄλους τοὺς στρατιώτας του καὶ τοὺς ἐχθροὺς νοῆσαι
 Τί ἔνε τὸ θεὸ νὰ πῆσουσι, κ' εὐθύς νὰ τοῦ μὴνύσῃ,
 Γιατί μετ' αὐτοὺς τὸ πουργὸ θέλει νὰ πολεμήσῃ.
 Ὁ δὲ σιγιὸρ Μερκούριος γινώσκωντα τὸ γράμμα,
 Νὰ πείθετε τοῖς ἀρχηγοῖς ἔνε ἄξιον πρᾶγμα,
 Εὐθύς μὲ τοὺς στρατιώτας του εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐπήγε,
 Καὶ ἡ ἐμπροσθέλα, παρευθὺς ἀφοῦ τὸν εἶδ', ἐφύγε.
 Αὐτὸς δὲ ἐκαρτέρησε κ' ἐμπρὸς οὐδὲν ἐσύρθη,
 Ὁ δὲ στρατὸς τῶν ἐναντίων ἀπ' ἐκεῖθεν ἠγέρθη,
 Κ' εἰς ἕναν κάμπον διέβηκε μέγαν καὶ διαμείνε,
 Ὁ κάθε εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐτρῶγε καὶ ἐπίνε.
 Ὁ δὲ σιγιὸρ Μερκούριος εὐθύς τὸ ἐμπνύσε
 Τοῦ αὐθεντοῦ Μπαρτολομῆ, κατὰ πῶς τὸ ὠρίσε.
 Ἐκεῖνος δὲ μετέπειτα μὲ ὄλην τὴν στρατείαν,
 Εἰς μέγαν τὸν Μερκούριον ἦλθε μὲ προθυμίαν,
 Κ' εἶπεν, ἐκ μέρους αὐθεντιᾶς, Μερκούρη σὲ ὀρίζω,
 Γιατί κάλλιον στὸν πόλεμον ἀπ' ὄλους σὲ γνωρίζω,
 Ἵπαγε κατὰ τῶν ἐχθρῶν πόλεμον νὰ τῶν δώσης,
 Καὶ μέρος πλεῖστον ἀπ' αὐτῶν στὴν γῆν κάτω νὰ χάσης.
 Ὁ δὲ σιγιὸρ Μερκούριος εἶπέ τον ἐκ δευτέρου,
 Αὐθέντη καπετάνιε, ἔκ τὸν λογισμόν σου γέρον·
 Αὐτὸς δ' εἶπε, μὴ θέλωντας τοὺς λόγους μου ἐνθύμου·
 Νῦν θέλουν κάμει οἱ ἐχθροὶ ἐκεῖνο τὸ πεθύμου·
 Ἐγὼ δὲ πάγω στοὺς ἐχθροὺς ἐπειδὴ καὶ ὄντως χρήζεις,
 Νὰ κάμω πρῶτον πόλεμον κατὰ ἐχθρῶν ὀρίζεις.
 Ταῦτα εἰπὼν καὶ παρευθὺς ἐβάλλη ἔς ὀρδιάν,
 Μ' ὄλους τοὺς στρατιώτας του μὲ πολλὴν προθυμίαν·
 Κ' εἰς τὴν ἑπρόστέλα βάρησεν ἀπάσης τῆς στρατείας,
 Νὰ δώσῃ νίκην ὡς πιστὸς δούλος τῆς αὐθεντίας.

Καὶ μετ' αὐτοὺς πολέμιζεν ὡς ἄγριον λεοντάρη.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μαρτολομιὸς ἀπὸ τὸ ἄλλον πλάγι
Τῶν ἐναντιῶν διέβηκε, καὶ παρευθὺς ἐσφάγη
Πῶς οὕτως ἀπεμάχρυνεν ἐκ τὴν ἀρτιλαρία,
Καὶ ὡς ἄφρων τὸν ἐνίκησε πῶς ἡ ὀξυθυμία.
Ἄλλὰ καιρὸς δὲν ἦτονε τότε τοῦ συμβουλίου,
Ὅτι νὰ συμβουλευέται πρὸ ἔργου ἔν' τ' ἀνδρείου,
Κ' οὐχὶ εἰς τὰ καμώματα, ὅτι καιρὸν δὲν ἔχει,
Γιατὶ ὁ ἔχθρός του μὲ μανίαν νὰ τὸν σκοτώσῃ τρέχει.
Ταῦτα διαλογιζόμενος, ἰδοὺ καὶ οἱ ἐχθροὶ του
Κατ' αὐτοῦ ὡς λιόντες ὤρμησαν νὰ βγάλουν τὴν ψυχὴ του,
Μὲ τὸ στρατόπεδον δ' αὐτὸς ὄλον εὐθὺς τζακίσθη,
Οἱ δὲ ἐχθροὶ τὸν δείχνασι κ' ἔλεγ' ὁ θεὸς τ' ὠργίσθη.
Ἐκεῖ πολλοὺς ἐκόψασι, καὶ πλείστοι στὸ ποτάμι
Μπακάγιον ποῦ τὸ λέγασιν, ἐπήγησαν ἀντάμι.
Μόν' ὁ σινιὸρ Μπορτολομιὸς μ' ὀλίγους ἐγλυτώσῃ,
Καὶ διέβηκε στὴν Πάδαθα, μέγαν ὄρκον ὠμόσῃ,
Τοῦ Μερκουρίου τὴν βουλήν καλὰ νὰ τήνε βλέπῃ,
Καὶ λογισμὸν τὸν ἴδιον πάντοτε νὰ τὸν τρέπῃ.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος, ὅταν ἐκεῖνος φεῦγε,
Μ' ὄλους τοὺς στρατιώτας του κατὰ ἐχθρῶν ἐνέβει.
Τὸ τρίτον μέρος τοῦ στρατοῦ ἦτονε ἐμπροσθέλα,
Καὶ μετ' αὐτοὺς πολέμιζε, γιατί ἐκεῖ τὸν στέλα.
Ὁλημερνῶς ἐμάχοντο, καὶ κατεδάμασέ τους,
Καὶ μὲ τὴν συντροφίαν τους νὰ σμιζοῦν μπόδιζέ τους.
Οὕτω δὲ συλλογιζομαι ὁμοίως καὶ διακρίνω,
Κ' εἰς τούτονε τὸν λογισμὸν θέλω πάντα νὰ μείνω,
Ὅτι ὁ σινιὸρ Μερκούριος μετὰ τὴν συντροφίαν του,
Ἐκεῖ ἂν δὲν εὐρίσκετο, νὰ δείξῃ τὴν ἀνδρειάν του,
Οὐδεὶς ἐκ τὸ στρατόπεδον τότε ἤθελε γλυτώσει
Τῆς αὐθεντείας τῶν Βενετιῶν, ἂν ἦσαν ἄλλοι τόσοι.
Τοῦ βασιλῆος μὲν ὁ στρατὸς ἀπ' ἐκεῖθεν ἐξέβη,

Καὶ μετὰ νίκης περισσοῦς εἰς τὴν Βιτζέντζα διέβη·
Ὁ δὲ σιγιὸρ Μερκούριος δείξας γε τὴν ἀνδρείαν του,
Στὴν Πάδουβα διέβηκε μετὰ τὴν στρατιάν του.
Ὁ δὲ σιγιὸρ Μπαρτολομαῖος τὸν θεὸν εὐχαριστήσας,
Μερκούρης πῶς ἐγλύτωσε, κ' αἷμά του δὲν ἐχύσε,
Διατὶ ὄλην τὴν ἐλπίδα του καὶ τὴν ἀπαντοχὴ του
Ἐαὐτόν τὴν εἶχε πάντοτε, ν' αὐξάνη τὸν τιμὴν του.
Ἄφου δὲ τὸν χαιρέτησε βαρὺ ἀναστενάξας,
Καὶ πῶς ἀρρώνως ἔπραξε τὸν θάνατον ἐκράξας.
Αὐθέντης δ' ὁ Μερκούριος εἶπ', ἔχε μέγα θάρρος;
Γιατὶ ἐλπίζω εἰς θεὸν νὰ σὲ εὐγάλω ξὲ βάρος.
Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλειῶς τὸ Λαδίζε ἐξέβη,
Καὶ μέσα εἰς τὸ Λίζενε νὰ κατοικήσῃ διέβη,
Διατὶ δὲν εἶχ' ἀρτιλαριάν, οὐδὲ ζωοτροφίαν,
Μάλιστα δὲ φοβούμενος τοῦ Μερκουρίου ἀνδρείαν,
Τὰ πάσῃ ἐκατέκοψαν, καὶ βάρκαις ποῦ περνοῦσαν,
Καὶ πάλους ἐμπηζαν ἐκεῖ, καὶ κείνους ἐθαρρόῦσαν.
Ὁ δὲ σιγιὸρ Μερκούριος στὴν Πάδουβα βρισκέτον,
Καὶ πῶς νὰ βλάψῃ τοὺς ἐχθροὺς πάντα συλλόγιαζέτον.
Καὶ κατασκόπους ἔστειλε νὰ πᾶν νὰ ξεπατήσουν,
Τὸ ποῦ οἱ ἐχθροὶ του βρίσκονται γοργὰ νὰ τοῦ μηνύσουν.
Δοιπὸν ἀφου διέβησαν, καὶ γὰρ καλῶς σκοπῆσαν,
Αὐθέντην τὸν Μερκούριον στὴν Πάδουβα ὠρμησαν,
Καὶ πάντα τοῦ ἀνήγγειλαν, ὅσα ἐθεωρῆσαν
Ἀνδρεῖοί τε καὶ φρόνιμοι ὅπου κατασκοπῆσαν.
Τότ' ὁ θεῖος Μερκούριος καὶ μέγας ἀνδρειωμένος,
Ἐκ τοῦ Ἡφαίστου τ' ἄρματα τὰ ἀφθαρτα ἵτυμένος,
Τριακοσίους διαλεκτοὺς ἀνδρείους Ἀλβανίτας,
Εὐθὺς μετ' αὐτοῦ ἔλαβεν ἐκ τούς Μακεδονίτας,
Δι' ὅλης ἡμέρας ἔσωσε τότεσον στὸ ποτάμι,
Κ' ἄλλω τί συλλογίσθηκε τὴν νύκτα γιὰ νὰ κάμῃ
Μέσα σταῖς χώραις οἱ ἐχθροὶ ἦσαν ἀπλικευμένοι,

Χωρίς δὲ βίγλα σιέκασιν ἄφροβ' ἀναπαυμένοι,
 Διατὶ τοὺς πάλους ποῦ ἔμπηξαν στὸ Λάδιζε θαρρόουσιν,
 Κ' ἐχθροὶ ἔς αὐτοὺς νὰ πάγουσιν οὐδὲν ἐκαρτεροῦσαν.
 Ὁ δὲ σιινόρ Μερκούριος τὴν νύκτα ἀνδρειωμένος,
 Τοὺς πάλους ἐπριώνιζε πολλὰ προθυμημένος.
 Κ' εὐθύς μὲ τὴν στρατεῖαν του τὸν ποταμὸν ἐξέβη,
 Καὶ ὡς μονιὸς τότε ἄγριος στὸν Σάν Τζουάν ἐδιέβη.
 Τριακόσιοι καθαλάριοι ἦσαν κατοικισμένοι,
 Τρεῖς καπετάνιοι καὶ καλοὶ ὠραῖοι ἀνδρειωμένοι,
 Καὶ ἅπαντας ἐπίσασσι καὶ φέραν τοὺς δεμένους
 Ἵστερον εἰς τὴν Πάδουβαν ἀπισθαγκωνισμένους.
 Ὁμοίως καὶ τὸ Τζέβεζε ὅλον διαγούμισάν το,
 Κ' ἀφάνισαν κ' ἐχάλασαν, καὶ ἐκατάστρεψάν το.
 Ὁ δὲ σιινόρ Μπαρτολομαῖας μ' ὅλην τὴν στρατεῖαν του,
 Ἀφοῦ τὴν νίκην ἔμαθε τοῦ Μερκουρίου κ' ἀνδρειάν του,
 Ἐξέβη ἐκ τὴν Πάδουβαν καὶ συναπάντησέ τον,
 Κ' ἐπαίνεσε κ' ἐτίμησε, καὶ πολλὰ δόξασέ τον.
 Ἔσω δὲ εἰς τὴν Πάδουβαν ἁμοῦ τότε διαβῆκαν,
 Ἐρχόμενοι δὲ ἅπαντες πολλὴν χαρὰν ἐπῆκαν.
 Μετέπειτα δ' ἀνέφερε σιινόρ Μπαρτολομαῖας
 Τοῦ εὐγενοῦς Μερκούριου τοιούτους λόγους σπουδαίως·
 Μουντάρμοι τριχόσιοι εἰς τὸ Πολέζε μένουν,
 Σπανιόλοι πάντες διαλεκτοί, κ' ἐκείθεν δὲν εὐγαίνουν.
 Κ' εἰς ὅλη τὴν Ἄρα καὶ Παθία στέκουν καὶ δὲν φυλάττουν·
 Οἱ ἀπεζοί, καὶ φύλαξιν ξεῦρε οὐδόλως πρᾶττουν·
 Λοιπὸν πολλὰ ἐπιθυμῶ τρόπον τινα νὰ εὔρω·
 Νὰ ἀπεράσω στοὺς ἐχθρούς, κ' οὐδόλως δὲν ἤξεύρω.
 Τότ' ὁ σιινόρ Μερκούριος ἀπεκρίθη ταχέως
 Τοῦ ἀθθεντὸς Μπαρτολομαίου καὶ πολλὰ θαρσαλέως·
 Ὡ μέγα καπετάνιε, ἔχε μεγάλο θάρρος,
 Ὅτι εἰς λύπην τοὺς ἐχθρούς νὰ βάλλω καὶ εἰς βᾶρος
 Πολλὰ ἐλπίζω εἰς θεόν, καὶ νὰ τοὺς ἀφάνισω,

Καὶ ἀπ' ἐκείνους οὐδὲ κανὲν ἄτρωτον ν' ἀφήσω.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μπαρτολομαῖος ἰδὼν μὲ προθυμίαν
Τὸν εὐγενῆ Μερκούριον, ὁμοῦ καὶ μετ' ἀνδρείαν,
Πῶς τὸν βαστάζει ἡ ψυχὴ ποτάμι ν' ἀπεράσῃ,
Καὶ εἶτα μέσα στοὺς ἐχθροὺς ὥσπερ λεοντάρι νὰ δράσῃ,
Τὸν θεὸν του εὐχαρίστησε πῶς ἄνθρωπον κοντά του
Ἔχει ἀνδρείον καὶ φρόνιμον, ὡς ἐν' ἡ πιθυμιά του.
Κ' ὦ θαυμαστὲ Μερκούριε, εἶπεν, ἄς πορευθοῦμεν,
Πόσον εἰς κόσμον χρῆζομεν 'ς ἐχθρούς μας νὰ φανοῦμεν·
Κ' εὐθὺς ὄρισμὸν ἔπηκεν εἰς ὅλην τὴν στρατείαν,
Πάντες εὐθὺς νὰ εὑρεθοῦν καλὰ εἰς ὄρδινίαν.
Λοιπὸν ὡς τοὺς ἐπρόστάξεν εὐθέως εὑρεθῆκαν,
Πάραυτα ἐμισεύσασι, κ' εἰς Λάδιζε διαβῆκαν.
Τότ' ὁ σινιὸρ Μπαρτολομαῖος μετὰ ἐπιθυμίας
Τοῦ Μερκουρίου ἀνήμεινε νὰ ἰδῇ τὴν μηχανίαν.
Κ' ἀροῦ' δε πῶς κατέστησε κ' ἐπῆκε καὶ γιορῶρι,
Ὅλον τὸν νοῦν του 'κεῖ ἔβαλλε καὶ μόνον κεῖνον τήρει,
Ὡς δ' ἄνδρα θεῖον τὰ πολλὰ Μερκούριον θαυμάζει,
Κ' αὐτὸς τὴν χάριν πῶς αὐτὴν δὲν εἶχ' ἀνκαστενάζει.
Αὐθέντης δ' ὁ Μερκούριος εἶπεν, ὦ καπετάνιο,
Ἐγὼ στήν χρεῖαν πώποτε καιρὸν δὲν θέ' νὰ χάνω.
Ἡ γέφυρα ἐγένετον, λοιπὸν ἄς ἐξεβοῦμεν,
Καὶ ἐναντίοι τῶν ἐχθρῶν νικηταὶ νὰ φανοῦμεν.
Λοιπὸν ἀφοῦ ἀπέρασαν τὸ Λάδιζε ποτάμι,
Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου εἶπε τοῦτο νὰ κάμῃ
Αὐθέντης ὁ Μπαρτολομῖος, ὕπα εἰς τὴν Παδίαν,
Μὲ ὅλην τὴν στρατείαν σου εἰς καλὴν ὄρδινίαν,
Ἴνα μὴ ἕτερος στρατὸς ἔλθῃ καὶ μᾶς σφαλίσῃ,
Καὶ ἅπαντας μετὰ μανίας νὰ μᾶς καταφανίσῃ.
Ἐγὼ δὲ στὸ Πολιέζε νὰ πάγω μὲ στρατεία,
Νὰ πολεμήσω μὲ ἐχθρούς, νὰ πῆσ' ἀνδραγαθίαν.
Ἀκούσας δὲ ὁ Μερκούριος λόγους τοῦ καπετάνιου,

Τ' ἄρματα τοὺς στρατιώτας του ὄρισ' εὐθὺς νὰ βάλλουν,
Κ' ἐκείθεν ἐμισεύσασι νὰ πᾶσι στὴν Παδίαν,
 Ὁμοίως κ' ὁ καπετάνιος, ὡς εἶχεν ὀρδινίαν.
 Ὁ μὲν σινιὸρ Μπαρτολομαῖος εἰς τὸ Πολιέζε διέβη,
Καὶ μ' ὄλον τὸ στρατόπεδον μέσα στὴν χώραν σέβη.
 Τοὺς δὲ μοντάρμους ἔπιασεν, ὄλους τριακοσίους
 Ἄρχοντας πάντας εὐγενεῖς, πολεμικοὺς κ' ἀξιούς.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος πηγαίνωντας εἰς Παδία,
 Μὲ ὄλην τὴν στρατείαν του, γιὰτ' ἦτον πολλὴ χρεία,
 Τότε τὸν δούκα Τέρμενε μὲ ἑκατὸν τριστάτας
 Στὴν στρατὰ τὸν ἀπάντηξε μ' ἀξιούς ἀναβάτας,
 Ὅστι βοήθεια πῆγαινε στὸ Ρόβιγο νὰ δώση,
Κ' ἐχθροὺς του εἰς τὸν πόλεμον σὰν ἄνδρας νὰ σκοτώσῃ.
 Ὡς δὲ ἀρκοῦδι ὠρμήθηκε μὲ ὄλην του τὴν στρατείαν,
 Τὴν ἀνδρειωμένην καὶ πιστὴν 'ς ἀνάγκην τε καὶ χρείαν,
Καὶ εἰς τὴν μέσῃν βάρηκαν, 'κεῖνοι δ' ἐφοβήθηκαν,
Καὶ ἀπὸ τὴν τρομάρην τοὺς τ' ἄρματά τοὺς ἀφῆκαν.
 Ἄπαντας δ' ἐπιάσασι καὶ κατεδούλωσάν τοὺς,
Καὶ μὲ καννάβια δυνατὰ ἐπισταγκώνιασάν τοὺς.
 Ὁ δὲ ἐπίλοιπος στρατὸς ὀποῦ 'τον σκορπισμένους,
 Εἰς τὴν Βερόνα πῆγαινε πολλὰ προθυμημένους.
Καὶ ὁ σινιὸρ Μπαρτολομαῖος ἐδιέβη νὰ τὸν σώσῃ,
 Ἀλλ' ὅμως δὲν τοὺς ἔσωσε καὶ ἐκείνους νὰ σκοτώσῃ.
 Γιατὶ εἰς τὸ Πολιέζενε ἐκεῖ πολλὰ ἐστάθη,
 Ὅλος δὲ ὁ καλλίτερος ἐκεῖ καιρὸς ἐχάθη,
 Τὴν χώραν ποῦ διαγοῦμιζεν ὅπως διὰ νὰ κερδίσῃ,
Κ' οὐδὲν ἐπῆγε στοὺς ἐχθροὺς τὸ αἷμά του νὰ χύσῃ.
 Λοιπὸν δι' ὀλίγον διάφορον τιμὴν ἄνθρωπος χάνει,
 Περισσότερα δ' ἀγκωσιὰ δὲν ἔγειν' οὐδ' ἐφάνη.
 Ὁ βιτζορήγας δ' ἦτονε ἀπέσω εἰς τὴν Πρέσαν,
Καὶ τὸν σινιὸρ Μπαρτολομαῖὸν ὁ λαὸς ἐκαλέσαν.
Κ' ὁ Βιτσορήγας τό 'μαθε καὶ ἀπ' ἐκείθεν ξέβη,

Ὁ δὲ σινιὸρ Μπαρτολομίδς μετὰ στρατοῦ ἐσέβη·
Ὁ βιτζορήγας δ' ἔπειτα στὸν βασιλεῖαν ἐπέμψε,
Νὰ τοῦ στείλῃ βοήθειαν ταχέως ἐγυρεῦσε!
Τετρακισχιλίους δὲ αὐτὸς Ταυδέσκους ἀποστείλλε,
Κ' εἰς βιτζορήγαν διέβηκαν κ' εἶπαν, αὐθέντη φίλε,
Στὴν Πρέσαν ἄς υπάγωμεν νὰ διώξωμεν ἐχθρούς μας,
Κ' αὐτοὺς νὰ κατακόψωμεν, ὡς ἐναντίους δικούς μας.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μπαρτολομίδς, ἀφοῦ ἔμαθε τὸ πρᾶγμα
Πῶς οἱ ἐχθροὶ πληθύνασιν, ἔλαβε μέγα τραῦμα,
Κ' εὐθὺς ἐκεῖθε ξέβηκε κ' εἰς τὸ Λινάγο διέβη,
Κ' ὁ βιτσορήγας ἔπειτα εἰς τὴν Πρέσαν ἐσέβη.
Μετέπειτα δ' ἐξέβηκε κ' ὑπῆγε στὸ Λινιάγο,
Λέγωντας στὸ φουσάτο του, ἐχθρούς μου θε νὰ φάγω.
Ἐκεῖ δὲ ἀφοῦ διέβηκαν οὐδὲν ἐπολεμήσαν,
Γιατ' ἦτον τόπος δυνατός, ἀλλὰ εὐθὺς τ' ἀφῆσαν,
Κ' ἐπήγασιν κ' ἀπέρασαν τῆς Μουτανίας τὰ μέρη,
Κοντάριν εἶχεν ὁ καθεὶς εἰς τὸ δεξιόν του χέρι.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μπαρτολαίδς πέρασε Λιντηνάρα,
Κάτω μεριάς τὸν ποταμὸν μὲ μεγάλην τρομάρα·
Καὶ εἰς τὴν Πάδουβά 'σωσε, πολλὰ ἄτον μανισμένους,
Πῶς οὕτως ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν εὐρέθη νικημένος.
Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος δὲ Μερκούριος ὁ θεῖος,
Ὁ εὐγενὴς καὶ φρόνιμος, ὠρατὸς τε κ' ἀνδρεῖος,
Τὸν βιτζορήγαν μπόδισε, κ' οὐδόλως τὸν ἀφῆσε,
Καὶ τοῦ σινιὸρ Μπαρτολομῆ βλάβην οὐδὲν ἐπῆσε
Μετέπειτα δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τὴν στρατεῖάν του,
Στὴν Πάδουβαν ἐσέβηκεν, ὡς ἤθελ' ἡ καρδιά του.

III.

Τοῦ βὲ ντὲ Φράντζα μένοντα ἡ χώρα τῆς Μιλάνας,
Ὡς λέγουσι πολλοὶ τινες ἀπὸ μέρους τῆς μάνας,
Ὁ δ' ἀνεψιὸς τοῦ βασιλειῶς ἐκείνην τε κρατῶντα,
Κ' ὁ Φράντζας τε τὴν ὕβριτα καὶ ἄδικον θορῶντα,
Εἰς τὴν Μιλάναν ἴσφηνε νὰ πὰ νὰ πολεμήσῃ,
Νὰ ἐκδιώξῃ τὸν ἐχθρὸν, ἢ τὴν ζωὴν ν' ἀφήσῃ.
Μουντάρμους δὲ τρισχίλιους ἔκαμε διαλεμένους,
Εἰς τ' ἄρματα κ' εἰς πόλεμον ἄξια μαθημένους.
Κ' ἔξε χιλιάδες ἄλογα λιντζέρα τοῦ πολέμου,
Τριάντα χιλιάδες ἀπεζοῦς γοργότερους τ' ἀνέμου.
Πεντήκοντ' ἔχε διαλεκτὰ κομμάτι' ἀρτιλαρία,
Γιατὶ πολλὰ στὸν πόλεμον ἐκάμασι' του χρεία.
Εἶτα πρέσβυν ἀπέστειλε κ' ἦλθεν στὴν Βενετιαν,
Καὶ παρευθὺς ἐδιέβηκε μέσα στὴν αὐθεντεϊαν.
Ὡ λαμπροτάτη αὐθεντεϊά, ὁ ρήγας σὰς μνηύει,
Πῶς πόλεμον ἀπέφηνε νὰ πῆσῃ σὰς δεικνύει,
Μὲ βασιλειῶς ἀνεψιὸν, τὸν δούκα τῆς Μιλάνας,
Γιατὶ κεινοῦ ἀκαρτερεὶ ἡ χώρα ἐκ τῆς μάνας.
Λοιπὸν τῆς αὐθεντεϊας σὰς ζητεῖ τώρα βοήθειαν,
Καὶ τὴν εἰρήνην μετὰ σὰς, πονεῖ κατὰ ἀλήθειαν
Νὰ πάρῃ αὐτὸς τοὺς τόπους του, καὶ σεις τοὺς ἐδικούς σας,
Κ' ὡς πρέπει νὰ διώξετε ἐκείθεν τοὺς ἐχθρούς σας.
Ἐπειτα δὲ ἡ αὐθεντεϊα οὕτως τοῦ ἀπεκριβῆ
Καὶ μέσῃ ἡ καρδίᾳ του εἰσὲ χάραν κινήθη.

Ἡμεῖς εἰρήνην καθαρὰν μετὰ ῥήγος ποιοῦμεν,
Καὶ νὰ τοῦ βοηθήσωμεν, ὅσον κ' ἂν δυνηθοῦμεν,
Ἄπαντες ὑποσχόμεθα, καὶ σύρ' ἀνάφερε το,
Τοῦ αὐθεντός σου ἀφ' ἡμῶν, μετὰ σπουδῆς κ' εἰπέ το.
Εὐθύς δ' ἀποχαιρέτησε, καὶ ἀπ' ἐκείθεν ξέβη,
Καὶ μεθ' ἡμέρας ὕστερον στήν Φράντζαν ἐδιέβη·
Τοῦ δὲ ῥήγος ἀνήγγειλεν ὅτι τοῦ ἀποκριθῆκαν,
Καὶ πῶς μὲ πρόσωπον γλυκὺ πάντες τὸν ἐδεχθῆκαν.
Ὁ ῥήγας δ' ἀφοῦ τὸ 'κουσεν ἐβάλθη 'ς ὀρδιάν,
Καὶ ἐκ τῆν Φράντζα μίσεισε μετὰ καλὴν καρδίαν.
Ἡ 'κλαμπροτάτη δ' ἀφεντιὰ πῶλλὰ φουσάτα πῆκε,
Καβαλαρίους κ' ἀπεζούς, καὶ καπετάν' ἀφῆκε
Αὐθέντην τὸν Μπαρτολομιὸν γιὰ νὰ τοὺς διοικῆη,
Καὶ εἰς βοήθειαν τοῦ ῥήγος μετὰ σπουδῆς νὰ πάη.
Εἶχε καὶ τὸν Μερκούριον τὸν μέγαν ἀνδρειωμένον
Μετὰ τοὺς στρατιώτας του, τὸν πολυρημισμένον.
Ὁ βασιλεὺς δ' ἀφοῦ 'μαθεν ὅτι στὰ *Αλπεια ὄρη
Ὁ ῥήγας τότε ἔσωσε, νὰ στέκη δὲν ἐθώρει·
Τριάντα χιλιάδες ἀπεζούς, καὶ μουντάρμους ἀνδρείους,
Ὅσους κ' ἂν ἠδυνήθηκεν, ἐσύναξεν ἀξίους,
Καὶ καπετάνιον ἔβαλε τὸν Πρόσπερον Κολώνα,
Διότι ἐκ τοὺς ἀνθρώπους του οὐδένα παρεπόννα.
Κ' εἰς τὸ Πιομοῦντι διέβηκε καὶ πιάσε τὰ πάση,
Ὁ ῥήγας μὲ φουσάτο του στήν *τάλιαν μὴ περάσῃ.
Ὁ Φράντζας δὲ μετέπειτα ἔβαλ' εἰς ὀρδιάν·
Σινιὸρ ντὲ λὰ Παλίτζια μὲ πολλὴν προθυμίαν,
Μουντάρμους πῆρε διαλεκτούς, κ' ἀξιούς καβαλαρίους,
Ὁμοίως κ' ἄλλους ἀπεζούς πολεμικούς κ' ἀνδρείους.
Καὶ ἄνωθεν ἐκ τὸ βουνὸν ἀπέρασε καὶ διέβη,
Τὸν δὲ Κολώναν εὔρηκε κ' εὐθύς πρὸς αὐτὸν νεύει·
Ὅστις μουντάρμους ἐκλεκτοὺς εἶχε τριακοσίους,
Μ' ἄρματα θεοποίητα, πολεμικούς κ' ἀνδρείους.

Στο γεῦμα δὲ τοὺς εὔρηκε πάντας ξαρματωμένους,
 Καὶ ὅλους τοὺς ἐπιάσασιν, ὥσπερ παραδομένους.
 Κ' οἱ Σβίτζαροι τὸ μάθασιν, καὶ μὲ πολλὴν προμήθειαν
 Ἐπήγασιν μετὰ σπουδῆς νὰ τῶν δώσουν βοήθειαν.
 Ἀλλ' ὅμως δὲν τοὺς ἔσωσαν, γιὰτ' ἦταν διαβασμένοι;
 Ἐκείθεν δ' ἐπιστράφησαν πολλὰ ἀθυμισμένοι,
 Τὰ πάση τε ἀφήκασιν, καὶ εἰς τὸ Κόμη πῆγαν,
 Ταῖς πόρταις εἶχαν σφαιλισταῖς κ' οὐδόλως δὲν ἀνοῖγαν,
 Ὁ ρήγας δὲ μετέπειτα πέρασε τ' Ἄλπεια ὄρη,
 Γιὰτὶ ὁ στρατὸς τῶν Βίτζαρων οὐδόλως δὲν ἐπόρει
 Ν' ἀντισταθῆ εἰς πόλεμον, κ' ἐκεῖ νὰ πολεμήσῃ,
 Καὶ σέβῃ στὴν Ἰτάλιαν, κ' ὡς πρέπει νὰ νικήσῃ.
 Ὑστερον δὲ διέβηκε κοντὰ εἰς τὴν Μιλάναν,
 Οἱ ἐχθροὶ δὲ ταῖς λυμπάρδαις των εἰς ὀρδινιὴν ἐβάλλαν.
 Ἐπειτα δὲ βοήθεια πολλὴ ἦλθεν εἰς Βιτζάρους,
 Κ' εὐθύς ὁ καπετάνιος των μετὰ μεγάλου θάρρους,
 Φωνὴν μεγάλην ἔσφουεν εἰς ὅλην τὴν στρατεῖάν του,
 Ὁ κάθε εἷς τώρα 'νε χρεῖα νὰ δείξῃ τὴν ἀνδρείαν του.
 Λοιπόν, ὦ παλληκάρια μου, νῦν ποῦ 'χομεν βοήθεια,
 Ἄς πᾶμεν κατὰ τοῦ ρηγὸς μετὰ πολλὴν προμήθειαν.
 Κ' ἐκεῖνον νὰ νικήσωμεν, ἢ πάντες νὰ χαθοῦμεν,
 Διότι οὐκ ἔνε ἄξιον νὰ νικημένοι ζοῦμεν.
 Οὕτως εἶπε καὶ ἅπαντες ὡς λέοντες μανισμένοι,
 Ἐγέρθησαν μετὰ σπουδῆς καλὰ ἀρματωμένοι,
 Εἰς τὴν Μιλάνα διέβησαν, κ' ἤσαν ἐκεῖ τὸν ρήγαν,
 Κ' ὅσοι παντιέραις βᾶσταζαν τότεσον ταῖς ἀνοῖγαν.
 Πουρνὸ 'τον ὅταν ἔφθασαν καὶ πόλεμον ἀρχίσαν,
 Τὸν ρήγαν δὲ εἰς ὀρδινιὴν νὰ βαλθῆ δὲν τὸν ἀφῆσαν.
 Ἀλλ' ὡς ἀρκούδια σέβαιναν, ποσῶς οὐδὲν ἐφοβοῦντο,
 Κ' ὡς ἄνδρες νὰ 'ποθαίνουσιν οὐδόλως ἐλυποῦντο.
 Τὸν δὲ πόλεμον ὁποῦ 'καμναν ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
 Εἰς τὸν σινιὸρ Μπαρτολομιὸν τὰ μανιτάτῃ ἐρέξαν.

Ὅστις τὸν ῥήγα διέβαινε βοήθεια νὰ τοῦ δώσῃ,
Κ' ἐχθρόν του εἰς τὸν πόλεμον γιὰ νὰ τὸν θανατώσῃ.
Τότ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος, τεχνίτης τοῦ πολέμου,
Ἐχωντα ἄλογα καλά, γοργότερα τοῦ ἀνέμου,
Πρὸς τὸν σινιὸρ Μπαρτολομιὸν τούτους τοὺς λόγους εἶπε,
Κ' ἀφοῦ τούτους ἀνέφερον, εὐθύς τὸν κατελείπε.
Ἢ μέγα καπετάνιε, ἔστι μεγάλη χρεία
Νὰ πὰς νὰ σώσῃς εἰς πόλεμον μὲ πολλὴν προθυμίᾳ,
Τὸν ῥήγαν εἰς τὸν πόλεμον οἱ ἐχθροὶ μὴ τὸν νικήσουν,
Κ' ἀνθρώπους του χαμαὶ στὴν γῆν σφραμένους μὴν ἀφήσουν.
Πρὶν οὖν νὰ παύσῃ ὁ πόλεμος βούλομαι νὰ ὑπάγω,
Καὶ τῶν ἐχθρῶν μου ταῖς καρδιαῖς ὡς λύκος νὰ ταῖς φάγω.
Τότ' ὁ σινιὸρ Μπαρτολομιὸς τοῦ θεῖου Μερκουρίου
Τὴν προθυμίαν ἐπαίνεσε, τοῦ καρτεροῦ κ' ἀνδρείου,
Κ' εἶπεν, ὦ καρτερώτατε, ἐμπρὸς νὰ πὰς νὰ σώσῃς,
Τώρα σύρε μετὰ σπουδῆς ῥηγὸς χαρὰν νὰ δώσῃς.
Οὕτως εἶπε, κ' ἠγέρθηκε μ' ὄλην του τὴν στρατείαν,
Μὲ τ' ἄλογά των τὰ γοργὰ ποῦ 'τον εἰς ὀρδινίαν,
Καὶ εἰς τὸν πόλεμ' ἔφθασαν δύο ὥραις νὰ σπερώσῃ,
Τὸν ῥήγαν ἀπὸ κίνδυνον νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.
Ἐκείνον δὲ ἐπροσκύνησε κ' ἐπεχαιρέτησέ τον,
Κ' ὡς ῥήγα μετὰ εὐλαβείας τότε ἐτίμησέ τον.
Εἶτα δ' ὡς ἓνα κεραυνὸν ἐξ οὐρανοῦ ποῦ πίπτει
Εἰς ἓνα τόπον ποῦ κτυπᾷ εὐθύς καὶ ἄλλον ρίπτει,
Κ' οὕτω σινιὸρ Μερκούριος εἰς πόλεμό 'ταν σέβη,
Κ' ὡς Ἀχιλλεὺς μετὰ μανίας πρὸς ἓνα μόνον νεύει,
Δὲν πίπτει κείνος μοναχὸς ὅπου 'θελε λαβῶσει,
Ἄλλ' ἂν ἦτο κ' ἄλλος του κοντά, πρὶν νὰ τόνε σκοτώσῃ.
Ὁ ῥήγα; δὲ Μερκούριον μετὰ τὴν συντροφιάν του,
Ἄφοῦ τὸν εἶδ' εἰς πόλεμον, ξεύρωντας τὴν ἀνδρείαν του,
Ὅλος ἦτον χαϊράμενος, καὶ ἡ καρδιά τ' ἐπήδα,
Κ' ἀτός του διαλογίζετον, τώρα 'χω πολλὴν 'λπίδα,

Νὰ καταστρέψω τοὺς ἐχθροὺς καὶ χώρας μου νὰ πάρω,
Εἶτα μὲ παρρησίαν πολλήν, ὡς πρέπει, νὰ τριουφάσω.
Τετρακισχιλίους σκότωσε μετὰ τὴν συντροφιάν του
Ἐκ τοὺς ἐχθροὺς στὸν πόλεμον, καὶ δειξε τὴν ἀνδρείαν του.
Ἔξε κομμάτια ἀρτιλαριὰν πῆρε, κ' ἔξε παντιέραις,
Κ' οἱ πάντες τὸν τρομάζασιν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
Ἐκεῖ δὲ στὸ ξημέρωμα, οἱ Βίτζαροι θορῶντα
Τὸν θαυμαστὸν Μερκούριον βαρύτερα ὀρμῶντα,
Εὐθὺς ἐτζακισθήκασιν, γιατί δὲν ἤμποροῦσαν
Ν' ἀντισταθοῦν εἰς πόλεμον, ὡς πρότερον θάρροῦσαν·
Εἰς πολλὰ μέρη σκόρπισαν, καὶ οὔτοι τοὺς ἐδιώχσαν,
Κ' ὄσους ἐσώνασι στὴν γῆν σφαμένους τοὺς ἐρρίχσαν.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μπαρτολομῆς μὲ πολλὴν προθυμίαν
Στὸν πόλεμον ἐρχόμενος, καὶ περισσὴν μανίαν,
Δύο χιλιάδες Βίτζαρους ἀπάντησε ποῦ φεῦγαν,
Κ' εἰς τὴν Μιλάνα νὰ σεβοῦν οἱ ἄθλιοι γυρεῦαν,
Πάντας ἐκεῖ κατέκοψαν, κ' οὐδεὶς δὲν ἐγλυτώσε,
Στὸν ῥήγαν δὲ διέβηκεν, ἀποῦ τοὺς θαν ατῶσε.
Ἢ δὲ στρατεία τοῦ ῥηγὸς ὁμοῦ μὲ τὸν Μερκούριον,
Τὸν εὐγενῆ καὶ ἄξιον, πολεμικὸν καὶ θούριον,
Τοὺς ἄλλους ἐκατέτρωσαν καὶ εἰς τὴν γῆν τοὺς βάλαν,
Μόνον ὀλίγοι ποῦ φευγαν κ' ἐπῆγαν στὴν Μιλάναν.
Ὁ ῥηγὸς δὲ μετέπειτα μὲ τὴν πολλὴν παρρησίαν,
Εἰς τὴν Μιλάνα διέβηκε μὲ περισσὴν ἀξίαν,
Καὶ νικητὴς ἀπόμεινε, καὶ ἔλαβε τὴν χώραν,
Τὸν δούκα δὲ εἰς φυλακὴν τότε ἔβαλλε τὴν ὥραν.
Κ' εἶπε, δοξάζω σε θεέ, καὶ ποιητὰ τῶν ὄλων,
Ὅτι ἐνίκηθη ἀπ' ἐμοῦ ἐχθρὸς μου διὰ ὄλων.
Καὶ τότε εὐχαρίστησεν ὅλους τοὺς ἀνδρειωμένους,
Τοὺς εἶδεν εἰς τὸν πόλεμον δι' αὐτοῦ προθυμουμένους.
Ἐξόχως δὲ Μερκούριον πολλὰ τὸν ἔχαριστῆσε,
Καὶ δῶρα πολυτίμητα πολλὰ τοῦ ἔχαρισε.

ΙΘ.

Τοῦτ' ἄς γινώσκῃ ὁ κάθε εἰς ποῦ 'ς τέλος ὑπομένει,
'Κ τὸ πρᾶγμα 'ποῦ ἐγύρευεν ἀναπαμένος μένει.
Ὁ ρέ ντὲ Φράντζας δὲ ἀφοῦ ἐπῆρε τὴν Μιλάναν,
Μὲ τὴν 'φεντιὰ τῶν Βενετιῶν, κατὰ σταμὴν ποῦ βάναν,
Αὐτῆς βοήθειαν ἔδωκεν ἄιδρας διαλεγμένους,
Καὶ καπετάνιους ἔβαλλε πολλὰ δοκιμασμένους.
Τὸν μὸν σινιόρ γε ντὲ Λοτρεκ ἄξιον κ' ἀνδρειωμένον,
Καὶ τὸν σινιόρ Τζουάν Γιακουμον, τραγούτζη 'παινεμένον.
Κ' ἐκ τὴν Μιλάναν ξέβηκεν, ὁμοῦ μὲ τῆς στρατείας
Τῶν Βενετῶν τῶν συνετῶν τῆς ἀξίας αὐθεντείας,
Καὶ εἰς τῆς Μπρέσσας ἤλθασι τὰ σύνορα κ' ἐμείναν'
Κ' ἐκεῖνην ἀποκλείσασι, κ' ἀπόθαιναν 'κ τὴν πεῖναν,
Διατ' ἦσαν εἰς τὰ τείχη της ἔξε μῆνες τὸ γύρου,
Καὶ ὅταν νὰ πιάσουν 'ξ ἐκεινοὺς εὐθὺς νὰ τὸν ἐκδείρουν.
Ἀφοῦ ατὴν Μπρέσαν δ' ἔσωσαν, σινιόρ Μπαρτολομαῖος
Ἀπόθανε ὁ εὐγενής, ἄξιος καὶ γενναῖος.
Ἀκούσωντα δ' ὁ βασιλεὺς ὅτι τὴν ἀποκλείσαν,
Διὰ νὰ πάρουν τὴν χώραν του πολλὰ τὸν ἐλυπῆσαν,
Κ' εὐθὺς ἔγραψε 'ς ἄπασαν τότε περιοχὴ του,
Νὰ συναχθοῦν κατὰ ἐχθρῶν μὴν χάσῃ τὴν τιμὴ του,
Ἐκεῖνοι δὲ μετὰ σπουδῆς, ὡς εἶναι κρατημένοι,
Τριάντα χιλιάδες διέβηκαν καλὰ ἀρματωμένοι,
Κ' ἐμπρὸς του ἀναφανίσθησαν, κ' εἶπαν τοῦ βασιλέως,
Ἄς πορευθοῦμεν κατ' ἐχθρῶν καὶ μὴν γενῆ ἀλλέως.

Λοιπὸν εὐθύς ὁ βασιλεὺς ἰδὼν τὴν προθυμίαν
 Ἀπάσης τῆς στρατείας του, καὶ περιστῆν ἀνδρείαν,
 Ἐξέβηκ' ἐκ τὸν τόπον του πολλὰ προθυμομένος,
 Καὶ εἰς τὴν Πρέσβην ἔρχετον καλὰ ὀρδινιασμένος.
 Ἡ δὲ στρατεία τῶν Κελτῶν, ὁμοῦ καὶ αὐθεντείας,
 Ταῦτα μαθόντες ἔφυγαν, χάριν τῆς ἀσφαλείας.
 Ὁ βασιλεὺς δὲ ὀπισθεν μὲ προθυμίαν μεγάλην,
 Ὠρμημένος τοὺς ἐδίωχε χαμαὶ νὰ τοῦσε βάλλει·
 Ἐκεῖνοι δὲ ἀπλίκευσαν εἰς Ἄδα τὸ ποτάμι,
 Καὶ γνόντες ὅτι ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτῶν θὲ νὰ δράμη,
 Ἐκείθεν ἐγερεθήκασιν, κ' εἰς τὴν Μιλάνα ἔπηγαν,
 Καὶ τὸν πικρὸν τὸν θάνατον ὡς ἤθελον ἐφύγαν.
 Τρία μίλια ἐτέντωσε μακρὰ ἐκ τὴν Μιλάνα
 Τοῦ βασιλέως ἡ στρατιά, καὶ πολὺν φόβον θάνατι
 Μ' ὄλους τοὺς ἐναντίους των πολλὰ δὲ ἐζήτουσαν
 Ναῦγοῦν νὰ πολεμήσωσιν, ἐκεῖνοι δ' ἐπονοῦσαν.
 Βλέπων δὲ ὁ Μερκούριος ποῦ ἔταν στὴν συντροφίαν των,
 Πῶς πάντας ἐκ τὸν φόβον των ἀπόκρυαν' ἡ καρδιά των,
 Κ' ἀκούων τὴν ἀνάκραξιν ποῦ κάμνει ὁ βασιλέας,
 Μὲ ὄλους τοὺς στρατιώτας του ὤρμησ' ὡς Ἀχιλλέας,
 Κ' ἐκ τὴν Μιλάνα ξέζεκε, κ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐδιέβη,
 Εὐθύς δ' ὄπου τὸν εἶδασιν, ἕνα σκαδροῦνι ξέβη,
 Καὶ κατ' αὐτοῦ ὤρμησασιν, αὐτὸς δ' ἐσύρθη ὀπίσω,
 Λέγων, ν' ἀπομακρύνουσι θέλω νὰ τοὺς ἀφήσω.
 Ἐπεὶ δ' ἀποχωρίσθησαν καλὰ ἔκ τὴν συντροφίαν των,
 Ἐὐτ' ὁ σινοῦρ Μερκούριος νὰ σφάζῃ τὴν καρδιάν των
 Ὡς λέων ἐπιστράφηκε, κ' εὐθύς πρὸς αὐτοὺς νεύει,
 Καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι του σ' ἐνὸς καρδιάν χωνεύει.
 Τότε πρὸς ἄλλον ὤρμηκε καὶ τὸν ἔδωκε στὰ στήθος
 Καὶ παρεθύς ἀποκρύανε ὁ ἔλεεινὸς ὡς λίθος.
 Ὅτι καὶ ἄλλους σκότωσε κοντὰ εἰς ἕνα τράφο,
 Ὅποιων οὐδὲν δύναμαι τὸν ἀριθμὸν γὰ γράφω.

Ὀμοίως κ' οἱ συντρόφοι του ὡς λῖοντες ἐποιοῦσαν,
Καὶ πολὺ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν σκοτωμένους ἀφῆσαν.
Πεζοὶ ἦσαν τριακόσιοι, καὶ μέρος ἐσκοτώσαν,
Ἄλλους δὲ ἐλαβώσασι, κ' ἐκείνους ἐσπλαδῶσαν.
Καὶ εἰς τὴν χώραν διέβησαν μὲ παρρησία μεγάλη·
τὴν δὲ τιμὴν ἀπόκτησαν, τίς πορεῖ ν' ἀμφιβάλλῃ,
οἱ καπετάνιοι τῆς ἀφεντιάς, ὁμοίως καὶ τῆς Κελτίας,
πρὸς τὸν σινοῦρ Μερκούριον διὰ τὰς ἀνδραγαθίας·
ταῦτα ἰδὼν ὁ βασιλεὺς εὐθύς πολλὰ θυμώθη,
κ' ὡς λέων ἀνημέρωτος τότεσον ἀγριώθη,
ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατὸν πόλεμον διὰ νὰ πῆσῃ,
κ' ἐκ τὴν χολὴν του ἦτον χρεῖα τὸ στόμα του ν' ἀφρίσῃ.
Ὁ δὲ σινοῦρ Μερκούριος πάλιν κ' τὴν χώραν ξέβη,
νὰ πολεμήσῃ ὡς Ἀχιλλεὺς εἰς τοὺς ἐχθρούς ἐδιέβη.
ἐκείνοι δ' ὡς τὸν εἶδασι, πολλὰ προθυμουμένοι
ὄρμησαν πεντακόσιοι, πάντες ἀνδρειωμένοι,
καὶ μετ' αὐτοῦ ἤρχισασι τότε κ' ἐπολεμοῦσαν,
κ' ἐκδίκησιν νὰ πῆσουσι πάντοτε ἐθαῤῥοῦσαν.
τοῦ δὲ σινοῦρ Μερκούριου καρδιά ἠγριώθη,
καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ πολεμοῦν τελείως ἐβουρκώθη.
κ' εὐθύς εἰς αὐτοὺς ὄρμησεν, ὡς ἄρκτος μανιωμένος,
ὄς μονιὸς τε ἄγριος τὰ πλεῖστα ἀφρισμένος·
Ὀμοίως καὶ οἱ στρατιῶταί του, ὡς ἐβλεπαν, ποιοῦσαν,
ἄλλοτρόπως νὰ πῆσουσι γιὰτὶ δὲν ἔμποροῦσαν.
πολλοὺς ἐξ αὐτοῦ ἐκοψαν, κ' εἶτα ἐτζακισθῆκαν,
κ' εἰς τὴν ἐτέραν στρατιὰν νὰ πᾶσιν ὄρμηθῆκαν.
ὄς δὲ τοὺς εἶδεν ὁ στρατὸς ὁ ἄλλος τζακισμένους,
κ' ἐκ τὸν σινοῦρ Μερκούριον προθύμως σκοτωμένους,
εὐθύς ἅπαντες ὄρμησαν διὰ νὰ τοὺς γλυτώσουν,
ἵνα μὴ τοὺς ἐλεεινοὺς πάντας τοὺς θανατώσουν.
τὸ πλῆθος δ' ὁ Μερκούριος ὡς εἶδεν ὄρμημένον,
μεγάλην ρωγὴν ἔσπυρε, κ' εἶπε τῶν ἀνδρειωμένων·

Ὡ παλληκαριά μου ἔκλεκτά, ἄνδρες μαρτυρημένοι,
Καλὰ καὶ πάντες εἴμεσθην ὡς πρέπει ἀνδρειωμένοι,
Ἀλλὰ καιρὸς δὲν ἔνε πλεῖο ἐδῶ νὰ καρτεροῦμε,
Ὅπως ἔκ τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν πάντες νὰ μὴ χαθοῦμεν.
Ἀφοῦ δὲ ταῦτα σύντυχε, ποῦ πάντες τὸν ἀκοῦσαν,
Εὐθύς στὴν χώραν γύρισε, πάντες δ' ἀκολουθοῦσαν·
Κ' εἰς τὴν Μιλάνα σέβηκε σῶος μὲ τὴν στρατείαν του,
Καὶ ἅπαντες ἐθαύμασαν τὴν περιστῆν ἀνδρείαν του.
Βλέποντος δὲ τοῦ βασιλειῶς τριῶν κακῶν κειμένων,
Τοιούτους λόγους σύντυχε κ' εἶπε τῶν ἀνδρειωμένων·
Μπαροῦνοί μου πιστότατοι, βλέπετε, ἔτι ἐχθρὸς μου.
Μερκούριος μὲ τοὺς ἄνδρας του ἔνε ὁ χαλασμός μου,
Καὶ καθ' ἡμέραν ἔρχεται κ' ἀπὸ λιγοῦ σκοτόνει,
Εἶτα δὲ ἀλάβωτος στὴν χώραν ἀπσώλει.
Οἱ δὲ ἐπίλοιποι ἐχθροὶ οὐδόλως νὰ ξεβοῦσι
Ἔξω ἔκ τὴν χώραν βούλονται οὔτε νὰ πολεμοῦσι.
Τὸ τρίτον δὲ καὶ ὕστερον ἔτι ἔχουσι Σβιτζάρους,
Ἡμᾶς νὰ κατὰστρέψωσι μετὰ μεγάλου θάρρους.
Δοιπὸν ἐγὼ ἔποπτεύωντας θέλω νὰ ση·ωθοῦμεν,
Καὶ εἰς τὸ Λόδι ἀπὸ ἄνω γαργὰ νὰ παρευθοῦμεν.
Ταῦτα εἰπὼν καὶ ὤρισε πάντες νὰ ῥδινικισθοῦσι,
Ὅπως ἐκείθεν παρευθὺς ὅλοι νὰ εὐρεβοῦσι.
Εἶτα ὡς τοὺς ἐπρόσταξε, τὸν ἀρισμόν του πῆκαν,
Κ' ἐκείθεν ἐγερθήκασιν κ' εἰς Λόδην διαβῆκαν.
Ἐπειτα δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφῆκε τὸν στρατὸν του,
Κ' ὀλίγους μόνον ἔλαβε διὰ τὸν ἑμαυτὸν του,
Λέγων ὅτι, στὸν Πέργαμον πάγω διὰ νὰ σᾶς στείλω
Ἀνθρώπους τε καὶ στάμενα, νὰ πῆσω τὸ ὀφείλω·
Ἀφίνω δὲ διοικητὰς Σβιτζάρων γαρδιναλε
Κολώνα Μαρκαντώνιον, κ' οὐδεὶς δὲν ἀμφιβάλλε.
Στεμποῦργόν τε Μαρκέζιον ντὲ Μπρέ γουβερναδόρον,
Ἀνδρεῖόν τε καὶ συνεστὸν, κ' ἄξιον δορυφόρον.

Λοιπὸν ἐκείθεν μίσευσε, στὸν Μπέργαμον καὶ σέβη,
Καὶ παρευθὺς μετὰ σπουδῆς εἰς Ἀλαμάνιαν διέβη.
Κ' ἀπάτησε τοὺς Σβίτζαρους, αὐκ οἶδα πῶς τὲ πῆκε,
Κ' ἐκείνα ποῦ τὸ ἔταξε ἴπῳ τὰ ἐπαρθεῖκε.
Ὁ δὲ σινηρ Μερκούριος τοὺς εἶχ' ἀποκλεισμένους,
Κ' ἀπὸ τὴν πείναν τοὺς ἔπηκεν ὡσὲν ἀποθαμένους.
Τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Πρόσπερου Κολῶνα, ποῦ νομᾶζου
Φερεμάσκα τὸν Τζέζαρον, οὕτω δὲ τῆνε κράζου,
Μέσα στὴν πόρταν τὸν ἴπιασε, ὁμοίως καὶ καπετάνιο
Τοῦ βασιλῆος τότεσου, τὸ ἄνομα τοῦ βάνου,
Κόντ' Ἀννιμπάλ ντὲ Μπεκαριά ὄντως τότε καλοῦσι,
Ὡς ἄξιον καὶ φρόνιμον πάντες ποῦ προσκυνοῦσι.
Μὲ ἄλογα πεντήκοντα, πεζοὺς τε διακοσίους,
Τεχνίτας εἰς τὸν πόλεμον πολεμικοὺς κ' ἀνδρείους,
Στὴν πόρταν ἔτερην χωσιὰν αὔθις ἀνδρείως ἐπῆκε
Ὁ θαυμαστὸς Μερκούριος, καὶ νικητὴς ἐκβῆκε.
Τετρακόσιοι ἀπεζοὶ Τουδέσκοι ἀρματωμένοι,
Καὶ ἄλογα πεντήκοντα καλὰ ὀρδινιασμένοι.
Ἀπὸ τὸ Λόδι ξέβησαν, κ' αὐτὸς τοὺς ἀπηδῆτε,
Μέρος δ' ἐξ αὐτοῦ ἐσκότωσε, τοὺς δ' ἄλλους σκλάβους πῆσε.
Καὶ Τζουάνε Τζάφαν ἔπιασεν ὁμοίως τὸν καπετάνον,
Ἀνδρείον τε κ' εὐγενικὸν καὶ ἄξιον ἴταλιάνον.
Λοιπὸν ἐκείνοι βλέποντες πῶς εὕτως τοὺς τρυγάζει,
Καὶ ἔνε μέγας κίνδυνος ὅλους νὰ ταύσε φάγη,
Ζωοτροφίας κ' εἰς αὐτοὺς νὰ ἴθῃ οὐδὲν ἀφίνει,
Μὰ εἰς τὴν στράτα πιάνει τους καὶ τὰ ἴματά των χύνει.
Κ' ἀπὸ τὴν πείναν τὴν πολλὴν ἐκείθεν ἐμισεῦσαν,
Καὶ βλάβην τοῦ Μερκούριου νὰ πῆσουσι γυρεῦσαν.
Ἄλλ' ὅμως δὲν ἠμπόρεσαν, διοῦ ἔνε πσιδ ἀνδρείος
Εἰς πόλεμον, καὶ φρόνιμος ὅλα ποιεῖ μετρίως.
Ἀφοῦ δὲ τοῦτο εἶδασι στὸν Πέργαμον διαβῆκαν,
Καὶ Μερκούριου ἤλπιζαν ὅτι φόβον ἐπῆκαν.

Ἄλλ' ὁ θυμάσιος ἀνὴρ οὐδ' ὄλωσ' ἐφοβήθη,
Στὸν Πέργαμαν διέβηκε, εἰς δὲ τὸν ποῦργ' ὤρμηθη.
Κ' ἑκατὸν δέκα ἄλογα κῆρη' ἀρτιλαρίας,
Ὅλα καλὰ καὶ διαλεκτὰ, πολλῆς ὁποῦ 'σαν χρεῖαι,
Καὶ μὲ τοὺς στρατιώτας του ἀπ' ἐκεῖθεν τὰ πῆρε,
Κ' ὡς ἀνδρειωμένοις φημισθὸς νικητῆς ἐδιαγῦρε.
Βλέποντες τότε οἱ ἐχθροὶ ἀφανισμόν ποῦ πῆκε
Μόνος μὲ τοὺς στρατιώτας του, καὶ ποσῶς οὐδὲν ἀφῆκε
Νᾶχουν στὸ Λόδι ἀνάπαυσιν, κ' εἰς Πέργαμον ὁμοίως,
Πᾶς ὁ στρατὸς ἐξέβηκε νὰ πολεμήσ' ἀνδρείως,
Καὶ εἰς τὸν κάμπον ξέβηταν παλλὰ 'σαν μανισμένοι,
Νὰ πῆτουσιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐλάβειν προθυμούμενοι.
Ἄλλ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος τὸ πλῆθος οὐ φοβήθη,
Κ' αὐτοὶ ἀφοῦ ὤρμησαν, ὀπίσω δὲν ἐσύρθη,
Μᾶλλον πρὸς τοὺς στρατιώτας του τούτους τοὺς λόγους λέγει,
Τὸν δὲ αἰώνιον θεὸν τελείως τὸν ὀμνέγει.
Ὡ φημιστοὶ στρατιώταί μου, ἄνδρες μαρτυρημένοι,
Ποῦ πάντοτε στὸν πόλεμον εἴσθε προθυμούμενοι,
Τώρα τὸ πλῆθος τὸ πολὺ κηδύλωσ' φοβήθητε,
Καὶ ἵνα μὴν ἀποθάνητε μηδὲν ἐπιστραφῆτε.
Ἄλλ' ἅπαντες μιᾷ καρδίᾳ εἰς αὐτοὺς ὀρμηθοῦμεν,
Κ' ἐλπίζω στὸν πανάγαθον θεὸν νὰ τιμηθοῦμεν.
Εἰ δέ τινας ἀπὸ ἐσᾶς θελήσει νὰ μ' ἀφήτῃ,
Ἠξέυρετε τὸ κοντᾶρι μου τὸ αἵμά του θέλει χύσει.
Ταῦτα εἰπὼν, κ' ἀκούσαντες ὅλοι τους ἐτρομάξαν,
Καὶ νὰ σεβοῦν εἰς πόλεμον μὲ τόλμην ἀναχράξαν.
Κ' εἰς τὴν προπέλαν τῶν ἐχθρῶν δῶκε καὶ τζάκισέ τους,
Κ' ἐσκότωσε καὶ λάβωσε καὶ καταφάνισέ τους.
Τὸν κατετάνιον ἔπιασε, λέγω τὸν τζενεράλε
Ποῦ 'τον εἰς τὴν ἀρτιλαριάν, κ' ὁ βασιλεὺς τὸν ἐβάλλε,
Καὶ ἐβδομήκοντ' ἄλογα, κ' ἄλλους τρεῖς καπετάνιους,
Πρακτικοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ἀξίους Ταλιάνους,

Ὁμοῦ Σζιτσάρου, ἔπιασαν λέγω τριακοσίους,
Τεχνίτας εἰς τὸ μάχεσθαι, πολεμικούς κ' ἀνδρείους·
Ἄφου δ' ἐκείνου, ἔπιασεν εὐθύς, λευθέρωσέ τους,
Κ' ὡς ἐλεήμων τότε ἀνὴρ στάμενα ἔδωσέ τους.
Τότε ἰδόντες οἱ ἐχθροὶ πῶς τοὺς καταδαμάζει,
Καὶ πάντοτε τοὺς ἄλλιους εἰς τὴν καρδίαν τοὺς σφάζει,
Ἐκείθεν ἐξεβήκασι, κ' εἰς τὴν Βερόνα πῆγαν,
Τὴν ἐλάβην ποῦ τῶν ἔκαμνε θαβρῶντες ὅτι φύγαν.
Μεγάλον κίνδυν' ἔλαβαν πρὶν μέσα νὰ σεβοῦσιν,
Κ' ὀλίγον ἔλειψ' ἅπαντες τότε γιὰ νὰ χαθοῦσιν.
Ἄν δ' ὀλίγην βοήθειαν ἤθελε τότε λάθειν,
ἤθελε πῆσει τῶν ἐχθρῶν τότε πολλὴν τὴν ἐλάβην.
Ἢ δὲ στρατεία τῶν Κελτῶν, ὁμοῦ καὶ αὐθεντείας,
Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου γνόντες ἀνδραγαθίας,
Πῶς τοὺς ἐχθροὺς ἐδίωξε, κ' εἰς τὴν Βερόνα πῆγαν,
Κ' ἀπὸ τὸν φόβον τὸν πολὺν κ' τὸν Πέργαμον ἐφύγαν·
Τότε εἰς τῆς Μπρέσας ἤλθασι τὰ μέρη κ' ἐτενῶσαν,
Τὸν δὲ θεῖον Μερκούριον τὰ πλεῖστα τὸν ὑψῶσαν.
Ὁ δὲ σινιὲρ Τζάν Γιάκουμος, γνωρίζων τὴν ἀνδρείαν
Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου, ποῦ ἴδει' εἰς πᾶσαν χρεῖαν,
Κοντὰ εἰς τοὺς στρατιώτας του, ποῦ ἔχε πεντακοσίους,
Τοῦ δῶκε κ' ἄλλους ἀπεζοῦς, τεχνίτας καὶ ἀνδρείους,
Ἐπειτα δὲ διαλεκτὴν καλὴν ἀρτιλαρίαν,
Κ' εἰς τὴν Πεσκέρα νὰ ὑπὰ νὰ δεῖξῃ ἀνδραγαθίαν,
Νὰ πολεμήσῃ ὡς ἄξιος νὰ πάρῃ τὸ καστέλι,
Καὶ νικητῆς νὰ πιστραφῆ, ὡς ἡ καρδιά του θέλει.
Λοιπὸν ὡς τὸν ἐπρόσταξεν ὑπῆγ' εἰς τὴν Πεσκέραν,
Μὲ τὴν στρατείαν του κ' ἀπεζοῦς ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
Κ' εἰς ὄρδιναν ἐβάλλθηκε τότε νὰ πολεμήσῃ,
Ὡς ἄξιος κ' ἐπαινετὸς καστέλι νὰ νικήσῃ.
Κ' εἰς τὴν Βερόνα τὸ μαθῆν κ' εὐθύς στείλαν βοήθειαν,
Ἄνδρες καλοῦς διαλεκτοῦς μετὰ πολλὴν προμήθειαν,

Ἄλογα δικέσια, πεζοὺς τριακοσίους,
 Τεχνίτας εἰς τὸν πόλεμον ἀνδρείους καὶ ἀξίους.
 Αὐθέντης δ' ὁ Μερκούριος πῆγε κ' ἀπάντησέ τους
 Μόνον μὲ συντροφίαν του, καὶ ἐπολέμητέ τους,
 Μέρος δὲ ἐσκοτώσασι, καὶ μέρος ἐλαβῶσαν,
 Κ' ὡς ἀνδρειωμένοι φαιμιστοὶ τοὺς ἄλλους ἐσπλαβῶσαν.
 Κ' εἰς τὴν Πισκέρα διέβηκε, κ' ἤρρε τὴν ἀπεζάλα,
 Κ' εὐθύς ὁποῦ τὸν εἶδατιν, ἐβόησαν μεγάλα·
 ὦ θαυμαστὲ Μερκούριε σὲν κόσμον φημισμένε,
 Κ' ἐκ τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον πολλὰ χαριτωμένε,
 Ἔσένα πρέπει διὰ νὰ ζῆς καὶ νὰ μὴν ἀποθάνης,
 Ὅτι πάντοτε τοὺς ἐχθροὺς εἰς λύπην τοὺς ἐμβάλλεις·
 Τοιοῦτον καπετάνιον ἂν εἶχαμεν κοντά μας,
 Ποτὲ δὲν ἐφοβούμεθα νὰ λυπηθῆ ἡ καρδιά μας·
 Διατὶ πρῶτος σὲν πόλεμον ἀνδρεῖς σὺ σεβαίνεις,
 Καὶ νὰ ὑπᾶς ἀπὸ ὕστερον πατὲ δὲν ἀναμένεις.
 Καὶ βλέποντας οἱ συντρόφοι σου λαμβάνουσι καρδίαν,
 Κ' ὁρμῶνται ὡς λιοντάρια, καὶ δείχνουσι καρδίαν.
 Ἀφοῦ δὲ ταῦτα εἶπασιν, Μερκούριος ὁ γενναῖος,
 Ὁ δίκαιος καὶ φρόνιμος, ὁ σώφρων καὶ ἠρατὸς,
 Εἶπεν, ὦ παλληκάρια μου, πολλὰ εὐχαριστῶ σας,
 Κ' εἰς πρᾶγμα ποῦ νὰ δύναμαι ἐγὼ μαι ἰδικά σας.
 Βλῆθητε γοῦν εἰς ὀρδινιάν, ὅτι νὰ παλεμήσω
 Νῦν τὸ καστέλι βούλωμαι, καὶ τούτα νὰ νικήσω.
 Εὐθύς δ' ὡς τοὺς ἐπρόσταξε πάντες ἀρματωθῆκαν,
 Κ' εἰς ὀρδινιάν ἐβάλλθησαν, κ' ἐμπρός του ἐδιαβῆκαν.
 Εἶτα δὲ τὴν ἀρτιλαριὰν ἔβαλ' εἰς ὀρδινιάν,
 Κ' ἤρχιζε κ' ἐπολέμιζε μὲ περιστὴν ἀνδρειάν.
 Τρία μερόνυχτα μάχετον κ' ὕστερον τὸ ἐπῆρε,
 Κ' εἰς τὸν σινιὸρ Τζᾶν Γιάκουμον νικητὴς διεγύρε.
 Ὁ δὲ σινιὸρ Τζᾶν Γιάκουμος ἐπεριλαμπρωτὲ τον,
 Κ' ἐρίλησε κ' ἐτίμησε, κ' εἰς ὄλους δόξατέ τον.

Ἐπιτερον δὲ εἶπε, θαυμαστὲ Μερκούρη ἀνδρειωμένε,
Στὸν κόσμον περιβόητε καὶ δεδοκιμασμένε,
Τμήν ἐγὼ δὲν δύναμαι ἀξίαν τῆς ἀνδρείας σου
Γιὰ νὰ σὲ δώσω, ἄριστε, σὰν πεθυμᾷ ἡ καρδιά σου.
Ἄλλὰ τὴν καλὴν θέλησιν δέχου ὡσπερ τὸ ἔργον.
Ὁ δὲ σινιὸρ Μερκούριος εἶπε, καὶ τοῦτο στέργω.
Ἄκουσον κ' ἄλλην ἀνδραγαθιὰν δικαίως νὰ θαυμάσῃς,
Κ' ἰδὲ καὶ σὺ ὡσπερ αὐτὸς ὅμοια γιὰ νὰ δράσῃς,
Γιατὶ κ' ὁ φθόνος ἐν' κακός, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ ζῆλος,
Τοῦτο ποιῶν δὲ γίνωσκε τοῖς καλοῖς εἶσαι φίλος.
Ἐυρισκόμενος ὁ Μπόχαλης τότε στὸ Μαντουβάνο,
Ἐκατὸν πενήντα ἄλογα τὸν ἀριθμὸν σῆς βῆλλω,
Ἄπαντα ὅλα διαλεκτά, ἄνδρας Μακεδονίτας,
Ἄξιους εἰς τὸν πόλεμον, λέγω κ' τοὺς Ἀλβανίτας,
Εἰς τὴν Βερόνα νὰ ὑπᾶ μὲ περισσὴν προμήθειαν.
Τοῦτο μυχθὼν ὁ θαυμαστὸς Μερκούριος ἀνδρείος,
Κ' εἰς πάντα ποῦ 'νε ἄξιος, ἐπαινετὸς καὶ θεῖος,
Ἐκατὸν πενήκοντ' ἄλογα πάντα διαλεμμένα
Μετ' αὐτὸν εὐθύς ἔλαβε καλὰ ὀρδινιασμένα,
Ἐκ τὸν Σαλὸν ἐμίσεισεν ἐκ τῆς Βερόνας τὰ μέρη,
Τὸν Μπούχαλη καὶ ἄνδρας του δεμέους νὰ τοὺς φέρῃ.
Ἄκουε γοῦν τοῦ Μερκουρίου τὴν γνῶσιν τὴν μεγάλην,
Καὶ ὡς αὐτὸν ὅστις πειεῖ ποτέ του οὐδὲν σφάλλει.
Ἐχθρὸς του κεῖ ποῦ πηγαινὲ νὰ μηδὲν ὑποπτέυσῃ,
Καὶ θάνατον τὸν στυγερόν νὰ φύγῃ εὐθύς γυρεύτει,
Ὁμοίως κ' ἄλλους ἅπαντας ἵνα τοὺς ἀπατήσῃ,
Γνωστὸν νὰ μὴν τοῦ δώσουσι καὶ τὸ μᾶ του δὲν χύσῃ,
Στὴν στρατὸν τὴν καθολικὴν οὐδόλωσ δὲν ἐδίεθη
Στὸ Μαντουβάνο νὰ ὑπᾶ, ἀλλὰ εἰς ἄλλην σέθη,
Ἐξέην τε καὶ ἀλλότριον, κ' ἐμάκρυνε τὴν στρατὸν,
Τὸν δὲ ἐχθρόν του σφάλισε σὰν ψάριχ στὴν τράταν.

Ἐκτὸν εἴκοσι τέσσαρα μίλια τότε ἐπῆκεν,
 Διὰ δεκοκτ' ὥρας τὸν ἐχθρὸν ἐκεῖ ποῦ μὲν εὗρηκε.
 Κ' ὡς λέων κατ' ἀπάνω τους ὤριμησε νὰ τοὺς φάγη,
 Κ' ἐκεῖνοι ὡς τὸν εἶδανιν εὐθύ, καρδιά των ἴσφαγη,
 Γιατί δὲν εἶχυν οἱ ἄλλοι πλέον τὸ τί νὰ πῆσουν,
 Οὐδ' ἐκ τὰ χέρια Μερκούριου ἐδύνοντο νὰ γλύσουν.
 Μὰ βίβλησαν κ' ἐφεύγασιν, κ' ὡς λάφια πηδοῦσαν,
 Καὶ θάνατον οἱ ἐλεεῖνοι νὰ φύγουν ἐθαῖρόυσαν.
 Αὐθέντης δ' ὁ Μερκούριος μετὰ τὴν συντροφίαν του,
 Ὡσπερ κ' εἰς ἄλλου; ἔδειξε τὴν περισσὴν ἀνδρείαν του,
 Ἐχοντες τὰ κοντάριά τους εἰς τὰ βαρεῖά των χέρια,
 Εἰς δὲ τὴν ζῶσιν κοπερὰ καὶ δίστομα μαχαίρια.
 Φεύγοντας μέρος ἔπιασε, τοὺς δ' ἄλλους ἐσκοτῶσε,
 Καὶ μόνος ὁ Μπούχαλης γυμνός, ἀπ' ὄλους ἐγλυτῶσε.
 Τὸν δὲ βίον του ἅπαντα, ὁμοίως καὶ τ' ἄλογά του
 Αὐθέντης ὁ Μερκούριος πῆρε, καὶ τ' ἄρματά του.
 Ἄκουσον κ' ἄλλην ἀνδραγαθίαν τοῦ θεοῦ Μερκούριου,
 Τοῦ συνετοῦ πολεμικοῦ, καὶ κατὰ πάντα ἀνδρείου.
 Ἐρχόμενος μὲ παρρησίαν ἔκ τὴν νίκην ὅπερ πῆκε,
 Νικολὸ Βάρολ' ἄρκε, νὰ φύγη δὲν ἀφῆκε,
 Ὅποιος ἦτον ἐχθρὸς μέγας τῆς αὐθεντείας,
 Κρεμόνας δὲ τοῦ αὐθεντός, διὰ τὰς ἀνδραγαθίας
 Εἰς τὴν ζῶσιν του ποῦ ἴπηκεν, ἀντίτοπος βρισκέ τον,
 Κ' ἐκεῖνος ποῦ τὸν γνώριζε πολλὰ ἐθαύμαζε τον.
 Ἄλογα ἔῃντα μετ' αὐτοῦ εἶχε σὴν συντροφίαν του,
 Καὶ ὁ σινιὸρ Μερκούριος λυπήσε τὴν καρδίαν του.
 Γιατί μέρος ἐσκλάβωσε, καὶ μέρος ἐσκοτῶσε,
 Ὁ δὲ Βαρόλας μοναχὸς μὲ δύο ἐγλυτῶσε.
 Τοῦ Μπούχαλη δὲ τ' ἄλογα λέγω καὶ τοῦ Βαρόλα,
 Διὰκόσια δώδεκά ἴσχι τὸν ἀριθμὸν εἰς ὄλα.
 Αἰχμάλωτα δὲ περισσὰ ἐπισταγλωμισμένα,
 Ἐμπροσθέν του ἐπήγαίναν, πάντα καλὰ δεμένα.

Στὰ σύνορα δὲ διέβηκεν εἶτα εἰς τῆς Πισκέρας,
 Ἢ δὲ χαρὰ ποῦ γίνετον ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 Ἐκ τοῦ στρατοῦ τῆς αὐθεντείας πολλά τονε μεγάλη.
 Οὕτως ἔχ' ἡ ἀλήθεια κανεῖς μὲν ἀμφιβάλλη.
 Τῆς αὐθεντείας δ' ὁ στρατὸς εὐθὺς τόνε ἐκαλέτε,
 Καὶ εἰς αὐτὸν ἐπορεύθηκε, πολλὰ τὸν ἐπαινέσε.
 Ἐπειτα δ' εὐρισκόμενος στὰ σύνορα Πισκέρας,
 Ἄκουσον τὴν ἀνδραγαθὴν τῆς δευτέρας ἡμέρας.
 Βερίνα, Μπρέσα, ἔσοντα πολλὰ ἀποκλεισμέναις,
 Ἐκ τῶν Βενέτων τὸν στρατὸν καὶ Φράντζα στενεμέναις,
 Ὁ μὲν σινιὸρ Μερκούριος, ὡς ἔνε μαθημένος
 Πάντοτε εἰς τὸν πόλεμον νᾶνε προθυμουμένος.
 Στρατὸν δὲ τὸν ἐπίλοιπον βλέποντα εἰς οἰκίαν,
 Κ' οὐδὲν ἐζήτει μηχανὴν νὰ πῆσῃ ἀνδραγαθίαν,
 Μακρὰ δύο μίλια διέβηκε, καὶ ἔπηκε χωσίαν
 Μὲ τὴν στρατεῖαν του τὴν καλὴν, καὶ ἐκλεκτὴν κ' ἀνδρείαν,
 Εἰς τῆς Μπρέσας τὰ σύνορα, γιατί δὲν ἐξεβαῖναν
 Νὰ πολεμοῦσι μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ φόβου μέναν.
 Λοιπὸν ὡς δὲν τὸν εἶδασιν, εἰς τὰ τείχη τριγύρου
 Μέρος ἐξέβηκαν ἐξ ἐκείνους κ' ἐλπίζαν νὰ διεγύρου.
 Ὀκτακόσιοι ἦταν ἅπαντες κ' εὐγῆκαν νὰ κουρσεύουν,
 Κ' ἀφοῦ βλάβην εἰς τὰς ἐχθροὺς κάμνουσι νὰ σέβουν.
 Ἀλλ' ὁ σινιὸρ Μερκούριος μετὰ τὴν συντροφίαν του,
 Πρὸς αὐτοὺς εὐθὺς ἔδειξε τὴν τέχνην κ' ἀνδρείαν του.
 Κ' ὥσπερ λέων βρουγίθηκε στὴν μέσην των καὶ σέβη,
 Καὶ μετ' αὐτοὺς πολέμιζεν ἔπειτα δὲ ἐξέβη.
 Γουμπερναδούρου ἀδελφός, ἀρχηγὸς φανταρίας,
 Κ' εἰς τὰ λιντζέρα τ' ἄλογα μετὰ καλῆς καρδίας,
 Νὰ δώτῃ τους βοήθειαν, Μερκούριον νὰ νικήσῃ,
 Κ' οὐδένα εἰς τὸν πόλεμον ἀπ' ἐκείνους ν' ἀφήσῃ.
 Αὐθέντης ὁ Μερκούριος ὡς τούτους εἶδ' ἐχάρη,
 Καὶ πρὸς αὐτοὺς ὠρμήσατο τὴν ζωὴν των νὰ πάρῃ.

Ἀφοῦ δ' εἰς μέσην σέβηκε τίς πορεῖ νὰ διηγᾶται,
 Τὸν θάνατον οὐ πῆκε, καὶ νὰ μὴν ἀπονᾶται,
 Αὐτὸς καὶ οἱ συντρόφοι του ἀνδρείως τοὺς τρυγοῦσαν,
 Ὃταν ἐμπρὸς των ἔρχοντο, κ' οὐδόλως ἐπονοῦσαν.
 Λοιπὸν ἅπαντας τοὺς πεζοὺς, ὁμοίως καὶ καθαλάρους,
 Μέρος ἀπ' αὐτοὺς σκότωσαν, κ' ἄλλους ἐπῆκαν σκλάβους!
 Καὶ μετὰ δόξης περισσῆς, ὁμοίως καὶ παρῆρτίας,
 Εἰς τὸν στρατὸν πιστράφηκε, διὰ τὰς ἀνδραγαθίας
 Καὶ ἅπαντες ἐδόξασαν καὶ πολλὰ ἴμμησάν τον,
 Καὶ ὡς οὐδέναν ἕτερον στὸν κόσμον φήμισάν τον.
 Μάθ' ἄλλην ἀντραγαθίαν μεγάλου Μερκουρίου,
 Τοῦ φημιστοῦ καὶ παινετοῦ, καὶ συνετοῦ κ' ἀνδρείου.
 Ἐκ τῆς Πισκέρας ἔσοντα πῦ βρίσκετον τὰ μέρη,
 Καὶ ἄλλου; ἐχθροῦ; αἱμάλωτα ἐβάλθηκε νὰ φέρη.
 Στὸ Βιζεντίνο τ' ἄλλαγα ἔσοντα τζ' αὐθεντείας,
 Πλουσίας τε κ' εὐγενοῦς λέγω ἀριστοκρατίας.
 Εἰς τὴν Βερόναν οἱ ἐχθροὶ ζωοτροφιὰν μὴ στείλλουν,
 Ἐκεῖ τότε εὐρισκόμενοι, δὲν ἐπῆκαν τὸ φείλουν,
 Διατὶ δὲν ἐγυρεύσασιν ἐχθροῦ; των διὰ νὰ βλάψουν,
 Μ' ἅπασα τρόπον πῦ ποροῦν στὴν γῆν κάτω νὰ θάψουν.
 Ἀκουσον οὖν πῶς ἄνθρωπος ἀνθρώπου διαφέρει
 Εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν, κ' εἰς ἄλλα πολλὰ μέρη.
 Ὁ θαυμαστός Μερκούριος μετὰ τὴν συντροφιάν του,
 Βουλόμενος τοῖς ἅπασιν νὰ δεῖξη τὴν ἀνδρείαν του,
 Στὸ Λάδεζε ἀπέρασε τὴν νύκτα καὶ δίδεη,
 Στὸν Σάν Μαρτίν ἐχωσίασε κ' οὐδόλως κειθ' ἐξέβη
 Μὲ ὄλην του τὴν συντροφιάν' καλὰ ὀρδινιασμένοι
 Ἐστέκασι κ' ἀνάμεναν πολλὰ πιθυμιτμένοι
 Πότε νὰ ζέθουν ἕκ τοῦ; ἐχθροῦ; μ' αὐτοῦ; νὰ πολεμήσουν,
 Αἰώνιον εἰς ἅπαντα κόσμον τιμὴν ν' ἀφήσουν.
 Εἰς τὴν Βερόνα ξέβησαν ξακόσιοι Σπανιόλοι,
 Τεχνίται καὶ πολεμικοὶ διαλεγμένοι ὅλοι.

Νᾶ πᾶσι νᾶ κουργεῦσουσι, διάφορον νᾶ πῆσουν,
 Κ' ὄσου; εἰροῦσι 'κ τού; ἐχθρού; τὸ αἷμά των νᾶ χύσουν.
 Βερόνας δὲ ἀνάμεσθ καὶ Σᾶν Μαρτί στὸν κάμπον,
 Ἐκεῖ Σπανιόλων τ' ἄρματα ὡ; ἥλιος ἐλάμπον'
 Τότεσον ὁ Μερκούριος μέγας ἀνδρειωμένος,
 Κ' αὐτὸ; μετ' αὐτὸ; στρατιώτας του καλὰ ἀρματοωμένο;,
 Εὐθύ; πρὸ; αὐτὸ; ὤρμησε, κ' ἐκείνοι πρὸ; ἐκείνον,
 Ἐξ αὐτὸ; θέλων ὁ καθεὶς γιὰ νᾶ φανῆ ἀμείνων.
 Μιᾶν ὥραν πολεμούσασι, κ' ὁ κτύπος τῶν ἀρμάτων
 Στὸν οὐρανὸν ἀνέβαινε, κ' ἡ χύσι; τῶν αἱμάτων
 Τὸν κάμπον ἐκατέβαινε, ὡ; τὸ πκνὶ σκαρλάτον.
 Καὶ τῶν Σπανιόλων ὁ στρατὸ; ἀπ' ὀλίγον 'χαλᾶτον,
 Καλὰ καὶ αὐτοὶ ἦσαν πολλὰ ἀνδρειωμένοι,
 Κ' ἀπὸ μικρόθεν τ' ἄρματα ἄπαντες μχθημένοι.
 Ἄλλ' ἡ ἀνδρεία Μερκουρίου τοῦ; πάντα ὑπερβαίνει,
 Διὸ πάντα 'κ τὸν πόλεμον ὡ; νικητῆ; ἐκβαίνει.
 Ὡ; γὰρ ἓνα κερὶν μικρὸν τὴν νύκτα ἀναμμένον,
 Ὅταν λαμπάδα φέρουσι, κείνο μένει σθεσιμένον,
 Τοῦτῳ τῷ τρόπῳ ἡ περισσὴ ἀνδρεία τοῦ Μερκουρίου,
 Ποῦ πάντοτε τὴν ἔδειξε στὴν ὥραν τοῦ καιρίου,
 Ἀνδρείαν τῶν ἄλλων σκοτεινὴν καὶ εἰ; οὐδὲν τὴν δείχνει,
 Ὅτι τοῦ; πάντα; 'ς πόλεμον χαμαὶ στὴν γῆν τοῦ; ρίχνει.
 Ἀπ' ὅλου; τοῦ; Σπανιόλου; δὲ λέγω τοῦ; ξακοσίου;,
 Τοῦ; δόκιμου; εἰ; πόλεμον, τεχνίτας καὶ ἀνδρείου;,
 Διαλόγια ξῆντα αἰχμάλωτα καὶ πέντε τότ' ἐπῆκε,
 Τοῦ; δὲ λοιποῦ; χαμαὶ στὴν γῆν σκοτωμένους ἀφῆκε.
 Τὰ ὅποια αἰχμάλωτα ἐπισταγκωσιμένα,
 Στὴν Βενετίαν τὰ ἤφερε πάντα ἐξεσχισμένα.
 Εὐθύ; δ' ἀναφανίσθηκεν ἐμπρὸ; στὴν αὐθεντείαν,
 Κ' ἐλείνην ἐχαιρέτησεν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ.
 Εἰτά ὄρωκε τὰ χμάλωτα, κείθεν εὐθύ; τὰ 'κβάλαν,
 Κ' εἰ; φυλακὴν τὴν σκοτεινὴν μετέπειτα τὰ βάλαν.

Τότ' ἀρχηγὸς ὁ ἔκλαμπρος μ' ὄλην τὴν αὐθεντεῖαν,
Γνωρίζοντες τὴν περισσὴν τοῦ Μερκούριου ἀνδρείαν,
Εἰς τὴν στρατεῖαν ἅπασαν ἔπηκαν γουβερναδόρον,
Ὡς ἀνδρεῖον καὶ φρόνιμον, καὶ ἄξιον δορυφόρον.
Χαρίσματα τὸν ἔδωκαν ἄξια τῆς ἀνδρείας του,
Καὶ ἔπειτα ἐζήτησε τιμὴν τῆς στρατείας του.
Καὶ καθαλιέρου, ἔπηκαν ἔξη ἀνδρειωμένους,
Γιατὶ τοὺς εἶδ' εἰς πόλεμον πολλὰ προθυμουμένους,
Πρεβεζονάδους δὲ ὁμοῦ πεντήκοντα ἐπῆκε,
Τὴν αὐθεντεῖαν χαιρέτησε, κ' αὖθις ἐκεῖθ' εὐγῆκε.
Καὶ μὲ σπουδὴν διέβηκε κ' ἠῶρ' ὄλην τὴν στρατεῖαν,
Διατὶ εἰς ἄξιος ἄνθρωπος χρῆζει πολλὰ εἰς χρεῖαν.
Στὴν Πρέσαν δ' ὅσοι βρίσκοντον οὐδόλω, δὲν ἐκβαῖναν
Ἐκ τὸν φόβον τοῦ Μερκούριου, ἀλλὰ στὴν χώραν μέναν.
Βλέποντες δ' ὅτι εἰς αὐτοὺς νὰ ἴληη ζωτροφία
Τοῦ θαυμαστοῦ Μερκούριου οὐδὲν ἀφίν' ἡ ἀνδρεία,
Θέλοντες καὶ οὐ θέλοντες εὐθύς παρεδοθῆκαν,
Καὶ αὐθεντείας τῶν Βενετιῶν τὴν χώραν τότ' ἀφῆκαν.
Ἀφοῦ δὲ ταῦτ' ἐγένετο, Μερκούριος ἀνδρεῖος,
Ὁ πρόθυμος στὸν πόλεμον, ἐπιμελὴς καὶ θειὸς,
Τοῦ στρατηγοῦ τοῦ ἐκλεκτοῦ, ὡς πρέπει νὰ στοχάζη
Νὰ εὔρη τρόπον ἂν πορῆ τὸν ἐχθρόν του νὰ σφάζη,
Τριγύρου ἐστοχάζετο τῆς Βερόνας τὰ μέρη,
Καὶ πόθεν ὁ ἐχθρὸς πορεῖ ζωτροφίαν νὰ φέρη.
Λοιπὸν ὅπου ἐλόγιασεν ἐκεῖ ἔπηγε κ' ἐστάθη,
Κ' οἱ Βερονέζοι εἶπασιν ὁ θεὸς μᾶς κατηράσθη.
Διατὶ ζωτροφίαν μας ἡμεῖς οὐ καρτεροῦμεν,
Ἀνάγκη δ' ἔνε τὸ λοιπὸν διὰ νὰ παραδοθῶμεν.
Τζάταρας δέκα νὰ σεβοῦν μετὰ ζωτροφίαν
Ὁ βασιλεὺς τότ' ἔστειλεν εἰς τὴν πολλὴν τὴν χρεῖαν,
Στὸν ποταμὸν δ' ἐρχόμεναι στὴν χώραν νὰ σεβοῦσιν,
Μερκούριος μὲ τοὺς ἄνδρας του στὸν ποταμὸν ὁμοῦσιν,

Κ' ἐβούλησαν ταῖς τζάταραις μέσα εἰς τὸ ποτάμι,
Μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας, κείνην τὴν ὥραν ἄμα·
Σβίτζαροι τοῦτο βλέποντες, εὐθὺς τὴν νύκτα εὐγῆκαν,
Καὶ ἅπαντες εἰς τὰ σπίτια των μετὰ σπουδῆς διαβῆκαν·
Τοῦ βσιλειῶς μόν' ἀνθρωποι πέντε χιλιάδες μείναν,
Τὴν πείναν καὶ ἀποκλεισμὸν τοῦ θέλαν ὑπομείναν.
Ἔσπερον ὅμως καὶ αὐτοὶ τὴν χώραν παρεδῶσαν,
Στὴν αὐθεντεῖαν τῶν Βενετιῶν, καὶ θάνατον γλυτῶσαν·
Καὶ διελύθ' ὁ πόλεμος, κ' ἐγένετο εἰρήνην.
Χαραῖς δὲ εἰς τὴν Βενετιὰν τὴν ἡμέραν ἐκείνην,
Πολλαῖς, ὡς πρέπει, κάμασιν, ὁμοίως, κ' εἰς τὰς πόλεις
Τῆς λαμπροτάτης αὐθεντείας νυκτὸς ἡμέρας δι' ὅλης,
Διοῦ πῆρε τοὺς τόπους της, καὶ πάλιν καταστήθη
Κυρία, ὡς τὸ πρότερον, καὶ οὕτως οὐκ ἐνίκηθη.
Ἡ δὲ αὐθεντεία τῶν Βενετιῶν πάντας εὐχαριστήσῃ,
Κ' ὅσοι δι' αὐτὴν κοπίασαν πολλὰ τοὺς ἐτιμῆσῃ.
Τὸν δὲ σινιὸρ Μερκούριον κάλεσ' εἰς τὸ παλάτι,
Κ' ὁ πρίντζιπος ἐκ τὴν δεξιὰν χεῖρα γλυκὰ τὸν κράτει·
Ἦ ἔνδοξο Μερκούριε, κ' εἶπεν, ἀνδρειωμένε,
Ἀπ' ὅλαις δὲ ταῖς χάριταις ἄξια στεφανωμένε,
Πᾶς τόπος καὶ περιοχὴ πρέπει γιὰ νὰ δοξάζῃ,
Θεὸν τὸν παντοδύναμον, κ' ἐκείνονε νὰ κράζῃ
Ὡς πλάστην καὶ δημιουργόν, νᾶν' εἰς βοήθειά του,
Γιατὶ πάντοτε γίνεται ἔς ἡμᾶς τὸ θέλημά του,
Καὶ πλεῖον ἢ πατρίδα σου, γιὰτ' ἔλαβε πλέον χάρι,
Ἀπὸ ταῖς χώραις ἅπασαις τὸν στέφανον νὰ πάρῃ.
Γιατὶ ἔς αὐτὴν γεννήθηκες οὕτως χαριτωμένος,
Κ' ἐκ τὸν Θεὸν τὸν ὕψιστον στὴν γῆν ἀπεσταλμένος,
Νὰ ἔχῃς ταῖς χώραις ἅπασαις, ποῦ'νε κεχωρισμέναις,
Εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας, λέγω διαμοιρασμέναις.
Ἰωραῖος εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ σῶμ' ἀνδρειωμένος,
Διακριτικὸς καὶ συνετός, σῶφρων ἐκλελεγμένος.

Τὰ πάντα διὰ τὰ προνοῆς τῆ φύσει δεδιδαγμένος,
Κ' ἐκ τούς πλανήτας ἅπαντας εἶσαι στεφανωμένος·
Σὺ γοῦν ἀνδρείως ἔπηκας εἰς τὸν καιρὸν τῆς μάχης,
Πλέον παρ' ἄλλοις τινά, διὸ σοὶ πρέπει νῆχης
Καὶ τὴν τιμὴν πλειότερην, ὡς καὶ τὸ δίκαιον θέλει,
Κατὰ τὰς πράξεις ὁ καθείς τὸν μισθὸν τὰ ἔχη μέλλει·
Ἡμεῖς γοῦν ὑποσχόμεθα, κατὰ τὸ δυνατόν μας,
Νὰ σὲ τιμήσωμ' ἄξια ὡς φίλον ἐδικόν μας.
Πολλὰ δὲ εὐχαρίστησε Μερκούριος ὁ θεῖος
Τὸν πρίντζιπον καὶ τὴν βουλὴν, ὁ εὐγενὴς κ' ἀνδρεῖος.
Εἶτα ἐκεῖθ' ἐξέβηκε, πολλοὶ τοῦ 'κουλουθοῦσαν,
Κ' ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ὀλίγοι τὸν θοροῦσαν.
Ἔως τὸ σπῆτι τ' ἄρχοντες πολλοὶ τὸν συντροφεῦσαν,
Καὶ εἴτ' ἀπεχαιρέτησαν, κ' ἐκεῖθεν ἐπιστρέψαν.

Τ Ε Λ Ο Σ

Τῶν τοῦ Μερκουρίου ἀνδραγαθημάτων.

Ἐν ἔτει (αφίθ) ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ 1877, ἐν Βενετίαις.

Α Π Α Ν Ω Γ Ρ Α Φ Η.

Πιτάκιον σταλὲν παρὰ Ἰωάννου Κορωναίου ἐκ Ζακύνθου νήσου ἐν Οὐνερεταίαις.

Τοῦ εὐγενεστάτου καὶ ἐντιμοτάτου καὶ ἀξιωτάτου
αὐθέντου κόντου Μερκουρίου δοβήτω.

Ἐκλαμπρ' ἀφέντη, φοβερὲ κόντε Μερκουῖρο Μπούα,
Ποῦ ἔς ὅποιον πόλεμ' ἔλαχες καὶ τ' ὄνομά σου ἀκούα,
Δὲν ἔπιανχν οἱ ἐχθροὶ σπαθί, οὐδ' ἔστεναν κοντάρι,
Μόνον ποῦ πόρε νὰ ἴφευγεν εἶχε μεγάλη χάρι.
Κ' ὅπου κ' ἂν ἐκατάλαχες μὲ χίλιους ἢ ἀφεντιά σου,
Μὲ τὴν ἀνδρείαν σου τὴν πολλὴν καὶ μὲ τὴν ὀρδιανίαν σου,
Καὶ τ' ἄλλο μέρος νὰ ἴτονε τέσσαρες, πέντε κ' ἔζη
Χιλιάδες, καὶ νὰ σμίγεται, νὰ θέλετε ταῖς παίξει,
Τοὺς ἡμιτοὺς ἐσκότογε πάρχυτα ἢ ἀφεντιά σου,
Καὶ πάλιν τοὺς ἐδέλοιπους ἔκοπτ' ἢ συντροφιά σου.
Κ' ἐκεῖνο μὲ τὸ θάρρος σου τὸ κάμναν οἱ συντρόφοι,
Ἡξέυραν τὴν ἀνταμοιβήν, κ' ἦταν γιὰ σένα ψόφιοι.
Ἦ σταυραητὲ χρυσόπτερε, νὰ ξεύρη ἢ ἀφεντιά σου,
Ἐσ' ὄλον τὸν κόσμον μὲ τιμὴν γυρίζει τ' ὄνομά σου.
Τὸν Ἡρακλῆν ἀπέρασας, κ' αὐτὸν τὸν Ἀχιλλέα,
Ποῦ ἔταν οἱ πρῶτοι στρατηγοὶ, κ' ἄνδρες καιρὸν παλαίαι.
Καὶ μοιᾶζει; τὸν Ἀλέξανδρον, π' ἀνατολὴ καὶ δύση,
Κ' ὄλον τὸν κόσμ' ἀπὸ σπαθιοῦ εἶχε τονε κερδίσει.
Διαβαίνεις καὶ τὸν Ἴκτορα, Ὀρλάντον ντὲ Καρτέρι,
Ὅπ' ἄνδρας εἰς τὸν πέλεμον οὐδὲν τοὺς ἐκαρτέρει.

Κ' ἄ; πλήτκουν οἱ ἀπρόκοποι, λέγω τῆς ἀφεντιᾶς σου,
 Τί φαίνονται τὰ ἔργατα καὶ τὰ καμώματά σου.
 Λίγον ἔνε κείνο πού 'καμες στῆς Γένουθα; τὰ μέρη,
 Ποῦ Γενουβίσοι λέγουντον καὶ φρίσσουν πάσα μέρη,
 Ποῦ κτύπησες ὄλους μπροστά καὶ ἐτζάκισές τους τότες,
 Ζημιωτοὺς πῆρες κόφθοντα διώχνοντα μὲς ταῖς πόρταις;
 Κ' ὁ ρήγας πῆρ' τὴν Γένουθα ἀπ' ἀφορμὴν δική σου,
 Κ' εὐθύς σ' ἐτίμησε παλλὰ κ' ἀξιώσε τὴν τιμὴ σου;
 Μάλιστα δὲν σ' ἀξιώσε κατὰ τὰ μέρητά σου,
 Κ' ἀμέτρητα κ' ἀρίθμητα πρέπαν τῆς ἀφεντιᾶς σου.
 Ταῖς κονταριαῖς τῆς Γένουθας ἀφίνω 'ς ἓνα μέρος,
 Κ' ἄλλαις ἀνδρείαις ἀρίθμηταις οὐ δύναμει νὰ φέρω.
 Τοὺς ἀπεζοὺς ὅπου 'κοψες τότε εἰς τὴν Βερόνα,
 Ἄν εἶχες λείπεις ἀπ' ἐκεῖ, ποῖοι ἄλλοι τοὺς δουλώνα;
 Καὶ σὺ τοὺς ἐκατέκοψες ὄλους, μικροὺς μεγάλους,
 Κ' ἀκόμα κόψειν ἤθελες, ἂν εἶχες εὐρεῖ κ' ἄλλους.
 Ἄμὲ τὸ κοῦρο πού 'καμες εἰς τὸ Τριβίζο πάλι,
 Ἦτον ὅπου σοῦ φόρεσε κορώνα στὸ κεφάλι.
 Ἄμὲ τὴν ἄλλην κουτουριά πού 'καμες στὴν Μιλάναν,
 Ἄπου μοῦ λές' εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες ἀποθάναν,
 Τοὺς Γίτζαρους τοὺς ἀπεζοὺς, τότες ὅπου πολέμα
 Ὁ ρήγας μ' αὐτοὺς τὸ λοιπόν, κ' ἐχύθη τόσο αἷμα,
 Κ' ἔσωσες εἰς τὴν μέσην τους, καὶ μόν' ὅπου σ' ἀκούσα;
 Εἶδά τους κ' ἐσκοτίστησαν, κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ κτυποῦσα;
 Στοὺς Γίτζαρους ἐκτύπησες, σὰν εἰς τ' ἀρνιὰ ὁ λύκος;
 Καὶ παρευθύς σοῦ χάρισε μέγας θεὸς τὸ νίκος.
 Ὡς καὶ ὁ δούκας ντὲ Οὐρμπί, ποῦχ' ἔχθρα μὲ τὸν πάπα,
 Ἐμήνυσε γιὰ λόγου σου, γιὰτι πολλὰ σ' ἀγάπα.
 Κ' ἡ ἀφεντιὰ δὲν ἄφησε νὰ πάγης βοηθὸς του,
 Γιὰ τρόπον εὐλογον, καλὸν νὰ μὴν δείξῃ ὀχθρός του.
 Ποῦ νὰ μπορῶ νὰ θυμηθῶ ὅσα 'χεις γεναμμένα,
 Ἀπὸ τὰ δέκα μερικὰ δὲν μελετῶ τὸ ἓνα.

Καὶ ταῦτα ποῦ σ' ἀνήφερα εἶνε πολλὰ λιγούλια,
 Πρὸς τ' ἄλλα κεῖνα ποῦ 'καμες στὸ Φρίολη, κ' εἰς τὴν Πούλια;
 Κ' εἰς ὅποιον πόλεμον βρεθῆς, ἢ δίκην ἢ ἀδίκως,
 Τῆς αὐθεντίας σου πάραυτα χαρίζ' ὁ θεὸς τὸ νίκος.
 Δὲν λέγω τί ἔχεις μόν' ἀνδρειαῖς κ' ὄκ' ἄλλα ὄλα π' ἔχεις,
 'Αμ' ὅσαις χάρις δίδει ὁ θεός, ὅλαις θωρῶ τὰς ἔχεις.
 Περναῖς τὸν Πάρι σταῖς 'μορφιαῖς, τὸν Σολομῶν στὴν γνῶσι,
 Ἄνθρωπος δὲν εὐρίσκεται στὸν κόσμον νὰ σὲ σώσῃ.
 Ἐγὼ κρατῶ νὰ μ' εὐρεθῆ' ὅλον τὸν κόσμον ἄλλος,
 Νὰ σέ 'ταιριάσῃ 'ς τὴν ἀνδρεία, 'ς τὴν γνῶσιν καὶ 'ς τὸ κάλλος.
 Ἀκόμα θέλω νὰ σέ 'πῶ, ἀποῦ 'χεις κ' ἄλλην χάρι,
 Τί δὲν εὐρίσκω πούποτε ἄμοιό σου ριζικάρι.
 Τὴν στρατ' ἂν χάτης, ἔνε χρεῖα πάλι τί νὰ κερδέσῃς;
 'Ως γιὰ ταυτὴν τὴν χάριτα περσσότερον μ' ἀρέσει.
 Κ' ἂν πὰς στὴν πέτρα τὴν ξερὴν, χρεῖα 'νε νερὸν νὰ 'βγάλῃς;
 'Ἰδοῦ ἂν ἦτε τῆς ἀξιάς καὶ μιᾶς τιμῆς μεγάλης.
 'Απ' ὅποια γειτονιά διαβῆς, τρέχουν μικροὶ μεγάλοι
 Νὰ βλέπουν τ' ἀξίό σου κορμί καὶ τὰ 'μορφά σου κάλλη,
 Κ' ὅπου περάσεις καὶ διαβῆς, στέκουν καὶ καρτεροῦσι
 Ἀμέτρητοι κ' ἀρίθμητοι, μόνον νὰ σέ 'δοῦσι.
 Ἐτοῦτο κάτεχ' ἀπὸ 'μέ, ὅτ' ὅσοι καὶ ἂν σὲ βλέπουν,
 Θουμάζονται ταῖς χάρις σου, φρίσουν καὶ παρατρέπουν.
 Ἡ Φράντζα, ἡ Σπάνια, ἡ Βενετιά, ἡ Γένοβα, κ' ἡ Ῥώμη;
 Οἱ Πορτογάλλοι, Σκώτζια, κ' οἱ 'Αλαμάν' ἀκόμη,
 Οἱ Ῥούσοι, Βλάχοι, κ' Οὐγγριά, ὅλη Τουρκιά, κ' οἱ Ἀέχοι;
 'Όλος ὁ κόσμος ἔνανε ὁμοίόν σου οὐδὲν ἔχει.
 Λοιπὸν δὲν ἔνε παύποτες τινὰς νὰ τὸ θυμήθῃ;
 'Κ τοῦτο τὸ μέρος ἄνθρωπος ὁμοίός σου νὰ τιμήθῃ.
 Λάσκαρρι, Κατακουνζηνοί, Καβάκες, καὶ Ῥαλλέοι,
 Καὶ Παολόγοι, καὶ Φραντζεῖς, μᾶλλον καὶ Μποχαλαῖοι,
 'Όλ' οἱ Ῥωμαῖοι μιὰ μεριά, δὲν δύνονται νὰ σώσουν
 Τὴν ἀφεντιά σου, οὐδὲ ποσῶς τὸ κᾶν εἰς τὸ μισό σου.

Καὶ πάλιν σὲ κακίζουσι, δὲν θέλουσι νὰ σὲ δοῦσι,
 Ἀμὴ ἔπρεπε, ποῦ τοὺς τιμᾶς, ὅλοι νὰ σ' ἀγαποῦσι,
 Νὰ σ' ἔχουν σὰν τὰ μάτια τους, νὰ σὲ μυριοδοξάζουν,
 Τί δίχως σένα ἔλοι τοὺς τίποτες δὲν ἀξάζουν.
 Μὰ σὰν τὸ λέγῃ ὁ πρόλογος, καὶ τῶν γερόντων μύθοι,
 Ποῦ ξέρῃ ὅτι ἐν' ἀληθινὸν, ἀμ' ὄχι παραμύθι,
 Ὅτι ἀπτόξ δὲν ἔχει πούπετα χειρότερον ἐχθρόν του,
 Ἀλλ' οὐδὲ μᾶλλον σφάζεται, εἰμὴ μὲ τὸ φτερόν του.
 Ὅσο ἔπρεπε νὰ σ' ἀγαποῦν καὶ νὰ σ' εὐχαριστοῦσι,
 Ποῦ σ' ἔχουν πάντα βοηθὸν, εἰς εἴ:ι σὲ χρειαστοῦσι,
 Φθονῶντας σὲ κακίζουσι, κ' ἀντὶς εὐχαριστεία,
 Ἄν ἠμποροῦσαν ζωντανὸν σ' ἔβαναν στὴν εἰστία.
 Κακίαν νά'χουν κ' αὐτὴ δύναμιν, κ' ὁ κύριος νὰ τοὺς πέψη
 Τὴν πλερωμὴν στὰ ἔργα τους, καὶ νὰ τοὺς ἀντιμῆψη.
 Οἱ ἀφένταις συνερίζονται, μαλόνουν τίς νὰ σ' ἔχη,
 Γιατὶ μ' ὅποιον εἶσαι βλέπομεν, θεὸς τότε συντρέχει.
 Λοιπὸν ταῖς χάραις ταῖς πολλαῖς, ποῦ'χεις, ἀπὸ θεοῦ 'νε,
 Κ' αὐτὸς σοῦ δίδει τὴν ἀξία, κ' οἱ ἀφένταις σ' ἀγαποῦνε.
 Κ' ἐτίμησάν σε περιστὰ μὲ συντροφίαν καὶ δῶρα,
 Κ' ἀπὸ καλὸ 'ς καλλίτερο βλέπω τί πὰς ὡς τῶρα.
 Γιατὶ δὲν εἶ' ἐμπορετὸ τοῦτο νὰ γέν' ἀλλέως,
 Μόν' νὰ γενῆ τὸ θέλημα θεοῦ τοῦ βασιλέως,
 Ποῦ ὤρισε καὶ σ' ἐδάπτισαν καὶ σ' ἔβαλαν Μερκούρη,
 Γιατ' ὅπου λάχεις καὶ βρεθῆς τζακίζεις τοὺς τὴν μούρη.
 Σὰν τ' ἄστρον τὸ Μερκούριον στοὺς οὐρανοὺς π' ὀρίζει
 Ἄλλ' ἄστρα πλειὰ μικρότερα, κ' ἀπ' ὅλα διαχωρίζει,
 Καὶ δίδει φῶς τοῦ καθενός, νὰ 'χουν κ' αὐτὰ λαμπρότη,
 Κ' ὁποῖον ἄστρο βγῆ 'κ τὴν ὀρδινιάν εθένει, χαλὰ τῆ βρόττι,
 Ὁ θεὸς τοῦ ἄστρου τὸνομα σ' ἔδωκε γιὰ φωτῆκι,
 Κ' εἰς ὅποιον πόλεμον νὰ βρεθῆς νά'χης ἐσὺ τὴν νίκην.
 Ν' ἀκούσης οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἀλέξανδρου τοῦ μέγα
 Τὸ τί ὁμορφο παράδειγμα ποῦ ἔγαλαν καὶ τοῦ λέγαν·

Ὅγιά νᾶε πρῶτος βασιλεὺς κ' ἀφέντης τῆς κορώνας,
Ἔλεγαν δὸς Ἀλέξανδρον, νὰ δῆς τοὺς Μακεδόνας.
Λοιπὸν ἐκεῖνο ποῦ ἔλεγαν τοῦ Ἀλεξάνδρου τότες,
Καὶ τῶρα, δὸς Μερκούριον νὰ βλέπῃς στρατιώταις.
Ἐγένη τέλος τὸ λοιπὸν σὲ τοῦτο τὸ πιτάκι,
Καὶ στέλλω σέ το νὰ τὸ ἰδῆς, γιὰ νὰ χαρῆς δοῦμάκι.

Ἐξ ἐμοῦ Ντζάνε τοῦ Κορωναίου ἐγράφη.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ.

1. ΑΝΤΖΟΛΟΥ ΣΟΥΜΑΚΗ, ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΡΕΜΠΕΛΙΟΥ ΤΩΝ ΠΟΠΟΛΑΡΩΝ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ.
2. ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΜΑΤΕΣΗ,

ΔΙΗΓΗΣΙΣ

Τοῦ βεμπελιοῦ τῶν Ποπολάρων, ἡγουν τοῦ νησιῦ
τῆς Ζακύνθου, ὁποῦ ἐγινεν εἰς τοὺς 1628.

Τὴν παροῦσαν διήγησιν ἐβουλήθηκέ μου, ἐμὲ τοῦ Ἄντζολου Σου-
μάκη τοῦ ποτὲ σινιὸρ Τζόρτζη ἀπὸ τὸ ἄνωθεν νησι τῆς Ζακύν-
θου, νὰ τὴν βάλλω εἰς ἐθύμησι, διὰ ποία ἀφορμὴ καὶ αἰτία ὁ
λαὸς ὅλος τῆς χώρας τοῦ ἄνωθεν νησιοῦ ἐστρώθηκα κατ' ἀπάνου
τοῦ Πρίντζιπό τους καὶ τῶν ἀρχόντων τους μὲ βουλή καὶ γνώμη
νὰ κόψουν τοὺς ἀρχοντές τους, καὶ εἰς ποῖον καιρὸν ἐσυνέβη ἡ
ὑπόθεσις ἐτούτη.

Εἰς τὸν χρόνον τὸν 1628 οἱ Ἀφρικοὶ τόποι, ἡγουν τῆς Μπαρ-
μπαρίας, ἡβρισκόμενοι νὰ ἔχουν πλησίον λαὸν κουρτάρων, οἱ ὁποῖοι
τόσον μὲ καράβια, ὡσὰν καὶ μὲ κάτεργα ἔδωσαν μεγάλαις ζη-
μίαις ὁλονῶν τῶν χριστιανῶν, τόσον τοῦ βασιλέως τῆς Σπάνιας,
ὡσὰν Φράντζας, Βενετζιάνω, καὶ πᾶσα ἄλλων χριστιανῶν, ἦτον
μεγάλον θαῦμα εἰς ταῖς ζημίαις ὅπου ἔκαναν· τόσον ἀπὸ πτωχό-
τατοι, ὅπου ἦσαν, τῶρα εὐρέθησαν ὅλοι πλούσιοι ἀπὸ τὰ περισσὰ
κουρσεύματα, ὁποῦ ἔκαναν τῶν χριστιανῶν· καὶ ἡ αἰτία ἦτον ὁποῦ
τὸ ἔθνος ἐτούτο τῶν κουρτάρων ἐπλήθυναν, ὅτι ὁ ῥήγας τῆς Σπά-
νιας διὰ νὰ διώξῃ ἀπὸ τοὺς τόπους του 70 χιλιάδες λαὸν καὶ
πλέον ἀπὸ τοὺς Γρανατσέρους, ἐτότε ἐπλήθυναν τὴν Ἀφρι-
κὴν καὶ ἕτεροὺς τόπους τῆς Τουρκίας. Οἱ ὁποῖοι Γρανατίνοι διὰ
νὰ συμπληροῦν μὲ τὴν Μπαρμπαρίαν ἔπιασαν τὴν πίστιν τοῦ
Μουαμέτη, καὶ ἐκάνανε Τούρκικα εἰς τὸ κρυφόν· ὁμοίως ὁ βασιλεὺς
μετὰ καιρὸν ἐκνοίγωντάς τους ὅλους τοὺς ἐδίωξε ἀπὸ τοὺς τό-

πους ἄνδρες καὶ γυναικόπαιδα· πολλοὶ λέγουσι πῶς ἐδίωξε ἑκατὸν πενήντα χιλιάδες ψυχαῖς, καὶ ἄλλοι λέγουσι ἐνενηνῆντα· καὶ ἀγρησαν τὰ καλά τους καὶ ἐσκορπιστήκανε εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὰ μέρη καὶ χώραις τῶν Τουρκῶν, ὡς εἶπα· ἀμὴ τὸ πλεόν μέρος ἐκατοίκησε εἰς τὰς χώρας καὶ τόπους τῆς Μπαρμπαρίας, ἦγουν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὡσάν ὅπου ἦσαν ἄθρωποι τεχνεμένοι εἰς σέ πολλαῖς ἐπιστήμασι, ἐπλήθηναν καὶ ἠῤῥηναν ὅλαις ἐκεῖναις αἱ χώραις ἀπὸ πᾶσα τέχνην καὶ ἀξίαις ἀρεταῖς, ὅπου προτιτέρα δὲν τὰς εἶχαν. Ἦσαν καὶ καλοὶ μαστόροι τῶν καρβίων καὶ κατέργων, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔκαμαν πλήθηκ ἀπὸ αὐτὰ, καὶ ἔδωσαν περισσιαις ζημίαις, ὡς εἶπα, καὶ εἰς ὅλον τὸ ἔθνος τῶν χριστιανῶν, τόσον τῆς γῆς ὡσάν καὶ τοῦ πελάγου. Καὶ ἐκεῖ ὅπου πρῶτα ἀρμάτοναν ἔζη ἑπτὰ κάτεργα μύου, τώρα ἀρματόνου εἰς ὅλην τὴν Ἀφρικὴν εἴκοσι δύο μεγάλα καὶ ἀνδρειωμένα κάτεργα.

Εἰς τὸν καιρὸν ἐτούτου εἶχαν βέβαια γνώμην οἱ αὐτοὶ κυρσάροι τῆς Ἀφρικῆς ὅτι νὰ κτυπήσουνε μὲ τὴν ἀρμάδα τους καὶ τὸ νησί τῆς Ζακύνθου, ὡς εἶχαμε τὰ μαντάτα συχνὰ ἀπὸ πλεόν τόπους. Διὰ τὸ ὅποιον πρᾶγμα ἐβάρθη ὁ λαὸς τῆς χώρας εἰς ὀρδινὰ ἀπὸ τὸν ἀρέντη τὸν κενεράλε τὸν Πόντε, ὅπου εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εὐρισκότου εἰς τὴν Ζάκυνθο, στελεμένος ἀπὸ τὴν γαλινοτάτη αὐθεντεία τῆς Βενετίας διὰ νὰ κρίνῃ ἐκεῖνον τὸν λαὸν εἰς τὰ παραπινόμενά τους, διότι εἰς καιρὸν ὅπου ἤθελαν ἔλθει οἱ ἔχθροὶ νὰ εἴμεσθε ἔτοιμοι νὰ τοὺς δώσωμε πρόσωπο καὶ νὰ τοὺς πολεμήσωμε, ὡς πρέπει.

Τοιμάσας διὰ τὴν ἀφρρμὴν ἐτούτην 14 καπετανέους εἰς ὅλον τὸν λαὸν τῆς χώρας, ἦγουν εἰς πᾶσαν ἐνορίαν ἕναν, διότι νὰ ἦνε ἔτοιμοι κάθε καιρὸν ὅπου νὰ ἔλθουν οἱ ἔχθροὶ νὰ συμμαζωθοῦν μὲ τὰζίν ὁ πᾶσα ἕνα εἰς τὸν καπετάνιόν του, καὶ ὁ κάθε καπετάνιος νὰ συντρέχῃ μὲ ὅλην τὴν συντροφίαν νὰ βρίσκῃ τὸν κυβερναδόρον τοῦ νησιῦ διὰ νὰ λαβαίνῃ ὀρδινὰ εἰς σέ ποῖον τύπον ἔχει νὰ ὑπάγῃ διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν χώραν καὶ νὰ ἐναντιωθῇ τῶν ἐχθρῶν, ὡς κυβερνήτης τοῦ πολέμου, μὲ ὑπόχρεσιν ὅτι κάθε βράδυ

νά κρατοῦνε φύλαξι δύο καπεταναῖοι ὅλον τὸν κειρὸν τοῦ καλοῦ καιρίου, ὅπου εἶνε ὁ φόβος, ἤγουν ὁ ἕνας καπετάνιος νὰ πηγαίνη μὲ ὅλην τὴν συντροφίαν διὰ νὰ φυλάγη ἔξω εἰς τὸ Σταυρωμένον, ὅπου εἶνε ἡ ἄκρη τῆς χώρας· καὶ ἐκεῖνος ὅπου εἶνε εἰς τὸν Σταυρωμένον νὰ πέμψῃ εἴκοσι ἢ εἴκοσι πέντε ἀνθρώπους πᾶσα βράδου ἀπάνω εἰς τὸν κάμφο τῆς Πούντας, διὰ νὰ ξανοίξουν ὅλον τὸ πέλαγος, καὶ ἐρχόμενον κανένα ἐνάντιον νὰ δίδουν τὸ ἀβίζο τοῦ καπετάνιου του εἰς τὸν Σταυρωμένον μὲ τοὺς ἐπιλοιποὺς συντρόφους, καὶ ἐκεῖνος πάλιν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸ νὰ δίδῃ λόγον εἰς τὸ κάστρο τοῦ ἀφεντὸς τοῦ πρεσβεδούρου καὶ τοῦ κυβερναδούρου τῆς χώρας, ὁμοίως καὶ τοῦ καπετάνιου τοῦ ἀλλοιοῦ τοῦ συντρόφου του, ὅπου εἶνε εἰς τὸ μῶλο, καὶ εἰς ἐτούτο τὸν τρόπον νὰ κυβερνοῦνται ὅλοι. Καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς χώρας πάλιν, ἤγουν ἔξω εἰς τὸ ποτάμι, τὴν μερίαν τοῦ σιρόκκου, ὅπου εἶνε ἡ ἕτερη ἄκρη τῆς χώρας, ἔστεκαν ἕνα μέρος ἀπὸ τοὺς καθαλαρέους τῆς στρατείας, ἀκόμη καὶ ἕτεροι ἀπέξοι λεγόμενοι κουριέριδες ἀπὸ τὰ χωρία, ὡς ἦταν ἡ παλαιὰ συνήθεια, ἀπὸ τοὺς ὁποίους στρατιώταις ἐστέρνανε ἕνα μέρος παρόξω, ἤγουν εἰς τὸν ἅγιον Σπυριδῶνα ἕνα μίλι πλέον καὶ ὀλιγώτερον ἀλάργου ἀπὸ τὴν χώρα εἰς τὴν παραθαλασσίαν διὰ πλέον καλλίτερη φύλαξη, καὶ παραμπρὸς πάλι ἀπὸ ἐκεῖ ἀπάνω εἰς τὸ κάμφο εἰς τὸ βουνὸ λεγόμενον Ἐρζτόπουλου, ὅπου ξανοίγει ὅλο τὸ πέλαγος· ἐκεῖ ἐκρατοῦσαν ἑτέροισι δέκα δώδεκα ἄνδρες καὶ ἕτερα τέσσερα ἄλογα σιμά τους. ὁ ὁποῖος τόπος καὶ κάθος κλείει δαμάκι τὸ πόρτος τῆς χώρας. Εἰς τὸν ἐπίλοιπον τόπον τῆς χώρας τριγύρω εἰς αὐτὸ στέκονται ἕτεραι βίγλαις, ὅπου παντοτινὰ γίνονται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν χωρίων, καὶ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον κυβερνοῦνται διὰ κάθε κούρσᾶρον καὶ ἐπίλοιπον ἐχθρὸν κάθε χρόνον μὲ πᾶσαν ἐπιτηδευσίην.

Εἰς ἐτούταις ταῖς βίγλαις ὅπου πᾶσα βράδου γίνονται, ἐσύνητρεχαν πολλοὶ νέοι ἀρχοντόπουλα καὶ ἕτερα παλληκάρια τοῦ λαοῦ ἀρματωμένα καὶ ἕτεροι ἀπὸ ἄλλαις ἐνορίαις τῆς χώρας, οἱ ὁποῖοι ἐπηγαίνανε διὰ χαρὰν τους καὶ ἐσυντροφείχαν τὸν καπετάνιον ἐκεῖ-

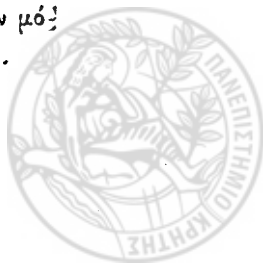

νης τῆς βραδείνης· ποῖος ἐπήγαιν' εἰς τὸν ἕνα, καὶ ποῖος εἰς τὸν ἄλλο, κατὰ τὴν ἀγάπην ὅπου κάθε εἷς ἐπρόσφερε ἢ τοῦ ἐνοῦ ἢ τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ ἀξιόηουν τὸν καπετάνιο ἐκεῖνον, ὡς φίλον τους, καὶ διὰ νὰ φαίνωνται καὶ ἐκεῖνοι ἄξιοι τοῦ πολέμου· καὶ ἔστεκαν εἰς τὴν βίγλαν ἕως μισῆ ὥρα τῆς ἡμέρας, ἔπειτα ἐβά-
νοντο εἰς εὐμορφο ὀρδινία καὶ ἤρχόντανε εἰς τὸν φόρο, καὶ ἐκεῖ κατ' ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ ἔκανον πέντε ἔζη γύρους κτυπῶντας ὁ κάθε ἕνας τους περισσιαῖς ἀρκουμποσίαις, καὶ ἔδειχνε ὁ καθένας τὴν παρουσίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν του· καὶ εἰς τὸν τρόπον ἐτοῦτον ὠρε-
γόντανε οἱ νέοι νὰ τὸ κάνουνε τὸ συχνὸ μὲ περισσὴ εὐχαρίστησι τοῦ ἐπιλοίπου λαοῦ, ὅπου τοὺς ἐθεωροῦσαν· καὶ εἰς τὸν τόπον ἐτοῦτον ἐδείχνανε μεγάλην παρρησίαν ὁ κάθε καπετάνιος, διότι ἔστερνε περισσοὺς ἀνθρώπους ὁ καθένας εἰς τὴν συντροφίαν τὴν ὥραν ἐκείνην, καὶ εἰς τὸν τρόπον ἐτοῦτον ἀπερνούσανε τὸ συχνό. Καὶ βλέπωντάς του ὁ γουβερναδότης τοῦ νησιοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν προτίμησιν τῆς κυβερνήσεως τοῦ πολέμου, ἐθαυμαζότουνα εἰς τοὺς περισσίους ἀνθρώπους ὅπου ἦσαν μὲ κάθε καπετάνιο πᾶσα αὐγὴ, μὴν ἠξεύρωντας τὸ πῶς μέρος ἀπ' αὐτοὺς ἦσαν δανεικοὶ ἀπὸ ἄλλαις συντροφίαις, καὶ ἐχαίροτουνα κατὰ πολλὰ τὸ πῶς ἡ χώρα ἐτούτη ἔχει περισσὸν λαόν, καὶ δύσκολο τὸ εἶχε ὅτι νὰ κα-
ταπατηθῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· ὅμως μετὰ καιρὸν ἔμεινε πῶς ἐπέρνα ἡ δουλειά· καὶ περίσσια τοῦ ἐκακοφάνη, διότι εἰς τρόπον ἐτοῦτον δὲν ἠμπόρειε νὰ καταλάβῃ θέβικια πότος λὰς εὐρίσκεται εἰς τὴν χώρα ἐτούτη, διὰ νὰ κυβερνηθῇ εἰς ὥραν χρείαν καὶ νὰ ἐναντιω-
θοῦν εἰς τὸν ἐχθρὸν πᾶσα καιρὸν ὅπου ἔρθουν· διὰ τοῦτο ἐλογιάζε ὅτι νὰ εὕρῃ στρατὰ καὶ μέθοδο νὰ διορθώσῃ τὴν δουλειὰ ἐτούτη, καὶ τέλος πάντων ὁ λογισμὸς του ἦτανε δικαιολογημένος, διότι ὡσὰν ἀπεσταλμένος καὶ πληρωμένος ἀπὸ τὴν αὐθεντεῖαν διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐτούτην, διὰ νὰ βλέπῃ τὸ δίκαιόν τους εἰς ὅποιον τόπον τὸν πέμπει διὰ νὰ κυβερνήσῃ καὶ νὰ διορθώσῃ ὡς πρέπει τὰ πάντα ὅλα· ἦτον τὸ λοιπὸν χριστιανικὸν νὰ τὰ βλέπουν τὰ πάντα ὅλα σωστά καὶ μετρημένα καὶ νὰ διορθώνουν τὰ ψεύλητα εἰς ἀλήθη·

σύνης, ὡς ἔχουν τὸ βᾶρος ἀπάνου τους τῆς κυβερνήσεως· διότι ἂν συνέβη κανένα κακὸν ἐνάντιο, πρέπει ὅτι αὐτὸς νὰ πληρῶνῃ μὲ τὴν παιδείην του, ἔξω ὅπου χάνει καὶ τὴν τιμὴν του καὶ πλέον κυβερνήσει δὲν τοῦ δίδουν· ὁ ὁποῖος γουβερναδόρος ὅπου εἰς καιρὸν ἐτούτῳ εὐρισκότουνα, ὠνομαζότουνα κόντε Πορτζενίγο, εἶνε ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Φραγγίας, σούδιτος Βενετζιάνος, καὶ ἄρχωντας κατὰ πολλὰ φρόνιμος καὶ ἐπιτήδειος εἰς πάσα του κάμωμα καὶ ἀρεταῖς· καὶ εἰς τὸν καιρὸν ἐτούτον ἦλθε ἄλλος κυβερνήτης εἰς τὸν τόπο αὐτοῦ, διότι ἐτούτου τοῦ πρώτου ὁ καιρὸς ἐσώθη· καὶ τοῦ δευτέρου τὸ ὄνομα κόντε Στρασόλδο, ἄρχωντας καὶ ἐτούτος περίσσια εὐγενικὸς καὶ ἄξιος τῆς Κυβερνήσεως, μὲ ἀρεταῖς· καὶ ὅταν ἔσωσε ὁ κόντε Προτζενίγος εἰς τὴν Βενετιαν ἔδωσε εἶδησι τῆς αὐθεντείας εἰς τὰ γενόμενα ἐτούτα, ὅπου ἐγενόταν εἰς τὴν χώρα τῆς Ζακύνθου, διὰ τὸ ὅποιον εἶπε πῶς ἦτανε χρειαστικὸ νὰ γράψουν τοῦ πρεβεδοῦρου τῆς Ζακύνθου, ὅτι μὲ πᾶσα τρόπο καὶ μὲθο νὰ κυττάξῃ νὰ γράψῃ, ἤγουν νὰ ἀρολάρῃ ὅλον τὸν λαὸν τῆς χώρας, κρᾶζοντας πάσα καπετάνιο μὲ τὴν συντροφιάν του ὅλην, καὶ νὰ τοὺς γράψῃ κατὰ ὄνομα, καὶ τοῦτο διὰ νὰ βεβαιωθῇ τὸ πόσος λαὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν χώρα τῆς Ζακύνθου, καὶ νὰ δώσῃ παρευθὺς βέβαιην καὶ καθαρὰν ἀπόκρισιν τῆς αὐθεντείας εἰς ἐτούτο, διὰ νὰ ἤξεύρουν νὰ κυβερνηθοῦν ἐκεῖνοι, ὅπου ἔχουν τὸ βᾶρος τοῦ πολέμου, δίδοντας λόγον τῶν συνδίκων τῆς χώρας καὶ ἔννοϊαν, καὶ ὄχι διὰ ἄλλο τέλος.

Ὅμως ὁ πρεβεδοῦρος ἐκεῖνος διὰ νὰ ποιήσῃ τὴν προσταγὴν τὴν αὐθεντικὴν, ὅπου ἀλλέως δὲν ἠμπόρειε νὰ κάμῃ, ὁ ὁποῖος ὠνομαζότουνα Πιέρος Μαλιπιέρος, ἦτον ἐξῆντα χρονῶν ἡλικίαν ἄνθρωπος, τὸ λοιπὸν ἐκρᾶξε μὲ πᾶσαν σπουδὴν τοὺς συνδίκους τῆς χώρας καὶ τοὺς ἐξεκαθάρισε τὴν ἔννοϊαν τὴν αὐθεντικὴν, ὡς εἶχε τὴν ὀρδινίαν ἐκείνην, ὅτι τὸ ὀγληγορότερο ὅπου νὰ ἦνε βολετός· οἱ ὅποιοι συνδίκου τοῦ ἐθάλαν καμπόσην δυσκολίαν, καὶ ἦτον ἐτούτη, τὸ πῶς ἂν ὁ λαὸς ἀγροικῆσῃ ἐτούτο, δύσκολα συγκλίνονται νὰ τὸ πῆσουν διὰ περιστάσις ἀφορμαῖς, καὶ ἀγαποῦσαν, ἂν ἦτον μό-

δος, νὰ μὴν ἤθελε γένει· ἀμὴ πάλι γνωρίζοντας ὅτι ἦταν πολὺ χριστιανικὸ διὰ τὴν καλὴν φύλαξιν καὶ κυβέρνησιν τοῦ λαοῦ, δὲν ἤμπορούσανε πάλε νὰ τὸν ἐναντιωθοῦνε καὶ νὰ τὸν ἀντικόψουνε· καὶ πάλε ὁμως ὄχι διὰ τοῦτο νὰ μὴν γένη ἡ πρόσταξις ἡ αὐθεντικὴ, ἡ ὁποία ἦτον δικαιολογημένη καὶ κατὰ πολλὰ χριστιανικὴ, ἐπειδὴ δὲν ἦταν διὰ κακὸ τέλος· ἀμὴ διατὶ ἐγνωρίζαν τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων πῶς ἦτον δύσκολον νὰ συγκλίνουν εἰς τέτοιο ἔργον, ἐκλάψανε μὲ πᾶσαν ἐπιτηδαιοσύνην νὰ διορθωθῇ ἡ δουρικτὴ ἐτούτη, καὶ μὴν ἠμπορῶντας τὸ λοιπὸν νὰ γένη, διὰ νὰ μὴν τοὺς κακοφχαριστήσουν καὶ ἐκείνους, διότι τὸ ἔργον ἐτούτο δὲν ἐγίνε ἄλλη φορά, διὰ τὸ ὅποιον θέλει τοὺς φανῇ δύσκολο, καὶ μὲ δεξιὸν τρόπον νὰ διορθώσουν τὴν ὑπόθεσιν οἱ πατέρες τοῦ λαοῦ. Ὅμως εὐρήκανε στράτα διὰ πλεόν καλλίτερο καὶ ἥσυχον, ὅτι νὰ τοὺς εἰποῦν τὴν ἀλήθειαν, τὸ πῶς ἀπὸ τὸ σενάτο τῆς Βενετίας τοὺς ἀβιζάρανε, ὅτι ἡ ἀρμάδα τῆς Μπαρπαρίας ἔχουνε γκάμην νὰ κτυπήσουν τὴν χροναὴν ἐκείνην, τὸν 1628, εἰς τὸ νησί τῆς χώρας τῆς Ζακύνθου, καὶ διὰ τοῦτο ἦτανε ἀναγκαῖον νὰ γραπτῇ ὁ λαὸς ὅλος διὰ νὰ ἠξεύρουν μὲ πᾶσαν ἀληθοσύνην πόσος λαὸς εὐρίσκεται, καὶ ἐτούτο ἦτανε περπούμενον νὰ γένη, καὶ νὰ γραφθοῦν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅπου θέλει ἔχει τὴν βίαν του, καὶ ἐτούτο νὰ γένηται εἰς τὰ ἔξω μέρη τῆς χώρας, ἢ ὅπου ἀλλοῦ ἔχουν τὴν ὄρεξίν τους καὶ εὐχαρίστησίν τους, καὶ ἐτούτο διὰ νὰ μὴν τοὺς βλέπουν οἱ ἕτεροι ἀπὸ τὴν χώρα.

Τοῦτο ἐλογιάσθη ἀπὸ τοὺς συνδίκους διὰ νὰ γένη μὲ σκεπαστικὸν τρόπον· μ' ὅλον ταῦτα ἀκούοντάς το ὁ λαὸς δὲν τοὺς ἄρесе καμμίας λογῆς νὰ γένη τέτοιο πρᾶγμα· ὁμως ὁ λόγος ἐτούτος ἐσπάρθηκε εἰς ὅλην τὴν χώραν καὶ ἐμουρμουρίζουσα ἀνάμεσα τὸν λαὸν τὸ πῶς δὲν τοὺς ἄρесе, λογαριάζοντας εἰς τὸν ἑαυτὸν τους, ὅτι τὸ ἔργον ἐτούτο νὰν τοὺς ἦνε εἰς σὲ κακὸ καὶ εἰς καταφρόνησι μεγάλη, διὰ περιστάσις ἀφορμαῖς, ὅπου ἐδιαιμερτριότανε εἰς σὲ ἐναντιό τους· καὶ οἱ λογισμοὶ ἐτούτοι ἦτον κατὰ πολλὰ ἐναντίο ἀπὸ τὸ ὅτι ἐλογιάζανε, διότι πάντα ὅλα ἐγενότανε μὲ τέλος

καλό, και διά καλήν κυβέρνησιν, κουστόδια ἐδική τους και τῶν παιδιῶν τους· και οἱ συδίχοι, ὡς καλοὶ πατέρες και κυβερνητάδες ὁποῦ γίνονται διά ὅλον τὸν λαόν, ἀν ἤθελαν γνωρίσει τὸ πῶς ἡ ὑπόθεσι ἐτούτη δὲν ἦτον προπούμενη και εἰς σὲ ὠφέλειαν ὁλοῶν δὲν ἐπισκίζόντανε οὔτε ἐμβαλλόντανε εἰς τέτοιο ἔργο, ἄπασα βολά ὁποῦ ἤθελε εἶσται ἐνάντιο τοῦ λαοῦ, διότι ἡ ἔννοιά τους δὲν εἶνε εἰς ἄλλο, παρά διά νὰ εὐχαριστήσουν ὅλους εἰς πᾶσα τρόπο, και εἰς τὸ καλλίτερο, ὁποῦ νὰ ἠμπορέσουν διά ὠφέλεια ὁλοῶν· ἀμὴ γνωρίζοντες τὸ πῶς εἶνε ἀναγκαῖο, ἐσυγκλίνανε νὰ γενῆ και τοῦτο, πάλε μὲ πᾶσα καλὸν τρόπον και εὐχαριστήσιν τους· και τοῦτο τὸ βᾶρος ὕστερον ἔπεσε ἀπάνου εἰς τοὺς ἄρχοντες· λέγωντας και κρατῶντας βέβαιον λογισμόν. ὁ λαὸς ἐτούτος τὸ πῶς ἡ αἰτία και τὸ συμβούλιο ἐτούτο νὰ ἦνε δοσμένο ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς ἄρχοντες, κάνοντάς το μὲ σκοπὸν και αἰτία διά νὰ τοὺς ἔχουν ἀποκάτου τους, και εἰς τὴν ἐξουσίαν τους, μὲ ἐτέρους ἄλλους λογισμοὺς ὁποῦ ἐπήγαιναν διαμετρῶντας, μάκρὰ κατὰ πολλὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἔνε θεὸς ἀληθινός.

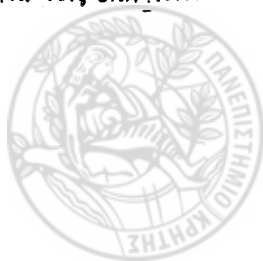
Οἱ συδίχοι τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου ἦταν ὁ Σ. Μικέλης ὁ Φαίσης τοῦ ποτὲ Σ. Κωσταντῆ, ὁ Σ. Τομάζος Μοτζενίγος τοῦ ποτὲ Σ. Δομενέγου, ἀβοκάτος και ἄξιος ἀνθρώπος κατὰ πολλὰ, και ὁ Σ. Γεώργιος ὁ Μαρτελάος τοῦ ποτὲ Σ. Πιέρου· και ἀναγκάζωντας ὁ αὐθέντης ὁ πρεσβεδοῦρος τὴν δουλιὰ νὰ γενῆ μὲ πᾶσα σπουδὴ και τρόπον και μὲ ἐκεῖνο τὸ μῶδο τὸ καλλίτερον, ὅσον εἶνε βολετός, ὡς καθὼς ἐσταθερώσανε μὲ τοὺς συδίχους, ὅτι νὰν τοὺς γράψῃ ἔξω ἀπὸ τὴν χώρα· ἀμὴ αὐτὸς ἔκαμε τὸ ἐνάντιο, και ἐκατέβη μίαν αὐγὴ εἰς τὸ φόρο και ἔπεμψε και ἐκραξέ τὸν Σ. Νουτζο τὸν Σιγοῦρο, ἕναν ἀπὸ τοὺς καπετανέους, ἀπὸ τὸν Σταυρωμένον, ὁποῦ ἐκεῖ εὐρισκότουνα και ἔκανε τὴν βίβλα του τὴν νύκτα ἐκείνην, ὅτι νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν φόρο μὲ ὅλην του τὴν συντροφίαν, ὡς καθὼς εὐρισκότουνα· και μὴν ἠμπαρῶντας νὰ κάμῃ ἀλλέως ἦλθε εἰς τὴν ὑποταγὴν, κατὰ τὴν

πράξιν του, και ἔτσι τοὺς ἔγραψεν ὅσοι και ἂν εὐρέθησαν τὴν αὐγὴν ἐκείνην τὴν πρώτην.

Ἡ τάξις ἐτούτη περίσσια ἐκακοφάνη ὀλουνοῦ τοῦ λαοῦ, και περίσσια ἐσκληρευτήκανε ἡ καρδίαις τους, και τῶν ἐντράπηκαν κατὰ πολλὰ· ὁμοίως ἐκακοφάνη και τῶν συνδίων, διότι δὲν ἔκαμεν ὁ πρεβεδοῦρος ὡς ἐμιλήθη ἡ δουλιὰ, μόνον ἀληλούησε και ἔκαμε τὴν ἀρσιάν του· και ἐτοῦτο ἔδωσε αἰτία τοῦ σκανδαλοῦ ἐτούτου, και ὁ λαὸς ἔλεγε τὸ πῶς δὲν θέλουν πλέον νὰ περάσουν, και κατὰ πολλὰ ἀνακατωθήκανε, και ἐσυμβουλευθήκανε νὰ πᾶνε εἰς τὸ κάστρο νὰ τὸ παραπνευθοῦν τοῦ πρεβεδοῦρου, και ὄχι νὰ πᾶνε μὲ τάξι ταπεινὴ δέκα και δώδεκα ἀπ' αὐτοὺς και ἀπὸ τοὺς πλέον γεροντοτέρους ταχτικούς, και νὰ μιλήσουν πρώτα μὲ τοὺς συνδίχους, ὅπου εἶνε πατέρες ὀλωνῶν τοῦ λαοῦ, οἱ ὅποιοι ἤθελαν νὰ προσπαθήσῃ νὰ κάμουν νὰ λάβουν πᾶσα εὐχαρίστησι, ὅπου ἀπεθυμοῦσαν, δίχως νὰ σηγείρουν σκάνδαλα· ἀμὴ ὅταν ὀργισθῇ ὁ θεὸς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὰς ἀμαρτίας τους, τοὺς πέρνει τὸν νοῦν τους και τοὺς δίδει θλίψεις, και σκάνδαλα, και βάσανα νὰ ἔχουν ἀνάμεσόν τους· διὰ τοῦτο δὲν ἄφησε νὰ γένη ἡ δουλιὰ μὲ ταπεινότητα και μὲ εὐχαρίστησι ὀλωνῶν. Καὶ ἐσηκωθῆκαν καμμία ἑκατοστή, καλοὶ κακοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, και ἐπῆγαν νὰ μιλήσουν τοῦ πρεβεδοῦρου μὲ τρόπον σκληρὸν και ἄπρεπον, και σκανδαλοποιὸν τὸ παράπονόν τους· οἱ συνδίχοι, ὅπου δύο ἀπ' αὐτοὺς εὐρέθηκανε ἐκεῖ εἰς τὸ παλάτι τὸ αὐθεντικὸ και ἐκαρτεροῦσαν νὰ εὐγῇ ὁ πρεβεδοῦρος ἔξω εἰς τὴν σάλα ὅπου ἦτον ὁ λαός, ἤγουν ὁ Φασόης, και ὁ Μαρτελάος, βλέποντας και ἀγροικώντας τὴν ἄπρεπὴν τάξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἤθλιαν νὰ προσφέρουν τοῦ ἀφεντός τὴν ἔννοιαν και τὴν παραπόνεσιν τους, τοὺς ἐμίλησαν μὲ τάξιν και ἔννοιαν καλὴν ἀγαθὴν διὰ νὰ καταπραῦνη τοὺς λογισμοὺς τους τοὺς κακοὺς, ὅπου εἶχανε καρφώσει εἰς τὸ κεφάλι τους ἀδίμως, και διὰ νὰ τοὺς δώσουν πᾶσαν εὐχαρίστησιν ἡμπορεζόμενῃ.

Ὅμως ἐτούτοι μὲ πᾶσα θυμὸ και σκληρότητα τοὺς ἐναντιονόν-

τανε, διότι, ὡς εἶπα, ἐκρατοῦσαν γνώμη τὸ πῶς τὸ ἔργο τοῦτο γίνεται ἀπὸ βουλή ἐδική τους· ὡς τόσο οἱ συνδίκχοι ἐπροφήτευσαν τὴν ἀλήθεια, κατὰ τὰ λόγια ὁποῦ εἶπαν προτίτερα τοῦ πρεβεδουρου διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐτούτην, τὸ πῶς θέλει τοὺς κακοφανῆ καὶ θέλει γίνεϊ ἀνακάτωσις, καὶ διὰ τοῦτο περίσσια τὸ ἐπικραινότανε· νὰ ἤθελε πάγει νὰ τοὺς γράψῃ ὄξω ἀπὸ τὴν χώρα διὰ νὰ μὴν τοὺς δώσῃ αἰτία νὰ τοὺς κακοφανῆ, μόνον ἔκαμε τὸ ἐναντίο, καὶ ἐστάθη ἡ αἰτία τῆς σύγχυσης ἐτούτης· ὅμως, πρὶν νὰ εὐγῆ ὁ αὐθέντης ὁ πρεβεδούρος ἀπὸ τὴν σάλα νὰν τοῦ μιλήσουνε, ἤρθανε εἰς τὰ χοντρά μὲ τοὺς συνδίκχους, δίχως νὰ τοὺς κρατήσουν κανένα ῥεσπέτο, φοβερίζοντας καὶ ὑβρίζοντας τοὺς ἄρχοντες, λέγοντας εἰς τὸ φανερό τὸ πῶς δὲν θέλουν νὰ περάσουν καμμίας λογῆς ὁποῦ νὰ ἦνε, διότι δὲν εἶνε ἀμπλιγάδοι, μήτε σολτάδοι πλερωμένοι νὰ πέρουν τὴν ῥεσίγια ἀρεντικὴν, νὰ τοὺς τραβήζουνε εἰς σὲ ῥόλο, μόνον νὰ ἦνε σούδιτοι καὶ ἐλεύθεροι, καὶ εἰ δὲν τοὺς ἀρέσῃ ὁ Βενετζιάνος, πᾶνε ὁποῦ τοὺς φαίνεται, μὲ τὸν Σπάνια, ἢ μὲ τὸν Τοῦρκο, καὶ διὰ τοῦτο δὲν χρειζότουνα νὰ γένη εἰς τοῦ λόγου τους τέτοια ὑπηρεσία, καὶ τὸν εἶχαν εἰς ἐντροπὴ μεγάλη, καὶ τὸ πῶς οἱ ἄρχοντες δὲν τὸν ἔκαναν μὲ ἄλλο τέλος, παρὰ διὰ νὰν τοὺς βάλλουν εἰς τὴν ὑποταγὴν τους, ὡσὰν τοὺς ξεχωρίταις, διὰ νὰ τοὺς σέρνουν ὁποῦ καὶ ἂν θέλουν εἰς σὲ πόλεμο καὶ εἰς δούλεψι, καὶ εἰς πᾶσιν ἄλλην ὑπόθεσι, καὶ ἕτερα ἄλλα περίσσια λόγια ἄπρεπα καὶ φέματα, ὁποῦ ἐμετριότανε, καὶ ἔπεσε ὄλο τὸ κατὰβαρο εἰς τοὺς ἄρχοντας τὸ πῶς νὰ ἦνε αἰτία αὐτοῖ τους καὶ ἡ βουλή νὰ γίνονται ἐτούτα τὰ καμώματα.

Ἐπειτα ἐκατέβηκαν εἰς τὴν χώρα μὲ πολὺ θυμὸ καὶ σκληροσύνη, σμίγονται μὲ τοὺς ἐπιλοίτους τοῦ λαοῦ, κἀνοντα τὸ ἕνα τους ἐναντίον τῶν ἀρχόντων, λέγοντας καὶ φοβερίζοντάς τους, ὅτι νὰν τοὺς σκοτώσουν, καὶ ἐτούτο δίχως φταῖσιμο κανένα, μήτε εἶχανε ἀφορμὴ καὶ δίκαιο κανένα νὰ παραπονοῦνται ἀπὸ αὐτούς· διότι ἂν ἀθέλωνε γραφτῆ κι' ὄλας εἰς τὸ χαρτὶ τὸ αὐθεντικὸ, δὲν τοὺς ἔφερεν καμμία ζημία, μήτε κανένα βλάψιμον, μήτε ἐντροπῆ

καὶ μήτε ποτὲ ἀπὸ τοὺς συνδέχους ἐλογιάσθη τέτοια δουλιὰ ἐξόχως ἔγινε, καθὼς προεῖπα προτῆτερα, ἀπὸ γνώμη καὶ βουλή τοῦ ἀνωθεν κόντε Πορτζένιγου τοῦ γουβερναδόρου, καὶ ἡ ὀρδινία ἢ αὐθεντικὴ, ὅπου ἐδόθη κατὰ τὴν θύμησιν εἰς τὸ σενάτο· καὶ ἐτοῦτο ἦτον μὲ πᾶσα δίκαιον νὰ γένη, διότι δὲν τοὺς ἔδιδε ζημία καμμία, ἀμὴ ἦταν θέλησιν θεοῦ, ὡς ἀνωθεν εἶπα, καὶ μᾶς ὠργιστὴ διὰ νὰ καταφρονεθοῦμεν ἀπὸ τοὺς κατωτέρους μας, ὡς ἔγινε κι' ὅλας.

Τὸ κατὰβαρο ἐτοῦτο περίσσια ἐπλήθυνε εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐνάντιο τῶν ἀρχόντων· καὶ ἐτοῦτο, διατὶ δὲν ἤμπορούσανε νὰ ξεθυμάνουν μὲ τὸ ἀρεντικό, ἐρρίζανε τὸ βάρος τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπὸ ἡμέρα τὴν ἡμέρα ἐσκληρυνότανε ἡ καρδιά τοῦ ἐνοῦ καὶ ἀλλουνοῦ μέρους εἰς περισσότερη θλίψι καὶ θυμό, διότι ὁ λαὸς ἐπήγαινε καταφρονῶντας καὶ βρίζωντας φανερά καὶ κατὰ πολλὰ ἄσκημα τοὺς ἄρχοντας, καὶ φοβερίζωντάς τους· καὶ ἐκεῖνοι γροικῶντάς τους περίσσια ἐσκληρυνότανε ἡ καρδιά τους εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν πολύτητα τοῦ λαοῦ, καὶ οἱ ἄρχοντες ἦσαν ὀλίγοι, ἕως τριακόσιοι, μάλιστα καὶ σκορπισμένοι εἰς σὲ περισσοὺς τόπους τῆς χώρας· ὅπου ἂν ἤθελεν εἶσται ἀνταμωμένοι ἤθελαν συνέβη περίσσια φονικά, καὶ περισσότερα σκάνδαλα· ἀμὴ διὰ νὰ μὴν τοὺς διδῆ χέρι ὁ τρόπος, ἦτανε χρεῖα ὅτι ὅλα νὰν τὰ ὑπομένουν μὲ τὸ στασιόν τους, ἔχοντας ἐλπίδα, ὅτι ἡ δικαιοσύνη νὰν τοὺς ξεδικιώσῃ καὶ νὰ τοὺς παιδέψῃ, ὡς πταίσταις· καὶ δὲν ἠθελήσανε καμμία λογιῆ νὰ περάσουνε πλέον διὰ νὰ γραφθοῦνε, ὡς ἦταν ἡ θέλησις καὶ ὀρδινία ἢ αὐθεντικὴ.

Ὁ πρεβεδοῦρος βλέπωντας τὴν ἄπρεπην τάξιν τοῦ λαοῦ ἐτούτου, καὶ τὴν ὀλίγην ὑποταγὴν ὅπου ἔδιδε εἰς αὐθεντικαῖς ὀρδινίαις, καὶ τὸ πῶς δίχως καμμία αἰτία δίκαιου ἀποτζιπωθήκανε εἰς τὸν τρόπον ἐτοῦτον, ὅπου περίσσια τοῦ ἐκακοφάνη καὶ κατὰ πολλὰ ἐθυμώθη λέγωντας, ὅτι νὰ γράψῃ εἰς σὲ ἐνάντιό τους εἰς τὴν Βενετίαν διὰ νὰ παιδευθοῦν κατὰ πολλὰ, ὡς τοὺς πρέπει.

Εἰς τὸν καιρὸν ἐτοῦτον εὐρέθη εἰς τὴν Ζάκυνθο ὁ ἐκλαμπρό-

τατος αὐθέντης Ἀντώνιος Τζιβρὰν κομεσάριος, ὁ ὁποῖος ἦλθε διὰ
νὰ μαζώξῃ τὰ χρέγια τὰ ἀφεντικά, καὶ ἐθαυμαζότουνα περίσσια
εἰς τὴν μεγάλην ἀπρέπειαν καὶ ἀποτζιποσύνην τοῦ λαοῦ ἐτού-
του, ἀδημόνησε κατὰ πολλὰ πρὸς σὲ δαύτους λέγωντας, ὅτι ἂν
ἤθελε ἔχει ἐξουσία καταπάνου τους τὴν ὥρα ἐκεῖνη, ἤξευρε τὸ τί
ἦτανε πρεπούμενο νὰ κάμῃ εἰς αὐτοὺς διὰ ταις ἀπρεπαις ἀντά-
ραις ὅπου ἔκαμναν· καὶ ὁ πρεβεδοῦρος ὅπου ἔλεγε νὰ γράψῃ εἰς
τὴν Βενετία ἐναντίον τους διὰ νὰ τοὺς παιδεύσῃ κατὰ πολλὰ,
δὲν τὸ ἔκαμε· διότι γροικωντάς το ὁ λαὸς ἐφοβήθηκε καὶ ἐλογιά-
ζαν ὅτι συντορευοῖσιν ὅλοι ἀνάμεσόν τους νὰ μαζώξουν τορνέ-
σια περισσὰ νὰ δώσουν μία καλὴ πλερωμὴ τοῦ πρεβεδοῦρου ὁ-
μοίως καὶ τζῆ πρεβεδοῦρας διὰ νὰν τὴν τραβήξουν εἰς τὰ θελή-
ματά τους, καὶ νὰ καταπραῦνουν τὴν ὄργην του ἐναντίο τους,
καὶ νὰ εὔρουν γιάτρεμμα εἰς τὰ φθαισίματά τους, καὶ ἐναντίον
τῶν ἀρχόντων νὰ γυρίσῃ, ὡσὰν τὸ ἔκαμαν λογιάζοντας νὰ ρί-
ξουνε τὸ κατάβαρο εἰς σὲ δαύτους διὰ νὰ γλυτώσουν τὴν παῖε
δουσι. Καὶ ἀπὸ τὰ ἄσπρα ἐτοῦτα ὅπου ἐμάζωζαν ἐκράτησαν ἀπ’
αὐτὰ καὶ οἱ καπουριόνοι μία καλὴ σούμα. Ἀμὴ ὁ πρεβεδοῦρος τέ-
τοιαν γνώμην δὲν τὴν εἶχε· μόνον ἡ ἀρχόντισσά του, ὅπου τὸν
ὠρίζε, τὸν ἐσύμπεσε, διότι, ὡς εἶπά, ἐχάρισαν καὶ εἰς αὐτὴν 500
ρέαλια καὶ τοῦ πρεβεδοῦρου χίλια· ὡς ἔκαμε ἡ Εὐὰ μὲ τὸν
Ἀδάμ καὶ ἔφαγε τὸ ξύλον τῆς παραδείσου ἐναντίον τῆς θελήσεως
τοῦ θεοῦ, ἀμὴ ὕστερα τὸ ἐμετάνωσε ὁ Ἀδάμ· εἰς τέτοιαν τρόπον
τὸ ἔπαθε καὶ ὁ πρεβεδοῦρος ἐταῦτος μὲ τὴν γυνικιά του, ὁ ὁποῖος
διὰ τὴν λαυμαργίαν ἐτούτην ἐπῆγε κακὴν κακοῦ, καὶ ἀπόθανε
εἰς τὴν Βενετιάν ἀπὸ τὸ φαρμάκι του εἰς τὸ Πρεζεντάδο ὅπου
εὔρισκότουνα διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐτούτην εἰς μίαν φυλακὴν. Ἀκόμη
ἐδίδασκε καὶ ἄλλα ἕκατὸ ρέαλια ἐνοῦ ἀνθρώπου τοῦ σπιτιοῦ τοῦ
ἀνωθεν πρεβεδοῦρου, τοῦ ὁποῖου ὁ λόγος ἐπέρνα κατὰ πολλὰ εἰς
τὸν ἀφέντη, ὀνομαζόμενος Γερόλυμος, ἦταν καὶ καπετάνιος. Καὶ
τὰ δόσια ἐτοῦτα ἔκαμναν τὸν αὐτὸν πρεβεδοῦρον καὶ ἐγύρισε πα-
ρευθὺς μὲ τὸν λαόν. Καὶ ἐκεῖ ὅπου οἱ ἀρχοντες ἐκαρτεροῦσαν τὴν

βοήθειάν του και τὴν δικαιοσύνην του, τοὺς ἔδιδε ἄδικο και τὸ πῶς τὸ πταίσιομο εἶνε ἀπὸ αἰτία ἐδική τους· και με τὸν τρόπον ἐτοῦτον ἐπροσπάθει νὰ φτιάση τὰ πταισίματα τοῦ λαοῦ, και νὰ μείνουν οἱ ἄρχοντες με τὴν ἀνυποληψίαν και ἀτιμία ἀπὸ τὸν λαόν. Ὅμως οἱ ἄρχοντες, βλέποντες και γροικῶντας τὰ λόγια ἐτοῦτα και τὸ πῶς ὁ πρεβεδοῦρος ἐγύρισε εἰς βοήθειαν τοῦ λαοῦ παύρησια, τὸ ἐθαυμαχτήκανε και τὸ ἐπικραθήκανε βλέποντας τὴν ἀμετρίαν του και τὴν ἀγνωσύνην τοῦ αὐτοῦ πρεβεδοῦρου· πρᾶγμα ὁποῦ δὲν τὰ ἐκαρτεροῦσαν, και δὲν ἤξευραν διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ ἀφέντης ἐτοῦτος, ἔπεσε εἰς τέτοιο μεγάλο σφάλμα· παντοῦ ὑστεροῦ ἐμάθανε ὅλα τὰ γειόμενα, και τὰ ἐθαυμάζοιυνα περίσσια, και ἐπροσπαθῆσκανε με πᾶσα εὐμορφον τρόπον διὰ νὰ τὸν συμπέσουν ἀπὸ τὸν κακὸν και ἀπρεπον λογισμὸν, ὁποῦ εἶχε και ἔβαλλε ἐναντίον τοῦ δίκαιου· ὅμως δὲν ἦτον ἐπιλητός νὰ ἀγροικῆση και νὰ καταπραῦνη, διότι τοῦ ἐκακοφαινότανε νὰ στρέψῃ τὰ ἄσπρα ὀπίσω, τὰ ὁποῖα τὸν ἐξεκούμπησαν και τοῦ ἐπῆραν τὴν τιμὴν του, παντοῦ ὑστερον θέλομεν διηγηθῆ παρρημρός. Ἄς ἔλθωμε εἰς τὸ προκείμενον μίλημα.

Βλέποντας τὸ λοιπὸν οἱ ἄρχοντες τὴν γνώμην τοῦ πρεβεδοῦρου ἐτούτην τὴν ἀπρεπὴν και ἀμέτρητην, ὁποῦ ἔπιασε και δὲν ἤθελε νὰ συμπέση, ἐσυντρέξανε εἰς τὸν ἄνωθεν ἀφέντη Τζιβράν τὸν κομεσάριον διὰ νὰ εὔρουν δικαιοσύνην εἰς τοσοῦτον παράπονα και δίκαιο ὁποῦ εἶχαν, διηγοῦντάς του τὰ πάθη τους και τὰ παραπονέματά τους, ὁποῦ εἶχαν με τὸν πρεβεδόρο, διὰ νὰ ἦναι μάρτυρία πᾶσα καιρὸν χρεία εἰς τὸ τοσοῦτο δίκαιο, διότι ἂν ὁ πρεβεδοῦρος γράψῃ ἐναντίον τους και εἰσὲ βοήθειαν τοῦ λαοῦ, νὰ σερβέρη διὰ μάρτυρας, ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ εἶδε τὰ πάντα ὅλα· και τὸ πῶς θέλουν νὰ κάμουν ἀμπασαρίκα και θέλουν τὸν γυρέψῃ διὰ κριτὴν τους διὰ νὰ κρίνῃ τὴν ὑπόθεσιν, ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ εἶδε τὰ πάντα ὅλα, διότι καλλίτερον κριτὴν ἀπ' αὐτον δὲν ἔμποροῦσαν νὰ εὔρουν· και γροικῶντας ὁ αὐθέντης ἐτοῦτος τὴν βουλή ὁποῦ ἔπιασε ὁ πρεβεδοῦρος κατὰ πολλὰ ἐθαύμαξε και ἐθυμώθη πρὸς

ἐδαύτον· καὶ διὰ τὴν ἀφορμὴν ἐτούτην ὠχτρεψτήκανε οἱ ποπο-
λάροι μὲ τοὺς ἄρχοντας κατὰ πολλὰ περισσότερο ἀπὸ τὴν πρῶ-
τη φορά.

Εἰς τὸ μέσον ἐτούτο ὁ λαὸς ἐσυμβουλευτήκανε καθημερινῶς
ἐναντίον τῶν ἀρχόντων μὲ τὴν τρόπον ἔχουν νὰ κυβερνηθοῦν διὰ
νὰ εὐρυναιτία διὰ νὰ ρίξουν ὅλα τὰ κατὰβαρα εἰς τοῦ λόγου
τους, καὶ νὰ λυτρωθοῦνε ἀτοί τους ἀπὸ τὰ σφάλματά τους, καὶ
νὰ κρύψουν ταῖς ἀπρεπείαις τους. Ἡῦρηναν μίαν μέθοδο καὶ ἀ-
θανία, ὅτι πῶς ὁ Σιν. Γιούλιος ὁ Πανάρετος, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐ-
δικούς μας ἄρχοντες, ἐμπῆκε εἰσὲ μιᾶς φτωχῆς σπίτι καὶ ἐπρο-
πάθησε νὰ κάμῃ μὲ δαύτην μὲ δυναστικὸν τρόπον, ἐναντίον τῆς
θελήσεώς της, διὰ τὸ ὅποιο πρᾶγμα ἡ δικαιοσύνη τὸν ἐπίασε καὶ
τὸν κράτησε εἰς τὸ κάτεργο εἰσὲ φύλαξιν καὶ καλὴν κουστοδίαν·
ὅμως μετὰ καιρὸν ἐλυτρώθη ἀπὸ τὴν ἀθανίαν ἐτούτη, γνωρίζον-
τάς τονε ἡ δικαιοσύνη ἄρταιστον, καὶ φανερὰ ἐγνωρίσθη πῶς ἦ-
τανε ἀδικημένος· ἡ ὁποία γυναῖκα ἦτανε κατατρεμένη, ἦτανε καὶ
προτύτερα ἀμαρτωλή, καὶ Κρητικιά· ὁ ἄνδρας της ὠνομαζότουνα
ὁ Ἐξιδάχτυλος, πτωχός· καὶ εἰς ἐτούτη τὴν ἀμαρτωλὴ εὐρή-
κανε πάτημα διὰ νὰ σκεπάσουν τὴν ἀπρεπείαν τους, ἐπειδὴ καὶ
ἄλλο δὲν εὐρήκανε· μολοντοῦτο ὅπου ἐπερπατοῦσανε λέγοντες
περίσσειαις συκοφαντίαις καὶ ἀθανιαῖς τῶν ἀρχόντων τὸ πῶς ἐκά-
μανε ἐνοῦ καὶ ἀλλουνοῦ ποπολάρου, καὶ τὸ πῶς περίσσιοι ἐπῆ-
γαιναν καὶ ἐκατηγοροῦσαν τὰ σπιτία τους, καὶ ἔπερνον τὸ πρᾶγ-
μά τους μὲ τὸ στανιό· ὅμως κανένα ἀπὸ ἐτούτα δὲν ἠμπόρεσαν
νὰ δεῖξουν τῆς δικαιοσύνης, ἐπειδὴ κανένα δὲν ἦτον ἀληθινό, μό-
νον ἐκεῖνο τοῦ Πανάρετου, καὶ μήτε ἐκεῖνο ἦτον ἀληθινό, ὡς εἴ-
πα, διότι ἐκεῖνος, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦταν, δὲν ἐπῆγαινε νὰ κάμῃ
ἓνα πρᾶγμα, ὡσάν ἐκεῖνο τὸ ἄπρεπο· ἐπειδὴ ἠμπόρειε νὰ τὸ κάμῃ
κρυφά, χωρὶς νὰ ἀγροικηθῇ, διότι ὁ τρόπος τοῦ ἐβόλειε νὰ τὸ κά-
μῃ, ὡς ἦτανε ἡ ὄρεξις του, ὡς φανερὰ τὸ ἤξεύραμε· ὅλοι πῶς
ἦτον ἀμαρτωλὴ, καὶ δὲν εἶχε καμμία δυσκολία. Καὶ εἰς τοῦτον
τὸν καιρὸν ἐλογιάσανε γὰ ψηφίσουσε καὶ τέσσαρους κουμέσους τοῦ

λαοῦ ἀπὸ τοὺς πρῶτους τοὺς, οἱ ὅποιοι νὰ ἦνε χρεώσταις νὰ γυρεύουν τὰ δικαιώματά τους, καὶ ἐτοῦτο οἱ ἴδιοι ἀνάγκαζαν νὰ τοὺς κάμουν διὰ νὰ τοὺς τρῶνε διότι εἶχανε περίσσι διὰ φόρο ἀντάμιος μὲ τοὺς καπουριόνους ἀπὸ ὅλον τὸν λαόν· οἱ ὅποιοι ἦταν ὁ Γεώργιος Χριστόδουλος Χιόνης Κορφιάτης, ἀμὴ κατοικούμενος εἰς τὴν Ζάκυνθο, Τζάνες Ρούσσοις πρῆγματευτής, καὶ Μάρκος Πιᾶκίν· τοῦτος ἦτον Φράγκος, διότι καὶ ὁ πατέρας ἦταν καὶ ἐκεῖνος Φράγκος καὶ ξένος καὶ εἰς τὴν Ζάκυνθο ἐπαιδευτή. Καὶ καπουρινοὶ ἦτον, ὅπου ἐσέρναν τὸν λαόν εἰς τὸ κακό, ἐναντίον τῶν ἀρχόντων, διότι μὲ τὸν τρόπο ἐτοῦτο εὐρίσκανε νὰ διαφρρέουνε μὲ ταῖς πλάταις τῶν πολλῶνε, καὶ μὲ τοῦτο πολλοὶ νὰ κάνουν τὸ παλλικάρι μὲ λόγια ἄπρεπα καὶ σκανδαλοποιά, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀπάντα νὰ κρητοῦν τὸν λαόν συγχισμένον· καὶ ἦτον πρῶτος μὲν ὁ Γιάννης ὁ Βοτάνης, Ἀνδρέας καὶ Πιέρης ἀδελφοὶ Δρόσιδαι, λεγόμενοι Σπυριδαῖς, διότι τὸν πατέρα τους τὸν ἔλεγαν Σπυρί, καὶ ἂν δὲν τοὺς εἶποῦν τὸ Σπυρί δὲν τοὺς εὐρίσκουν· ἡ τέχνη τους εἶνε τσαγγαρίδες, καὶ ὁ Βοτάνης εἶνε γεωργός· Νικολέτος Ἀμπράμιος βράφτης, καὶ Χριστόδουλος Τζίμας, λεγόμενος Κουτζομύτης, τσαγγάρης καὶ κακόγλωσσοι, ὅπου διὰ τὴν κακὴν καὶ ἀναθεματισμένην του γλῶσσαν τοῦ ἔκοψαν τὴν μύτην διὰ νὰ γνωρίζεται· ἀγκαλὰ καὶ δὲν ἦτον καλὸς εἰς τὰ ἄρματα, ὡστὴν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐβοήθα μὲ τὴν γλῶσσάν του τὴν φαρμακερὴν καὶ ἄπρεπην, τὸν ὅποιον ἡ χώρα ὅλη τὸν ἐκράτειε διὰ κακόγλωσσον κατὰ πολλὰ· ἐτοῦτος ἦταν τὸ ἅγιον τοῦ διαβόλου, καὶ ἐδασκάλευε τοὺς ποπολάρους καθήμερινῶς, ὡσὴν ὁ δάσκαλος τὰ παιδιὰ εἰς τὸ σκολεῖό, ἐναντίον τῶν ἀρχόντων, εἰς τρόπον ὅπου τοὺς ἐπαραιτίνα νὰ κάμουν περισσότερα σκάνδαλα ἀπὸ τὸ εἶχανε ὄρεξι· ἀγάπα περίσσι νὰ βλέπη ἀνακατόμματα σύγχυσαι, καὶ συμφοραῖς εἰς τὴν χώρα, διότι τότε ἐκεῖνος ἐχαιρότουνα κατὰ πολλὰ. Ἐμοίαζε ὅμοια τοῦ Τιμώνου τοῦ Ἀθηναίου εἰς τὴν ἀναθεματισμένην φύσιν, ὁ ὅποιος ἦτον ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ὅποτε ἀγροῖκα

κατάδαλα και σύγχυσαις και θάσανα εις την χώρα, τότες εστεκε χαρούμενος και με καλην καρδιαν· την ομοιαν φύσιν ειχε και ετούτος· ο αναθεματισμένος και τρισκατάρχτος, τα πλέον κακά παρά από τους άλλους· και εφέρνανε τους αρχοντας εις εναν τρόπο, ότι εστέκανε τιμωρισμένοι χειρότερα από τους εβραίους, και δεν ετρέμασαν να ειπουν τίβοτις, στέκοντας με μεγάλην ταπεινοσύνην και τιμωριαν, διατι δεν ητον δικαιοσύνη εις αυτούς, δια τουτο εβριζαν και επαψαν μετ' εμας.

Ακόμα επίασαν και δι' άβουκάτον ένα φράγγον, άπωςτεκε εις το κάστρο, ονομαζόμενος Πιέρρος Δαλάκβιλα, ητον καλός εις την άβοκατοσύνην. Ετούτος ητον από την Βεουτιαν μπαστάρδος ενού δουλευτή του αυθεντός του· ο οποίος του πατέρας προτίτερα ητον εις το όφίτζιο ονομαζόμενος δελαάβε, και όσοι εις το όφίτζιο τουτο γράφονται δια να δουλεύουσι είνε ώσάν να ηνε οι φαντάδες, ηγουν όφίτζιάλοι αφεντικοί, και άγκαλά και δεν πίνουνε ανθρώπους κάνουν ετεραις ύπηρεσίαις του λαού της χώρας, ώσάν να όρίζουνε τους ανθρώπους να ερχονται εις την κρίσιν, ομοίως και να άμαχεύουν, και ετεραις άλλαις ομοίαις τάξεις. Έπειτα με τον καιρόν εβγήκε από το όφίτζιο ετούτο και μπήκε δούλος του άνωθεν αφεντός, ώς άνωθεν ειπα, και από το όφίτζιο δελαάβε επήρε το όνομα και ονομάστη Δαλάκβιλα. Ετούτος βλέπωντας το πώς από όλον τον λαόν ηταν αγαπημένος και διαφεντεμένος εις πάσα του ύπηρεσία ειχε και μεγάλη κέρδος· και με τούτη τη στρατά εκέρδεσε πολλά τονρέσια και εβγαλε όλα του τα χρέγια, διότι ητον πτωχός και δεν ειχε ποϋ την κεφαλήν κλίνη· διότι ο πατέρας του τον εδίωξε δια ταίς κακαίς του πράξεις και γνώμηις, και όντας απέθανε ο πατέρας του ότι του ηύρε το επαιξε στα χαρτία, και μήν έχωντας με τι να ζήση ηλθε εις την Ζάκυνθο δουλευτής άλλουνοϋ φράγγου και εκεί εμεινε, όντας τον εβαλε εις την φυλακήν ο σινιόρ Τζώφρτζη· ο φραντζής, ονομαζόμενος Μπρουζάδο,· πραγματευτής δια ένα ημισυ ριάλι και άσπρα δεκατέσσερα όπου του εδάγειτε δια να πορευτή και δεν

είχε να του το δώσει και ετούτο το έκαμε, διότι ήβλεπε και ό,τι εξεδούλευε εις την καντζελαρία όλα τα έπαιξε· εις την καντζελαρία τον έβάλλανε με το μέτρο των Φράγγων διά να μην πάγη του κακού, ως εις την καντζελαρία τής Ζάκυνθος φαίνεται ή αυτή του ρετεντζιό· και μὴν έχωντας τον μόδο να τον πλερώση να έβγη από την φυλακήν, όπου διά την άφορμην ετούτην έτάθη εκεί έναν μῆνα, έσυντορευόσανε οι Φράγγοι και τον έβγαλαν από την φυλακήν, και του έμαζώζανε πέντε κάρτα και τα έδώσανε διά τα χρέητου του Φραντζή, και εκείνος του έχάρισε τα επίλοιπα, και τότες έβγήκε. Εις την Ζάκυνθο επαντρεύθη και έπῆρε μία χίρα διά γυναϊκά του· ετούτην την είχαν παντρεμένην προτήτερα με τον Μπουλδού, ήταν και αυτός Φράγγος, με τον όποιον έγέννησε δύο παιδία, ένα άρτενικό, και το άλλο θηλυκό· το άρτενικό ώνομαζότουνα Μαρκαντώνιος Μπουλδού, κακής φύσεως άνθρωπος, και ετούτος έκαμε πολλάς σύγχυσαι εις τον καιρόν του, και περίσσια κακά, και ποτέ δεν έσύντρεχε εις καλό, μόνον πάντατου σκάνδαλα και ανακατώματα έκαμε και παντού ύστερου έδωσε θάνατον κακό, και τον έσκοτώσε ο αδελφός του, ως άνωθεν θέλομεν το ξεκαθαρίσει· και έβγήκε και αυτός από το πρόσωπο τής γῆς και έπῆγε εις το ανάθεμα· ύστερα επανδρεύθη ετούτη ή Πουλδίνα και έπῆρε τον άνωθεν Άκβιλα, και ετούτη δαμάκι τον έτύμπεσε με την έσοδιά τζη, και τότε έβάλθη εις την στρατά τής άβοκατοσύνης, και μετά καιρόν έγινε άξιος. Ετούτη ή γυναϊκά του ήτανε μάϊσσα κατά πολλά, και με δαύτονε έκαμε δύο παιδία, ένα άρτενικό, και το άλλο θηλυκό· το άρτενικό έσκοτώσε τον πρώτόν του αδελφόν, τον άνωθεν Μαρκαντώνιον τον Πουλδού, ως άνωθεν είπα, διά τον όποιον φόνο και διά έτερα κακά, όπου έκανε, ή δικαιοσύνη την επανδύρισε και παγαίνωντας εις την Πόλιν διά σκλάβος, απέθανε εις έ πενιτεία και δυστυχία μεγάλη εις ένα άχερόσπιτο, και έδωσε τέλος εις έτη κακή του ζωήν, ως υιός του διαβόλου, ώσαν άγγελιο τής κατάρας του θεού. Και ετούτος, δικτι ή μάνα του με τα μαγικά

τὰ ἐγέννα, ἦτανε νέος ἕως δέκα ἢ δεκοχτῶ χρονῶν ἀκόμη ἐτοῦτος περίσσιαις φορᾶς ἐκόντεψε νὰ σκοτώσῃ καὶ τὸν πατέρα του, καὶ εἰς ἄλλο δὲν ἦταν ἡ ἔννοιά του, παρὰ νὰ ἐργάζεται εἰς τὴν κακὰ, καὶ ἂν ἤθελε ζῆσει, ἤθελε κάμει περίσσια ἀνακατώματα, ἀμὴ ὁ ἀρέντης ὁ θεὸς τὸν ἀγουρόκοψε· καὶ ἡ θυγατέρα τῆς ἀκόμα, ὅπου εἶχε μὲ τὸν Μπουλδοῦ τὸν πρῶτόν τῆς ἄνδρα, ἐφαρμακέσθη μοναχὴ τῆς καὶ ἔδωσε καὶ αὐτὴ κακὸν θάνατον ἀπὸ δυσπερασσύνην τῆς· καὶ αὐτὸς ὁ Ἄχιβιλας πάλαι παντοῦ ὑστέρου ἀπέθανε καὶ ἐκεῖνος εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ τὸ σπίτι του ἐπῆγε κακὴν κακοῦ, καὶ ἐτοῦτο ἀπὸ θέλησι θεοῦ, διότι ἐκεῖνο ὅπου ἐγνωμαζότουνα νὰ κάμῃ ἀδίκως τῶν ἄλλωνῶν, ὁ θεὸς τὸ ἔκαμε εἰς δαύτον· καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐτουτουνοῦ τοῦ ἀναθεματισμένου ἀνθρώπου εἰσωπῆσανε περίσσια σκανδάλα καὶ περίσσια κακὰ, ὅπου ἤθελαν συνέβη, καὶ δὲν ἐγίνηκαν, χάρις τοῦ αἰωνίου θεοῦ καὶ τῆς ὑπερευλογημένης Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Καὶ ἡ ἄλλη θηλικὴ ἐπῆγε εἰς καλὸ, διότι ἐκείνη μόνον ἀπ' ὅλα τὰ παιδιά ὅπου ἔκαμε ἡ γυναῖκα ἐτούτη, εὐγῆκε εἰς καλὸ καὶ εἰς πράξαις ἀγαθαῖς καὶ τίμιαις.

Ὁμοίως ἐξωλόθρεψε ἀκόμα ὁ αὐθέντης ὁ θεὸς καὶ ὅλους τοὺς κουμέσου, ὁμοίως καὶ τοὺς καπουριόνοους, ἀκόμα καὶ ἑτέρουσ κακόγνωμους ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ ἐτούτου, ὅπου ἦσαν ἡ αἰτία καὶ ἡ ἀνάγκασι τῶν σκανδάλων ἐτούτων, διότι ἀδίκως ἐπαρακινήθηκαν ἐναντίον τῶν ἀρχόντων διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς τοὺς ἐξωλόθρεψε καὶ ἐπῆσαν τὰ σπίτια τους κακὴν κακοῦ, ὡς φανερὰ τὸ εἶδαμε εἰς τὸ πρόσωπόν μας.

Τὸ λοιπὸν μὲ ἐτούτη τὴ πλάτη καὶ θάρρος ὁ λαὸς ἐπῆγε κατὰ ἀπάνω τῶν ἀρχόντων του καὶ ἦταν ἡ αἰτία καὶ ὅλαις αἰ καλαῖς ὀρδινιαῖς τοῦ νησιοῦ περὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ λαοῦ ἐχρόντανε καὶ δὲν ταῖς ἔκαναν, διότι ὁ πᾶσα εἰς ἐπούλειε τὸ ὅτι τοῦ ἐφαινότανε κατὰ πῶς τοῦ ἄρσε εἰς τὴν πούλησιν, χωρὶς νὰ πέρη στίμα ἀπὸ τὸν τζιταδοῦρον, ὡς γίνεται εἰς πᾶσα χώρα· καὶ ἐτοῦτο εἶδε μεγάλην ζημίαν ὁλωνῶν, καὶ ἀγκυλὰ τὴν ἐ-

λαβένανε ὅλοι τούς, μελονετοῦτο, διὰ νὰ μᾶς κάνουν δεσπέτο, ἔμειναν εὐχαριστῆμένοι νὰ τὴν ἔχουν καὶ ἐκεῖνοι. Τὸ ὅμοιον ἔλα-
ναν καὶ εἰσὲ ἑτεραις δουλιαῖς καὶ τάξαις τοῦ τόπου, ὅπου ἦταν
εἰς τιμὴν καὶ δόξαν ὀλωνῶν τῶν ἀνθρώπων, -διότι περίσσια τὸ ἐ-
πῆρανε ἀπάνου τους, διότι ἡ δικαιοσύνη δὲν τοὺς ἐπαίδευε καὶ
τὴν κατεφρονοῦσαν καὶ φόβο κανένα δὲ εἶχαν ἀπὸ τινά. Καὶ διὰ
πλέον βεβαιοσύνην τῆς ἀληθείας εἰς ὅσα ἐδιηγήθηκα διὰ τὸν λαὸν
ἐτοῦτον τὸ πῶς ὑπερηφανεύθη τόσοσιν πολλὰ εἰς τρόπον ὅπου ἄν-
θρωπον κανένα δὲν ἐψηφοῦσαν, διὰ τὸ ὅποιον θέλω διηγηθῆ, ὅπου
εἰς τὸν καιρὸν ἐτοῦτον ἐσυνέβη εἰς ἓνα πρεβεδοῦρον, ὅπου ἦλθε
διὰ τὴν κυβέρνησιν τοῦ λαοῦ ἐτούτου, ὀνομαζόμενος Γερόλυμος
Πέμπος· τὸ τί ἀνυποληψία τοῦ λαοῦ! ἐτούτος ὁ ἀφέντης ἐκράττισε
ὅλον τὸν καιρὸν τῆς κυβερνήσεώς του πλὴν λογαριασμὸν ἀπὸ
τούς ποπολάρους, παρὰ διὰ τοὺς ἄρχοντας· τῶν ὀποίων ποπολά-
ρων ἔκαμε περίσσιαις χάραις καὶ εἴματα πολλὰ αὐτούς, μὲ τὸ
νὰν τοὺς κρᾶζῃ τὸ συχνὸ νὰ τρῶνε εἰς τὸ τραπέζι του μὲ θαύτονε·
ὅμως ὅ,τι χάρι καὶ τιμὴν κάνουν τῶν χοντρῶν ἀνθρώπων δὲν τὸ
γνωρίζουνε, ὁμοίως καὶ πᾶσαν ἄλλην καλοσύνην. Ἐτούτοι πάλε
διὰ νὰ τοῦ ἀντημέψουν μέρος ἀπὸ ταῖς χάραις καὶ ἀγάπαις
ὅπου ἐλαβαίνανε, δὲν ἠθέλησαν νὰ τοῦ πληρωθοῦν τὸ κουμέρι εἰς
ὅσα πράγματα ἔβγαλε καὶ ἐπεμψε εἰς τὴν Βενετίαν, διότι τὴν
χροניתὴν ἐκεῖνην εἶχανε παρμένο οἱ ποπολᾶροι τὸ δάτζιο τῆς δουά-
νας· καὶ ὅταν ἔσωσε τὸν καιρὸν του καὶ ἦλθε ὁ ἄλλος πρεβεδοῦρος
εἰς τὸν τόπον του, ἐτούτοι οἱ ποπολᾶροι ἠθέλαν νὰν τὸν κατε-
θάσουν ἀπὸ τὸ κάστρο κάτου εἰς τὴν χώρα μὲ τιμὴ, ὡς εἶνε ἡ
συνήθεια τοῦ τάπου ὅπου οἱ ἄρχοντες κάνουν πολλῶν ἀφεντάδων,
ὅταν ὁ λαὸς λαβαίνει καλὴν κυβέρνησιν ἀπ' αὐτούς· διὰ τὸ ὅποιον
τούς εὐχαρίστησε κατὰ πολλὰ εἰς τέτοια καλοσύνη, ὅπου εἰς τὸν
λόγου του εἶχαν βουλή νὰ κάμουν· ἀμὴ διατὶ ἐγνωρίζε, ὅτι ἡ τι-
μὴ τῶν ποπολᾶρων δὲν ἠμπόρειε νὰ τὸν ὠρελήτη, ὡσὰν ἐκεῖνη
ὅπου ἠθελε λάβει ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες, ὅποτε ἐκεῖνοι ἠθέλαν νὰ τοῦ
κάμουν, διὰ τοῦτο ἔβγαλε καὶ τοὺς ἐπερικάλεσε ὅτι νὰ τοῦ κάμουν

ἐτούτην τὴν καλοσύνην· διότι δὲν ἐπέβρα καλὴ ἀγάπη ἀναμέσον
 τους, διότι εἰς ἅλον τὸν καιρὸν τῆς κυβέρνησός του ἐστάθη πάν-
 τοτε ἐναντίος τους, καὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν ποπολάρων· μολον-
 τοῦτο ἀπὸ περισσίων παρακάλουσι οἱ ἄρχοντες ὑπεσχέθησαν νὰ
 τοῦ κάμουν, λογιάζοντας πῶς νὰ ἔχη καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ
 εἰς ἕναν καιρὸν, καὶ ἔτι οἱ ἄρχοντες τὸν ἐκατέβασαν μὲ παρρη-
 σίαν πολλήν. Τῶν ποπολάρων ἑκακοράνη, διατὶ ἠθέλησε κάλλιον
 νὰ λάβῃ τοὺς ἄρχοντας παρὰ αὐτούς· διὰ τοῦτο ἐστάθησαν εἰς
 ἕναν τόπον τῆς χώρας, εἰς τὸ ἔξω μακελιό, εἰς τὴν ἐνδορίαν τοῦ
 Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ ἐκεῖ τὸν ἐκαρτεροῦσαν ὅπου εἶχαν νὰ
 τὸν ἀπεράσουν, καὶ στέκοντας κατ' ἐμπροσθεν τοῦ προσώπου του
 καὶ τὸν ἐπερίπαιζαν λέγωντάς του λόγια ἀναμπαικτικὰ ὡσὰν νὰ
 μὴν ἤθελαν τὸν γνωρίζει, καὶ νὰ μὴν ἤθελαν λάβῃ ἀπὸ τὸν αὐτὸν
 ἀρέντη κάμμια τιμὴ καὶ καλοσύνη, μόνον νὰ τὸν εἶχαν ἐχθρὸν,
 καὶ μήτε τὸν ἐντράπηκαν· καὶ ἀρόντας τὸν ἐπιθώσανε εἰς τὸ
 σπῆτι ἐκεῖνο, ὅπου ἦτον ἐτοιμασμένο νὰ κατοικήσῃ, διότι τὸν ἐ-
 κατέβασαν μὲ παρρησία ἐπὶ θρόνου εἰς μία καθήκλα, ἦλθον οἱ
 καπουριόνοι κατ' ἐμπροσθεν τοῦ λαοῦ ὄλουνοῦ, ὅπου ἦτον γιομά-
 το τὸ παλάτι, καὶ τοῦ λέγουν μὲ τρόπον σκληρὸν καὶ ἀδιάν-
 τροπον, δὲ μας τὰ ἄσπρα ὅπου μᾶς χρεωστᾶς διὰ τὸ κουμέρκι εἰς
 τὸ πρᾶγμα ὅπου εὐγάλες καὶ ἔπεμψες εἰς τὴν Βενετία, ἀλλέως
 δὲν θέλομεν σὲ ἀφήσει νὰ εὐγάλης τὰ ροῦχα σου ἀπεδώθῃ καὶ
 ἤξευρέ το· καὶ παρευθὺς εὐγῆκαν ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ ἐπῆγαν ἔξω,
 καὶ ὅσοι εὐρέθησαν ἐκεῖ εἰς τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐφρίζανε εἰς τόσῃν
 ἀποτζιποσύνη, ὅπου εἶδον τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ὁ ἀρέντης
 ἔμεινεν ὡς νεκρός, καὶ ἐκεῖνος τὸν ἀπηλογήθη ὅτι, μετὰ χαρᾶς
 νὰ σᾶς τὰ δῶσω· καὶ ὅταν ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὰ ροῦχά του εἰς τὸ
 καράβι δὲν τ' ἀφήσανε νὰ τὰ βάλῃ ὥστε ὅπου τοὺς τὰ ἔδωκεν
 ἀπάνω εἰς ἕνα ἄσπρο· μάλιστα ἠθέλησαν καὶ περιπλέον νὰν τοῦ
 ἀνοιζοῦν καὶ ταῖς κασσέλαις του νὰ ἰδοῦν ἂν ἔχη μέσα κόντρα
 πάντα, καὶ δὲν τ' ἀφήσανε, πρᾶγμα ὅπου ἕτερος ἄνθρωπος φαί-
 νεταιί μου ποτὲ δὲν ἠθέλε τὸ κάμῃ εἰς τέτοιους αὐθέντας· ἀμὴ

καλά νὰ πάθῃ, καὶ ἀπὸ τοῦτο ἂς λογιᾶσθαι πᾶσα ἄνθρωπος τὸ τί
 λογῆς καπνοῦς καὶ λογισμοῦς εἶχον οἱ ἄνθρωποι ἐτούτοι:

Ἐκαμὴν κονσέγιο εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον οἱ ἄρχοντες καὶ ἐψή-
 φισαν διὰ ἀμπασαδόρον τὸν Ι. Μικέλη Φασόη τὸν ἄνωθεν σύν-
 διχον διὰ νὰ υπάγῃ εἰς τὴν Βενετίαν· καὶ πέρωντας γραφαῖς
 ἀπὸ τὸν ἀρέντη τὸν κομισάριον ἐπῆγε διὰ νὰ γυρέψῃ τὸν ἴδιον
 ἐδικὸν του ἀμπασαδόρον, ὁ ὁποῖος ἦτον ὁ Ἀναστάσης ὁ Λόξος,
 καρaboκῆρης τῶν φριγάδων· καὶ ὅταν ἐφθάσαν εἰς τὴν Βενετίαν
 καὶ οἱ δύο τὰ ὅσα ἐπεθύμα πᾶσα ἕνας ἐζήτησαν τῆς ἀρεντείας.
 Ὁμως ἔλαβε ὁ ἀμπασαδόρος τῶν ἀρχόντων τὸ ὅτι ἐζήτησε, ἦγον
 τὸν ἀρέντην τὸν Τζιβρὰν διὰ κριτὴ τους μὲ ἄπασαν ἐξουσίαν, καὶ
 τὸν ἄλλον τὸν ἀποπῆραν μὲ μάνητα λέγοντές του τὸ πῶς δὲν
 ἔπρεπε νὰ πάγῃ ἐμπρὸς τους μὲ ὄνομα ἀμπασαδόρου, μόνον κου-
 μέσος τοῦ λαοῦ, διότι δὲν τοὺς πρέπει αὐτουνώνε νὰ δίδουν τέ-
 τοιον ὄνομα ἐκείνων ὅπου ἔρχονται νὰ προσφέρουν ταῖς ὑπόθεσάς
 τους, λέγωντάς του περιπλέον νὰ στραφῇ ὀπίσω, διότι ἔδωσαν ὀρ-
 δινιά νὰ κρίνῃ ὅλαις τους ταῖς διαφοραῖς ὁ ἀρέντης ὁ Τζιβρᾶς·
 καὶ ἔτσι ἐστράφησαν καὶ τὰ δύο μέρη ἀμὴ οἱ πολῖται ἔλαβον
 μεγάλην εὐχαρίστησιν, διατὶ ἔδωσαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἄνωθεν ἀ-
 φεντός διὰ νὰ κρίνῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ὡς καθὼς τὴν ἀπεθυ-
 μοῦσαν· ὅμως ὁ ἀρέντης ἐτούτος ἐβάλλη εἰς ὀρδινίαν νὰ τὸ κάμῃ,
 καὶ ἔτζ' ἐπρόσταξε τὸν λαὸν ὅτι νὰ ἐτοιμασθοῦν ὅλοι τους διὰ
 νὰ ἀπεράσουν κατ' ἐμπροσθέν του διὰ νὰ γράψῃ τοῦ πᾶσα ἐνὸς τὸ
 ὄνομά του, ὡς ἦτανε ἡγνώμη ἡ ἀφεντική, καὶ ἔτζι νὰ ὑποταχθοῦνε
 εἰς πᾶσαν ταπειώσιν καὶ εἰρήνην διὰ νὰ σβύσουν τ' ἀπερασμένα
 τους φταισίματα, καὶ νὰ μὴν γένη ἀλέως, διότι καὶ θέλουν παι-
 δευθῆ κατὰ πολλά, ἀμὴ ἄπασα φορὰ ὅπου τὸ κάμουν ὁ πρέντζητες
 θέλει λάβει εὐχαρίστησιν καὶ ἐκεῖνοι θέλει λυτρωθοῦν ἀπὸ τὰ κίν-
 δυνα τῆς παιδείσεως· μόλον ἐτούτο δὲν ἠβελήσανε νὰ τὸ κάμουν,
 μόνον ἐπρόσταξε νὰ γένη ἡ ὀρδινιά τῆς συμαζώωξ ἐτούτης τὴν
 ἐρχομένην Κυριακὴν, καὶ νὰ συμμαζώκτοῦν ὅλοι εἰς τὸν Ἄμμον
 συμαζῆ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἄρχου τοῦ Δασκόντ, ἀλλέως καὶ δὲν τὸ

κάμουν θέλει τούς παιδεύσει κακὰ καὶ πικραμένα καὶ θέλει ἐξολοθρεύσει πολλοὺς ἀπὸ αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἦτον ἡ ἀρχὴ τοῦ σκανδαλοῦ τούτου.

Ἦρθε ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῆς Κυριακῆς, ἐπεμφε τὸ κάτεργό του εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου ὁ λαὸς εἶχε νὰ συμμαζωχθῆ διὰ νὰ περάσῃ εἰς τὸ βόλο, ἤγουν διὰ νὰ γραφτοῦνε, καὶ ἐτοῦτο διὰ πάσα ἐνάντιο ὅπου ἠμπόρειε νὰ σηγείρῃ καὶ νὰ στέκεται ἐκεῖ καὶ διὰ φύλαξίν του. Ἐπειτα ἐπῆγε καὶ ἐκεῖνος ἐκεῖ μὲ τούς ἀνθρώπους, ὅπου εἶχε καμμιά ἐξηνταρία Σκλαβούρους. Ἐμαζώκτηκε ὁ λαὸς ὅλος εἰς τὴν ἀπάνω μεριά τοῦ Ἄμμου εἰς τὸ πλάτωμα τῆς Κυρίας τῆς Φανερωμένης, ὅπου εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὰ σπίτια ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸν γυαλὸ δὲν φαίνονται μῆτε ἀπὸ τὸ κάτεργο ζυνοίγονται, δίδοντας λόγον τοῦ ἀφεντὸς μὲ τούς κουμέσους τοῦ τῷ πῶς ἐσυμμαζωκτῆκανε ὅλοι ἐκεῖ καὶ τὸ τί προστάζει νὰ γένη. Τότες ὁ ἀφέντης εἶπε, ὅτι νὰ τούς δώσουν τ' ἄρματα καὶ μονετζιον διὰ νὰ περάσουν ἀρματωμένοι ἀπὸ ἔμπρός του· καὶ ἀπὸ ἐτοῦτο τὸ ἔργο ἔπρεπε νὰ λογιᾶσουν οἱ παρασκοτελεμένοι τὴν κάλοσύνη ἀπὸ τὸν ἀφέντη ἐκεῖνον, καὶ ἔτσι παρευθὺς ἔδωσαν τοῦ καθενὸς ἓνα ἀρκουμποῦζο καὶ μερικῶν πίκια, λογιάζοντας ὁ ἀφέντης ἐτοῦτος, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἐσυμμαζωκτῆκανε νὰ ἔχουν καὶ τὴν καλὴν γνώμην νὰ κάμουν τὴν ὑποταγὴν νὰ περάσουν ὡς τοῦ ἐτάζανε. Ὅμως ἀφόντης ἐλάβανε τ' ἄρματα εἰς τὸ χέρι καὶ ἔτεραις ὀρδινιαῖς τοῦ πολέμου καὶ ἐδυναμώθησαν, τοῦ ἐμήνυσαν μὲ τούς ἴδιους κουμέσους τὸ πῶς δὲν θέλουν καμμίας λογιᾶς νὰ περάσουν, καὶ ἐτοῦτο διατὶ ἐφοβηθήκανε διὰ τὸ κάτεργο ὅπου ἤφερε ἐκεῖ, διὰ νὰ μὴν ἔχη γνώμην νὰ διαλέξῃ ὅλους ἐκεῖνους ὅπου ἦτανε ἡ αἰτία τῆς ἀνακάτωσις ἐτούτης. Καὶ ἀγροικῶντάς το ὁ ἀφέντης ἔμεινε ἐκστατικὸς καὶ περίσσια μετανωμένος διατὶ τούς ἔδωσε τ' ἄρματα εἰς τὸ χέρι καὶ τούς ἐδυναμώσσε, καὶ εἰς τοῦτο ἔκαμε σφάλμα μεγάλο, ἀμὴ ἐπλανέθη εἰς τὰ καλὰ λόγια, καὶ εἰς τὰ τασίματα ὅπου τοῦ κάμανε οἱ κουμέσοι ἔμεινε περίσσια

γελασμένος, και πολλά τὸ ἐπικράθη εἰς τὸ γέλασμα ἐτούτο και εἰς τὴν καταφρόνηση ὁποῦ τοῦ ἔλαμον· ἐσηκώθη ἀπ' ἐκεῖ περίσσια πικραμένος και ἤλθε εἰς τὸ φόρο με θυμὸ και ὀργὴ ἐναντίον τους, ἀμὴ τὸ πλέον εἰς τοὺς κουμέσους· ἔπειτα ἐσηκώθη και τὸ κάτεργο ἀπὸ ἐκεῖ και ἐπῆγεν εἰς τὸ Μόλο· ἀκλουθήσανέ τον και οἱ κουμέσοι διὰ τὴν καλὴν τάξιν, ὅτι δὲν ἴμποροῦσαν νὰ κάμουν ἀλλέως, παρά νὰ τὸν ἀκλουθήσουν, λογιζόντας νὰ τοῦ δώσουν ἀπόγκωσιν εἰς τὰ ἀπρεπά τους καμώματα, ἀμὴ ἐκεῖνος ὁ φρόνιμος ἀφέντης ἐγνώριζε τὰ πάντα ὅλα ποῦθεν ἐπαρακινῶνταν, ἀμὴ δὲν τὸ ἔδειχνε ἀκόμη· τὸν ἀκολούθησαν και ἐξ ὀκτῶ ἀρχοντες, διότι οἱ ἐπίλοιποι δὲν ἐπῆγαν διὰ νὰ μὴν δώσουν περισσότερον σκάνδαλον, και ὅτι ἔσωσε εἰς τὸν φόρον και ἐμάκρυνε ἀπὸ τὸν λαὸν ἐσηκώθη και ἔπιασε με τὰ ἴδια του χέρια ὁ ἴδιος ἀφέντης τοὺς αὐτοὺς κουμέσους ἀπὸ τὴν τραχηλιὰ με θυμὸν μεγάλον και λέγωντας τῶν ἀνθρώπων του, σιγουραφέτέ μου τους ἐτούτους τοὺς καλοὺς και ἐπαρετέ τους μέσα εἰς τὸ κάτεργο· και ἔτζι ἐν τῷ ἄμα τοὺς ἔπιασαν και τοὺς ἐπῆραν και τοὺς τρεῖς εἰς τὸ κάτεργο, ἦγον τὸν Μάρκον Γισκή, τὸν Χριστόδουλον Λιὸν, και τὸν Τζόρτζη Ρούσον, διότι ὁ Ζωναράς ἐλαμώθη τὸ πῶς εἶχε χρεῖα νὰ κάμη εἰς τὸ σπίτι και ἐπῆγε, ἀμὴ δὲν ἐγύρισε, και δὲν εὔρεθη ἐκεῖ, διότι ὡς πονηρὸς ἐλόγιασε ὅτι ἡ ἐργασίαις τους ἦτον διὰ νὰ παιδευθοῦν, και διὰ τοῦτο ἐπαραμέρισε τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου, τὸ ὁποῖον ὁ νοῦς του τὸ προφήτευε τὸ πῶς εἶχε νὰ τὸ πάθη, και καλὰ τὸ ἐργάσθη· και ἀξόντις τοὺς ἐπῆγον εἰς τὸ κάτεργο ἐμβῆκε και ὁ ἀφέντης μέσα εἰς αὐτό, και παρευθὺς ἐσηκώθη, και εὐγῆκε ἔξω και ἐπῆγε πρὸς τὰ μέρη τοῦ Κρύου Νερῦ, ἀντίκρυτα τῆς χώρας, διὰ νὰν τοὺς φουρκίση κατέμπροσθεν τοῦ προσώπου ὀλουνοῦ τοῦ λαοῦ· ἐκαλάρισε και τὴν ἀντέναν, ὀρδίναςε και ἐκρέμασαν τὰ σκινιά, ἐπεμψε και ἐπῆρε τὸν εὐλαθέστατον πρωτοπαπᾶ τὸν σοβραμ. . . . διὰ νὰ τοὺς πνευματέψῃ, ἦτον τὴν ὥραν ἐκείνην ἐφτιμέριος τῆς Ἁγίας Τριάδος εἰς τὴν χώραν, ἀντίκρυτα ἐκεῖ ὁποῦ ἄραζε· και τὴν ὥραν ἐκείνην ὁποῦ τοὺς ἔπιασε ἐδόθη ὁ λόγος

τοῦ λαοῦ ἔξω εἰς τὴν Φανερωμένην, ὅπου τοὺς ἀκαρτεροῦσαν ἐκεῖ νὰ πάνε οἱ αὐτοὶ κουμέσοι διὰ νὰ τοὺς φέρουν λόγον τὸ πῶς ἀπεφασίσθη εἰς αὐτούς· ὅμως τοὺς ἔφεραν τὰ μαντάτα τὸ πῶς ὁ ἀφέντης ὁ κουμεσάριος τοὺς ἔπιασέ καὶ τοὺς ἐπῆρε μὲ τὸ κότεργο διὰ νὰν τοὺς φουρκίσῃ, καὶ παρευθὺς ἔδραμον μὲ σπουδὴν μεγάλην καὶ ἐσκόρπισαν ἀπὸ τοὺς ῥεπάρους τῆς χώρας ἦγουν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς θαλάσσης καὶ ἀντίκρυτα τοῦ κατέργου ἦγουν εἰς τὸ Φλαρόμολο, καὶ ἀπεκεῖ τοὺς ἔσυρον περίσσιαις ἀρκουμπουζίαις τοῦ κατέργου ἐναντίον τοῦ ἀφεντὸς τοῦ κουμεσαρίου διὰ νὰ τὸν βλάψουν, τὸ ὅποιον δὲν ἦτον ἀκόμη ἀραμένο· ἐλάβωσαν καὶ δύο ἀνθρώπους ἀπ' αὐτό, δίδοντάς του φάσκελα καὶ λέγοντάς του μὲ φωνὴ δυνατὴ, κερατὰ ξεχασμένε δὲν θέλωμε πλέον νὰ ἤμασθε σούδιτοί σας, μόνον θέλομεν τὸν Σπάνια, ἢ μὲ τὸν Τοῦρκο καλλήτερα παρὰ μὲ σὰς τοὺς σκύλους, σέρνωντάς του τὸ συχνὸ ἀρκουμπουζίαις. Τότε ἐγύρισε τὸ κότεργο μὲ τὴν πλώρη καὶ ἔσυρέ τους δύο λουμπαρδίαις μὲ τὴν πάλα διὰ νὰ τοὺς σκιάξῃ νὰ φύγουν διὰ νὰ μὴν σκοτώσουν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κατέργου, ἀμὴ ἔσυρε καὶ ἐπῆγαν ἡ μπάλαις ψηλὰ εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Χρυσοπλευρῆ, καὶ ἐν τῷ ἄμα ἐτρούπωσαν ὅλοι τους ὀπίσω ἀπὸ τὰ σπίτικα μὲ φόβον πολύν· καὶ ἔτιζι ἔφυγαν ὅλοι τους καὶ εὐγῆκαν ἀπὸ τοὺς ῥεπάρους τῆς περιθαλασσίας καὶ ἐφυλάχθησαν εἰς τὸ Φόρο καὶ ἐκεῖ ἔκαμαν συμμαζώξῃ.

Εἶχε ἀλησμονήσει τὴν ὄραν ἐκελεῖν ὁ ἀφέντης ὁ Τζιβράς ὁ κριτῆς ἐτοῦτος νὰ πάρῃ τὰ παιδιά του ὅπου εὐρισκόνταν εἰς τὸ μοναστήρι τὸ φράγκικὸ ὀνομαζόμενον Σάντα Μαρία, ἐπεμψε τὸν κόπανο τοῦ κατέργου νὰ τὰ σηκώσῃ ἀπ' ἐκεῖ μὲ τὸν καπετάνιον τὸν Σκλαβοῦνον, καὶ τὸ κότεργο ἔστειλε ἐκεῖ ἀντίκρυτα τοῦ μοναστηρίου διὰ νὰν τὰ περιλάβῃ, διότι οἱ ποπολάροι δὲν τὸ ἤξεύρανε, διατὶ ἂν τὰ ἤθελαν πιάσει μὲ ἐκεῖνα ἠθέλωνε ζαγοράσει τοὺς κουμέσους στανικῶς του μὲ μεγάλην του ἐντροπὴν καὶ καταφρόνησιν, ἀμὴ μὴν ἤξεύροντάς το, οἱ Σκλαβοῦνοι τῦρρηκαν τὴν στράτα ἀνεμπόδιστη καὶ τὰ ἐγλύτωσαν ἀπὸ ἐκεῖ μὲ σπουδὴ μεγάλη, τὰ

τὰ ὅποια ἦσαν μικρὰ ἕως ἐπτὰ ὀκτὼ χρονῶν ἓνα μὲ τ' ἄλλο, καὶ τὰ ἔμβασαν εἰς τὴν βάρκα καὶ πηγαίνοντας εἰς τὸ κάτεργο· τὸ ἔμαθον τὴν ὥραν ἐκείνην οἱ ποπολάραι καὶ μὲ θυμὸν μεγάλον ἐτρέξανε νὰ τὰ πάρουνε, καὶ βλέποντας πως τὰ εἶχαν ἀποκομμένα καὶ πᾶνε μιστοστρατῆς τοῦ κατέργου τὰ ἔβαλαν χερικὸ ἄρκουμβουζιαι, διὰ νὰ τὰ σκοτώσουν, ἀμὴ ὁ θεὸς ἐβοήθησε καὶ κανένα δὲν ἐδλάπτη καὶ ἐγλυτώσανε καὶ ἐμβήκανε εἰς τὸ κάτεργο, καὶ φοβιζόμενος ὁ λαὸς νὰ μὴν τοὺς μετασῶρη μὲ τὸ κανόνι καὶ τοὺς σκοτώσῃ, εὐγῆκαν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἐστράφησαν εἰς τὸν φόρον μὲ σπουδὴ καὶ βραθυμία πολλή· καὶ ἐκεῖ ἄρχισαν νὰ μαζώνουν ξύλα περισσὰ σωριάζοντάς τα διὰ νὰ κάψουν τὰ σπίτια τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔτσι ἐπῆγαν νὰ δώσουν ἀρχὴ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Σ. Δὲ Σύλλα Σιγούρου διὰ νὰ τὸ κάψουν μὲ ὄλην του τὴν φαμελιάν τὴν ὥραν ἐκείνην, ἀμὴ ὁ νοικοκύρης ἐκεῖ δὲν ἦτον καὶ βλέποντας τὰ παιδιὰ του καὶ ἡ ἐπίλοιπὴ του φαμελιά ὅπου ἦσαν μέσα, τοὺς ἔπιασε ἡ τρομάρα καὶ ἀρχηνίσανε ταῖς φωναῖς συντροφιασμέναις μὲ τὸ κλάψιμο εἰς τρόπον ὅπου τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ἐρράϊζαν τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ εἰς σὲ λύπησιν μεγάλην τὸν ἔφερναν· ἀγροικῶντές τους καὶ περίσσιοι τζίταδίνοι ἀπὸ τὸν φόβον τους ἐφυλακτῆκανε εἰς τὸ κάστρο καὶ εἰς τοὺς κάμπους καὶ ἄλλοι εἰς ἕτερους τόπους διὰ νὰ γλυτώσουν τὴν ζωὴν των.

Ὅμως βλέποντας τὰ γινόμενα ταῦτα ὁ ἐκλαμπρότατος ἀφέντης ὁ Σ. Χριστόφαλος ὁ Κανάλης ἀρχωντας τῆς Βενετίας, τὰ περίσσια κακὰ ὅπου ἐκινδυνεύσανε νὰ γείνουν εἰς τὴν χώραν διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐτούτην συντροφιασμένην μὲ συμφραῖς καὶ βάσανα μεγάλα, ἐδιαμετρήθη ὅτι νὰ ὑπάγῃ νὰ μιλήτῃ τοῦ ἀφεντός τοῦ Τσιβρᾶ νὰ μὴ φουρκίσῃ τοὺς κουμέσους τοῦ λαοῦ, διότι ἅπασα φορὰ ὅπου τέτοιο πρᾶγμα κάμει ἐδίδε περισσότερην αἰτίαν καὶ ἀφορμὴν τοῦ λαοῦ νὰ σκληρευθῇ περισσότερον καὶ νὰ γένουν περίσσια φονικά καὶ ἕτερα κακὰ, καὶ θέλουν ξεδιχωθῇ ἐπταπλασίως, καὶ θέλει σηγῶρει πλόνον κακὸ παρὰ ὠφέλεια, ὁμοίως καὶ ἕτερα δίκαια περίσσια ὅπου εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐτούτην τοῦ ἐπρόσφραξαν, καὶ

ἦτον χρειαστικά, διότι ἡ δικαιοσύνη τὴν ὥραν ἐκείνην δὲν ἤμ-
πόρκει νὰ ξεδικληθῆ εἰς αὐτούς· διὰ τοῦτο λοιπὸν ἦτανε προ-
πούμενο νὰ τοὺς ἀφήσῃ, καὶ θέλει νὰ ἔλθῃ ὁ λαὸς νὰ τὸν προσ-
κυνήσῃ καὶ νὰ πάρουνε συμπάθειο εἰς τὸ πταίσιμό τους· καὶ
εἰς τὸν τρόπον ἐτούτον τὰ σκάνδαλα θέλουν εἰρηνεύσει καὶ ἡ τιμὴ
ἡ ἀφεντικὴ νὰ μείνῃ εἰς τὸν τόπον τῆς, διότι ὁ πρέντζιπες πάλι
ἔχει καιρὸν νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει, καὶ νὰ τὰ ἀνταμείψῃ ἑπταπλα-
σίως· τοῦ πάσα ἑνός, εἰς τὴν ὥραν ἐκείνην νὰ τοὺς ἀφήσῃ· καὶ ἐν
τῷ ἄμα ἐπῆγε εἰς τὸ κάτεργο καὶ ἤρε τὸν ἀφέντη τὸν κουμεσά-
ριον καὶ τοῦ ἐμίλησε εἰς τὸν ἄνωθεν τρόπον, τὸ πῶς ἦτανε πλέον
κλιήτερον νὰ γένη ἔτζι παρὰ νὰ δώσῃ θάνατον τῶν τριῶν ἀνθρώ-
πων ὅπου δὲν ἀξίζαν τίποτε, καὶ ἔπειτα νὰ σηγείρουν περισσότερα
κακὰ παρὰ ὅπου ἀξίζουσι ἐκεῖνοι· ἔκαμε τὸν λαὸν καὶ ἐκατάπαυ-
σε ὥστε νὰ φέρῃ ἀπόκρισιν· καὶ γροικῶντάς το ὁ ἀφέντης ὁ
κουμεσάριος· εὐχαριστήθη νὰ τὸ κάμῃ, καὶ ἔτζι ἐλύτρωσε τοὺς
κουμέσους ἀπὸ τὸν θάνατον, καὶ ἐστράφη πάλι μετὰ τὸ κάτεργό του
εἰς τὸ Μόλο καὶ εὐγῆκε ὅζω εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἀγίου Νικο-
λάου τοῦ Μόλου, καὶ ἐκεῖ ἦλθε ὁ λαὸς ὅλος καὶ τὸν ἐπροσκύνησε,
καὶ ἐπῆραν συμπάθειο εἰς τὰ πταισίματά τους καὶ τοὺς ἔστρεψε
τοὺς κουμέσους ὀπίσω ὕγιους καὶ ἄβλαβους, καὶ εἰρηνευτήκανε ἡ
δουλειᾷ, καὶ τὰ σκάνδαλα ἐσιώπησαν, καὶ ἐκαταπράυνε τὰ πάντα
ὄλα καὶ ἔγινε μεγάλη χαρὰ εἰς ὅλους, καὶ τὰ πράγματα ἀπερνού-
σαν μετὰ εἰρήνην καὶ σιωπὴν ἕως εἰς κάποιον καιρὸν.

Ἄμῃ ὅταν οἱ κατώτεροι ἀρχινήσουσι ν' ἀποτζιπόνουνται τοὺς
μεγαλητέρους καὶ χάσουν τὴν ὑπόληψιν τὴν προτιήτερην ὅπου
τὴς ἐκρατοῦσαν, δύσκολα εἶναι πλέον νὰ γυρίσουν εἰς τὴν προ-
τιήτερην τους τάξιν· μία βολὰ, λέγει ὁ χωρικὸς λόγος, ἐπῆρε τὸ
κουπί τους γερό, καὶ ἐνοστήμισέ τους ὁ χορὸς τῆς ὑπόθεσης ἐτού-
της τὸν ἀκλουθοῦν, διότι εἶδον καὶ τὰ πράγματα τοὺς ἐπήγαιναν
καλὰ καὶ τοὺς ἄρσε· εἶχαν καὶ οἱ καπουριόνοι καὶ κουμέσοι διά-
φορο, καὶ ἔστρεκαν μετὰ παρρησία πολλή· δὲν ἦτανε μαθημένοι νὰ τὰ
ἔχουν ἐτούτα· καὶ τοὺς ἐκακοφαινότουσι τὸ λοιπὸν νὰ τὰ χάσουν,

καὶ δὲν τοὺς ἀπὴντα νὰ σιωπηθῶν ἢ δουλειᾷ, διὰ τοῦτο ἦταν δύσκολο νὰ τὰ λησμονήσουν καὶ νὰ καταπραΰνουν πλέον διατὶ τὸ διάφορο δὲν ταῖς ἄφινε, ἔξω μὲ μεγάλην παιδείυσιν διὰ τοῦτο ἀρχίνεσαν πάλι εἰς ἑλίγον καιρὸν νὰ στρατεύουν τὰ πρῶτά τους καμώματα, μάλιστα ἐκεῖνα καὶ χειρότερα, διότι ἀπὸ ταῖς καρδίαις τους ἠέχθηρει* καὶ ἐτοῦτο διὰ νὰ τοὺς φέρῃ ὁ διάβολος εἰς ξεκουμισμὸν, ὡς τὰ ἐπάθανε κίθλας αὐτοὶ οἱ πρῶτοι· καὶ ἔλο ἔβριζαν καὶ ἐκαταφρονούσαν τοὺς ἄρχοντας κατὰ πολλὰ, καὶ οἱ ἄρχοντες ὡς φρόνιμοι ἐκαμύοντα πῶς δὲν ἠξεύρουν τίποτας ἔω; νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς νὰν τοὺς τὰ ἀνταμείψουν ἐπταπλασίως καὶ διὰ τοῦτο ἔστεκαν τιμωρημένοι ὡσπν τοὺς Ἑβραῖους μὲ σιωπὴν καὶ ὑπομονὴ μεγάλη, μάλιστα οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εἶχαν περισσότερην ἐξουσίαν παρὰ τοὺς ἄρχοντες· καὶ περιπλέον εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ἤθελε συνέβῃ καὶ κανέναν ἄρχοντα ἤθελε ἔλθῃ εἰς σύγχισιν μὲ κανέναν ποπολάρον, ὡς συμβαίνει περισσiais φοραῖς εἰς τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ἐτυμμαζονόντανε τριακόσιοι εἰς ἐνάντιον τοῦ ἀρχόντου καὶ τὸν ἀποκλειούσαν εἰς τὸ σπῆτι του, καὶ δὲν ἐτρόμα νὰ εὐγῆ ἔξω ἔω; νὰ φτιασθῶν ἢ δουλειᾷ του; μὲ τὸ μέσαν ἐτέρων φίλων, καὶ στενεμένως ὁ ἄρχοντας ἐσύγκλινε εἰς τὴν ἀγάπην.

Μὴν ἠμπορῶντας τὸ λοιπὸν πλέον οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες νὰ ὑποφέρουν ταῖς περισσiais ἀποζιπομάραις καὶ ἄπρεπαῖς τάξαις τοῦ λαοῦ ἐτούτου, ὁποῦ μὲ τόση ἀγνωσία καὶ ἀμετρητὴν ἐπαράκαναν παρὰ πολλὰ τὰ κακὰ τους, ἀποφασίσανεν νὰ πέμψουν ἀμπασαρία εἰς τὴν Βενετιάν διὰ νὰ πέμψουν ἕναν κριτὴ νὰ τοὺς παιδεύσῃ διότι ἐγίνηκαν ἀνυπόφοροι εἰς τόσαις τους, ἄπρεπαῖς τάξαις, καὶ νὰ εἰρηνεύσουν καὶ τὰ πταισίματά τους, ὅτι πολλὰ κακὰ ἔκαναν, καὶ δικαιοσύνην δὲν ἐφοβοῦνταν, ὡς τὰ πάντα φαίνονται γραμμένα καὶ ξεκαθριγμένα εἰς τὸ προτζέσο, ὁποῦ τοὺς ἐφομάρανεν ὁ ἀφέντης ὁ Τζιζάρς ὁ κομεσάρις, καὶ ἔξω ἔκραξαν κονσάγιο καὶ ἐψήφισαν διὰ ἀμπασαδόρον τὸν Σ. Εὐστάθειον Γαρζόνη διὰ νὰ ζητήσουν κριτὴ τὸν ἐκλαμπρότατον ἀφέντην Ἀντώνιον Πι-

ζάνη, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εὐρισκότουνα γκενεράλες τῶν τριῶν νησιῶν τοῦ λεβάντε, ἤγουν τῶν Κορφῶν, Κεραλλονιάς καὶ Ζακύνθου, ὁ ὁποῖος; νὰ κάμη κάθε δικαιοσύνη ὅπου θέλει τοῦ φαντασθῆ εἰς αὐτούς, καὶ ἔτζι τοῦ ἔδωσαν κάθε ἐξουσίαν νὰ κρίνη τὴν ὑπόθεσιν καταπάνου τοῦ λαοῦ ἐοῦτου, καὶ ἐτοῦτο ἔγινε κατὰ τὴν ζήτησιν τοῦ ἀνωθεν ἀμπαδαδρόου.

Εἰς τὸν καιρὸν ἐτοῦτον ἐπέμφανε καὶ οἱ ποπολάροι ἕναν κουμέστον εἰς τὴν Βενετιαν εἰς ἐνάστιον τῶν ἀρχόντων δίδοντάς τοῦ ὀρδίνιαν ὅτι νὰ γυρεύση νὰ ἔχουν καὶ ἐκεῖνοι ἐξουσίαν νὰ κάνουν ἕναν ἀπὸ τοῦς ἐδικούς του εἰς ἅπαντα ὀρίτζιο περὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας καὶ ἀπάνω εἰς ὅλα τοῦ φουντέγου τοῦ σιταριοῦ, καὶ ἐτοῦ ὁ ὡτὰν ἰντερεστάδοι, τὸ ὅποιο ἔγινε διὰ βοήθειαν ὀλοουνοῦ τοῦ λαοῦ τοῦ νησίου, τόνον διὰ μεγάλους ὡτὰν καὶ διὰ μικρούς, διὰ τοῦτο πρέπει τὸ λοιπὸν ὅτι καὶ αὐτοὶ ὅπου ἔχουνε ἰντερέσσ νὰ θάνουν ἕαν ἐδικόν τους νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ βλέπη τὸ δίκαιό τους, ὅπου εἶναι καὶ περισσότεροι καὶ νὰ μὴ εἶναι μοναχοὶ οἱ ἀρχοντες· καὶ ὁ ἀμπαδαδρόος τῶν ἀρχόντων ἀπηλογῆθη ὅτι, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ γυρεύουν νὰ ἔχουν τέτοια ἐξουσία, τὴν ὁμοίαν ζήτησιν πρέπει νὰ γυρεύουν καὶ τὰ ξωχώρια ὅπου ἔχουν πλέον δίκαιον ἀπὸ λόγου τους, διότι εἰς πᾶσα χρεία τοῦ πρέντζιπε εἶναι πάντα ἕομοι καὶ πάντα πρόθυμοι εἰς τὴν δουλευσίαν του, καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου τους τοὺς ποπολάρους δὲν ἔχουν καμμίαν βοήθειαν ὁμοίως καὶ ἕτεροι ἄνθρωποι πρέπει νὰ γυρεύουν νὰ ἔχουν ἐξουσίαν, καὶ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον πρέπει νὰ εἶναι περισσοὶ ἐξουσιαστάδες καὶ κυβερνητάδες, καὶ σύγχυσι πολλὴ καὶ ἀντάραι; δὲν θέλουν λείψει πολλαῖς; ἀληθινὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀπεθυμοῦνται; δόξαι; καὶ τιμαῖς καὶ ἐξουσίαις ἀμὴ δὲν ἡμποροῦν νὰ ταῖς ἔχουν, μόνον ὁ θεὸς ἔδωσε ταῖς χάριαις μερικῶν καὶ ταῖς ἐξουσίαις, καὶ οἱ κατώτεροι νὰ ταῖς βλέπουν καὶ νὰ ταῖς τιμοῦν καὶ νὰ στέκωνται εἰς τὴν ὑποταγὴν τῶν μεγαλητέρων καὶ ἐξουσιαστάδων, κατὰ πῶς ὁ θεὸς ἐμοίρασε τὰ πράγματα καὶ νὰ στέκωνται εἰς τὴν τάξιν τους; καὶ ὅχι πᾶσα ἰουὺ νὰ δοθῆ

νά ἐξουσιάζῃ νά κάνη τὸν μέγαν καὶ τὸν ἄρχον καὶ τὸν κυβερνητὴν χωρὶς νά τοῦ πρέπη, μόνον ὁ πάσα ἕνας νά γνωρίζῃ τὸν ἑαυτὸν του.

Ὁμοίως ἀκόμη ἐγύρουν νά κάμουν καὶ ἕναν ποπολάρου τζε-σταδοῦρον, καὶ ἑτέραις ἄλλαις ζήτησαις πολλαῖς καὶ ἀπρεπαις ἐζητοῦσαι ἢ ὁποῖαις ἐπαραινόντανε ἀπὸ περίτσια ὑπερηφάνεια ὁποῦ εἶχανε καὶ ἀπὸ ὀλίγη γνῶσιν τους, καὶ δὲν τοὺς ἀπάντα νά στέκονται ὡς ἐστέκανε καὶ οἱ πατέρες τους εἰς τὴν τάξιν καὶ ὑποταγὴν, ἀμὴ ὡσάν εὑρεθῆκανε ἀνεμπόδιοτοι εἰς τὰ καμώματά τους ἐψήλωσε ὁ νοῦς τους εἰς περίτσιας δουλιαῖς λογιάζοντες τὸ πῶς θέλουν ταῖς ἔχουν ὅλαις κατὰ τὴν ἄρεξιν τους καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησαν πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν τοὺς ἔστεκαν, μήτε τοὺς ἐπαρθένευαν νά ἔχουν τέτοιαις ἐξουσίαις, μόνον νά στέκωνται εἰς τὸν τρόπον ἐκεῖνον ὁποῦ ἐστέκανε καὶ οἱ προπάτορες τους μὲ τοὺς ἄρχοντες· ὅμως μὲ τὰν καιρὸν τὰ ἔχασαν ὅλα, διατὶ τὸ ἐπαράκαμαν καὶ κατὰ πῶς ἀτοῖ τους ἐκρατῶντανε ἔτσι ἐλόγιαζαν νὰν τοὺς ἔχουν καὶ οἱ ἄλλοι ἄθροωποι, ὅμως ἡ δικαιοσύνη τοὺς ἔστρεψε μὲ λόγια φοβερικὰ καὶ νά μὴν ἔχουν τέτοιους λογισμοὺς καὶ νά γυρεύουν τὴν δουλιάν τους καὶ νά ἀτέκωνται φρόνιμα εἰρηνικὰ καὶ καλὰ εἰς ὑποταγὴν, ὡσάν ἔστεκαν οἱ πατέρες τους ὅλον τὸν καιρὸν τὸν ἀπερασμένον, καὶ ἔτσι ἐστράφη ὁ αὐτὸς κουμέσος ὀπίσω εἰς τὴν Ζάκυνθον ἀπὸ τὴν Βενετιάν δίχως νά λάβῃ κανένα ἀπὸ τὰ ὅσα ἐζήτησε, διότι δὲν ἦτανε ζητήματα πρεπούμενα, ὅτι δὲν τοὺς ἔπρεπαν ὡς ἄνωθεν εἶπα, καὶ ἀγροικῶντάς τα ὁ λαὸς ἐμπήκανε σὲ περίτσια τιμωρία.

Ἐπειτα ἀπὸ ἐτοῦτο ἦλθε ὁ ἀφέντης ὁ Πιζάνης ὁ γγκενεράλες τῶν τριῶν Νησιῶν διὰ νά κάμῃ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ ὑψηλοτάτου Σενάτου ὁποῦ τοῦ ἦλθε ἀπὸ τὴν Βενετιάν, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ οἱ ἄρχοντες ἠλπίζον νά τὸν ἔχουν βυθῆν τοὺς ὡσάν ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ δίκαιου, καὶ ὡσάν καλὸς κριτῆς νά ἴναι ἐνάντιος τῶν ἀπειθῶν καὶ σκανδαλοποιῶν ἀνθρώπων ὁμοῦ καὶ ῥιμπέλων τοῦ πρέντζιπέ τους, ἐφάνη ἐ-

νάντιος τῶν ἀρχόντων κατὰ πολλά, καὶ εἰς βοήθειαν τῶν ποπα-
 λάρων, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἦσαν πταίσταις καὶ ἔπρεπε νὰ μὴν φαί-
 νωνται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κριτῆ μήτε εἰς τὸ παλάτι νὰ πη-
 γαίνουσι, μόνον τοῦτα αὐτοὶ ἐπήγαυαν θαρρῆτά ὡτάν νοικοκυραῖοι
 νὰ μπαίνουν καὶ νὰ ἐγαίνουσι ὅποιαν ὥραν ἤθελαν, καὶ νὰ στέκων-
 ται κατ' ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κριτῆ, ὡτάν νὰ μὴν ἤ-
 θελε εἶναι πταίσταις, χωρὶς κανένα φόβον, καὶ ὅλοι τοῦ παλατιοῦ
 οἱ ἄνθρωποι ἐκρατοῦσαν μὲ δαύτους καὶ εἰς ἐνάντιον τῶν ἀρχόν-
 των, πρᾶγμα ὅπου ὅλοι ἐφρίζανε εἰς τέτοια ἀπρεπεία ἀνόλπιστη.
 διὰ τοῦτο πρέπει ὁ κάθε ἄνθρωπος νὰ λογιᾶται διὰ πάλαι ἀφορ-
 μὴν οἱ πταίσταις ἐτοῦτοι, ὄντας πταίσταις κατὰ πολλά καὶ ῥέμα-
 πελοι τοῦ πρέντζιπέ τους, νὰ ἔχουσι τόσον θάρρος μὲ τὸν κριτὴν
 τους, παρὰ διὰ κάποιαν αἰτίαν, καὶ ἐτοῦτο εἶναι σημάδι φανε-
 ρὸ ὅπου πάντα ἕνας ἤμπορεῖ νὰ τὰ λογιᾶται, καὶ τόσο περισσότερον
 ὅπου βλέποντες καὶ περιπλέον τὴν μεγάλην ἔχθηρτα καὶ ὀργὴν
 ὅπου δίχως κάμμιαν αἰτίαν εἶχε κατ' ἀπάνω τῶν ἀρχόντων καὶ
 χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίσῃ εἰς κανένα πταίσμιον, καὶ ἐτοῦτο δὲν ἦτον
 δι' ἄλλο παρὰ διὰ νὰ μᾶς παιδεύσῃ ὁ θεὸς διὰ ταῖς ἀμαρτίαις
 μας καὶ νὰ τιμωρηθῶμε, καὶ ὄχι διὰ ἄλλην αἰτίαν.

Ἄμην διατὶ πάλαι ὁ ἀφέντης ὁ θεὸς ὅπου ὡς δίκαιος κριτὴς θεω-
 ρεῖ τὰ πάντα ὅλα, δὲν ἀφίνει τοὺς δίκαιους νὰ κακοπέσουσι καὶ
 μήτε νὰ λάβουσι κάμμιαν ἀδικίαν εἰς κανένα τρόπον, μάλιστα εἰς
 ἐκείνους ὅπου ἔχουσι τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν χάριν του, ἀγκαλὰ καὶ
 εἶναι ἀμαρτωλοὶ, μόνον τοῦτο θέλει ὅτι οἱ πταίσταις ἐκεῖνοι ὅπου
 μὲ ταῖς συνεργείαις τοῦ διαβόλου εβούλονται νὰ κάνουν πᾶσαν κα-
 κὴν ἐνέργειαν ὅπου νὰ ἤμπορέσῃ νὰ τοὺς ἀφανίσῃ ἀπὸ τὸ πρόσω-
 πο τῆς γῆς διὰ νὰ μὴν λάβουσι κάμμιαν τους εὐχαρίστησι καὶ
 εὐθήθειαν ἀπὸ τοῦ ἀπρεπούς τους λογισμοῦς καὶ νὰ φανερώσῃ
 τὴν ἀλήθειαν νὰ βάλῃ τὸ δίκαιον εἰς τὸν τόπον του, διότι ἄλλο
 ἐβουλόνταν ἐκεῖνοι νὰ κάμουν ἐναντίον τῶν ἀρχόντων καὶ ἄλλο
 τοὺς ἐσυνέβη, καὶ ἐσύντριψε τοὺς ἀπρεπούς τους λογισμοῦς.

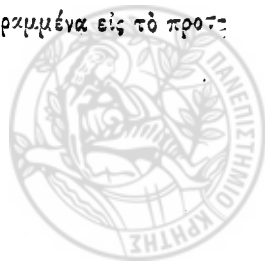
Ἔκαμε λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὁ ἀγαπημένος τους κριτὴς τοὺς ὡρ-

γίσθη κατὰ πολλὰ εἰς τρόπον ὁποῦ τοῦ ἔδωσαν αἰτία καὶ τοὺς ἐκαταχάλασε καὶ τοὺς καταπόντισε, καὶ ἐπήγανε κακῶς κακοῦ, καὶ ἐκείνους ὁποῦ τοὺς ἐμίσα καὶ δὲν ἤθελε νὰ τοὺς βλέπῃ περίσσια τοὺς ἀγάπησε καὶ τοὺς ἔδωκε τὸ δίκαιόν τους, ὡς καθὼς τὸ ἀπεθυμοῦσαν, καὶ ἡ αἰτία ἦταν ἐτούτη.

Ἠξέυρωμε καλά ὅτι ὅσοι κάνουν χάριν ἀφύσικων ἀνθρώπων δὲν τὸ γνωρίζουν, ἔτσι ὁ λαὸς ἐτούτος μὴν ἔχοντας τὸ φυσικὸ εἰς ταῖς ἀρχοντικαῖς ὑπηρεσίαις, καὶ νὰ ἐπιχειρίζεται μὲ ἀφεντάδες καὶ νὰ λαβαίνει χάριαις, δὲν ἐγνώριζε ἐτούτην τὴν καλοσύνην ὁποῦ ὁ ἀφέντης ἐτούτος τοὺς ἔκανε, τὸ ὁποῖο τοῦτο ἔδειχνε φανερά ἀμὴ δὲν ἐγνώριζε· ἤθελον περιπλέον νὰ λάβουν καὶ νὰ κάνουν τὰ ὅσα τοὺς ἔδιδε ἡ ὄρεξις τους, καὶ ἐτούτο εἶναι τῶν ἀφύσικων ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ὅταν ὁ χοντρὸς ἄνθρωπος ἔμβη εἰς κάμμιν ἀξίαν θέλει νὰ πάρῃ περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ ἐρχεται. Ἐτσι καὶ ἐτούτοι διατὶ ἀπότυχαν τὴν φιλίαν τοῦ ἀφεντός· δὲν τοὺς ἀπάντα ἐκεῖνο μόνον διὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὰ πταίσματά τους τὰ περίσσια καὶ μεγάλα καὶ νὰ δοξάσουν τὸν θεόν, ἀμὴ ἤθελαν νὰ κυριεύτουν τὸν ἴδιον κριτὴ καὶ νὰ τὸν πέρνουν ἀπὸ τὴν μύτη καὶ νὰ κάνουν τὰ μαθημένα τους, ὅμως δὲν τοὺς εὐγῆκε καλά τὸ μυστήριόν τους, διότι ὁ ἀφέντης φρόνιμος καὶ μέγας βλέπωντας ταῖς ἀρεπὰς τους γνώμεις καὶ τάξαις, μὴν ἠμπορῶντας τὸ λοιπὸν νὰ τὸν ὑποφέρῃ ταῦ· ὠργίσθη κατὰ πολλὰ καὶ διὰ τὴν πολλὴν τους ὑπερηφάνειαν τοὺς ἐσυχάθη καὶ τοὺς ἄφησε, καὶ ἐτούτο βέβαια ἐγνωρίσθη φανερὰ τὸ πῶς ἦτον θέλησι θεοῦ καὶ ὄχι συνεργεῖα ἀνθρώπων, καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴν εὖρη τόπον ἢ ἀδικία, ὡς ἀνωθεν ἐξεκαθαρίσαμεν, καὶ καθίσῃ εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀληθείας καὶ διὰ νὰ καταχλασθῇ τοῦ διαβόλου ἡ ἐργασία.

Φαίνεται λοιπὸν καλά τὸ πῶς ὡσὰν ἦλθε ἡ ὀρδινιά ἀπὸ τὸ ὑψηλότατο Σανάτο τῆς Βενετίας· ὅτι ὁ ἀφέντης ἐτούτος· ὁ Πιζάνος νὰ τοὺς κρίνῃ εἰς τὸ πταίσιμο τῆς βρεμπαλιᾶς, ὁποῦ ὁ λαὸς ἐτούτος ἔκαμε, ὡς φαίνονται τὰ πάντα ὅλα γραμμμένα εἰς τὸ προ-

ζέστο όπου ἔγραψε καί' ἀπάνω τους ὁ ἀρέντης ὁ Τζιβράν ὁ κου-
 μεσάριος εἰς τὸ ὁποῖο ἐφαινότανε καθαροὶ οἱ πταῖσται καὶ κα-
 πουριόνοι όπου ἔσερναν τὸν χορὸν ἐτοῦτον, καὶ ἦτον ἡ αἰτία τῆς
 βεμπελιᾶς ἐτούτης, ὡς ἀνωθεν εἴπαμεν, ἦγουν ὁ Γιάνης ὁ Βοτά-
 νης, ὁ Χριστοδούλος Τζίμης λεγόμενος Κουτζομίτης, ὁ Νικολὸς
 Ἄμπραμος, ὁ Ἀντρέας καὶ Πιέρος, ἀδελφοὶ Δρόσι ὀνομαζόμενοι
 Σπυρίδες. Ἐτούτους τοὺς πέντε μόνον ἀπ' ἔθλον τὸν λαὸν ἔκαμε καὶ
 ἐμπροξενταριστήκανε ἡ δικαιοσύνη, ἦγουν ἦλθον εἰς τὸ κριτήριον,
 καὶ ἐκεῖ όπου ἔπρεπε νὰ τοὺς βάλῃ εἰς δυνατὴν καὶ σκοτεινὴν
 φυλακὴν καὶ μὲ τὰ σίδηρα εἰς τὰ πόδια, ὡς τοὺς ἔπρεπε, αὐτὸς
 τοὺς ἔβαλε εἰς ἓνα σπιτόπουλο, όπου ἦ-αν εἰς τὴν αὐλὴν του μέ-
 σα κτισμένο μὲ πηλόν, όπου μὲ πάτα παραμικρὸ σύνεργο τὸ ἔ-
 σπαγαν καὶ ἔφρουγαν· καὶ ὡς καὶ ἐκεῖ όπου εὐρισκόταν εἰς τὰ
 δεσμὰ τῆς δικαιοσύνης ἔστεκαν καὶ ἀναγελοῦσαν καὶ ἐκαταφρο-
 νοῦσαν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἔθριζαν, ὡς καθὼς ἐπεζοθαίνανε εἰς
 τὸ παλάτι διὰ ταῖς δουλιᾶς· καὶ ἐτοῦτο ἦτον διὰ τὸ θάρρος· καὶ
 ὡτὰν ἄργησε νὰ τοὺς ζοφλήσῃ καὶ τοὺς ἐκράτειε ἐκεῖ κλεισμένους,
 δὲν τοὺς ἄρесе ὁ τρόπος ἐτούτος, μάλιστα τοὺς ἐκακοφαινότανε,
 ἔχι νὰ προσπαθήσουν μὲ γλυκότητα καὶ μὲ ταπεινοσύνη νὰ λά-
 βουν τὴν ἐλευθερίαν τους καὶ νὰ τὸν περικαλέσουν, ὡς ἦτανε τὸ
 πρεπαύμενο, διὰ νὰν τοὺς ζοφλήσῃ καὶ διὰ νὰ μὴν χάσῃ τὴν
 καλὴν ὄρεξι καὶ γνώμη όπου εἶχε εἰς τὸ δαύτους, ἀμὴ διατὶ ὁ θεὸς
 ἤθελε, ὡς δίκαιος κριτῆς, νὰ κάμῃ μὲ τὸν τρόπον ἐτοῦτον νὰ ἔλθῃ
 ἡ ἀλήθεια εἰς τὸν τόπον τῆς, ἐλογίασαν διὰ ἐτοῦτο ὅτι νὰ συμ-
 μαζωχτοῦν μία κυριακὴ καμμία χιλιάδα ἀπὸ αὐτούς, ἦγουν ἀπὸ
 τοὺς ποπαλάρους, διὰ νὰ γυρεύσουν τὴν ξόφλησιν τῶν φυλακωμέ-
 νων, λογιάζοντας ὅτι μὲ ἐτοῦτον τὸν τρόπον νὰ ὠρεληθοῦν ὡς
 ἀπεθυμοῦσαν, ἀμὴ ἔκαμαν χειρότερον ἐδικόν τους, διότι ὁ θεὸς
 τοὺς ἔπικρε τὸν νοῦν τους, καὶ δὲν ἤξευραν τὸ τί ἔκανον· καὶ ὅταν
 ἦλθε ἡ κυριακὴ ἡ εὐλογημένη, τὴν ὁποῖαν ἠμποροῦμεν νὰ τὴν ὀνο-
 μάσωμεν κυριακὴ τῆς Ἁγίας Ἀνάστασις, ξάφνου ἐσυμμαζωκτήκανε
 τὸ ἀπόγιομα ἐκεῖνο, καὶ ὁ ἀρέντης δὲν τὸ ἤξευρεν, ἔως καμμία χι-

λιάδα ἄνθρωποι ἀπ' αὐτοῦ; καὶ ἀπάνω εἰς τὴν Πλατεία βούγα συμὰ εἰς τὸ παλάτι του, ἀκόμη εἰς τὴν κάτω μεριὰ ὅπου ἦτον τὸ παλάτι του, κατέτοῦτο εἰς τὸν καιρὸν ὅπου τὸ κάτεργό του ἔλειπε καὶ τὸ εἶχε στελεμέο εἰς τὰ διθάρια τοῦ Βασιλαδίου ἔως ὀγδοήκοντα μίλια μακρὰ ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο· καὶ γροικῶντας ὁ ἀφέντης ἐτούτην τὴν συμμίζωξιν ἐφοβήθηκε τὰ πολλὰ, λογιζόμενος μὴ πως καὶ ἐοῦτοι ἐσυμβουλευθήκανε νὰ τοῦ πάρουν τοὺς φυλακωμένους καὶ νὰ τοῦ κάμουν καὶ ἐκείνου κακό, ὡσάν ὅπου τὸ κάτεργον ἔλειπε ἀπ' αὐτόνε, καὶ δὲν εἶχε τὴ δύναμί του, διὰ τὴν ἀφορμὴν ἐτούτην ἐμπῆκε εἰς σὲ φόβο καὶ μεγάλη ἔγνοια καὶ τὴν ὥρα ἐκείνη τὸν εἶδα ἐγὼ Ἄντζολος Σουμάκης τοῦ ποτὲ Τζόρτζη ὅπου ξαποστάριχο ἐπῆγα εἰς τὸ παλάτι του διὰ νὰ ἴδω τὰ πάντα ὅλα ἔως τὸ τέλος τὸ τί εἶχαν νὰ ἔλθουν μὴ θάωνοντα κανένα κίνδυνον εἰς τὸν λογισμὸν μου τὴν ὥρα ἐκείνην, ἀμὴ διὰ νὰ ξανοίξω τὰ ἤθελαν συνέβη εἰς τοῦ λόγου του ἀπὸ τὸν λαὸν ἐτούτον τὸν πολλὰ ἠγαπημένον, καὶ τὸ τί τιμὴ ἤθελαν τοῦ κάμει διὰ πλερωμὴν τῆς ἀγάπης ὅπου τοὺς ἔδειχνε καὶ πρὸς ταῖς χάραϊς ὅπου τοὺς ἔκαμε καὶ ἐξάνοιξα τὴν ὥραν ἐκείνην τὸ πῶς ἐμπῆκε εἰς στενοχωρία μὲ γάλη, καὶ μὴτε ποτὲ τὸ ἐλπίζανε ἀπ' αὐτοὺς τέτοια ἐργασία νὰ γενῆ χωρὶς τὴν βουλὴν του πρὸς τὴν ἀγάπην ὅπου τοὺς ἔδειχνε καὶ πρὸς ταῖς χάραϊς ὅπου τοῖς ἔκαμε· καὶ στέκωντας ἐγὼ ἐκεῖ καὶ θεωρῶντας νὰ ἰδῶ τὸ τέλος, βλέπω καὶ ἐμπαίνουν εἰς τὸ παλάτι του καμμία εἰκοσαρία ποπολάραι ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀσπροφορεμένους, καὶ ἐμπεζοβγαίνοντα ἔξω ὁ ἀφέντης εἰς τὴν σάλα τοῦ παλατιοῦ καὶ ἀπὸ μίαν μεριάν εἰς ἄλλην καὶ τὸ παλάτι δὲν τὸν ἐχώρα συλογίζωντας ὁ νοῦς του τὴν ὑπόθεσιν ἐτούτην· καὶ ἐκεῖ ἐξάνοιξε τοὺς ἀνθρώπους ἐτούτους ὅπου ἤλθαν ἀπάνου εἰς τὸ παλάτι καὶ ἐμπῆκε εἰς ἔγνοια περισσότερη· τότες μὲ εὐμορφον τρέπον λέγει, τί γυρεύουν ἐδῶ τὴν ὥραν ἐτούτην οἱ ἄνθρωποι ὅπου εἶνε ἐδῶ; πέτεται νὰ πάνε ὅλοι εἰς τὸ καλὸ νὰ κάμουν δουλιὰ τοῦς διότι ἐγὼ σήμερον δὲν κάνω κρίσιν μὴτε δίδω ἀκρόασιν διὰ τῶρα κανενὸς μὴτε αὐριο, διότι ἔχω νὰ κάμω· καὶ ἔττι τοὺς ἐβ-

γάλαν ἔξω οἱ ὑπηρεῖται λέγοντάς τους τὸ πῶς δὲν θέλει κανένα νὰ στέκεται εἰς τὸ παλάτι τὴν ὥραν ἐκείνην· καὶ μετ' ἐκείνην προσταγὴν ἐκαμώθηκα καὶ ἐγὼ νὰ ἔβγω ἔξω ὑστερο ἀπὸ ἐκείνους, καὶ ἔτσι ἐστράτευσα, ἀγκαλὰ ἐγνώριζα φανερὸ ὅπου δὲν τὸ ἔλεγε διὰ λόγου μου, διότι τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπεθύμει κατὰ πολλὰ νὰ ἤθελαν ἔλθῃ ὅλοι εἰς βοήθειαν του· καὶ ἔζη ἐκίνησα νὰ παγαίνω· τότε μοῦ λέγει, σιδρΣουμάκη ποῦκοπιάζεις; στέκα ἀτός σου ἐδῶ, διότι δὲν τὸ λέγω διὰ λόγου σου μόνον γιὰ σοποῦρι· ἐγνώρισα τὸ πῶς ἐτοῦτο τὸ ἐπεθύμα· καὶ ἐν τῷ ἅμα ἔκραξε τοὺς δύο καπετανέους τῆς κόρτες του καὶ λέγει τοὺς, ποῦ ἦστανε ἀτοί σας καὶ δὲν ἐρχόστανε ἅμετε ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς μὲ τοὺς ἀνθρώπους σας διὰ νὰ κρατήσετε τὴν ἐμπασία τοῦ παλατιοῦ καὶ μὴν ἀφήσετε νὰ ἔρθῃ κανένας ἐδῶ ἀπὸ τοὺς ποπολάρους εἰς τὰ σύνορα τοῦ Παλατιοῦ, μήτε κανένας νὰ ἔρθῃ ἀπάνω χωρὶς τὸ θέλημά μου καὶ πιάσετε ὅλοι τὰ ἄρματα καὶ στέκετε ἔτοιμοι εἰς πᾶσα χρεία, καὶ ὁ ἕτερος καπετάνιος μὲ τοὺς Σκλαβούρους νὰ στέκεται μέσα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ παλατιοῦ εἰς φύλαξιν.

Οἱ φυλακωμένοι ὅπου μὲ μεγάλην ἐπιθυμία ἔσταναν διὰ νὰ ἀγροικήσουν ἀπὸ τοὺς κουμέσους καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὅπου ἔπεμψαν νὰ μιλήσουν τοῦ ἀφεντός τὸ τί ἀπόκρισι ἐπῆραν, καὶ γροικῶντας τὰ πάντα ὅλα τὰ ὅποια δὲν ἦσαν κατὰ τὴν βρεξίν τους, καὶ γροικῶντας τὸ πῶς ὁ τρόπος ἐκεῖνος ὅπου ἐλόγιασαν δὲν τοὺς ἐβγήκε κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τους, περὶ ρίσσα τὸ ἐπικράθησαν καὶ τοὺς ἔδωσε σπληξίν μεγάλην εἰς τὴν καρδίαν, διότι τοὺς ἦρθαν ὅλα ἐνάντια εἰς ὅσα ἐλόγιαζαν εἰς τὸν λογισμὸν τους καὶ ἐσκορπίστηκαν οἱ διαλογισμοὶ τους, καὶ ἔχασαν ἀκόμη καὶ τὴν ἐλπίδα τους, ἀποφάσισαν νὰ φύγουν γνωρίζοντας πῶς χάνουν τὴν ζωὴν τους, ὅτι ἄλλον τρόπον καλλίτερον δὲν ἔβρεσκον· καὶ ἔτσι τὴν νύκτα ἐκείνην ἐτρύπησαν τὸν τοῖχον τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἔφυγαν ἐντάμα μὲ ὅλους τοὺς ἐτέρους φυλακωμένους, ὅπου μὲ δαύτους ἦσαν ἀνταμωμένοι διὰ ἕτερα πταισίματα. Τὸ πρᾶγμα ἐτοῦτο ἐσκανδάλισε περίσσια τὸν ἀφέντη, ἦγουν

τὸ πῶς αἱ φυλακώμενοι ἔφυγαν, καὶ ἐθυμώθη κατὰ πολλὰ κατὰ περίσσια ὄργη ἐβάλλε κατὰ πάνου τους· καὶ ἀφόντες ἔφυγαν ἀπὸ ἐκεῖ ὅχι δὲν πᾶσι εἰς τόπον κρυφὸν νὰ μὴ φανερόντωνται εἰς· ἀσ κενά καὶ νὰ στέκωνται μὲ ταπεινοσύνη διὰ νὰ μὴν δώσουν περισσότερη αἰτία καὶ σκάνδαλο τῆς δικαιοσύνης, ἀμὴ ἐπῆγαν καὶ ἐστάθησαν ἔξω εἰς τὴν μέση τοῦ Ἄμμου εἰς τὸν πλέον φανερότερον τόπον καὶ στρατὸν τῆς χώρας, ὁποῦ εἶνε περίσσια διάβα· εἰς ἓνα σπίτι τοῦ Γιάννη τοῦ Βατάνη τοῦ συντροφοῦ τους, καὶ ἐκεῖ ἔκαμαν κεφάλι καὶ ἐδυναμώθησαν καὶ ἐπεριπατοῦσαν φανερά, χωρὶς κανένα φόβου τῆς δικαιοσύνης, ὡτάν νὰ μὴ ἤθελαν εἶταί πταῖσται, μάλιστα τὴν καταφρονοῦσαν, δείχνοντας τὸ πῶς δὲν τὸ εἶχανε χρεῖα, καὶ περιπλέον ἔκαναν καὶ τοῦτο διὰ πλέον δεσπέτε τοῦ κριτοῦ· ἅπαντα φορὰ ὁποῦ ἔβλεπον καὶ ἀπὸ τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐπερνοῦσαν ἀφεντικοὶ ἄνθρωποι, ὡτάν σολτάδοι τοῦ κατέργου τοῦ ἀφεντός τοῦ κενεράλε, καὶ ἕτεροι ἄνθρωποι τοῦ παλατιοῦ τοῦ ἀφεντός ἢ Σκλαβοῦνοι, τοὺς ἔκαναν κάθε ἀνυποληψίαν· καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν ἀπερνῶντας ὁ ἀφέντης· ὁ κατεργοκὺρτς ἀπὸ τὰ μέρη ἐκεῖνα τοῦ Ἄμμου νὰ περιδιάβαση μὲ τοὺς ἄνθρώπους ὁποῦ τὸν ἀκολοθοῦσαν δὲν τοὺς ἄφηκαν νὰ ἀπεράτουν, καὶ διὰ τοῦτο ἤλθανε εἰς ἐλόγια καὶ εἰς τὰ ἄρματα, καὶ ἂν δὲν ἤθελαν φυλαχθῆ εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἄρχοντος τοῦ Σ. Τζανέτου τοῦ Βασκόνη τοὺς ἐσκοτόνανε· καὶ ἐτοῦτα εἶλα τὰ ἔκαναν διὰ δεσπέτο τοῦ γγενεράλε, καὶ ὁ θεὸς τοὺς ἐπῆρε τὸν νοῦν τους, καὶ δὲν ἤξευραν τί ἔκαναν, διὰ νὰ πέσουν εἰς περισσότερον κακὸν καὶ παιδευσιν, κατὰ πῶς τοὺς ἐπρεπε εἰς τοσαῦτα ἀπρεπα καμώματα· ὅμως γροικῶντας εἶλα τὰ καμώματα ἐτοῦτο ὁ γγενεράλε, τόσο περισσότερον ἐθυμονότουνε εἰς ὄργην περίσσην κατὰ πάνου τους.

Ὅταν ἤλθε τὸ κατέργο ἀπὸ ἡμέρας ἐχάρη περίσσια ὁ ἀφέντης ὁ γγενεράλες διὰ νὰ κάμη τὴν ξόφλησιν εἰς δαύτους καὶ κατὰ ταῖς ἐργασίαις τοὺς νὰ τοὺς δώσῃ τὴν πρέπουσάν τους πλεωμήν, καὶ τόσοσ περισσότερο ἀγάπα νὰ τοὺς ξορλήσῃ, ὅσο δικαί

τοῦ ἔδιναν τὸ συχνὸ ἀφορμὴ καλὴ διὰ νὰν τοὺς θυμᾶται, καὶ τὸ κακό τους ἐτοῦτο ἀτοί τους τὸ ἀπόχτησαν, διότι ἀπὸ φίλον καλὸν τὸν ἕκαμαν ἐχθρὸν ἀπὸ ἀγνωσίαν τους, καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην ὑπερήφάνειάν τους· ἀμὰ ἦταν θέλησις θεοῦ, ὡς εἶπα, διὰ νὰ παιδευτοῦν καὶ νὰ ζολοθρευτοῦν οἱ ἄτυχοι καὶ σκανδαλοποιοὶ καὶ κακόγνωμοὶ ἄνθρωποι, διὰ νὰ εἰρηνεύσῃ ὁ τόπος καὶ νὰ παύσουν τὰ περίσσια σκάνδαλα, καὶ τοῦ διαβόλου ἢ συνέργειαις, ἀκόμη καὶ τὰ περίσσια βάσανα καὶ ἀνακάτωσαις ὁποῦ καθημερινῶς ἦτον εἰς τὴν χώραν ἐτούτην, εἰς ὁποίαν δὲν ἦταν νὰ κατοικήσουν πλέον κανένας πραγματευτής, μήτε ἕτερος ἄνθρωπος τῆς τιμῆς, πᾶσα φορὰ ὁποῦ ἡ δικαιοσύνη δὲν ἤθελαν τοὺς διώξει ἀπὸ τὸ νησί διὰ νὰ εἰρηνεύσουν τὰ περίσσια κακὰ καὶ ἀσκημαῖς πράξεις.

Παντοῦ ὕστερον ἦλθε ὁ καιρὸς καὶ ἐξώφλησέ τους ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις καὶ κατὰ τὰ καμώματά τους τοὺς ἔδωσε καὶ τὴν πρέπουσαν πληρωμὴν· ἔδωτέ τους λοιπὸν ἓνα παράδειγμα τρομακτικὸν εἰς τὴν ἀπόφασίν τους, ὁποῦ φαίνεται ξεκαθαρίζονται τὰ πάντα, ὁποῦ δὲν ἤμποροῦνε νὰ ἦνε χειρότεροι· πρῶτον μὲν τοὺς ἔκαμε ἀφεντικά ὅλα τους τὰ καλὰ, ὅσα καὶ ἂν εἶχανε, καὶ μήτε καὶ ἡ γυναῖκές τους νὰμποροῦν νὰ πιαστοῦν εἰς τὸ προικίον τους ἀπὸ τὰ καλὰ τῶν ἀνδρῶνέ των, ἐχάλασέ τους ὅλων τὰ σπίτια ὁποῦ ἐστέκανε καὶ τὰ ἐρρίξε κατὰ γῆς, ἐκοψέ τους ὅλα τους τὰ δέδρα, ἐξερρίζωτέν τους καὶ ὅλα τους τὰ ὑποστατικά, καὶ νὰ μὴν ἤμποροῦν ποτὲ τὸν καιρὸν νὰ φτιαστοῦν, μήτε νὰ ἦνε κανεὶς τρομαζόμενος νὰ τοὺς μιλήσῃ, μήτε νὰ τοὺς γράψῃ, εἰς σὲ πένα τῆς ζωῆς του καὶ τὰ καλὰ του ἀφεντικά, ὡς βέμπελοι ὁποῦ εἶνε τοῦ πρέντζιπέ τους· καὶ πλέον καλλίτερα τὰ πάντα ὅλα ξεκαθαρίζονται εἰς τὴν ἀπόφασίν τους ὡς εἶνε γραμμένα παρεμπρός φράγγικα καὶ ῥωμεῖκα· ἔπειτα πάλι ὁ ἀφέντης ὁ θεὸς ἐξωλόθρεψε καὶ ὅλους τοὺς κουμέσους με ὀρδινιά ὅτι τὰ σπίτια τὰ χαλασμένα νὰ μὴν ἤμποροῦν ποτὲ τὸν καιρὸν νὰ φτιαστοῦν, μόνον νὰ στέκωνται ἐτὶ ἀφτιαστὰ διὰ παντοτινὴν ὥς

μησιν τοῦ πάσα νόσ· καὶ ἔτι ἐξωλοθρευθῆκανε καὶ ἐπήγανε ὄλοι κακῶς-κακοῦ, καὶ ἔτι εἰρηνεύτη ὁ τόπος ἀπὸ τὰ τόσα κακὰ καὶ σκάνταλα, καὶ ἔλαβον ἑπταπλασίως τὴν πρέπουσάν τους πλεωμὴν ὅπου τοὺς ἐπαρθένευσε νὰ λάβουν κατὰ ταῖς διαβολικαῖς ἐργασίαις.

*Ἐπειτα μετὰ καιρὸν καὶ χρόνους πολλοὺς ἐβαρέθησαν τὴν ἐξορίαν. καὶ τὰ περισσῖα βάσανα τῆς ξενιτιᾶς, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Πόλιν καὶ τὰ πέντε ἀγγεῖα τοῦ διαδόλου ἐ-οὔτοι οἱ ἐξωστρακισμένοι καὶ κακὰ ἐξωρισμένοι, καὶ ἐκεῖ ὁ ἀφέντης ὁ Μπαῖλος τῆς Βενετίας τοὺς ἐδέχθη καὶ τοὺς ἐκράτησε εἰς τὸ παλάτι του καιρὸν πολὺ καὶ ἔγραψε εἰς τὴν Βενετίαν διὰ ἐδαύτους, καὶ τόσο ἔκαμε ὅτι ἀνοιγέ τους στράτα νὰ τοὺς δεχθοῦνε ἐκεῖ διὰ τὰ ματακριθοῦνε, καὶ ἔτι τοὺς ἐπεμψε καὶ τοὺς ἔβαλαν εἰς τὰ Καρρίτα ἤγουν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἐκεῖ ἐστάθησαν περισσὸν καιρὸν παντοῦ ὑστεροῦ ἢ δικαιοσύνη ὅπου εἶνε γλυκυτάτη καὶ ἐλεημονωτάτη, τοὺς ἀμπτωλοὺς καὶ πταίστας βλέπωντας τὸν καιρὸν τὸν πολὺν ὅπου ἔκαμαν μὲ τοσαύτην παιδείῃσιν καὶ τιμωρίαν, ἀπέθανε καὶ εἰς τὸν καιρὸν ἐ-οὔτον μέσα εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Γιάννης ὁ Βοτάνης, ἓνας ἀπὸ τοὺς πέντε συντρόφους τους, ἐλυπήθησαν καὶ τοὺς ἐλευθέρωσαν, καὶ ἤλθαν εἰς τὴν Ζάκυνθο εἰς τὴν πατρίδα τους πτωχὰ καὶ πενητεμένα *Ἐκαμε περιπλέον ἢ ἀφεντεῖα νὰ πάρουν καὶ τὰ ὑποστατικὰ τους ὀπίσω· καὶ πάλι μετὰ καιρὸν ἀφόντις ἐσταθῆκανε καὶ ἐπήρανε θάρβος ἐμπάρχησαν πάλιν τὰ καμώματά τους τὰ ἀπερασμένα, διότι δύσκολον ἦτον ὅτι ἡ κακὴ τους γνώμη νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς καλοσύνη, καὶ ὄχι ὄλοι τους, διότι ὁ Νικόλαος *Ἀμπραμος μόνον ἐταπεινόςε κατὰ πολλὰ καὶ ἐπέρνα μὲ περισσῖαν ἀγαθότητα καὶ εἰρήνην, διότι ἦταν καὶ πλέον ἐκκλησιαστικὸς καὶ φοβόθεο; ἀπὸ τοὺς ἄλλοις, καὶ εἰς ταῖς γνώμαις καλλίτερος, πολλά, καὶ ἡ πτωχεῖα ἤγουν ἡ ἀνημπορία ἐκράτειε τῶν ἄλλων τὴν κακογνωμίαν τιμωραμένην, καὶ δὲν ἔκαναν ὡσὰν πρῶτα, διότι εἶχαν τὸν φόβον τῆς δικαιοσύνης, ἀλλέως ἤθελον κἄμει χειρότερα τὰ μαθημένα τους. Μολον-

τοῦτο δὲν ἔλειπε νὰ δείξουν μέρος ἀπὸ τῆν κακοσύνην τους; καὶ ἀπὸ τότε καὶ ἐδῶ ἔχθρα δὲν ἔλειπε, καὶ εἶνε πάντα ἀνάμεσα τοὺς ἄρχοντες καὶ ποπολάρων.

Καὶ εἰς τὸν τρόπον ἐτοῦτον ἀπέρασε ἡ ὑπόθεσι ἐτούτη, τὴν ὁποῖαν ἐδιηγήθηκα μὲ πᾶσαν ἀληθοσύνην καὶ δὲν ἔγραψα ἕνα πρᾶγμα διὰ ἄλλον, μόνον πιστὰ τὰ ἐπέρασα, μήτε περισσότερὰ μήτε ὀλιγώτερο, τόσο διὰ τὸ ἕνα μέρος ὅσον καὶ διὰ τὸ ἄλλο:

Κάνω τέλος, καὶ τῷ θεῷ δόξα;

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΜΑΤΕΣΗ.

1684 Γενναρίου πρώτη' από ἐδῶ και ὀμπρὸς ἔβαλλα ἀρχὴ νὰ γράφω ὅσα πράγματα ἀκούγα νὰ συνέβουνε μὲ τὸν Τοῦρκον και Φραγγιαν.

1684 Φλεβάρη 4, ἦρθε ἓνα καράβι Ἰκλέζικο ἀπὸ τὴν Βενέ-
τια, και ἤφερε νόδα πῶς ἐπιάστη ἡ λέγα μὲ τὸν ἱμπερατόρο,
Μόσκοβο, ὅς δὲ Πολώνια, νὰ πάγουν κόντρα τοῦ Τοῦρκου, και
ἔβριξε ὁ πρέντσιπας λιγνὰ κάτεργα 30 και χοντρά 4, και 15
καράβια, και δεκαπέντε καράβια Ὀκλέζικα ἀνάβλωσε.

Φεβρουάρη 24, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Βενέ-
ζικο διὰ ὀκτῶ ἡμέραις και εἶπε πῶς ἐβγήκανε τὰ ἀρσέλια ἀπὸ
τὴ Βενέτια, και πῶς ἀτηκώθη και ὁ Πολάκος και ἔκοψε 30 χι-
λιάδες Τοῦρκους ἀπὸ Τάρταρους, και ἐγλυτώσανε και 70 χιλιά-
δες χριστιανούς σκλάβους, και ὁ βασιλέας ἦτανε στὴν Ἀντριάν,
και μαθαίνωντας τὸ μαντάτον ἔφυγε και δὲν ξέρει ποῦ ἐπῆγε.

Φλεβαρίου 20, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὸν κόρφο τοῦ Ἐπάκτου,
και εἶπε πῶς ἦρθε ἓνας Τοῦρκος ὅπου ἐπῆρε ἄσπρα στὴν Ἀντριάνα,
και τὸν ρωτήξανε και εἶπε πῶς ἐπῆρε τὴν Μπούνταν ὁ ἱμπερά-
τορος, και ὅτι ἔκοψε και ἑπτὰ χιλιάδες λαὸ ὁ Μόσκοβος ἀπὸ τὴν
Ταρταρία τὴν Μεγάλη.

Τὴν αὐτὴν ἡμέρα, ἦρθανε δύο καράβια Ὀκλέζικα ἀπὸ τὴ Βενέ-
τια τὸ ἓνα γιὰ ὀκτῶ ἡμέραις, και τᾶλλο δώδεκα, γιὰ σταρίδα,
και ἐδεβαίωσαν τὴν ἄνωθε νόδα.

Ἀκόμα ἐφέρανε τοῦ πρεβεδούρου δουκάλα ν' ἀρματώσουνε στὴ
Ζάκυνθο.

1684 Μαρτίου 29, τὸ μεγάλο Σάββατο ἀνήμερα, ἦρθε ἓνα κα-
ράβι Βενέτικο και ἔλειπε ἀπὸ τὴν Βενέτιαν σαράντα ἡμέραις, και
ἔπιασε στοὺς Κορρούς και ἔπιασε μία μπαρτζιλιάνα στοὺς Κορ-
ρούς και εἶπε πῶς ἔλειπε ἀπὸ τὴν Βενετία 9 ἡμέραις, και ἔφερε

γραφαῖς πῶς ἐκάνανε τὸν Φράντζισκο Μοροζίνη καπετὰν γκενεράλε, καὶ ἐπουπλικάρανε καὶ τὴν ἀμάχη στὴν Βενετιάν.

Ἀπριλίου 18, ἦρθε ὁ γκενεράλες καὶ ἔμπασε τοὺς φάντιδες εἰς τὴν ἐπισκοπὴ, καὶ ἐπῆρε ὅσους ἤθελε, καὶ ἀρμάτωσε 3 κάτεργα, καὶ ἦτανε ὁ σινιὲρ Βασιλάκης, ὁ Σιγοῦρος σοπρακόμιτος, καὶ ἡ Κεφαλονία ἀρμάτωσε δύο κάτεργα, καὶ οἱ Κορφοὶ ἓνα.

Ἀπριλίου 30, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Βενέτια ἰγγλέζικο γιὰ 13 ἡμέραις, καὶ εἶπε πῶς ἐρρίζανε πέντε γαλιάτζαις, καὶ ἔζη καράβια μεγάλα, καὶ δώδεκα κάτεργα, καὶ ὁ καπετὰν γκενεράλες ἦτανε νὰ ἔβγη περνώντας τῆς Ἀνάληψις.

Τὴν αὐτὴν ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Μαύρα καὶ εἶπε πῶς ἦρθανε δύο πρωτόγεροὶ ὁποῦ εἶχαν σταλμένους στὴν Πόλι γιὰ ἰντερέσσα τους, καὶ εἶπανε πῶς ὁ Μόσκοβος ἐκλείσει τὰ σοκόρσα τῆς Μαύρης θάλασσας ὁποῦ ἐρχότανε στὴν Μπόλι, καὶ εἶνε μεγάλη πείνα στὴν Μπόλι.

Μαγίου 15, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς καὶ εἶπε πῶς ἦρθε ὁ καπετὰν δελανάβες ὁ στραορδινάριος μὲ ἑπτὰ καράβια ἀρματωμένα γιὰ τὸ λεβάντε.

1684 Μαγίου 18, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς καὶ εἶπε πῶς ἐμπουπλικάρανε τὴν ἀμάχη στοὺς Κορφοὺς, καὶ ὁ καπετὰν δελανάβας μὲ δεκατρία καράβια τῆς ἀρμάδας καὶ ἓνα μπουρλότο ἀσηκώθη γὰ νὰ πάγη τὸ λεβάντε.

Μαγίου 21, ἦρθε ἓνα καράβι τῆς ἀρμάδας ἀπὸ τὴν Βενετιάν φορτωμένο σολτάδους, καὶ ἤφερε τὸν πρεβεδοῦρο τῆς Κεφαλονίας καὶ τῆς Ἄσσοσι.

Μαγίου 26, ἦρθε ὁ καπετὰν δελανάβες ὀρδινάριος ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς μὲ καράβια δώδεκα καὶ ἓνα μπουρλότο ἀρματωμένα διὰ τὸν λεβάντε.

Μαγίου 28, ἐμίσεψε ὁ ἄνωθε σινιὲρ καπετὰν δελλανάβες καὶ ἐπηγαίνει τὸ λεβάντε.

Μαγίου 31, ἐπῆγε ὁ γκενεράλες ὁ Κορνάρος εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύρα καὶ ἔστειλε τὸ Μανέτα καὶ τὸν Φλόρικ καὶ ἐκόψανε τὸ

γορύρι, και έσκοτώσανε και έξη έφτά Τούρκους όπου έβγήκανε έξω.

Τήν αυτήν ήρθε λόγος του άφθεντός του γκενεράλε του Γιρολίμου Κορνάρου πώς ήρθε ο καπετάν γκενεράλες ο Φραντζέσκος Μοροζίνης εις τους Κορφούς, και άπαράτησε την Άγίαν Μαύρα και επήγε στους Κορφούς, και άρρησε τον Μανέτα και τον Φλόρια και έχουνε αποκλεισμένη την Άγία Μαύρα ως άλλο όρδινε.

Ίουνίου 6, ήλθε μία βάρκα από την Πάτρα και έφερε τον κονσόλο της Άθήνας τον Φραντζέζο, και ειπε πώς άπηρε ο Μόσκοβος την Καμινίτζα, και ο γκενεράλες ειπε στην Άγίαν Μαύρα και πολεμάει, και εκάμανε όλους τους Φράγκους σκλάβους πούνε στο Μωριά, ήγουν Ζακυθινούς και Κεφαλονίταις.

Ίουνίου 13, ήρθε ένα καϊκι από τους Κορφούς και ειπε πώς ήρθανε τέσσαρα κάτεργα του γρανδούκα και ένα καράβι, και ήρθε και μια μαρτζιλιάνα από την Βενέτια και ειπε πώς ο καπετάν γκενεράλες ο Μούρζινης έβγήκε από την Βενέτια.

23 του άνωθεν, ήρθε μία βάρκα από τους Κορφούς και ειπε πώς στις 20 του αυτου, παρασκευη το απόγεμα, αριθάρισε ο καπετάν γκενεράλες ο Μούρζινης εις τους Κορφούς με πέντε γαλιάτζαις και έξη κάτεργα λιγνά, 30 καράβια φορτωμένα άλογα, παξιμαδι.

30 του άνωθε, ήρθε ένα καϊκι από πέρα και ειπε πώς επηρε ο Ιμπερατόρος το Πελιγράδι. Έκαμε και μία νεροποντη την αυτην ήμέραν.

Ίουλιου 6, ήρθε η νόβα πώς την κυριακήν την αυγή αστηκώθη ο καπετάν γκενεράλες από τους Κορφούς και επήγε στην Άγίαν Μαύρα.

Ίουλιου 10, πέφτη ήμέρα, έδωσε το άττάλο εις την Άγίαν Μαύρα, γιατί ήρθε ο καπετάν Σταθης με γραφαίς πούμπλικαις, και ταις επήγαινε το λεβάντε του καπετάν δελενάβε, και το ειπε.

Ίουλιου 12, ήρθε ένα καράβι Ογγλέζικο από την Βενέτια και ειπανε πώς ρίχνουνε ακόμα στη Βενέτιαν καράβια και κάτεργα 20.

Ίουλίου 29, ἔκαμε μιὰ νεροποντὴ καὶ ἐχάλασε ταῖς σταφίδαις ὄλαις.

Ίουλίου 30, ἦρθε μιὰ βάρκα ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Μαύρα καὶ εἶπε πῶς τῇ Κυριακῇ τὴν περασμένη στίς 27 τοῦ Ἰουλίου ἐπαρὰδόθη τὸ κάστρο τῆς Ἁγίας Μαύρας καὶ τὸ πήρανε οἱ Βενετζιάνοι, ἀντάμος μὲ τὴν Λευκάδα, καὶ εὐρήκανε σκλάβους χριστιανούς, μέσα νούμερο 240, ποῦ τοὺς εἶχανε οἱ Τούρκοι.

1684 Ἰουλίου 30, ἦρθε ἓνα περγάδι πούμπλικο ὁ καπετὰν Σταθης, ποῦτανε μὲ τὸν ἀφέντη τὸν καπετὰν δελενάθε, καὶ εἶπε πῶς ἐχαράτζωτε τὰ νησιά ὄλα τοῦ λεβάντε ὁ καπετὰν δελενάθε, νὰ πλερώσουν χαράτζι τῶν Βενετζιάνων.

Αὐγούστου 15, ἦρθε ἓνα καῖλι ἀπὸ τὴν ἁγία Μαύρα καὶ εἶπε πῶς ἀριβάρανε σήμερα ἔξη καράθια ἀρματωμένα καὶ ἑπτὰ κάτεργα ἀπὸ τὴ Βενέτια μὲ ἀνθρώπους, καὶ μουνιτζιάναις, καὶ μπόν-παις, καινούργια.

Αὐγούστου 20, ἦρθε ἓνα καῖλι καὶ εἶπε πῶς ἐσηκώθη ὁ καπετὰν γκενεράλες ἀπὸ τὴν ἁγία Μαύρα μὲ τὴν λιγνὴν ἀρμάτα γιὰ τὴν Πεταλά.

Τὴν αὐτὴν εἶπε πῶς ἦρθε καὶ ὁ γκενεράλες ὁ παλῆρος στὴν Ἁγία Μαύρα ὁποῦ τοῦ μῆνυσε ὁ νέος, καὶ τὸν ἄφηκε νὰ σοπραστῆρη στὴν φάμπρικα τῆς Ἁγίας Μαύρας μὲ τὸν Βενιέρη.

Αὐγούστου 20, ἐκάμανε στὴν Ἁγίαν Μαύραν στὸ κάστρο καὶ ὄλη ἡ ἀρμάδα μεγάλαις χαραῖς, γιὰτὶ ἐβέρανε γραφαῖς ἀπὸ τὴν Βενέτιαν πῶς ἐπέραςε ὁ ἱμπερατόρος.

Σεπτεμβρίου 11, ἦρθε ἓνα καῖλι ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Μαύρα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες ἐπῆγε στίς 10 τοῦ ἄνωθε, τετράδη ἡμέρα, εἰς τὴν Πρέβεζα, καὶ τὴν πολεμάει, ἀκόμια ἐχάλασε καὶ πολλὰ χωρία Τούρκικα, τ' Ἀγγελόκαστρο, Ζαπαντί, Μουργιά, καὶ ἄλλα πολλὰ στὴ Ρούμελη καὶ ἔκαμε πολλαῖς νίκαις καὶ πολλὰ κούρση.

Σεπτεμβρίου 18, ἐπῆρε καὶ τὴ Πρέβεζα, παρασκευὴ ἡμέρα, καὶ τὴν φορτιφικάρει.

1684 ὀκτωβρίου 10, ἦρθε μία γαλιότα ἀπὸ τὴν Πρέβεζα καὶ ἐπῆγε νὰ πῆ τοῦ καπετὰν δελανάβε νὰ ρθῆ ὀπίσω.

Ὀκτωβρ. 20, ἦρθαν δύο γαλιόταις, ὁ Φαραὸς καὶ ὁ Βουργάρης, ἀπὸ τὴν Μάνη καὶ ἐφέραν δέκα Μανιάταις καὶ ἐπῆγαν στὸν καπετὰν γκενεράλε νὰν τοὺς δώσῃ μπουλμπερι, μπάλαις, καὶ ἄρματα νὰ πάνε κόντρα στοὺς Τούρκους, καὶ ἀφέντης τοὺς εἶπε πῶς τὴν ἀνοιξὶ πάγει ἰν περσόνα.)

Νοεμβρίου 18, ἦρθαν δύο καράβια τῆς ἀρμάδας καὶ εἶπαν πῶς στὴ Σκόπελο ἐτζακιστήκανε δύο καράβια τῆς ἀρμάδας, καὶ ἦταν ἀπάνου σὲ δαῦτα κομαντάντες ὁ Γριμάνης.

1685 Ἰανουαρίου, 2 ἦρθε ὁ καπετὰν δελανάβης ἀπὸ τὸ λεβάντε μὲ οὐκὼ καράβια καὶ ἓνα μπουρλότο, καὶ ἤφερε καὶ καμπόσους σκλάβους.

Ἰανουαρ. 3, ἔγινε μεγάλη πείνα καὶ μεγάλη ἀκρίβεια εἰς τὴν Ζάκυνθο ἀπὸ κακὰ γκοβέρνα· ἀκόμα τὸν αὐτὸν χρόνον μεγάλος χεϊμῶνας καὶ δὲν ἐσπείραν, ὅτι ἐβρεχε κάθε ἡμέρα.

1685 Ἰανουαρίου 31, ἦρθε μίχ τράτα ἀπὸ τὴ Μπρέβεζα καὶ εἶπε πῶς ὁ καπετὰν γκενεράλες ἐρολόρησε τέσσερα καράβια τῆς ἀρμάδας, καὶ τὰ φόρτωσε μπουλμπερι καὶ μπάλαις, μοσκέτα καὶ σπαθιά, καὶ κομαντάντε σὲ δαῦτα ὁ Δέλφης, γιὰ νὰ πάγῃ στὴν Μάνη γιὰ βοηθίαι των Μανιάτων, καὶ καθὼς τοὺς ἐπρμετάρησε ἀνωθε.

1685 Φλεβαρίου 25, ἦρθαν ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαύρα οἱ ἀπασαδόροι τῶν Μανιάτων μὲ μίχ γαλιότα Μανιάτικη, καὶ τοὺς ἔδωσε ὁ καπετὰν γκενεράλες ἄρματα, μπάλαις καὶ μπουλμπερι.)

Μαρτίου 4, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαύρα καὶ εἶπε πῶς ὁ καπετὰν γκενεράλες πάγει τοὺς Κορφοὺς, νὰ πολεμήσῃ.

1685 Μαρτίου 8, ἦρθε μία βάρκα καὶ εἶπε πῶς τὸ Σάββατο στῆς 7 Μαρτίου ἐπῆγε στοὺς Κορφοὺς.

Μαρτίου 12, ἦρθε μίχ γαλιότα Μανιάτικη καὶ εἶπε πῶς ἐκάρμανε μεγάλη σκλαβιά οἱ Τούρκοι στὴ Μάνη, καὶ πῆγε στοὺς Κορφοὺς στοῦ καπετὰν γκενεράλε γιὰ σοκάρσο.)

Μαρτίου 18, ἤρθανε ἡ φελοῦκαις ἢ τρεῖς ὁποῦ ἐπήγανε στὴ Γλαζέιτσα νὰ κάψουνε τὴ γαλιότα τὴν τούρκικη ὅπου εἶπε ἓνα κίκι ποῦ τὴν ἔχουνε συρμένη, καὶ εἶπανε πῶς τὴν ἐκάψανε.

Μαρτίου 20, ἤρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς μὲ σάρι, καὶ εἶπε πῶς ἀφῆσε 12 καράβια νάρθουνε γιὰ τὸ λεβάντε νὰ πᾶνε σταῖς Μπούκαις.

Μαρ. 21, ἤρθανε δυὸ ταρτάνις ἀπὸ τὴν Φράντζα, καὶ εἶπανε πῶς ὁ ῥήγας στέρνει 15 κάτεργα καὶ 15 καράβια νὰ πᾶνε νὰ χαλάσουνε τὴν Μπαρμπαρία.

Ἐκτυπήσανε στὸ Πυργὶ ταῖς βάρκαις μας οἱ Τούρκοι, ταῖς ἄνωθες γαλιόταις, καὶ ἐσκοτώσανε ἓνα ἄνθρωπο.

Μαρτίου 26, ἤρθανε ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς ὁ Δέλις μὲ δέκα καράβια καὶ δύο μπουρλότα, καὶ ἐπήγε τὸ λεβάντε· τὰ τέσσαρα γιὰ τὴ Μάνη, καὶ τὰ ἕξη γιὰ τὰ κάστρα Σούδα, Γραμπούσας καὶ Τσιρίγο, μὲ παξιμάδι καὶ μπουμπέρι.

Μαρτίου 28, ἐμίσεψανε τὰ ἄνωθε καράβια ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο γιὰ τὸ λεβάντε, καὶ καλὸ κατευόδιο.

Ἀπριλίου 45, ἤρθε μία φελοῦκα ἀπὸ τὴ Νεῖνο μὲ γραφαῖς, καὶ εἶπε πῶς ὁ Τούρκος ἔχει νὰ ἐγάλη· τῶρα γλήγορα ἐξήντα κάτεργα, καὶ εἴκοσι καράβια ἤρθανε Μπαρμπαρέσικα, καὶ δώδεκα ἀπὸ τὴν Μπόλι.

Ἀπριλ. 25, ἤρθανε ἕξη καράβια μὲ τὸν καπετὰν δελανάβε τὸν Μουλι γιὰ τὸν λεβάντε, καὶ εἶπανε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες ἀκαρτέρει τὰ πουνεντίνικα κάτεργα γιὰ νὰ ἐρχεται ἀπὸ πάνω.

Ἀπριλ. 29, ἐμίσεψε ὁ ἄνωθεν καπετὰν δελανάβας ἀπὸ δώθεν γιὰ τὸν λεβάντε, καὶ καλὸ κατευόδιο.

Μαγίου 7, ἤρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία γιὰ 18 ἡμέραις καὶ εἶπε πῶς ἔφερε σολτάδους καὶ παξιμάδι στοὺς Κορφοὺς, καὶ εἶπε πῶς στάς 2 τοῦ παρόντος μηνὸς ἡμπαρίστη ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες, καὶ στάς 4, δευτέρα τὸ βράδυ, ἐμίσεψε ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς, μὰ δὲν ἤξερομε ποῦ νὰ πῆγε.

Στὴν αὐτὴν, εἰς τὰς 7 τοῦ Μαγίου, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαύρα καὶ εἶπε πῶς ὁ ἀφέντης ὁ καπετὰν γενεράλες στὰς 6 τοῦ αὐτοῦ, τρίτη ἡμέρα, ἐπῆγε στὴ Πρίβεζα.

Στὰς 20 τοῦ Μαγίου ἦρθε μία βάρκα καὶ εἶπε πῶς ὁ ἀφέντης ὁ καπετὰν γενεράλες εἶνε στὸ Δραγαμέστο.

1685 Μαγίου 29, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἤρθανε δύο φελοοκαὶς πουνεντίνικαὶς καὶ εἶπανε τοῦ καπετὰν γενεράλε πῶς τὰ κάτεργα τὰ πουνεντίνικα ἀριβάρανε στοὺς Κορφοὺς.

Τὴν αὐτὴν ἀριβάρανε 25 καράβια μὲ λαὸ φορτωμένα ἀπὸ τὴν Βενετία καὶ Μπούκαὶς πούλβερι, παξιμάδι.

Στὰς 30 τοῦ αὐτοῦ, ἦρθε ἀβίζο πῶς ἐριβάρανε τρεῖς χιλιάδες λαὸς σολιάδους ἀπὸ τοῦ Μπρατζούνη, καὶ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ πρέντζιπε Μπρατζούνη μὲ δαύτους κουμαντάντες.

Ἰουνίου 3, ἦρθε ἀπὸ τὸ λεβάντε ἓνα πέργαδι πούμπλικο στερμένο ἀπὸ τὸν ἀφέντη τὸν καπετὰν δελανάβε μὲ γραφαῖς, καὶ εἶπε πῶς ἐπιάσανε τὰ τούρκικα κάτεργα τὴν γαλιότα τοῦ Γαρζόνη σύμφυχη, καὶ ἦτανε μέσα ὁ υἱὸς τοῦ Γαρζόνη ὁ Λούκας.

Τὴν αὐτὴν ἀριβάρανε τρία καράβια μὲ παξιμάδι, μπούλμπερι καὶ μπάλαις γιὰ τὴν ἀρμάδα.

Ἰουνίου 4, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὸ Ντραγαμέστο, ὁποῦ εἶναι ἡ ἀρμάδα, καὶ εἶπε πῶς ἀριβάρανε στὴν ἀρμάδα τὰ Μαλτζέικα καὶ τοῦ πάπα κάτεργα, 8λα 17, ἓνα καράβι, καὶ μία τάρτα.

Ἰουνίου 8, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἦρθε στοὺς Κορφοὺς μία γαλιάτζα καὶ πέντε κάτεργα, καὶ ὁ ἀφέντης ὁ καπετὰν γενεράλες ἐρολάρισε τὸν λαὸν καὶ τὸν ἡμπαρκάρισε στὰ κάτεργα καὶ καράβια, καὶ ἐκάμε τίρο τῆς λεβάδας.

Ἰουνίου 11, ἀπέρατε ἀφέντης ὁ καπετὰν γενεράλες μὲ ὅλη τὴν ἀρμάδα ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο ὀμπρὸς χωρὶς ν' ἀράξη καὶ ἐπῆγε στὸν λεβάντε, στὴν Κορώνη.

Ἰουνίου 15, ἦρθε μία πουλάκα ἀπὸ τὸ λεβάντε καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης καπετὰν γτελανάβας ἔχει τὴν ἀρμάδα τοῦ Τούρκου κλει-

σμένη εις τὴν Χιό, καὶ τὴν τρεσαγιάρει μὲ τὰ κομμάτια, καὶ ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες ἐξεμπαρκάρισε στὴ Μάνη.

Ἰουνίου 20, ἦρθε ἓνα καράβι φραντζέζικο ἀπὸ τὴν Πάτρα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες πολεμáει τὴν Κορώνην.

Ἰουνίου 29, ἦρθε μίá βάρκα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα, καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες πολεμáει τὴν Κορώνην ἀπὸ τὴν Κυριακὴ στῆς 21 τοῦ παρόντος.

Ἰουλίου 8, ἦρθε μίá ταρτάνα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἦρθανε τρεῖς χιλιάδες Τοῦρκοι καὶ βάλανε καὶ δύο κομμάτια καὶ πολεμοῦνε τοὺς δικούς μας.

Ἰουλίου 11 ἦρθε γαλιάτζεα καὶ τέσσερα κάτεργα καὶ μίá παρτζιλιάνα μὲ σολτάτους 700, καὶ πουλβέρι, μπάλαις, μπόνπαις, γρανάταις, καὶ φιτίλια γιὰ τὴν ἀρμάδα.

Ἰουλίου 14, ἦρθε ἓνα καράβι μὲ στáρι καὶ εἶπε πῶς ἐβγήκανε ἀπὸ τὴ Βενετιά εἰκοσι καράβια μὲ τρεῖς ἡμισυ χιλιάδαις λαὸ σολτάδους.

Ἰουλίου 16, ἦρθε μίá φελούκα μὲ γραφαῖς τοῦ γκενεράλε ντε-λά Ἰζολα καὶ εἶπε πῶς τὴν τρίτη τὴν ἀπερασμένη, στῆς 14 τοῦ αὐτοῦ, ἐγίνε ἓνας πόλεμος μεγάλος στὴν Κορώνην στὸν κάμπο, καὶ ἐσκοτωθήκανε πεντακόσιοι Τοῦρκοι καὶ περσότεροι, καὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας 30 σκοτωμένοι, καὶ 400 λαβωμένοι.

Ἰουλίου 18, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία μὲ μπόνπαις καὶ δύο μουρτάρια νὰ ρίχνη ἀπὸ μέσα, καὶ τὸ ὄνομά του Καράκασα, φοδράδο μὲ γοῦμεναις καὶ δὲν τὸ ἀπερνáει κομματίαις.

Ἰουλίου 23, ἦρθε μίá βάρκα ἀπὸ τὴν Κορώνην καὶ εἶπε πῶς ἐγενήκανε δύο ἀτάκα στὸ κάμπο, καὶ ἐσκοτώσανε πλιὸ παρὰ χιλίους Τοῦρκοις, ἀνήμερα τοῦ ἀγίου Ἡλιοῦ στὴν 20 τοῦ παρόντος, καὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας λίγους.

Ἰουλίου 26, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία καὶ εἶπε πῶς ἔκοσι πέντε καράβια φορτώσανε λαὸ γιὰ τὴν ἀρμάδα ἡγουν τρεῖς χιλιάδες.

Αὐγούστου πρώτη, ἦρθανε τέσσαρα κάτεργα τοῦ γραντούκα ἀπὸ

τὴν ἀρμάδα, καὶ εἶπανε πῶς τῇ τρίτῃ στῆς 28 τοῦ Ἰουλίου εὐ-
γῆκανε οἱ δικοὶ μας δύο ὥραις νὰ ξημερώσῃ στὸν κάμπο, καὶ ἐκό-
ψανε τόσους Τούρκους ὅπου δὲν ἔχουνε μετρημοὺς γιὰ τὸν ἐδρῆ-
κανε στὸ νύπνο, καὶ τοὺς ἐπῆρανε τὰ παβγιόνια καὶ τὰ ἀρματὰ
τους, καὶ τὸ φαῖ τους, καὶ τὰ ἄλογά τους, καὶ ὅτι κ' ἂν εἶχανε,
καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἐγλυτώσανε οἱ ὀλίγοι, ἐγλυτώσανε κδυμνοὶ,
ξυπόλοιτοι, καὶ ἐπῆραν τὰ βουνα, ὡς καθὼς δὲν ἠθέλανε.

Αὐγούστου τέσσαρες, ἦρθε ὁ μαγγιόρος τοῦ καπετὰν γκενεράλε
ὁ Μανιανίνης μὲ μία φελούκα πούμπλικη καὶ μὲ γραφαῖς καὶ ἐ-
πήγαινε στὴ Βενέτια, καὶ ἐπιασε στὸ Κρουονέρι καὶ εἶπε πῶς στὴ
1 Αὐγούστου, σάββατο ἡμέρα, ἐπῆσαν τὴν Κορώννην, ἀπὸ σπαθίου ὀ-
λους τοὺς Τούρκους, καὶ ἐσκοτωθῆκανε δικοὶ μας τρᾶ λαθωμένοι
καὶ σκοτωμένοι ἑξακόσοι, καὶ Τούρκοι ὀκτακόσοι, καὶ εὐρήκανε γυ-
ναικόπαιδα γιὰ σκλάβους, τρεῖς χιλιάδες διακόσια, καὶ εὐρήκανε
πολὺ βίο.

1685 Αὐγούστου 14, ἦρθανε τὰ μαλτέζικα κάτεργα ὀκτώ, καὶ
πέντε κάτεργα τοῦ πάπα ἀπὸ τὴν Κορώννην, καὶ εἶπανε πῶς στὴ
πρώτῃ τοῦ Αὐγούστου, σάββατο ἡμέρα, ἐπῆρε ὁ καπετὰν γκενε-
ράλες ὁ Φραντζέσκος Μορζίνης τὴν Κορώννην καὶ τὴν κάμανε Βε-
νέτικη.

Στῆς 17 τοῦ Αὐγούστου ἀμισέψανε τὰ ἄνωθε κάτεργα τοῦ
Μάλτα καὶ τοῦ πάπα ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο.

Τὴν αὐτὴν ἦρθε ὁ γκενεράλες δελὰ ἴζολα ὁ Γιάκουμος Κορ-
νάρος στὴ Ζάκυνθο μὲ ἓνα κάτεργο Κεφαλονίτικο, καὶ τὸ Ζακυν-
θινό, ὅπου ἦτανε ἀρέντης ὁ γκενεράλες μέσα.

Αὐγούστου 19, ἦρθανε ἀπὸ τὴν Κορώννην δύο κάτεργα ἓνα Κε-
φαλονίτικο καὶ τὸ Κορφιαίτικο καὶ εἶπανε πῶς ἀποκλείδανε τὰ
κάστρα τῆς Μάνης οἱ Μανιάταις, καὶ ἐστεῖλε καὶ ὁ καπετὰν γκε-
νεράλες τὸν καπετὰν δελαγαλιιάτζα μὲ ἕξι κάτεργα γιὰ σοκόρσο.

Αὐγούστου 25, ἦρθε ἓνα καῖκι καὶ εἶπε πῶς ἀρέντης ὁ καπετὰν
γκενεράλες ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν Κορώννην καὶ ἐπῆγε τὴν Μάνην.

1685 Αὐγούστου 28, ἦρθε ἓνα καῖκι, καὶ εἶπε πῶς ἀρέντης ὁ

καπετάν γκενεράλες ἐξεμπαρκάρισε στῆς Κιτριάις, καὶ πολεμάει τὴ Καλαμάτα.

Σεπτεμβρίου 6, ἦρθε μίᾱ φελούκα ἀφεντικὴ καὶ εἶπε πῶς στῆς 4 τοῦ ἁΰου, ἡμέρα παρασκευή, ἐπῆρε ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες τὴν Καλαμάτα καὶ τὴν Τσαρνάτα, καὶ ἀντομινάρισε τὴν Μάνην.

Σεπτεμβρίου 20. ἦρθε ἓνα καῖκι ἀπὸ τὴν Μάνην καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ἐπῆρε ὅλα τὰ κάστρα τῆς Μάνης, καὶ ἐχάλασε τὴν Καλαμάτα καὶ τὸ κάστρο της.

Ὁκτωβρίου 4, ἦρθαν 35 καράβια τῆς ἀρμάδας καὶ πρᾶματευτάρικα φορτωμένα λαό, καὶ τὸν ξεπαρκάρανε ἐδῶ ἕως τρεῖς χιλιάδας καὶ τὸν ἄλλον στὴν Πρέβεζα, Κεφαλονία, καὶ Κορφοῦς· εἶπανε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ἔμεινε μὲ τὴν λιγνὴν ἀρμάδα γιὰ νὰ πάγη νὰ βιζιτάρη τὰ κάστρα τοῦ λεβάντε, καὶ ἢ γαλιιάτζαις ἐμείνανε στῆς Σαπιέντζαις.

Ὁκτωβρίου 8, ἦρθε ὁ ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες στὴν Ζάκυνθο μὲ ὅλη τὴν ἀρμάδα, ἦγουν ἕξη γαλιιάτζαις, εἰκοσιπέντε κάτεργα λιγνά, καὶ δέκα γαλιόταις, καὶ ὁ καπετάν δελανάβες μὲ εἴκοσι καράβια τῆς ἀρμάδας χοντρά τὸν ἔστειλε τὸ λεβάντε.

1685 Ὁκτωβρίου 14, ἐμίσειψε ὁ καπετάν γκενεράλες μὲ ὅλη τὴν ἀρμάδα, λιγνά κάτεργα καὶ χοντρά, καὶ ἐπῆγε στὴν Ἁγία Μαύρα

Ὁκτωβρίου 20, ἦρθε μίᾱ βάρκα ἀπὸ τὴν Πρέβεζα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ἐπῆγε στὴν Πρέβεζα, καὶ ἐπῆγε παρακάτου ἕξη μίλια, εἰς ἓνα κάστρο ὀνομαζομένο Γόνιτζα, καὶ τὸ πῆρε καὶ ἔβαλε κομμάτια καὶ σουλτάτους εἰς δαῦτο καὶ τὸ φορτιφικάρισε γιὰ νὰ φυλάξη τῆς Ραύμελης τὰ χωρία.

Ὁκτωβρίου 30, ἦρθε ἓνα καράβι Ἑγγλέζικο ἀπὸ τὴν Βενετία γιὰ 16 ἡμέραις καὶ ἔφερε ἀβίζα σταμπάδα πῶς ὁ ἀφέντης ὁ Ἰμπερατόρος ἐπῆρε τέσσαραις χώραις καὶ κάστρα πετέντα εἰς τὴν Οὐγγαρία, καὶ ἔκοψε καὶ πολλοὺς Τούρκους.

9βρίου 20, ἦρθε μίᾱ παρτζιλιάνα ἀπὸ τὴν Βενετία καὶ δύο

καράβια Φιαμέγγικα με μπόλμπερι, παξιμάδι, και είπανε πώς έμπήκε στη λέγα και ο Μόσκοβος.

Τήν αυτήν ήρθε μία βάρκα από την Αγία Μαύρα και είπε πώς άφέντης ο καπετάν γκενεράλες έπηρε της Γουμενίτζαις.

Νοεβρ. 22, ήρθανε δύο καράβια από τους Κορρούς και είπανε πώς έστειλαν μία γραφή του πρεβεδούρου να βρη σαράντα σπίτια για παξιμάδι και για τους σολτάδους, γιατί θενά κάμη στη Ζάκυνθο πιάτζα ντ' άρμα.

Νοεβρ. 25, ήρθε ένα καράβι Εγκλέζικο από τη Σμόρνη και είπε πώς είναι εις μεγάλη σύχυσι στην Μπόλι και πεινούν, και ο βασιλεύς έδιαλάλησε να μαζωκτούνε ο λαός, και δέν άκούσανε.

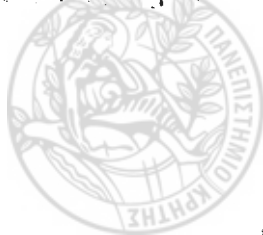
Νοεβρ. 28, ήρθε ένα καράβι από τη Κύπρο και είπε πώς ο καπετάν δελανάβες ίσκοντραρίστη με δέκα καράβια του Τούρκου μεγάλα και τά δικά μας πέντε, και έφουντάρισε την καπετανία, και έπηρε τά τέσσαρα από δαυτα.

Νοεμβρίου 30, ήρθε μία ταρτάνα από τη Μισσήνα και είπε πώς έπηρε ο ίμπερατόρος την μεγάλη Ούγγαρία, και έστειλε και ο Φράντζας ένα άμπαταδόρο στην Πόλι και του γυρεύει νάν τον δώση ο Τούρκος τά Γεροσόλυμα, άλλως θέλει άμάχη.

Δεκεμβρ. 3, απέρασε ο καπετάν ντελαιάβες απόζω και έστειλε την φελούκαν του και είπε πώς δύο κυρσάρικα καράβια έμαλώσανε με τέσσερα Μπαρμπαρέσικα, και έφουντάρανε ένα και απήρανε άλλο, και τά δύο τά Μπαρμπαρέσικα έφυγαν.

1685 Δεκεμ. 8, ήρθε μία μπαρτζιλιάνα από τη Βενετία και είπε πώς έκάμανε τó Σπάτζα Παγιόλι βιτόρ δε σκάδρα και τον δώσανε εκατό τριάντα χιλιάδες τζικίνια να φέρη του άφεντός του καπετάν γκενεράλε και έξη καράβια φορτωμένα σολτάδους δύο χιλιάδες για τη Ζάκυνθο.

Δεκεμβρ. 17, ήρθε ένα περγαδι πούμπλικο από τους Κορρούς και είπε πώς ήρθε μία φελούκα στους Κορρούς πέρ βία του Οττρόντου και είπε από τά καράβια τά έξη όπου έρχότανε από τη Βενετία με τους σουλτάδους, τó έγα εκείνο όπου ήσανε ο άφέντης

ὁ Μούρζινης ὅπου εἶχε μέσα τῆς 13 χιλιάδες τὰ τζικίνια, ἐρεμπελάρανε οἱ σολτᾶδοι ὅπου ἔτανε μέσα ἑκατὸ καὶ ἐσκοτώσανε τὸν ἀνεψιὸ τοῦ ἀφέντης τοῦ ἄνωθε Μουρζίνη καὶ τέσσερους μαρνάριδες καὶ τοὺς σκοτώσανε ὅλους τοὺς σολτᾶδους καὶ ἐγλύτωσε τὸ καράβι καὶ τὰ ἄσπρα, καὶ οἱ σολτᾶδοι ὅλοι Φραντζέζοι.

Δεκ. 30, ἦρθανε δύο καράβια τῆς ἀρμάδας φορτωμένα σολτᾶδους 800, καὶ εἶπανε νὰ τοὺς βγάλουε στὴ Κορώνη, καὶ εἶπανε πῶς ἐπαλαμάρισε ἡ ἀρμάδα καὶ ἀλεσταρίστη, μὰ δὲ ξέρουμε γιὰ τοῦ ἔχει νὰ πάγη.

Ἰανουαρίου 20 1686. Ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γενεράλες ἤμπαρκάριζε τὸν λαόν, μὰ δὲ ἤξέρουμε γιὰ ποῦ εἶνε.

Φλεβ. 18, ἦρθανε δύο καράβια Φιαμέγγικα καὶ ἠφέρανε σολτᾶδους τετρακόσιους ἀπὸ τὴ Βενετία, καὶ εἶπανε πῶς εἶνε ἀκόμα ὅπου ἐμπαρκάριζόντανε τρεῖς χιλιάδες ὅλοι γιὰ τὴ Ζάκυνθο νὰν τοὺς ξεμπαρκάρουε.

Φλεβ. 21, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία μὲ σολτᾶδους καὶ εἶπε πῶς ἀναβουλώσανε ὅλα τὰ καράβια γιὰ νὰ βάλουε σολτᾶδους καὶ ἐρχονται ὅλα ἀντάμα μὲ σολτᾶδους ἀπὸ πίσω.

(Μαρτ. πρώτη, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴ Μάνη καὶ εἶπε πῶς εἶνε δέκα χιλιάδες λαὸς Τούρκοι γιὰ νὰ πάνε νὰ πατήσουν τὴν Μάνη.)

Μαρτ. 6, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ Βενετία καὶ εἶπε πῶς ἤμπαρκάρανε σολτᾶδους πολλοὺς καὶ τρία καράβια Φιαμέγγικα μὲ ἄλογα.

Μαρτ. 9, ἦρθανε πέντε καράβια τῆς ἀρμάδας καὶ μπουρλότα ἀπὸ τὴν Κορώνη ὁ Μουλλῆς καὶ ὁ Βινιέρης ἐπῆραν τὸ ποσέσο νέος καπετὰν δελανάβες.

(Μαρτ. 19, ἀπέρασε ὁ ἀφέντης ὁ καπετὰν γενεράλες ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο ἀπόξω καὶ εἶπανε πῶς ἀπῆγε στὴ Μάνη ἀδίξο πῶς ἐπήγανε δέκα χιλιάδαις Τούρκοι νὰν τὴ πάρουε.)

Μαρτ. 20 ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ Βενετία γιὰ δέκα ἡμέρας καὶ

εἶπε πῶς ἀσηκωθήκανε με εἴκοσι ὀκτὼ καράβια κονσέρβα ἀπὸ τῆ Βενετία φορτωμένα ἄλογα καὶ σολτάδους.

Μαρτ. 21, ἤρθανε τὰ ἄνωθε ρέστος, τὰ καράβια ἢ κονσέρβα, ἔχουν καράβια 27.

Μαρτ. 24, ἤρθε μία θάρκα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ἐπῆγε στὴ Μάνη τὸ Σάββατο, 20 τοῦ ἄνωθι Μαρτίου.

1686 Μαρτ. 24, τὸ γιόμα τετράδη, ἤρθε ὁ καπετάν Σταθης ἀπὸ τῆ Μάνη σταλμένος ἀπὸ τὸν ἀφέντη τὸν καπετάν γκενεράλε με γραφαῖς τοῦ πρεβεδόρου καὶ εἶπε πῶς μέρος ἀπερασμέναις στῆς 23 του παρόντος ἐτζακίσανε οἱ δικοὶ μας τὸν κάπο τοῦ Τούρκου, καὶ ἐσκοτώσανε πολλοὺς καὶ ἐπιάσαν καὶ σκλάβους, καὶ ἐπήγανε καὶ τὰ κομμάτιά τους, καὶ τὰ πράγματά τους, ὅλα καὶ ἐπήγανε οἱ Τούρκοι με μεγάλη τους ζημίας, καὶ ἐκάμανε οἱ χριστιανοὶ μεγάλη νίκη με τὴν δύναμι τοῦ Χριστοῦ.

Μαρτίου 27, ἤρθανε ἕξη γαλιιάτζαις ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς νὰ σηκώσουνε τοὺς σολτάδους ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο, καὶ ἤρθανε καὶ τὰ καράβια τῆς σκάδρας τῆς Βενετίας με σολτάδους.

Μαρτ. 29, ἐμίσεψανε τὰ ἄνωθι καράβια καὶ γαλιιάτζαις καὶ ἐπῆγαν στὸν Νεγλιμενὸ στὴ Λευκάδα.

Ἀπριλ. 2, τὴν μεγάλη παρασκευὴ ἤρθε ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ἀπὸ τῆ Μάνη με νίκη μεγάλη καὶ ἐχάλασε καὶ τὸ νησι τοῦ Τριζάλα με κάτεργα εἴκοσι τρία λιγνά.

Ἀπριλ. 5, τῆ δευτέρα ἐμίσεψε ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο.

Ἀπρ. 10 ἤρθε ἓνα καῖτι ἀπὸ τὸν Ἐκλιμενὸ καὶ εἶπε πῶς ἐριβάρισε ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες καὶ ἔβαλε τοὺς σολτάδους κατὰ πᾶσα γκενεράτζιο, σὲ χωρία καὶ καρτερεῖ τὰ καράβια τῆς Βενετίας τῆς σκάδρας.

Ἀπριλ. 22, ἤρθε ἓνα περγαδι ἀπὸ τῆ Κυριακὴ καὶ εἶπε πῶς ἐκατεβήκανε 6 χιλιάδες Ἀρβανίταις.

Ἀπριλ. 20, ἤρθαν ὀκτὼ καράβια Ἰγγλέζικα φορτωμένα σολτάδους ἀπὸ τῆ Βενετία.

22 Κυριακή ημέρα, έπιασε φωτιά στους άγιους Σαράντους και έκαήκανε τὰ μαγαζιά του σινιόρ Σταμάτη Κότζικα και τὸ σπίτι του, και έγινε πολλή ζημία, γιατί είχανε τὰ μαγαζία γιομάταπραμάτειαις τῶν Κρητικῶν.

Ἄπριλ. 30, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία και εἶπε πῶς ἤμπαρκάρανε ὀλογένα σολτάδους γιὰ τὴν ἀρμάδα.

Ἄπριλ. 31, ἦρθαν 6 καράβια μὲ σολτάδους φορτωμένα ἀπὸ τὴ Βενετία.

Μαγίου 8, ἦρθαν ἀπὸ τὴ Βενετία 8 καράβια φορτωμένα μὲ σολτάδους, πολβέρι και μπάλας.

Μαγίου 14, ἦρθε ἀπὸ τὴν ἀρμάδα ἀφέντης ὁ καπετὰν ντελανάβες μὲ δέκα καράβια και δύο μπουλότα ὁ Βενιέρος, και πάγει τὸ λεβάντε.

Μαγ 16 ἐμίσεψε ὁ ἄνωθε καπετὰν δελανάβες γιὰ τὸ λεβάντε.

Τὴν αὐτὴν ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴν ἀρμάδα και εἶπε πῶς ἦρθαν στὴν ἀρμάδα τὰ κάτεργα τοῦ πονέντε, και ὁ ἀφέντης καπετὰν γκενεράλες ἤμπαρκάρει τὸν λαὸν και ἄλογα.

Μαγίου 19, ἦρθαν ἀπὸ τὴ Βενετία δύο καράβια τῆς ἀρμάδας και δύο Ἑγγλέζικα φορτωμένα σολτάδους και πέντε καρακάσαις και ὁ μπομπίστας.

Τὴν αὐτὴν, ἦρθε μιὰ φελοῦκα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα μὲ γραφαῖς και εἶπε πῶς πολεμαίει τοὺς νέους Ἀναβαρίνους και ἐβγάλλει μορτάτάρια, μπόμπαις ὀλοτρόγυρα.

Ἰουνίου 7, ἦρθε μιὰ φελοῦκα και εἶπε πῶς ἦσαν δεκατρεῖς χιλιάδες Τοῦρκοι στὸν κἀνπο, και ἐπήγαν δέκα χιλιάδες δικοί μας και τοὺς ἐτζακίσανε και τοὺς ἀπῆραν τὰ παβιόνια, τάρματα, τὰ φαγιά τους, και ἐσκοτώσανε πολλοὺς και πήραν σκλάβους πολλοὺς.

Τὴν 8, ἦρθαν δύο καΐκια και εἶπαν πῶς στὰς 5 τοῦ παρόντος, σάββατο ἡμέρα, ἐκάμαν πάτα και ἐδώσανε και τοὺς νέους Ἀβαρίνους οἱ Τοῦρκοι τοῦ πρέντζιπε, παρὰ νὰ πάρουνε ὅτι μπορῶνε νὰ σηκώσουσι ἀπάνω τους και γὰν τοὺς μπαρκάρη μὲ καράβι

δια δικά του νάν τους στείλῃ στή Μπαρμπάρια ἢ στοῦ Μισίρι ὅπου θέλουμε.

1686 τὴν 12, ἦρθε ἓνα καϊκι ἀπὸ τοὺς Ἀναβαρίνους καὶ εἶπε πῶς τὴν ἰδίᾳ ἡμέρα τὸ Σάββατο ἀπῆγε ὁ ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες μὲ τὴν ἀρμάδα στή Μεθώνη καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς στεργιάς.

Ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τῆ Βενετία καὶ εἶπε πῶς ἐκάμανε λέγα μὲ τὸ Μόσκοβο καὶ τὸν ἔκαμαν ἱμπερατόρο τῶν Ῥωμαίων καὶ βασιλέα τῆς Πόλης τῆς Κωνσταντινίου πόλεως.)

Ἰουν. 14, ἦρθε ἓνα καϊκι καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες ἀρχίνησε νὰ πολεμᾷ τὴ Μεθώνη, τετράδῃ ἡμέρα 40; καὶ ἔβαλε κομμάτια τριγύρω καὶ μουρτάρια καὶ δίνει μεγάλον τοῦ παρόντος πόλεμο τριγύρω.

Ἰουνίου 18, ἦρθε μία βάρκα καὶ εἶπε πῶς τοὺς ἐμήνυσε ὁ ἀφέντης νὰ παραδοθοῦνε καὶ ἐκεῖνοι τοῦ ἀποκριθῆκανε πῶς δὲν δίνομε τὸ κάστρο τοῦ βασιλέως ὄξω, νάν τὸ πάρουν μὲ τὸν πόλεμο, ὅσο νὰ πεθάνουμε ὅλοι, καὶ ἔτζι ἐτριγύρισε ὀλόγυρα καὶ τὸ καταχάλασε ἀπὸ μπόμπαις.

Ἰουλίου 4, ἦρθε μία φελοῦκα μὲ γραφαῖς ποῦ ἐπῆγαν στή Βενετία καὶ εἶπε πῶς τῆ τετράδῃ στὰς 30 τοῦ Ἰουνίου ἐπαραδόθη ἡ Μεθώνη μὲ πάτα, τ' ἄρματα τους καὶ ὅτι ἀσηκώσανε πᾶσα ἓνας καὶ τὴν πέφτη ἐμπῆκε ἀφέντης ὁ γκενεράλες μὲς τὰ κάστρα!

Ἰουλίου 7, ἦρθε μία βάρκα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ γκενεράλες ἱμπαρκάρει τὸ λαό, μὰ δὲν ἤξέρουμε γιὰ ποῦνε, μὰ ὁ λόγος εἶναι ὄξω πῶς πάγει στὸν Ἐπακτο καὶ Πάτρα.

Ἰουλ. 18, ἦρθε μία φελοῦκα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς τὸ Σάββατο τὸ ἀπερασμένο στὰς 17 τοῦ ἀνωθι ἀνήμερα τῆς Ἁγίας Μαρίας, ἀσηκώθη ἀφέντης ὁ γκενεράλες γιὰ τ' Ἀνάπλι, καὶ ὁ θεὸς νὰ τοῦ δώσῃ βιτόρια.

Ἰουλ. 25, ἦρθε μία βάρκα καὶ εἶπε πῶς στὰς 20 τοῦ αὐτοῦ τρίτῃ ἡμέρα, ἐξεμπαρκάρισε τὸ λαὸ στ' Ἀνάπλι καὶ ἔβαλε ἀρχὴ νὰ τὸ πολεμήσῃ.

1686, Αὐγούστου 14, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Μῆλο καὶ

είπε πώς ημέραις άπερασμέναις έκαπιτάρισε ένα καΐκι από τ'Ανάπλι και είπε πώς στο ξεμπάρκο του άφέντος του καπετάν γκενεράλε να έσκοτωθήκανε τρακόσιοι από τους δικούς μας και Τούρκοι πολλοί, που δέν είχαν μετρημό, και είπε πώς το Ανάπλι το πολεμάει και το εκατάκαψε.

Αύγουστου 25, ήρθε μία ταρτάνα από την Πάτρα και είπε πώς ήρθασι Τούρκοι λαδωμένοι στην Πάτρα, και είπασι πώς έπηρε άφέντης ο καπετάν γκενεράλες το Ανάπλι με πάτα.

Σεπτεβ. 2, ήρθαν δύο φελούκαι Μαλτέζικαις και είπανε πώς στας 21 του Αύγουστου σάβατο ημέρα επήραν το Ανάπλι οι Βενετζάνοι από τον Τούρκο, με πάτα να πάρουνε 'ς όκτώ ημέραις ό,τι πράμα μποροϋνε και να τους ρίξουνε στην Ανάπολι όλους τους Τούρκους όπου 'νε μέσα στ' Ανάπλι· έβρήκαν σκλάβους 480, Ούβραιους 300, και Μόρους άλλους τόσους· και άφέντης ο καπετάν γκενεράλες άλιντζιάρισε τα κάτεργα τα πουνεντίνικα όλα.

Σεπτεμβρίου 3, ήρθαν τα κάτεργα τα Μαλτέζικα, του πάπα και του γραντούγκα· και τα Μαλτέζικα με του Πάπα έμισέψανε την αύτην.

Σεπτ. 6, έμισέψανε τα κάτεργα του γραντούγκα.

Σεπτεμβρίου 12, ήρθαν από την άρμάδα ήγουν από το Ανάπλι δύο ταρτάναις και είπανε πώς παλαμίζεη η άρμάδα, μα δέν ξέρουνε για που πάγει.

Σεπτεμβρίου 16, ήρθαν δύο καράβια Έγκλέζικα από τη Βενετία και είπανε πώς επήρεν την Πούντα ο Ιμπερατόρος, και ήφέρανε και γραφαΐς και εκάμαν στη Βενετιά πολλαΐς χαραις σταΐς 18 Αύγουστου.

Σεπτ. 20, ήρθην δύο καράβια από την άρμάδα με δύο αδέρφια Τούρκους μπέιδες τ' Αναπλιου, και πάνε στη Βενετία.

Σεπτ. 25, ήρθε το κάτεργο το Ζακυθινό από τη Κορώνη, και είπε πώς ήρθε ένας τζαούσης με γραφή βασιλική ότι ν' αφήση τον Μωριά να πάνε όλοι στη Μπόλι.

Σεπτ. 29, ήρθε μιχ φελούκα από τη άρμάδα και είπε πώς ας

φέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ἐσαλπάριζε ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι νὰ βγῆ μὰ δὲν ἵξέυρομε γιὰ ποῦ εἶναι.

Ὀκτωβρ. 10, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλε ἐπῆγε εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ ἔκαμε ἡμέραις εἴκοσι καὶ ἀπῆρε δέκα χιλιάδες ριάλια, ὅπου τοῦ τὰ δώσανε χαράτζι γιὰ νὰ μὴν τοὺς πολεμήση, καὶ ἔτζι ὀμπλιγαριστήκανε νὰ δένουν πᾶσα χρόνο, καὶ ἐγύρισε πάλι εἰς τὸ Ἀνάπλι.

8βρ. 16, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὸ λεβάντε καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν ντελανάδας ὁ Βιτέρος ἐπῆρε ἓνα κάτεργο τούρκικο Ἐγυπτιώτικο σύψυχο.

Ὀκτωβρ. 25, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι καὶ εἶπε πῶς ὁ καπετάν γκενεράλες τὸ φόρτωσε ἀλάτι γιὰ τὴν Βενετία, καὶ ὁ ἀφέντης ὁ καπετάν δελανάδες ἰκονοτραίστη μὲ τὴν ἀρμάδα τὴν Τούρκικη καὶ ἐπολέμα μίᾳ ἡμέρα, καὶ ἦτανε κάτεργα 22 καὶ καράβια 9 σουλτάναις καλὰ ἀρματωμένα, καὶ τὰ δικὰ μὲς ὀκτὼ καράβια τῆς ἀρμάδας.

Ὀκτωβ. 24, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ εἶπε πῶς ἐκόψανε τὸν βασιλέα τῶν Τούρκων καὶ ἐκάμανε τὸν ἀδερφό του.

Νοεβρίου 3, ἦρθε τὸ κάτεργο τὸ Ζακυθινὸ ἀπὸ τὴ Κορώνη γιὰ παξιμάδι καὶ εἶπε πῶς ἦτανε τέσσαρες πασαδες μὲ πέντε χιλιάδες λαὸ γιὰ τὸ Ἀνάπλι, καὶ τοὺς ἦρθε λόγος ἀπὸ τὴν Μπόλι νὰ πᾶνε ἀπάνου, καὶ ἐπήγανε.

Νοεβρ. 6, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία καὶ ἤφερε γραφαῖς πῶς ἠφεύγουνε οἱ πραγματευτάδες καὶ οἱ Τούρκοι οἱ μεγάλοι ἀπὸ τὴν Μπόλι, γιὰτὶ ἔνε ὁ Μόσκοβος μὲ δεκάοις χιλιάδες καθαλαραίους καὶ τρακοσίαις ἀπεζοὺς γιὰ τὴν Μπόλι.

Νοεβρίου 15, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἐμήνυσε ὁ βασιλιάς τῆς Πόλης ὁ Τούρκος τοῦ σελιατκήρη ὅπουνε στὸν Μωρέα νὰ πάγη ἀπάνου εἰς τὴν Μπόλι, καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸν Μωρέα καὶ νὰ τὸν πάρῃ ὁ Βενετζάνος, ὅπου εἶνε ἐδικὸς του.

Δεκεβρ. 5, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία γιὰ 16 ἡμέραις, καὶ ἤφερε δουκάλια τοῦ ἀφεντὸς τοῦ πρεβεδούρου νὰ κάμῃ χά-

ραις όπου ἔκαμε ἀφέντη ὁ ἰνπεραδόρος μεγάλαις νίκαις στήν Οὐγγαρία.

Δεκεβρίου 18, ἦρθε ἀπό τὸ Ἀνάπλι ἓνα καράβι πούπλικο καὶ ἤφερε τὸν γκενεράλε δὲ κάμπο Δελισμάρκι, πρέντζιπος τῆς Σαρδηνίας.

Δεκεβρίου 24, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες παλαμιζέι, μὰ δὲν ξέρουμε γιὰ ποῦ εἶναι.

Δεκεβρ. 29, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τῆ Βενετία καὶ εἶπε πῶς εἶναι λαὸς πολὺς στήν Βενετία σολτάδους καὶ καράβια, σαίκαϊς, μπαρτζελιάναις, καὶ καρτεροῦνε νὰ βαπτιστοῦν τὰ νερά γιὰ νὰ τὰ στείλουν μὲ σολτάδους.

Δεκεβρ. 11, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τῆ Κορώνη καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ γκενεράλες τῶν νησιῶν ὁ Κορνάρος τόμου βαπτιστοῦν τὰ νερά ἔρχεται μὲ τέσσαρα κάτεργα, δυὸ τῆς Κεφαλλονιάς καὶ τὸ Κορφαίτικο καὶ τὸ Ζακυθινό.

1687 γεναρίου 4, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τῆ Βενετία Ἑγκλέζικο μὲ σολτάδους καὶ εἶπε πῶς εἶναι ἕξη καράβια στή Βενετία φορτωμένα σολτάδους, καὶ δέκα χιλιάδες σολτάδους στή Βενετία.

Γεναρ. 20, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τῆ Βενετία Ἑγκλέζικο μὲ σολτάδους τριακοσίους.

Γεναρ. 28, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τῆ Βενετία μὲ σολτάδους διακοσίους πενήντα.

Φλεβαρίου 6, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τοὺς Ναβαρίνους καὶ εἶπε πῶς στοὺς Ἀναβαρίνους τοὺς Νηοὺς ἐτζακίσθη τὸ κάτεργο τὸ Κεφαλλονήτικο τὸ Σαββάτο τῆς κρηναποκρηῆς.

Φλεβ. 10, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τῆ Βενετία καὶ εἶπε πῶς εἶνε σολτάδοι στή Βενετία πολλοὶ όπου δὲν ἔχουν ξύλα γιὰ τοὺς μπαρκάρουνε, καὶ εἶναι καὶ 28 καράβια φορτωμένα σολτάδους.

Φλεβ. 25, ἦρθε μία ταρτάνα ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι καὶ ἤφερε γραφαῖς ἀπὸ τὸν ἀφέντη γκενεράλε ὅσα σοκόρσα ἐρβοῦνε ἀπὸ τὴν Βενετία γὰν τὰ κρατοῦνε ἐπὰ εἰς τὴν Ζάκυθο.

Μαρτ. 10, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τῆ Βενέτια καὶ εἶπε πῶς ἔρχονται μία σκάδρα καραβιαῖς ἀπὸ πίσω μὲ σολτάδους.

Μαρτ. 15, ἦρθαν δύο καράβια τῆς ἀρμάδας ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι καὶ ἀσπικώσανε τὸν Κιντομάρη τὸ γκενεράλε τοῦ κἀνπου.

Μαρ. 20, ἐμίσειψε ὁ ἄνωθι γκενεράλες μὲ τὸ ἄνωθι καράβι.

Μαρτ. 26, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Βενέτια μὲ σολτάδους καὶ εἶπε πῶς ἐπλακώσανε εἴκοσι καράβια μὲ σολτάδους, καὶ ἄλλα ἔζη περιμένονταν γιὰ τὴν ἀρμάδα.

Ἀπριλ. 10, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Βενετία μὲ σολτάδους καὶ εἶπε πῶς ἐβγήκε ἡ σκάδρα εἴκοσι καράβια μὲ σολτάδους καὶ μπόνπαις.

Ἀπριλ. 15, ἦρθε ἡ σκάδρα μὲ σολτάδους, καὶ μπόνπαις καὶ παξιμάδι.

Ἀπριλ. 18, ἦρθε ἓνα καῖκι ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι καὶ εἶπε πῶς ἔπιασε ἡ πανοῦκλα στ' Ἀνάπλι εἰς δύο σπίτια, καὶ τὴν ἤφερε μιὰ ταρτάνα Φρατζέζικη ἀπόστα, καὶ ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες ἀσηκώθη καὶ ἦρθε σταῖς Σπέτζαις μ' ὅλη τὴν ἀρμάδα.

Ἀπρ. 20, ἦρθε ἓνα καῖκι καὶ εἶπε πῶς ἀφιταριστήκανε ἀπὸ πανοῦκλα δύο κάτεργα, καὶ τὰ χώρισε καὶ τᾶβαλε στὸ νησι στὸ Φόσκολο χώρια, καὶ προκλάμο νὰ μὴν τὰ σμιῆξη κανεῖς.

Ἀπρ. 21, ἦρθε ἓνα καῖκι μὲ γραφαῖς καὶ εἶπανε πῶς ἔνε εἴκοσι μέραις ὅπου δὲν ἀπέθανε κανεῖς, καὶ πῶς ἐτζεσάρισε μὲ τὸ θεῖλημα τοῦ ἀφεντὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἀπριλ. 25, ἦρθαν δύο καῖκια ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπανε πῶς ἐτζεσάρισε τὸ κακὸ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀφεντὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες τὴν ἐβδομάδα πῶρχεται ἔνε στὴ Ζάκυθο.

Ἀπριλ. 20, ἦρθε ὀρδινία νὰ μπαρκάρη τοὺς σολτάδους νὰν τοὺς στείλῃ στὸν Ἐκλιμένο νὰν τὸν καρτεροῦνε καὶ τὴν αὐτὴν τοὺς ἔμπαρκάρανε στὰ καράβια καὶ τοὺς ἐστείλανε.

Ἀπριλίου 30, ἦρθε μία βάρκα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπε-

τὸν γκενεράλες ἦτανε στοὺς Ἀναβαρίνους μὲ ταῖς γαλιάτζαις μὲ ἕξη κάτεργα λίγνα.

Μαγίου 10, ἦρθανε τρία καράβια μὲ σολτάδους Σαβογιάρδους σταλμένους ἀπὸ τὸν ἀφέντην τὸν καπετάν γκενεράλεν νὰ πᾶνε στὸν τόπο τους.

Μαγίου 13, ἦρθε μία φελοῦκα τοῦ ἀφεντός τοῦ καπετάν γκενεράλε μὲ γραφαῖς καὶ εἶπε πῶς ἐτζεσάρισε τὸ κακὸ, καὶ πάγει τὰ κάστρα νὰ δώσῃ τὸ καλὸ ἀεῖζο γιὰ νάρθουνε ἡ ἀρμάδες ἡ πουνεντίεκαις.

Μαγίου 14, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ Ἀλιζόρνα Ὀγλέζικο καὶ εἶπε πῶς ἔστειλε ἓνα καράβι ὁ ρήγας ὁ Φράντζας ἔδρα τὰ κάστρα τοῦ πουνέντε νὰ ποῦνε πῶς ἔπιασε ἡ πανοῦκλα ἔδρα τὰ κάστρα τοῦ λεβάντε καὶ στὴν ἀρμάδα, γιὰ νὰ μὴν κατεβοῦνε ἡ ἀρμάδες τοῦ πουνέντε.

Μαγίου 18, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὰ κάστρα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ἀπόξω ἀπὸ τὴν Ζάκυθο μὲ τὴν λιγνὴν ἀρμάδα τὴν αὐτὴν ἦρθανε καὶ ἀπὸ τὴν Βενετιάν ὀκτώ παρτζιλιάναις μὲ ἄλογα καὶ τοὺς στείλανε στὸν Ἐγκλιμενὸν νὰ πάγουνε νὰν τὰ ξεμπαρᾶρουνε, γιὰτι ἐκεῖ πᾶνε ὄλα τὰ σοκόρσα νὰ καμουν πιάντζα ντάρμα.

Μαγίου 29, ἱμπαρκάρανε τοὺς σολτάδους ἀπὸ τὴν Ζάκυθο καὶ τοὺς ἐπήγανε στὸν Ἐγκλιμενὸ.

Μαγίου 31, ἦρθε ἓνα περγαδι ἀπὸ τὸ λεβάντε καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν δελανάδες ἀπόκλεισε εἴκοσι κάτεργα Τοφρικια στὴν Ἑγριπο καὶ τοῦ ἐφύγανε μὲ μία μπονάτζα, γιὰμὰ ἐσηκώθη νὰ πάγῃ νὰ ἔβρῃ ὁποῦ τοῦ πανε πῶς εἶναι δέκα σουλτάναις καὶ 20 καράβια Μπαρμπαρέσικα στὴν Κύπρο.

Θεριστιοῦ πρώτη, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἀγροικῆθη ἡ πανοῦκλα εἰς δύο κάτεργα, καὶ ἀφέντης καπετάν γκενεράλες τὰ σεδιάρισε.

Ἰουνίου 6, ἦρθανε ὀκτώ καράβια ἀπὸ τὴν Βενετιάν μὲ δυὸ χιλιάδες σολτάδους, καὶ ὁ πρίντζιπας τῶν Δουδέσκωνε, καὶ εἶπανε

πώς είναι από πίσω ποῦρχονταν δέκα καράβια μὲ σολιάδους.

Ἰουνίου 8, ἐμισεψανε καὶ ἐπήγανε στὸν Ἐκλιμένο, ὁποῦνε ἀφέντης ὁ καπετὰν γενεράλες, γιατί ἐκεὶ κίνει πιότζα νάραμα.

Ἰουνίου 10, ἦρθε ἕνας πασᾶς τοῦ Μιστρᾶ γιὰ νὰ πάγη στὸν ἀφέντην τὸν καπετὰν γενεράλε νὰ γίνη Ῥωμαῖος, καὶ εἶχε καὶ λόγο κρυφὸ νὰν τοῦ πῆ, ὡς καθὼς ἔλεγε, καὶ ἀσηκώθῃ καὶ ὁ πασᾶς τῆς Καρύταινας καὶ ἔφυγε μ' ὅλους τοὺς Τούρκους.

ἦρθε ἕνα καΐκι τὴν αὐτὴν καὶ εἶπε πῶς τὰ Μαλτέζικα ἐρίβάρανε στὴ Βασιλικὴ κοντὰ στὸν Ἐκλιμένο, δέκα μίλια μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀρμάδα μας.

Ἰουνίου 15, ἦρθε ἕνα καΐκι ἀπὸ τὴ Μοθώνη καὶ εἶπε πῶς ἀποθάναν τρεῖς ἀπὸ πανοῦκλα εἰς τὸν Πύργο.

Ἰουνίου 20, ἦρθε μιὰ βάρκα ἀπὸ τὸ Νιόκαστρο τὸν Ἀναβαρεῖνο καὶ ἦφερε καὶ τὸν πρεβεδόρο τῆς Κορώνης, καὶ ἐφερμάρισε γιὰ τὴν πανοῦκλα στὴ Μοθώνη, καὶ περιπλέον εἶπε πῶς ἐπήρανε καὶ τὴν Καρύταινα καὶ ἐπήρανε χιλίους τρακοσίους Τούρκους γυναικοπαίδι, καὶ ἦτανε τρεῖς χιλιάδες Μανιάταις καὶ χίλιοι Κορωνάιοι, καὶ ἐκδύσανε περὶ τὴν χώρα.

Ἰουλίου 8, ἦρθε ἕνα καΐκι ἀπὸ τὸν Ἐκλιμένο ὁποῦ εἶναι ἡ ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γενεράλες ἱμπαρκάρε τὸν λαὸ καὶ τὰ ἄλογα, μπόνταις, καὶ ὅλα τὰ πρεπαραμέντα γιὰ νὰ πάγη στὸν Ἐπακτο.

Ἰουλίου 11, δευτέρα ἡμέρα ἐξανοῖξαμε ἀπὸ τὸ κάστρο τὴν ἀρμάδα ὅπου ἐπήγαινε στὴ Πάτρα.

Ἰουλ. 15, ἦρθε μιὰ ταρτάνα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἐμπήκανε ἐπτὰ κάτεργα στὸν κόρφο τοῦ Ἐπακτοῦ, καὶ πέντε γαλιόταις καὶ ἐπιάσανε μιὰ λόντρα μὲ ἑκατὸ πενήντα Τούρκους, ὅπου τοὺς ἀπέρνα στὴν Πάτρα καὶ ἐχύσανε καὶ ἐξῆ ὀκτὼ γαλιόταις.

Τὴν αὐτὴν ἦρθε ἕνα καΐκι καὶ εἶπε πῶς τὴν Πάτρα τὴν πέρνουνε ἕως τὸ βράδυ, γιατί ἔκαμε δεσπάρκο μὲ φελιτσιτὰ δίχως νὰν τοῦ σκοτώσουνε κανένα ἄνθρωπον, καὶ τὴν πολεμάει ὀλογένα τὴν ἄνωθι Πάτρα.

Ἰουλίου 16, πέφτη ἡμέρα, ἐπῆρανε τὴ Πάτρα οἱ Βενετζιάνοι.

Τὴν ἄλληλ ἡμέρα, τὴν παρασκευὴ, ἐπῆραν τὸ κάστρο τοῦ Μωρέως, καὶ τὴν αὐτὴ ἐπαραδόθη ὁ Ἔπακτος, καὶ ἐρύγανε ὅλοι οἱ Τοῦρκοι.

Ἰουλίου 25, ἀπέρασε ἡ ἀρμάδα καὶ ἐπῆγε στὴν Ἀθήνα καὶ ἐρρίψε κομματιαῖς καὶ πούμπαις στὴν Μονοβασίαν τρεῖς χιλιάδαις, μὰ δὲν ἔκαμε τίποτις· γιὰμὰ ἐπῆγε στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν πολεμάει.

Ὀκτωβρίου 10, ἦρθε μιὰ ταρτάνα καὶ εἶπε πῶς ἐπῆρε ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες τὴν Ἀθήνα.

Ὀκτωβρίου 12, ἦρθε μιὰ μπαρτζιλιάνα καὶ εἶπε πῶς ἐπῆρανε τὸ Καστελνόβο ὁ Κορνάρος, ἀφέντης ὁ γκενεράλες Νταλαμάτζις.

Ὀκτωβρίου 13, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Βενετιάν γιὰ 13 ἡμέραις καὶ εἶπε πῶς στὰς 20 τοῦ σεπτεβρίου ἐπῆρανε τὸ Καστελνόβο οἱ Βενετζιάνοι.

Ὀκτωβρίου 29, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία γιὰ 13 ἡμέραις καὶ εἶπε πῶς ὁ Μόσκοβος ἐπῆρε μιὰ χώρα μεγάλη τοῦ Τοῦρκου, καὶ τοῦ κόψε 70 χιλιάδες λαό, καὶ 40 χιλιάδες ἔκαμε χριστιανοίς, καὶ ἐπῆρε καὶ ἄλλαις πολλό-αταις.

Νοεβρίου 12, ἦρθαν τὰ Ῥωμῆϊα κάτεργα τὰ Κορριάτικα, τὰ δύο Κεφαλονήτικα καὶ ἓνα Ζακυνθινό, ὅπου τὰ λιτζεντζάρτε ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες νὰ ξαρματώσουνε.

Νοεβρίου 15, ἐξαρμάτωσε τὸ Ζακυνθινὸ κάτεργο.

Νοεβρ. 16, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴ Γλαρέντζα καὶ εἶπε πῶς ἐπίασε ἡ πανούκλα τὸ Χλογοῦτζι, καὶ ἔστειλε καὶ γραφαῖς ὁ πρεσβεδούρος τοῦ Χλεμουτζίου πῶς ἀπεθάνανε 15 νομάτοι.

Δεκεβρίου 3, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴ Γλαρέντζα καὶ εἶπε πῶς ἐπίασε καὶ τὰ Δελινά, Γαστούνη, καὶ ἄλλα πολλὰ χωρία, καὶ ἐξεκληρήσανε ἀπὸ τὴ πανούκλα.

Δεκεβρίου 5, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὸν Ἔπακτο μὲ γραφαῖς πούμπλικαις καὶ ἤφερανε καμπόσα τσικίγια τοῦ Γιάννη Γερακάρη, καὶ καθὼς τὰ ἀδείσανε στὸ ξύδι, τὸ χαρτί ἐγγιχθε στὸ πόδι

τοῦ σανιτᾶ καὶ ἐπεδιαρίστη μὲ ἄλλους δύο ἀρχοντόπουλους ποῦ ἴγγιάζαν, καὶ ἄλλος ἓνας σανιτάς, ὅλοι δυὸ σανιτάδες καὶ δύο ἀρχοντόπουλοι, καὶ ἐπήγανε στὰ λαζαρέτο.)

Δεκεμβρίου 25, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες θέλει νὰ χαλάσῃ τὴν Ἀθήνα.

1688 Γεναρίου 40, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ εἶπε πῶς οἱ Ἀθηναῖοι δίνουν ὅλην τὴν σπέζα νὰ τοὺς φορτιφικάρῃ τὴν Ἀθήνα, καὶ νὰ μὴν τὴν χαλάσῃ.

Γεναρίου 20, ἱμπαρκάρισε ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες τοὺς Ἀθηναίους στὰ καράβια νὰ τοὺς στείλῃ στὴ Ζάκυθο.

Γεναρ. 31, ἦρθανε τρία καράβια ἀπὸ τὴ Βενέτια μὲ σολτᾶδους, καὶ εἶπαν πῶς εἶνε δέκα χιλιάδες σολτᾶδοι νὰ τοὺς ἱμπαρκάρουν στὰ καράβια νὰ τοὺς στείλουνε.

Φλεβάρ. 40, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ εἶπε πῶς εἶναι τρία καράβια μὲ Ἀθηναίους φορτωμένα γιὰ τὴ Ζάκυθο καὶ ἄλλοι γιὰ τὴ Κορώνη, καὶ ἄλλοι γιὰ τ' Ἀνάπλι.

1688 Ἰουλίου 48, ἦρθε μία σάικα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἔβαλε μπαταρία μία μπάντα καὶ ἄλλη, καὶ πολεμᾷ τὴν Ἑγριπο.

Ἰουλίου 14, ἦρθανε ἕξ καράβια ἀπὸ τὴ Βενέτια μὲ σολτᾶδους καὶ ἐφέρανε καὶ τοὺς ἄλλους δύο καταστικατόρους τοῦ Μωρέως, Γρίτη καὶ Μάρι Μικέλη.

Ἰουλίου 18, ἐμισέψανε καὶ ἐπήγανε στὴν Πάτρα μὲ ἓνα φριγαδόνι καὶ μία μαρτζιλιάνα.

Ἰουλ. 19, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴ Βοστίτζα καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες ἐπῆρε τὸ καστέλι τῆς Ἑγριπος καὶ ἔκοψε τὸ νερὸ καὶ σὲ λίγαις μέραις πέρνει καὶ τὴν Ἑγριπο, ἂν θέλῃ ὁ θεός.

Αὐγούστου 10, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὴν Πάτρα καὶ εἶπε πῶς ἐδώσανε ἓνα ἀττάκο στὸν κᾶνπο καὶ ἐσκοτωθήκανε χίλιοι πεντακόσιοι δικοὶ μας, καὶ τρεῖς χιλιάδες Τοῦρκοι, καὶ ἐλαβίωθη τὸ πριτζιπόπουλο καὶ ἄλλοι πολλοὶ κουμαντάνταις, καὶ τοὺς ἐμπά-

σανε στο κάστρο, και τού; επήρανε τέσσερα κομμάτια κανόνια, και τὰ μπαγάγια τους.

Αυγούστου 25, ήρθανε αβίζα από τον Μωρέα πώς πολεμάει ο δικός μας να κάμη μπρέκια στο μουράγι του κάστρου, γιατί δέν θέλουν να παραδοθουνε.

Σεπτεβρίου 3, ήρθανε τρία καράβια από τή Βενετία με σολτάδους και μία μπαρτζιλιάνα και είπανε πώς στη Βενετία είνε τόση μπονταντζια στο στόρι και από όλα τὰ πράγματα, όπου δέν τὸ θυμουνται ποτέ.

Σεπτεβρ. 15, ήρθανε τὰ κάτεργα του γραντούκα από τήν ἀρμάδα και είπανε πώς σε λίγαις ημέραις πέρνει τήν Ἐγγιπο ἀφέντης ο καπετάν γκενεράλες.

Σεπτ. 18, έμισέφανε τὰ άνωθι κάτεργα του γραντούκα τή νύχτα.

Σεπτεβρ. 25, ήρθανε τρία καράβια από τήν Βενετία με σολτάδους και είπανε πώς ο έμπεραδόρος επήρε τὸ Πελεγράδι και ινκαμινारीστη για τήν Ἄντριάνα.

Σεπτ. 26, ήρθε ένα καράβι από τήν Βενετία και είπε πώς ἀφέντης ο καπετάν γκενεράλες Γερόλυμος Κορνάρος επήρε τὸ Κλί, τόπος τῆς Σιλαβουνιας, και έλιμπεράρισε τήν Σκλαβουνια.

Νοεβρίου 24, παραμονή τῆς Ἁγίας Κατερήνης, ήγροικήθηκε ή πανούκλα στη Ζάκυθο και είπανε πώς τήν έφερε άνθρωπος του καταστικατέρου, και έξεκλήρισε ο Ρουσάνος και ο Κουρουμάλης, και εκλέψανε και τὸ άσῆμι όπου είχε ο Ἅγιος Γεώργιος, εικόνισμα μιρακουλόζο κρητικό, όπου τώχανε μες τον Ἅγιο Δημήτρη του Κόλα, και τὸ βρήκανε και τὸ άσημώσανε και του κάμανε και εκκλησία από έλεημοσύνην των χριστιανών, κοντά στοῦ Κουμούτου, και έπαψε ή πανούκλα με τήν χάρη του αφεντός του Θεου και τῆς κυρίας τῆς Σκοπιώτισσας και του άγιου.

Δεκεβρίου 25, έπαψε και απεθάνανε άνθρωποι μονάχα είκοσι όλοι· μεγάλο μιράκουλο τῆς Κυρίας και του άγιου Γεωργίου.

1689, Γεναρίου 29, ήρθε ένα καράβι από τήν Βενετία με σολτάδους.

Μαγίου 20, ἐπῆγε ὁ καπετὰν γενεράλες ὁ Μουρζίνης στὴν Μονοβασίαν.

Ἄλωναρίου 10, ἦρθε νόβα ἀπὸ τῆ Βενέτια πῶς ἐλάμανε τὸν ἀφέντην Γερόλιμο Κορνάρου καπετὰν γενεράλε στοὺ πόδι τοῦ Μουρζίνη, καὶ Μουρζίνης πάγει στὴν Βενετία.

Ἄλωναρίου 20, ἦρθε ἀφέντης ὁ Κορνάρου καπετὰν γενεράλες στὴ Ζάκυθο, καὶ στὰς 22 ἐμίσεψε καὶ πάγει στὴν ἀρμάδα.

Αὐγούστου 10, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν ἀρμάδα, ὅπου εἶναι στὴν Μονοβασία, τοῦ ἀφεντὸς τοῦ Κορνάρου;

Σεπτεβρίου 5, ἦρθε μία μπαρτσιλιάνα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα γιὰ πέντε ἡμέραις, καὶ εἶπε πῶς ὁ Μουρζίνης κονσελιάρει τὴν ἀρμάδα τοῦ ἀφεντὸς τοῦ Κορνάρου τοῦ καπετὰν γενεράλε.

Σεπτεβρίου 20, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Σμύρνη καὶ εἶπε πῶς ἐλόψανε τοὺς Φραντζέζους ὄλους, ὅσοι ἦτανε στὴν Σμύρνη, οἱ Τοῦρκοι.

1690 Μαγίου 18, ἦρθε ἓνα καῖκι ἀπὸ τὴ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς ἐπύρανε τὸν πούργου τῆς Μονοβασίας, καὶ ἔμεινε τὸ κάστρο!

Ἄλωναρίου 25, ἡμέρα παρασκευὴ ἀνήμερα τῆς ἀγίας Ἄνας, ἐπαραδόθη ἡ Μονοβασία μὲ πάτα νὰ πάρουν ὅ,τι πρᾶμα μποροῦν νὰ σηλώσουν καὶ νὰν τοὺς στείλῃ στὰ Χανία, καὶ ἐβρεθήκανε τραλόςιοι Τοῦρκοι τοῦ σπαθίου, χωρὶς ταῖς γυναῖκαις καὶ παιδία, καὶ ἔντεκα ἀριγιάδοι, καὶ τοὺς δέκα τοὺς ἐφορκίσανε, καὶ τὸν ἄλλο ποῦ ἔπανε πῶς ἐρρίζε τὴν κομματία τοῦ Βενιέρη, τὸν ἐβάλλανε σὲ τέσσερα κάτερρα καὶ τὸν ἐλάμασι τέσσερα τεταρτί.

Αὐγούστου 20, ἀπέρασε ἡ ἀρμάδα ἀπὸ τὴ Ζάκυθο καὶ πῆγε τὴ Γλυφέντζα καὶ ἔβαλε ἐξακόσια ἄλογα, καὶ σὲ δύο ἡμέραις ἀσπικώθη καὶ ἐπῆγε τὸν Αὐλώνα, καὶ τὸν ἐπῆρε 25 Αὐγούστου.

Σεπτεβρ. 25, ἦρθε ἓνα καῖκι ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἀπέθανε ὁ καπετὰν γενεράλες ὁ Κορνάρου.

Ὀκτωβρίου 22, ἦρθε μία παρτσιλιάνα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἀπέθανε ὁ πρέντζιπες ὁ Μουρζίνης.

1691 Ἀπριλ. 5, ἦρθε ἓνα καῖκι καὶ εἶπε πῶς ἐπύρανε τὸν

Ἀλλῶνα οἱ Τούρκοι ὀπίσω, μὰ τὸν ἐχάλασε ὁ καπετὰν γκενερά-
λης ὁ Ντομένεγος Μοντζενίγος, ὅπου τὸν κάμανε μετὰ τὸν θάνατο
τοῦ ἀφεντὸς Κορνάρου.

Μαγίου 6, ἀπέρασε ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλης ὁ Μοτζενί-
γος ἀπὸ δῶθενε καὶ ἔκαμε ὅλη μέρα τὴν τετράδη· γιαμὰ τὸ
βράδου ἐμίσεψε, ὅτι ἐστιάχτη γιὰ τὴ πανούκλα.

Μαγίου 20, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Μπόλι καὶ εἶπε πῶς ὁ
βασιληὰς ὁ Τούρκος ἔδωσε τὸν ἅγιον Τάφον τοῦ Φραντζέζου, καὶ
πῶς ἐκακοράνε τοῦ Μόσκοβου, καὶ σηκώθη κόντρα τοῦ Τούρκου.

Μαγίου 46, ἦρθε ὁ ἀφέντης ὁ πρεβεδοῦρὸς μας, σάβδατο βράδου
τὴν κυριακὴν ἐπῆγε ἀπάνου στὸ κάστρο, καὶ τὴν πέφτη τῆς ἀ-
νάληψις ἐπῆρε τὸ ποσέσο, τὸ ὄνομά του Ἄντωνιος Μίνιος· νᾶναι
καλορρίζικος, καὶ νὰ κάμη ἀφέντης ὁ θεὸς νὰ πάψη ἡ πανούκλα.

Ἰουνίου 26, ἦρθε ἓνα καῖκι ἀπὸ πέρα καὶ εἶπε πῶς ἀπάντηξε
μία φελούκα ποῦ πήγαινε ἀπόζω, καὶ εἶπε πῶς ἰκοντραρίστηκε
ἡ ἀρμάδα μας μετὰ τὴν Τούρκικη ὄζω ἀπὸ τὴν Μιτυλήνη, καὶ ἐπῆ-
ραμε πέντε κάτεργα Τούρκικα σύψυχα, καὶ τέσσερα ἐφροντάρισε,
καὶ ἐπῆρε καὶ δύο καράβια.

Σεπτεβρίου 24, ἦρθε ἓνα περγαδὶ ἀπὸ τὴ Βενετία καὶ ἤφερε
γρχφαῖς καὶ ραπόρτα τὰ ὁποῖα ἐλέγανε ἐτζι· «στὰς 4 τοῦ Σεπ-
τεβρίου ἦρθε μία σταφέτα ἀπὸ τοῦ ἰμπεραδόρου, καὶ εἶπε πῶς
τὸ ἐζέρτζιτο τοῦ Τούρκου ἦτανε 80 χιλιάδες, καὶ τοῦ ἰμπερατό-
ρου 10 χιλιάδες, καὶ τὸ τσακίσανε, καὶ τοῦ πήρανε 160 κομμά-
τια, καμῆλια φορτωμένα 7 χιλιάδες· Τούρκους ἐκόψανε 24 χιλιά-
δες· μουσκέτα 50 χιλιάδες· τένταις 45 χιλιάδες· σιμιτάραις
ποῦ θρήκανε στὸ ποτάμι 30 χιλιάδες· βοῖδία 10 χιλιάδες· γί-
δια καὶ πρόβατα 30 χιλιάδες, καὶ πενήντα κοπαναῖς ἀπὸ 50
ἀνθρώπους ἡμία, κάνει δυόμιση χιλιάδες καὶ κάπου δέλοιποι
σκλάβοι, καὶ δὲν ἐγλύτωσε κανένας, γιατί ἐκόψανε τὸ γιοφύρι,
καὶ ἐκάμανε μιὰ σκλαβιά καὶ μία νίκη ὅπου δὲν ἀγροικῆθη ἀ-
κόμα, καὶ ἐκάμανε μεγάλαις χαραῖς στὴ Βενετία.»

Ἰοκτωβρίου 25, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενετία καὶ εἶπε πῶς

έκαμε άλλη μία νίκη ο ινπερατόρος και σεκβικάρσι για την Μπόλι.

1694 Νοεβρ. πρώτη, επήρε η Ζάκυθο πράτιγο όπου ήλευθερώθη από τη πανούκλα, περò είχανε τρεις ημισο μῆνας που δέν άγροικήθηκε, και έκάμανε προτζέσιο και ευχαριστία εις την παναγία, και άς ηνε ευχαριστημένος άφέντης ο θεός.

Νοεβρ. 8, επήγανε πολλοί στο Σκοπό, και ο άφέντης ο πρεβεδόρος, και οι κοντεγαραιόι, και ο πρωτοπαπάς, και άλλοι άνθρωποι πολλοί.

1692 'Ιουλίου 3, ηρθε ένα κατίι από τη Κόριθο και ειπε πώς στας 29 του Ιουνίου άσηκώθη άφέντης ο καπετάν γκενεράλες ο Ντομενέγος, και δέν ήξέρουμε που επήγε με όλην την άρμάδα, και έκαμε ρολάδου; χιλιάδες δεκάξη, και ο θεός να κάμη οθε να πάγη βιτόρια και νίκη.

'Ιουλίου 4, ηρθε μία θάρκα από την Κεφαλονιά και ειπε πώς άριθάρισε ο πρεβεδούρος μ' ένα καράβι από τη Βενέτια για 42 ημέραις, και ηφερε γραφαίς και γράφουνε πώς άττακαριστήκανε η άρμάδα του 'Ιγκλέζου Φιαμέγγου, με τον Φράντζα, και του έχαλάσανε 80 καράβια, τρία εφουντάρανε του Φράντζα, και έλαβάνε μεγάλη νίκη οι Κλέζοι Φιαμέγγοι, και ο Φράντζας μεγάλη ζημία.

'Ιουλίου 12, ηρθε μία φελούκα από την άρμάδα στερμένη από τον άφέντη τον καπετάν γκενεράλε και έδωσε άβίζο πώς άφέντης ο καπετάν γκενεράλες επήγε στα Χανία, και ο,τι σοκόρσο η καράβι έρθη από τη Βενέτια να πάγη στα Χανία, και επήγε και στη Κεφαλονιά και Κορφούς.

1692 'Ιουλίου 21, ηρθε ένα κατίι από την άρμάδα και ειπε πώς την πέφτη στας 7 του 'Ιουλίου, έκαμε άφέντης ο καπετάν γκενεράλες ντεσπάρο στα Χανία, και την παρασκευή στας 8 του αύτου επήρε τον μπουργο, και το σάβατο έβαλε ταίς μπαταρίαις και πολεμάει τα Χανία.

Άκόμη την αύτην ειπε πώς έκατεβήκανε και καμπόσοι μπρομάδες, και επήγανε και το κάστρο της Κίσαμος.

Ιουλίου 28, ἦρθε μιά βάρκα ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ εἶπε πῶς ἐσκοτωθήκανε πολλοτάτοι ἀπὸ τοὺς δικούς μας, καὶ πολεμαίαι ὀλογένα τὰ Χανία.

Αὐγούστ. 7, ἦρθε μιά βάρκα ἀπὸ τὴ Κόριθο ἤγου στοῦ Ξαμίλι, ὅπου ἀφῆσε ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλης τὸ Μάρι Μικέλι γκενεράλε τοῦ Μορέως νὰ φυλάγῃ μὲ λαό, καὶ ἐκαταθεβήκανε ὀκτὼ χιλιάδες Τοῦρκοι νὰ μποῦν στοῦ Μωρία, καὶ εἶπε τὸ καίτι πού'θε πῶς ἐμπήκανε στὴ Κόριθο καὶ ἐσκοτώσανε πεντακόσιους νομάτους, καὶ τοὺς ἐκάμανε καὶ μεγάλη σκλαβία.

Αὐγούστου 10, ἦρθανε τρεῖς βάρκαι φορτωμέναις φαμελίας ἀπὸ τὴν Πάτρα καὶ εἶπανε πῶς αὔριο τοὺς καρτεροῦνε στὴν Πάτρα τοὺς Τοῦρκους πέντε χιλιάδες καβελαρέους, ὅπου ἐμπήκανε στοῦ Μωρία, καὶ σκλαβόνοῦνε καὶ καίνε τὰ χωρία, καὶ ἄλλαις πέντε εἶναι τεντωμέναις στοῦ κάστρο καὶ ἔχουνε τὸ Μάρι Μικέλι ἀποκλεισμένο.

ἦρθανε τρία κάτεργα ἀπὸ τὰ Χανία γιὰ μπολμπέρι καὶ φυτήλια καὶ πόνπαις· ἐπήρανε ἓνα μποκέτο καὶ ἓνα σινιάλο στάτο οἱ δικοὶ μας.

1692 Αὐγούστου 25, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴν Σμύρνη καὶ εἶπε πῶς ἦρθε μιά βάρκα στὴ Σμύρνη καὶ εἶπε πῶς ἐπῆρεν ὁ ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλης τὰ Χανία μὲ πάτα.

Τὴν αὐτὴν ἦρθε μιά βάρκα, καὶ караβοκύρης ὁ Γιάνης ὁ Κεχρής, καὶ εἶπε πῶς ἐφύγανε οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὴ Κόριθο.

Αὐγούστου 27, ἦρθε μιὰ φελοῦκα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα γιὰ 5 ἡμέραις στερμένη ἀπὸ τὸν ἀφέντη τὸν καπετὰν γκενεράλε μὲ γραφαῖς καὶ εἶπε πῶς ἐρρέφουδάρισε τὰ Χανία, καὶ ἱμπαρκάρισε τὴν ἀλτελάρια καὶ ὄλον τὸν λαὸν στὴν ἀρμάδα καὶ ἐμίσεψε ἀπὸ τὴ Κρήτη.

Αὐγούστου 30, ἦρθε μιά ταρτάνα ἀπὸ τὴν Κρήτη, καὶ ἔλειπε 8 ἡμέραις, καὶ εἶπε πῶς ἐρεστάρανε πέντε κανόνια καὶ δύο μουρτάρια καὶ ὁ γκενεράλης ἐπῆγε στοῦ Ἀνάπλι· ἦρθε τὴν αὐτὴν μιά βάρκα καὶ εἶπε πῶς ἐσκοτωθήκανε στὸν μπόλεμον τῶν Χανίων

ἀπὸ τοὺς φράγγους χιλιάδες πέντε, Μαρτζέοι 600' ἐφόγασι 1000
σολτάδοι Φραντζέζοι· ἦτανε ὅλοι χιλιάδες δέκα· ἐμείνανε χιλι-
άδες τέσσερες καὶ 400' γιὰ κείνο δὲν τὰ πῆρε τὰ Χανία, γιὰτι
δὲν εἶχε ἀνθρώπους νὰ δώσῃ βεσάλτο· τὸν γελάσανε καὶ οἱ Κρη-
τικοί, ὅπου δὲν ἐκατέβηκαν νὰν τοῦ βοηθήσανε σὰν τὸ προμετάρανε.

(Σεπτεβρίου 8, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι καὶ εἶπε πῶς
μαζόνονται Τούρκοι γιὰ τὸ Νέπακτο.)

Σεπτεβρίου 14, ἦρθε μία φελοῦκα ἀπὸ τὸν Ἐπάκτο μὲ γρα-
φαῖς τοῦ γκνεράλε ντέλε Ἰζολα, καὶ ἐμίσεψε μονιτάρου.

(Ἰουλίου 29, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι καὶ εἶπε πῶς
ἐκατέβηκαν 14 χιλιάδες Τούρκοι στὸν Ἐπάκτο καὶ ἐννέα κομμύ-
τια τοὺς πολεμοῦνε.)

(Ὀκτωβρ. 25 ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενέτια καὶ εἶπε πῶς ἐ-
κάμανε τὸ Μουρζίνο καπετὰ γκνεράλε νὰ εὐβγῇ ὄξω.)

Γεναρίου 20 1693, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενέτια καὶ εἶπε
πῶς φτιάνει μία γαλιιάτσα ναύγη.

Ἰουνίου 13, ἦρθε ἀφέντης ὁ πρέντζιπος ὁ Μουρζίνης εἰς τὴ Ζά-
κυθο μὲ ὀκτώ κάτεργα καὶ τέσσερα καράβια, καὶ μ' ἓνα μιλιούνο
τζεκίνα.

Στάς 17, ἐμίσεψε καὶ ἐπῆγε ἀπόκαστρο σὲ κάστρο· ἦρθε στάς
2 Ἰουλίου ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ κα-
πετὰν γκνεράλες καὶ πρέντζιπος εἶνε τὸ Πήρο καὶ κάνει βεσένια.

Ἰουλίου 6, ἦρθε ἀφέντης ὁ καπετὰν γκνεράλες ὁ παλῆς Ντο-
μενέγος Μοτζενέγος εἰς τὴ Ζάκυθο μὲ τρία καράβια καὶ πάγει
στὴ Βενέτια.

Αὐγούστου 23, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τὴ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς
ἀφέντης ὁ σερενίσιμος ὁ Μουρζίνης ἐμίσεψε μὲ τὴν λίγνην ἀρμάδα
καὶ δὲν ἔξέρουμε ποῦ πῆγε.

Ἰουλίου 9, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὴ Γλαρέτζα καὶ εἶπε πῶς ἦρθε
ἓνας ἄνθρωπος μὲ γραφαῖς ἀπὸ τὸν πάπα νὰ σταθοῦνε τὰ Μιχ-
τέζικα καὶ τοῦ πάπα τὰ κάτεργα τὸ χειμῶνα, καὶ εἶπε πῶς ἐπῆ-
ρε ὁ ὑπερατόρος τὸ Πελιγρόδι καὶ ἄλλη μίξ χώρα.

Αυγούστου 6, ἦρθε μία βάρκα ἀπὸ τῆ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς ἐκατεβήκανε στῆς Ντιήβαις δεκάξη χιλιάδες Τούρκοι.

Ἰουλίου 20, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι καὶ εἶπε πῶς ὁ σερενίσιμος δὲν ἔλαμε τίποτες ἐρέτο.

Δεκεμβρίου 9, ἦρθε ἓνα κομπόγιο μὲ σουλτάδους 700, ἤγουν καράβια τέσσερα καὶ δύο μπαρτζιλιάναις.

1694, γεναρίου 29, ἀπέθανε ὁ Μουρζινης στὸ Ἀνάπλι, καὶ ἐφινίρισε τὸ πριτζιπάτο του.

Μαρτίου 20, ἦρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τῆ Βενετία καὶ εἶπε πῶς ἐκάμανε πριτζιπα τὸν Τζότο Βαλιέρη, καὶ καπετὰν γκενεράλε τὸν Τζέ, ποῦνε γκενεράλες στὸ Μωρία.

Ἀπριλίου 15, ἦρθε ἓνα κοβόλιο μὲ σουλτάδους 500 καὶ παξιμάδι.

Θεριστιοῦ 15, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τῆ Κορώνη καὶ εἶπε πῶς ἔκαμε ρόλο ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες.

Ἰαννουαρίου 3, ἦρθανε 12 ἄρμενα κοβόλιο ἀπὸ τῆ Βενετία καὶ εἰς τὰς πέντε τοῦ αὐτοῦ ἀπεράσανε τὰ Μαλτέζικα καὶ παπαλίτικα νοῦμερο 12 κάτεργα, καὶ ἐπήγανε στὴν ἀρμάδα.

Αὐγούστ. 6, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τῆ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς ἐμίσεψε ἀφέντης ὁ καπετὰν γκενεράλες ἡμέραις ἀπερασμέναις, μὰ δὲν ἤξεύρει ποῦ πῆγε καὶ ἐκατεβήκανε ὀκτῶ χιλιάδες Τούρκοι στὴ Κόριθο καὶ ἐμπήκανε ἐκατὸ πενήντα ἄλογα, καὶ ἐπήρανε σκλάβο τὸν ἰντζινιέρη καὶ ἄλλους πολλοὺς μέσα ἀπὸ τῆ Κόριθο.

Αὐγούστου 20, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τῆ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς ὁ Μαρὶ Μικιέλης ἐκλείστη ἀπάνου στὸ κάστρο τῆς Κορίθου, καὶ οἱ Τούρκοι κάνουν πολλὴ σκλαβιά καὶ πήρανε ἑπτὰ Σλαβούρους καὶ τρεῖς Δουδέσκους καὶ τέσσεραις γυναῖκες, καὶ ναύταις, καὶ ἄλλους, μὰ δὲν ἤξεύρει πόσους καὶ οἱ Τούρκοι εἶναι τεντωμένοι ἀπόξω ἀπὸ τῆ Κόριθο καὶ περικολάρουν νὰ μποῦσι μέσα.

Αὐγούστου 24, ἦρθανε γραφαῖς ἀπὸ τῆ Βενετία πῶς ὁ Τούρκος ἰνκαμαναρίστη μὲ πεντακόσιαις χιλιάδες γιὰ τὴν Μπούντα, καὶ ἔδωσε τοῦ ἰνπερκατόρου μία ρότα μεγάλη.

Σεπτεμβρίου 28, ἤρθαν τὰ Μαλτέζικα καὶ τοῦ πάπα καὶ εἶπαν πῶς ἐπήρανε τὴν Χιό, μὲ πάτα σὲ τρεῖς ἡμέραις ὅτι πάρουνε, καὶ τοὺς ἱμπαρκάρισε σὲ τέσσεραις σαῖκαις, ὅπου ἐβρήκανε στὸ πόρτο, καὶ τρία κάτεργα τὰ δύο τῆς Ῥόδου καὶ ἓνα τῆς Ἐγγριπος, καὶ τὴν πήρανε στὰς 5 τοῦ ἄνωθι σεπτεμβρίου ἡμέρα τετραδὴ, καὶ ἐμισέψανε τὴ νύκτα.

Ὁκτωβρίου 5, ἤρθαν πολλοτάταις βάρκαις ἀπὸ τὴν Κόριθο καὶ εἶπαν πῶς οἱ Τοῦρκοὶ ἐμπήκανε στὸ Μωρία καὶ ἐκάμανε σκοτωμὸ πολὺ καὶ σκλαβιά στοὺς Ῥωμαίους, καὶ ἔστειλε ὁ γκενεράλες χίλια ἄλογα νὰν τοὺς κοντράρουνε, καὶ ἐμαλώσανε μὲ τοὺς Τοῦρκους καὶ ἐσκοτώθηκαν ἀπὸ μιὰ μπάντα καὶ ἀπ' ἄλλη πολλοί, καὶ ἐλείψανε ἄλογα ἐξακόσια καὶ ἐφύγανε καὶ ἐκάτὸ δραγόνου ποῦ πῆγαν με τοὺς Τοῦρκους.

Δεκεμβρίου 20, ἤρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Χιό ποῦ εἶνε ἡ ἀρμάδα καὶ εἶπε πῶς ἡ ἀρμάδα τοῦ Τοῦρκου εἶναι σταῖς Φώκαις καὶ ἡ δική μας στῆς Παλαμαδούραις, τριάντα μίλια μακριὰ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη.

1695 Γεναρίου 5, ἤρθε ἓνα καράβι ἀπὸ τὴ Βενέτια καὶ εἶπε πῶς βίχουνε 16 κάτεργα στὴ Βενέτια δύο γαλιιάτζαις καὶ 6 καράβια.

Ἦρθε στὴ πρώτη τοῦ Μαρτίου ἡ φελοῦκα τοῦ ἀφέντη τοῦ καπετὰν γκενεράλε καὶ εἶπε πῶς ἐτρακαρίστη ἡ ἀρμάδα μας μὲ τὴν Τοῦρκικην, καὶ ἦτανε τὰ δικὰ μας κάτεργα 20 καὶ πέντε γαλιιάτσαις, καὶ ἡ ἄλλη ἐπαλάμιζε· καὶ ἡ τούρκικη κάτεργα 20, καὶ τέσσεραις σουλτάναις· καὶ ἐκάηκε ὁ καπετὰν δελανάβες καὶ ἄλλα τρία καράβια, καὶ ἐφουντάρανε καὶ ἓνα κάτεργο ἀπ' τὰ Τοῦρκικα, καὶ ἐγεινεν ἐτούτος ὁ πόλεμος στὰς 34 γεναρίου.

Τὴν αὐτὴν ἤρθε ὁ καπετὰν γκενεράλες στὸ Ἀνάπλι καὶ ἄρρησε τὴν Χιό τῶν Τοῦρκων.

Μαρτίου 12, ἤρθε μιὰ ταρτάνα ἀπὸ τὴν Χιό καὶ εἶπε πῶς ἐχάλασε ὁ καπετὰν γκενεράλες δύο κάτεργα Τοῦρκικα μοναχά, καὶ ἄφησε τὴν Χιό χωρὶς νὰν τὴν ἔγγιάξῃ, μόνε ἄφησε τὸ κάστρο

μέ κομμάτια και δύο φοντέγα παξιμάδι και μπόνμπαις, γρανά-
ταις, και φορνίδο προς πάσα πράμα· έπήρανε και ένα καράβι όπου
τό 'χανε μαγαζί, με δλη τή μαιστράντζα, και 400 δραγούνους,
μπονπίσταις, και γρανατιέροι.

Θερσιτιού 10, έμπήκανε 16 χιλιάδες Τούρκοι μες τὸ Μωρία,
και ήρθαν στην Τριπολιτζία και σε άλλα χωρία τοῦ Μωρέως, και
ήφερανε 22 κομμάτια και τρία μουρτάρια και απολερούσανε τὸ
Άργος, μα δέν τὸ πήρανε.

Θερσιτίου 20, έτακαριστήκανε με τοὺς δικούς μας σαβδάτο
ήμέρα από τῆς 23 ώρας εως τῆς 24, και ένικήσανε οί φράγγοι,
και τή νύκτα έφύγανε οί Τούρκοι κρυφία.

Άλωναρ. 2, ήρθε ένα κατι και είπε πὼς αφέντης ὁ καπετάν
γκενεράλες ὁ Μελίς, διατι τὸν Τζέ τὸν άσηκώσανε, έπήγε στ' Άρ-
τζιπελάγο γυρεύοντας τήν άρμάδα τῶν Τούρκων.

1695 θερισ. 15 απέρασε ὁ καπετάν γκενεράλες ὁ Αντώνιος Τζές,
και έπήγε στη Βενετία νά πρεζενταριστή γιατί τότε πρετζεσα-
ρανε πὼς άφησε τήν Χίο, και στας 25 τοῦ αὐτεῦ απέρασε και ὁ
πρεβεδόρος τῆς άρμάδας και άλλοι πολλοί αφεντάδες νά πάνε νά
πρεζενταριστοῦν, γιατί λέγουν πὼς έμανκάρανε και δέν έπολε-
μήσανε με τήν άρμάδα τῆ Τούρκικη, και άλλα πολλά προτζέσια
ποῦ τοὺς έκάμανε στη Βενετία, και τὸν Μάρι Μικέλη πὼς έστειλε
χιλία άλογα και τὰ κέψανε οί Τούρκοι με τοὺς καθαλάρους τοὺς.

Άλωναρ. 15, ήρθε μία βάρκα από τὸ Ανάπλι και είπε πὼς
έμίσειψε αφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες και έπήγε τ' Άρτζιπε-
λάγο γυρεύοντας τήν άρμάδα τοῦ Τούρκου.

Σεπτεβρίου 20, ήρθε μία βάρκα από τὴ Κόρθο και είπε πὼς
έτρακαριστήκανε τὰ καράβια με τὸν καπετάν πιασσα με τῆς σουλ-
τάναις, και εκάψανε ένα καράβι δικό μας, και έσκοτώθη ὁ κα-
πετάν δελλανάβες και έξη γκιντιλόμοι κουμαντάντοι, και εκά-
μαμε και μεγάλο θανάτο στους Τούρκους.

Σεπτεβρίου 30, ήρθε ἡ άρμάδα μας στὸ Ανάπλι και εκονφερ-
μάρανε τὰ άνωθες.

Ὀκτωβρίου 20, ἦρθε μία θάρκα ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι καὶ εἶπε πῶς ἐρεμπελάρανε 360 Σλαβουῖνοι καὶ ἐπήγανε μὲ τὸν Τούρκο.

1696 γεναρίου 45, ἦρθε μία σκάδρα καράβια ἀπὸ τῆ Βενέτια μὲ σολτάδους καὶ γαζέταις.

Ἀπριλίου 48, ἦρθε ἓνα κοβόλιο μὲ σολτάδους καὶ γαζέταις.

Θεριστ. 5, ἦρθε ἄλλο ἓνα κοβόλιο μὲ σολτάδους καὶ γαζέταις.

Ἰανουαρίου 3, ἔφυγε ὁ Διμπεράκης ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἦρθε τοῦ καπετάν γκενεράλε, καὶ τοῦ ἐκίμανε μεγάλας τιμαῖς, καὶ τὸν ἔκαμε καβαλιέρο.

Αὐγούστου πρώτη, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τῆ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς ἀφέντης ὁ καπετάν γκενεράλες ὀρδίνιαζε τὴν ἀρμάδα νὰ μισέψη, μὰ δὲν ἤξέρουε γιὰ ποῦ, καὶ καλὸ του κατανόδιο.

Αὐγούστου 15, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τῆ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς ἡ ἀρμάδα μας εἶνε στὴ Χίο καὶ τοῦ Τούρκου εἶναι στὸν Καθοντόρο, ἀντίκρυτα μιά μὲ τὴν ἄλλη, καὶ στέλουνε νὰ κτυπηθοῦνε.

Σεπτεβρ. 8, ἦρθε μία ταρτάνα ἀπὸ τὸ λεβάντε καὶ εἶπε πῶς ἀγροΐκησε κομματίαις πολλαῖς, μὰ δὲν ἤξέρει τί νὰ ἔγινεν σταῖς ἀρμάδαίς.

Ὀκτωβρίου 5, ἐτακαριστήκανε, καὶ ἐπήραμε ἡμεῖς ντεμέτζο.

1697 Ἰουνίου 26, ἦρθε ἓνα καράβι καὶ εἶπε πῶς ἐτακχριστήκανε ἡ ἀρμάδαίς, καὶ μᾶς ἐπήρανε ἓνα κάτεργο σκοτωμένοι καὶ λαβωμένοι δικοὶ μας χίλοι καὶ περισσότεροι.

Ἰανουαρίου 30, ἦρθε ἓνα καΐκι ἀπὸ τῆ Κόριθο καὶ εἶπε πῶς εἶνε δέκα χιλιάδες Τούρκοι νὰ μπουῖν στὸ Μωρία.

Σεπτεβρίου 8, ἦρθε νόβα καὶ εἶπε πῶς ἐκάη ἓνα καράβι ἀπὸ τὰ καινούργια στὴν Ἄντρο στὸ πόρτο ἀπὸ 85 κομματία, καὶ ἐκακῆκανε ἐνηηκόσιοι νομάτοι ποῦτάνε μέσα.

1698 γεναρίου 25, ἦρθε ὁ καπετάν γκενεράλες, ὁ σινοῦρ Γιάρχουμος Κορνάρος καὶ ἐμίσειψε σὲ τρεῖς ἡμέραις.

1699 Μαρτίου 17, ἐπομπλικαρίστη ἡ ἀγάπη τοῦ Τούρκου μὲ τὴν Βενετζιάνο παρασκευὴ στὸ κάστρο τὴν αὐγή, καὶ τὸ ἀπόγευμα στὸ Φέρο, νὰ μὴ ἔνε τρομιζούμενος κανεὶς νὰ γγαῖξη Τούρκο.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ι Σ .

Πρὸ τοῦ δημοσιευομένου χρονικοῦ εὔρηται ἡ ἐξῆς σημείωσις περὶ διαφόρων ἐν Ζακύνθῳ συμβάντων, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Μάτση συντεταγμένη.

α 1684 Μαρτίου 25, ἔγινεν ἀκρίβεια στῆ Ζάκυθο, καὶ ἐπο-
λήθη τὸ βατζέλι τὸ σάρι ἐνὰ ἡμῖσι ριάλι, καὶ ὁποῦ ἴτανε
ἀφορμὴ νὰ ἔχη τὸ ἀνάθεμα.

1684 Φλεβαρίου 7, πέρτη ἡμέρα τῆς τυρινῆς, ἐκάμανε τὸν
Τυπάλδο διὰ πῖσκοπο Ζάκυθου καὶ Κεραλονίαις, καὶ ἐμπαλοτα-
ριστήκανε ὁ Τυπάλδος, ὁ Μαρουλᾶς, ὁ Δόξας, καὶ ἄλλοι.

Μαγίου 22, ἦρθε ὁ ἄνωθι ἐπίσκοπος εἰς τὴ Ζάκυθο.

Ἰουνίου 30, ἔγινε μία νεροποντὴ, καὶ ἐτρέξενε ἡ ροῦγαις καὶ
ἐγεμίσανε οἱ τράφοι, ὡτὰν μισοχειμῶνο.

Ἰουλίου 29, ἔκαμε ἄλλη μία νεροποντὴ μεγαλειότερη ἀπὸ τὴν
ἄνωθεν, καὶ ἐχαλάσανε ὄλαις ἢ σταφίδαις, ἀγκαλὰ καὶ δὲν εἴ-
χανε τίποτε, γιὰτὶ ἐγένη μία δυστυχία μεγαλειότερη σὲ οὔλα τὰ
φροῦτα.

Αὐγούστου 9, ἔκαμε μία νεροποντὴ ὁποῦ ἐπῆρε ταῖς σταφί-
δαις στ' ἀλώνια βρονταῖς καὶ ἀστροπελέλια πολλὰ· ἔκαψε καὶ
ἀνθρώπους, ποῦ δὲν τὸ θυμοῦνται γέροντες ἑκατοχρονῶν. »

Ἐπισυνάπτομεν δὲ καὶ τὰ ἐξῆς σημειώματα κατεστρωμένα ἐν
τέλει χειρογράφου τῆς ὑπὸ Σουμάκη μεταφράσεως τοῦ pastor fi-
do, εὔρισκομένου παρὰ Π. Λάμπρω, ὑπὸ ἀνωνύμου Ζακυνθίου,
συγχρόνου τῷ Μάτση.

(α 1685, Αὐγούστου 2, ἐπῆρε ὁ Βενετζιάνος τὴν Κορώνη μὲ πό-
λεμο δυνατόν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, καὶ ἦτουνα καπετὰν γκε-
νεράλες ὁ Φρατζέσκο· Μοροζίνης, καὶ τὴν ἐπολέμας δύο μῆνε
ἀκόμα ἐπῆρε καὶ τὴν Καλαμάτα, καὶ ἐκυρίεψε καὶ τὴ Μάνη.)

1681, Μαρτίου 2, ἡμέρα τετράδη, εἰς τὴ μιστὴ σαρακοστὴ τῆ
μεγάλη, εἰς τζῆ ἔξη ὥραις τζῆ μερός, ἐχάθηκε ὁ ἥλιος καὶ ἐγι-
γηκε νύχτα, ὁποῦ ἐφανήκανε τὰ ἄστρα.

1658, Φλεβάρου 17, επέπληξε ὁ Τουρᾶμπεης τὸ χωριὸ τῆς Λιθακιάς καὶ ἐπῆρε σκλάβους ἀντρες, γυναῖκες, καὶ παιδιὰ, τρακόσιους, καὶ ἦτανε γαλιόταις δώδεκα.

1684, Αὐγούστου 3, ἐπῆρε ὁ Βενετζιάνος τὴν Ἁγία Μαύρα, καὶ ἦτανε καπετὰν γενεράλες ὁ Φραντζέσκος Μορεζίνης με διακόσια ἄρμενα μικρὰ καὶ μεγάλα.

1684, εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον ἐπῆρε ὁ ἀνωθεν κενεράλες τῆ Πρέβεζα.

1687, Ἰουλίου 14, ἡμέρα πέφτη, ἐπῆρε ὁ Βενετζιάνος τὴν Πάτρα, καὶ τὸν Ἐπαλτο, καὶ τὸ Χλομοῦζι, καὶ ἐπῆγε καὶ εἰς τὸ Ἐκμίλι, καὶ ἐπῆρε καὶ τὴ Μονοβασία καὶ τὸ Μιστρά, καὶ ἐπατρονάρισε τὸ Μωρέα εὐλόνη, καὶ ἄλλους ἔκοψε, καὶ ἄλλους ἐπῆρε σκλάβους, καὶ ἄλλοι ἐρύγανε, καὶ ἄλλοι ἐβαφτιστήκανε.

1686, Ἰουλίου 5, επέπληξε ὁ Τούρκος τὸ Μαραθονῆσι, καὶ ἐπῆρνε σκλάβους καλόγηρους τρεῖς καὶ τὸν ἐφημέριο, ὁποῦ ἦτον τοῦ καιροῦ ἐκείνου ὁ παπᾶς Ρουμάτζας, με τὰ παιδιὰ του καὶ με τὴ κουνιάδα του, καὶ τὸ κόνισμα τῆς Παναγίας. »

Τ Ε Λ Ο Σ .

